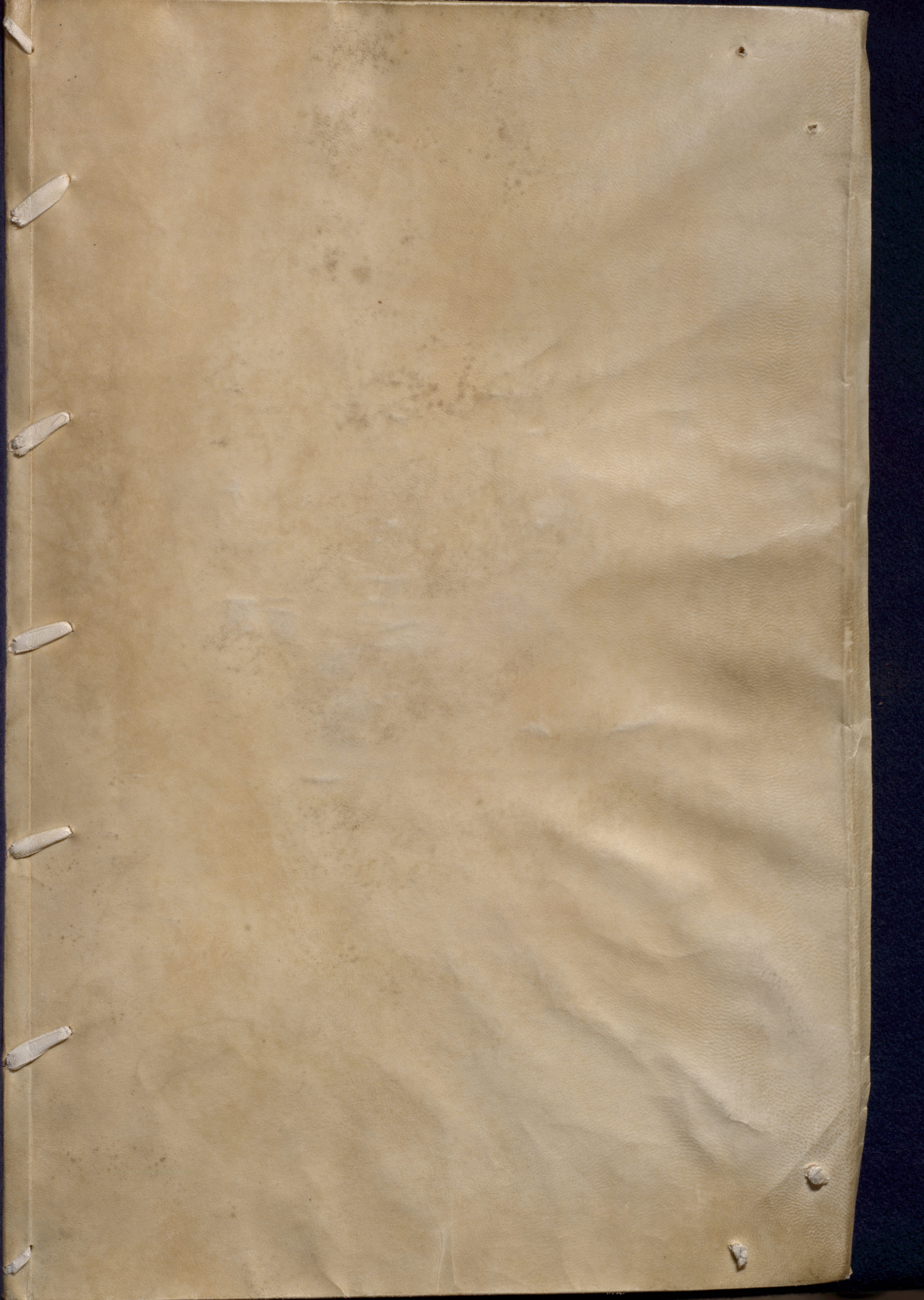
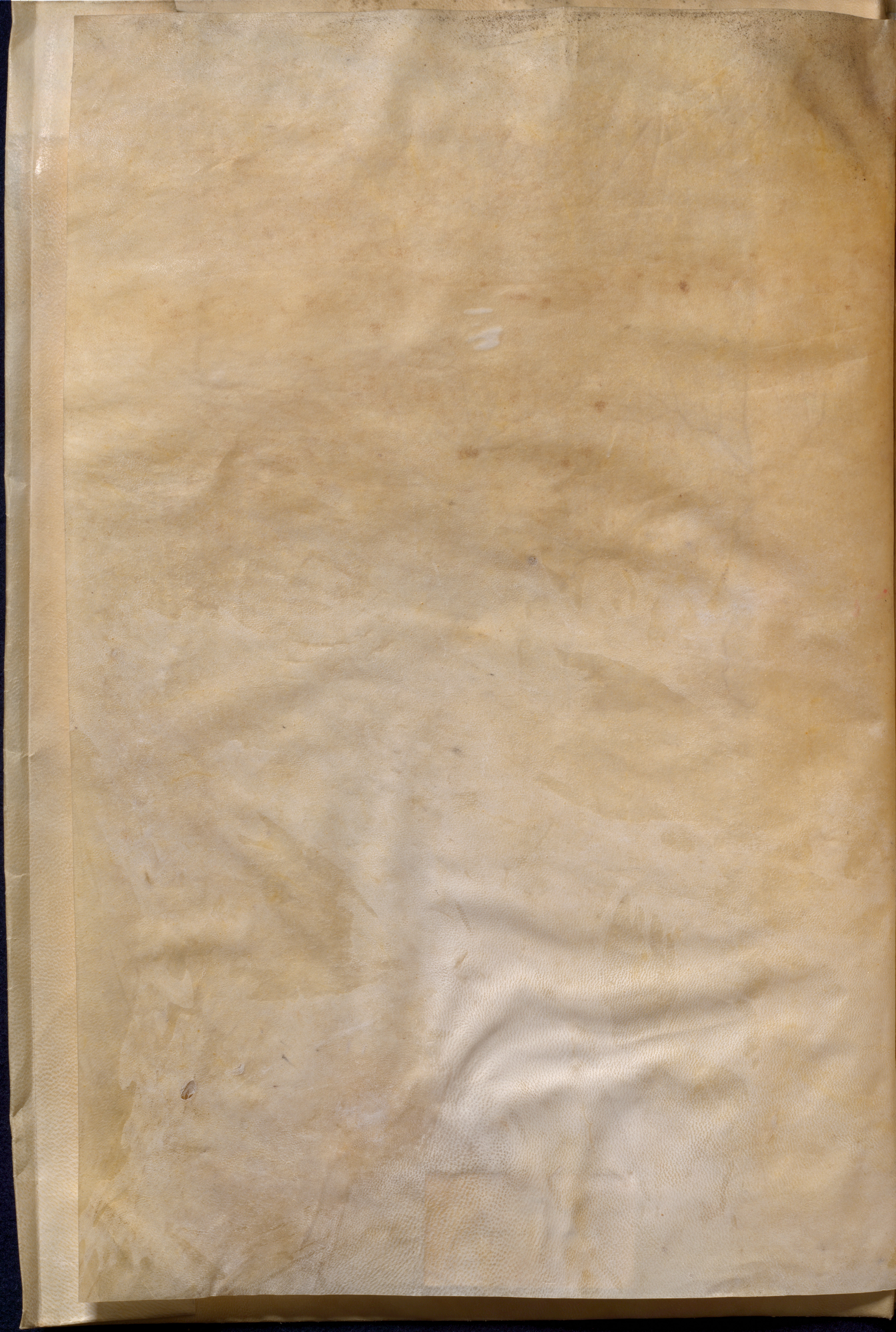
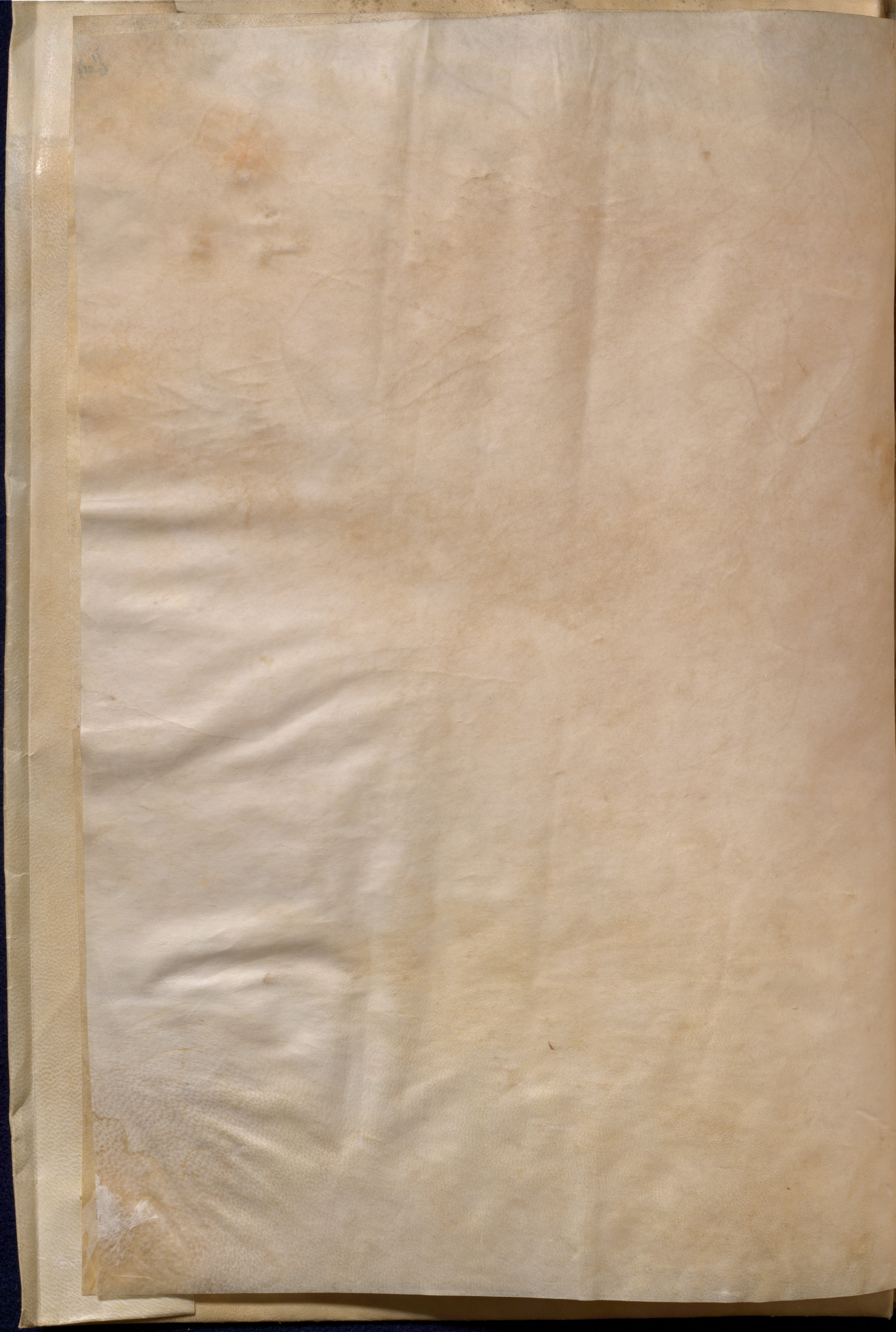

PEDEMONTIUM (FRANCISCUS DE) *fl.* 1300.

7611. In Latin, on paper: written in 1442 in Italy: $17\frac{3}{4} \times 11\frac{3}{4}$ in., ii + 170 leaves, in double columns: with coloured capitals: lower portions of the end leaves injured through damp.

The Supplementum Mesue of Franciscus de Pedemontium, Sectio I. There is no title, and particula I and summae i–ii of particula II are wanting in this MS. as in the printed eds. (cf. no. 3400). Lists of chapters are given before each summa and at fol. 167v. At fol. 167 is the colophon, 'Anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo quadrigesimo 2o, die lune 2a mensis Julii'. Foll. 58–75 are in a different hand from the rest.

Franciscus
de pedemontium

Caplm pm et est gnale ad oes passiones cordis -

ADVERTENDUM EST q dicte egritudines cordis sua hnt indicia Inceptium ea se ...tur causas ex enumeratis que sunt p se morbus egritudines no dicunt p̄pe s3 accidencia de genere actionis lese ipius quoz significationibus fm gal. oz cognoscere ipm pacti prout infra dicetur In q̄ntu vero sequnt ex ipis cause p se morbus non sunt egritudines dici pnt prout dixit aboaly Et tamē hic cum utraq3 sequant mg̃ dixeris eas tunc egritudines q̄ accitia eo q egritudines quas sequut imperceptibiles ex ntibus infirmo ipe sole ut egritudines senciuntur Non enī sentit paties cordis distemperantia s3 solum nocumentu actionis eius scilicet debilitatem corporum pulsuz cordis tremorem vel sincopim ex quibus se existimat infirmu Et quia sua magnitudine ledendo virtutem assimentes nam cause preendicat sibi curam que p̄pe non cause nec accitū s3 egritudini sicut Galienus monstravit Et in egritudinibus dictorum et dicendoru membrorum idem dicendu Sciendu quoq3 tremor hic non p̄pe accipitur s3 imp̄pe. p̄pe enī est accidens in actione voluntarie et mobilis virtutis sicut ostendit Ga. Actio vero motiva cordis est naturalis sed imp̄pe pro agitatione quadam et motu inordinato cordis dilatationis impetuose ad repellendum nocentia ut ex superioribus dictis apparet porro ipe egritudines cordis cu fortes sint et continue vel frequentes p magnitudine cause et maxime p̄pe fm q̄ deat q̄ntitatē ut supius est dictu int se hnt hitudine una eī minat alia seu pcendit ut debilitas pulsus pulsus tremorez. tremor sincopim. Sincopis repentina mortez. p̄ut ypocras inuit in amforismis cu inquit Qui frequent et fortit absq3 manifesta occasione exsolvunt repente moriunt

Signa addicion

P p Osite sunt ... cordis ... et com... unt ...

et cognoscere oportet nec non et enunciat earum causis sine quarum cognitione perfecta earum statuum non habetur assignatis que earum indicijs expedit exemplo quod plurimum reverendi domini domini mei Roberti dei gratia Iherusalem et Sicilie regis summique generositate clarissimi omnibus virtutibus bonis et moribus et scientijs cuncti et maxime theorica scientia et medicinali scientia corpus ad complementum doctrine presentis terapeutice operis secundum ut autem communalia subiungamus eorum significationibus causas ipsas cognoscere valeas etiam si que sint aliquae earum occulte harum duplici cognitione premissa membri iam habita ad generalem curam incitiam curam tute poteris agredi cooperante deo. Inquit enim Ga. oportet autem ut agnoscamus egritudinem quam siquidem predimus ad curandum ipsum. Et alibi cura confestim sequitur ad cognitionem facientis cause et etiam subiective scilicet membri ut cordis quod ostenditur arte. Ex quibus duobus scilicet cognoscere morbum potius cognoscere generalem eius curationem que a morbo est aliqua plurima vero compatiente particula scilicet corde quod equidem pati cognoscere potius ex egritudinibus dictis in quantum sint accidentalia lese actionis ipsius in qua signum sumptum in significando secundum membrum patiens certum est et producens. Cum enim debilitas cordis adest cor pati cognoscitur. Cum vero additur pulsus vel tremor cognitio tua completur cum vero producat ad sincopim cognitio est confirmata ut dicit Aboali. Cum itaque passionum egritudinum causa duplex sit in diversa corporea scilicet extrinseca extra corpus insurgens et corporea aut in ipso corde aut in membris vicinis ipsi aut in membris communicantibus ei ex communitate propinqua vel remota tunc siquidem primo modo cor pati contingat ipse dicte egritudines continue erunt et fortes et frequentes. Si vero secundo modo patiatur ipse debiles erunt et distinctive accipientes variationem per absentiam et presentiam augmentum et diminutionem secundum absentiam et presentiam intensionem et remissionem dispositionum istorum membrorum iam inventorum. Sed siquidem a causa extrinseca patiatur cor predicte egritudines debiles erunt cito et facile [illegible] ut vult et cum inventione causarum extrinsecarum nulla preter[illegible] interioris cause [illegible] signa erunt ab utraque [illegible] sunt signa seu accidentia.

causarum generalium passionum sumpta a loci varietate propter que alia sunt accidentia causarum egritudinum passionum cordis intrinsecarum specialium ab earum sumpta essentia quas facere te oportet scire.

Sunt autem quadruplices generatia simplicia secundum triplicem naturam eius singulariter permutans et quartum est compositum significans super omnes insimul permutatas. Inquit enim Ga. secundo passio cordis est plurimum mala complexio aut equalis vel inequalis singularis vel commixta simplex pura vel cum materia. Aut mala compositio puta constrictio vel dilatatio receptaculorum ut oppilatio in venis et vijs spirituum et coartatio corporis eius propter coartationem spirituum calide in qua movetur ex repletione sanguinis et humiditatum ibi facta et in suo sinu per anathomiam invenit et per grossitiem etiam propter naturam ibi etiam esse [illegible] et in suo gallo manifeste reperitur. Aut est solutio continuitatis quod ipsum non pati cum salute possibile Aboali dicit. Aut apostema confirmationem cuius nullatenus expectabit quin mortem perveniat. Sed egritudini eius plurimum mala complexio quam frequentius aliis contingens et cum possibili salute et similiter cum impossibili tarde et non subito vel cito mortem inducit ut est compositio mala solutio continui vel apostema predicto eius signa erunt breve huic utiliter consideranda. Sed ipsa mala complexio siquidem sit equalis eius signa prius obmittantur cum sint manifesta valde ut voluit Ga. cum inquit morbi vero qui non sunt nisi in mala complexione difficile agnoscuntur nisi cum mutatio ultima sit ex natura. Cumque plurimum solutus sit impossibile magis ad pronosticum quia ad curationem medici spectat. Solutionis quoque continui et apostematis signa prius que apparent vel simul et antequam confirmentur sit mortem subito vel finaliter paulatim inducentia obmittuntur. Si vero sit inequalis sive diversa quia plurimum est possibilis curationis ei signa propter adaptemus quia est magis utilis considerationis. Si igitur mala complexio diversa sit in corde siquidem sit calida simplex et pura erit cum ea debilitas corporis minor pulsus cordis tremor et sincopis cum agitatione et motu corporis inordinato seu angustioso et pulsus arteriarum mutatio parvitatem quia ad debilitatem et frequentiam cum inequalitate et quoque ad velocitatem. Et similiter anhelitus et eius expiratio cum

et sufflatione calida valde et inspiratio
vehementior et inflamatio totius cor
poris et plurimum febris cum sitis et appetitu
frigidi quo iuvatur et aeris frigidi in
spiratione magis quam frigidi cibi et
potus assumptione et leditur calido quo
cumque cum similitudine circumstanciarum
vel circumstanciarum et consuetudine fa
cile inflamandi in genere proportionali
febrilis et tussitus ut dixit Abohaly.

Si vero fuerint frigida contraria erunt
signa. Si autem sicca diuturnitas apparebit
in pulsu arteriarum et precipue in toto
corpore ac consumptio et arefactio
multa. Cum enim corporis consumptio
hoc sit signum omni distasie cordis et
passioni cum sanguinis eius sit formalis
in alimento ut dixit Avicenna. In sicca eius
distasia erit maior debilitas quoque
pulsus tremor est syncopis tardius
veniens et tardius recedens ac diffici
lius. Si quoque humida fuerit signa
erunt contraria. Et si commixta sit signa
erunt commixta. Et quamvis si sit pluri
erunt in eo impeccatio pro carcerarum
causarum cum antecedenti preparatione
scilicet humorali cum alteratio et reduc
tio erit levior. Sed si cum materia fuit
erunt cum predictis signis signa dominantis
humoris que reponitur in suis locis
amforismis. Cum dixit contemplari oportet
autem egritudine complexionem etatem
consuetudinem artem et regimine tempus
et regionem ac signa repletionis vel
cathomie. Hec enim quantitatem ostendunt
humorum que etiam in exitibus appa
rebunt et quod erit difficile alterabile.

Si vero cor patitur oppilatione
in suis poris aut repletionem aut in
circuitu parte cordis egritudines erunt
fortes et frequentes cum signis plenitudinis vel
plurimum pletorie aut cacochimie vel alterius
evacuationis notabilis sanguinis proprie
vel sudorum. Et si patiatur coartationem
propter vicinitatem aut contactum aut col
ligantiam signa repletionis et plurimum san
guinis apparebunt et precedens illorum passio
cum sequela egritudinum cordis dictarum
debilium tamen variatarum fuerit ut dictum
est supra. Ex hiis erunt causae egritudines
cordis et causae separatim et proprie naturalis
specialiter manifesta. Ex quibus secunda
Ga. curationis ipsarum intentio est fienda

pe capli preced

Pars capituli precedentis

Cure passionum cordis duplex
est generalis et specialis.
Generales autem sunt quinque.
Quarum prima dirigitur
ad membrum patiens quod est cor et est soli
citer studeamus ipsum confortare eiusque vir
tutem quando debilem ut ibi cadens est ut
in syncopi expergefacere et vivificare
deinde ut expedit eam resumere et
nutrire. Est enim fundamentum acci-
dentium quoque virtutum prima radix quarum ag
gregatione natura consistit. Cor siquidem ut
Y. dixit est curator et non medici. Medici
vero arma porrigere. Fons quoque spiritus
qui est radix et causa vite et organum
et vehiculum virtutum et caloris in natu
rali vigore complexionis consistit in esse
et corpus et omnia membra in esse et
vigore vivifico conservant et eius ex
tinctio mors est. Hoc est causa omnium
operationum naturalium. Unde ipse est quod naturam
minister divinus ipsum quoque cor basis est
vite seu vitalis virtutis per quam membra
recipiunt etiam primum. Et deinde vir
tutes reliquas sensus et motus et
opiniones vite nec mors accidit nisi
per intemperamentum sue complexionis ac
cito quod prius et solicite studendum
circa ipsius confortationem eiusque vir
tutis cum hiis que sunt internis et ex
ternis et per omnem modum appropriationis.

Secunda vero mittitur circa intrinsecas et
extrinsecas causas separatas et coniunctas talium
egritudinum et est ut aufferantur. Nam
interior causa abscindatur primo et
que coniuncta est corrigatur. Inquit Ga.
non est possibile ullam distemperantiam
finaliter adhuc manente causa faci
ente eam. Tertia vero mittitur ad mo
dum causandi predictas egritudines a
causis predictis. Cause enim superius numerate
aut causant tales egritudines per modum
agravationis convulsionis coartati
onis et suffocationis spirituum et caloris
innati in sua radice receptaculo
atque viis nec non per modum furiositatis
morbi vi doloris vel vi cuiuslibet alterius
accidentis impugnantis contra naturam aut
per modum resolutionis spiritus et eva
cuationis quorum modorum diversitas auxi
lia variat et res dentes informat.
Regimine quoque sine indebitum et igno
ratur. Inquit enim Y. nec umquam
medicorum michi inventus est qui
egrorum habitudine cognoscere queat
sicut oportet si defectionem patiatur
an ipsa sit ex venarum evacuatione
an ex alia furia vel labore corporis
vel aliud accidente naturam afficiente puta
repletione suffocante et proinde igno
ratur si cibum eis dare expediat vel
negare. Quarta ponit studium in re
gimine cum rectificatione aeris et aliarum
rerum non naturalium mitigatione [illegible] vita [illegible]

intentiones exigunt supradicte. Quarta
convertitur ad accidentium correctionem
que sunt plura secundum pluralitatem membrorum
cordi compacientium et si non propria sint
si enim ipsum aliis compaciatur propter col
ligantiam et vicinitatem ut dictum
est quanto magis alia membra compaci
entur eidem cum ipsum cor omnibus tribuat
calorem virtutem et spiritum et a nullo
accipiat. Inquit enim .y. totum corpus est
una substantia et ipsum totum est fluxibile
et compassibile. Dicte autem sunt hee
res quoque generales que omnes generaliter
omnibus cordis egritudinibus conveniunt
et eas tamen generaliter comprehendunt
sed prime tres sunt principales et essentia
les in causa ipsam complectentes vero
due prime sunt materiales et tercia ut
formalis. Non enim sufficit ad veram
curam confortare cor debile eiusque
virtutem nec causam passionis abscin
dere nisi statuatur modus qualiter et cum
quibus quodammodo cum nobis competere
demonstratur ut infra patebit. Sit igitur
ut manifestum prima est ut inqua et in
aliis generaliorum attendenda generalibus
et specialibus etiam observanda. Omnes enim
debent esse confortative vel confortatis ad
mixte. Secunda est causam ex qua egritudo
provenit auferens et abscindens. Tercia
est dispones et quoque sola sufficiens
¶ Ultima est complens quia rerum principium
omnem tamen expellens. Est quoque coad
iuvans corrigendo eius accidentia que
tamen impediunt coadiuvat ipsam
¶ Specialis autem intentio est quam ex divi
sione generalium incipientes in operatione
deducimus ut circa singulas partium
ponamus speciales medicinas atque auxi
lia quibus predicte compleantur res ge
nerales intentionis nec non qualita
tem et aptum modum utendi eis. Que magis enim
amica dicta est ut ait Ysidorus. Et pro
curata cordis confortationem. Complentur
autem cum hiis quorum habet ipsum triplicem con
fortare substancialiter et accidentaliter
et utroque modo. Substancialiter cum hiis
que restaurant eius substantiam et spiritum atque
calorem multiplicant quibus restauratur
ut organis virtutes et subiectum approximat
appropinquis virtus restauratur et confortatur
et talia sunt cibi et potus cordi grati
¶ Cibi quidem qui sunt placidi in odore
delectabiles in sapore quam et si naturaliter non
sunt tales artificialiter. Sunt enim facilis
digestionis paucarum superfluitatum multi
et boni nutrimenti quales sunt carnes
fasianorum perdicum et pullorum gallinarum
et aviculorum parvarum et montanarum
et aqua carnium seu sucus ipsarum per decoctionem
in duplici vase tractus et edorum et bi
dentis arietis seu animal' agni castrati
Epata gallinarum pinguium et iuvenum et vi
telli ovorum gallinarum perdicum et fasianorum
sorbilia vel cerosa vel panis mundus qui
bonum sanguinem generat. Inquit Zaharonius
cibus est qui bonum sanguinem generat
ope et comestione vel commixtione qualis
est panis mundus caro animalis agni
et piscium mediocrium magis mobilium
minus pinguium et squamosorum proprie
marinorum et petrinorum ¶ Potus quoque
vini subtilis clari in substantia in colore
rubei vel subrubei aromatici mediocrem
habens stipticitatem et placidum in sapore.
Inquit enim .y. in amphorismis. Facilius
est repleri tali potu quam cibo consimili.
Accidentaliter autem ipsum confortant
odores et medicine que contemperant
eius complexionem et substantiam eius et
uniunt sic virtutem eius confortant quia
repellunt potentiam nocivam et corpus
inbita conservant ¶ Inquit .y. virtus
unite contraria est repellere non recipere
Harum quidem sunt illud agentes a
parte proprietate ut est terra sigillata karabe
mirabolam et similes ¶ Quedam a complexione
quarum quedam sunt calide quedam frigide
quedam sicce quedam humide et quedam
temperata et quedam utroque modo ut
infra dicetur. Et ex illis est rosa et
oleum eius. Inquit enim Gal. Oleum ro
sarum confortat calefacta enim infrigidat
et infrigidata calefacit. Modo utroque
specialiter et accidentaliter ipsum confortant
sunt cibi medicinales et medicine cibales
simplices et composita. Simplices sunt
caro serpentis lingua bovina borago
endivia acetosa et similes quas inferius
enarrabimus sufficienter. Composite sunt
que ex predictis componuntur cum aliquibus
ex medicinis simplicibus infra enu
meratis decoctis et paratis acquirentes
eas virtutem intentionem habite
convenientem ¶ Virtutem autem subito
cadentem ut in syncopi expergefaciunt
irroratio et aspersio cum forti impul
sione et hyatu subito aque actu frigide
et aque rosate super faciem et membra et
si sit mixtio misce cum ea quoque confert
et quoque confert miscere camphora sandal'
et similia seu diversitatem confuso et
modi. Fricationes aspere. Ligature
dolorose. Aurium tractiones et evulsi
ones pilorum et strepitus et clamores
Expergefacta autem virtus sit offa ex pane
calefactio in vino predicto imphato
cum aqua rosata vel buglossa distil
lata prout exigit dispositio. Inquit
Galie. talis cibus citam facit re[illegible]

et redit cito quia actu frigidum et antequam
calefiat actu asperitate cito in spiraminibus
statim provenit membra quoque velociter
nutrit Omne enim velociter et multum
nutrimentum maxime est vinum cum dicit
Cum sic virtutem vivificat et confor-
tat secundum miscerit et primum calefaciet. pa-
rum quidem ut eius nutrimentum quod est
facilis resolutionis firmum sit et perdurans
quam diu auferatur dispositio causa sine
caulis casum Inquit enim G. Que enim
humidam et liquidam consistentiam hunc
nutrimentum dant cito dissolubile ut
in brevi tempore alio opus quoque sit Que
autem hunt duram et solidam multum
tribuit et perdurans tale autem virtutem
experrefactam et vivificatam restaura-
tam cibi et potus portionibus ubi hoc ex-
pediat tale autem experientia adver-
sitate causarum et modorum causandi de-
pendet ut infra patebit ¶ Secundo con-
sistit specialis intentio circa abscisionem
causarum specialium egritudinum superius dis-
tinctarum. Exterior quidem auferatur et
provenietur interior que propria est eius egri-
tudo abscinditur et siquidem sit mala
complexio puta alteretur si cum materia
replente oppilante vel coartante eva-
cuetur ¶ Deinde si aliquid remanserit
alteretur. Inquit enim Galienus Mani-
festum est autem quod facientium causarum
distinctam per evacuationem est sanatio
reparatio vero distantiarum alteratio sanatio
est Siquidem intentio ista premitten-
da esset prime intentioni vel rei que
circa cordis confortationem vertebatur
verius ¶ Dixit enim Galienus Oportet unius-
cuiusque egritudinis causam prius abscindere
¶ Deinde venire ad illam que ab illa
facta est egritudine secundum cum virtus que
in curatione principalis existit non sub-
sistat immo deficiat et cum deficiat non
valeat curatio nec accidentibus prestet
spatium oportet primo cor et virtutem eius
confortare tamquam natura porrem et
si non totaliter propter principium cause
quoquomodo possibiliorem invenit ab
ea enim omnis primo intentio sumitur
eiusque nocumentum est periculosior
et ad mortem inferendam proximius
¶ Deinde oportet debilitatis causam abscindere
vel simul primo cordis auxiliorum utramque
rem prosequi vel vicissim agere Est autem
reparationum auxiliorum premixtorum triplex
potentialis localis et temporalis ut supra invenit
Hanc autem rem seu intentionem com-
plent medicine et proprie cordiales cibi
quoque medicinales. Medicinarum autem
cordialium quedam sunt simplices quedam
composite Et simplicium quedam sunt

ex aliquibus sumpte. quedam ex terra nas-
centibus Et quedam ex mineralibus
Et ex istarum quibuslibet. quedam sunt
calide. quedam frigide. quedam sicce.
quedam humide Et quedam temperate. et
quedam solutive Simili enim superius cum
de consolatione medicinarum solventium
loquebamur quod medicinarum. quedam
confortant alterando. et quedam solven-
do. Frigide ex animalibus sunt os de corde cervi
et ebur Calide ex eis sunt corda et
proprie porci et propter convenientiam mi-
nimam caro serpentis muscus et seta
et proprie cruda Ex terra nascentibus
frigida sunt rosa mirte acetosa coriandrum
acetositas citri granata et proprie acetosa
nenufar endivia sandali spodium far-
rum non adusta macriana et camfora
Calida ex ea sunt doronici zedoaria
cinnamomum crocus utrumque been xiloaloes
garyophilum cinula et ambo sunt mirabiles
mellissa et semen eius maior asslebram
et semen eius cubebe acetosa et semen
eius et cardamomum quod enim et hero-
geminum est. Vere potest dici calidum
et secundum folium cortex. citri folium spica
cinamomum nardum damascenum et gario-
filatum magnum calamentum preos
lilipenta ozimum citrinum sticados
sandaraca. id est vernix ligna auri mayaga-
zu odor gallie et insuper omnia odorifera
Temperata sunt ex eis lingua bovina
et aqua eius in cuius decoctione sit an-
dax cum cibis et potibus borago cara-
be lacta et usnia et poma dulcia et
odorifera et granata dulcia et musti
Ex mineralibus vero frigide sunt
corallus margarite. lutum sigillatum.
et armenum. Calida est ambra. Tem-
perata sunt aurum et argentum et lapi-
des preciosi et proprie iacinctus. Humide
sunt omnes preter lac. poma granati dul-
cia endiviam lingua bovinam borragi-
nem et nenufarem que sunt humida
De solutivis vero quedam solvunt coleram
et mirabolanus citrinus et tamarindi
et pruna et ex eis sunt violis et succus
rosarum et aqua infusionis earum re-
centium. Quedam flegma ut agarica.
mirabolani kebuli et emblici. Quedam
melancoliam ut epithimum lapis armenus
lapis lazuli mirabolani indi et bellirici
Quedam flegma et melancoliam ut sticados
et polipodium. Quedam humores ad-
ustos ut mirabolani nigri et indi sene
fumus terre quem dicimus esse de numero
preciosarum medicinarum Quedam mun-
dificant sanguinem ut mellissa lupulus
capillus veneris endivia et silia. Hec sunt
simplices ex quibus habes electuaria que tue

intentiori sunt conformes siue alterate siue
digeste solutione siue vtriusque vel intendas
Etiam si aliqua ex quatuor egritudinibus
inspiciat specialiter omnes namque insimul
conueniunt in confortatione debilitatis propter
hoc aliter vna quam alia Et vna est vim dispo
sicionum siue actiui cordis proportionata
alia vero alteri. debilitati namque appropriati
est cortis spica ambra poma redolencia
et omnia temperata Tremori non est been
intra vsnea sandaraca berberis dero
nogi valde mirabolani bibiti tremori
a causa extrinseca si extrinseca et timore
Eudinia spodium emblici calido Coriandrum
et lacca et cinamomum frigido et etiam lingua
auis. lac sicco iuniora amoos carui muscata
ozimum gariofilatum confert tremori ex
melia et flate comesta aliter cum vino. Cala
mentum piros et sandalum conferunt
tremori acuti in febre et etiam aurum bibitum
et limitum Eudinia vero sinopi spodium
ei et proprie si fit ex effusione colere ad sto
machum vel a stomacho bibitum et limitum
lingua bouis et magaleph. cum aqua
mell. bibitum doloribus cordis et melan
colie et ei qui loquitur solus. Aurum
spodium melie et timori de futuris.
citrus melie ex solitudine riloaloes
Etiam quod letificat ozimum gariofilatum
emula et omnia poma acetosa Et omnia
aromatica proprie ut est odor galliae et calame
tum piros et ozimum supersperso aceto et
odoratum excitat sincopisatum et sanat
eum. Composite sunt que ex hiis com
ponuntur et similiter si egritudo sit instralis
ut apte euacuare pletoriam et sangui
nis habundanciam que causa eius plurimum
consueuit Intentas uti floria basilice
dextre. Et si repletionem vaporosam et
fumosam quam tibi fumosa multa ex
spiratio cum mentis turbatione ondit
complexionis et habitudo et regimine precedens
Floriam similiter basilice celebralis Sed
predicta auxilia variabis varietate
egritudinum et causarum efficientium ipsas
in fortitudine et debilitate In debilitate
namque cordis approximabis leuia In pul
su forcia In tremore forciora Et in synco
pi fortissima Adhuc si causa earum
sint debiles leuia Si fortes forciora nec
non si sint ex propria cordis passione forciora
Si ex passione leniora Et in consideratio
nem et dignitate particulari quod cor est.

Omnia appropriabis cum modo et non
subito. forcia nec pura Et (nota) [rubricated initial] enim
apponas. Sed multum et repente cale
facere aut infrigidare repletionem an manifesto
an quolibet corpus mouere fallere est et
omnino nature inimicum et maxime de
bili ut hic supponitur. Cum igitur in hiis

egritudinibus repletio ad euacuandum
incitet et debilitas virtutis prohibeat
percipiatur floria tenendo medium ut
G. docuit nec obmittatur eo maxime
cum repletio cause debilitatis exis
tat Stringunt abhoalhy Amplius ca
dare pura que alterant et maxime
frigida et que laxafaciunt principalibus
menbrum timorosum est in re vite.
Ages cum simplicibus lenibus et maxime
in principio et paulatim devenies ad
composita et forciora vbi priora non ef
ficiant sensibiliter quod debent ut excessus
auxiliorum non sit sed succedens auxi
liorum effectiua paulatim proportio
cum salute hoc enim est operatio secundum sa
pienciam preterea enim Juuamen leua
men preter aliquid lesionis Et frigidis
iniscebis calida ut crocum et gariofilum propter
calorem naturalem et spiritum Et calidis laxa
tiuis odorifer stiptica mastice carabe
rosam et mirram quibus prohibeatur
confortando a facili resolutione cui sub
jacent spiritus et calor Si vero paciatur
propter vicinitatem vel contactum me
brorum. Corrigatur dispositio membrorum
vicinatium et contactium superiorum prout
supradictum est Et inferiorum prout su
prius inferius dicemus cum auxilio
dei. Et si quidem aliquid mittatur eua
cuetur et quod remanserit vel regene
rabitur demetur et per interualla modici
temporum expurgetur. Deinde confortetur
et ductus eorum quibus superflua
eorum consueta sunt expurgari ap
periantur Propinquo cor confortetur
ne recipiat vire stringantur et quod
influit repellatur. Et si quid in
fluxum est repellatur prout in cura
catharri te fecimus sticio quorum auxiliorum
talia complencium medicamina superius
hunc Tercio consistit specialis in
tencio circa consideracionem modi eandi
qui cum sit diuersus ut dictum est et diui
sus secundum eius diuersitatem diuersis auxi
liis Et utendum est enim variare et
eligere omnia auxilia tam confortatiua
quam abstindentia tam et alterantia
et vniuersale regimine et ea ad aptare vni
cuique morborum prout id exigit Si igitur
curantur tales egritudines cordis primo
duorum modorum dictorum omnia confortativa
exterius et interius approximanda ab
stindentes causas et etiam alterantes
debent tunc declinare ad calefactionem
et humorum subtiliacionem et rarificacionem
corporis et resolucionem et tractionem
me caloris et spiritus de centro ad circum
ferenciam corporis. Adhuc si causa eius
sit debilis leuia Si fortis forciora necnon

sunt ex ipsa cordis passione fortiora
Et si ex passione leniora Regimen
quoque in omnibus non naturalibus quod
est secundum intencionis generalis sit tale
Locetur autem passionem paciens in
domo cuius aer sit temperate calidus
naturaliter aut artificialiter cum ignis
temperati accessione suffumigiis ex spica
ligni aloes gallia et similibus in qua
etiam disternantur mirtini et folia
plantarum calidarum redolencium ut citri
arangiarum roris marini calamenti et
aliarum medicinarum superius notatarum
Cibus sint ex confortantibus predictis
ubi medicine tales calide subtiliative
et aperitive sint mixte et associate
Et sit carnium pauca quantitas sustenta
tiua non resumptiua vel solum vini
ficancia concedas et ipse ubi repletio
ad sincopim perducat quo causa eius virtu
tem confortare tunc ¶ Deinde ad reme
dia repletionis redire. Similiter et
potus vini sit talis quia subtilis et
clarus in genere virtuosius pre exhibitus
. Exercitia ubi sint possibilia tempera
ta et fricationes aspere procedentes
a superioribus ad inferiora extremita
tum trahentes a corde et spiritualibus
ad circumferenciam corporis atque
cutem. Sompnus et vigilia sint
temperati vicissim concessi ut quod dege
rit sompnus evaporent vigilie In
inicio sit circa virtuti licet enim re
pletio inanicionem fortem requirat
virtus tamen que hanc tollerare et
regulare non assentit unde oportet
quod paulatim agere et cum fricationibus
ductis secundum venarum et abstinentia
cibi et potus repletionem respiciente
prius digestionis maxime si in humoribus
non sit putredo qua existente desperandum
est de infirmo et ipse si in visceribus
sit apostema. que sufficiant donec
appareat robur in pulsu et tunc oportet
clisteribus uti respicientibus repletionem
intestinorum et prima venarum Repletio
autem locum non habet sed contenteretur
cibus et potibus paucis et subtilibus
ac resolubilibus nutrimenti in medio
temporum qualem dictat extenuativa
dieta qualis ponitur infra capitulo de cura
oppillationis epatis et capitulo de regimine
sanitatis et cum subtiliantibus incisi
dentibus et [illegible] nocivis separatis et in
parva quantitate oblatis prout convenit
ad sustentacionem donec repletio reducatur
non ad resumendum et hora sincopis
curari omnino oportet preter paucum ex
vino ut superius iam dictum est ra
vivificata virtute per illum modum statim

oportet redire ad dispositionis curam
et repletionem cum evacuatione non tan
tum remittione. Hec autem omnibus succe
gatur ut ad urinam et in digestionem
et solicitudinem prouocetur Si vero cau
sante lateat per modum resolucionis et eua
cuationis omnia predicta in oppositum
commutantur et etiam regimine in omnibus
que dicta sunt ¶ Alteretur igitur primus
aer cum redolentibus ex herbis plantis
et foliis et floribus frigidis et stipticis
et ipse cum mixta salicibus et citoniis
et speciebus superius nominatis et irrora
cionibus aquarum frigidarum et aqua ro
sata seu pluviali et odoribus frigidis
ex aceto cum aqua rosacea mixtis sandali
et camphora et flabellationibus venti
¶ Exercitia fricationis et calefactores
penitus obmittantur In [illegible] quies
corporis et anime Cibus sit ex predictis
et electis solidis et viscosis mediocriter
ut ex eis posset virtus [illegible] ut est
panis et sorbitiones facte ex [illegible]
tenera et testiculi gallorum [illegible]
ex lacte recentia porcorum sufficienter
decocta ex albo vino cum coriandro
condita. Fructus sint pontici et stip
tici et citonia pira sorba mespula
et similia non multum tamen nocent
stomachum licet humores inspissent. Potus
autem sint vini aquosi [illegible] et cum
aqua limphati in principio cibarii
accepti et hoc propter discrasiam. Post
sincopim autem sit calidum subtile
et aromaticum et [illegible] cum pane
ut cito reddatur. Post inanitionem
autem et resolucionem sit vinum nigrum
grossum stipticum. Et breviter quecunque
inspissare habent ita tamen quod sint alterabi
lia per naturam Cumque natura sit debilis
in alterando et qualitas corporis
minorata ex predictis cibis dare oportet
parum et sepe sicut enim in predicto modo
caliditatis reparatur est paulatim dige
rendum et evacuandum ita in proposito
paulatim est nutriendum et restau
randum. Vigilie sint temperate Sop
nus levis non profundus Inanitio
superiorum et inferiorum secundum quantitatem
assumptorum est utilis et provocanda cum
lenitivis et lubricantibus ante cibum
exhibitis et potus post et cum colli
rio ac cum clisteribus lenibus sed
humorum et humiditatum evacuatio seu
resolutio est prohibenda omnino Induc
tiva ad gaudium temperatum vel ad re
missum et leticiam et spem future salutis
¶ Convertitur ultima specialis intencio ad
accidencium correctionem que sunt plura
secundum pluralitatem membrorum comparacionum

cordi ut dictum est. primo vicinorum
ex propinquo ut spiritualium Et superiorum
animalium colligatorum ei quorum curam
superius habuisti. Et inferiorum naturalium
vicinorum ex longinquo quarum passio
num considerante infra ponemus auxi
lia. Deinde rememorabitur mihi com
positas medicinas proprias et expertas
ad egritudines cordis dictas secundum
unamquamque causarum superius distinctarum
incipientes a confortantibus Et
primo ab odoramentis eo quod refocillando
spiritus confortant citius Inquit enim
Galienus Qui celerius vult virtutem
regiram reintegretur ex odoribus

[illegible] simplicibus
confortantibus cor.

Capitulum 2m de medicinis simplicibus et compositis confortantibus cor

Galienus art. ad primum
autem omni redeamus
nunc sermonem egritudi
num que sibilibus [?] innas
citur Est autem mala
het cordis complexio talis
Et subdit Est autem omnium in 2º huius
libri scilicet de interioribus quod genus egritudinis
huius valet medico ad sciendum et si
quidem qui plurimum est contingens ut
superius dictum est plurimumque ledit cum
non sit bene curabilis in corde ipso secundum plurimum
extensibilis cum labore et spiritu ad
totum corpus omnia membra ledit
lesione principii et eversione contra
sie cuiuslibet membri. Proinde necessarium
est investigari nunc ut opportune
caveatur ex methodo que est iam
dicta nunc a medicinis simplicibus
dictis et compositis que serviunt odo
ramentum calidum conferens passio
nibus cordis a mala complexione frigi
data. Recipe ballsamita vel maiorana
folia cit et pomum eius et irrora
vino et super asperge pulverem gariofi
lorum aut involue in pecia scarleti et
odoretur. Aliud frigidum passionibus
cordis a calida intemperantia Recipe
sandalorum rosarum margaritarum alias maga
zir[?] anacar[?] mirte irroretur aceto et
caphora et quod irroretur parum odori
fero vini. Et ex simplicibus ex aqua
rosarum sola Aliud calidum fit ex gariofi
lis nuce muscata ture cipero foliis lauri et
gallia muscata. Cuius odore epileptici
excitantur calamentum vivos et acal
chanum qui cum irrorantur cum aceto
Et odorant sincopisatus sanatur Et
ex eis est pomum confectum cum eis
et ambra et musco prout in sequenti

est dictum Et gallina assa cum illis et
ferra et odorata Et aqua florum
arantium et citronorum et limoniorum
Et suffumigationes fiant in fri
ca preparatum ex confectione pere quod
nicolaus in antidotario scripsit suo
Ad idem fiat suffugium examinatum
ciprianus prius Recipe ambre ʒ. j. ligni
aloes ʒ iij. musci ʒ. j. carbonum de
palmitibus vitis gummi arabici ana ʒ ij.
gallie muscate et ligni aloes conte
rantur in carbones et cum aqua ro
sata dissolvantur omnia simul et
glutinentur et informentur avicule
quarum una ponatur super prunas et suf
fugetur camera. Et sunt qui suffu
migant ex lingua aloes madefacto
in vino solum et est bonum et suavem
cuius odorem diligunt principalia
sicut dicit abohaly Alii fieri pos
sunt ex predictis suffugia frigida
ex eis calida causa sunt aut non fre
quenter approximate et propria suffugia
primo raro sicut super in sequenti et frequen
ter. Suffugia enim replent et
dissolvunt cerebrum ipsum inflando et
spiritualia omnia quam cum superfluunt In
quit heben mesue Syrupus ex
inventione nostra de succo acetose de
succo macianorum et de succo alemelli
confert in pulsu et tremorem et
omnibus passionibus cordis calidis
et propriis Et ex illis est sirupus ace
tosus dyarodon passionibus non
eis frigidis causatis ab oppillatione seu
repletione receptaculorum ab humoribus
grossis et viscosis difficilis eradicati
onis oximel simplex et squilliticum Ite
trocisci de camphora ad pulsum
cordis et tremorem calidum et fe
brem extinguunt et confortant de
scriptione almosori. Recipe spodii seminis
cucumerum et citrulli scariole portu
lace rosarum sandali albi ana partes equales
et pro unoquoque pondere aureum unum
ex eis sumatur camfore pondus trium
granorum ordei ex quibus ex quibus cum
succo maciano conspersis et troci
ʒ. j. fiant trocisci autem unus de quibus
quaque die tribuatur unus usque ad duas
ebdomodas Item lac de quo butirum ex
tractum est fortius Item prima mixta
aceto ne agilata est cibus conveniens
Item trocisci de spodio ad pulsum tre
morem et sincopim ex caliditate
fluxus et coleram pass. mellium et
tremorem secundum eundem Recipe spodii
ʒ. x rosarum al. ʒ. xiij seminis acetose por
tulace granorum coriandri infusorum
in aceto et torrefactorum intellorum

an. ℥. vi. pulpe sumac ℥ ii. et ʒ. s.
cum lacte berbis balaustie an. ℥ ii. mar
garitarum cor alla̅ru̅. an. ℥. i. ossis
de corde cervi ℥. ii. sandalorum al. 2 ru.
an. ℥. ii. et sil. confice cum succo a
greste et da. cum aliquo robitiptiros
succo buglosse. Item mirabolani
conditi 2m modium nucum. Item bo
cisti in conditi et de xiloales confermit
eis ex causa frigida quorum confectio est
secundum eundem. ℞ masticis spice xiloa
loes cinamomi gariofili galle in condite
cubebe cardamomi maioris et ana
corticis citri omnium pondus auri vinis
ex hiis omnibus cum vino odorifero
aspso fiant trocisci et confermit etiam
sincopi prime et magne. Confectio
confortans cor et conferens etiam tre
mori et sincopi calide et frigide. ℞
buglosse pulverizate auri ʒ. i. distempera
cum vino ad frigidam et calidam cum
aqua rosarum et da hora sompni noctibus
continuis. Item gariofilorum muscelorum
℥. ii. pulverizatorum sumatur dissoluta
in auri xii. lactis dulcis in ieiunio valet
ad frigidam. Item tyriaca et metrida
tum. ¶ Confectio musco dulcis et amara
emendat cordis frigiditatem et hu
miditatem cerebri et stomaci et con
ferunt passionibus eorum frigidis.
Dyambra quoque et electuarium de gemmis.
Confectio de xiloaloes. Confectio est
albermes et electuarium salbothesar quorum
descriptionem in antidotario posuimus.
¶ Ex experimentis secundum nos est ut sumatur
cor porci ut accipitur de thorace eius
cum sanguine suo et ex gariofilis masculis
pometetur .i. lardetur et assetur lento
igne deinde comedatur et super bibetur
vinum subtilissimum albi subrubeum clarum
odoriferum temperatum limphatum cum
aqua buglosse. valet autem ad passiones
cordis frigidas et calidas cum acrotibus
frigidis ut sunt rose sandali malagra
gri et vino albo super bibito cum aqua
rosarum limphatum. Et confortat cor appetitum
et nutrit. Et dixit abhoali cerebrum
hominis cerebrum galli. pulmonem pul
mo vulpis stomachum ventres gallinarum et
pelles interiorum ipsorum. Epar. Epar acripi
lupi. Renes renes edi. vesicam vesi
cam muscele. Nervos nervi nutriunt
et corfortant et de aliis. ¶ Nutricatio
quoque et confortatio fit sibi ut dixit
Ga. Cum autem unaquaque species animalis sibi
totis rebus et proprietatibus alimento
nutritur ut homo ex pane et carnibus
Carnes ex ossibus. Equi ex paleis. Tur
di ex misquamo. Coturnices ex ellebaro
Et si unaquaque species proprium habeat alimentum

vel cibum unicuique in diminutum ad me
brum, cibum proprium habebit quod videtur
mirum et probare abhoali cum dixit
quod unicuique corpori et unicuique membro
in est proprietas ut ab una materia pariatur
et non ab alia. Epithima confortans
cor debile et corpus ex malicia com
plexionis calide conferens tremori cali
do cum febre quod dixit allexander.
℞. sandalorum margaritarum margari
tarum spodii an. ℥. v. sine tantum mente
coriandri an. ℥. s. rosarum seminis endivie
et acetose an. ℥. iii. maceris ʒ s. aq. ro.
quod sufficit et quandoque additur camfore
℥. s. si cum dispositio exigit et excessus
calorum et in ea non frigorum vero
intinge pannum lineum simplicem vel
de serico albo et super cor appone fre
quenter et si apparuerit siccitas accre
scis adde parum succi pomorum dulcium
vel buglosse et lactis. ¶ Aliud conferens
tremori ex causa frigida. ℞ maceris gariofili
usnee brarate ℥. s. anceos beri an.
unius 2am aliis ʒ ℥ s. triam xiloaloes
ambre musci an. ʒ. i. et ʒ s. succi
buglosse aque rosate et vini odoriferi
an. ℥ ii. tepefiant et infundatur
tela cerici rubei dur et super cor po
natur sepe. Item aliud ex ventrice
mea conferens omnibus dispositionibus
eius frigidis. ℞ ligni aloes seminis ozimi
gariofilati semine lingue bovine an.
℥. i. gariofili karabe coralli ru. an. ℥. i.
succi lingue lingue vel aque eius et
vini odoriferi an. quod sufficit terantur
omnia et conficientur et misceantur
modo predicto sunt enim sana et experta
si deus voluit. Et si per modum sacel
lacionis apprementur. Johannitius
emplm conferens tremori et sinco
pi calide. ℞ spodii sandalorum an. ℥.
ii. calamenti crocos endivie an.
℥. i. coriandri ℥. ii. croci ʒ. i. farina
ordei ℥ i. confice cum succo aceto
selle et aq. rosarum et modico vini odori
feri et confert etiam febribus et misce
antur sepe in renovando. Aliud ad
idem secundum eundem. ℞ castorei ℥. i. maceris
xiloaloes anceos rubebarum an. ℥. ii.
cimini in ligni aneti an. ℥. s. carabe
drenicis an. ℥. i. et gariofili an. ℥. s.
et confice cum succo ozimi gariofi
lati et vino odorifero et empla super
pectus est sanum linietur andromaci
Ad idem. ℞. sandali calamenti crocos
ambre tere subtiliter et confice cum
aqua buglosse et pomorum et oleo
rosarum et cera et hunc supra pectus con
fert debilitati et tremori calido et frigido
presertim si conficiatur cum oleo nardino et

et sanabitur si deus voluerit sc[ilicet] u

Capitulum 3m de cardiacalitate pulsus et tremoris cordis

Galienus ait titul
lacom vero cordis i. pulsu
et tremorem plurimi sanis
iuvenibus reperi eveniet
et hoc absque manifestis
accidentibus sed tamen hoc quibuscumque
contingant sanguinis detractionem
iuvantur maxime si subtilibus dietis
se assueverunt. Hec enim duo sanguinis
multitudinem repletam oppilantem et
coartantem educunt atque cacochimia
que egritudinem operatur cum multitudine
fuerit. Facienda erit minucio de ba
silica hac autem non potente fieri fiat
ei aliquid proportionale puta provoca[ti]o
menstruorum mulierum emoroydarum viris
Neutrum vero fieri potentia fiat scari
ficacio et ventosatio Si
vero non fuit cum multitudine pur
gandi sunt farmacia humores con
tristantes educente hec enim propria
cathochimie Et subdit multitudo
extenuatione corrigitur sed in longi
ori tempore quam manifesta evacuati
one iam dicta. Decoctio solvens hu
morem calidum et coleram de corde
et mebris vermis confortans ipsum in
omnibus disputacionibus suis. Rx.
aque frucium lb. s. bulliant in ea pul
pe tamarindorum kerion. ʒ. i. pulpe
mirabolanorum citrinorum ʒ. s. et grana x.
ligni aloes genus ana ʒ. i. mar. ʒ. i. et
dimittantur usque mane tunc vero
colentur et colature addantur reubar
bari ʒ. i. pulverizati prius resideat
in succo ros. ʒ. s. et detur ubi oz et
est cardiacis. Alia solvens humorem
flegmaticum conferens passionibus eius
et est sirupus Rx ysopi mente cala
menti melisse ana ʒ. i. radicis lilii ʒ.
s. lingue avis ʒ. s. spice cardamomi
ana ʒ. i. arctose ʒ. s. polipodii ʒ. ii.
bulliant in aqua borraginis vel bu
glosse quantum sufficit deinde colentur
et in parte sufficienti bulliant pulpe
mirabolanorum kebulorum ʒ. i. et addatur
agarici pulverisati ʒ. ss. turbith ros.
nomi vel residentie eius vel gelemia
bini ʒ. i. et detur in aurora decoctio
de epithimo quam mirum invenitur
est conferens predictis passionibus sol
vendo humorem melancolicum dicta
in antidotario Item decoctio de frigi
do humore predictis passionibus confert

catur ab humoribus et fumis adustis
et oppillacionibus ipsius cordis et aliarum
viscerum et est educens cum facilitate
eas sequitur aliud capitulum

Capitulum 2m de cura compassionis cordis per
compassionem ad cerebrum

Galienus ait discre
ta natura
cerebri facile generat mul
tas superfluitates ex quibus
nocumenta fiunt subiectis
organis ad primum spon
vertitur superfluitas Iudeus decoctio e
ducens coleram flavam et meliam cum
facilitate confortans cor et viscera
conferens predictis passionibus cordis
ex contrito ad cerebrum paciens ex fri
tate oppressum epilensia melia vel in
ania vel catarro frigido Rx sticados mel
lisse ysopi ana ʒ. i. prinos ʒ. i. coriandri
preparati ʒ. s. cubebarum ʒ. i. spice ʒ. s.
bulliant in aqua citrea deinde colentur
et in colatura bulliant polipodii ʒ. ii.
et dissolvantur agarici pulverizati ʒ. i.
pulpe mirabolanorum citrinorum kebu
lorum indorum et iterum colentur et cola
tura addatur reubarbari ʒ. i. et detur
de mane est sana et experta neminem
decipit unquam Et aliqui sunt qui ad
dunt vetam et ipse donum est ex conta
te seu compassione ad mebra inferiora
interna ut est etiam stomacus epar
et splen et viarum ad cor et ad putre
factionem sporum et ulcera et etiam
expulsiones et renes vesica et ma
trix quarum pravitas de compassione
cor passiones incurrit Albohali luti
sigillatum sumptum et retentum in ore
prohibent catarrum calidum ad spiritualia
et spiritualia fermentum et etiam linitum extra
cum oleo ros Item gumma arabicum al
contrita cum zucaro al et in ore re
tenta retinent catarrum acutum et salsum
et dyacodyon et loochem similiter
operantur Et thus al. retinens catarrum
frigidum saturalis confortans cerebrum et re
tinens catarrum frigidum Rx sandaracte
thuris polegii spice salis communis ana
ʒ. s. spice ʒ. i. et si sit calidus loco
polegii ponatur menta et sandalis

Capitulum 4m de cura passionis cordis per
compassionem ad stomacum

Inquit Galienus
antiqui omnes stomacum cor
semper appellare consueverunt
compatitur enim patienti.

cor valde et principalia reliqua et totu
corpus Cor quidem propter colligantiam
eius ad ipm in arterijs cerebrum in
duobus paribus nervorum Epar per
colligantiam in venis et rivos subtili
Et proinde totum corpus et maxime
cum ei administretur in re nutrimenti
Inquit proinde Abhoali Stomacus e
membrum cuius pacit totum corpus
Modus satellorum quibus usi sunt anti
qui et utitur nunc in usu confortativum stom
et prohibentium humorum effusionem cali
dorum ad stom et mordicationem induc
tivum a quo compatitur cor et incurrit cor
diacam Rx. tinorum rubi foliorum vitis
silvestris rosarum cum stipitibus cimarum
mirte hunde ana ʒ. j. sandali spodij
ana ʒ ij. bulliant in aqua ros et succo
citoniorum cum modico vino pontico
et tepida applicentur super ipm Emplm
ad idem Rx sandalorum ro. al. spodij
lenticularum aq. ana ʒ j. terantur et
conficiantur cum oleo ros cera et
aqua ferratiorum et emplastretur
Recepta satellorum confortantium stom
alterantium distrasiam eius frigidam et
prohibentium effusionem frigidorum humo
rum ad ipm et conferentium nausee
et vomitui flatico et oxizemie ven
tositati et cardiace et sincopi ex vi
cio stomaci Rx. mente sicce absinthij
sansuti ana ʒ. j spice ʒ. ij. mastices
galange maris garis gallie muscate
alis musti nuces muscati cardamomi ut
usque ana ʒ. j corticum cit sicci ana ʒ β.
corticum thuris ʒ. j et sil bulliant in
vino pontico cum succo citoniorum et ca
lidi sufficienter applicentur sepe super ipm
Item operatur stomachum galienus
Emplm de mastice liquido simplici ad
idem aggregat in se enim in vires expetitas in
cura stomaci plurimas nocivitis videlicet arom
ticitatem et temperatam caliditatem et est li
quefaciens fleum in ipo et modus
est quem ibi designavit Rx. masticem
albam grossam et pinguem et dissolve
eam in lamina lata ferri super calefacta
et malaxa manibus et extende in
forma manus applica. Dixit quoque
succus maiorane et buglosse cum garo
tatis ut alcool multum valet inter
more saltu cordiaca que caphatam dr
Et siquidem causa predictarum passionum
cordis sint vitia stom et bene curentur
cura propria que infra dicetur. Galienus
ait vinum cum pane ieiuno stomacho sumptum
prohibeat cursum humorum ad stom. Sed si
quidem sint colici sit vinum debile stip
ticum et limphatum Sed vero frigidi et fla
tici sit vinum stipticum et aromaticum pur

non fumosum ut vernacia et vinum
grecum passati vina aromatica et artosa
in calidis idem operatur Syrupus de menta
mixto et syrupus de agresta in calido Et dya
citonito in utroque et melhoratum con
ditum mirm ʒ tragea ex aniso carim
garis maris galange cardamomi et zuc
caro et decoctio de asse fetida urnam inte
rionem confert predictis passionibus
cordis cau vitio stomaci ex indigestione
inducens humorem flatum et ven
tositatem propinquiorum Dissolvit pul
vis saporis ad stomacum et propinquum
dictorum ventositatem Rx. anisi se. apij
ana ʒ. v. garis masticis thimi masculi
ana ʒ. vij. radicis squinanti costi ana
ʒ. iij. nasturci tauri fri ʒ. xxv. exca
inat alis extenuant et confortant
Item operantur quemoveria cruditatum
ex quibus sunt origanum folia menta
anisos galanga mastices garo qui
sunt propria in hoc casu preter abohali Rasis
emplm ad apostema stomaci et epatis
cum cui vitio patitur cor. causa est an
tiquum et ubi non est caliditas Rx se
migreci se. lini. caules alis cauli
et carpobalsami ana ʒ. xx. cardamomi
preos amigdalarum amararum costi
mirre spice ciperi ana ʒ. v. bdelij sabal
bidi ʒ vij. storacis liquide ʒ. iij. nastur
cij ʒ ij. armoniaci cere citrine adipis
anatis omnium ana ʒ. iij. olei camomillini
ʒ. xx. deinde aggregentur et emplentur
cum eo. Aliud ad apostema stomaci
et epatis cum non est antiquum Rx.
feni greci sem lini aneti sicci viole
sicci camomille sicci alte sicce mastices
ana ʒ. ij. spice ciperi squinanti calami
aromatici ana ʒ. iij cere ʒ. vij olei ca
momillini ʒ. xv. et aggregentur Scrophulas
contra generatorum nimiarum et aretosam
in cibo et potu sumpta vel sucus eorum
ex cibis vel salsamentis aut sui ex
factis prohibet corruptionem fumosam
in stomacho ciborum et potuum que causa
est cardiace passiones Nycolaus
cynamomum et draciminum prohibent
corruptionem aciditam cibi et potus
que causa est passionum dictarum cordis
Dixitque Galienus yerapigra confortat
cerebrum cor et epar et stomacum et
putrefactionem in eis corrigit quoque
passionum dictarum potest esse causa. Etiam
si ex xiloale sumantur ʒ j. et β. pul
verizata cum vino aromatico limphata
cum aqua ferri Removet humiditatem
putrefactam stomaci et confortat
ipm epar et cordi generat letitiam
et prohibet iram Dixit abohaly
darseni removet putrefactionem

et emblici conditi et mastici pur
factorum varietatis et cinamomi in aliis
ptibus existentem. Item operatur exim
seminum simulacionum et citreum eius et aqua
mell' et galiemabim et solius aloes
Tragea confortans stomachum et phibens
ascensum humorum sive fumorum et vapor
ad cor et cerebrum ptm intimum inven
tionem. Re. coriandri ppati ℥ ij.
sem. melisse ℥ j. cinamomi elc ℥ j.
zuccari tabarzed ℥ iiij. pulverizent
et misceantur dos coclear unum pt
cibum non subsequente potu et sena
et expta Ad idem triffera sarasenica
mirobalanorum et etiam electuarium nostrum
letificans et confortans caput de me
lancolia dictus et omnia de cibis et
fructibus ponitur pto cibum supra

Caplm. 6m de cura passionum cordis
per cpassionem ad epar

Dixit Galienus
Epar unum ex membris
principalibus existit
Est enim fons et minera
nalis virtutis sanguinem
generantis a quo vene originem habent
quibus sanguinis ad totum corpus adist
buitur et singula membra cibutarcis
gratia et generationis spiritus Quia per sapi
entissima natura ab ipso venam talis magna
extraxit que tusiens per subteriora
ascendendo dorsi inbibit in dextro
ventriculo cordis a quo parte tusiens
tuscolatur et purum in ventriculo sinis
tro eius convertit in spiritus et reliquum
eius informatum eius ibidem recipiens
nutrit corpus eius et tusiens per
venam dextro cordis ascendentem et
corporis superiora et caput nutrit etiam
ipsa. proinde ne mirum si illi cpariaret
gravit' comparatur Alligatur enim vena
ipsi et ea mediante ab ea recipit
sanguinem pro alimenti materia sui et ge
nerationis spirituum quibus virtus eius
et aliarum membrorum irrorantur Cumque
mittit per quamque maliciam et fumum cor
di passiones inferentem predictas per
capitatem remotam Similiter de endi
mia remittit epatis inflamationem
eius multiplicem fumum et vapore
petentem cor et cerebrum et confor
tant ipsum Et trasandali et serotunde
sandali et reubarbus cum succo ro
sarum et aqua lactis decoctionis sene
mundificant ab ipso colam et adusti
onis et flotomia ex basilica dextra

minuit replectionem eius quo cor pati
contingit passiones predictas

Caplm septimum de cura passionum cordis per
cpassionem ad splenem

Inquit Gali.
Splen membrum est
ad hec generatum et
semper attrahat et
de eis epar mundificat
quibus non mundificatis
sanguis infectus melicus humoribus
transit ad cor et cerebrum Et tales pas
siones causabit tremorem atque timore
melancoliam atque maniam. Hiis autem
que rectificant ipsum et confortant
in sanguinem a suis mundificent fe
cibus est utendum. dicentur autem
infra in caplo de cura splenis si deus
voluit etc.

Caplm 8m de cura passionum cordis per cpassionem
ad intestina etc.

Galienus ait.
Replectionem ventrem
superiorem per vomitum
evacuatur quecumque
vero secundum eius partem
inferiorem subductione
ipse colirio vel clisterum Intestinorum
quoque replo et si ex ventositate fuit
curentur cura inflationis et colice
que infra dicetur Et si ex fecibus sive
humidis lubricis et mucillaginosis Si
militer si ex vermibus cura ipsa que
dicetur plurimum pavorant syncopim
et tremorem epilentiam quoque et
subeth et stuporem fumum mittendo
venenosum ad cor et cerebrum et
mordicancia intestina et stomacum. Alb
haly. dixit hora qua medendi est
cum fames adest Cum non adest non
tollerans super eum qui tollerare fame
stomacum replet putridis humoribus
Ait Galienus illud est si epar de bono
sanguine minus quod expediat sibi ha
beat et malo plurimum et quamque coleram
superfluentem immittit que est ca
morsus eius Ex quo passiones pre
dicte cordis sequuntur Et quamque flam
mittens fumum vaporem ad ipsum plurimum
a cerebro missum vel in stomaco retentum
Et si plus non habeat de bono nec
de mala nichil illi remittit quare infa
me sincopalem devenit Cibus quoque
ut cito adest adhibendis ut ubi
non habeatur et sincopis timeatur

tinc panis infusis in vino puro c
tribuendus in fr̃io ꝛ fleũo Et co
lerico mixto seu limphato vl' aliqd'
rob. stipticoꝝ puta granatoꝝ ci
toniorꝝ vl' agreste Et vbi iam euelt
humor ac repletꝰ est stomacus ante
ribuz vomitu educit vl' aliquo ven
tris subductiuo et lubricꝫ facietcꝫ
pmisso sicut Gaherom ꝛ aboali

Caplm̃ 9ᵐ de cura pas͠ cordis per
cpas͠ ad os stomaci

Auerroys ait tyriaca et filonium sunt conuenientes in sedacione doloris stomaci et colice et reliquorum membroꝝ ex quo possunt euenire egritudines cordis pdicte et gͣ vbi tam eiꝰ nocumentꝫ psui forti tudinis non possunt pauferre co uenit autꝫ vtrꝫ cause nocumenti et pripient et confortant cor. Sꝫ tyra aca respicit causam nocumentꝫ magꝰ filoniuꝫ magꝰ pripiens et siquidem ca earꝫ sicut vomitus et colerica pas sio curetur primo pront y. dixit Inquit enim vomitus vomitu curatur. et flux us fluxu vomitus fluxu ꝛ fluxus vomitu Et vtrꝫ sudore curantur. ⁋ 2ᵒ confortatiua cordis administret que dicta sunt ꝛc.

Caplm̃ 10ᵐ de cura egritudi͠ cordis a fluxu sanguinis ex menstruis et emoroydibus

Ypocras ait In fluxu muliebri spasmus et animi defectio malum quod galienus exponens ait In fluxu sanguinis spũs plurimi deficere consueuerunt. Ait quoqꝫ abohali Et ex nimie accidit pforacio que est quidam spasmus cum sincopi et illud apud retencionem menstrui vl' etiam spinat quibus volens curacionem appone. ypo. ait in amfo͠ mulieri si vel menstrua retinei siccam maio rem mamillis appone Aboali secutꝰ est eum dicens flobo de superioribus ptibus decimabis euacuando spaꝫ instis siue fascijs fortit' stringas In grossimentibus cum stipticis siberius deinu ꝛ fomentab. emplastris epitia bis applicabis et imponis collirium ex stipticis et ponticis congluitiua

tibus que dicunt' appata et est squama ferri sumpta cum aqua arnoglosse vel sumpta et emplasta licet grepen pstet impedimentum Et solaciuꝫ ortu lanum suppositum statim stringit et similit' emoroydarum sunt efficacia et experta sunt trocisci nri de karabe de terra sigillata ⁋ paulus enim dixit luto sigillato non est medicina magꝰ abscindens sanguinem vndecumque fluat Inquit y. in amfo͠ mulierum educit menstrua ex aromaticis calefac qualia sunt spica gallia foliũ crocus et herbarum vt calamentum polegium ruta marubium absinthium saluia et huiꝰ ⁋ Abhoali ait flora saphene vel venne que sub polite est ac vento sacio igitur ppnocat menstrua et fluxum emoroydarum et appositio san guisugarum in pudendo est conueniens ⁋ Ait aboali. colliria ex brionia. pane porcino ellebrio pulpa colo quintide fell'. tauri in vncta et col liria ex al. oᵒ sapino aromatico vl' puluere euforbij cum succo rute vl' coto infuso puocat menstrua et sanguinem ex emoroydibus Et leniora ex eis sunt radix altee fe nuclis sisamum et fenu greciũ Ex mediocribus vrtice folia et mercu rialibus et herbe camforete ꝛ aloes supposita absinthium et nigella et rubea tinctorum bibita et supposita ⁋ Requirit enim omnia hec sanitate in passionibus cordis et aliorum emor roydorum vl' superfluo fluxu pueniunt subsequentibus aromaticis nostris et cor dialibus si deus voluit. philonium psicum descriptionis serapionis valet ad sanguinem eruptionem ex menstruis et emoroydibus et pregnantibus quibus descendunt menstrua et ventositatibus que in matricibus fiunt Et confirmat embrionem in ventre matris et e exultiuus quia opiatum ⁋ Rx. piperis al' seminis iusquiami albi oium ana ʒ. xj. opij terre sigillata amborum ana ʒ. v. cẽti ʒ. viij. vl' x. euforbij spice pyretri mirre omniũ ana ʒ. ij. castorei ʒ. j. zedoarie et doro nici margaritarum vl' pforatarum et musci omnium ana ʒ. ß. mell' ros' colati et spumati quantum est inde pario sumit pondus ʒ. j cum eo quod conuenit ex po tibus sua medicinarum est oᵒ

Caplm̃ xjᵐ de cura discrasie cordis fc͠e ex retentione menstruorum

Caᵐ 9ᵐ de cu͠ pas͠ cordis p cpas͠ ad os sto͠

Caᵐ 10ᵐ de cu͠ egri͠ cordis a fluxu sang͠ ex mẽstruis et emoroydibus

Caᵐ xjᵐ de cu͠ dis͠ fc͠e ex retentione

Galienus quoque
dixit in contexptu (?) ob
stomacum nocetur nec
minus cum purgationes
non existant que per
super habundancia redundant ad stom
et convenienter fumum mittunt ad
cor et est ea passio que rectificatur
regitur et usu rerum stomachum confortancium
et cor emendatur. Cura egritudinis
ex rarefactione pororum cutis sudore
diaforetico per se vel ex balneo vel ex
alio. Dixit Abohaly oleum mirtinum
succus citoniorum oleum onfacinum de
balaustiis et rosarum unctum exte
rius stipticitatem et densitatem corporis
pororum acquirit rarefactis super fluxu
ex quibus corporis resolucio occulta
sensui vel manifesta cum sudore dia
foretico per se vel in balneo vel extrinseco
supervenire contingit ex quibus cor
dis passiones dictas evenire vidisti
evenire. Oleum ex inventoribus nostra
ad sudorem diaforeticum Recipe rosarum
in maturarum cum stipitibus ℥ xx san
dalorum balaustiarum ana ℥ x gal
larum ℥ iiij cimarum mirte ℥ i omnia
coquantur in aqua pluviali lb
ij quousque ad terciam reducatur deinde
colentur et collature addatur oleum
rosarum lb s. et coquantur iterum usque
ad aque consumptionem postmodum
oleum servetur et ex eo ungatur
cum opus fuerit spina pectus pul
sus et ypocondria. Et emplastrum
super extrema rasura cucurbite vel
mittantur in aqua frigidam et ca
ruitarum rosarum cum aqua frigida vel aqua
senum etc. Sed ubi frigiditas extre
morum apparuerit et pulsus de
bilitas et corporis vomitus a fortibus
infrigidantibus est abstinendum
fortis enim extinctio dicit virtutem
Dixit Abohaly si super poros cutis
pulverem spice super spergas pulve
rem quoque mastici thuris masculi
karabe gummi arabici et glutinando
absque infrigidacione constipant poros
et venarum orificia humiditates et spiritus
aggregant et a facili resolucione ve
tant. Et vivifica virtutem cum pane
et vino et demum cibis inspissantibus
ut stiptici mutantur prout inferius
et superius dicetur. Nicolaus dixit
quod rosata novella sudorem diaforeti
cum retinet cuius recepta est hec Recipe
rosarum recentium contritarum ana ℥ ij et s. ℥
i cinamomi ℥ ii et ʒ ii et grana

ij garioffilorum spice nardi galange ana mac
muscate zeduarie storacis cardamomi
opii ʒ i et grana viij mellis quod suf
ficit loco autem mellis ponatur zucarum
in hoc casu et loco zucari superius mell.

Cura distrasie cordis ex aere pestilenciali

Si aer corrumpatur pesti
lencialiter contingat docuit
Abohaly pacientem ex aere
in aerem bonum mutare et
de regione in regionem
Quod si non valeat mutare habitaculum
suum ut si quidem ex causa supercelesti acci
dit pestilencia habitet in locis subterra
neis. Si vero ex causa terrestri habitet
in domibus altis ac rectificet aerem cum
aromaticis frigidis vel calidis prout eis expedit
qualitas mutatur acetosis et aromaticis et
in cibis et potibus utatur aceto. Inungat
eciam sanguis aceto autem in vino cibo et
potu uti est a nocumento eius securato.
Dixit quoque plures iam sanati sunt ex
pestilencia magna propter consuetudinem
bibendi lutum armenicum cum vino subtili
mixto cum aqua rosata prout ducat
illud ad cor. Galienus quoque ait
tria sunt que preservant hominem
in pestilencia seu in presumpcione
ipsius. Unum est quod corpus sit mundum
secundum quod sit bene transpirabile. Tercium quod aer
alteretur et rectificetur. Pillule preserva
tes ab impressione aeris pestilencialis secundum
descripcionem Abohaly Recipe aloes croci
ana partes equales misce partem unius
mediam confice cum aceto et da in
die ʒ i. Sunt enim experte et sane

Cura distrasie ex fetore contingenti

Isaac. Si ex fe
tore quibus tales passiones
mentiuntur a vitatur pu
trida et immundum fetida
aer fiat mutabilis aut conve
nabilis et odorifera misceantur calida vel
frigida prout invitat necessitas prout te fecimus
scire superius de cura vertiginis et vapore
fetido etc.

Cura passionis cordis ex morsu ve
nenoso et assumpcione venenum

Orit ab anali
malibus venenosis et eis qui sumpserunt
venenum subveniunt cum
vomitu festinanter. deinde
lac butirum si calidum sit venenum da. Si
vero frigidum assam seu confectionem eius dya
muscum vel alia al. vel huiusmodi ministrabis
Et si contrarium a substantia ministrabis dyacordatum vel
tyriacam et lutum sigillatum prohibet
penetrationem eius ad cor et extra corpus
expellit confortando cor. deinde consi
deretur cuius sit generis et eius propria me
dicina curetur. Descriptionis vomi
tum ad eos qui sumpserunt venenum
et morsi sunt ab animalibus venenosis
Rec. salis indi. kau. abe baruch. ana
partem unam synapis partem j. terentur
et dentur cum aqua mellis calidis gar
garismatum quod expertus sum dixit Ga.
in lepore marino et in cantaridibus
sumptis. Educens cum vomitu sta
tim et iam sum ipsum expertus in mor
su canis rabidi cum vino et theriaca
cum ipso morsu vipere cum aceto et
posui super ipsum linimentum folia scilicet
scordion vel centaurea. pillule contra
omne venenum et contra morsum cuiuslibet
animalis venenosi. Rec. terre sigillate lutum
armeni ana. ʒ. j. confice cum succo api
et utere cum oportet

Cura distemperantie cordis facte ex timore

Si ex timore cer
peracti tales passiones in
currunt Inducantur ad se
curitatem et gaudium et am
plicatione aeris et claritate
eius et aspectu viridium et picturarum
placibilium et cum fabulis et cantalenis
placidis et suavibus sonis delecta
sociorum et amicorum societate ac delec
tabilium personarum vigilent que leta re
narrent et blandiant atque [illegible] creant
frequenter et potent vino [illegible] bent
electio musco dulci et gemmis. Et
addidit ex oleis gaudio fiis et stip
tici invigant Et cordialibus cibis
fiis nutriant et viscosis in invictione
roborales et occupent se in opere

Cura distemperantie cordis ex labore et acci
dentibus anime

Ypocras inquit
in amforismis in omni
motione corporis cum

reperit quis dolore Quod qualis sanus
Galienus ait in motione etiam lo
cum habet etc.

Incipit summa quinta sectionis prime
2e partis continens capitula eorum

Hec omnia
que dicta sunt
et simplicia et
composita sunt
de genere medicinarum
quibus sanantur
cordis egritudines
omnes si deus vo
luerit subsequenter
secundum ordinem premissum procedere expedit
ad medicinas egritudinum partium forin
secarum pectoris que mamille dicuntur
Quarum substantia glandosa et alba et spon
giose in se plexus continens arteriis et
venis ipsas cum matrice continuantes. In
vamentum quarum ad quod eas natura
sapiens generavit est ad perfectionem de
coris ut aliqui dicunt Et tamen non est
verum mamille sicut nec mulierum sunt veri
testiculi Sed estimo ad hoc factas fore
ut suo spongiositate colligat humiditate
lac consilie Non verum lac sicut
in hominibus hic eo qui lactavit Inventum
est prout aristoteles in de hystoriis animalium
dixit Et hodie in viris humiditatibus
hiritibus habundantibus est videre ac
cordi proprius ad contemperandum eius
siccitatem ad quod forte humiditas capitis
et cerebri propter eorum distantiam
non sufficit Nec etiam humiditas aeris
inspirati sicut eorum humiditas ad con
temperandum calorem ipsius. Non est
humiditas sanguinis et spiritus in ipso ge
nerati Et si sint eis magis proprium eo
quod siccitas essentialis in ipso a calore suo
et motu effective semper excessiva
ut proinde multiplicatis lucrantibus
egreat Omnibus prout vite convenit
cuius est principium valeat temperari Cum
enim vita per calidum constet et hu
midum indiguit cor quod vite principium
calidum et siccum existit propter motum ne
cessarium vite pluribus contemperan
tibus sue siccitatis excessum quod licet hu
miditas licet hoc in eo sit minor et
etiam essentialis. tamen quia humiditas est
minus activa quam frigiditas. tamen
quia multa remissio siccitatis in
corde est magis conveniens vite ut
consistat in ea quod sit multa remissio
caliditatis cum sit formalis in illa et

proinde magis pruditialis est unde
absque caliditate enim multa ipsius vita
esse non potest. Absque siccitate vero multa
et quasi tunc cordis temperantia in passivis
est compassibile est. Iuvamentum vero
ad quod illas in feminis generavit existit
ad lactis generationem quo nutriatur infans
de utero prodiens usque ad tempus pro-
ductorum iam dentium quo mandere
dura possit ex menstruis ipsum nut-
rientibus in utero. Quibus cum careat
mas i. masculus lac non generat quamquam
mamillas videatur habere | habet enim sed non
sic sicut mulier. Cui iuvamento quam
accidit nocumentum quod scripserat contin-
git fieri. Diminuitur enim ut augetur
et quandoque corrumpitur et hoc quidem respectu
ad speciem et infantem pro cuius alimento
lac generatur. Sed quod respectum ad matrem
nocumentum talis actionis vel iuvamenti
exuberantia lactis ex dignoscitur ut
infra patebit. Cuiusquidem nocumenti
eventus est ex egritudine earum propria
vel ex communitate propria simplici et composita
et simplici complexionali pluries cum ma-
tum sanguinis superfluitates recipiat
ad lactis generationem ut dictum est et quia
debiles sunt ratione aut forme ac instrali
et com et composita ut apparet. Ex
communitate autem ad alia corporis membra
et precipue nutritiva et maxime ad matricem
aut ad corpus totum. Et totum hoc
ista quinta summa 2e particule continebit
Capitula quatuor

Capitula quinte summe sectionis prime 2e particule
et eorum | Capitulum primum est de diminutione
lactis in mamillis mulierum

Diminucio
lactis et eius exube-
rantia note sunt.
Est autem lactis dimi-
nucio contraria ex-
uberationi eius non
solum in specie sed etiam in effectu. Nam
primo nocet fetui non matri. 2a non matri
non fetui. Utraque vero corrigenda est
et contrariorum contrarie sunt cause
Et contrariarum causarum contraria sunt
signa et cure. Proinde correctio unius

fuerit per correctionem alterius declarata.
Et quia diminutio ablactationi convenit in
genere cause sed differt in specie ipsius
ideo per causam de diminutionis circa ab-
lactationis comprehende hec. Cum igitur
lac ex sanguine alterato in mamillis
ad suam naturam propriam generetur cum videris
lactis diminutionem inspicias sanguinem
quem non evitabitur ab alto duorum prin-
cipiorum aut erit diminutus in quantitate aut inu-
tatus in substantia et qualitate generatione
lactis inconvenienti quia superflue
calidum frigidum siccum vel humidum. Et
maxime frigidum et siccum aut grossis
aut subtilis et aquosis. Diminutio autem
talis sanguinis aut erit in toto corpore
aut in mamillis. Et si in toto corpore
fuit ex parte cause materialis eius scilicet
cibi et potus quod sit diminute quantitatis
et inconvenienti qualitatis aut ex parte
cause efficientis scilicet complexionis corporis
huius sanguinem generare. Quia sit ma-
licia complexionis in toto qualiscumque
et precipue frigida et sicca prava vel cum humoris
vitio/ mixtione in sanguine vel durante in
mamillis aut quia sanguinis declinat
ad aliam partem et matricem maxime
qui ad mamillas venire consueverunt
ex quibus causis exuberationis colligere
potes. Signa. Signa quorum
omnium distincta sunt hec. Siquidem
sit ex diminutione sanguinis in quantitate
erit privatio diminutionis sanguinis in toto
corpore in qualibet parte. Si ex parte
eius inquali videbis sanguinem super
calefactum vel infrigidatum liquidum vel
spissum. Et in eo dominari aliquem tum
humorum cum extraxeris a corpore
per flobotomiam et posueris eum in vasi
i. in urinali ex dispositione corporis
et regiminis precedente investigare potes.
Et siquidem diminutio in quantitate et eius
mutatio in quali sit ex parte sui ma-
terie scilicet cibi et potus tibi sensus declarat.
Si vero ex parte sive cause efficientis
scilicet malitie complexionis in toto corpore cog-
nosces illud per signa male qualitatis
calide frigide vel humide. Et calide si
sit prima per inflammationem corporis
Et febrem quoque sitim appetitum frigidorum
per que iuvatur et leditur per similia. Et
si cum humoris vitium preponderans per ex-
istentiam et precipue ut ex eis ut est lac
per qualitatem inutilem et calorem aeris
temporis regiones et similes circumstan-
tias et sic de aliis qualitatibus frigidis
de diminutione non sanguinis in mamillis
Et quia declinat ad aliam partem propen-
dens ex venarum et arteriarum occultatione
in mamillis et fluxu eius ex aliis partibus

Signa

corporis ex quibus fluere consuevit
ut sunt nares emoroydes et precipue
menstrua. Inquit enim ypo. mu-
lier que neque generans lac habet
huius menstrua differunt. Ex quibus
signa exuberacionis tibi sunt per se
manifesta

Cura diminucionis lactis

Cura diminucionis lactis

Cura diminucionis
lactis ut ex predictis colligi-
tur est tres res. Prima consistit
in sanguinis adequacione
ut sit sufficientis quantitatis et conveni-
entis qualitatis ad lactis generacionem et multi-
plicacionem. 2a existit in tractione ipsius
sanguinis generati et multiplicati ad ma-
millas. 3a consistit in confortacione
parcium ad ipsius sanguinis conversione
in carnem. nam propter hoc quia lac generatur
primam rem complent cibi. et illa que
sunt cibi et medicine. Inquit Ga.
que multiplicant sperma sunt multi-
plicancia lac et sunt similia virtute
et specie. preter agnum castum de quo
albohaly. dixit quod multiplicat lac
sperma minuendo quod quidem estimo
cum proprietate habere. Ga. autem sermo
verificatur in operantibus per complexione
Cibi ergo proprie ubi primo diminucione san-
guinis est ex parte materie scilicet cibi magis
licitate diminuti fit cum addicione
cibi qua tota substancia habet generare
et multiplicare sanguinem bonum et
aliter declinantem ad humiditatem et
caliditatem tepidam similem et equalem
caliditati sanguinis ex quo habet lac
generare ut sunt panis mundus recens
caro annalis agni vitulorum gallinarum
iuvenum et pinguium et edorum et
ova sorbilia decocta non assa et proprie
multum lac et butirum vaccinum cum
vino sumptum et sisamum molitum cum
vino eciam sumptum et citrina feniculum
et fenum grecum et ubera ovium et ca-
prarum cum lacte in eis que in eis
continentur propter similitudinem et proprie-
tatem in membris et humiditatibus
eorum et vinum album et rubeum
Et conclusio regiminis in aliis omnibus
rebus ad caliditatem equalem absque
siccitate et proprie per ubi primo diminuci-
onis sanguinis et est conveniens qua-
litate. sive propter inconvenienciam
qualitatis cibi ergo propter inconvenienciam
malicie complexionis in toto corpore
et mamillis. Et sunt contrarie qualitatis
qualitati predictorum puta si fuerit calida

malicia complexionis calide. Dandum est aqua
ordei et aqua cucumeris et semen com-
munium lactuca et spinacia atriplices
et similia puta granata musa. Si
vero fuerit frigida dandi sunt aqua aneti feni-
culi apii et electuaria calida ut
diacalamentum diacinomomum spi-
canardi et zinziber. Et si fuerit sicca
dande sunt humida predicta et recentes
non siccate et multiplicentur potus et
iura quies et sompnus et diminuatur
exercicium. Et si fuerit humida predicte
dande sunt sicce non recentes et
diminuantur potus et iura et fructus
augeatur exercicium et vigilie. Et si
quidem sanguis grossus fuerit detur
ei oximel et diaspoliticon cum aqua
subtiliancium ut est ... ysopi
anisi asse calamentum et origanum
montanum Et ... ex catharticis
et in cibo eius sit parum ... et
vinum subtile et utatur exercicio tem-
perato et vigilet. Et si sanguis subtilis
fuerit utatur inspissantibus ut est aqua
... et aqua fenugreci decorti-
cati et ordeum et lenticularum excorti-
catarum et ... et sic de aliis. Et si in
sanguine dominetur colera utatur mundifi-
cantibus sanguinem alterantibus et
... coleram qualia sunt ...
... lupulus aqua lactis borrago
buglossa succus ... mel rosaceum
tamarindi siruposum et similia cum
epithimo sene et mirabolanis indis
bellericis et nigris. Et si flegma preter hiis
que flegma convertunt in sanguinem ut
sunt medicine calide in primo vel in
2o gradu ut est ... cibi et me-
dicine ubi primo sanguinis est ex parte
materie et efficientis cause sunt eruca
baucie id est daucus feniculus aneti
et apium silvestre et nigella que flegma
in sanguinem convertunt et operacio
cum eis est in hoc melior quam cum hiis
que sunt medicine tantum. Et si sanguis
mali fuerit odoris dabimus cibum boni
odoris et vinum similiter et epithimatis
mamillas cum alterantibus predictis et
cum hiis que in decoracione dicenda
sunt si deus voluit. Secundam rem
complent fricationes mamillarum
manibus blandis multum et primum
adducendum ut pectorum et spatularum
cum melle et pulvere calamenti
Empithima et emplastrum et unguenta
ex calidis que trahunt sanguinem
a fundo cum melle et aqua ipsarum
epithimata calida simplex. Et si quidem
fuerit oppilacio in venis eius aut
debilitas attractive virtutis earum

augmentabit' nutriens subtile ad cali
ditatem declive Et conferunt ad
hoc valde ipe baurie et semen
spargit et sub mamill' ventose mag
ne ponentur et cum multa expressione
tractabunt' et emplastrabunt' cum nigella
rubea tinctorum calamento et melle
et ficubus que attrahunt sanguinem a
profundo Tertiam rem complent
emplastra unctiones mamill' applicata
ex rebus caliditatis tepide et humidi
tatibus iuvantibus digestivam
ipam et nutritivam et virtutem et cum
appetitus qualia sunt emplastrum factum
ex sisamo imbibito in vino || Pre
dicta sunt causa diminutionis lactis cuius
ferventia ex qua etiam exuberationis
lactis comprehende per contrarium poteris
et ad actum reducere si sancti spiritus
gratia tibi assit Inquit aboali qui
dam experti levatiua capitum cassorum
piscium magna et succo aneti bibita
et estimo valere propter appetitum ubi a
causa diminutionis sit ex humida et frigi
da Ex eis quoque que lac multiplicat
est butirum vaccinum ʒ i cum vino bi
bitum et similiter sisamum mollitum
Item pervenit expertum est fiat panis
ex farina tritici cum semine imbibite
et eo utatur. Ex stercore turdorum
cum lacte asinine et oleo more
emplastri liniant' mamille et est satis
temperatum confortativum mamillarum
et omni distrasie conferens. Idem
recipe amigdalarum dulcium pinearum
ac vesturarum farine granorum viridium
vinulice al' incutute sata culterat'
et confitiant' cum butiro et fiant
pistille de quibus omni mane et sero
sugant una et fiat quantitas om unius
sorbitio. Item ex succo fenicule cum fru
mento decocto et melle fiat lac.
ex uberitate 2ⁿˡ inveni invenientem
bonum faciens exuberare lac Recipe se
minis aneti ʒ iij seminis mandragore
seminis porri an. ʒ i seminis feniculi
et se. esule an. ʒ ij totum cum succo
feniculi et melle et butiro misceant'
et in potu sumant' hoc estimo valere
ubi causa diminutionis sit propter ex parte san
guinis in quantitate et qualitate frigida. Idem
ait confectio impregnativa vera fa
ciens sperma et lac exuberare
Recipe migratus nuces medii et been
doronici dragaganti semen portulace
karabe omnium an. ʒ iij terre et pul
verisa et frige cum butiro frixione
levi cum duabus unciis .s. prius sanie
tritici et una una zucari et sit
inima una pura de eo sumat' om

ni die ʒ xx et decoquatur cum duabus
lb. lactis et cribretur desuper butiro quantum
necesse est et sorbeatur quia bonum et ra
cionabile est et expertum in complenda
tua intentione si confidas in deo
Rufus ad impregnandum faciens exu
berare lac et sperma Recipe ciceris infuse
in lacte vaccine aut ovis excitato vel
vel excitat ʒ i rizi quod ablutum est et
excitatum multociens ʒ xx tritici et
ordei tritorum excorticatorum ʒ i seminis
ʒ xi panis de sisamo triti siccati ʒ
xl zucari tabarzed lb. i terantur
et dentur omni die ad sorbendum ʒ
xxx postquam decoquantur cum lacte aut
aqua furfurum vel amidi et cribrent'
in ea quando decoquunt' ʒ i cimini Electuarium
quod auget sperma et lac Recipe seminis
lucerne .i. arborum que dicitur lubirumis se
minis raparum raparum radicum spagi
secacul pinearum nudatarum vestigiarum
amigdalarum dulcium avellanarum ʒʒ
piperis al. an. omnium parte eles terant'
et confitiantur cum melle et butiro
et cum lacte noviter mulso et sumat'
in quantitate ʒ iij omni die. Amplius
dicit agnus castus est ex eis que
multiplicant lac et minuunt sperma
appetitus. Idem confectio medica
minis multiplicantis lac Recipe seminis
rapi esule raphani porri rape feni
farine ciceris an. partes eles sumant'
ex eis pulvis mane et sero et co
medat post ipsum ciceris infusum in
fusum in lacte et superbibat lac ipsum
Nocumentum diminutionis lactis quod
infanti convenit ex diminuto alimento
eius cuius augmentum duplicat' sibi
existit nam corrigit' et emendat'
aut per inventionem alterius nutricis suf
ficientis que eligenda est condicioni
bus debitis quas statuisti quod si in
veniri non possit vel magis homi
nis loco eius inveniat' ex quibus est
suis cuius sanguis est sanguini hominis
magis proprior et caro magis similis secundum
Galienum sed quia indocilis et inmunda
abiciat' Eligat' ergo que mitis est et
munda docilis et similis scilicet capra cuius lac
est medioris consistentie et nutriat'
bonis passibus et lactet' ex ea quod si ipa
non possit haberi heatur lac eius et eo
immisso more sugant nutriatur Item
ex micellis al' intell'. om cum mica panis
et inire cerami lacte amigdalarum amido
et pulmentis et farina tritici vel silia
bene ablutis vel fabarum vel ciceris vel
ex carnibus bene tritis cibetur et potet'
vino bene limphato in quo mica pa
nis insederit hiis enim ad etatem decem

al' vitice

parlatam nigra f

paulatim in aqua dura pt manducet et comedendo perdurat cum auxilio eius cuius dispensacione omnia vegetantur et vivis inclusus in lapide recepit alimentum etc.

capitulum 2m de exuberacione lactis et casiacione eius et corrupcione ipsius

Caplm 2m de exuberacione lactis et casiacione eius et corrupcione ipsius

Exuberacionis lactis nocumentum inconveniens est multiplex scilicet casiacio seu coagulacio lactis in mamillis apostematio et ulceracio. Casiacionis seu coagulacionis lactis in mamillis duplex est causa materialis et efficiens materialis autem est lactis exuberacio id est eius. Efficiens est vel caliditas mamillarum siccitate coagulans et condensans aut frigiditas spissitudine congelans non coagulans. que secundum Sinam Aboali primam causam comitatur inflammacio caliditas mamillarum et plurimum febris gravitas et dolor capitis cum turbacione mentis quando corrumpitur. Inquit p. mulieribus quibus ad mamillas sanguis convertitur maniam. Grossicies seu tumor et gravedo mamillarum et precipue circumstancium quam disponunt vocant mulieres pilum ad mamillas descendisse quod declarat exitus eius apparentis ad sensum cum sanacionis est causa quod impossibile videatur cum dicat Galienus de generatione animalium quod in sanguine pilus est vel res sicut pilus quo abluto sanguis non congelatur sicut testatur ... Secundum causam comitatur gravedo frigitas mamillarum et precipue circumstancium cum pigricia et lassitudine.

Cura. Cura huius egritudinis est due res. prima respicit causam. et secunda effectum. prima est duplex una respicit causam materialem et alia efficientem.

Prima est prohibere lactis exuberanciam cuius causam superius comprehendere potuisti. Exempli autem gracia fit cum diminuentibus sanguinem et derivantibus a mamillis ut est flebotomia saphene purgatio ventosatio crurium et flebotomia basilice secundo et cum diminucione cibi in quantitate et qualitate et non fricie et sicce ut sunt in lini panicum lentes et caules et herbe cum aceto vel acetosa decocte et semine canabis. Et bevant cum quiescione omnis regis ad frigiditatem et siccitatem et cum externis applicatis repellentibus sanguinem a mamillis non tamen excedentibus in frigiditate et stipticitate. multum ne repellant ad cor quod proprium quod est. Cura secundum. in eis debent esse remissa vel temperate calidis mixta. Ypothisticha enim pectori approximari prohibuit Galienus licet in egritudinali dispositione loquatur. Et ex illis est epithimatio precium pectoris seu circumstancium mamillarum cum oleo rosato conquassato cum aceto sandalo spodio coriandro vel mixta. Et emplastratio cum plantagine cicute contrita cum suo semine prohibet enim lactis exuberanciam et mamillarum augmentum. Que vero respicit causam efficientem et effectum que est inspissacio et coagulacio et congelacio lactis in mamillis. ut dissolvatur et educatur ab eis conveniunt siquidem enim altitudo causam efficientem lac inspissatum dissolvant et educant. Inquit enim Aboali que coagulantur a calido a frigido dissolvuntur. Et que congelantur a frigido dissolvuntur a calido. Si igitur inspexeris casiacionem a calido ministrabis super mamillas primo oxirodinum simplex vel mixtum cum succo solatri vel aqua coriandri per modum epithimatis. deinde lenticulas decoctas in aceto emplastrabis et res manifesti iuvamenti quod multociens sum expertus est emplastrare mamillas cum portulacione contritis sicut accipiuntur et multociens innovare prohibet enim casiacionem et putrefactionem que timetur ex ea. Si vero ex frigido epithimabis mamillas primo cum aqua calida decoctionis melliloti quod liquefaciant ipsum vel cum vino quod coagulatum dissolvit intus et extra approximatum. deinde cum suctione facta ore mulieris infantis substatuti vel ventosa vel expressione vel resolucione ut dissolutum lac educatur. Et ex eis que ad hoc experta sunt est oleum olivarum epithimatum ita quod non tangat pupilla facit enim egredi totum lac quod descendit in mamillas et non facit amplius descendere secundum Aristotilem. Et ex hiis que resolvunt ipsum lac est epithimatio cum succo mente et aceto et salis gemme addatur ʒ. i. Ex expertis est enim epithimatio emplastrum cum succo apii et mica panis et cinnamomi quod dissolvit omnem tumorem mamillarum. Et ex eis que prohibent saniositatem et putrefactionem lactis est assiduacio embrocacionis cum aqua decoctionis rerum habencium temperatam caliditatem confortancium calorem naturalem in eis et feni. aneti camomille balsamum fenugreci. Et si expedit abrotanum castorei salis nitri et aloes dari partes equales quantitate et confice cum oleo. et melle prohibent enim putrefactionem et resolvunt casiacionem. Et ex oleis est oleum

Cura

de lilio et narcisci et de costo mirtu
Item emplm de menta plibens castorz
linimentu apponis oppillationez ventrez
mamillarz ex lactis coagulatione in
mamill fo lubricos terestres contere
et line cuz oleo de lilio . Aliud fo. misce
rx qntum vis et tere et dissolue in
aqua calamenti aut farine ciceris fo
horz lani ij apij timmi nabati et aqua
virge pastoris et epithimia coagulu
et spe leporum lac coagulatuz dissoluit
et liquefacit sumptuz cuz vino Sal
et mel intus et extra phibent et dis
soluunt coagulationez lactis vbi.p; Sed
dices fili mi quid est coagulu Et inqd
omnia aialia coagulu habent Et vtz
coagulu stipticuz sit Et quare sic aget
agit . Ad primu aute Elahin suo
libro qd coagulu est arabice appellatu
amphaa et est ventr siriorz aialiu lac
tantiu siue lactentiu Et est sba alba
inventa in ipo ventre qua coagulat
lac & notuz est Et sm papiam dr
coagulu cogis eo qd cogat ul cogit lac
coagulari Et sm avicennaz Coagulu e sba
in qua est calor spual adiuuans et
confortans lac . lac enim est de rebus
maxime alterabilibus sicut ponit Ga.
Et pp. ethogeneitatez sue sbe et sue
caloris paucitatez . vnde ponit Ga.
qd oz aut in primo loco esse sicut ma
millarum aut in corpore aial ipm re
cipere debent siue in medio esse
sicut semen et pro tanto indigebat
aliquo qd ipm iuuaret et confortaret
Et in corporalibus qd ipm recipit et ex
corpus cuz ad vsus aliuz recipitur
et mulgetur In corpe aialis quida
recipiunt ipm nam Infantes corpus
spe et nalr recipiunt Dum lacte
nutritur . primu recipit ipm inf.to
qm est sbe viscose fre et contentive
debilis pp humiditatem etatis sicut
ponit Galienus Et lc ipm lac quo nu
tritur et humide frigide sbe et liquide
et fluide Et pro tanto non potuit
in eius stomaco bene et sufficient
retinere donec digerat et infat
pp qd vult nri corporis et suma ars q
videtur semp vnigenitus enargior
l opoim corporis vtilitatem vnduz
explere sicut ponit Galienus in sricorz
sto tal aial qd nutritur lacte Dum
lacte alitur Ordinauit talem sbam
coagulu que est ut patz ad sensuz ad
spissitudinez et ad albedinez casei
tatis accidens et que sua desicatione
confortat retiua; stomaci et villos
eius et sua coagulationis aptetate
ingrossat sbam liquidam fluidem lactis
possit sufficient ibidem retinere donec
pfecte digeratur Et sua caliditate ig
nea forti calefaciendo sbam adiuuet
Digestiua nec non sua opone lique
factiua Et dissolutiua a qne noceretur
qd ex lactis coagulatione et grossitie
misto pvenit in via pvisionis phi
beatur Et hoc ut dictum est i corpe
aial qd ipm nalr recipit ad sui nut
mentuz etiam cum extra corpus ad
sum alicp recipitur et mulgetur in
diget coagulatiue confluente et
confortante suu debilem caloz et
suam sbam ethogeneitez vnde facile
putrefiebat et corrumpatur Talis de
clarario pot hrj psuaderi et elici
ex dictis avic 2° canon ca° p° Et
auicorz ss colli Et ex hiis potest
pate ad 2m 3m et 4m quesituz Sz
explicando vlterius qntum ad 2m
Dubiu dico qd que lacte nutriunt du
lacte alitur et sicut pria hnt pp cam
dictam que no no nutriunt non hnt
quia corz na est minus humida vnde
retentiua eorz est fortior et diges
tiua et quia cibis solidioribus et stip
ticioribus seu spissioribus vtunt et
crudis vnde non indigent coagula
tivo Et per hoc pot pate ad qstini
3m qd ipe stipticuz est fm & sicuz
sic patz 4° de simplici hect aliqua
calida stiptica sint ut infra ptebit
. Differt enim apontico sm magis
et minus ut dr Galienus et Avicenna
in 2° sic coagulu cuz sit calidu et
sicu igneu no pot ppe dici stipticu
vnde dicit elahin qd non est de eius
intencione dicere qd stipticu sit cali
dum ppe intelligendo virtualiter
et potencialiter licz sit hns in se pas
sivi qualitatez stiptici scilicz stip
ticitatem Sz accipiendo stipticuz effec
tive prout stipticuz habet retinere
fluxibilia et coadunare vel restrige
fluxibilia laxa qd coagulu pot dici
stipticuz nam fluida inspissat et
subtilia ingrossat et laxa mebra con
stringit et hoc a sua ppetate sicut
ponit Albcali et auctores in 1° ubi
ponit qd fluxibus conuenit ventris
quorz cause sunt ignote et hoc
est appetate vnde e qd positus supra
ventrez puerorum appetate retinet
fluxuz ventris ipsorum faciendo
opacionez inspissandi et ingrossandi
humores ipsorum Sz a qne calida
et sicca ignea habet subtiliare spissa
liquefacere et dissoluere congelata et
sic operatur contra Ex pter qd patz ad vltm
Sz videtur qd no omne sit igneum

quia sit eius omne acutum quod videtur Albo
aly immo cum inquit Inquit enim
nos administretur quod ex coagulatione a
cutum ubi initia est constructio sic per
hoc videtur velle Galienus quod aliquod
coagulum non sit acutum quod est contra
abocali ibidem cum dicit omnia sunt
coagula calida et ignea Et dicendum
quod omnia coagula in primum talia sunt
calida et sicca ignea Sed postea possunt
differre secundum dictum Galieni quorum
sunt species et etate seu tempore unum
est magis calidum acutum alio sicut
leonis ursi et antiquatum post dicta
acutum respectu coaguli agni et edi
nomen accepti et illud non est acutum

Capitulum de apostemate mamillarum

Apostema ma
millarum est notum Et est
aut influxione reumatis
aut ex impotentia co
nversionis corporis nutrimenti
Cuorum duorum modorum cause sunt ge
nerales note per illud quod in cura
apostematis in generali infra dicemus
Specialiter autem est et plurimum ex superflui
tate ipsius ut ex lactis exuberantia
sicut monstravimus in capitulo de cura
peripleumonie Conveniunt enim hec duo
membra pulmo et mamilla in nutri
menti specie quia ex sanguine nut
riuntur et in raritate et spongiositate
sunt nutrimentum superfluitatem ipsius
et humiditatem tenuissimam colligunt
ex quibus apostemari ea contingit
et tumorem extolli Est enim lac
superfluitas nutrimenti mamillarum Or
dinavit enim sapientia quod sanguis transmit
tatur ad ipsas plurimus quod fit in eis
pro alimento necessarius quod in primum
alimentum converterent Et quod super est per
fetus nutrimento refrenaretur ad con
vertendum in lac quod est magis sibi
proprium propter convenientiam in natura eius
scilicet in menstruo sanguine in quo
nutriebatur in utero Inquit Galienus
esse membrum generativum humiditatem
habet superflua quod sibi ad nutrimen
tum sufficiat propter utilitatem aliorum
membrorum generandorum vel nutriendorum
ab eo quod quodque magis quod aliud ha
beat soli deo est reddenda Cum
igitur superfluus sanguis ad mamillas
transmissus est et in lac conversus non mul
getur ad nutriendum fetum vel aliter

non educitur remanens in eis calefactus
vel algoratus caseatur et mamillas in tu
morem elevat et generatur apostema
quod quidem cognosces ad sensum · Certa
quod tibi sua notificatio manifestat Est
autem secundum Galienum apostema tumor
preternaturalis quo membra magnitudine
deficiunt ab eo quod est secundum naturam Et si quidem
fit ex reumatis influxione signa
cognosces huiusmodi ex dispositione scilicet
recipientis et mittentis si sit totum
corpus ex passione eius scilicet secundum
et repletionis ipsius signis pletorice vel
cacochimie que sunt nota vel si
sit aliquod ex membris principalibus
cerebrum maxime cor epar et matrix
Ex parte vero egritudinem ipsius et signis re
pletionis ipsius recipientis scilicet mamillarum
quia sunt debiles quod ex defectione opera
tionum ipsarum cognosces et quia fre
quenter pati consueverunt et ex calidi
tate et dolore ipsarum trahentem Si
vero sit ex impotentia conversionis cog
nosces ex mutata qualitate ipsarum
que tibi ostendit malitia complexionis
que in essentia virtutis afficit nocumen
tum per hoc signorum repletionis et preter et
absque lactis exuberantia lactis fiat causa
est manifesta Cura Cura autem huius
apostematis complentur ut in cura ca
tarri diximus cum evacuatione exterminatiua
tiua dicta Et conversione reumatis
ad exsiccationem et cum discrasie me
bri et humoris peccantis correctione
Et est duplex una est dum est in fieri
Alia dum iam factum est apostema
prima est composita ex preservatiua et
curatiua et est ut prohibeat materiam
colligi in ipsis Et quod collectum est re
solvatur Prima completur cum evacua
tionibus repletionis totius et partis
mittentis et cum derivatione eius
quod superest et confortatione ipsius
ut non recipiatur Et cum apertione
ductuum ut siquid recipietur per
ductus consuetos expellatur et
cum strictione viarum per quas fluere
consueverint si est possibile et cum con
fortatione membri recipientis scilicet
mamillarum ut non recipiant sed re
pellant nec trahant et generent
et hoc cum altrantibus materia com
plexionis carum et subtiliorum partibus et
illud fit cum medicinis contrariis dis
crasie earum et stipticis habentibus inci
sionem aliquorum subtiliorum ut est
epithima ex aceto et aleo rosato
vel ex melle cum aqua rosata
et mirte et cum prohibentibus exubera
ntiam et caseationem lactis que hec

Capitulum de apostemate mamillarum

Cura

suprius liniste. Quantum collum est de
inde resolvatur et illud fit cum tempa
te calidum anodinis notis cum stipticis
mixtis et cum super dictum est. Est in
membrum multas retinens superflui
tates et humiditates que si non repel
lantur vel etiam resolvuntur cito producunt
et frequenter ad cancrum. Et ex conve
nientibus est radix affodilli empla
strata cum fece vini. Cum vero factum
est iam cura est ut quam posse studeas
ipsum resolvere cum predictis habuisti quod
si non sit tibi possibile et veniat ad
dubellationem parare te opportet in sa
niando et saniatum apperiendo et apertum
mundificando cito et exiccando et
ultimo consolidando que omnia
superdicta de cura plenius et perplenius
nunc tibi specificavimus que per cirur
gicum recte administrata sanabunt
ab apostemate et ulcere si deus vo
luerit. ¶ Sequuntur medicine co
posite ad ea prohibens fluxum reumatis
ad mamillas et apostema calidans
et sedans apostematis dolorem ipsius.
¶ Rx sandali spodii acatie boli armeni
ana terre subtiliter et distempa cum aqua
rosarum et mixta et aceto et super sal...
et epithima mamillam. Est ex mea
inventione emplastrum. Rx panis ordei
cum furfure et dissolve in oleo ro
sato et emplastra prohibet enim aposte
ma mamillarum. Item furfur em
plastratum cum vino madefactum
confert flegmaticis et ventosis et rarefa
cit et dissolvit. ¶ Emplastrum resolvens
apostema mamillarum. Rx farine
fabarum mellilothi quantum sufficit confice cum oleo
sisamino et emplastra precedente calefac
tione cum aqua calida. Item ex
semine lini et aceto fiat emplastrum.
Item ex semine lini et aceto fiat
emplastrum. Rx panis contriti farine
ordei et fabarum fenugreci alsefiti
de et cimini ana ℥ i. vitellorum ovorum
iiii. mirre ʒ ß. croci ʒ i. confice cum
melle et emplastra. Albuhan inquit
ex omnibus speciebus melius fit emplastrum
apostematum mamillarum in via re
solutionis. ¶ Item emplastrum prohibens
caseationem et apostema. Rx mente
et contere et emplastra prohibet casea
tionem lactis et sedat apostema. Et
idem portulaca prohibet eius caseationem
coagulum et apostema in quo timetur pu
trefactio. Item linimentum resolvens
caseationem et apostema. Rx aque [illegible]
farine tritici nigelle salis ana partes
equales terantur et dissolvantur aqua
calamenti et foliorum lauri et appli

et oleo de lilio est ex inventione mea.
Item aliud resolvens apostema et casea
tionem lactis. Rx ysopi radicum apii
lenticularum integrarum foliorum
altee affodillorum quantum vis ana
decocta in aqua mellis albi et vino
albo prius equaliter. Deinde confice
cum melle fece vini ana partes equales
et adde medium totum recentem et
in modum emplastri mamille apostemose
impone. Emplastrum maturans et saniens
apostema mamillarum. Rx semen lini
feni greci radicis altee et lilii ana partes
i. gummi pini storacis capre ana ℥ i. Con
fice cum axungia porcina vetere
et medullis crurium vacce et appone.
¶ Emplastrum apperiens apostema ipsum sa
niatum. Rx stercoris columbi et con
fice cum succo flamule et pulvere can
taridarum et utere. Item contere lima
cias cum corticibus et appone. Item
quantum arsenici subtilis cera camata
impone et applica desuper. Item fo
lium unum herbe althanie coque subti
nere cum pulvere cinerum et deinde ipsum
aperi et emplastra. Item ex melle aceto
et pice liquida fiat unguentum mun
thia et unge. ¶ Unguentum ceruse
et unguentum egiptiacum sunt mundifi
cantia saniem et putredinem apos
tematum et ulcerum mamillarum. Me
dicamen expertum exiccans ulcera
mamillarum. Rx vini pontici lb.
xx. et confice in eo sumac lb. i.
gallarum in mature lb. ß. cassie ligne
lb. ß. vel gallarum cipressi lb. i. et di
mittantur diebus xx. deinde co
quantur et commoveantur fortiter et
reducantur ad ignem et calefiant
sit per ignis ille lenis valde et conser
vatur in vitreata est bonum omnibus
ulceribus que accidunt in membris
mollibus sicut os lingua mamilla
testiculi et [illegible] et aliis exsiccat
et consolidat et prohibet corrosio
nem. ¶ Emplastrum ex farina ciceris
cum aceto confert ulceribus can
crosis. Et infusio decoctionis lupinorum
confert corruptionem. ¶ Lutum arme
nium cum aceto prohibet ambulationem
putredinis. Et virga pastoris con
fert apostematibus calidis ulceratis
excoriationi et ulcerationibus papillarum.
Avelana assa masticata et iuncta
est sufficiens et experta. Quod si apos
tema non addubelatur sed lapidescit
emplastrum de mucilaginibus et de mel
liloto appone vel diaquilon magnum
et parvum vel ceratum ysopi et cerotum
diapente. [illegible] ulcerationem mam

Iunge mollificat enim et resolvit et
confert nodis et glandulis Si vero
apostema sit secundum flegma contere apii
folia Empla simul et camomillam per
se vel utrasque misce Circa emplastrum
confert apostematibus glandulosis
Filius zacharie dyamarch admelet
et apostema dura et resolvit utrumque
et est valde ... Rx. farine fri-
tice sitam et tribulatam ℥ iiii. fe-
nugreci contriti et cribellati ℥ ii.
maiatici cribellati ℥ i. misceantur
et conficiantur cum lacte recenti
mulsa et oleo de lilio et empletur
cum eo sanum est

Capitulum xii de magnitudine mamillarum

De magnitudine mamillarum et
aliorum membrorum dicere
postponemus usque
ad secundum tractatum ubi
de medicinis que sunt ad decorem de
ca generale capitulum faciemus si deus voluerit
hic tamen specialiter dicemus quod magni-
tudo mamarum non est egritudo sed nec
egritudines inatur Et propterea in-
digent medicina qua conservent
in puritate et prohibeantur a magni-
tudine Circa primum indiginibus con-
sistit inquiete primo et abstinentia
ab omnibus dilatantibus et exten-
dentibus ac trahentibus sanguinem
ad partem ut est motus fricatio bal-
neatio. Et in constrictione cum aquis
frigidis epithimatibus ungentis et
emplastris et stipticis et ponticis perfect-
his et ligaturis Cum vero magni-
ficate fuerint minui non possint
sed abscondi et celari et illud cum
diffusione et dilatatione carnium in
partibus subascellarum et proportionandi
orum et constrictione cum camisia
cordebeta stricta super eas quantum
expedire videtur Et ex hiis que
a proprietate operantur est oleum vespertilionum
inunctum prohibet enim aug-
mentum eorum in puellis Et frica
lapidis in quo acuitur Et illud idem
ex curantibus est testiculorum aug-
mentum seu magnitudinem Catha-
plasma utile resolvens tumorem
mamillarum et corruptionem lactis
Rx. farine fenugreci lini farine lentium
tempera cum oleo rosato et croco.
Aliud per maxime Rx. marubii ebulorum
foliorum seminis al. absinthii rute

cicute al. iusquiami pista et tepida
appone Draconis ad idem Rx. olibani
mastices seminis absinthii farine len-
tium ana ℨ iii. cere ℨ ii. olei ros.
ℨ vi. fiat unguentum et unge liniment-
um extinguens ardorem mamillarum
et tumorem delens. Rx. succi semper-
vive succi solatri albumis ovorum et
olei ros ana partes equales quod misce
simul tepidum appone Quod
si devenierit ad ulceratonem cirurgie
auxilium invocabis Si autem tu-
mor cum inflamatione fuerit
tunc ova cum oleo rosato et
aceto appone Et si ex retentione
sanguinis menstrualis accidit et floe-
botomia saphena. deinde si expedit ba-
silica et farmacia detur. Ad tumo-
rem in mamillis ex frigidis humo-
ribus adhibe farinam fenugreci cum
succo apii et ebulorum commixto Aliud
Rx. fimi bovini recentis et caprarum
ana ℥ ii. succi marubii succi ebulorum
fer. aceti ana ℥ i. misce et suppone
calidum Aliud contra nimios ardores
et rubicundos temperat enim eos et
obtundit ardorem eorum Rx. mu-
laginis psilii aceti olei ros. violarum
ana pondus i. opii camphore ana
ℨ i. fiat omnium mixtio cum farina et
albo ovorum et emplastra ceme a superfluo-
re impellat ad intus

Incipit prologus secunde sectionis primi canonis
summas etc. Incipit summa prima

Protulimus hucusque sermonem
inventus in explicantem comptum
in medicine egritu-
dinum membrorum
desinentium spiri-
tum in quo intentiones et modos cura-
tionis suarum debite ordinando
nec non infinitas medicinas sim-
plices et compositas expertas et exemptas
quas primo philosophie ratione et methodo
invenerunt Antiqui medici indi-
cio et experimento comprobaverunt
Et quas post inventionem maxime
nimis efficaces sine virtutis opere et ef-
fectu prout digna inspiravit qui
illuminavit philosophos angelos suos ministros de
celo creavit medicinas quoque in terra
de sua largitate produxit per quos vi-
sitaret et redimeret plebem suam Et

quia secundum promissum ordinem procedendo sequitur ut deinde aggrediamur curam egritudinum membrorum nutritionis scilicet stomaci epatis et aliorum famulantium eis ex quibus cetera nutriunt membra. Quod est 3a particula sectionis prime. Imploremus auxilium ab eo per quem facta sunt omnia et sine ipso nichil simpliciter. Exorantes qualiter mittere dignetur spiritum sanctum suum spiritum veritatis qui doceat nos et suggerat nobis omnia que ad recuperandam sanitatem predictorum celeriter sint et efficaciter. Quatenus melius possimus suo auxilio insequente aliis influente et optime complexione sua potentia confirmante. Continet autem hec particula sectionis prime summas quatuor. Prima sectio est in egritudinum meri qui sto transglutiendi inservit. 2a est de medicinis egritudinum stomaci. 3a est de medicinis egritudinum epatis et ventris. 4a est de medicinis egritudinis splenis. Prima summa continet capitula sex.

Capitulum primum est prohemiale et est generalis sermo in meri egritudinibus eius causis et signis et cura secundum modum universalem.

Capitulum 2m est de mala complexione meri et cura eius.

Capitulum 3m est de egritudinibus instrumentalibus eius vel mala compositione eius et cura.

Capitulum 4m est de solucionibus continuitatis eius et eorum que ex illis accidunt ut est fluxus sanguinis et excreatio eius ex ore et cura.

Capitulum quintum de apostematibus eius et cura.

Capitulum sextum est de nocumentis transglutitionis et cura eius.

Capitulum primum prohemiale particule prime sectionis prime et est sermo generalis in meri et de egritudinibus eius causis signis et cura secundum modum universalem.

SCIENDUM autem quod meri est membrum ad formam intestini existens nervum et oblongum ex duabus tunicis compositum continuatum cum orificio stomaci et perforans dyafragma procedens supinus intra canam pulmonis et spondiles colli cum suis lacertis tusicus et terminatur in gutture quo mediante transglutiendo recipit cibum ab ore. Potest autem pati omne genus egritudinum sicut alia membra habentia regimine ex qua ratione operationis eius ad quam principaliter constituit ipsum natura provenit nocumentum que ex transglutitione cibi et potum qui sunt materia nutrimenti ad quorum transglutitionem stomaco ordinate considerante et trahente movetur cum sibi famulus delatorie et ambabus suis tunicis. Ex quibus componitur operatur interiori attrahente naturali virtute cum villis longitudine situatis in ea et exteriori exprimente alia cum villis latitudinalibus seu lacertis in ea positis. Recipientibus iuvamen amitha mediantibus spondilibus colli quia in vomitu solum operatur. Inquit enim Galienus transglutitio stomaco desiderante et trahente fit. Sed vomitus nulla oris desiderante particula et trahente sed sola exteriori tunica exprimente cum villo latitudinali in ea situato. Adiuvat autem transglutitionem gravitas et lubricitas substantie ipsorum qua petunt descensum. Et propterea difficilior transglutitione vomitus esse comprobatur et est fluxu ventris.

Inquit enim Galienus vomitus omnibus difficilis esse probatur inferior autem purgatio facilis. Signa

Ex quibus relinquitur quod nocumentum transglutitionis quod plurimum est difficultas ipsius. Tunc est signum omnium generum preditarum egritudinum possibilium fieri in ipso meri. Et etiam egritudinum aliorum membrorum quorum vicinitate poterit pati ut est epiglotum vel canna pulmonis et eius lacertis et spondiles dorsi inter que situatur et stomacus et totum corpus et cerebrum cui supponitur. Sed preter hec alia sunt signa propria alia magis propria consideranda que ad perfectam cognitionem perfectam non cure debitam sunt necessaria oportuna.

Propria autem sunt signa quibus distinguntur genera egritudinum preparatum preditarum egritudinum membrorum quorum vicinitate potest pati et sunt.

Nam illa cuius est causa mala complexionis debilitans significat quod in longo temporis spacio transglutitur quod sumitur et cum tepiditate et paucitate festinationis in toto spacio et toto meri et sine dolore nisi figatur visibiliter in parte meri

Signa

et sine dolore nisi sigatur visibiliter
in parte meri et constringat illic sine
extendat et senciatur dolor cum re
tencione eius quod deglutitur Illam
eius causa est mala composicio et
opilacio ostendit impotencia tus
glucionis et rei pure liquide et
potus et cum conatur tuglutire
egreditur per nares Et illam eius
causa est solucio continui manifestat
exitus sanguinis ab ore humiditatis
nigris et precipue cum in supina eius parte
fuit et ardor et puncto percepta in
collo et inter duas spatulas et precipue
apud deglucionem et vomitum et eructacionem
rei acute qualitatis magis quam excedentis
quantitatis Sed illam eius causa est
apostema declarat tumor et precipue si sit
magnum et quandoque febris et dolor in illa
parte acutus et agravativus et com
pressivus et precipue in loco posteriori qui
inter spatulas existit maxime
si in superiori parte meri sicut ulcus
vel apostema et magis in parte cor
respondente in loco vel parte meri ulcera
ta vel apata et magis apparent tusglu
cionem vomitum et eructacionem rei
magne quantitatis magis quam acute
qualitatis et difficultas tusglutiendi
est in una parte meri magis quam in alia
non in toto spacio eius Illam et
eius causa est compassio membri
vicini insinuat precedens passio me
bri ipsius qui sinus compassus est signis
considerandis nec inveniunt ibi lesionem
dolorem nec aliquid nisi nocumentum
actionis tantum magis propria signa sunt
que sunt specialium egritudinum et cau
sarum demonstrativa et sunt que infra
in specialibus dicetur capitulis
eius Indicatio egritudinum meri duplex
est scilicet generalis et specialis Generalis
est duplex una que indicat locum
in qua medicine externe sunt ap
plicande et est ut in collo et in loco
que est inter duas spatulas applicetur
ut iussit Galienus Alia insinuat
modum secundum quem medicine interius
sunt sumende Et est ut medicine non
subito deglutiantur ut trahendo mo
ram in transitu licet dectini ipsius omni
faciant earum precipue qualitatis Specialis
est que docet specialem talem egritu
dinem et causam corrigere accidentia
et regimen ordinare nec non
et speciales medicinas cum quibus
insinuatur et de que omnia
in sequentibus capitulis servimus po
nemus nomen domini invocando etc
secundum capitulum

Cura

Capitulum 2m de mala complexione scilicet
stomaci simplici et pura

Mala complexio
meri aut est pura aut
cum materia pura aut e
simplex aut composita Et
simplex aut calida aut
frigida aut sicca aut humida et causa eius
est primitiva si pura sit Causa
vero humoralis cuiuslibet generis
esse potest Et signa eius sunt
alteracio percepta in loco cum difficul
tate tusglutiendi absque tumore vel ulcere
in eo existente Et siquidem fuit pura
causa est primitiva pluries absque inventione
antecedentis cause et infectione oris
et lingue ex humore et fluore hu
miditatis Si vero sit cum materia erit ibi
invencio antecedentis cause cum infec
cione oris et lingue ex humore eius
speciem tibi calor et sapor ostendit et
fluor humiditatis si assit et siquidem
sit calida erit ibi sensus et inflamma
cionis et combustionis et caliditas
insuper oris et lingue et sitis Si
vero sit frigida et est illa que sepius
fit signa sunt contraria Sed si sit humida mol
lis signa sunt humiditas oris et lingue
et privatio sitis Si sicca signa erunt
contraria Cura male complexionis
meri ex cura male complexionis stomaci
potest haberi Inquit enim Aboali
in pluribus disposicionibus meri sequimur
stomaci disposiciones Est enim via ad
ipsum contigua consilis in natura et
propterea cura utriusque eadem erit multum

Signa

Cura

Capitulum 3m de egritudinibus instrumentalibus vel mala
composicione eius et cura ipsius

Mala complexio meri
ex qua pluries est opilacio in
via eius simpliciter esse con
tingit apostematoria cor
torta et carnosa Apostema
toria autem est ex compressione et con
gustacione parietum ipsius meri et e
aut a causa extrinseca que compressit et re
mansit compressio Aut est a causa in
teriori aut in se aut acuitate In se
enim ut a caliditate et siccitate adue
te ut in febribus acutis vel ex spasmo
et alenzegi propinquorum lacertorum meri
et villorum et precipue latitudinalium ex
quorum contractione constringuntur
latera ipsius et via coartatur vel ex

ventositate coartata inter duas eius
tunicas et inclusa in lacertis eius in-
ut artetur via Ex causa vicinitatis
ut ab apate in lacertis epiglotis vers
meri apte anteriori ut in squinantia
contingit aut in lacertis colli respicientibus
eum apte posteriori aut a declinatione
spondilis dislocati ad anteriora versus
meri ¶ Coartatoria est qua cadit in
eius via aliqua res exterior ibi ad
herens sicut spina ut accidit in sforta
cione ut humor viscosus ibi coartatur
et adherens ut in appopleticis et epi
lempticis et teutisinis Evenire contin
git cum sanguis congelatus qui ad
illud consuevit descendere in fluxu
sanguinis narium aliqua parte eius re
gurgitante per foramina palati ad os
et deveniente ad ipsum vel que in vo
mitu sanguinis in eo remansit sicut
vermes et lumbrici in eius concavi-
tate multiplicati et infixi ut asserit
abocaly se vidisse in quodam notorum
suorum ex quibus accidit ei difficul
tas transglutiendi ¶ Carnosa vero
est ex apostemate existente in lacertis
et tunicis ipsius ysophagi que dicti (?)
arabice meri nuncupatur vel verruca
vel cicatrix facta in eo qui passus
fuit vulnus seu vlcus in ipso et
liberatus cuius causa extitit etas
sicut recitat Galienus. Signa
Quas per signa oz te cognoscere et dis
tinguere hoc modo Nam siquidem at
tenuatoria sit fiens que a causa
exteriori sensu manifeste cognoscetur
per eius vestigia et relata infirmi et
astantium ei indicabitur nocumentum
transglutionis ut puta difficultas
erit minus Si quoque ex frigore
congelante accidit pruina frigoris
eius et accessio indicabitur Si vero
a causa interiori in ipso existente et
siccitate per inspectionem acute febris
illud advenire et nocumentum trans
glutionis maius erit ¶ Si vero ex
spasimo et alenzegi ex propinquo acci
dat et cognitione ipsius et causarum
precedencium scire poteris Etiam si
accidat ex ventositate precedens
regimen multiplicans eam sonitus
et motus et dolor extensivus vel
constrictivus indicat illud ¶ Cum vero
ex causa vicinitatis accidat et ab apos
temate in lacertis epiglotis dolor in
epiglote erit cum spiritus malicia et
angustia cum ortomia et tumore et ru
bore ibi apparente similiter in gutture
et in collo ut fit. Si vero ex apos
temate lacertorum colli respicientibus
eum apte interiori dolor in collo apte
interiori cum difficultate movendi
et inclinandi collum et precipue ad posterio
ra Si quoque ex declinatione spon
dilis ad interiora ex concavitate in col
lo apparente perpendes et cum inclinatur
collum ad posteriora difficilior trans
glutio erit Sed siquidem sit coarta
toria certe a causa exteriori ca
dente et infixa ut spina scilicet punc
tio et precipue apud motum ibi percepta
et relatio infirmi tibi insinuat
Sed si sit ab humore viscoso regi
me declarat et pruina consuetudinum
preteritarum Si vero sanguis coagu
latus fluit fluxus sanguinis ab ore
vel ex naribus qui regurgitant ad
os et guttur tibi ostendit Si vero
vermes et lumbrici nausea et mordi
catio motus et sincopis tibi osten
dunt Et siquidem sit carnosa ex
apostemate signa apostematis dicta
superius tibi indicant et que in sua
in capitulo proprio tibi ponemus in speciali
Si vero fuit verruca et impedi
mentum parvum transglutionis in loco
vbi est non in toto meri Et e dolor
et est privatio signorum aliarum causarum
Si vero sit ex cicatrice tibi percessio
vlceris ipsius ostendit ¶ Cura.
Cura est duplex scilicet generalis et specialis
Generalis est duo res vna ablatio
cause ¶ Alia remotio impressionis facte
si qua remansit Specialis consistit
in ablatione specialis cause et adminis
tratione medicinarum comparatarum ad
illam Si igitur fuit ab exteriori causa
a qua remansit impressio et constructo
amota illa aperientur balnea et
fomentationes circa guttur et collum
et spatulas ex aquis calidis et sim
plicibus vel cum decoctione me
dicinarum dilatancium et confortancium
et mellilotum maluarum fenugreci apii
et similium et fricationes suaves cum
oleis temperate calidis reddentibus
tractabile membrum vt est oleum de
fisticis et amigdalis dulcibus et
de pineis et de mellilotho et de ca
momilla et similibus et cerota ex eis
ex butiro et mussillaginibus necnon
ysopo humida et altea et dyaltea et
similibus Et cibi interius sumendi sunt
ex calefacientibus et humectantibus
supradictis ita quod boli sunt magni
in quorum transglutione conetur et
cum retentione anhelitus Si vero
sit a caliditate adurente in febre
acuta primo contra febrem curare ut
infra dicetur ¶ Deinde siccitatem

et adustionem ibi impressam removere
Et hoc cum internis et externis appri-
mandis Internis sicut cum mucila-
gine dragagantti seminis citoniorum
psilii et pulpa tamarindorum et te-
reniabin et lacte et seminum communium et
semine papaveris et succo liquiricie et cum
tarambilis prunorum et aquis fructuum
et membrarum granatorum lactucarum
violarum ordei et cum sirupo violato
rosarum bibitis sorbendo et retentio in
ore et granismatis et cum candis-
corum et cum cibo ex amido de cucur-
bita et pulmento ex atriplicibus
spinarchiis lactucis et similibus Exte-
rius cum unctionibus et oleis
violatis de cucurbita et similibus
que in cura febrium sentiuntur scire
Si vero sit frigore congelante
interius administrabis diacalamenti
diacimimum et diaton et sirupum
de assa tyriacam metridatum et oleum
balsami cum vino et cibos et potus
calidos notos Exterius calefactiones
paulatim cum aquis calidis superius
dictas et inunctiones ex oleis ane-
tino de lilio et est apium et de cas-
toreo de costo vel aliis calidis superius
dictis et calefactiones ex floribus
camomille calamento polegio foliis
lauri abrotano et similibus et cum
pannis calefactis involutis et stu-
pahim vel remapis vel lane succide
Si vero fiet ex spasmo Siquidem
humido facies unctiones de oleis
de euforbio de piperibus Et si ex-
pediat evacuetur totum corpus cum
clisteribus collis Dabis quoque ad bi-
bendum ptisanam aliis assam cum aqua
granatorum vel cum vino piper ruta
et salibus Si vero sit siccus adminis-
trabis regimine humectativum ex cibis
et potibus Cibis ut aqua gallinarum
pinguium et iuvenum et carnes edorum
et agnorum et vitulorum lactantium
ptisana et pulmento ex amido et
ale pullorum et testiculi gallorum
in lacte nutritorum et pisces petri-
et petim et ova sorbilia lac buti-
rum medulle et similia Olera
ut borragines buglossa et spinachia
atriplices et fructus ut poma dul-
cia pinee fistici amigdale sisame et
huiusmodi. Potus ut vinum limphatum
aqua cum zuccaro vel iulep violatum
vel electuaria humectantia sicut dia-
rodon diadragaganti diaboraginatum
diabuglossatum et electuarium ad res-
tauracionem et inpinguationem dictum superius
et panis alte et similia Exterius vero

embrocis et epithimatibus vel fomentibus
ex aquis dulcibus tinctis et fricationibus
et balneis et etiam unctionibus et oleis
et ceratis Et humectantibus ut est oleum
amigdalarum dulcium pinearum fisti-
corum violarum et succus malvarum
aliis malvarum cucurbite cucumeris et
melonis et semina et aque eorum et sor-
bitio facta ex eis et grassulis et pin-
guedine galline porci anatis et medullis
vitulorum et lactis In domo et aere loco
et quiete et sompno fruetur Et siquidem
remanserit impressio constructionis opa-
beris ad eam ut superius habuisti hic
Si autem a ventositate sit dabis intus
oleum de keyria dyanisum dyagalanga
dyacimimi confectiones de seminibus
ut anisum ciminum rutam siccam eruca
la karin anetos masticem et thus mas-
ticata vel hausta et in cibis et in poti-
bus mixta Exterius pones ventosam
et ungues oleo nardino vel oleum nar-
dinum de cimila rutaceum de assa et
similia superius enumerata Si
vero sit a vicinitate capitis gutturis
lacertorum vel colli curabis curatione
squinancie quam superius habuisti Et si fuerit
a dissolutione vel dislocatione spon-
dilis colli cura ipsa posita est infra
Similiter si sit coartatoria quia cadit
in eius via aliquid ex rebus adherens
ut spina et similia curabis cura pro-
cationis superius posita Et si sit hu-
mor viscosus ibi descendens et adhe-
rens curabis ipsum expurgare incisi-
vis et abstergentibus scilicet gargarismatis primo
cum gargarismatibus et sirupo ace-
toso simplici vel oximelle squillitico vel
aceto eius cum melle rosarum et aqua mellis
ysopi stafisagre vel piretri vel synapi
et calamenti origani et polegii pas-
sularum ficuum siccarum et cum provoca-
cione vomitus cum predictis et clisteribus
acutis notis superius Nec non si expedit ven-
tusines capitis agno puerit ventusinc
opportet curare ut superius dictum
est Etiam si fuerit sanguis congelatus due
res conveniunt in cura ipsius Prima est ipsum
calefacere Secunda est ipsum educere prout
infra de cura congelationibus san-
guinis in stomaco et ventre dicemus
et hoc cum simplicibus et compositis
Simplicia sunt coagulum leporis
[illegible] et humefiat cum aqua cineris
ligni ficuum et quercus sumpta vel
gargarisata. Secunda est ipsum educere cum
provocatione vomitus cum melle
et succo apii et terra sigillata dissoluta
in aqua calida vel vino Inquit enim
Galienus vinum coagulata dissolvit in

in suo motu ciriaco expellit vel eliminentur et hoc cum clistere et succo
apii opoponaco dissoluto in eo cum
sale gemma et melle confert et vermibus
ibi radicatis et infixis. Cura
est dure res interficere et educere
sicut supra de egritudinibus cordis curam
diximus. Et hic breviter dicimus
que illis duobus sunt contraria et ex illis
est hamicat kebuli mirra decorta
in oleo et centaurea sumpta et
postquam provocetur vomitus et emplastrum
litargiri et petroleum inunctum
aloes et yera interficiunt et educunt
illos. Si vero sit carnosa et ex apostemate
in laste et tunc ipsius meri
cura est quam infra dicemus. Si vero
sit ex verruca vel cicatrice curabis
cum abstersivis cum virtute radicis
capparis et passulis et floribus absinthii
squinanti et cappari cum aceto
vino et ficus sicce cum granis mixte et
aqua camphore reservata per tres dies
bibita et fisticis et amigdale comestae
sumpte et oleum carum sumptum
et exterius inunctum et aqua in qua
cipressi calami arom. anisi mellilotum
embrocata et similia prout tibi sapientia
iudicabit et quoque est in curationibus
medicamen dissolvens sanguinem
congelatum in stomacho et meri
scilicet coagulum leporis ʒ. xxxvi. coagulum
hinnuli gazelli ʒ. xxxii. genciane aristologie
rotunde semine rute silvestris
mixte omnium ana ʒ. iiii. conficiantur
cum melle et sit dosis eius sicut nux
in aqua calida aut in sirupo acetoso

Capitulum [illegible] de solutione continuitatis et de eis
que ex illa accidunt et fluxus sanguinis
et eruptio eius scilicet ex ore et cura eorum

Solucio continui
meri evenientis duplex
esse contingit simplex
ut plaga punctio scissio
et similia aut composita
ut est ulceratio superveniens
ipsi. Et hec quoque aut est superficialis
sicut excoriatio aut profunda
penetrans tunicam vel pelliculam unam
vel ambas. Simplicis causa est interior
et exterior. Interior est humiditas in substantia
aggregata et pelliculis eius penetrans
et perforans sua acuitate aut sua
quantitate repellente aut sua ventositate
extendente scindens ipsum profunde et quandoque
totaliter. Exterior est vel tussis [illegible] rei
scindentis vel pungentis ut ossis acuti

vel spine vel ovi vel percussio rei ad
meri scindentis pungentis et perforantis.
Et superficialis causa interior est cibus acutus
vel medicina aut humor tussiens
acutus cum vomitu descendens aut
descendens intus ad ipsum aut est malicia
complexionis calide et sicce exsiccantis
ipsum quare superficies ipsius aduritur
et cadit sicut in febribus adurentibus
contingit frequenter. Causa vero composite
solutionis ulcerationis est duplex interior
et exterior. Interior autem est apertio
apostematis aut plaga que facit sanguinem
aut humor corrosivus scilicet tussiens
et in catarris descendens ad eum vel
alius ibi imbibitus corruptus et putrefactus
corrodens ipsum. Exterior est
que partem de eius substantia scindendo
asportavit et est nota. Signa
ulcerum eius dicta sunt supra sed distinguentia
inter ulcera meri et
stomaci accipiuntur a loco a
tempore et ab accidentibus consequentibus.
A loco nam in ulceribus
meri dolor punctio et ardor sentitur
in collo usque ad ossa dorsi et furculam
superiorem pectoris et illud quod est inter
duas spatulas. In ulceribus stomaci
dolor punctio et ardor sentitur ab inferioribus
ossibus pectoris scilicet a furcula
inferiori pectoris infra. A tempore
nam in ulceribus meri sentitur dum
transglutitio fit vomitus vel eructuatio
rei acute qualitatis. In ulceribus vero
stomaci sentitur postquam transglutitum
est. Ab accidentibus concomitantibus
quoniam ulcera stomaci plurimum et precipue si
in superiori parte stomaci et producunt
ad minorationem sudoris [illegible] et sincopim
et infrigidationem extremitatum.
Sed simplicis solutionis cause interioris
humoralis signum est inventio signorum
antecedentis cause et regimine
precedens multiplicans talem humorem
et infectio prima oris ex humore
acuto quem color et sapor ostendit et
consuetudo passionis illius. Si vero
sit a causa exteriori est manifesta ex
se vel relatu infirmi. Sed si sit superficialis
ardor et punctio est prima [illegible]
tussiens et egreditur quoque sicut crustula
et pellicula adusta. Si vero profunda
dolor est fortior et diuturnius
durans et egreditur sanguinis et humiditas
naturalis et inventio causarum interiorum
ipsas insinuat. Signum autem
ulceris ipsius est fetor in ore precipue
et exitus per os puris et saniei et quoque
associantur ei pellicularum frustra.

Cura solutionis continui meri

Cura

[illegible] de solutione continuitatis et de
eis que accidunt et fluxus sanguinis
et eruptio eius scilicet ex ore et
cura eorum

difficilis vel impossibilis esse dignoscitur
sicut cura solucionis continui cuiuslibet
membri quod est via per quam ad exteriora
fusum trahitur vel expellitur ut sunt
membra intestina renes pori urinales
et vesica et maxime cum est intrinseca
composita et profunda et penetrativa
Non enim potest medicina bene apponi
et si apponatur non tamen diu permanet
ut suam impressionem faciat quoniam cibus
et potus tussi et singultu abstergatur
et asportetur quia etiam applicati quantitatem
talem si quam habent pungunt et
dolorem faciunt qui est provocativus
Si igitur sit simplex et recens plaga
et superficialis cura eius est tres prima
aufert causam exteriorem et interiorem
abscindit secunda solucionem unit tercia corri-
git accidentia / primam rem quam prohibent flebo-
tomia cephalica vel nigra / clisteria et fa-
macia solutive ventris non vomitive
cum quibus ut supra dictum est etiam cerebro
si expediat Et consequenter cum fortificantibus
ipsum et retinentibus ipsum
catarrum et ablucione omnis rei exte-
rioris infixe aut teli prout infra de so-
lucione continua dicetur si adiuvat omnipotens.
Rem vero secundam complent
styptica et glutinativa interius
et exterius apposita interius
gargarizata et retenta in ore et
lambita simplicia et composita
Simplicia sunt ut granum et cine-
ris tostorum lentisci olivarum et rubi et
grana granatorum et citonia et cortices
balaustiarum sporum et rose in natura
masticate et transglutiantur sucus earum
sicut visum residuat et gargarisatio cum
aquis ipsarum et cum rob. sperarum
et rob. morum. gummi dragaganti lutum
armenicum et lutum sigillatum et thus
et album ovi et similibus Composita
ad alcola id est passiones vel pustulas
oris que sunt superius et que inferius
tibi tradimitur ad ulcera que etiam
exterius per eundem modum administrari
poterit et super circa collum et guttur
et locum qui inter duas spatulas existit
Terciam rem complent que dolorem et
punctiones corrigunt que sciuntur
Si vero sit profunda penetrativa eius
cura per tres res prima est ut sangui-
nem fluentem restringas et dolorem
sedes et illud cum appropriate et epi-
thimatione albuminis ovorum et aliis que
dicemus in capitulo sequenti secunda est ut
sicca styptica et glutinativa et con-
solidativa predicta interius applicentur
tercia ut regimine adequetur in sex
rebus non naturalibus et precipue in cibo et

potu fiuetur quousque impleatur et ab omnibus
dilatantibus et aperientibus vomi-
tivis et provocantibus ad urinam. Custo-
diatur a cibis calidis et potibus et acu-
te qualitatis Sed sint ex lenientibus
glutinosis et stypticis et sunt ova sorbi-
lia pulmentum ex risi vel amido cum
iure carnium paratum et vinum stypticum
et simila et bucelle sunt pluries et replo
paucia Si autem sit ulceracio in eo
facta curabis cura ulcerum quam tibi in-
ferius subiungemus. Fiant formule
in modum lupinorum quadrum retenta in
ore sicut dissolvitur transglutiatur re-
movet solucionem continui et ulcera
omnia et consolidat et incarnat et
lenit Recipe. gummi. dragaganti mastices thuris
al. ana. 3. j. croci 3. ß. lapidis 3. j.
ypoquistidos granorum mirte berberis
cinus et olivarum ana 3. ß. seminis citoni
morum. 3. ij. luti sigillati cum rob. mirte
vel lentisci Et est invencione mea
unguentum aliud expertum et efficatissimum
ad vulnera in quacumque parte cor-
poris sint et precipue capitis cum fractura
cranei et est romanorum Recipe. terbentine
3. viij. sucum betonice 3. v. et stam eius
et misceantur simul et stent per duos
dies. deinde ponantur super ignem lenem
et calefiant donec liquefiat terbentina
deinde colentur per stamineam et cola-
tura iterum ponatur super ignem et bulliat
usque ad consumpcionem succi / postea
addantur gummi albeti 3 ß. olei ro.
3. ß. cere 3. iiij. et utere Emptoio fluxus
sanguinis ex membris ex vena aperta in
ipsa fracta vel corrosa proveniunt cuius
causa interior et exterior esse potest
sicut supra de sputo sanguinis diximus et
infra cum de stomaco loquimur In
proposito est ipsius membri ulceratio ex
vena corrosa. Eius autem est signum
exitus eius cum fastidio et quodam
vomendi motu minori quam si a sto-
maco proveniret Et si est vena frac-
ta incisa vel corrosa dolor est in
collo et loco qui est inter duas
spatulas precipue si sit magna incisio
fractura vel corrosio et maxime
apud sumpcionem rei acute Si vero
sit a vena aperta non est dolor et fa-
cilius retinetur Si vero sit a vena
corrosa ab ulcere eius signa sunt
signa ulceris ipsius predicta et emissio
saniei et puris et difficultas refe-
cionis Indicatio in cura eius est
quam superius de sputo sanguinis
diximus et de fluxu sanguinis narium
et infra in capitulo de stomaco cuius
membri est instrumentum ad attrahendum

que sibi sunt similia sufficienter
loquimur etc.

Capitulum 7m de apostematibus et cura eius

Apostematis
autem signa superius
habuisti singularia et propria
quibus subiungenda sunt
magis proprie Et sunt namque
siquidem materia eius sit
calidum cum periculo erit fortitudo do
loris et inflamatio et caliditatis et
proprie in partibus oris et colli et pectoris Et
quandoque est febris pura et quandoque magna hora
pessima horarum et quandoque est oppilatio et est
cum siti vehementi cum igitur matu
ratur cessat oppilatio et redit cum at
est apostema fervidum signa sunt contraria
Cuius curam habere poteris si eorum que me
moravi que in cura frenesis litargie
et mamillarum diximus et magis si in
spexeris que dicemus de cura aposte
matum stomaci etc.

Capitulum 8m de nocumento transglutiendi et
cura eius

Nocumentum
transglutionis est triplex
corruptio ut si cum tre
more perficiatur Diminu
tio seu difficultas cum
fit cum latitudine labore et conamine
Et eius ablatio est cum nullo modo fieri
queat Et pluries est difficultas transgluciendi
que nota est superius per eius signa
distinctiva causarum in primo capitulo huius
posita Est autem periculosa et vite eius
non persistat nisi per nutriens coniestau
ret id quod ex corpore eius dissolvitur
Talem autem restaurationem facere nequeat
nisi intra corpus sumatur et illud est per
transglutionem ea igitur facta difficili et
diminuta verendum ut totaliter auffera
tur et pereat aliquis Et proinde insistendum
circa correctionem eius attente tamquam
circa accidens quod preteritis egritudinibus
ipsius plerumque sibi curam preuendicat
seu correctionem eius attente tamquam
circa accidens quod preteritis egritudinibus
ipsius plerumque sibi curam preuendicat
seu correctionem ¶ Cura eius prima
certa est abscisio cause eius scilicet egri
tudinis ad quam comitatur que omnis
generis esse potest de qua infra diximus
vel alterius membri cuius conitate patitur
egritudinis epiglotus vel assotiati vel stomaci
cerebri more contiguorum quo lacerti epi
gloti moventur et meri spasmantur
vel mollificantur et transglutio fit difficilis
vel aufertur Et spondiles dorsi dislo
cati et interius conversi comprimendo
viam claudentes ipsius vel totum corpus
ut in febricitantibus vel morti propinquis
in quibus virtutes sicut in toto deficiunt
ita et in parte de quibus etiam dictum est
Et de stomaco infra dicetur Emundari
et stomaci regimen ut immudificetur
et alteretur Nam in pluribus dispositionibus
sequitur meri oris stomaci compositionem
et illud cum illis que infra cum cura
dispositionum eius dicentur et duce deo
complebitur ¶ 3a est ipsius confortatio
fiat autem cum temperantibus complexio
nem eius distemperatam alterando cum
quando genus sunt et proprie frigide et sicce que pluries
est in causa ut supra dictum est Et ex co
positis convenientibus frigide est balsa
mum transglutitionum tyriaca et dyaca
lamentum et aqua raphani et vinum
cum cibis Et ex his que inunguntur
exterius et oleum anatum de lilio de
narciso de croco nardinum muscelinum
et de balsamo quoniam confortant lacertum
transglutiendi et cerebrum quod est nervorum
propter principium quare oportet ut ex eis in
ungatur caput et nucha colli aqua
nervus tali lacerto prodit et confortetur
omnibus modis cum emplastris sacellis
cerotis fomentationibus ex aromaticis
calidis et stipticis ut castoreo mirra
armoniaco ruta prassio abrotano
lauro et similibus Et ex convenientibus
sicce distrasie Eius est regimine huius
tantum Et exterius inungendis
est butirum oleum amigdalarum dul
cium pinguedo galline porci et similia
¶ Ex simplicibus convenientibus humide
est anisum ciminum becon spica celtica
folium indum thus et minutum eius et
cortex ipsius et mirra sandalaca et
similia Et cum ipsis oportet administrare
frigida temperancia eorum calorem
Sunt autem ex stipticis confortan
tibus ut sunt rose sandali mirta
et similibus frigidis sacellationes
fiant supra caput et nucha et cum
ex humiditate sunt Et experimentum secundum ma
gistrum Arnoldum est ut sumatur
mane quolibet tres krube ficus in
inclusio in eis pulvere piperis et san
dalaca pulvere est proprius Et cum ex
ventositate grossa et inclusa fuerit
repellente et expellente superius cibum
et potum in qua talis humiditas fuit
conversa quam eructatio manifestat cure

Incipit summa 2a partis 3e sectionis prime continens capitula 30.

cura inflacionis stomaci et ventositatis
ipsius quam infra dicemus etc.

Incipit summa 2a partis 3e sectionis prime continens capitula 30

Mor autem
secundum Galienum instrumentum
viscerum stomacus
Cibaria enim et potus
extremus per meri
sibi transducta reci
pit tamquam lebes
et a virtute et appetitu quibus illis dota
vit natura illa alterat coquit et digerit
et aliis membris inde nutrimentum capien
tibus facientibus apta reddit et sic de
se sibi ipsius graciam digerit cibum non ut
membris aliis aptum reddat sicut dicit
Galienus (vir galenus) Inquit stomacus
minister est viscerum de stomaco enim ce
tera nutriuntur membra nimirum si in
eius constitucione sua sapiencia subti
lissime tamquam in eo quam partis est fa
mulie laboravit formavit namque
ipsum concavum ut ad continendum quod re
cipit ex cibis et potibus esset aptus
et quasi rotundum ut esset capacissi
mus non solum cibi et potus ipsius
sed membrorum etiam aliorum Et ut
caliditatis alterantis ipsius et decoquen
tis circa cibum totum ex qualibet
sui parte influencia esset calidi
Et sibi substanciam dedit panniculosam et
nervosam ut in recipiendo cibum et
potum pro toto sufficientem posset
recipere extensionem nec non tempore
digestionis esset constrictibilis super ipsum
Ipsum etiam ex duplici composuit tunica
interiora scilicet magis nervosa ut res
sibi occurrentes sentiret melius et dis
cernendo eligeret quod bonum et repelleret
malum Et exteriori magis carnosa ca
lida cuius caliditas cum mediacione
attingendo cibum melius alteret et
decoquat et transmutet sicut ignis
mediante olla melius cibaria coquit In
quibus villos tres generis ordinavit
quorum operacione Averroys dixit
ipsum ex triplici tunica compositum esse
quemadmodum Galienus econtra
asserit de utraque vesica fellis scilicet
et urine quibus virtutes operantes
in ipso utrentur sicut ipsius organis
ut in eo quod intendunt habilius
operentur quibus multis et variis ipsum
stabilivit et adornavit sapiencia summa
Et providit membris principalibus ipsum
alligavit venis mediantibus cerebro
quemadmodum partem eius superiorem ut
esset multi sensus in senciendo suam
inanicionem et complendo desiderium
suum ipsius et membrorum omnium arteriis
cordis Et venis et epati parte ipsum.
quoque membris calidis circumdedit quo
in alteracione illorum sive caliditati de
bili suggeratur supplementum a quo pro
traxit duo membra continuata ut
due ductiles vie scilicet meri aperte
superioris orificii sui desinens in sugglu
ciendo deferendo cibum et intesti
num duodenum inferius aptamina sibi de
sinens de latere ut infra dicetur Nos
igitur sequentes naturam sapientissimam
ut ypocras iussit in cura egritudinum
eius adeo solicite procedamus ut
nomine domini invocato ut ingenium et
modum curacionis inveniamus atque
medicinas simplices et compositas et
expertas cum omni diligencia perquiramus
quibus sanitatem amissam recuperare
valeat et intemperando alimentum
quo corpus subsistat perdurare omni pro
pulso errore Errore enim in eo nocu
mentum generat quod commune existit toti
corpori ut principalibus membris quibus
notabiliter alligatur Continet autem
hec summa capitula plura secundum pluralitatem
egritudinum quas stomacus pati potest etc.

Capitulum primum de cura egritudinum stomaci
secundum modum universalem

Cura egritudinum stomaci proportionalis est cure aliorum membrorum pro toto operantium vel substantiam iuvamentum correctio enim omnis in moderaminis per contrarium in moderatorum est fiens ut dixit Galienus In tantum autem dicens in cura egritudinum aliorum membrorum imprimis natura eius propria et operatio a natura et operatione aliorum diversa existit que auxiliorum species eligit conditiones eorum declarat et usum ac modum eius ostendit aptum Est autem ut dictum est natura stomaci propria et prima frigida quia pauci sanguinis et nervosa et propterea sensibilis valde Quapropter expedit ut auxilia sua sint non excedentia valde quia eius lapsus et immoderatio exigat et maxime cum non sit valde positus in profundo Si enim sit frigida valde eius paucam caliditatem extinguet forte Quapropter [illegible] ait [illegible] nervis et fortasse in [illegible] disponem

adducent que periculosiores cure et difficiliores esse comprobantur prout per ait Galienus Si vero calida eius caliditatem tepida resolvent Et si acuta mordebunt et in spasmum aut cordis ingressum adducent lapsum facientem nisi correcta et reprehensa vel ex benedictis [illegible] nocumentum imprimerent et subitam eius dissolvent cum ad ipsum primo perveniant Debent ergo esse temperata et in eorum gradum distrahere ut paulatim in longo tempore intentum suum compleant potius quam subito et in brevi Est enim hoc secundum sapientum operatio Est enim panniculosus ex villis contextus habens vias amplas quare auxilia non debent esse vel non oportet esse humida valde et liquida cum mollificent et villos eius relaxent fluat quod defacili et ad alia membra transeant esse grosse vel solide ut in eo permaneant donec imprimant quod oportet Et quia pellicula eius os et lingua existit vestitum et pro inde quod vel partis saporem habent debent esse saporis non mali ut nauseent sed delectabilis et propter farmacosa in quantum fieri potest

Innuit enim Galienus quod unumquodque debet esse intentio facere farmacum delectabilissimum in quantum possumus dummodo eius ad utilitatem custodiatur virtus non enim hoc dissolvenda gratia delectationis Et quia eius officium et operatio est digerere cibum pro toto et digestio fit per decoctionem Decoctio vero per calorem oportet esse temperate calidam caliditatis autem temperate est digerere ut ait Galienus Etiam si frigida sint non oportet esse penitus a caliditate denudata Et quia digestio retentione indiget oportet ea esse stiptica vel moderate stipticitatem habentia Et quoque cum fiat digestio per virtutem et spiritus qui odoribus gaudent oportet ea esse ex aromatibus electa vel eis admixta Verum quia ex decoctione cibi in eo relinquitur superfluitas ei inherens sicut in olla ciborum ut Galienus dixit oportet ea esse talia abstersiva ut est absinthium propter [illegible] et similia Preterea cum ex natura sua sit principalibus alligatus oportet ea tenere omnem maliciam et qualitatem pravam ut ad illa per compassionem ipsa pervenientia nocumentum Et quia diafragmati suppositus et vicinus oportet que extrinsecus supponuntur ei frigida et constrictiva repellere ne infrigidando diafragma ad difficultatem anhelitus patientem adducant etc.

Caplm 2m de cura male complexionis calide stomaci simplex et pure

Mala complo stomaci est fm alteram
octo morum Ex quibus
est cala simplex et pura
et in egritudine quedam
ipius immediate ledens eius sensi
bilitas in diversitas qualitatum pinutium
et lectorum conveniens calida fiens
causa eius 2 ois causa pr cartarteria
exterius adveniens et calefaciens
ipm immediate vel mediante alius
vicinorum membrorum approquo vel re
moto que est multiplex Galienus
vero medicorum princeps omnes ad quinque
genera causarum reduxit primum gre
ut intromissio et calide non superflue
2m est contractus rei calide non
superflue exterius advenientes et co
tingentes mediante exteriori cute
3m est motus animalis et corporeus
fortis et non superfluens sic quod ad re
solutionem perducat Et ipe quod circa
digestionem aliquam cibi dure digestionis
et calidi passus fuit ut est raphanus
et similes 4m est spissitudo pororum
eius non nimia producens ad extinc
tionem et quintum est putrefactio cibi
in eo sufficiens ad inflamandum
et calefaciendum ipm propter natura
que vero est mediante vicino alio
membro est ut a corde febriente vel
epate inflamato Et quandoque a cerebro
que si pura sit sine humoris vitio
generati causa ab illis causis erit p
cedentibus et plius est diversa

Signa

Signa aut eius complexionis essen
tialia sunt estuatio stomaci ardor
perceptus in eo et ore non sumpto
etiam cibo vel potu calido Et quandoque
totius corporis inflamatio et febris
cum fuit vehemens cum nocumento
operationis actionis ut est sicut magna
prava fames et cito cessat Et propterea
non datur cito cibus et quandoque hinc
accidit sincopis et dicitur fames
sincopalis et appetitus erit frigida et
innatur ab eo et leditur a calidis
Et cibaria subtilia adurentur
grossa in eo et dura melius et
sine corruptione alterantur Et eruc
tuatione fumosa erit 2 superflua
in vomitu et egestionibus apparebunt
aduste et sicce et corporis calor
erit mutata quia ad hecticam tendet
et etiam habitudo quia erit corpus
et pauce carnis quoniam sanguis eius erit
paucus malus feditus et acutus quod
abhorrent membra divisa ei incomplexa
et vene eorum sunt apparentes quoniam
sanguis eorum rethisus est invenies
quo non non utitur Contrarium tamen cu
situdine circumstantiarum et cum as
suetudine similiter patiendi et ex con
sequenti corpus erit debile cum cute
infectione ex carbunculis scabie mor
phea et similibus Sed signum eius quod est
sine humoris vitio est inventio pre dic
tarum precartarum causarum cum priva
tione signorum antecedentis cause scilicet
replexionis humorum Et siquidem sic ab
intromissione rei calide ardor perceptus
erit in stomacho et in exeuntibus alterat
percipitur Et si ab eius contractu ex
terius factum sit vel motu superius an
cessio carnis et notificatio ab infimo
facta vel assistentibus tibi declarabit Si vero
a spissitudine pororum eius frigide
et stiptice cause inventio exterius vel
interius approximate insinuat et cutis
tensio et duricies Sed si a putredine ex
istat fumosa et fetente corruptione
sine eructuatione cognosces per in vomitu
et egestione prendens et pressione et
cibi corruptibilis ut est lac 2 ova in
patella de cocta etiam si a vicinitate
tate cordis vel epatis existat calefacto
in eorum modum illorum precedens in
flamatio demonstrabit

Cura

Cura eius est alteratio complexionis contra
rium mediantibus cibis 2 potibus interius
et exterius approximatis cibi igitur convenien
tes sunt ex granis ptisana ordeata len
tes cum aceto decocte pulmentum
ex ordeo cum aceto panata vel agresta
vel succo granatorum decocte similiter in aceto
cum totalitate sumpta ex herbis vero lac
tuca cum aceto ipe et excitat appe
titum spinachia et endivia portulaca
et coriandrum et similia Et ex fructibus
citonia pira gressomula persica pruna da
mascena cerasa acria cucumeres citrulli
cucurbita melon et granata quod si non
perduxerit ad debilitatem ciba eum cum
grossis quales sunt carnes vaccine pa
ste cum aceto et coriandro 2 ventres
ipsorum et pisces retentes cum aceto
vel agresta vel succo granatorum decocti
actualiter sint frigida non tamen multum
ut quia non vera frigora sint Et
omnia quibus fructus cum stipticitate
existit Que si non naliter artificialiter
acquirat cum condimentis coriandri ex coriam
dro agresta sandalis et similibus potus
autem sint aque frigide fere non ex
cedentis qualitatis nec quantitatis ut in

tus glutiendi difficultatem remanet ex
ipsius frigiditate curato ab invali
tudine sua stomacho. Ut Galienus ait
vel sucus agreste vel granatorum acrium
vel aceti odoriferi mixti aqua quam magis
locum haberet ubi esset profunda
et in remotis posita. Sed quia est in
propinquo predicta frigida stiptica magis
sunt efficatia cum diu in eo sunt
permanentia et hoc si tollerat stomachus
ipsi non. Sit potus vini novi albi odo
riferi moderati stiptici et pontici
¶ vel lac acetosum vaccinum et siles
¶ Medicine approximande que sunt
simplices que interius exibentur sunt
sandali rose mirta spodium corallus co
riandrum psilium camfora maciana [?]
aque et sucus earum et semina
herbarum et fructuum frigidorum et sunt ipsorum
dictorum et aliorum ¶ Composite vero
sunt que interius sunt sicut sirupus
de papavere julep de suco cucurbite
et de suco acetose et acetositas citri
et trocisci de camfore et de spodio ubi
venter solvitur superflue. Et que ad
ministrantur exterius sunt cerotum
sandalorum in antidotario nostro stipticum
Et epithimia ex sandalis oleo rosarum et
pulvis et evaporatio aquis ipsorum
cum aceto et vitrum vas vel vesica
plena aqua frigida super stomachum
retenta vel per embrocationem super
infusa. Et emplastrum ex foliis vitis cum
farina ordei quod est proprium. Ex quibus
si levis sit distrasia levia approximab
forti vero fortia. Inquit Galienus
proportionale medicamen magnitudini
distrasie et ad illam conveniens inve
nire opportet. Et tibi sit generalis regula
in alteratione cuiuslibet distrasie simplicis
stomachi et cuiuscumque alterius membri
ut contrarium alterans sit inequalitate
expediente excedens minus opposi
tionis inopatione alia qualitate
medium teneat vel ab eo parum rece
dat ne ad distrasie compositionem
perducat que maioris nocumenti
est et difficilioris cure ut Galienus
ait etc.

c. de mala complexione frigida

Capitulum [?] de mala complexione frigida

Mala complexio frigida stomachi causaeque
et signa ex contrario ad
malam complexionem cali
dam superdictam est in
telligenda. ¶ Cura autem eius eget maioris
illius considerationis et attentionis

est quam maioris timoris licet tempore
alterationis sit equalis quia alterans
medicinale et cibale quod est calid
ne cum [?] est utile et confortans.
licet ipsa que est principaliter operans
sit magis lesa ratione distrasie et pro
inde magis periculosa. Itaque in cura
eius due res seu intentiones con
currunt generalis et specialis. Generalis
est subalteratio ipsius specialis docet co
piam auxiliorum et aptum usum ipso
rum ostendit. Et talia auxilia seu
contraria calida a natura et qualitate
egritudinis sumpta ex cibis et potibus
et medicinis simplicibus et compositis
interius et exterius approximandis. Et sunt
ubi genera ex granis ex cibis et panis
de frumento furfure habens multum
et fermentatus cicera et similia
Et ex carnibus carnes columbarum
et specie silvestrium et anatum similiter
carnes salite porcorum et aliorum
temperate et condite cum speciebus
infrascriptis ovorum vitelli cocti cum
herbis et speciebus calidis ut salvia
menta feniculo maiorana et silibus
Et ex oleribus ut sunt sinapes eruce
nasturcium et iripiste piper aqua et
riphanum et similia. Et ex fructibus
ficus passule et amigdale nuces
dactili avellane pinee fistici vel pis
tachie vel pisces saliti cum sinapi
vel eruca. Potus autem sit vinum
antiquum vinosum et grecum et
flavum et rubeum et calabrense et
puteolanum purum vel parum lim pha
tum prout tollerat cerebrum. Ex
medicinis sicut ex speciebus que sunt
proprie stomachi ut cinamomum et
et gariofili spica nardi mastix thus
crocus nux muscata gallanga ze
duaria cardamomum .zz. macis gal
lina [?] muscata grana paradisi amomum
squinantum xiloaloes assarum et piperum
genera que sunt fortiora et magis in
flamentia in tali egritudine confortant
enim omnes eius virtutes stomachi quia
cum sint deserte in omni eius distra
sia maxime in ista. Inquit enim
Galienus omne membrum cuius sunt actiones
desertas habet ex nativitate et si non
tales habeat quanto magis egritudi
nalis. Et similia riphanis piretrum
ciperus costus ambra muscus bal
samus et sucus eius xilobalsamum
et carpobalsamus. alia sunt etiam
valde inmatura [?]. Et ex herbis camo
milla absinthium menta specie feniculus
anetum marubium sansucus ruta
metastrum origanum ocimum petrosilinum

Et ex seminibus anisum, ciminum, feni
culum, apium, carui et similia. Ex gum
mis storax liquida et sicca, bdelium et similia
que interius vel exterius et per
eundem modum approximabis. Et ex com
positis interius approximandis sunt zz
conditum cum zuccaro rubeo et spe
cie melle despumato ipsum enim in
cibo et potu et in medicinis sumptum
optimum, sed ventri nocibilius vero cali
do ut ait Galienus. Diaciminum,
diagalanga et sirupus de menta que
sunt lenia. Et ex fortioribus sunt
diatonpron, diaciminum, trifera mag
na, metridatum, sagena, diamorusia, dia
[illegible], diambra, trifera magna et
similia. ¶ Ex hiis autem que exterius
approximanda sunt sunt oleum anetinum,
de lilio, de alkanna, masticinum et nar
dinum. Et fortiora illis sunt oleum cos
tinum, oleum de been et sambucinum et
de piperibus et oleum de terbentina, de
balsamo. Oleum aptiorum supponitur levia
calida et precipue si aer sit frigidus. Et si
ceram admixeris ei et confeceris cero
tum diutius adherebit. Ex epithimati
onibus penetrabunt et emplastra fortius
imprimet virtutem in sua propria substantia inhe
rente et membro diutius adherendo.
Et si pellesteris ipsum stomacum habilius
subministrabit. ¶ Et in delicatis proprium
est pannus applicatus lineus et suf
fumigatus cum ligno aloes infuso
in vino, spica, mastice, sinamomo et
thure. Et precipue si stomacus fuerit hu
midus. Et embrocatio cum aqua calida
est mirabilis et precipue si fuerit siccus. Et
ex eis est emplastrum antidotarii nostri
calefaciens et confortans. Et apposi
tio ventose super stomacum est maxime
iuvans; trahit enim illuc calorem et
sanguinem et calefacit. Et etiam quod
calefactio extremitatum producit ad ca
lefactionem stomaci ex proximo. Totius
autem calefactio cum balneo ex aquis
terminarum calidis et aliarum virtutem
huiusmodi medicinarum calidarum et stipticarum
predictarum confert dummodo non super
fluat et producit ad resolutionem. Tu
enim scis quecumque infrigidata sunt
calefacere oportet. Similiter si solum
stomacum et epicastrium calefeceris et
purgaveris ex predictis aquis vel em
brocaveris vel et pittimaveris infusa
spongia in eis vel filtro cum fre
quenti innovatione antequam in
frigidetur aut cum vaso vitreo vel
vesica ex eo plenis vel ex rebus aliis
predictis calidis utile quoque operaberis et in
nullo valeris. ¶ Usus autem et modus

utendi est ut si est levis est distrasia
lenibus contentorum. Et si fortis fortioribus
et per omnem modum ipsum stomacum sic
distrasiatum studeas calefacere. Habet
enim sua virtutes maxime defertas.
Inquit enim Ypocras: frigidum inimicum est nervis, im
pediens et ab omnibus prohibens operati
onibus et paliticum faciens et morti
ficans etc.

Capitulum [illegible] de cura male complexionis

Mala complexio
stomaci sicca simplex et
pura est nota ex notifi
catione calide. ¶ Causa at
enim est una vel plures ex
trinsece. Et est brevis variando diminuti
one cibi et potus in quantitate et qualitate
ac sicce omnis et medicina sicce ex
simplicibus ut sandaraca, sal, baurac,
cipressus, sulfur, acetum et precipue similiter
et labor nimius corporis et anime et
ira, angustia et tristicia et etiam propius
labor stomaci quem patitur in tollerando
famen et sitim et vigilie multe et
ex eis est aer siccus et ventus borealis,
balneum aluminosum, salsum, sulfureum et
piceum et medicine sicce predicte exterius
applicate. ¶ Signa ipsarum at
cognicio est manifesta per predicta. Cum
ipsarum quelibet cognoscitur et per narrationem
signorum antecedentium cause humoralis
vel per infirmum si sagax sit vel astan
cium relationem. ¶ Cura humectan
tibus temperatis vel parum accedentibus
in activis qualitatibus intrinsecus vel
extrinsecus approximatis et maxime cum
regimine humectativo superius posi
to cum de cura male complexionis sicce
membri diximus; illuc igitur recedas. Me
morare tamen nocumentum tali distrasie
valde acidis nisi quis diligenter ab
stineat iuvamentia conferre non pote
runt. Et sunt stiptica et pontica ex
cibis ut nespula, sorba, zarur, atme,
cornella, pira, citonia et maciana im
matura. Et ex potibus ut est vinum
calabrense et aqua aluminosa et similia.
¶ Consumunt enim omne quod in multe ca
liditatis in eo remanserit. Hoc quoque
excitando, hoc quoque exprimendo in
ventris concavitatem aut [illegible] iacentes par
ticulas et venas et poros et orificia
per quas alimentum humectans con
suenerunt recipere. Inquit enim Albohali:
nichil est quod tantum humectet quantum vinum
temperatum et balneum in tina aquarum
tepidarum dulcium secundum aliud capitulum.

Ca. c. de c[illegible]

Capitulum quintum de cura male complexionis humide stomaci

Mala complexio stomaci humida simplex et pura. Causa eius et signa e contrario intelligenda est male complexionis sicce superius dicto necnon et cura que enim cause sunt unius cura sunt alterius et e converso et quod unum nocet alteri confert et e converso. Est autem facile sanabilissima omnium aliarum sive sola consistit sive aliis qualitatibus complicetur et quia minus excedens est et magis naturam in talibus principaliter operante confirmat quam alie tres et quia contrarium curans ipsam fortia habet quam sua composita sit tempus exsiccandi etiam humectandi non est equale. Studendum autem ne superflua et sicca approximanda in sicca humida insistentur sed in solida magis ledimur enim appositis et primo potu

Capitulum sextum de cura male complexionis stomaci composite et pure

Compositarum vero distemperantiarum puritatem quidem sunt quatuor scilicet complicata frigide vel calide humida complicata calide vel frigide quarum et eorum cause cure et signa uno generali comprehendendo capitulo ex premissis poterit haberi unicuique ex simplicibus plicatis Inquit enim Galienus composita ex simplicium cognitione habentur et iterum simplices simplicium composite compositis curantur medicinalibus et equalia equalibus et inequalia uno plus altero minus Cura Cura specialiter quinto capitulo ad curam frigide et sicce conveniunt humida et temperata calida in terminis approximatam per omnem modum et quecumque sanguinem et alimentum trahunt ad ipsum absque evaporando ut est fricatio temperata balneum calefactio partis pectoris secundum mensuram facta et que calorem naturalem in substantia Et quantum augent eius fricata cura sua quo iuvant digestionem ut est amplexus pueri tota nocte et medicina ita quod totum tangat epicausticum et loco eorum quidam applicant catulos pingues et alii volunt manus et utrumque est bonum. Nocibilissima vero sunt stiptica et acuta nisi aliquibus humide misceantur

Sicce vero et calide conveniunt humida et frigida temperate. Nocibilissima vero sunt contraria nisi aliquibus aliis sunt commixta. Humide vero et calide ipsa contraria sunt. Contraria nociva vero acria nisi aliquibus contrariis sunt commixta quorum copiam habes ex predictis simplicibus quibus simplicibus vel in unum mixtis et eis uti non competenti potius ut dictum est

Capitulum septimum de cura male complexionis cum materia simplicis et composite

Mala complexio stomaci cum materia est eius distemperantia a certo humore facta et in principio est diversa cum perdurat sit mansiva. Humor autem hic est duplex aut in eo generatus aut ei fluxus. Generatus autem in eo non est verus humor cum illius generatio sine naturalis sive digestus sive indigestus soli digestioni que sequitur epatis et venarum sit propria et non conveniat non prime que secundum ventrem tantum ut si has duas effugiat nequaquam fit generatus humor. Si igitur sit humor hic generatus in stomaco non erit verus sed similis est humori et maxime cum non sit ex digestione sed indigestione potius generatus. Inquit enim Galienus cum cibus non digeritur procul dubio in flegma convertitur propter quod Galienus flegma appellavit et quod est de genere colere prassine ex adustione catus quod superflua stomaci caliditas et cibi operatur. Influens autem est quem a toto corpore vel qui ab aliqua particula corporis ei influunt fortiore si aliquam causam habentem in se habuerit puta calorem dolorem vel maniam puta a cerebro epate vel splene quod est plurimum erit flameus. Si ab epate plurimum erit colericus. Si a splene plurimum erit melancolicus qui ad excitandum appetitum plurimum ei solet transmitti et qualitercumque sit replet in eo existit aut in concavo eius natans aut tunicis eius infusus aut inclusus et imbibitus Signa

Talem autem distemperantiam eius causa materialis ex predictis innotescit signis cum gravedine sacietate et eius motibus ad expellendum scilicet nausea vomitu et singultu et regimine antecedente per species et etiam in exeuntibus viciis humorum. Signum vero humoris ge

Signa

meratt in eo est distasia ipius vel
regimine cibus et potus hijs possunt
hri cum repletione plectorie signor
catthochimie seu habundantie ali
cuius eorum humorum et sumitur ex regi
mine ipius quia fuit usus vita de
liciosa et quiete et dimissio ex'cicio
consueto non habuit solitas evacua
tiones spontaneas sup fluxum san
guinis narium per emorroidas vel menstrua
si sit mulier per fluxum ventris
vel vomitus et similia vel quia solitas
artificiales obmisit vel quia fuit
membrum eius aliquod mittatur co
mittimentum in corpore superfluit vel
quia dolores periodicos pati consuevit
in aliqua particula corporis puta arte
tica vel podagram nunc vero non
patiatur Sed signum quod ab alia aliqua par
ticula corporis influat ut a cerebro
hic potius ex eius consuetudine pa
tiendi aliqua egritudinem et huiusmodi
Nunc vero non patiatur vel quia
consuevit catarizare ad oculos nares
aures vel faringas et pectus nunc
vero non sed in mittat stomaco Et
pluries est flaticum mucosum et inslme
digestionis vel opillatio que non apta
est et inaium inmittit retenta et con
suetudo mittendi ad illum quia de
bilis est et poros per quos consuevit mit
tere coleram illi sit amplius unde
sequitur colicus vomitus quasi die
Sed quod ex splene influat similiter
signum est precedens eius passio puta
opilatio et eius grossicies qua apta
inmittit meliam stomaco ut con
suevit et est hora nativitatis magis
et opilatio eius cessavit atque grossicies
non apparente aliqua manifesta eva
cuatione Sed materiam inparitate ei
natantem ostendit eius fluctuatio
in seminio aput motum et sumpto
cibo vel potu sublevatur et supernatat
et facit nauseam et si multa sit semper
nauseam facit Si vero pauca non nisi
sumpto cibo nel facile egreditur vo
mitu vel fluxu ventris dato aliquo
subductivo Sed inviscatam adhe
rentem significat nausea nec faci
le educitur vomitu vel secessu etiam
dato aliquo abstersivo si multum
sit adherens nec fluctat in motu
corporis In bibitam aut singultum
semper tibi demitat nec est aliquid predictorum
Sed signum distinctivum cuius
speciei humoris sit colligere pot hoc
modo Nam siquidem materia sit calida
ex cordis morsu tenebrositate et fas
tidio ut dixit y. sities ex siti et oris
amaritudine vel salsedine si sit fleuma sal
sum et sitis eius cessat cum calida silicet
aqua et aceto Calore vero cum frigido
silicet aqua cum suco granatorum
vel aceto cum aqua mixto Si vero
sit humor sanguineus ex dulcedine et
repletione solite evacuationis naturalis san
guinis vel obmissione artificialis mul
tiplicatione gravitate pectoris et qui
cunque sit manifeste in exeuntibus apparebit
Si vero materia sit frigida ex fastidio et
paucitate sensus ex fastidio et pau
citate sensus apud rei acute recep
tionem et defectu appetitus nisi sit fleuma
acetosum vel melancolia usta que distinguit
melancolia ymaginatio timor et pusil
lanimitas in duo et nunc congruens
complexio corporis et regimen et aliquo
cuiuslibet exeuntibus ipsum manifestat
Cumque ubique cause simul conveniunt quod
commixto et confusio signorum tibi os
tendit Et siquidem sit diversa cat
cum dolore. Cum vero perdurat et
transit in mansuetam sedatur dolor et are
factio cessit Cura Cura male
complexionis simplicis Cura est contrarior
iis prima educat materiam in stomaco
existentem congregatam sive generata
sit sive influxa quia non possibile
est ullam disponem curare finaliter
adhuc manente cam faciente cum ut
Galienus art Et siquidem sit in ycemio
stomaci natans et impetum faciens
ad os stomaci quod per nauseam sities
vomitu cum aqua tepida pura vel
pauco aceto permixta provocato educat
Et si semel non sufficiat reiteretur
non quod superfluat Ultimo cum multum
calida lavetur et melle rosato qui
aut expellet eam cum vomitu aut sol
vet ventrem et confortabit Si
vero inferiora petat quod per gravedi
nem in fundo stomaci preceptam cog
nosces cohrijs clisteribus vel supposotoriis fa
rmaciis ventris subductivis que in fra
dicentur educatur Et ex aliis tur
bich non confortatum qui trahit
humorem subtilem et grossum a sto
maco non trahendo a remotis ad ipsum
Si vero sit adherens et inviscata
ta cum incisivis et abstersivis vomitu
provocato et puta cum ptisana vel
cum aqua mellis expurgetur vel cum
oximelle simplici vel cum squillitico
cum aqua raphani si multum sit in
viscata et expulsioni inobediens. vel
solutione ventris cum modis ex apparatu
ut turbich et yera Si vero sit
bibita et est plurimum colera vel fleuma
salsum cum yera Galieni que est com

nec nō ꝛ mobri

in omni materia et si ipsa ignoretur et
superfluitates educit absque humiditatibus
in natura etiam humiditates putrescibiles
seu putrefactas a circumiacentibus par
ticulis ad ipsum non trahit et confor
tat ut nec repletur nec recipiat Et
siquidem cachimia generata seu influxa
longo tempore in ipso per ipso permansit
ob penuriam vel ignorantiam vel neg
ligentiam medicorum vel infirmi inobe
dientiam seu delictum astantium ut aliquid
impresserit ut dictum est alteretur cum pre
paratur. 2a rectificat membrum puta
stomacum si generans solus sit. vel.
membra alia et stomacum si materia ei ab
illis influxa ¶ Et siquidem sit stomacus
solus generans duo expedimit ¶ Primum
est mundificationem eius ut predictum
est facere. 2um eius distemperantiam que est
causa efficiens et ut supra est contrariis confor
tantibus alterare et regulare ut non repleatur
materia regulare ut materiam digerere et adequare
quod tibi qualiter fiat consequenter addiciemus
Si vero sit influxa materia oportet duo agere
primo prudentia mittenti vel influenti
premittere quod velut fons est ut non mittat
¶ 2o stomaco curam subiungere ut non
recipiat ¶ Circa primum igitur sunt gesta
opportuna primum est premittere eius evacu
ationes et siquidem totius corporis mittat
que plectoricum sit flobotomiam permittatur de
mgra vel proportionale illi ut stare fac
tio circum spatulearum et ventosatio
et provocatio emorroydarum vel men
struorum deinde exercicium fricatio pur
gatio diureticam et balneum omnia tem
perata Si vero quia cacochimium
digeratur humor. deinde propriis farma
ciis expurgetur ¶ Nam siquidem sit
coleria ozizatam vel syrupo acetoso sim
plici vel cum leniori scilicet suco granatorum
musorum et acetosorum vel acrium loco
tamen zuccaro maturabis ¶ deinde
cum reubarbaro mirabolanis citrinis tama
rindis suco rosarum et aliis solutivis
ventris non vomitivis et lenibus ex
purgabis et stipticitatem habentibus qua
stomacum confortant non debilitent
nec ad ipsum trahant et hoc est con
preptum attendendum in purgationibus
materiei egritudinum stomaci omnium sive
generatarum sive influxarum Si vero
sit flegmatica cum syrupo acetoso simplici
vel composito vel oximelle simplici
vel geleniabin vel squillitico prout
materia exigit maturabis et cum aqua
ysopi origani calamenti et anisos
sit grossa valde. deinde cum agarico
collequintida sticados et mirabolanis
kebulis associata specia vel mastice vel

reubarbaro vel aloe vel turbit confor
tato cum ... vel. yeris magnis vel
yera hermetis logodion et collequintida
expurgabis et pillulis de quinque generibus
et reubarbaro ¶ Si vero materia sit melica
digeris cum syrupo acetoso de buglossa
et borragine dyaborraginato et suco
pomorum dulcium et dyabuglossato cum
regimine humectativo supradicto ¶ De
inde expurgabis cum decoctione epithi
mi et mirabolanis indis emblicis et
bellericis yera archigenis et pillulis de
lapide lazuli et de lapide armeno
si vero sit adusta cum regimine humec
tativo et cum zuccaro violato cus
cute lupulis et calendula ¶ deinde
purgabis cum aqua lactis decoctionis
folliculorum sene et fumi terre et dyasene
et similibus ¶ Si vero sit aliqua
particula puta cerebrum mittens prepa
retur et expurgetur materia eius si non
sit sanguinis cum appropriatis qualia sunt
in preparanda eius materiam que plurimum
flegma est syrupi acetosi predicti
habentes virtutem mellisse ysopi sti
cados acori et similium cum geleniabin
et in expurgando agarico colloqui
tida yeris magnis pillulis cochiis et
de yera ¶ Et deinde cum gargarismis
et caputpurgiis et suco yreos ... et sternu
tationem provocantibus noctis ac mas
ticationibus et specie de mastice factis
deponit enim flegma de capite quod plurimum ibi
fundat et stomacum ipsum confortat
ut non recipiat iterum et siquid
in eo post eius mundificationem re
mansit liquefaciendo facit descendere
quod si grossum fuerit et compactum
misceatur cum eo aliquid piperis vel
radicum staphisagrie ut fiant cum
pireto et ... ¶ Si vero sit epar
eius materiam calidam preparabis ut supradictum
est et cum syrupo acetoso simplici
vel violato et de endivia ¶ deinde
expurga cum predictis solutivis vel
si materia sit in syma epatis vel cum
diureticis fortibus si sit in gibbo ¶ Si vero
sit splen. eius materiam digeres cum
oximelle habentes virtutem corticum
salicis. deinde expurgabis cum predictis
mixtis cum appropriatis splenem magis evacuat
¶ Si vero materia fuit sanguinea evacuatur
flobotomia apropriata illi. 2um est subiungere
derivationes eius quod derelictum est
post evacuationes vel repletionem ne ...
fluat donec rectificatio fiat et est
ingrossare quietare et comprimere
Et ductus per quas fluit si possibile
est coangustare Sed derivationes fiat
cum fricationibus siccis et duris extre

mitatum compressionibus et ligaturis do
loiosis et aliis in cura frenesis supius
enumerat et replicationibus evacuationez
consuetarum nalr ac artificialr fac
tarum ¶ 3us est confortare et recti
ficare ipm corpus vl membrum mittens
et etiam regimine et non regeneret maz
Et ductus eius nales expurgare ut
si qua requiretur exinde per naturam
educatur vel per artem cum aliquo
farmaco appata ex pdictis et p intervalla
modici temporis exhibito Confortao
corporis vel membri mittentis fit per con
temperantia suam conem et subam
eius vincere ut sunt altrantia stip
tica et aromatica ex cibis et potibus et
medicis habet fieri que sup in conso
latione medicinarum diximus cum de cura
egritudinum quas hereditare faciunt
solutive medicine in stomaco loquimur
Regis rectificatio statim subiungetur Ex
purgatio corporis Ductum cum vomitibus
clisteribus diureticis et raro fricatinis po
rorum et fricationibus cum oleo rao
millio et aqua tepida completur Epatis
et spleniis et cerebri cum gargarismis
et caput purgiis antedictis Que aute
maz ingrossant et compingunt ac
ductus et orificia augustent et qui
etent humores corporis sup in conso
latione medicinarum diximus et aliis
etiam rebus ¶ 4o pto providentiam
exhibitam membro mittenti vl corpori
oportebit causam stomaci adhibere
fit autem hoc dupliciter unomodo
ut quod influxum est educatur ut
supra dictum est Siquidem fuerit
colore quod vomitus provocatione cum
aqua tepida cum pauco aceto vl
cum solutione ventris cum yera vel
cum aqua absinthii ¶ Quod si fuit cu
melica inflamatione melius est ipam
dare scilicet yeram cum aqua lactis
vel rosis vel lacte acetoso vel aqua
prunorum et tamarindorum et mirabo^lanis^
citrinis cum aqua rosacea endivia et silibus
Si vero sit flatica grossa vomitu cum
aqua raphani synapi nasturtii aceto
et porro cum aceto vel solutione ventris
cum yeris et que magnis propter illud quod e
in ipsis de medicinis calidis et fortis re
solutionis et abstersionis ¶ Et pinit
tens oximel squilliticum dyatron et
dyacimimum et cibabis cos aqua ciceris
et carnibus leporum cum speciebus cali
dis et columbarum et vino vinoso
non stiptico quia in eo est error etiam
in medicinis stipticis maxime ante
mundificationem perfectam et si fuerit
fla humidum aquosum dabis .33. corti

cem thuris ballami cynamomi mirabo
lanorum storacis sicce xiloaloes anicos sto
riam ferri et mirri et caritas cum eo
et veteris aqua ferra minerali vl in
qua sit extinctum ferrum ignitum et oxi
mel squilliticum qui sunt excitativa om
humiditatum stomaci Et galienus aca
nantibus cathoniam flatuam ul coli
cum vel utrumque quod infra dicetur Et
si fuerit epithimi et calamenti cum
pestis cum melle et yera archigenis
Et sup stomacum in hora influxionis
apponatur spongia in aceto calido vel
vel sacculus ex lenticulis in aceto de
coctis cum integritate sua Et si sit
sanguis et vomitu vel solutione ventris
cum melle cassie aqua lupuli capillis
veneris et lente silvestris cum 3.j. thuris
et succus porri educit sanguinem
et cuminum assimilis Et quedam spes
volubilis mala et saboz et album sil
vestre cum supfluit in solutione sed
nocet stomaco ideo non conveniunt
nisi aput necessitatem Et ultimo.
caveantur balnea quia resolvunt maz
et dermant Alio modo sic quod confortatur
est sine quod est mundificatum confortetur
ut quod influit non recipiat sz repellat
maxime si quid influit non recipiat
sz repellat maxime si quid influit
non sit pn^le et per medicinas que con
temperant suam complexionem et eius
subam agregant que sunt contrarie
sive contrarie acute sibi illinite et
stiptice aromatice simul appate . harz
autem quedam sunt interius appri
mande Quedam exterius et harum
quedam sunt calide quedam frigide et
quedam sunt simplices et quedam com
posite que infra dicentur Simplices
nunc dicamus frigide et stiptice intus
apprimande sunt citonia sumach
granata cum granis bene contrita
dulcia musa vel acria flos eorum
et etiam cum pulpe eorum expssa piri
maciana zarum ribes coriandrum spo
dium rose sandali . una et agresta aq.
et succus eorum fex vini et calabe et
barba itonia et que succus eius et mi
rabolanum conditi et similia Calide ut
xiloaloes mastix spica thus et cortex
eius gallina muscata et peonia nux
muscata et que decocta mirtumpus
galanga mat cinamomum menta
absinthium sansucus vinum stipticum
et vinosum crocus et pap capillus
veneris et omnia brevius calida aromatica
stipa quorum mentionem fecimus sup
in cura mery Exterius apprimande fra
sunt pdicta omnia et cime et fructus

rubi et folia vitis et salicis et cotomorum
acatia et prope qui sedos lentes et silia
citrina sunt predicta omnia et fructus
vitis silvestris que dicitur crispa mira
aloes et similia. Si vero sit eius dis
crasia debilitans contra administrabis contra
ria modo et confortantia ipsum appetitum ut
corallus suspensus ad collum ita quod
tangat stomacum vel sumptum intrinsecus
in pistillo ℥ i.

Cura male complexionis composite

Cura male complexionis
composite. Sed si contingat quod plures
cause simul conveniant in tali discra
sia puta due vel tres ut quia sit ma
teria contra adherens tunicis et villis
imbibita vel quia sit cathochimia in
stomaco generata a cerebro etiam illi
influxa certe huiusmodi cura in duabus
rebus consistit scilicet incipias me
dicinarum huiusmodi virtutem curativam
et proprietatem ad illam quam iam hic super
habuisti et in apto usu usu earum
qui in ordine curationis existit et
est ut ab eo prius curam incipias
quod periculosius videbis et maius secundum
magnitudinem dispositionis vel dignitatem
tatem virtutis quia nobilius sit ut est
discrasia cerebri vel epatis vel magis le
dens virtutem sicut est cathochimia in tunicis
adherens vel imbibita villis que magis
perdurat ad virtutis dissolutionem et simul
primum vel subversionem. Item considera
bis si equalia sunt que sit inter illa
que sit alterius causa. Nam ab eo quod
est ut causa incipiens prius et etiam a
movebis causam. Deinde quod est ut causatum
ut quia a cura cathochimie incipiendum
deinde ad curam distrasie est procedendum.

Et siquidem simul illa possis curare
quia discrasia cathochimia aggregata et
influxa sit contra optime erit et breve.
Attende quoque et inspice si aliud sit
sine quo aliud non possit curari ut puta
quia cathochimia stomaci sine cura
influentis non potest fieri. Contra ergo
influentis incipere debes. Deinde ad curam
cathochimie stomaci generate vel aggre
gate et ultimo ad curam discrasie sto
maci provenientis nisi prius sint eius cau
sa chimie et distrasia et dent spatia.

3a res principalis ponit curam in ordi
natione regiminis in omnibus non naturalibus
requiritur ergo in aere temperato et exercitium
ante cibum temperate et ad consuetum
gimnasium redeat si obmisit quiescat
post cibum donec digestionem compleat.
Cibetur levibus facile digestibilibus. In
quit enim Galenus: venter infirmus non vinc...
digerit et generatur superfluitates laudabi
bilem chimum ut sunt cibaria et potus
superius dicta in cura egritudinum cordis

poterit vino electo inter...ite etate et
mixto prout exigit dispositio predictorum
et propter stomacum. Sunt autem eorum quan
titas parva que non repleat sed sufficiat
tantum ut non deficiat et qualitas prout
distrasie convenit stomaci et aliorum
membrorum tempus ut cibetur hora
alimentationibus et maxime si sit hora
consueta ordo et cum diversa oppor
teat administrare propter appetitus de
fectum lubrica et subtilia preponantur
stiptica et grossa postponantur. Quod
prout digestionis complende conveniens
est. Inanitio fiat superfluitatum coti
dianarum quoque die arte si non sponte
sua que bono exitu egrediat. Et siqui
dem evacuatio naturalis obmissa fuerit
consueta vel artificialis ad eam redeat.

Et materia siqua in corpore superfluat
que membrum consuevit mittere ut in
filatum vel quo prodromum dolorem infre
arteticum sive podagricum vel alium expur
getur vel evacuetur. Dormiat die post
cibum ut iuvet stomacum indigen
do sed de nocte in principio bene impleat et
propter si influat materia a cerebro. Si vero
ab epate et splene influat ei melius
est dormire hora consueta sed non pro
funde. Anime accidentibus disponatur
que digestionem iuvant ut est gaudium
et letitia temperata.

Quarta res principalis
te ponit studium in correctione accidentium
que curam morbi scilicet distrasie im
pediunt et prius cause abstrusionem que
plurimi sunt dolor stomaci morsus cordis
et oris eius sitis fastidium debilitas di
gestionis vel nocumentum eius lienteria
vel constipatio vomitus vel singultus
spasmus sincopis et siccitas et consumptio
habitus corporis totius et propter eum procu
rat et fit mansiva de quibus infra
dicemus cum auxilio. Colodie de spasmo
et sincopi supra diximus et ubi cordiacam
curare ostendimus.

Siccitas autem
et consumptio habitus corporis totius
similis cura indiget supradicte sive
distrasie sit accidens sive distrasie sto
maci sive sit per se morbus vel quod lon
gitudinem febris sequitur.

Dicunt autem
quia que est accidens stomaci inductum
habet a patiente periculum aliud vero
non nullum existente in ea periculum prin
cipalis patiente. Hec est cura male
complexionis stomaci cum materia in genere et
speciali ex quibus potest cuilibet perito
lucidare curam nimium ductus si na
sapiens et mente fuerit exercitatus de
inceps medicinas compositas subiun
gemus ad illas rationales et expertas.

Vomitum procurat quod facit facile

vomere et abstergit viscosum carothi
miam tunice stomaci inherentem
in principio comestionis sive duas ce
pas aut iiii et accipiat ex cepis nar
cisti pondus aur° e. vel ʒ i. sive .6.
et post cibum suum mundatur et elix
entur cum aceto et ex illa aqua bi
bat qui vult vomere ipsum enim bonum
facit vomitum cuius quid est quia
in cepe narcisti est virtus attractiva
qua abstergit sicut dicit Galienus
Aliud filii Sapionis teratur sina
pium et piratur super ipsum cepula
raphani comedatur et bibatur sup
ipsum aqua calida et mel ex. mell.
et in missa penna evomatur. Con
fectio collirii et clisterii posita est sup
in causa male complexionis meri et
est filii Sapionis et est valde conve
niens inducendo materiam in fundo
stomaci situatam et est forti attrac
tionis ¶ Aliud collirium trahens
materiam a superioribus et est secundum
inventionem nostram Recipe. pulvere col
loquintide pulverizate ʒ .g. salis geme
ʒ .v. stercoris muris et baurach
ana ʒ iii sapium armoniaci an.
ʒ .i. conficiantur cum melle et deco
quantur et informentur ad modum
dactili et mittantur unum ex eis Con
fectio clisteris attractivi secundum inven
tionem nostram in aqua decoctionis
polipodii foliorum mercurialis centau
ree et assari anisi feniculi ana ʒ g.
furfur 16. pugillum unum bulliant
pulpe coloquintide ʒ . terciam et dissolva
tur mellis comis ʒ ii. succi bibite ʒ
iii. yerepigre laxative ʒ quarta olei
cucumeris asinini ʒ g. salis geme
ʒ g. et in mitte ¶ Confectio yere
pigre. Ga. Recipe. cinnamomi xilo balsami
assari spice. croci mastice ana ʒ .i. aloes
ʒ .c. Si vero non loto fuerit aloes
sufficienter evacuat loto vero minus
purgat corroborat autem magis
ventrem quidem autem hoc firma
cum miscent cum spumato melle
ut melius conficiatur et edulcatur
¶ Quidam vero siccum dant et me
lius magis enim subducit et magis
corroborat ventrem. dosis vero eius
est duorum coclearium mediocrium
magna vero duorum magnorum minor
vero unius coclearis cum aqua tepida
tribus ciatis vacuo ventre hoc enim
farmacum abstergit optime carothi
mias tunicarum ventris confortat ipsum
ut non recipiat et minus quod influere
consuevit recipiat Quidam vero
dant magna absinthii qui mixto e

ma calida ¶ Inquit enim Galienus Eupa
torium et absinthium proprietatem habent
confortandi epar frigidum apperiendi
suos ductus et abstergendi et spica
et cassia et fistula et similiter eiusdem na
ture ut dicit Aboali et illud idem opera
tur confectiones earum ut sirupi
rosati decoctiones et epithimata et
emplastra ¶ Inquit quoque Galienus Sco
lopendria et cortex capparis virtu
tem et proprietatem habent confortandi
splenem apperiendi et abstergendi
ductus eius et illud idem operantur
confectiones eius sive ipsorum ut
sirupi rosati decoctiones epithima
et emplastra ¶ Et diximus in libro con
solationis ubi de virtute simplicium
te stire fermus quod sticados et ysopus
ortensis virtutem et proprietatem habent
confortandi cerebrum mundificandi
et apperiendi et abstergendi ductus
eius simuliter etiam confectiones epi
thimata et emplastra Et caputpurgium
factum ex succo yreos commovet
sternutationem et educit per viam
nasi superfluitates ex cerebro plurimas
propter quas fluunt ad partes corporis inferiores
ex quibus est stomacus Et caput pur
gium ex semine vrtice vel nigelle cum
aceto et evaporatio cum aceto aperit
oppillationes colatorii et ozimum garo
filatum comestum et odoratum cum cala
mentum et similia ¶ Inquit Aboali
carnes vaccine cum aceto coriandro
et croco confortant stomacum et pro
hibent effusionem humorum calidorum
ad ipsum Et illud idem operatur emplastrum
ex foliis rubi cum sanie ordei Item
saculi ex inventione nostra ad idem
Recipe. granorum mirte sumac ana ʒ .v.
id est rosarum i masticarum cum stipitibus ʒ
v. absinthii magna rosarum ʒ g. cori
andri ʒ. g. spodii sandalorum rubeorum
ana ʒ iii bulliant magna rosarum cum
succo citoniorum et quibus additur parum
aceti calidi et fiunt experti Et si ex
productis fetere emplastrum est proprium.
Item oleum confectum rosis de citoniis
de balaustia operatur idem confectio
de citoniis confortans stomacum et pro
hibens ipsum recipere humores calidos
Et est Aboali Recipe. citoniorum assatorum
in massa ceptilitatem ʒ iii. croci absin
thii ambarum ana ʒ .ii. et g. olei mastice
arboris et olei de citoniis ana ʒ iiii. con
ficiantur cum vino odorifero et em
pithimetur stomacus ¶ Sirupus
de agresta conferens ad stomacum cali
dum et solutionem nature ex colera citrina
et egritudines acutes ex corruptione

In mesue non stat ecorum

al' mirti
al' ʒ ij

acetis et abscindit sitim et stringit sto-
macum per quantitatem donec non recipi
atur humores melicos et colericos et
confortat embrionem et stringit ipsum
cum procreato hoc est hec . Rx. sucii a
greste lb. ij. et coquatur donec con
sumatur medietas et coletur et dimit
tatur vice una . deinde reducatur ad
olla 2a die et decoquatur cum pondere
ʒ. j. de gariofilis donec consumatur gravis
odor eius et donec eis fiat spissitudo
sube et rob. et coletur et reponatur
et administretur et si nichil adde zucari
ad quantitatem quantum vis et quantitatem sub
tilitatis agreste et spissitudinem eius
et est saporosus ¶ Confectio mine
acetose nostra illud idem operatur Et
etiam robub de spodio et de ros. et
rob. mirte et rob. de suco granatorum
dulcium acetosorum et mulsorum et rob.
de ribes sed mina acotica confortat
stomacum fortem ut non recipiat super
fluitates decurrentes ad ipsum fla-
titas Item sacculi et empla. ex
pulvis calidis commixtis simul et electis
idem operantur Et de expertis sunt Rx.
mente sicce sube absinthij lori sang.
ros. donec remoneatur malicia
odoris sansuci ana ʒ j. mirtillorum
balaustiarum ana . ʒ. j. ß. mastic. thuris
masculi ana . ʒ. ij. commisceantur et re
cludantur in sacculis bulliant in vino
stiptico et amplicentur Et si empla.
confecture velis addas mastice dupli
laudani medietatem oleum nardinum
et ceram quantum sufficit et utere Item
electuarium ex inventione nostra ad
hoc probatum et expertum Rx. carnium
citoniorum decoctorum in aqua et vino
stiptico ʒ vj. cinamomi ʒ. ij. spice ʒ.
ß. mac. gallie muscate ana ʒ. ij.
spice ʒ ß. nuc. muscate ʒ. j. gala
ge ʒ ß. piperis al. ʒ. j. ʒʒ ʒ. ß cor
ticum cit. ros. in matura ʒ. v. xi
loaloes ʒ. ß. gum. arabici et draga
ganti ana ʒ. j. sirupi ros. de conte-
ctu et mellissa quod sufficit Item
confectio nostra de citoniis cum speciebus
et aromatibus in antidotario nostro de
scripta idem operatur Et quidem mastic.
vel bin amomum addunt Item electuarium
de storia ferri ad humiditatem sto-
maci cum caliditate et est filij saporosus
Rx. storie ferri infuso in aceto . vij die
bus et coletur et frigatur in patella
et terantur ʒ. iiij. cum aqua malorum
¶ Item aliud confortativum stomacum et
exsiccans humiditatem eius cum frigiditate
Rx. cum mirabolanorum conditorum ia
dicum lignum radicis . ʒʒ. xiloaloes

crudi nuc. mus. gallie ros. spice sq.
nanti mastic. omnium ana . ʒ x. musci ʒ. j.
limature acuum fer. pondus medicinarum
que infundantur in vino odorifero .
vij. diebus . deinde frigantur in sarta
gino et terantur et limatur et confi
ciantur cum melle et dentur ex eo
aurei . ij. cum vino odorifero antiquo
aut mina acotica ¶ Et siquidem
detineatur propter stipticitatem eius
in stomaco post ipsum sumatur mane
ʒ. j. cum gelemabin vel cassiafistula quod
educit abstergendo et confortat .
differa mundificans stomacum molli
ficatum ab humiditate et resolvens
ventositatem et calefacit ipsum . Rx.
mirabolanorum citrinorum ʒ. v. mastic.
cinamomi ana . ʒ. ij terantur et cribel
lentur et liniantur cum butiro re-
centi et conficiantur cum melle dis
pumato et administrentur pondus
. ij. ʒ. cum aqua tepida . Electuarium
ad humiditatem stomaci cuius principio
est Rx. mirabo. emblici . ʒʒ. cini . ʒ. ij.
ana mastic. ana ʒ. iij. terantur et cribel
lentur et confice cum melle et detur
ex eo pondus ʒ. ij. cum aqua calida
vel vino et expertum est Item aliud
de rismeth. et accipe ante cibum et
post et confert ei in cuius stomaco est
humiditas muscilaginosa Rx. [illegible]
pondus ʒ. j. musci ℈. iij. ʒʒ. ʒ v.
macropiperis ℈. v. garyofili cinamomi
ana ʒ. j. zuccari tabarzed ʒ. xxx. te
rantur et conficiantur et dentur ʒ. ij.
Confectio farmaci de suco citoniorum
quod posuit Galienus ad illos qui distemperantiam
frigidam et humidam habent stomaci et
catarrhum agregavit flegmam et que
a capite influxa est vel influit vel colera
vel utramque et confortat et prohibet et
recipiat superfluitates influxas et
resolvens et exsiccans que influxa
est et generata provocat appetitum et
iuvat eos qui non bene digerunt
Rx. suci citoniorum novorum et stiptici
cum . j. ponticorum sextaria due ro-
manorum mellis electi et despumati
eundem et aceti sextarium . j. et medium
decoquatur super carbones moderate
et misceantur . ʒʒ. ʒ. iiij. piperis albi
ʒ. ij. et ita insimul ardentibus carbo
nibus quousque ad medium consistentiam
in quali stomatica farmaca constituitur
hoc etiam farmacum confert hiis qui
imbecille habent epar . dosis . cum cocleari vel
commensuratum in ieiunio ante cibum
per duas vel . iij. horas neque nocet
etiam si post cibum recipiant quidem sed ita
confertur confert hiis qui distemperantiam

al' ij

:al' ij

habent f^m frigiditatem habent stomacum
et cacochimiam flatuosam congregant
Illis autem qui distrasiatum habent
f^m caliditatem et cacochimiam calida
auferas etc. et propter hoc illis qui me-
dii sunt dimidium producte commoda-
cionis etc. in mitte acetum rosatum
de stomatice Gabrielis et alexandrie
boni saporis est conveniens in hoc
casu nisi assint dispositiones in quibus eum
laudabimus

Capitulum 8^m de cura egritudinum in
plasmate et primo de regimine cuius
stomacus est rotundus et parvus et pressus

Stomaco etiam
quandoque accidit egritudo in-
strumentalis in figura
quia cum debeat naturaliter
esse oblongus sit rotun-
dus et quantitate quia sit parvus per com-
paracionem ad corpus pro quo quere
cibum habet ac in situ quia sit supe-
rius et iuxta dyafragma protensus
et quandoque tales egritudines simul contin-
gere possunt et quandoque manifestum aut
quandoque duo et tria puncta simul in esse
possunt ut quod stomacus sit rotundus parvus
et protensus iuxta dyafragma cuius
causa est interior tamen quia error non
solum quantum ad figuram et situm et
eius cause non quantum ad parvitatem
et cognoscitur ex tumore rotundo ten-
sione et malicia anhelitus caput cibi
repletionem appetente inveniente superiori et
eructuacio propter absque quod tactus move-
mat dolorem in eo et parvacionem eius
apud manicionem et tamen curari non
potest f^m Galienum ultra nativitatem et
propter post augmentum Potest tamen ale-
viari et remediari a parvitate et no-
cumento ipsius cum regimine conveniente
et propter cibi et potus et est ut cibus det
facilis digestionis et potus parum
et sepe ut Galienus edocuit et in aliis
regatur non naturalibus prout digestionem
complende conveniunt quod infra dictum
divino auxilio confidentes Parvitas
vero eius curari potest per addicionem
cibi et potus calidi et humidi paula-
tim factam et fricationem cataplas-
ta et emplastra ex rubificantibus tra-
hentibus sanguinem ad ipsum donec mag-
nitudinem sufficientem accipiat conveni-
entem corpori infra adolescentiam do-
nec corpus sit in augmento Est enim
talis parvitas toti corpori nociva sicut
superflua est magnitudo in quo sunt

corrigibiles magis quam in aliis interioribus
membris tamen propter posicionem eius cu-
iusta exteriora magis aliis interioribus
membris sit situatus itaque absque multo
medio potest attingi tamen etiam quia
eius officium est primo recipere cibum et
potum ab exteriori et medicinis quibus
augmentari potest infra adolescentiam
et post ipsam naturali completo augmento
dilatari atque extendi ut est dictum
non tamen augmentari vere Cum
verum augmentum a natura sit sola tamen
eius principium Inquit enim Galienus
igitur non est dilatare undique fartere
contrarium sibi manens et principalem cus-
todiens speciem corpus ad hoc et hec
est augmentacio sine influenti et
applicato cibo non potens fieri Insuper
quoque autem omnium natura constancium terminus
est et in magnitudinis et augmenti
quia ad xxv^m annum vel ad xxx^m ut
Iohannicius ait Magnitudo quoque
cum fascia cincta et stricte super liga-
ta cum paucitate cibi et potus et
quiete curatur

Capitulum nonum de cura egritudinum acci-
dencium stomaco in viis scilicet oppilacionis
eius

Accidit etiam
stomaco egritudo instrumentalis
in poris et ductibus et
viis eius que opilacio
est prohibens transitum eius
que venire ab aliis membris ad eum or-
dinavit natura eiusque ab eo impelli ad
alia constituit et expelli Potest
autem esse multiplex una que est in
nervis que sunt inter cerebrum et os
eius continuantes prohibens transitum
spiritus ad ipsum sensibilis. 2^a esse potest
in poro qui est inter splenem et ipsum
prohibens transitum melancolie quam transmitti
natura ordinavit ad eius excitandum ap-
petitum 3^a esse potest in via que est
inter os et ipsum prohibens transitum cibi
et est oppillacio meri de qua supra diximus
4^a esse potest oppillacio que est
in venis que sunt inter epar et ipsum
per quas consuevit epar
mittere sanguinem ad nutriendum ipsum
7^a potest esse in via que est inter
ipsum et anum ut est rectum intestinum
prohibens transitum superfluitatum ipsius quas
expellere consuevit ad ipsum ut est opi-
lacio intestinorum 6^a est que est in
venis meseraicis prohibens transitum
chili generati in eo quem impellere consue-
vit ad epar Harum omnium causa est

Capitulum 8^m de cura egritudinum in plasmate ... de ... stomacum rotundum et parvum et protensum

Capitulum 9^m de cura ... stomaco in via

duplex exterior ut frigiditas aeris et constrictio adveniens et plurimum est interior aliqua ex illis quas in oppilacionibus meseraicarum narravimus et plurimum humoralis Et ex illis est cataracta descendens ad ipsum et malicia digestionis que causa est generalis ¶ Signa prime signa sunt privitas appetitus absque quod inveniatur in stomacho malicia complexionis seu alia egritudo cum perseverancia digestionis in disposicione sua nisi aliud sit quod impediat et privitas sensus apud deglucionem rei acute pungentis vel mordicantis nec accidit singultus etiam si in ieiunio sumatur 2e signum est privitas appetitus cum grossicie splenis 3m signum superius tactum 4m signum est sitis intensa in principio in processu vero ipsius non accidit et defectio omnium operacionum eius et consumpcio et arefactio tocius corporis ex arefactione ipsius privato sibi solito sanguinis alimento absque causa aliqua apparente illius ¶ Quintum vero signum est acuitas yctericie et colere Sextum signum est multitudo egestionis et humiditas illius et precipue chilose et sitis et privitas sanguinis et per consequens alteracio coloris ad palorem et consumpcionem et extenuacionem corporis et defectio Sed signa causarum operancium tam interiorum quam exteriorum ex signis causarum oppillacionum meseraicarum comprehendi poterit et generaliter et curam si prudens non fuerit et mente excitatus

Signa

Cura

¶ Est autem duplex cura eius generalis et specialis Generalis est aperitio et ex medicinis aperitivis et generalibus omnibus pro oppilacionibus talibus est spica ex spica ex simplicibus Et ex compositis yera et precipue cum aqua absinthii pura et magis cum aqua ciceris cum decoctione spice vel radicum earum et ex potibus vinum clarum subtile purum vel mixtum prout disposicio exigit et precipue cum aqua ferrea Et breviter omne regimen aperitivum et curativum nocumentorum exteriorum causarum quod ex predictis et dicendis est manifestum Sed cura specialis est abstersio spatule capitis sicut abstersio prima est cura cataracte quam superius diximus et malicie digestionis stomachi quam subiungemus et ex convenientibus huic oppilacioni precipue est costus electarium eius et spica vehementer enim in meseraicarum oppillacionibus commendatur et istarum mixture cum in assumpcione eorum immediate attinguntur ¶ 3a cura est cum mundificantibus et abstergentibus ut est aqua absinthii et yera et cortices cappari et sirupus ex eis ¶ Sed 4e cure est dicta Quarta cura est cum yera et absinthio cuscute et eupatorii decoctione precipue Sed cura quinta est cura yctericie et colere quam infra ponemus Sed sexte et ultime cure est cum clisteribus ex aquis mellis et yera et cum bibitione ipsius et breviter eius cura subiungemus si concedat nobis sancte trinitatis pietas

¶ Insuper te scire volumus quod largitas dictorum ductuum pororum sive viarum egritudinalis maxime accidit quod si contingat per curam oppilacionis contraria exercebis curam Inquit enim aboali iusticia aperit oppilaciones stomachi et calamus aromaticus cum semine apii et melle et inuniatur aperit oppillaciones viscerum

Capitulum xi de cura repletionis stomachi nauseative satietatis et mamcoc ipsius

Repletio seu satietas nauseativa est egritudo instrumentalis eveniens stomacho in eius concavitate repletione cibi et potus a natura ordinata Est autem repletio superflua ipsius plurimum ciborum et potuum crapulosa et quandoque humorosa flatica obtundens sensum stomachi quare nec famescit sed potius nauseat desiderans eum expellere et non valet eum expellere propter adherenciam et viscositatem eius in tunicis et villis eius Et causa eius est duplex aut exterior et materialis ut cibus et potus aut exterior et efficiens aut interior et efficiens ut est mala complexio in stomacho acquisita in eo materiam generans aut ei a toto corpore aut aliis membris influxa Et eius signa sunt gravedo in stomacho in stomacho et nausea et quandoque est singultus et dolor stomachi et eructuacio acetosa fumosa fetida et inflacio in ventre et ypocondriis et constipacio et quandoque lubricitas et inflacio faciei et precipue in concavis oculorum malicia anhelitus pigricia et tarditas motuum et coloris palledo et citrinitas quandoque Sed signa generacionis cause eius scilicet humoralis in stomacho vel quia sit influxa ex hiis que diximus supra de signis male complexionis cum materia poteris habere et si sit flatica vel colica mixta et si sit exterior est manifesta ¶ Cura et similiter cura eius ex cura illius nam consistit in 4or sicut illa in evacuando repletionem Inquit

Signa

Cura

em ypocras ex plenitudine que cumque
fiut egritudines euacuacio sanat Et si
quidem sit ex cibis et potibus altero
complebitur ipsa aut vomitu si recens
sit et non incepta digeri 2m Galhe[n]
Aut si in via digestionis sit cum hiis que
iuuando digestionem citius discensum
eius de stomaco operantur qualia sunt
piper longum et dyarion et semen
rafani promissum Et cum descenderit
ad intestina cum enemate antequam
tuscat ad frangendum si tusserit cum floria
vel farmacia complebitur ipse Si fiut
ex humoribus vomitu aut solucione
ventris et abstinencia cuius est in rec
tificando membrorum disposicionem et confor
tando scilicet generatiuum mittentium
et recipientium in rectificando regimen
et accidencia que ex signis hic
posita colligere poteris Et copiam illorum
que illa complent et modum eorum
et aptum usum tibi elucidamus se
riose etc.

Caplm xi de cura inflacionis stomachi
rugitus torcionis et gurgulacionis ipsius

Inflacio sto=

maci est egritudo in
strumentalis ipsius co
cauitatis eius Cuius
causa est duplex in
trinseca et extrinseca In
trinseca est duplex mediata et in media
Et in mediata est ventuositas grossa
muta quieta inclusa in concauo stomachi
replens concauum ipsius et extendens
tunicas eius Sed causa mediata est
aut ex parte stomaci et complexionis eius et
est efficiens aut ex parte cibi et potus
vel humoris et est materialis Ex parte aut
complexionis et caloris stomaci que est
in generando ventositatem Causa
efficiens est ut quia sit caliditas stomaci
alterans pauca debilis que in agit
intibum tamen temperatum stomaco
aduenientem vel in humorem in eo con
tentum non perfecte coquit et digerit sed
eius partem subtilem humidam aut grossa
dissoluit et in ventum conuertit tempa
ta autem caliditas illam consumit
nequeat frigiditas vehemens con
gelabat non dissoluit sic ventosita
tem non generat proinde estatis tempore
propter caliditatem eius acutam non
conuertuntur in ventum vel nubem
Et hyemen propter frigiditatem in
tensam euaporaciones et vapores
prouenientes ex terra et aqua non

conuertuntur in ventum vel nubem Sic
inventus vel nubes consumpte vel
congelate illis predictis temporibus non
apparent . Sed vere vel autumpno propter
tepiditatem caliditatis in illis per
modum dissolucionis agentis Ex parte
vero cibi et potus vel humoris que
sunt in generatione eius et materialis
est ut quidam se ipso habeat humidi
tatem extraneam cibus ut sunt legu
mina et alia similia ex herbis et
fructibus et potus ut vina grossa
et dulcia multe commixtionis Et
aqua grossa mellis crudi et similia
Et humor quia flatuus grossus vis
cosus frigidus et humidus vel sicut
melicus multiplicatus in eo propter
egritudinem splenis in quos calor
stomaci alterans cum agit licet sit
temperatus et equalis ut sano corpore
existit illam humiditatem extraneam
non potest decoquere et consumere bene
sed dissoluit in vaporem et ventum
sicut in temperato igni grossa ligna
viridia vel aquosa supponantur est
videre quod multum generant antequam
superet et comburat ea Si vero
igni forciori vel fortissimo committ
tantur statim consumit et superat
et comburit ea nulla vel pauca
effumacione resultante ex ipsis
Sic quoque calor stomaci sit fortis
predictos cibos et potus et humores
perfecte decoquit et digerit nulla vel
pauca ventositate resultante ex
ipsis nisi forte non sit tam fortis
quod possit superare eos vel quia forte
quantitate excedant quod nequeant
superare Et illud innuit Galhenus
cum multum calida in dolore colico
iussit ministrare Si vero ex utraque
parte contingat utroque dicto eunt modo
Extrinseca vero causa est quelibet
res debilitans dolorem stomaci in
actu digestionis sicut insurgens exterius
sicut si aeri multum calido resoluenti
vel frigido exponantur Et similiter
balneo vel forti exercicio sumpto cibo
exponantur corporeo vel frigida po
tent aqua et breuiter si illis adueniat
quecumque sit ex causis debilitantibus
digestiua quas infra intendimus suf
ficienter narrare ¶ Cause Et cause
eius communiter sunt tensio cum dolore quandoque
absque grauitate multa qualis in nau
seatiua sacietate existit nisi sit propter
multitudinem cibi et potus vel humoris
et absque sonitu ut in rugitu et gur
gulatione contingit quia ventositas
in hac est quieta et compressione sedatur

In illis vero est commota simpliciter ut
in rugitu vel humiditati aquose com
mixta ut in gurgulacione nisi sumpto
quod tunc est si temperatus vel modicus
existit sompnum condicionis eius et
influctuacionis eius in vacuo.
apud commocionem corporis precipue
manifeste. Signum cause efficientis
est ex rememoracione debilitatis di
gestionis stomachi que preterit et propter
accidit et quod bonitas regiminis in omnibus
aderit cum privacione signorum re
plecionis vel catharrhizine humoris
flegmatici vel melancolici nullis appa
rentibus exterioribus causis. Et signum
quod fit ex cibis in sua quantitate vel qua
litate vel aliis accidentibus inventosi
tatis generacionem est inventio eorum
cum privacione. Signum quod fit ex
humore flegmatico est quod est sine siti et
humiditate oris ac lingue ac inven
tione eius ex illo. Et si ex melicoris(?)
et lingue et signum utriusque erit ex
utriusque confusione et potius generale signum
super omnes causas apprehendere ex totius
corporis complexione habitudine consue
tudine etate et regimine et aliis cir
cumstanciis. Signum vero exterioris cause
est eius inventio que tibi exterius de
infirmi vel astancium est manifesta.

Cura inflacionis

Cura. Cura inflacionis stomachi
est due res prima respicit causam imme
diatam scilicet magis ledentem stomachum
resolvendam. 2a dirigitur ad causam
mediatam abscindendam. prima est
generalis in aliis subsequentibus obser
vanda omnis enim vel debent esse ven
tositatis resolucionis resolucionem
admixte confortativa est quasi vel
confortativum stomachi admixte et ex
convenientibus stomacho et grosse
et ventositati est andiacha cum vino
sumpta. Et est triplex prima dirigitur
ad causam naturalem extrinsecam cibi et
potus. Et 2a vertitur ad causam materialem
intrinsecam humorosam. 3a tercia ad
causam efficientem scilicet digestive
stomachi debilitatem. prima complet
carminativa et resolvencia vento
sitatem que in cura mea superius
habuisti. 2am item complet mutacio
cibi et potus ventosi ad cibum et
potum facilis digestionis et pauce
superfluitatis quod superius habuisti ha
bentem in se virtutem resolutivam
ventositatis admixtam et conversio
ut sic regiminis ad regimen resolutivum
ventositatis admixtum et conversio
ut sic regiminis ad regimen resolutivum
ventositatis et confortativum quod in ipso
loco dicemus. Et 3am vero item complet
mordencia et abstergencia materiam
humorosam et educencia per vomitum
vel per secessum absque lesione que su
perius habuisti. Et 3am 2. ultra
item complent que digestionem stomachi
debilem habent confortare quorum
infra deo dando faciemus capitulum
speciale

Capitulum xii de rugitu stomachi seu sono ex ventositate

Capitulum 12 de rugitu stomachi seu sono ex ventositate

Rugitus ex pre
dictis patet quod est strepitus
seu sonus ventositatis non
multe simplici vel parum
humiditati commixte in con
cavo stomachi impetuose commote
in rectum ex arto loco in amplum et
quasi versus inferiorem partem intestino
rum vel superiorem ut in eructuacione
contingit. Et differt autem ab inflaci
one contingit. Et in qua ventosi
tas erit multa extendens quieta
sine sono ut superius habuisti. a gurgula
cione in qua humiditas est commota
sola vel mixta est cum sono obtuso non
claro ut est rugitus sicut voluit Ga
lienus et a torcione in qua est pau
latim commota magis acuta humiditas
vel ventositas vel utrumque equaliter
mixta absque sono quorum cause et
signa expedita sunt manifesta et
cura similis est cure inflacionis.
Et facilior tamen quantum eorum causa seu
materia non est quieta inclusa sed com
mota expulsioni per superius vel in
ferius puta cuius expulsio non
complent simplicia et composita ex
medicinis omnia que superius habuisti
et ipsa quo sequitur. Et simplicibus
appropriatis inflacione stomachi seu dis
tasie(?) stecha est et mirta pura mm
perius et feniculus bibitus cum aqua
men. Et ex cordibus(?) forte virtutis est
castoreum ciperus nigella spica ameos
semine coriandri mar. cimini gario
fili et amonencia eructuacionem
superius in cura mea innata per os
sumpta 2am omnem modum et cum
clisteribus in missa et emplastra eva
porata et mixta. Et ex compositis
est succus quod fit ex semine cum. ameos
rute calamento sicco castoreo et
spica nardi. Evaporatio iuvans
illos quibus accidit inflacio ex
cola magna [illegible] polii camomille flore
samsuci se. rute et lactarum lauri

an partes equales bulliant et decoquantur
in aceto. deinde infusa spongia vel
filtro in eo fiat evaporatio. vnguentum
dissoluens ventositatem et inflationem
stomaci Recipe nigelle granorum lauri eu-
te suci ana partem vnam infundantur
magna et coquantur in ea et oleo
veteri ana partes equales Item oleum
nardinum cum puluere castorei est
vltimum et est yarmini Item clistere
ad idem Recipe predicta et adde seminis
ana feni. carum apii ana ℨ. ß. rute
aristologie ro. ana ℨ. ij. coquantur
in vino veteri et aqua et addito
melle et sale cum quantitate sufficiente
fiat clistere puluis ad confortandum
digestionem et expellendum vento-
sitatem conferens inflationem et rugi-
tum et timpaniti Recipe cinamomi electi
ℨ iiij. nucis muscate ʒʒ. zedoarie
doronici galange cardamomi ana ℨ.
ß. croci ℨ ij. vtuntur in cibis et sal-
samentis et clareto

Capitulum xiij de percussione obuiatione
et casu super stomacum et cura eius

De lenitate stomaci et obuiatione eius
hic ego quinta usque ad
capitulum de lienteria re-
seruamus de solutionibus
continuitatis stomaci Nunc dicemus
et que illius generis sunt Sciendum
igitur quod contingit ut homo percuciatur
super stomacum vel obuiet alicui rei
dure vel obuiet alicui vel cadat super
eum ex quo substancia eius contunditur
relaxatur disgregatur et debilitatur
maxime si cibo repletus fuit Et ca-
quia exterior est manifesta Et eius
signum est cause inuentio dolor et nau-
sea Cura est quibus rebus prima est
euacuatio replecionis si qua fuit in stomaco et
toto corpore. 2a est confortatio stomaci
et re vnitio eius substantie disgregate
ut non recipiat si quid mittitur 3a
est resolutio eius quod recepit vel
hurtum fuit Quarta est regimen
4ta est autem. Secundo prima item
complet vomitus si cibo fuit reple-
tus. deinde flebotomia de nigra ut corporis
replecio euacuetur si assit vel non sit
membra corporis reddantur curam conuenit
tendo ad ipsum dolorosum et debilitatum
Inquit enim Galienus stomacus
non solum in multitudine egritudinis
cum moderatione humorum existo
2am et etiam complent medicine

stiptice aromatice et odorifere et reso-
lutiue simul quas cuiuscumque super-
de cura mei externis et internis
experimento Et ex hiis que in principio
experimenta sunt est spica absinthii
decocti in oleo rosarum et cathaplasma-
ta desuper confortat enim et prohibet
fluxum humorum et dolorem sedat
trahentem. deinde vero fiat emplastrum
Recipe pomorum decem decoc-
torum in vino stiptico et aromatico usque
ad dissolutionem. deinde terantur et su-
mantur ex eis ℨ. j. laudani ℨ. x. rosarum
et viij aloes ℨ. vj. absinthii ℨ. v.
mirre ℨ. iiij. aggregentur omnia cum
suco arnoglosse et foliorum cipressi
et oleo de lilio et mastirino et emplentur
et stringantur supra stomacum tepida
et teneantur per dies ix Ex eis que
que interius apponuntur ad has in-
tentiones est medicamen nostrum dom
in antidotario meo capitulo de reubarbaro
quod conficitur ex mumia rubea tinc-
torum et vino stiptico Et iterum me-
dicamen ex granis mastici mixtis
in suco citoniorum quod in loco consolan-
tium medicinarum diximus aliter stipsimus
3am item complent administratio cibi
et potus facilis digestionis boni chimi
et paucarum superfluitatum stiptici et
aromatici ut sunt carnes arietarum tur-
dorum de mixta tinctura vel capo lo-
et similium vinum stipticum et aromaticum
rubeum limphatum mediocriter cum
aqua pluuiali vel ferrata Oportet
ut sint pauce quantitatis et quies et
sompnus et letitia et gaudium tempera-
tum et omnia in loco aeris temperati
4tam item complent que dolorem
et nauseam sedant que omnia inferius
dicentur si deus voluit qui sit benedictus
amen Albohali mumia cum aqua
cimini ad stomaci debilitatem et casu
super pectus stomacum et epar cum duo-
bus danich de luto armeno est efficax
et experta rei

Capitulum 14m de solutione continui sine vlcere
et ruptura stomaci et cura eius

Accidit stoma-
co egritudo communis sue
vnitatem scilicet solutionis
sicut est solutio continui
Simplex ut plaga-
punctura incisio et huiusmodi aut
composita ut est vlceratio Est autem aut
superficialis aut excoriatio vel mediu-
tiue scindens tunicam aut profunda pene-
trans tunicam tenuissimam seu pelliculam vel

Cura

ambas ut est ruptura. Et simplicis causa est duplex, interior et exterior. Interior est humor in sui substantiam perforans et penetrans sui acuitatem aut sui quantitate replendo et extendendo aut ventositas inclusa perdens petens exitum. Exterior est duplex, intus sumpta vel exterius adveniens. Intus sumpta est res acuta, ut os acutum, spina vel vitrum. Exterius adveniens est sicut percussio cum cultello incidente vel telo pungente. Et superficialis causa exterior ex cibis vel medicine acute aut humor descendens, in eum acutus, in catarrhis contingit absque perseverantia. Profunde vero causa est humor acutus ibi descendens cum perseverantia quod diu perveniat ad profundum tunicarum alterius vel ambarum. Causa vero composite scilicet ulceratio est duplex, scilicet interior est ruptio apostematis vel bothor aut vel plaga saniens saniem aut humor corrosivus adustus descendens in eum ut catarrhis contingit aut bibitus corruptus propter quod acquisivit virtutem corrosivam qua ulceravit ipsum. Exterior est res que partem de sui substantia scindendo asportavit ut est manifesta.

Signa

Signa simplicis solutionis sunt dolor et ardor et propter punctionem vel dissolutionem rei acute ut est acetum et sinapis et exitus quandoque sanguinis et ruptio in vomitu vel recessu. Et si sit ab humore acuto ostendit lingue infectio ex eo et sapor amarus et acutus et ardor et fumosa eructuatio et acuta et ipsius ruptio in vomitu vel secessu. Si vero sit ab extrinseca causa ostendit eius inventio que precessit. Et superficialis signum est exitus corticum quandoque quandoque et si est a cibo acuto vel medicina ostendit eius inventio que precessit. Et si est a catarro incipiente et ostendit inventio eius et quod non est diu quod incepit et si profunda signum est catarrus acutus inventus qui diu fluxit. Si est a causa intrinseca signum vero ulcerationis stomachi et dolor et propter eo modo ut dictum est contingentes et fetor in eructuatione vel elevatione vaporis facientis inmutare sapiditatem lingue et oris. Et si sit penetrativa est in continentia cibi et potus quae egreditur et colligitur in vacuum ventris et quandoque fetor et ruptio saniei et corrupti humoris et corrosivi in vomitu vel secessu absque quod sit excoriatio vel ulceratio in meri cuius signa distinctiva superius diximus vel in intestinis

cuius signa distinctiva hic subiungemus. Si vero sit profunda et sit a causa extrinseca ostendit eam inventio eiusdem partis ablate et in continentia cibi et potus et exitus eius ad exteriora. Sed signum distinctivum quod sit in orificio stomachi vel in fundo eius sumitur a tempore doloris et a loco doloris, quantitate ipsius et ab accidentibus et a concomitantibus. A tempore doloris nam si sit in ore dolor est in superiori ventre circa furculam pectoris inferiorem. Si in fundo dolor est circa umbilicum declinans ad partem dexteram ventris seu ypocundrium dextrum. A quantitate nam si sit in ore est dolor fortior quam si fuerit in fundo. Ab exeuntibus nam si sit cortex et saniei magis exibunt cum vomitu. Si in fundo magis cum secessu. A concomitantibus nam si sit in ore mutatio anhelitus, apparitio sudoris frigidi et extremorum frigiditas et sincopis est magis. ¶ Signa vero distinctiva inter ulcerationem meri habuisti. Sed signa distinguentia inter solutionem et ulcerationem stomachi et propter profunditatem eius et intestinorum gracilium superiorum sunt valde difficilia propter propinquitatem et colligantiam, quare oportet ut subtiliter investiges et propter sciri poterunt ex quantitate doloris et loco, exeuntibus et in concomitantibus. Ex quantitate doloris quia fortior vel acutior est si in fundo stomachi fuerit. Ex loco quia si sit in intestinis gracilibus est doloris locus magis infra ad umbilicum declinans. Et exeuntibus quia cortex est intestinis gracilibus est magis subtilis et frequentior quam sit ex stomacho. Ex concomitantibus nam sudor et extremitatum frigiditas et sincopis erit minor si sit intestinis gracilibus quam si fuerit in stomacho. Si vero sit in grossis intestinis dolor declarat et distinguit locus doloris quia inferior sub umbilico et quantitas quia minor et exeuntia non sunt mixta ut in aliis et concomitantia sunt minus contingentia eius. ¶ Invenit reponas solutio continuitatis stomachi et incisio est mortalis. Et addit si sit superficialis facile curatur, si sit profunda non penetrativa difficile.

Cura

¶ Cura. Et duplex est in cura eius intentio. Universalis respicit totum corpus et est quadruplex. Prima est rectificatio totius corporis et est membri cauterizantis si quid sit. ¶ 2a est divisio humoris ut non invitatur vel trahatur ad stomachum lesum vel passum. 3a est regiminis debiti confortativi ordinatio. ¶ Quarta

est cura eius correctio. prima rem complent
euacuancia et alterancia distemperanciam
corporis et membri Euacuancia sunt
flobotomia si sit peccatum in sanguine vel farmaca
cia si peccatum sit humoris alterius cum permissio
ne digestionis ipsius que sunt necessaria Alteracio
fit cum frigidis obtundentibus acuitatem
humoris et humidis inspissantibus
subtilitatem eorum ut non valeant
perforare et etiam alterantibus distempera
ciam corporis calidi et membri cata
rizantis vel cum calidis temperatis
si fuerit humor ventosus Secundam rem com
plent fricationes extremitatum compres
siones dolorose et fomentationes mor
dantes et alia superius narrata in cura
catarri et alijs locis 3am rem complent
habitare in locis aeris temperati de
clinis ad siccitatem et quies a commo
tionis et cibus paucus facilis digestionis
boni chimi et stiptici quos diximus in primo
capitulo Et potus sumatur vini rubei
stiptici lumphati cum aqua ferri et
pauci et non repleat et extendat
et mollificet sua substantia et aere circa
temperata Quartam rem complent me
dicina mitigancia dolorem que fu
erint sincopum et sudorem desiccan
tium que superius habiti in cura cor
dis et calefacientia extrema frigida
ut sunt fomenta et calefactoria notata.
Particularis vero respicit membrum
paciens et passionem eius scilicet
solucionem continui Et siquidem
fit simplex non profunda curatur et
intencio secunda unio conglutinacio
et consolidacio Sed si sit superficialis illam
complent stiptica ex cibis et potibus
et medicinis que superius fuerunt
enumerata Si vero profunda illam com
plent pontica ex medicinis interius
et exterius appropriatis tales autem me
dicine sunt simplices et composite
quas infra dicemus Nunc vero sim
plices et sunt balaustia granatum cortex
alcana alum et pira sicca et pome
silvestria magis stiptica ut barba pe
cina lingua arietis Et in antiqua non
est melior ea cauda equina proposi
tionis Et conglutinancia lutum armenum
quod est mirabile inter multos et plures
putredinem et ambulacionem et lutum
sigillatum et thus et cortex eius et mas
tice et gummi dragaganti et arabicum et zarur
Et que sigillant ut sunt galle et folia
Omnia que diximus in cura fluxus sangui
nis narium et inde consolidacionem medicina
rum ad fluxum catarri ex quibus aliqua
sunt appropriata interius aliqua exterius
que sunt nota Si vero fuerit composita

et ulcera duplex erit intencio scilicet
mundificatio primo 2a consolidacio primam
rem complet abstergencia non fortia et
acuta que addant in ulcere sed ut est in
lep. vel aqua mellis vel gelemiabin vel aqua
passularum que sunt confortantes sto
macum Et quia cassia fistula ubi est
necessaria ventris solucio nam cum
hoc quod mundificat facit solucionem
facilem nec trahit ad stomacum ali
quid Et si materia fuerit viscosa et adherens
quia fuerit salsa fiat cum aqua cau
lium vel olivarum salitarum que et confor
tare habent ipsum ubi aqua passularum vel
cassiafistule non sufficeret Inquit enim Ga
lienus vulnera non sanantur nisi prius
exsiccentur et mundificatio eorum ex
iccationem Quod si fuerit illic corrosio
et caro mortua oportet ut mundificetur
cum medicamine proprio ad hoc incarnativo
quale est aloes solus vel yerapigra Ga
lieni simplex que mundificat et ab
stergit et confortat ut non recipiat
nec trahit ab alijs que habent insuper res
acuitas et mordicantes ulcerantes
et trahentes ab alijs membris ad sto
macum Et deinde detur hic acceto
sum vaccinum quia et stipticat vel
syrupus de absinthio et de eupato
rio quia mundificant et stipticant
et ultimo administracio rob. de fruc
tibus stipticis nominatis superius et 3a
eis oportet ut administres incarnativa
ut est yreos thus album mastix et
similia Et cum ulcera sunt in orifi
cio eius administres conglutinancia
que teneant medicamen superius
et non permittant ipsum descendere ab
eo ad eius fundum cito ut est gummi dra
ganti cum paucis seminis psilii
et lutum sigillatum et armenum et pre
cipue si fuerit ibi exitus sanguinis Et for
ciores sunt trocisci de terra sigillata
et karabe in nostro antidotario tibi tra
diti et cum fuerit ibi dolor fortis oportet ut ibi
misceas aliquid filonij vel se poneris
et portulace quia sedant stipticando
Emplastrum oribasij conferens ruptis in
intestinis et solucionibus continuitatis
expertum et efficax si deus voluerit
Recipe litargiri opij lapidis ematitis san
guinis draconis retentis galbani mastices
thuris costi boli humbriorum terre sigillate
amme armonici ana ʒ. gariophili nonalis
et greece cere al. et ru. ana ʒ s. ros.
mirte sandalorum aloes ana ʒ v. collo
quintide palme marine adiscustie galle
balaustiarum aristologie longe resine
consolide medie et minoris ana ʒ i.
vitis quercinum ʒ i. decoque pellem eclema

in aqua donec tota dissolvatur et ipsa
aqua colletur et fortiter premat(ur) et cetera
alia terenda terantur et liquefienda
liquefiant et lumbrici bene contriti
cum aqua predicta et iustus fortius
pinsentur et incorporentur omnia
bene donec veniant ad spissitudi
nem emplastri in primo capitulo positum
est sanum et expertum. Et unguenta
posita super capitulo de cura solutionis co
ntinuitatis in meri. Albucasis scripsit
de una conferens ad egritudines gut
turis et apostema quod fit in eo et ulceri
bus factis in stomaco. Summatur succi
uve pontice lb. vi et decoquantur
usque ad tertiam et fundatur super ipsum
mellis lb. una et siccat et radicum li
quiritie gallarum balaustiarum, sumacii (?), rosarum
rosarum an. sextarium vini acetosi pondus
ʒ ii mirte alius (?) ramem (?) an. i de
coquantur et colantur et usui reser
ventur et cetera.

Capitulum 14 de medicis apostemati stomaci

Circa apostema stomaci sciendum est quod
apostematum stomaci quo
dam contingit fieri in
superiori parte scilicet circa
orificium eius. Quoddam in inferiori scilicet circa
fundum. Quoddam autem in parte seu tuni
ca eius interiori. Et quoddam in ex
teriori. Et quoddam in posteriori que respicit
dorsum et quoddam in anteriori que respicit
ventrem et lacertos eius quod in toto et
circo contingit et plurimum est mortale. Et
ex causis ipsius specialibus est dolor anti
quatus stomaci et motus fortis advenien
tis ei ex farmaco solutivo malicioso
quod trahendo ad ipsum ex partibus corporis
humores et debilitando ipsum in eo reti
neri et colligi operatur. Et vomitus frequens
et difficilis et maxime intemperate factus
ut puta in principio morbi alicuius puta
febris factus in quo materia grossa indigesta
et viscosa cum difficultate vomendi ad
stomacum trahitur et propter viscositatem et
adherentiam et stomaci debilitatem non
potest expelli unde corpus eius aposte
matur sicut dixit abolis (?). Signa

Signa generalia eius si sit calidum vel frigidum
ex generibus habentur quia si sit calidum
dolor eius erit acutior et febris et sitis.
Si frigidum econtrario. Sed signa specierum eius
ex parte materie ex qua in 2a sectione pro
nimus dicere. Signa vero specialia
ex parte materie in qua sive localia ex parte

apostematis scilicet existentis in superiori parte sto
maci circa orificium sunt ista ut dolor
magnus et propter hoc post assumptionem cibi
statim et timor circa furculam nocu
mentum desiderii et appetitus et ex consequen
tibus sunt spasmus cum alienatione
si sit calidum et pulsus cordis frigiditas extre
mitatum sudor frigidus et sincopis
magis veniens et est malum signum.
Si vero sit in fundo dolor minor et
propter hoc post assumptionem cibi per horam
timor versus ypocondrium et malicia
digestionis et cum aliorum accidentium
apparitione minori. Et si est circa in
teriorem tunicam dolor erit maior
et aput assumptionem cibi augetur
magis quam si fuerit in exteriori et tumor
minus apparens tactu. Si in ex
teriori fiat contraria eveniunt
signa. Similiter si in parte posteriori
versus dorsum non erit perceptus sensu
et dolor in dorso versus ipsum. Si vero
in parte anteriori que respicit ventrem
erit magis exterius apparens et do
lor in furcula et versus lacertos ven
tris superiores. Cura. Cura est que
est quattuor et res prima est evacuatio
repletionis corporis vel membri mittentis
si assit vel etiam si non assit et quo
cumque modo predictorum fiat. 2a
est evacuatio partis apostematis seu
materie apostematis. 3a est regimen.
Et 4a est correctio accidentium puta
doloris et sitis quia si sit fortis
et acutus curam impedit et ordinem
eius pervertit. Primam enim complet
flebotomia de saphena si multa fuerit
plectoria corporis vel de basilica si non
fuerit multa vel de nigra. Et si fuerit
cacochimia corporis farmacia venti
solutiva non vomitiva educi potest
ut supius fuerit in tractatum cum talis
evacuatio debeat antipasando fieri ut
supius dictum est. Talis autem farma
cia ad stomacum apostematum trahit
et magis replet quam evacuet. Ut igitur
cacochimia corporis antipasando ex
purgetur et minoretur expedit me
dicinis ventris solutivis stiptices et
diureticis lenibus educentibus per
vias urine uti ut sunt diuretica
calida sicut sunt apium radix et se
men petrosilii et dauci sparagi et similia.
Et frigida ut sunt semina communia dicta et
nota vel provocantibus evacuationem sen
sibilem per cutis poros ut sunt sudorem
provocantia lenia qualia sunt apium
et anetum calamentum aqua et olea
corum et asarum cum oleo de spica super
unctum et ciclam melle emplastrum

Et fiat ut aqua ordei et melones indi
si calida fuit et cum febre Et vinum quod
vrinalis excreationes sive insibilis insensi
bilem ut sunt sudationes pulte et suaves
et Jeiunia et abstinentia Et clisteria
cum medicis virtutem habentibus educen
di leviter catochimia que sunt diversa
secundum diversitatem catochimie que superius
habuisti Etiam si sit in vacuo ventris
catochimia farmacis illis appropriatis ducetur
lenibus et stipticitatem habentibus que
mundificent et confortent quales etiam
ibi habuisti ut sunt yera ruffus aloes
alubel turbit non confortatum et si
inulia que lenitatem solvunt non
inquietant nec impediunt dissolven
do et trahendo ab aliis Et similiter
si repletio sit alicuius membri flora de
vena respiciente illud membrum et si
fuit catochimia farmacia appropriata illi
que que sit ex lenibus ducit eam
Item tractio ad longinqua et diversa
tio ad propinqua cum ventosationibus
et fricationibus cum ligatum et com
pressionibus dolorosis et aliis que supra
de cura febrium habuisti Secundum item com
plent evacuatio per retrursum si tota
materia sit retrursibilis vel per retrursum
et tractum simul si tota materia non sit
retrursibilis Et si per modum influxi
onis sit fiens vel per extractionem
tamen si non sit retrursibilis vel per retru
sum et tractum pluries si sit per modum
congestionis fiens fit retrursus aut
sit replicit per pulsum et tractum et
transmissum per hec omnia vel aliquid
ex eis vel contra pulsum complent
iusto apparato siquidem sit apostema
calidum quod indicat dolor acutus febris
et sit fiat stiptica aromatica stomacho ap
proximata interius et exterius impri
apostematis usque ad septimum Et cinglie
magis interius quoque versus medium
Et quoque versus dextrum secundum diversitatem
situs apostematis insiccata qualia sunt
que tibi narravimus supra de cura male
complexionis eius cum materia talia enim
expellendo materiam sedant dolorem
et inflationem que hanc interiorem
complentia impediunt et retardant
Quod si non sufficiant quia apostema
calidum sit colericum vel adustum appro
imabis fortiora ut postulla semp
viva virgam ex crepaturis lactucam
et succum carne et sandali et mucillagi
nem psilii cum modico camfore dabis
Et si expediat succum papaveris et semen
vel Jusquiami vel parum tebarii opii in
mistebis Exterius emplastrabis et lenticulas
aque semper eis aliquid calidi et aromatici
admiscendo et proprium quale est spica
mastix nucta et similia Tractum autem
complet evacuatio partium longinquarum
cum ventosis extractio vel fricatione
puta cruris vel brachii et intestino
rum vel epatis propinquorum illi transmis
sum autem complet confortatio sto
machi cum stipticis ibi inuatis et capitulo
de capitulo de cura solutionis continui
eius Et siquidem tota recurrat materia
sanus remanebit stomachus et sub est
excusatio transeundi ad aliud Si vero
non tota sed aliquid sit relictum in
apostemate erit illud viscosum gros
sum et compactum indissolubile et
proinde nequivit curare Expedit
ergo ut educatur per extractum apte pa
tiente stilum pro apostemata et hanc
complent dyaforetica nucta absin
thium et similia alia appropriata tali ordine
et modo ut quia talibus frigidis et stip
ticis approximatis usque ad septimum donec
fuit impositio Deinceps dum fuit in
augmento mistebis a dyaforeticis aliquibus
predictorum equaliter et proprie quod virtutem
habeat maturativam parum et abstersi
vam virulentie refundantis qualis
est bleta et alileb quod si doloris aug
mentatio inflationis et febris que
augmentum apostematis sequuntur dya
foresim prohibeant approximabis quod cum
frigiditate stupefaciunt et resolvunt
cum complexione quale est coriandrum
et viole siccate vel cum proprietate ut est
solatrum et aqua corr intus et extra
vel quod cum mollificatione resolvunt ut
est malva bismalva selim fenugreci
cathaplasmata vel predictis dyaforeticis
calidis admiscebis que infrigidando ab
stergunt ut est syrupus acetosus aqua
cinnamomi citrulli melonis cucurbite et
aquam ordei et mucilaginem psilli et
mel cassiafistule dabis cum aqua endi
vie hec enim dolorem molliunt et febrem
remittunt Sedata vero inflatione
et dolore cum iam pervenit ad statum
ut circa diem temporis erit dyaforeticis
et calidis uti quibus et admiscebis
aliquos ex stipticis et aromaticis appropriatis qualis
est mastix absinthium spica et cortis
crocus ut robur confluent in eo que
etiam in declinatione sumuntur exterius
Et siquidem totaliter resolvatur bene
si habebit stomachus Si vero non resolvatur
sed transiet in adubelet quod est plurimum propter
dispositionem materie et membri tunc oportet
ut ad statum perducas in volumine studium
tuum circa maturationem exterius secundum
regulas vii quas supra de cura pleu
resis innumerando declaravimus illuc

g° requirit. 3m iterum complent debita sex rerum non naturalium ordinatio que
presupponendo regimine supradictum dimisi
ficatur 2m diversitatum intentionum secundum
rerum intentarum quas prosequimur que fuerunt
iam declarate et etiam accidentium
quorum intentionem intendimus que
qualis debeat esse intentio tibi declarat
et tu si nam prudens fueris et me
te exercitatus scies hec convenientia et
propria invenire 4m iterum complent acci
dentia plurima plura et diversa 2m quod plura
et diversa sunt talia accidentia apos
temata calida sequentia ut sunt eius
essentialia et propria sicut dolor et in
flamatio quorum correctionem superius
iam fecimus nocumentum desiderii
et digestionis quorum correctionem inferius
subiungemus et accidentia que ex ca
litate insurgunt cerebri sicut ut spasmum
et alienationis stuporis et subet quorum
correctionem supra de cura capitis re
misi invenimus vel ex caliditate cordis ut
est pulsus cordis sincopis sudor frigi
dus et frigiditas extremorum Quorum
correctionem etiam ante diximus et curam
cordis ad illa que interius loca requirit Et si
apostema frigidum fuerit econtrario sunt
intelligenda omnia et cura que ex
dictis in apostemate aliorum membrorum
sunt nota Et cura bothor in stomaco
est cura apostematis predicta quamvis
ut mollificantibus utatis Deinde
abstergentibus et resolutivis vel aperientibus
et ultimo stipticis in cura
ulceris purificatis Et si frigidum fuerit nas
turcium sumptum ac externis emplastrum
aut resolvet sua complexione aut ma
turabit et rumpet proprietate sua Sicut
li in principio apostematis calidi stomaci
approximati et precedente floria de basilica
Recipe utriusque sandalorum rosarum ana ℥ ß
camfore ʒ i infundantur in aqua rosarum
et succo citoniorum Nutrantur solum aqua
ordei custodiantur a carnibus et vino
et confectionibus que cum melle fiunt
Et bibat succum granatorum et rob de
fructibus fiat Et pro sedatione doloris vehe
mentia detur cassiafistula dissoluta in
aqua endivie bulita et dispumata
Si autem dies egritudinis elongati
fuerint et calorem convenerit sed re
mansit apostema cum duritie ex hoc
emplastro epithimetur locus cum confecto
est Recipe violarum siccarum ʒ 10 rosarum
ʒ v spice nardi mastices ambor ana
ʒ ii cipi squinanti calami aromatici ana
ʒ iii farine fenugreci ʒ xx camo
mille seminis malve malvavisci albi
ardea farine ana ʒ x conficiantur

omnia cum mucilagine seminis lini
deinde locus ex oleo de nardino calefacto
inungantur et compleatur ex
predicto per 3or horis antequam come
dat et post digestionem cum stomacus
fuerit a cibo evacuatus ungatur
cum oleo predicto de nardino i spica
calido et supponatur lana Croasti
de berberis Aboali Recipe berberis sucu
liquiricie rosarum seminum cucumeris melonis
excorticati contriti et cribelata ana
ʒ iii mastices spice odorifere succi eu
patorii ana ʒ ii rubee tinctorum rosarum
ana ʒ ii cuscute seminum endivie ana ʒ
iii spodii ʒ i et ß terenjabin ʒ v
tere et confice cum aqua terenjabin
et in forma trociscorum auri unius et
potetur Si vero apostema stomaci
per viam influxionis sit frigidum fiens
aut per modum congestionis vel
factum quod plurimum est flaticum vel me
lencolicum aut cum fit ex via in
digestionis cibi qui ex indigestione
inflatum convertitur sicut in ex impo
tentia comitendi proprium vel ex super
fluitate spiritus retenta non expulsa
que est melius cum stomacum subtilia
sit nervosa inlirare non ut supius ha
buisti Signa Cuius signa sunt
predicta calidi apostematis preter dolorem
febrem et sitim et exterminationem et
que comitantur ipsum apostema cali
dum et si sit per viam influxionis
vel congestionis supius habuisti signa
ibi quere et etiam locorum in quibus
fuerit et situatum signa habuisti
ibidem Cura Et post evacuationem
vel purgationem universalem que premittendo
est plectoria vel catochimia
assit que est prima 4or rerum ni...
et etiam speciali ut est repletio particularis
stilus apostemati membri stilus stomaci
et materie in apostemate collecte eva
cuetur et hec per extractum plurimum qui
per diaforetica habet complexionem et re
solutiva calida stipticitatem huius
vel stipticis mixta et maxime cum
per modum influxionis fuerit fiens
et non solum rubor virtutis in membro
custodiat ut oz in eo per viam con
gestionis fuit sed etiam membrum conforter
et confortatum repellet quod influit
ei quorum caliditas debet esse temperata
que non trahat sed maturando et
subtiliando et poros rarefaciendo
diaforesi et resolutioni debite pertinentia
et membrum exigit cum materia affluxu
cessavit apte disponat Horum autem
quedam sunt simplicia quedam com
posita que inferius subiungemus Cum

Signa

Cura

plicia dyaforetica forcius stipticitatis
sunt quedam interius apponenda et quedam
exterius applicanda Interius ut
cinamomum cassia calamus aromaticus
spica celtica et alia que superius
in cura male complexionis meradis
tuximus que vero minoris stiptici
tatis sunt ut menta absinthium fenu
culus anetum camomilla mellilo
tum cappares apium et similia Que
vero exterius applicanda sunt Sunt
hec et alia ut suci et olea predictorum
sicut cortex cypressi et aristologia
utraque Et siquidem totum resoluatur
bene se habebit stomachus Si vero non
transeat infra inschidosim propter complexionem ut
per naturam eius et materie eius Cura est
duo res prima est ut studeas molli
ficare Deinde 2° resolue vel utraque
simul age primum complent mollifi
cancia interius et exterius appli
cata Simplicia ut adipes butirum
mucilagines Et composita ut emplastrum
de mucilaginibus oleum amigdalarum
dulcium et sisamini et similia sibi
mixta 2^m autem complet dyaforeti
ca temperata proporcionata membro et
materie predicta utrumque sibi complet emplastrum
de ysopi et alia simplicia quorum
copia superius maxima plenissime testis
fecimus Illa igitur perquire que apta et
proporcionata sunt illi et in usum de
ductum diligencia opportuna et si
deum timebis omnia experta tibi suc
cedent ad votum Si quoque transeat in
dubelati Cura eius est quam diximus
in plenesi et perpleumonia illius generis terciare
Emplastrum rosarum ad apostema stomachi
et epatis durum cum non fuit anti
quatum Recipe semen lini aneti siccum viola
rum siccarum camomilla althee siccarum
malue ana ȝ v spice ciperi squinanti
calami aromatici ana ȝ vj rosarum ȝ iij olei
[illegible] camomille ȝ xv agregentur
cum eo Confectio emplastri eiusdem fortis
resoluentis apostema durum stomachi et
epatis et administratur ubi non est calidi
tas et apostema est antiquum Recipe fe
nugreci seminis lini caulium carpobalsami
omnium ana ȝ v cardamomi viros amig
dalarum amararum costi murte spice ciperi
omnium ana ȝ v bdelij subalbidi ȝ vj
storacis liquide ȝ iij mastices ȝ ij hyssopi
ȝ iij armoniaci cere citrine adipis anatis
omnium ana ȝ iij olei camomillini ȝ xx
gumme dissoluantur imponendo vinum ȝ xv
deinde aggregentur omnia et fiat emplastrum
cum eo vel ungatur dyaquilon albo
bilis confectio ristorum de spica ad apostema
durum in stomacho inueterata valde

Recipe florum squinanti capsie ligni aloes
cinamomi reubarbari ana ȝ iij ciceri interiorum
apij anisi piperis costi omnium ana ȝ j se
minis calami et spice nardi ana ȝ iij
bdelij subalbidi ʒ ij masticis storacis
liquide ana ȝ j armoniaci ȝ ß trociscorum
infirmentur imponendo ana ȝ j de ambus
detur unus cum syrupo acetoso et
competit quando antiquatus est Confectio
probata mundificans stomachum et
expellens superfluitates humiditatum
remanencium in eo ex fructibus
et cibis grossis valde Recipe turbith albi
mundi ȝ xx zuccari albi ȝ v gariofili ʒʒ
florum canelle ana ȝ ij puluerizentur et
dentur in modum tragee cocleare unum
magnum vel paruum prout conuenit natura
et necessitas exigit et est competens in debilitate
stomachi de qua immediate dicetur
Si autem non confortetur turbith educ
it superfluitates grossas et subtiles
simul nec trahet ab alijs partibus cor
poris ad ipsum et est melius preterquam quod dicitur
ʒʒ non conditum quando excitat et con
sumit illas pro alijs melius et est competens

Capitulum xv de correctione accidentium se
quencium egritudines dictas et de de
bilitate stomachi

P rimus &

in libro primo cum
posuimus curam eg
ritudinum que post pur
gacionem solutiui era
dicauit quod debilitas
stomachi nomen est commune quoniam quandoque cadit
in toto corpore eius et sequitur ipsius
debilitas omnium eius virtutum in mate
rialitate et influencia Et quandoque in superiori
parte eius et sequitur ipsam debilitas
appetitus Et quandoque cadit in inferiori parte
et sequitur ipsam debilitas digestiue
Et quandoque cadit in fundo ipsius et vill
retencionis ipsius et sequitur illam de
bilitas retentiue Verum tamen
est quia simpliciter et indefinite secundum
suam significacionem comprehendit de
fectionem omnium virtutum quarum est
ministerium sed secundum eorum excepcionem
eius significacio super defectionem di
gestiue competenter cadit Est enim eius opus
principalis ad quam ordinatur principa
liter a natura virtutibus ministrantibus
alijs deseruientibus illi Dicit enim Galienus
nomen simpliciter prolatum si eius signi
ficacio sit in bonum debet intelligi
in meliori suo esse et e contrario sensu

in detiori suo esse si eius fo ptendatur
in malu et spe in his in quibus na
compugnat morbo totalit in ipm
expellatur ut in crasibus et similibus
ubi vero no totalit sz potius in se co
uertatur vel debilitatur no ut est confor
tari mente et bene se hre ad oblacom
Unde Galienus ait bonu vel malu
non certum signu dant ad salutem
vel mortem ut in cura lenitatis supra
dictum est et proinde qemadmodum forti
tudo virtutis corporis seu mebri simt
dicta virtutum omn denotat comple
mentu Similit et debilitas simplicit
plata ipsarum virtutum vniuslibet omu
includit defectiom fm qd capiendo ipm
hic sumus cum nocumenti virtutum
eius singularum infra annecte deo
singularia caplo subiugemus
Cause aut ipius debilitatis exnt ipo
absqz eo qd sit expte cibi et potus
et aliorum rerum in corpus ingredi
encium necnon et expte regiminis ali
arum rerum extrinsecarum accidencium ex qbus
frequent accide consueuit sunt omes
egritudines euenientes ei pdicte ex
quibus potissima est complexionis eqlis
vel diuerse malicia in se principalit eue
niens aut ex viciniitate aliorum me
brorum ppinquorum seu remotorum put
sup in mala compl stomaci dictum e
cum sit in toto corpore eius extensi
bilis maxime et sm Galen essencia
virtutum efficiat nocumentum cum
eni virtutem operentur in eo per quali
tatiuam crasim que est ex qualitatibus
ineqalis subalteracione facta ipsarum per
distemperanciam autem non poterint
ipas qualitates eligere debilitas qd vir
tutis ppinquum est agant queniens
Talis autem malicia complexionis di
uerse et omnis generis simplex et com
posita puta vel impura maxime fri
gida que cu sit distemperancia pessima
et vite contraria ex ea virtutes efficiunt
omnes vel humida que villorum eius tex
turam humefirat et relaxat et maxie
si eius in a sit imbibita sicut aqua
in carta madefacta ex quo necessa
rium est virtutes eius valde debilitare
omnes et maxie retentiua sicut fri
gida digestiua et attractiua Circa
vero expulsiuam tamen omnis omni
operacio sit per villos et organa eius
debilitatis nate est ipas debilitari
maxime virtutes enim naturales non
defect deficiunt nisi defectione organi
Signa eius sunt duplicia quedam
sunt in media et quedam media et conse
cutiua prima sunt signa defectionis vir

tutum eius que ex defectu operacionum
colligimus ab aliis virtutum et opera
cionum ad rationem alie ex aliis cog
noscuntur et primo appetitiue et at
tractiue puta quia stomacus non
appetit vel diminute appetit nec attra
hit nisi cum pena aut est attractio
varia quasi tremula et sic spas
mosa Item in retentiua puta
quia non constringitur sup cibu cibum
omnino nec comprehendit ipm aut de
bilis et mala comprehensione retinet
quia tremula et cum tremore vero
quamqz non percipitur illud sz sentitur do
lor stomaci cum desiderio deponendi
cibum a se ipso Et ad illud sunt no
centes rugitus tensio et inflacio
Et signum debilitatis digestiue est
tradicio cibi in eo et multiplicacio
inflacionis et ventositatis rugitus
et eructuacionis et inflacio palpebrarum
et multiplicacio flatus et plurimu si
producit producit ad cathesiam et
ydropem carnosam Signa vero debi
litatis expulsiue sunt quia tarde des
cendit de stomaco cibus et grauitas
superioris ventris producitur diu et tardi
tas exitus fetum et cum egreditur
exit cu dolore torsione et tenasmone
Inquit ypocras eorum que nutriunt
copiose et velocit vel debres secessus
fiunt et contrario que tarde exeunt que
omnia infra in specialibus caplis distic
te ponemus Secunda sunt ex facili pas
sione assumpta facile eni ex qualibz
re nocumentum in suis actionibus
manifestum fit et augetur et si nulla
sit defectio a similibus et contrariis
patietur Sz signa predictarum egri
tudinum que cause sunt ipius sunt
signa ipsarum predicta supius que
debent esse recondita menti tue

Cura

Cura eius perare oportz ut cum
sit ipsa omni corporis egritudini causa
ipe quamqz stomacus sit mebru cuius
debilitate totum corpus debilitatur ut bz
sicut B. de consolidacione medicinarum
diximus Cura eius est tres res
prima est remocio egritudinum predictarum
que cause sunt eius quam supius
habuisti Secunda est confortacio eius
qd complent cibi potus et medicine
stiptice et contrarie distemperancie ipm
ad commoderacionem adducentes que
fm nam simplices et composite in
terius approximate et exterius fm
oem modum quas omes superius
habuisti que diligenti tue iudicio prout
ut disposicio exigit discernetur suadente
gra salvatoris Tercia est regime

quod consistit in prohibicione rerum que in
usu nocentur stomacus et perimatoe
iuuancium secundo sicut enim in moralibus
et spiritualibus primo sunt extirpan-
da vicia deinde inserende virtutes
ita in naturalibus et corporalibus primo
sunt prohibenda nocentia deinde mi-
nistranda utilia Inquit enim Galienus
Et ante igitur que sunt in mundo cum
tu eradices eas per simonem qui eru-
dit aucas cum hoc quod non iuuantur
per illud aliquod iuuamento quoque se-
quens plorem in hoc illud testatur
in naturalibus dicens non pura corpa quanto
magis nutries tanto magis ledis Adver-
tendum tamen illud verum esse ubi causa
debilitatis est multa ea quod ipsa confor-
tacionem fieri impedit sed ubi pauca
sit potest precedere confortacio vel simul
fieri ea quod causa confortacionis pot
esse causa ablacionis causa debilitatis
sed de hoc supra in cura cordis est dictum
Res autem in quarum usu nocetur stomacus
sunt verbi gracia Aer malus in quo sublevati
sunt vapores mali ad mixti humidi et
aquis stantibus stagnorum lacuum gur-
gitum et paludum resultantes et male
qualitatis ex herbis et fructibus venenosis
et est coloquintida lanceola anabula ch-
andrum et similia Et ex terris quibus ser-
pentes et reptilia venenosa inhabi-
tant Et ex ipsis sunt edificia noua
et multum antiqua et corrupti ut
sunt pestilenciales ut aer intollerabilis
qualitatis calide vel frigide ypse et valde
variabilis in ea Omnis enim talis aer
ledendo corpus vniuersum impedit sto-
maci digestionem et ex inquietudine eius
vniuersas actiones perturbat Nimia
quies quoque quia ipsum mollit et infrigi-
dat Exercicium diminutum et superfluum resolu-
tiuum et ypse post cibum Cibus quoque male
substancie quia viscose et ethogree duris
non bene masticatus Nutriens enim
masticacione aliquam recipit digestionem
vel corruptibiles ut sunt pisces magni
mulachia cutona et male cestuata
et ostrea deinde carnes bubaline
equine salite panis opurus cucumeres
pira pira pama in inatua lac bro-
dialis Et eciam vnctuosa ut sunt olea
medulle pinguedines et similia et
cibus superflue quantitatis prestantis facie-
tatem nauseatiua et grauedine In-
quit enim abohaly Nichil est deterius
nausea et discrete quantitatis quia sit ex
diuersis Unde inquit nichil est de-
terius quod diuersa cibaria sibi comedere
et longum tempus in mense prolongando
Male qualitatis et diuersa quia frigide ut

sunt fructus valde frigidi sicut sunt de
genere arancearum et batelia cucurbita
lactuca et papaueer Et acute ut sunt
eruca nasturcium sinapis et similia
Et diuerse qualitatis ut sunt caules
lentes et similia Et sublevantis
cibum ad os stomaci ut raphanus
et abhominabilis et fetidus et veneno-
sus ut fungi extremitates caude
rerum Et ex fructibus ut grana
pinum non abluta et similia Et ex herbis
ut olera mollia ut malua et similia
atriplices et bleta nisi cum aliquo
et aceto et oleo et porro sint con-
dita Et ex seminibus ut fenugrecum
semen canapis iuniperi agni casti
et similia Et ex radicibus ut raffinum
rapi non in decoctione dissoluti et
similia Item intemperance assumpto
ut puta cum non fuit preassumptio
iam digestus nec cum fames adest
et cum adest sustinuit Unde
ait abohaly nichil est deterius quam
intrans supra intrans quod nondum
digestum est mitte et subdat sustine
famam stomacum putridis replet
humoribus et tunc non premisso quod
illos deponat comedere Item inor-
dinatus ut subtilis facile digestibilis
postponatur grosso et postmodum
ut subito multum repleat quo ad
virtutem Inquit p. obtinueris cibos
preternaturaliter irritans ille cum egritudinis
faciat manifestat vero similiter Et
potus nociuus est potus vini non
grossi turbidi dulcis et diuersi et
nimis antiqui et male qualitatis ve-
nenose quia sit illud in quo etiam
ceciderit et mortuum sit aliquid
ex reptilibus venenosis ut scorpio
qui a natura sua petit illud Et superflue
quantitatis ut fluctuantis intempora-
nee sumptus ut ieiuno stomaco
Et post cibum ante digestione nisi
sit consuetus Inquit enim abohaly
cibum in duas horas aut tres bibe
non nocet ei qui consueuit Et
aque potate valde grosse frigide
et tepide vigilie et superflue quia
prohibent ipsum a digestione Et superfluus
somnus et consuetus qui secundum ypo-
cratem stomacum mollit et lassum
reddit vel diminutus intemporaneus
male modo et figura factus in amo-
rum forti medicina violenta et mali-
ciosa ut supra diximus Et vomitus fre-
quens difficilis et violentus qui sto-
macum facit lariuiam superfluitatum
ipsum debilitando et superfluitates cor-
poris ad ipsum cursus prouocando Replo

superfluitas cibi et potus et humorum que
superius dicta est nocumentum et superflui
tatum fecalium et ventositatum in intes
tinis et ipsius retentio nam regurgi
tando per suum nam superius circulariter
reddit et ascendit ad stomacum et ca
put ipsum debilitat et perturbat et
dimissio consuete evacuationis et
omnia anime accidentia intimaz
exterminantiantia ab ea que ff. nam
est existentia ut tristitia iracundia
timor et gaudium immoderatum Coitus
quoque et plenus et ipse post cibum
et balneum superfluum et resolutivum
Omnia predicta sunt inquorum usu
nocetur stomachus sani corporis mul
to magis lapsus et debilitatus Et con
trariis iuvatur et confortatur que per
tes intelligere poteris si prudens na
et mente exercitatus fueris ut eorum in
sistendo nam stomaci et preparatum et
memor eorum que natura ipsius exigit
que nimia egritudinum cuius et ma
licia generis autem modum volem tibi
nota ferinus et capitulo de cura egri
tudinis instrumentalis inepitate

Electuarium expertum — Electuarium expertum archidis confortans
stomacum debilem Recipe mine acerno
aromatico ℈ i. tiriace bone ʒ i. pisti
centur et detur cum vino aro
tico decoctionis menthe sicce con
fortat etiam corpus totum

pillule albe — pillule
ad idem confortantes stomacum et
omnia viscera debilia et molli ta
Recipe mastices albi ℈ i. menthe sicce ℈ ii.
maioris galange gariophili cinamomi ligni
aloes ana ʒ ß. Odorifere a se corti
cis thuris ana ʒ ß. squinanti ℈ i. spi
ce ℈ ß. et si est nausea adde anisos
et cardamomi et corticum citri ana ʒ i.
pulverizentur et conficiantur cum mina
aromatica et dentur mane et tres ante
cibum

pillule archidis — pillule archidis sapientis et su
mantur omni hora mundificant
stomacum et confortant Recipe aloes
turbith mirabolanorum citrinorum ana ʒ
iiii. rosarum mastices salis indi. croci
ana ana ʒ i. conficiantur pillulas cum oxi
melle et da v. vel vii. Cum stomaci
debilitas cum siti pauca et tarda
descensione cibi de stomaco fuerit
et acido eructo fuerint que pre
dicta prima nec vetusta stomacus
cum troscitis de rosis est iuvandus
vel curandus quorum hec est descriptio
Recipe pulveris rosarum rubearum ʒ iii.
xiloaloes spice mastices cassie ligne
squinanti cinamomi absinthii ana ʒ
i. aspergantur cum vino veteri
informantur trocisci vini et pau
ci et detur in mane vinus cum ℈ i. po
tionis de seminibus cartidie quod Recipe ci
mini anisos ana ʒ i. bulliant in nimia
minima aque donec aqua sit rubea
de qua sumatur cum ea Mutatur
vero cum hiis que sunt facilis di
gestionis et paucarum superfluitatum
que cum redolentibus speciebus et se
minibus sunt condita Et potentur
vino veteri Si autem predicta acci
dentia vetusta fuerint sumatur
dyaciminum et ~~dyabo~~ dyaolibanum
ana aureus i. cum vino veteri puro
vel dyaciminum solum detur si venter
strictus fuerit Si autem solutus dya
libanum horum autem confectiones
sunt note Si autem hec non suffi
cerint squama ferri cum vino dada
erit cuius confectio est Recipe anisi
apii ciminum feniculi anisos amiden
origani kersin karui seminis coriam
dri et piperis longi melono piperis
cinamomi thuris spice gariophili nucis
muscate piperis ana aureus v. storace ferri
aureus x. hiis omnibus sextupli vini
addatur et decoquantur donec ad me
dietatem redeat et coletur. deinde
eger cotidie hoc ʒ xxx sumat et
nutritorem alleviet et abstineat a
fructibus et herbis et cibis et potibus
frigidis et aqua specialiter frigida licet

Emplastrum expertum — eam appetant valde Emplastrum hiber
niti confortans stomacum et est tem
peratum sanum et expertum Recipe foliorum
rosarum sandalorum alborum et rubeorum pulpe
sumac ana ʒ ii. spice squinanti storacis
calamite ana ʒ iii. absinthii loci ma
iorum et cere quod sufficit mastices ℈ ß.
Emplastrum aliud quod pro stomaco reddit
robustum et calefaciat Recipe storacis spice
squinanti absinthii calami aromatici
mastices ana ʒ ii ex hiis cum vino
veteri et suco citamorum assis sic fiat
emplastrum et supponatur stomaco Item
emplastrum nostrum super in antidotario nostro
positum calefaciens et stomaco sa

supra — hem medicaturs vel pannus suffu
gatus cum ligno aloes madefacto
in vino odorifero sute sepe intus et
extra calefaciens sufficient et diu re
tentum prodest pillule magistri Johannis ca
camuzule confortant stomaci debilitatem
et purgant Recipe rosarum mastices reubar
bari ana ʒ v. aloes optimi ad pondus
omnium salis gemme pulpe mirabolanorum
kebuli et citrinorum ana ℈ i. conficiantur
cum suco menthe et informentur pillule
de quibus sumantur v. vel vii. ante
cibum et post cibum pillule pauli facientes
ad stomaci defectiones et debilitatem

appetitus defectiones et debilitatem appetitive virtutis et vomitum et defectionem virtutis digestive que est ex fortitudine sensus stomaci qua patiuntur aliqui propter farmaciam vel ebrietatem vel in yeme. Recipe rosarum masticis galle ana ʒ i ℈ ii ligni aloes karabe seminis berberis sumac ana ʒ ii gariofili masticis cubebarum cardamomi ana ʒ v ℈ ligni aloes karabe seminis acetose coralli incensi bol ar ana ʒ i spice cinamomi alochim asari ana ʒ i fac pulverem et frica cum oleo ro. Deinde adde zuccari ʒ xx da bibe ʒ iii cum aqua fructuum vel cum syrupo ros. finis eos tempare Oleum masticinum valet ad stomaci debilitatem. Electuarium de cinamomo Abohaly et de xiloaloes ad fricum. Et ad eandem syrupus de agresta Abholay aut corallus rubeus suspensus ad collum ita quod contingat stomacum confortat stomacum et preservat a dolore eius de quo sequitur dicere

Capitulum 16 de morsus stomaci

Sequitur de dolore stomaci circa quem sciendum quod dolor stomaci in speciebus causis et signis et intencionibus curativis convenit cum soda et dolore aliorum membrorum quantum ad generalia. Differt vero quantum ad specialia que variat membrum scilicet stomaci in quo est dolor unde advertendum quod dolor stomaci est sensus nocivus et distinguitur primo ratione sue essentie et ratione loci. Ratione sue essentie quia est acutus extensivus vel agravativus. Ratione loci quia est aut in toto aut in parte ut in orificio eius vel in fundo. Et propter causas comunes et generales cuiusvis supra causa specialis in eo est multiplex secundum multiformem eius eventum. Ex hominibus namque sunt quibus advenit dolor ante comestionem et dum comedunt sanantur. Et ex hiis alii sunt quibus accidit dolor post comestionem et propter comprehensionem cibi quod est propter quartam horum et facta digestione cessat. Et ex hiis sunt quibus perdurat et non sedatur nisi evomant quedam quod est sicut acetum quod proiectum in terra ebulit. Et ex eis sunt in quibus non sedatur dolor nisi causa descensionis cibi ab eo egestio apparet colerica. Et ex eis sunt in quibus perdurat longo tempore nec sedatur aliquo predictorum modorum. Et ex eis hominibus est cui advenit dolor facta digestione vel circa finem eius et vomitu liberatur. Et ex eis sunt quibus accidit dolor propter multitudinem comestionis eius et infame mendosa et canino appetitu. Et ex eis sunt quibus accidit propter alterationem comestionis et mordicationem eius. Et ex eis est cui accidit acre calida adustiva. Et ex hiis sunt quibus accidit dolor propter potum aque frigide. Et ex eis est cui accidit dolor ex intensivus pungitivus vel agravativus. Et ex eis sunt quibus dolor agravativus vel pungitivus est cotinuus. Et quibus est periodicus. Et ex eis sunt in quibus permutatur ad intestina. Et cuiuslibet causa est aut in se aut ex contrario aut utraque prima autem causa et in se est si sit ex cibo vel aliis supervenientibus debilitas eius et caloris ipsius multiplicantis ventositatem aliquam que est causa doloris. Ex contrario causa est effusio melancolie de splene ad stomacum ad excitandum appetitum causa superfluit aut generis superfluitatum ad ipsum caput tollerantiam famis. Inquit enim Aboaly tollerare fame putridis stomacum replet humoribus. Causa autem secunda est effusio colere de epate ad stomacum in mane digestionis gratia que ambe non ledunt in principio quoniam ambe cadunt in profundum cumque cibus supra prevaricatur eas et moventur cum cibo faciunt dolorem et quod curant et ascendit ad stomacum adiuvatur vomitu. Quod vero ad fundum descendit educitur egestione et quiescit dolor. Tercia vero causa est imbibitio predicti humoris vel collectio apostemosa in ipso quare nec superatur aut vomitum faciat nec descendit ut cum secessu egrediatur. Quarta causa est effusio catarose materie ad ipsum de cerebro in quo multiplicata existit hora digestionis et facta in sompno maxime et ex tunc descendit et infert dolorem et cum vomitu educitur cessat. Quinta causa est repletio extensiva ipsius quo ad vasa. Sexta causa est disturbatio digestionis que ventositatem multiplicat. Septima causa est acerbitas rei assumpte. Octava causa est frigiditas aque que est indigestibilis et non congrua

quibus

Nona causa est ventositas in eo. Decima
causa est fleuma multiplicatum in stomacho.
Undecima causa est materia putrida in stomacho
generata et facta malina. Et
si est prodius causa est dispositio particula-
rum mittentium aliquarum et ipsius re-
cipientis et generantis. Inquit enim
Galienus: Cinaricus in periodis ex
accidentibus febres particularium in nas-
cuntur dispositionibus mittentium
recipientium attrahentium et gene-
rantium. ¶ Signa autem doloris

Signa doloris

sunt sensus corruptus quia nocume-
nti partis proprio que si fortiter impri-
mat et dolor non sentiatur mens
egrotat ut voluit y. cum ait: Cin-
cinus dolentes aliquid corporis plu-
rimum dolorem non sentiunt hiis mens
egrotat. Et signa specierum eius sunt

Signa sperum

nota ex earum proprietate vocabulorum.
Et signa specialium causarum et parti-
cularium prime sunt signa debilitatis
supius dicte. Signa vero 2e sunt
exitia putrida post dolorem et ad
que sequitur quies ipsius. Signa
vero tertie sunt singultus et apatis

Signa

signa. ¶ 4e est signum catarri cum
dictorum purgatione exitium ac signorum
apostematis dicti. Quinte cause signum
est manifestum. Sexte cause signum
est manifestum ut tumor circa stomachum
cum gravedine. Et etiam signa septime
cause sunt manifesta. Et similiter octa-
ve. Et none signum est repletio extensi-
va cum impetu superveniens ac siti
pruciatur. ¶ Decime est sensus gra-
vitatis. Undecime vero cause signum
est dolor continuus cum malicia
complexionis stomachi et dispositionis ipsius
absque eo quod inveniatur in aliis membris.
Et cause ultime signum dispositio est parti-
cularium putridarum apparens. Signa
permutationis eius sunt nam si per-
mutatur ad cor et est cum materia
et est calida et effumans accidit de-
bilitas pulsus tremor cordis et syn-
copis sudor frictus et extremitatum
frigiditas distima seu spiritus offensio
no contia que sunt mali signa mortis.
Et signa penetrationis ad cerebrum
litargos et neruos est paralis et ante
cedit eam congelatio stupor et
stotomia et vertigo. Et signa permu-
tationis ad intestina et est cum materia
est grossa et fria ventosa sunt ylion
et colica et dolor articulus ex permu-
tatione ad iuncturas. ¶ Cura

Cura

In cura doloris stomachi duplex est
intentio generalis et specialis. Generalis
est que causas impedientes ipsum generales
que sunt tres mala 9o divisa solutio
continui et utrumque complectentes
simul ut apostema considerat remo-
dans et est eadem ei quod superius in cura sede
diximus. Specialis que speciales cas
hic enumeratas et alias consimiles
est abscindens prout membri natura
similium stomachi innuit que auxilia
sibi eligit convenientia et secundum propria
presupposita 9o generali ut ex premissis
ibidem in hac particula non specialis
prosequamur attente sine dilata-
tione. Est enim talis dolor fortis et
si ex levi causa sit. Supponit enim stomacho
quod membrum sensibilius ceteris
membris est secundum Galienum et sic magis
est receptivus ipsius et proinde ma-
ioris nocumenti impressio eius ac
nocumentum ad principia ac vini-
sum corpus extenditur ad principia
ac vinisum corpus quibus aligatur
unde accidentia insurgunt plurima
et verenda sit equidem raro et
adeo prius quod fortis sit et raro est
fortis quin resolvendo spiritus virtutem
prosternat. Obque sequentis mortis est
periculosus cum sic extendat modum
quo eam mitigare oportet. Cum ipse
deinde eam eius impedimento quietu
que sit auferre. Si vero sit fuantis
non tollerabilis causam eius oportet
abscindere auferendo enim eam simul
et dolorem auferimus. Ait Galienus
mittigantia doloris sunt excessiva
ut infra dicemus de cura artetice
sunt duplicia. Quedam respiciunt
et praticant causam impedientem
et percipientem simul. Et quedam
solam causam percipientem ad imp-
mentum nisi calida sint subtilis partis
sunt duplicia frigida et apochisti-
ca qualia sunt rose mirta rubus
folia vitis salicis citonia succus spodium
sandali et similia. Et alia sunt cali-
da temperata primum gradum non ex-
cedentia stomacho convenientia contra
et propria qualia sunt camomilla meli-
lotum anetum anisum semen apii semen
cauliu[m] cepi amenum absinthium spi-
nantum amigdale fenugrecum seme-
lini et radix altee malua ysopus
humida et cerotum eius et similia
in primo gradu calida et que quedam
cum eo sunt consolidandi potentia
sicut gummi primiorum et cerosarum et
terebentina amidum crocus et
laudanum het et sparum olea fetes
et aque exterius applicate secundum eorum
modum scilicet embrocationis
infusionis epitimatis cum spongiis

filt(rum) panis lane et stupa infusa vi
trea balneo in sacculis inclusis et ca
taplasmata Emplastra cerota inuncta
Et quedam ex eis interius sumpta
et composita per modum epithimatis
et similium Et ex eis est somnus qui
retrahendo spiritum et calorem intus
digerit provocancia aut somnum
quedam sunt frigida et stupefactiva
que infra specificantur Quedam
calida ut anetum et oleum eius vi
nea mixta crocus flos amigdalis
et silia Et inebriancia ut vinum
purum et fumosum non antiquum
quod secundum Galienum vigilias gignit
et Galla et crocus ruinino zizania
amomum armel et mar matur at
athalis permixta cum vino inebriat
magnifice Et agrimonia sub capite
posita appetitate facit dormire Et pro
notetur igitur somnus si causa do
loris frigida fuerit cum calidis provocetur
et ipse si per interius approximanda
intendas Si vero sunt calida cum
frigidis Si vero per approximanda ex
terius cum quolibet poteris provocare
Et cum eo quod appetitate habet pro
care intus et extra 2a vero sunt
narcotica stupefacientia quorum multe
sunt species in fortitudine et debilitate
stupefactionis dentes Eorum enim fortius
est opium unde aboali agit ex opio cum
castoreo Juvatur quando stomachus lap
sus ex dolore Et deinde poma man
dragore semen eius cortex radicis
ipsius papaver et iusquiamus deinde so
latrum deinde coriandrum Et mucila
go psilii deinde nix Et ultimo aqua
frigida Et inquit enim ypo. dolores
et tumores et podagra si in rubeum
fuerint tendentes aque frigide in
fusio refugat et attenuat stupor
em mediocris que inducit solvit
dolorem Et alia vero sunt ex his
composita ut tyriaca filonii persica
magna athanasia et alia antido
ta magna que omnia secundum ordinem
approximabis prout supra in libro de
consolacione diximus que cum re ha
bente virtutem et appetitatem confor
tandi et defendendi stomachum ministra
bis ut est nucta mastix spica et cas
toreum Et ex eis est dolor inductus
malignus extremorum vehementior
qui denigrat ipsum ut ypo. in amphorismo
Ex eo quod trahendo virtutem sensibilem
ad remota sensum minuit in stomacho
Et ex eis sunt cibus et potus grossum
generantes sanguinem ut lentes frume
tum corticum carnes bovine extrema

caulium et pisces magni et vinum nigrum
spissum et ponticum que sensum operiunt
obtusum et acutum inspissant et ob
tundunt humorem Que vero cum
splenem inpinguentur abscondunt sunt
diversa secundum diversitatem ipsius corporis
innate Aut igitur causa est debilitas
stomachi et caloris dirigentis ipsius Et
huius causa est due res scilicet confortare
et resolvere ventositatem Et tradidimus
hic supra que sunt illam complencia
et per quem modum Et siquidem sit
per coitatem viam et infusionem
materie melice de splene ad ipsum Cura
est quatuor res prima est splenis evacua
cio. 2a est materie ad contrarium trac
cio vel ad aliud derivacio 3a est ipsius
confortacio et viarum constrictio ut
ipsam repellat fluentem ut non re
cipiat primam complent evacuancia
ipsum appetite ut est epithimus et pilo
podium lapis lazuli armeni mirabo
lani indi emblici belli et similia Et
si fuit cum pruritu sanguinis flebotomia de
basilica sinistra vel de seylen sinistre
manus vel emoroydarum apertio In
quit enim Galienus in maxime eius
dolore nulla melior medicina ha
beri potest. 2am rem complent ven
tosarum proiectio ypocundrio sinistro
vel in alio loco stomacho opposito et
splenem in renibus vel inguinibus 3am
rem complet capparis scolopendria
tamariscus intus et extra et per
omnem modum approximata 4am rem
complent calida stiptica stomachi approxi
mata intus et extra Intus ut mira
bolani conditi citonia condita xiloa
loes cinamomum spica nardi et alie
species appetite et cibus appetitis cum
eis et aceto Et potus vini puri in
quo decocta sit peonia ministratus
Extra ut spongia madefacta in aceto
calido cum spica menta et mastice
Si vero ex tractu superfluitatum ad
stomachum tempore famis cura est altero
duorum modorum sicut docuit aboali
quia aut cum evacuacione ante cibum
per vomitum aut cum impassumptione
alicuius lubricativi ante cibum quod
ipsum deponat de stomacho et est no
tum Secundi cura est 4or res prima est
mittentis epatis evacuacio quam complent
absinthium succus et vinum eius reubar
barum cassia fistula tamarindi manna mi
rabolani citrini 2a est medium deri
vacio quam ventosacio in dextro ypo
cundrio completur vel in dorso renibus
et inguinibus 3a est confortacio epatis
quam complent absinthium eupatorium in

decocto fi capin vel aqua fructuum
vel succis rosarum et endiuie et si
milia hiis et extra appriata (2ᵐ)
ordinem modum. Quarta est confor
tatio stomaci et parum constrictio
ne recipiat influentem coleram
quam complent citonia pira sorba
nespula sumac granata munda mitl
exibita et rob ipsorum panis cum
vino et ex f cime rubi spodium
et folia vitis cum sambuci et agresta
emplastrum et alia que superius diximus
in prima particula Tercia curam huius
ut supra de cura male complexionis cu
ma et de cura apostematum Quarta cura
est sicut cura catarri Quinta cura
est vomitus et abstinentia Sexta
cura est vomitus et ordinata co
mestio et bibitio Septima cura e
vomitus inustatio rei frigide temperate
ut granata pira parum musa et citra
Et si cum morditatione sedant ipsum
magis frigida ut lac acetosum succus ma
cianorum aqua frigida et similia et succus
foliorum vitis exterius approximatis
vel applicatis cum sambuci ordei Octaua
cura est vomitus ipsius et administratio
rei calide intus ut sunt .33. gariofili cina
momum galanga diacalamentum dya
trion tyriaca et similia Extra ut ab
sinthium emplastrum cum vino aut
melle panis cale facti et suffugati
cum spica ligno aloe et unctio
cum oleis calidis supradictis scilicet
de lilio aneto nardino mastino et
de piperibus Et balneum indeherens
cum fe et in robustis emplastro in calefac
tiuo et confortatiuo in antidotario
meo dicto Et nona cura est ven
tositatis et inflationis Et ex cibariis
est ius Galli antiqui et diaseltan
diadarchay et salgemma spica et cas
tor cum Galanga et confectio / decima
vero cura est ventositatis stomaci
dicta Et undecima cura est cura ma
lcie complexionis stomaci cum materia
flatiua quam hic diximus Et primum
est agaricus turgelutitus Et si est
materia cura est eadem sed fortior
Si vero sit prodita et permutabilis
dispositionum particularium correctio ipsius
est curatio que est ex cura prima et
secunda cause tibi est manifesta si domina
tua illuminatio sit quem timebis pillule
.v. quas nicolaus in suo antidotario
ponit excepte sunt de ultimis ad do
lorem stomaci ex quarumque causa
si dentur tres ut quelibet ponderis dr. ʒ.
omnis precedente digestione cum oximel
le squillitico et gelemiabin et aqua

decoctionis inte lite et anisi et feni
culi que et cineres si materia fuit grossa
viscosa et difficilis eradicationis ut
sirupo acetoso et predictis Si similis
et nos infra ponemus capitulo de cura
scrofularum Abohaly si dolor ex vento
sitate stomaci fuit prouocata in sto
ciant in cibis que sciuntur cum confe
runt ei grana lauri et ciminum
assatum cum melle confecta stomaco
applicata per modum empla ut
euaporitata cum vino Et si est do
lor ex melia inflatiua tunc oportet
ut euaporatio fiat cum alume et
dragaganto contritis cum aceto acetoso
additis ramis aneti contritis Et dolor
autem qui fit propter cibum et non se
datur nisi vomitu est malus Et
rectius est ut sumat aliquid melle
ante cibum et consideres causam
illius ex causa vomitus et euacues
illud quod oportet euacuare ex in
fusione aloes et similibus Deinde
administra trociscos stelle qui va
lent ad dolorem stomaci et ipsi re
cipienti superfluitates expulsas ex
reliquis membris Ex cibis que conferunt
ad hoc et ut sumat olibani mastice
nigelle corticum mirobolanorum vii dr.
xiloaloes crudi omnium ana partes
equales terantur et cribellentur et
conficiantur cum melle emblicorum et
sumantur omni die cibis ante cibum
tas ʒ. ii. usque ad ʒ. v. Et confert ei
inustatio coriandri et sirupus grana
torum cum menta Et ex cibis que confe
runt doloribus stomaci cum proprietate
f. ut testatur Rufus sunt pelles intrinsece
stomacorum auium et precipue gallinarum exic
cate et puluerizate et bibite cum vino
et carnes ostracorum nec decocte nec
assate radix peonie et semen bibuntur
cum ydromelle ad dolorem et mordica
tiones Et corallus suspensus ad collum
ita quod tangat os stomaci. Confectio
trociscorum stelle qui in potu dantur ad
dolores stomaci valde proficuos Rp.
spice mastice cinamomi thuris seminis
castorei mirte piperis mandragore se
minis iusquiami absinthii opii aloes
omnium ana ʒ. iiii. informentur trocisci
et dentur in potu ʒ. v. cum vino Et
sunt due de ultimis et sunt alii alios
Item confectio trociscorum de rosis maior
conferens ad dolorem stomaci et ma
liciam digestionis inflationis ut ydropisi
ydropisis et febribus antiquis Rp. rosarum
ʒ. iiii. xiloaloes spice mastice cassie lignee
florum squinanti cinamomi absinthii romani
omnium ana ʒ. i. informentur trocisci cum vino

veteri et dent in potu cum aqua ra
dicum quorum dos sit ʒ . ij . Confert alia ro
tistor de ros minor ad dolorem stomaci
et flatum cum quo est humor flaticus
colericus et ad inflacione
et malicia digestionis ℞ . rosarum rubea
rum ʒ . x . ʒ j spice aromatice mastic an
ʒ . j . ʒ . ß infor meretur trocisti cum vino
quorum dos sit ʒ . ij Trocisti andromati
facientis ad dolorem stomaci ad dif
ficultatem ventris et ad difficultatem vrine
℞ . seminis apij ʒ . vij seminis anisi ʒ iij .
i ensam piperis al . flor squinanti cas
torei spice cinamomi opij an ʒ . j . et ß
aloes succotrini mastic rosarum an ʒ . j . ab
sinthij ʒ . iij . tere et cribella et confice
cum succo mente et i formam trocistorum
et vtere ❡ Ypo . medicamine confor
tans stomacum et virtute eius fugans
dolores et faciens accellerare digestionem
℞ . galange mastic ligni aloes cinamomi
seminis mirte ana ʒ . iij . eufrasie ʒ ß .
ʒʒ . ʒ . j corticum fusticorum exteriorum oli
bani ros an ʒ . ij spice ʒ . j . salis gem
me ʒ . iij . Zuccarum adminstrari vel sirru
pari cum aqua ros lib . ij . dos e a ʒ . j .
usque ad ʒ . j . et ß ante cibum et post illo
quo ad dolores eius et grossicies et
viscosis humoribus sepultis in stomaco .
et eius villis et est conueniens senibus
et in hyeme ℞ . baccarum lauri
anisi an ʒ . j . piretri vel marini ʒʒ .
galanga an ʒ . iiij . mastic mirte
an ʒ . ij mell lib . ij aceti lib . j . dos
e ab ʒ j ß usque ad vnam ❡ Galieni
medicamen valens ad infirmitates
stomaci frigidas et sic dolores fortes ℞ .
tiu piper spice nardi ʒʒ rosarum flor
camomille squinanti centauree ca
mille squinanti aristologie ro . . an ʒ . vj
ligni aloes ʒ . ij . conficiantur cum melle
in quo cocta sit mastix et gariofili dos
est ʒ ß cum aqua calida ❡ Aliud me
dicamen conferens ad dolores stomaci
et epatis remouens putredine ab eis
ex caliditate et acuitate colore actiue
faciens digerere cibum et confortans
ea . ℞ . ros reubarbari ʒ . x . fustor
Diarodon liquiris an ʒ . iiij . gariofili ca
lami aromatici spodij mastic ligni aloes
an ʒ . ij . trium sandalorum ʒ . iij . seme
portulace lactuce stariole seminum co
munium vindatorum albarum margarita
rum cum feguia se rasure Ebori dra
gaganti gummi arabi an ʒ . j . et ß . ca
fore ʒ . ß . confice cum sirupo ros dos
est ʒ j ß . cum aqua calida vel frigida
❡ Medicamine ex inuencione mea sa
nans omnes languores stomaci
si deus voluit omnes virtutes eius
confortat fluxum et vomitum sistit et
ypm ipse ne restaurat quo nullum est
melius ℞ . mastic ligni aloes mirte
cinamomi an ʒ . v . corticum exteriorum fisti
corum gariofili spice an ʒ . iij . eufrasie
ʒ ß . coralli albi et rubei perles mis
terialis equales ad pondus omnium rerum
sirrupi ros quantum sufficiat . pillule purga
tes stomacum ab omni superfluitate
humorum et cerebrum et remouentes
dolores ℞ . absinthij mastic agarici
an ʒ . ij cum mirabolanorum ʒ . iiij . turbith
ʒ . epithimi oriens salis indi
an ʒ . ij . reubarbari ʒ iiij . yerepigre
v . ʒ . succi ros ʒ . iiij . dragagantum repsi
ʒ . j fac pillas cum succo stariole dos
est ʒ . ij . Confectio anacardina dya
cimimi diaconpipion et gnomenta
dicit aboaly . pillule que conferunt ad
dolorem stomaci et singultum et sunt
Sapionis ℞ . aloes abluti ʒ j . et ß
musti et piperis ante damich j . et
conficiantur cum vino puro Et
alij addunt spice ʒ ß pillule ad
dolorem stomaci et tussim et eos
qui pausare nequeunt ℞ . aloes ʒ . vj
absinthij eiulis an ʒ . vj mastic
mirte farenice an ʒ ß confice cum
melle et da v . ante cibum vel post
❡ Deinceps scribamus medicinas
que administrantur exterius exemplis
linimentis vnctionibus super stomaco
et modos eorum et sunt ex vtilitate eius
languens stomaci agregant eum et
coadunant partes eius et virtutes
et calorem ne resoluatur et exalet
in debite et destruunt in eo dolores
et conferunt rei vite Emplustrum fila
gij ad dolorem stomaci et epatis
matricis et apostemata cum linitur
exterius et administratur mulieribus
in lana linita cum ea matrice ℞ .
rosarum ʒ . ij . bdelij mastic armoniaci
aloes storacis liquide an ʒ . viij . cere
ʒ . iij . adipis anseris ʒ xij ysopi sicci
et liquide ʒ . xxx . olei nardini
quantum sufficit Calefactorium ad dolore
stomaci frigidum ℞ cinerem calidum et
imple per aspidem quamuis et desuper asperge
simul origanum et inuolue in panno
lineo et suppone cum compressione
Idem operatur tegula ignita igne et
extincta in vino greco et supposito
stomaco sunt experta et calefactoria
sicca ex sale et milio vel furfure
bene preparatum Et humida ex spongia
madefacta in vino decoctionis an .
feni absinthij et camomille . vngue
tum ad predicta ℞ aloes mastic oli
bani mirte an ʒ ß corticum granatorum

ebori
ebori

ros an galange gariof an ʒ iij olei
ros olei camomille an lb i cere ʒ
iij bulias oleis acetu et cera pta p
fectam decoctionem sup asperge infine
species predictas pulverizatas bene agi
tando donec fiat unguentum de quo
p[er]uncto stomaco sup asperge mirre
mastic lini parum et lana sucida
calidam suppone ¶ Linimentum aliud
nrm confortans stomacum et omnes
operaciones et removens opilacioes
dolores et ventositates ℞ olei
nardini lib sal bulire cum sansuco
p[er]to bulicione una postea pone cere
ʒ iij et fiat unguentum cum mastice
mirre terbentine laudani an ʒ i
et unge et supasperge pulverem an
et ros an et bulliant cum mastice
et olibano unge et ex eo stomacum
et sup asperge pulverem ros et grana
torum arcet nauseam ¶ Aliud ad ide
℞ succi solatri succi absinthii an an
ʒ iiij farina ordei ʒ iij mastic ʒ i
rosarum rubearum pulverisatarum ʒ ij fiat
commixtio et unge ¶ Aliud q[uod] admi
nistratur qn omnia alia no[n] contulerint
et sedando dolorem atque vomitum
et fluxum ℞ colofonie terbentine
olibani an ʒ i sanguinis draconis
mumie mirre sarcolle an ʒ ß ros cor
ticum granatorum an ʒ i infunde sup
pannum et suppone stomaco

Capitulum 14 de nocumento appetitus de quibus debilitas seu diminucio destructio seu ablatio et corpore

Destructio seu ablacio appetitus eius q[ue] diminucio seu famis que est secundum galienum cibi indi
gencia seu desiderium fri
gidi et humidi, cuius orga
num os stomachi natura instituit sunt
nota Sunt enim species nocumenti
actionis appetitive Cum enim sit triplex
secundum galienum ablacio et est cum nichil
factus appetit · diminucio vero cum appe
tit parum respectu consueti Et eius corrupcio
cum appetit inconvenientia sed de hac
infra distincte dicetur eius autem
cause ex noticia causarum naturalis sufficienter
cienciam ipsum prius habet Inquit enim
Galienus contrariorum sunt contrarie
cause Cause autem prohibentes ipsum appe
titum naturalem secundum Galienum sunt quia Inanicio
membrorum · naturale desiderium corporum habens
fuerit venarum Inanicionem stomaci sensa
desiderium cibatum complens Si igitur aut

fortatur aut destruatur erit illud aut
quia membrorum Inanicio non precessit
aut quia naturale desiderium fuit destruc
tum aut quia venarum suctio non inve
nerit quibus mediantibus membra
trahunt a stomaco et intestinis sicut
radices a terra aut quia organum appe
titus i stomacus suam inanicionem
non sentit ut in bolismo unde cibatum
desiderium et voluntas replendi non
sequitur que famem esse dignoscitur
Aut quia nulla affuit ¶ Primum causa est
membrorum replecio et precipue ex humoribus
crudis non constipacio pororum
et caloris naturalis debilitas et occu
pacio ipsius in rectificando humores
crudos et grossos et digerendo et
administrando ipsum loco eius quod resol
vitur ut in cualibus accubentibus
in camins sasanis hyeme et videre
et invalide pinguibus et infebrientibus
febre flatica Secunda causa est quia licet
precessit Inanicio sensibilis vel insen
sibilis tamen quod fuit ultra et superflua et
sic naturale desiderium et iam destruxit quia
a venis trahere non potuit ut in
ulcerativo fluxu et precipue sanguineo et
febribus acutis et precipue pestilencialibus
et ethicis est manifestum et etiam in co
nvalescentibus et superfluo exitatio et
resolucione et diaforetico et resolu
cione sudore et fame diuturna et
similibus ¶ Tercia causa est venarum
et epatis debilitas seu opilacio sicut
in apostemate epatis fluxu opilativo
et febribus parvis et fluxu epatico
est apparens Quarta causa est que
est in organo scilicet stomaco et est mul
tiplex causa scilicet interior et exterior
Et interior aut propria stomaci aut ex com
itate Et propria stomaci est quelibet egri
tudo destruens sensum eius cibatum
sibi velut naturalem et commune additum
ut trahat non solum per se sed pro toto
quod desiderium cibatum complet et tamen
comparat licet pro toto trahat illud tamen
non habet ut stomacus eo quod trahit
ab intus et ab extra a primo sed infra de
hoc sume tres capitulos primo dicitur quod
secundum plures inveniens est mala complexio
prima vel cum materia Et prima vel cali
da et sicca per se vel per accidens illud
operans per se quia auferens causam
appetitus cibi quod est calidi et sicci
quia causa est frigiditas et humiditas in
ducens in eo causam appetitus · potum
quod est frigidus et humidus sic prohibet
famem et inducit sitim Quod autem
sic patet in iter agentibus in aere calido
et estatis tempore et in exercitantibus

et balneantibus magna calida in quibus
est videre qd' deficit fames Et sitis
augetur in contrarijs reficit fames
et diminuitur sitis. Per accidens autem
quia non sit caliditas resolvens et in
amens stomacum ut in camino appeti
tu licet raro sed dissolvens villum lon
gitudinalem trahentem et eius hu
miditatem et trahens ex alijs partibus
circa iacentibus ad ipsum et replendo
stupefaciens vel frigiditas et humiditas
quia non sit temperata ut predicta cooperans
ad naturalem nec superfluens parum ut in
camino appetitu sed valde adeo ut pal
licium faciat quare destruit sic sensum
et attractiuam eius et naturalem virtu
tem ut in balismo vel cum materia aut
generata aut influxa Et quanta
vel calida dissolvente et replente
et calefaciente ¶ vel frigida grossa
viscosa adherente ad sensum obtun
dente ¶ Influxa phi est aut a cerebro
ut in catarris aut ab epate ut in sus
tinentia famis que stomacum putridis
replet humoribus epate non habente
de bono sanguine nisi quantum sibi suf
ficiat vel non putridis sed bonis epate
de bone habente plus quam sibi sufficiat
ut innuit Ga. ut supra dictum est Aut
etiam a splene cum multam melian
i mittat illi qui repleat vel malam
adustam que calefaciat locum appetendi
¶ Aut in toto corpore ut cum precessit
vomitus violentus et frequens qui
debilitavit stomacum et provocavit
fluxum superfluitatum a toto corpore ad ipsum
unde factus sit lacuna superfluitatum Ex
contitate vero causa 2 est absoluta frigida
phi in egritudinibus cerebri sicut
soda litargia stupore et similibus Et
quique est cum contitate nervi ut vie in
medie inter cerebrum et stomacum sive
stomaci orificium quia sit paliticus
aut in egritudinibus epatis dictis In
quibus debilitatur naturalis virtus omnis
non solum appetitiua et in radice
verum etiam ex convenienti in stomaco
et toto corpore ¶ Aut in egritudinibus
splenis quia non mittat melancoliam Aut
in egritudinibus intestinorum ut in dissin
teria aut in vermibus existentibus
in eis et pungentibus ea quibus
compatitur stomacus licet quandoque cibum
participiendo causa sint etiam non appetitus
ut ait Aboaly sed illud indiget con
sideratione et alia debilitantia predicto
capitulo primo que monet ipsum ad expellendum
seu movendum non appetendum seu per
matricem ut accidit in retentione
menstruorum et impressione impregnationis

licet sibi accidat tunc corruptio appe
titus magis nec sit vere contitas abso
luta Exterior vero causa est primitiua
ex aere calido resolvente virtutem
suo excessu vel dissolvente humiditatem
et replente non consumente aut pro suo
excessu stupefaciente et prohibente
resolutionem ut in debilitatis natura
vel solum recludente calorem ad interiora
et calefaciente stomacum ut in robust
nam et exercitium superfluum resolutum et quies
nimia Inquit enim aboaly derelinquentes
exercitium incurrunt frequenter ethicam
vigilie superflue et sompnus superfluus
et potissime insuetis qui stomacum mollit
et laxum reddit ut ait ypocras
Cibus superfluus calidus vel frigidus
et huiusmodi ut supra capitulo de debilitate
dictum fuit. potus aque frigide plurime
et potissime in ieiunio ¶ Inquit enim y. Cum
aquam frigidam ventre biberit in
anito eorum corpora in defectionem adducit
¶ potus quoque vini antiqui qui est
causa sitis non famis ut ait Galienus licet
per accidens esse possit causa appetitus
quia sit inebrians et arto sistat. dimissio
etiam potus dilatum in hiis tibus mea
tos epatis augustos Superflua repletio
et in anitio predicta et alie accidentia
ut tristitia timor ira ymaginatio ira
ab hominibus et pueris et similia et
destructio seu casus appetitus in egritu
dinibus et cronicis est malum propter malam signi
et cause ut ait ypo. in amforismis Et
istas causas destructionis appetitus sunt
ipsa eedem cause debilitatis ipsius cum
sunt et ipsa facta a frigiditate est
deterior facta a caliditate eo quod frigi
ditas est acuens appetitum non destruens
¶ Signa vero quibus habet cognosci
sunt sensus qui operantur in eis et
inventio quia nichil vel parum
innocuiatur appetere rei eius qd' appetere
consuevit ¶ Causarum vero signa et
primo fine cause habentur ex dictis
precedente quia tales humores crudos
hunt multiplicare et ex hitudine
grossa et pingui colore humido et plumbeo
¶ Inquit Galienus color enim corporis huius
et diuinatum ostendit cum pnatione omnis
i sensibilis circumstantie Inquit ypo co
templari autem oportet tempus etatem
etc. Et quia ex inventa abstinencia
longa non minuitur corpus nec
ex febre longa Inquit enim ypo.
febricitantibus non insufficiens permane
nec corpus minime magis eo quod fr
naturam longitudine morbi sufficiat
quia humorum cruditatem et pororum
constipationem ostendit ex pigritia

corporis et desidia anime et tarditas motus pigritas et proportionatorum suspensio et exercicii cruditas. 2e autem cause signa sunt signorum predictorum gravia cum inventione evacuationum sensibilium vel insensibilium ultimatarum variatarum in exemplis adductis. Et primum signum est debilitas appetitive virtutis et est ut preparentur infirmo cibi quos desiderat et cum administrantur sibi gustat et vituperat illos. 3e autem cause signa ex hiis que in exemplo adducuntur sunt manifesta. Quare vero cause signa que in organo consistebant scilicet stomacho. Signa sunt quod sit mamordesicam (?) non percipiens et apud tus gustacionem rei acute puta piperis non sentit odorem nec sequitur singultus. Et siquidem sit eius causa interior et sit mala complexio eius propria pura calida vel frigida signa superius habita. Et ex eis signis est si sit calida sitis et innatur potu aque frigide vel frigida cibi actu non alterando distrasium eius excitat appetitum eius et ablatum sicut omnem enim male complexionem (?) reddit appetitum cum receptione panis infusi in aqua. Si vero sit frigida erit econtra. Si vero sit mala complexio cum materia generata in ea signa stomachi sunt debilitas et destructio precedens cum mali regiminis. Si sit calida erit sitis amaritudo oris et eructuacio fumosa et excrementa colica. Et ex assumptione cibi et potus frigidi et abstersivi appetitus excitatur. Si vero sit frigida signa erunt contraria et cum incipit comedere cibum et potum calidum abstersivum excitatur appetitus materia enim que inhebetabat sua viscositate et sensum stomachi obtundebat cum ex cibo vel potu calido abstergatur sensus stomachi vel stomachi redit et appetitus. Signa vero materie influxe sunt precedens mala dispositio predictorum membrorum cum inventione catarri consueti vel cum precedente abstinentia inveniuntur vel cum vomitu frequentato. Si vero causa debilitatis et destructionis sensus actus desiderii stomachi sit ex causa comitatis aliorum membrorum signa erunt inventio seu processio dispositionum seu egritudinum ipsorum membrorum quibus dictum est compati.

Signa vero causarum extrinsecarum sunt sensus et inventio predictarum extra vel ex relatu infirmi vel astantium ministrorum et facilis evectus eius et facilis cessacio quia in die et nocte sequente ut ait Galienus.

Cura

Curationis intencio est duplex generalis et specialis. Generalis est tres res prima est ablatio cause. 2a est confortatio stomachi et precipue superioris partis eius sensus et appetitus vivificacio et excitacio iam diu existentis destructi vel sopiti et confortacio ipsius debilitati. 3a est accidentium correctio ut est debilitas et syncopis et similia. Specialis est quod ex diccione generis scilicet appetitus destructionis et debilitatis in suas speciales causas accipimus et in actum vel operacionem venientes speciali cause convenientes adducimus medicinas et gratia auxilia demonstramus. Si ergo signum destructionis appetitus sint defectus mandibilis (?) membrorum et ipsa causa specialis sint repletio preparatum ex humoribus crudis cum pororum constipatione et caloris naturalis debilitas nec vel parum resolventis cura est quod tres res. Prima est humorum ipsorum digestio seu adequatio. 2a est pororum refectio (?). 3a est ipsorum evacuatio et resolutio. 4a est naturalis caloris confortatio. Primam rem complent usus ciborum et potuum alterantium non naturali calefacientium temperate et extenuantium prout in cura cordis specificavimus nec non et medicinarum eandem naturam virtutem habentium quas in cura male complexionis stomachi frigidi cum materia enumeravimus. Ex quibus est syrupus acetosus mellinus cum seminibus et radicibus et de ysopo calamento origano anisos et similibus. Et oximel squilliticum et dyaciton (?) et dyacalamentum precipue et dyaciminum et similia. 2am rem complent fricationes et temperate in universo corpore et multe cum blandis manibus calefacte cum oleis rarefacientibus et subtiliantibus ubi superius enumerantur. Et ex illis est oleum camomille anetinum et amigdalis amaris de meliloto et similibus et balnea temperata naturalia et termarum et artificialia cum virtutibus herbarum et florum predictarum que et prime sunt convenientia. Inquit Abohaly est quod cum balneum cibum indigestum digerit et humorem crudum maturat. 3am rem complent fricationes fortes prolongate et longa mora in balneo resolutivo ut est termarum sulfurearum et salsarum et unctiones cum oleis resolutivis ut oleo de croco de spica de costo de yreos et similibus vel provocantibus sudorem ut oleo de apio de calamento de pyretro. Si non fuerint multi quod in venis habundent precedat purgatio cum predictis laxativis ibi superius dictis. Et ex hiis est agaricus cum virtus eius educit

ex venis extenditur usque ad extima cor
poris et producit virtutes aliarum medi
cinarum tales humores educentium vel
alios usque ad eam et cum sit in coloris non
offendit valde stomacum Et ex illis est
elleborus · sed abhorreo hunc quoniam de ma
licosis valde nocentibus stomaco ex
istit ¶ Secundum vero complent predicta omnia
et ieiunium et abstinencia donec calor
regminatur et agrivamine releventur Et
ex assit est tyriaca antiqua et mis
tricita post digestionem et purgationem
humorum talium consumit enim reliquias
Et naturalem calorem a tota substantia confor
tat ut ait aboali Si vero causa
destructionis appetitus fuit defectus
natura et desiderii naturalis ex aliqua
porcitatem evacuacionum ultimatarum licet
precesserit membrorum manicio cura
erit due res · prima erit evacuacio
illam si adhuc perducet retineri 2a
est naturam paulatim resumere et con
fortare · primam vero complent que
sunt illius cause manientis correctiva
vel fluxus ipsius retentiva que super in cura
fluxus sanguinis ex naribus diximus
Et in cura cordis de sudore dyaforetico
et infra dicemus dante deo et in aliis
et ex aliis partibus corporis procedentibus
et ex omnibus omnibus sunt mira carabe
lutum sigillatum trocisci karabe et
de terra sigillata et similia et rob. mirte
et similia Et expertum per nos est tyriaca
in hoc casu scilicet ulcerativa fluxu
sanguinis desiccante virtutem nova cum
aqua suac ut ponit aboali · 2am
vero complent cibi et potus facilis
digestionis paucitatem superfluitatum et
multi et boni nutrimenti et cordiales
et eis medicine et electuaria et similia
in quibus gradatim procedatur parum et
sepe insistendo ut supra in cura cordis
diximus quibus aliqua appetitiva potest
permisceri ut vias alimenti aperiant
que astipticis et ponticis fluxum re
tinentibus fuerant preclusa Inquit
enim Galienus aptos eos quoniam 2um epar
exitus alimenti non solum inscriminis
sed etiam megris est securissimum Et ex
appositis est cinamomum calamus aromati
cum semine apii troscis cassia lignea
et spica et similia apium maratrum petro
silium et ipse fistici quod mundificat stomacum
et epar et aperit nutrimenti meatus et
etiam ficus sicce cum amigdalis vel in
cibus que aperiunt oppilaciones in
extremitatibus venarum et etiam quies
et sompnus in loco temperati aeris
Et aer accidencia naturam debilitancia ut
leticia gaudium temperatum Si autem
destructio et defectus appetitus fuit
ob defectum suctionis venarum licet fue
rint manifeste et hoc quando fuerit
debilitate vel ex mala complexione fe
brium paucitatem vel eis ex qualitate
fermati alicuius aciti vel ex frigitate
alicuius rei assumpte vel aque opii
et similium vel fluxu epatico vel oppi
lantis vel oppilacione ¶ Cura est due
res prima est cause cuiuscumque sit abscisio
cum hiis que in propriis capitulis describuntur
¶ 2a est reparatio venarum et epatis
quo sumunt principium et eis virtutem
attrahendi confortativo prout in
cura debilitatis epatis te scire faciemus
si annuerit gratia salvatoris Sed si quidem
destructio et defectio appetitus fuit
ob causam in organo scilicet stomaco quia
sicut manicionem non sentiat quam
venarum suctio praussiunt fuit quod eius
insensibilitas ob causam interiorem in
se ipso gravam que sensum obtundit et
eius desiderium mactiz cura est causa
ablacio scilicet egritudinis cuiuscumque quod
in proprio perquires capitulo Et si quidem sit
mala quoniam pura vel in materia quanta
vel influxa curam superius habuisti
Si autem insensibilitatis et defectus
desiderii causa fuerit ex coitate ad
principium scilicet ad cerebrum aquo sensum
recipit ut in litargia Et stupore
destruente vel debilitante cerebrum
et virtutem eius cura est due res
scilicet egritudinem cerebri corrigere si
possibile sit Si vero non sit possibile signis
pronosticis derelinque · 2a est ipsum cere
brum confortare prima rem complenda
tibi supra diximus seriose Et etiam 2am
et ex illis sunt cibi medicine simplices
et eis composite Cibi sunt avellane cao
gallinarum et cerebrum earum Caro et nis
serpentis confortant sensum et vinum
temperate sumptum non contemperat calo
rem eius et sua temperata caliditate
dilatat animam et spiritum multiplicat et
ipsum clarum reddit ut ait aboali Me
dicine simplices sunt olibanum et cor
tices eius storia [illegible] salgemma mira
bolani kebuli conditi aloes ambra
xiloales confortant infrigidatum sto
macum et muscus et oleum rosatum
et camfora confortant ipsum calefactum
et lac muliebre Composite vero ut
dyambra dyaolibanum dyamuscum aro
maticum ros metdatum et similia contra omnia
principalia et virtutes eorum confortant
Et si quidem sit ex coitate nervus ex
istentis inter media inter cerebrum
et stomacum orificium quod sit paliticatus
cura eius est paralisis cura quod superius

vires acetose

habuisti et est cura caturri et opilationis stomaci in parvo et ma dixim(us)
Si vero sit ex contate ad epar passum
in predictis egritudinibus cura est tres
res. p(rim)a est egritudinem quam nobis sit
curare que dicetur in p(ro)priis capitulis et
2a est ipm confortare ut in p(ro)p(ri)o capitulo
dicetur infra et ex illis que confortat
epar et etiam stomacum simul et in h(o)c
casu expedit sunt cibi et medicine
simplices et composite Cibi vero
sunt endivia acetosa alimin(um) z lac
feta(m) nomin(atur) camelaz et excitat ap
petitum rosa ut aqua eius lactuca s(cilicet)
et coriandrum cucumeri et cucurbita et
semen eorum et aqua frigida constate
quia non superet calorem et extinguitt
i natu(ra) moderate enim sumpta omnes
eius virtutes confortat Ericius et
carro eius ad calidos Ad frig(idos) vero nas
t(ur)cium menta allium cepe apium cappares
conditi passule et vinum stipticum piper
et aromaticum et fisticum ad utrosque me
dicine vero simplices ad ipsos confor
tative sunt amcos hebich acarus galan
ga et vinum purum et mellicratum conditum
z 33 et dixit nobis utrasque similitates
squinancias zarnabum piper custuta
ciperum folium absinthium origanum zur
rarum albus cassia gariofilum reubarbarum
d complexione sp(iri)ta confortat ea et
aperit et que sedant mordicationem
stomaci sicut passule balsamus cala
mus aromaticus eupatorium Ad calidas
vero spodium sandalus reubarbarum per ac
cidens resolvendo corelam et breviter
omnia abstersiva stiptica et aromatica Com
posite vero sunt que infra dicentur
Et ex illis sunt sirupus de absinthio de
custuta et de eupatorio trosisci de ros
de endivia de eupatorio de absinthio
de capillis veneris aqua fructuum z silva
Et etiam ut aromaticum ros dyambra
dyacimium et similia. 3a est paulatim
naturam corporis resumere ut superius
dictum est Et siquidem fit ex conta
te ad splenem michi solitam no
mittente quia fuit opilatus cura
est aperire et confortare que vero
illa complent infra dicentur Et ex
illis sunt que ambo hec in simul complent
et cum h(o)c stomacum confortant Sunt
autem medicine simplices et composite que
infra in p(ro)p(ri)o capitulo dicentur Et breviter
summa omnia que aperiunt opilationes pul
monis et epatis aperiunt opilationes sple
nis vias enim quando splenis opilatio non est
forte. quando quando forte est ut asserit Galienus
Necesse est medicine fortiores istis quales
sunt cappar(is) cortex tamarisci cortex

scolopendria agnus castus squilla et
herba nominata grece aschini i(d est) mundifi
cativa splenis et est cortex salicis et
fraxinus de quibus in antidotario in d(e)
fraxinus mentionem capitulo de trosiscis
de capparibus Interpretatur autem fraxinus
i(d est) frangens saxum et habet mirabi
lem proprietatem contra duritionem splenis
et lapidem et renum et vesice et fo
lia et lignum vero decoquuntur in
aqua ferrea et de ea quolibet die
sumatur ciphus unus in ieiuno
simplex vel cum oximelle squilliti
co et fiant ex ligno eius vasa
in quibus comedatur et bibatur
sunt enim efficacia et experta Si vero
fiat ex contate ad intestina patiencia
vel in dissinteria et verminibus
Cura eius est cura passionis intes
tinorum scilicet dissinterie et vermium
que infra dicetur Et siquidem sit
etiam ex contate ad alia membra ex
quibus convenit debilitas stomaci
de quibus convenit de super capitulo de
debilitate feminis mentionem cura
est illorum rectificatio scilicet matricis
2a est stomacum confortare ne reci
piat fumum vel materiam. primum inferius
demonstrabitur. 2um iam supra est p
missum Et ex illis que appetatum
stomacum habent confortare ne recipiat
fluxum menstruorum ad ipsum est em
plastrum ipsius cum ferro vino non ad
usta et mellissa et acetositas cum
prohibet fumos ad cor stomacum
et cerebrum ascendentes a matrice
quomodo in suo sumatur Si vero
a causa extrinseca primitiva aliqua
pervenierit ablatio ipsius erit circa
facilis redditionis ad sensum et de
siderium naturam appetitum. 2um rem
generalem complent confortativa
predicta in capitulo debilitatis et
aliis capitulis et ex hiis que confor
tant os stomaci sunt cibi z me
dicine simplices et composite Cibi
vero sunt et que comeduntur et
bibuntur et extima cuahu et lac
camellarum nominatum fetam Olive sa
lite cappares conditi cum aceto
apium trifolium cum aceto lactuca et
petrosilinum lupinus non amarus infra
comesta cum cibo et salsamento cito
nium fructus eundem modum administratis
excitat appetitum mortuum et suprie
sirupus eius fructus vitis silvestris
mistum cum aceto vinum acerbum aqua
mellis aqua extinctionis ferri vir
tutes desideratinas exigit omnes
calamentum fisticum pisca recentia

nio sicut granata acetosa mor de sem
acetosum – horum horum vero sunt
quedam sunt confortantia et excitati
cia appetitum in calido Quedam vero
infrigidando et quedam in vtroque
que parte discernes si sapiens fueris
Medicine vero simplices confortan
tes et excitantes appetitum in frigido
sunt halahasc et fructus eius mastix
xiloaloes piper ruta absinthium se
men raphani radix squinanti et
aloes In calido vero sumac mor
de sem ribes et alij cibi frigidi su
perius enumerati Composite vero infra
dicentur 3m item complent que
obuiant debilitati et sincopi que
superius in cura cordis diximus
Et ex approbatis que hoc causa conueniunt
confortant eum et excitant appetitum
Et approximatio odoramentorum delecta
bilium Et ex cibis ipsi infirmo sicut
est edus lactans et gallina assata
cum odoramentis intrornisis in ipsis
sicut est folium cinamomum garyophilli et
alie ex herbis ut origano irre ma
rino saturegia et speciebus confor
tantibus et excitantibus appetitum et
supra sorbitionum velocis nutri
tionis et panis infusus in vino et
frigido et in aqua frigida et in calido
confert Diaolibanum bonum ad frigus
stomaci et destructionem appetitus
et festinandam penetrationem cibi
in corpore et retinet fluxum ventris
prouenientem ex frigore stomaci
et epatis Recipe piperis calamenti spice
maris leuistici alias cardamomi
zasme aneos ana nigelle omnium ana
partes equales thimi balaustie ana
partes ij conficiantur cum melle despu
mato et sit dosis ℥ iij Confectio
epithimatis ad idem Recipe absinthij
romani costi alias piperis ciperi ʒʒ
ʒv olibani ʒ iij mastices ʒ v cala
mi aromatici galange squinanti garyophilli cina
momi omnium ana ʒ v in mitte mine
facte ex vino veteri et aqua ci
toniorum qua aspergentur post horum
contritionem et liniantur Electua
rium cum aqua citoniorum qua asper
gentur post horum contritionem
et liniantur Electuarium cum aqua
citoniorum lb iij mellis lb iij aceti
forti lb iij decoquatur super prunas
et accipe spumam eius deinde sumantur
ʒʒ ʒ v trium piperum omnium ana ʒ iij
terantur et misceantur cum predictis et
decoquatur donec fiet sicut substantia mellis
et detur ex eo coclear vnum quod est
aureus vnus et detur mane in ieiuno

ante prandium per duas horas Trifera
mundans stomacum a colera et flate
et soluit naturam cum facilitate et
facit appetere cibum Recipe citrinorum
kebulorum et embli et belli omnium
ana ʒ x radicum liquiricie ʒ v turbith
albi mundati ʒ vij ʒʒ ʒ v zedoarie ana
ʒ ij terantur et cribellentur et liniantur
cum oleo de amigdalis dulcibus et
confice cum melle et detur ex eo po
tio in tegro ʒ iiij cum aqua calida Com
posita bona ad excitandum appetitum
mortuum Recipe citoniorum pomorum pirorum
mundatorum a corticibus et granis et
frustratim incisorum radicum feniculi apij
et petrosilini capparorum ablutorum a sale
bulliant in aceto et aqua et vino ana
partibus equalibus et addatur cina
momi puluerizati et seminis puluerizati
ana quod sufficiat et adde rapas et
dauros Galsanicetum ex inuentione
mea Recipe micte sicce pulpe sumac panis
assi ana ℥ j infusi in aceto vel succo
citoniorum acetosarum cinamomi ʒ ij
terantur tollentur et collature addatur
parum ipsius aceti vel succi et vtatur
Salsa ex inuentione mea Recipe extre
mitatum pullorum zabrelorum et
porcellorum ana lb ij fasianorum et
perdicum et auicularum paruarum ana lb j
decoquantur in succo citoniorum acer
borum et succo granatorum et vino
acro ana equalia partium pulueris cina
momi ℥ ß j et parum croci ad colo
randum tum decoquantur tam diu do
nec inspissentur succi et minuantur
ita quod carnes non operiantur ex eis
deinde deponantur de igne et per
mittantur congelari in puteo vel
cistina Et si congeletur residuat in
eo psilij ℥ j ligati in petia pille
post cibum et ante tollunt ventris
constipationem fastidium auferunt epatis
et splenetici conferunt et vaporum
ductorum inflationem tollunt Recipe
mastices ʒʒ ciminum al thimi gariofili
sem basiliconis piperis longi ana
ʒ j piperis ana maratri seminis apij
aneos ana ℥ ß turbith albi et mu
dj ʒ vj confice cum succo absinthij
Da iiij ante cibum – pille de absin
thio et acoriro rosis iterum in antido
tario scriptum et sirupus de agresta con
fectio allzagili et de citonijs medi
camen expellens appetitum potissimum Recipe
cardamomi maioris cubebe ana partes
j zuccari albi partes iij dosis aurei
j post vnum cum aqua tepida ieiuno
stomaco ex frigiditate cum humore
vitro acetosi s. c. 187

i. mundant

Capitulum 18m de medicinis appetitus canini famis sincopalis et bolisim

Caninus appetitus destructioni eius noscitur esse contrarius in ista enim nichil appetitur in isto autem superfluus in quantitate continua et districta Et ex assumptione eius non satiatur et propterea est dictus appetitus caninus enim de sui natura multa et diversa appetens querit et inveniens tantum repletur ex eis quod eius stomacus non potens quandoque convertere compellitur illud expellere ante digestionem vomitu et quandoque secessu unde membrorum inanicio non cessat neque desiderium naturale neque venarum suctio neque etiam stomaci inanicio et sensus eius qui ymo superfluens frigiditas partium exterior vel interior pura vel materia flegmatica quantitata vel acetosa in isto regnans os stomaci exprimendo manet et ipsum inspissatum tenens et purgens commotionem in eo generat que est similis suctioni venarum que excitat desiderium velud famis naturalis sic semper appetit Non enim quod recipitur membris appetentibus satisfacit quia prius finit quam venarum suctio assequatur Et si quid sugatur membrorum intrinsecorum non est conveniens Incipit enim grave non est conveniens tamen consolidatur sed bene digestis nutritur corpus et sic membra manent inanita et arefacta semper appetentia Sic enim in corvo est videre qui cum unum intestinum et rectum habeat propter quod cibum sumptum tam diu retinere non possit quod dum digeratur et membris distribuatur trahentibus inanitus est magis in suo appetitu Aliquando autem quod recipit naturaliter stomacus retinet et in membris attrahentibus destinetur sugentibus vermis ad ea que non pervenit quia vermes multi existentes in intestinis participant vel transit ad ea sed in eis non remanet ymo resolvitur a forti caliditate ipsorum non circumspecta ori stomaci sed extensa in corpore toto unde remanent inanita et semper naturaliter desiderant et eis stomacus et tunc est constipatio ventris et retentio vomitus In processu tamen temporis est videre ubi aliud non invenerit accidens periculosum et mortale ut solet stupor et similia plurimi pervenit imbolisimum enim cibus non digeratur procul dubio convertitur in flegma ¶ 2m Ga. et multiplicatum sua grossitie et viscositate ori stomaci adherendo occupat ipsum et eius sensum obtundit et sua frigiditate superante valde eius virtutem sensibilem stupefaciat adeo quod licet membra sint inanita et trahant et venarum suctio inveniat stomacus tamen suam inanitionem non sentiat non sic sunt succedit desiderium ciborum i. voluntas replendi unde sequitur destructio appetitus quedam Que est dicta bolisimus ut sicut ibi sit possibile quod nulla appetitus canini assit nec eius quelibet causa inveniat ut in canino appetitu plenius / sed quedam sic quia membrorum inanicio Et eorum desiderium naturale venarum quoque suctio sed deficit sensus stomaci in sentiendo suam inanitionem unde ciborum desiderium non succedit sic dicitur bolisimus i. magnus appetitus membrorum inanitorum cum sacietate stomaci quod non sit saciatus quia suam inanitionem non sentiat ac si fuit saciatus vel sic quia partium sentiat quasi solo bolo saciatur Cuius contrarium est in fame sincopali in ea enim caliditate resolvente in prima(?) extenso corpore vel circumscripta stomaco in ultimo resolvente accidit inanicio membrorum suctio venarum Et sensus inanitionis stomaci non temperata ut in naturali fame nec superflua valde ut in canino sed simulta unde sequitur fames non sitis cum eius debilitate itaque nisi cito ei succurratur deducetur ad resolutionem et sincopim Ex quibus habundantibus intellectu manifesta est differentia inter destructionem appetitus debilitatem et superfluitatem eius que est caninus appetitus Et bolisimum atque sincopalem famem quo ad essentiam causas et etiam accidentia quibus sunt cognoscibilia Ex predictis etiam in precedentibus capitulis cura utriusque potest comprehendi In speciali autem et appetit ut infra ¶ Cura appetitus canini est si fuit a frigiditate oris stomaci pura vel cum acetosa materia due res prima tollit causam 2a sedat appetitum excessivum prima completur cum calefacientibus abstergentibus et resolventibus et desiccantibus predictis in alterum in capitulo antecedente que alterent frigiditatem et abstergant materiam acetosam ex quibus conferens maxime est vinum Unde ypo. potus indigentiam solvit Talis autem potus debet secundum Ga. esse vinum antiquum vinosum purum multum facti in ieiunio sumpti In quo non sit ponticitas nec acredo nisi assit fluxus seu vomitus quod est plurimum tunc eam opportet ut quod omne vinum auferat nam ponticitatem augmentum

efficit in camino acetosum et amarum
hoc enim respicit utrumque et hoc est
cura cause. 2a complet cum unctuosis
et pinguibus et hiis que sunt natan
do et replendo sua viscositate ori
stomaci adherendo nauseant et
appetitum tollant. Si vero caninus
sit cum caliditate resoluente cura
bis cum hiis que dicta sunt in cura
sincopis resolutionis. Et cura bolismi
est cura destructi et canini ex utraque
causa est tres res. oportet enim primo pro
uidentiam stomaci facere cum calefa
cientibus et abstergentibus predictis.
¶ 2o vero inebriat omnino quia ipsorum
resolutionem et inanitionem pro
hibere. 3o syncopi sub venire et
cibare cum redolentibus ex cibis et
potibus et pone cum vino et ceteris
cordialibus stomatalibus. ¶ Cura
vero famis sincopalis est cura canini
ex caliditate facti et iam dicta est
superius plenius per regimen eius in cura
doloris stomaci et est tres res. prima
est sincopi subuenire ut superius dictum
est. 2a est postquam euasit ab ea ob
uiare et prouidere ne reincidat
et illud fit cum exhibitione panis
in vino frigido et infusi in rob. de
granatis citoniis et similibus que con
fortant cibus et cum aliis confortantibus
stomacum interius approximatis. 3a e
st stuporem obtundere et humores et
poros inspissare corporis et illud cum
cibis grossis frigidis et stipticis. pillule
adducentes flava de stomaco acetosum
conuenientes flava de stomaco ace
tosum conuenientes appetitui canino
ex frigiditate cum humoris vero acetosi
Rp turbith albi et uiridis agarici ana
ʒ i turbith ʒ i. confice cum oximel
le squilitico et detur deinde detur
dyacitron dyacimimum quod digerit et
consumit humorem acetosum et alterat
distrasiam stomaci frigidam. Cum vero
adest ad fluxus quod est plurimum tunc
conueniens est confectio electuarij
ellesangie quod fit in tempore estatis
positum in antidotario nostro libri
autem expertus est ex raphano vitelli
ouorum et unctuosis et pinguedinibus
multis consumit humores aufert distra
siam frigidam et sensum obtundit seu
appetitum etc.

Ca^m de 19° de nemus appetitu corrupto

Capitulum 19^m de nemus appetitu corrupto

Corruptio appeti
tus est appetitus insolitus
et nutrimento hominis plurimum

ad acuta et salsa que sunt nota. Cumque
ad stiptica et pontica et sicca ut sunt
teste lateres et terra lutum carbones
et similia et est mala. Et quandoque acria
et acetosa ut sunt fructus acres in
matura ut limones poma persica ace
tum agresta pira nespula et cortana
et maciana. Et quandoque ad unctuosa et
dulcia. Et quandoque ad fetida ut sunt cimices
scarabones et similia et est deterior
corruptio. ¶ Contingit autem ex humo
ribus malis inequalitatem plurimum frigidis
et humidis vel calidis vel in stomaco cor
ruptis et humores generantibus in stomaco
aggregat generatis vel ab aliis membris
influxis ad quorum correctionem
natura appetit aliqua illis contraria ut
rectificet illos sicut in naturam corpo
ribus naturalibus vel accidentalibus descriptis
et precipue mulieribus seu defectis et max
ime pregnantibus in primis mensibus
primis et aliis in quibus menstrua in
temporaneo retinentur et unde que
appetunt talia. Cum enim natura molestatur
ex illis ore stomaci pungentibus vel ge
nerantibus seu afficientibus quo quo
modo appetit illis ore stomaci pungen
tibus vel generantibus seu afficientibus
quoquomodo modo appetit illis contraria
quibus corrigantur et consumantur
ut ab eorum molestia et grauedine
releuetur. Inquit enim galienus dis
trasia naturalis stomaci petit similia
accidentalis contraria. nec mirum si enim
natura que nostra dispensat corpora in
defectu et ordinant quia sapientissima
ut Galienus In interstitiis ad consumptionem
flatus coguntio ordinauit lumbricos
generari. Multo magis statuit ut natura
stomaci que mobilis est molestata
vel grauata ab illis humoribus appetat
talia quibus illis consumptis releuel
letur et ad appetendum solitum et con
ueniens rediat alimentum. Sic appe
tit acuta armoniaca et salsa quibus
humor frigidus et humidus consumatur
quia eius est causa. vel frigida et sicca
acetosa quibus humor calidus et
humidus extinguatur et sugetur a quo
causatur appetitus talis. Et quandoque licet
rob. fetida non quia simpliciter feti
da sed quia eorum fetorem et non grauia
et eorum metas consumentia et educentia
ut sunt armoniaca cimices et scara
bei qui virtute diuretica extra
corpus ipsum expellunt. Dictum
est enim superius quod appetitus est a contrario
et a contrario se se fugantia talium humo
rum in stomaco aggregatorum generatio est
corrupta eius digestione que qualitas

fiat et quibus causis infra dicetur
Et latius capitulo primo prout deus annuerit
nobis erit Nunc autem sciatis quod sit a
calido inflammante vel a frigido exting-
uente calorem naturalem stomachi et de-
bilitatem ipsum quare cibus non digeritur
ut debet nec intemperium queritur
sed in acetosum potius vel fumosum Et
calor exurens dicitur et hinc fit ste-
rilis immutabitur in putredine et feto-
rem ipsorum vero influxio autem est
a toto corpore ut in febricitantibus sed
scabiosis arteticis et leprosis vel ab aliquo
quo membro puta epate vel splene
et in mulieribus anuatice non mun-
da et maxime stomacho existente de-
bili et fameliciodum Inquit enim abo-
aly tollere fame stomachi putredis
replet humoribus Signa Signa Signa
corruptionis appetitus et specierum eius
nota sunt quia sensus infirmi stomachi
et inventio premedium illum ostendunt
Sed siquidem fuerit ex humoribus aggregatis
et eructuatio fumosa et iuvantur
frigidis calidis vero leduntur Si vero ex
frigidis signa erunt contraria sine siti
et estuacione et cum oximi oxirozmia
erunt et iuvantur calidis a contrariis vero
leduntur Si aut sunt in eo quantum
signa erunt precedens regimen cibi et
potus et aliarum rerum non naturalium et dis-
crasia stomachi manifesta et apparens
absque lesione primo cum sanitate totius
corporis et membrorum Sed si influxa
precedens dispositio corporis vel membrorum
invalida et districta seu morbosa ad
quam sequitur talis appetitus corruptio
eiusque variatio quia intentio penes
variacionem per intrusionem et re-
missionem ipsius tibi indicat et declarat
Cura
Cura corruptio appetitus est duplex
generalis et specialis Generalis est tres iiis
prima est humores corruptos in stomacho
aggregato evacuo Cum complent vo-
mitus et solucio ventris. 2a est dispositio
stomachi illum humorem generantes quod
complent regimen et medicine eius
distrasiam alterantes ipsum. 3a est corporis
vel membri sic quod mittens seu influens
sit rectificatio quod complent illa quibus
vel quam que in cura distrasie eius com-
muna in fluxa recolligimus ordinasse
Specialis est multiplex 2m multiplicem
eius speciem inquirere unamquamque predicta
sit attribuenda Si igitur appetitus sit ad
acuta armoniaca et salita quod efficit
humor frigidus et humidus studebis primo
ipsum educere vomitu post esum sallitorum
comestionem cum raphano et oximelle
provocato cum aqua decoctionis rafani

aneti seminis eruce nasturcii et silium
cum aceto squillitico aut oximelle eius
si expediat et hoc est convenientius et
appropriatius quando talis humor in superiori parte
stomachi dignoscitur habitare quod si sui gra-
vedine fundum petat purgabis cum
clisteriis vel farmaco ut cum turbith
non confortato si aliunde influat vel
agarico si a toto corpore vel et siquidem
sit imbibitus cum yera aliquia ex imag-
inis ut supra de cura male complexionis
stomachi cum materia tibi ostendimus se-
riose et complete. 2m vero com-
plencia ibidem ostendimus et in precedenti
capitulo immediate Sic etiam rem tertiam com-
plencia ex convenientibus tali appetitui
corrupto et post purgacionem uti
exsiccantibus et abstergentibus veri
putredinem ex quibus sunt cibi et me-
dicine appropriati Tibi aut ut carnes le-
poris cappares conditi cum aceto in principio
cibi nasturcium in prima mense et etiam
potus aque ferri et in 2a mense
pistici et passule Sunt et medicine
simplices sunt ciminum carmenum et
aniceos ante cibum et cardamomi partem
Et ex eis sunt xiloaloes bibitum et sticados
dos et bellsenus sal napticus squilla
et acetum eius cinamomum spica nardi
et alia que supra in cura cordis enumera-
vimus. Composite vero sunt confectio de
storax ferri arotiticum rosarum et similes Si
vero talis appetitus sit ad ponticam
et sicca et lutum primo humidum humorem
qui eius est causa evacabis cum predictis
vomitum provocantibus et ventrem sol-
ventibus cum excitatione et turbit pol-
podium yera catarium et lebuli deinde
stomachi distrasiam humidam alterabis
cum siccis cibis et medicinis et potibus
excitantibus et cum regimine materialis fac-
tivo noto infra cum de coctione loquimur
si deus voluit Et quibus sunt ex acutis
sicut sinapis et similibus Ipsum
enim abstergit humorem malum excitat
appetitum et est utilius in reducendo
appetitum mulierum luti Et 3o ad quod in
fluit si quod sit membrum vel corpus predictis
modis habebis respectum Sed si sit ad
acria vel acetosa primo humorem cali-
dum colericum vel salsum vel efficit cura-
bis vel evacuabis vomitu cum aqua te-
pida et aceto vel aqua ptisane
vel aqua decoctionis seminis attriplicis
Aut clisteri si petat deorsum quod ex
punctura et ardore stomachi inferius
facto propter aut cum aloe qui confor-
tat stomachum et mundificat a colera et
flegmate et exigit appetitum corruptum
et salsum qui est a salso humore et

yera galieni et infusio decoctionis ab
sinthii et fumi terre. Et calidis stomaci
distrasiam calidam cum frigidis nota
super absinthium capitulo precedenti et cum re
gimine infrigidativo et humectativo
et ex illis est aquam frigidam bibere
in ieiunio et aqua lactis et lac aceto
sum et succus acetositatis citri et propter si a
matrice propter retentionem menstruorum
causatus fuerit et succus granatorum mu
sorum propter si talis humor a stomaco fuit
generatus et ingrossatus ut puta cum
cibis grossis et lacte et amido et vino
grosso et cucumeribus immaturis fru
mentis et lacticis et granis granatorum et
tertio influenti si quid sit puta epatis
dictis remediis obviabis. Et si talis
appetitus ad unctuosa et dulcia pro
curabis humorem similem melancolie qui eius
est causa cum decoctione epithimi et
mirabolanorum indorum et succo granatorum dul
cium expressorum cum pulpis eorum et siru
bus et clisteribus ex aparatis nota supra
nominatis in cura male complexionis cum ma
et vomitu vero cum temptabis evacuare
Inquit enim ypocras in amphorismis me
lancolicas vero non inferius ac vehementer
eadem ratione contraria apponentes. Secundo
distrasiam stomaci corrigens et confor
tabis cum contrariis alterantibus et cum
regimine humectativo ut supra et etiam
infra dicemus et ex convenientibus eis est
sucarum buglossa mellissa et coriandrum mo
dum appenmata et vinum acoticum subtile
et clarum et maturum et granata dulcia
et poma dulcia redolentia et similia
Et ultimo ipsi splem Et ultimo ipsi
splem si nocens fuit ut dictum est et
aliis curam appenmabis. Si autem fuerit
ad fetida primo humorem corruptum
et fetidum qui est ipsius causa expurga
bis quem qualis fuit cognoscere poteris
ex fetidis que appetuntur nam illis est
contraria et talis expurgatum apparabis
ei quod si ignoretur qualis vel cuius
fuit speciei vomitu cum aqua naste
rii educet et etiam cum yera purga que
mundificat ventris putredinem et ocium
mam putridam vel putrisibilem Et propter si
propter ignoretur ut predictum est et si fuerit
ibi lumbrici ipsos necabit et educet
et alio que in suo dicentur capitulo. Secundo
caliditatem propter nam stomaci alterabis
cum medicinis frigidis mundificantibus
et abstergentibus et regimine cum frigidis
et sicut abstergentibus supra enumeratis
et hic ad maturitatem appones si expediat
remedium probatum capitulo suo. Decoctio
valens ad eum qui comedit bolum et
corruptus est stomacus quare timetur

ne corrumpatur eius complexio Recipe cupu
larum glandium ʒ viij aloes vj poliatre
ʒ vj radicis squinantj ʒ iiij ʒ ij fran
gantur et coquantur in rotulis duobus
aque donec perveniant ad medium re
cipiatur ʒ pro qualibet die pro dimidio
et reiteretur cura. Demum modus de
coctionis ad eum qui comedit lutum
et eius corrumpitur stomacus et cit
rinatur color et timetur super eum ex ydro
pi et est false. Recipe cupularum glandium
ʒ ij passularum enucleatarum ʒ viij ani
ʒ iij mirabolanorum citrinorum belli et embli
orum ana ʒ v storie fracti contrite infuse
in aceto acuto et exsiccitate et torre
facte super patella ʒ iiij fiant iij de
coquantur cum vino pontico ʒ viij tam
diu donec remaneat medietas et coletur
et detur ieiuno vij diebus Conducitur
decetere dicens desiderium comedendi lutum
Recipe cimini carvem vel cardamomi mastici
anisi vel cubebarum ana partem unam detur
ex eo in ieiuno ʒ j et masticetur
cum masticatione bona et degluti
atur aqua eius in vespis. Electua
rium bonum ex inventione nostra curans
caninum appetitum et corruptum desid
rium Recipe passularum enucleatarum ʒ v cu
pularum glandium ʒ ij anisi ʒ iiij mirre
mirabolanorum nigrorum embli et belli omnium
ana ʒ vij storie fracti infuse in aceto
exiccate et torrefacte ʒ viij car
damomi minoris cubebe ana ʒ iij zuccari
tabarzed quod sufficiat dosis ʒ j cum aqua
anthos ieiuno stomaco. Electuarium
bonum et expertum contra putrefactiones
stomaci et eius cum stomaci residuum
cibi et potus propter calorem inopiam aut
melius male gubernat nec patitur aliquas
putrefactiones in eo generari et con
fortat cor et cerebrum et totum corpus
preservat menstrua et rectificat malicias
matricis Recipe trium piperum ana ʒ j gari
ʒ ij aristologie longe et zedoarie
violarum betonice ana ʒ iij salis gemme
ʒ ij mirre electe ad pondus omnium con
ficiatur cum sirupo de spica dosis a ʒ ß usque
ad ʒ j et ß. Et pillule preservantes stoma
cum ab omni lesione intrinseca nec permittunt
humores putrefieri in eo primo abster
gunt ipsum et mundificant rugas et
parietes et qui assiduat usum earum
diebus singulis permanebit illesus
capitis vexabitur et nichil est oculis
mirabilius salubrius istis et eis qui
tristantur subveniunt et est medicina
matricis mirose et visceris interiorum
quarum hec est permixto Recipe mastic
ʒ iij aloes electi ʒ x agarici boni ʒ iij
conficiantur cum succo aurille dosis est due

pill' vl' iij. qui iter dormitu et possunt
recipi s'm modu' voluntarium usque
ad 17 ad 21

vl

de siti et cura eius

Capitulum 20m de siti et medicinis eius

Sitis ut supius est appetitus frigidi et humidi q'e est potus causa autem eius. quedam est interior. quedam exterior. Et interior quedam est p'pa ori stomaci et est p'pia passio. Quedam ex vicinitate et co'itate ap'pinqua vl' remota. et eius est causa in me'ta et quieta et est mala complo'e rei desiderate contrariu' q'ma calida ipsius oris stomaci vl' sicca. vel utr'q pura vl' cu' ma' in stomaco aggregata et rugo's eius scilicet colica salse et ebulliens seu s' corrupta inco gn' nerata vel influxa. Et vicinitate autem seu ap'pinqua et eius est causa. cuiusdam ex mala complo'e ventris meri ieiuni intestini cordis et pulmonis cu' eni inflamant' et excitant' calidis insu' caliditate eoru' calefiat et exiccetur os stomaci aut alg'amasat et glandule in radice lingue posite quare exiccant' in eis humiditates et minuunt' que humectare linguam et os nat'ali'r hnt. Aut co'itatem ad mesaraicas cu' opilant' quare q' bibibit' non penetrat de stomaco ad epar quare remanent semp' membra exiccata desiderancia rore'm licet plur'm bibat' sicut accidit in ydropisi et colica ex co'itate longinq'. sicut cu' accidit p'p' epar sup' calefactu' vel apostematu' calido apostemate calefaciente et exiccante humiditate corporis omnie vl' infrigidatu' quare no' attrahit potu' unde membra remanent exiccata et desiderancia rorem. Aut p'p' egritudines cerebri sicut frenesis mania et melia. Aut p'p' egritudines cerebri sicut frenesis mania et melia. Aut p'p' egritudines renu' ut dyabete Aut ex co'itate ad totu' corpus ut in febre et sudore diaforetico tisi ethica ptisi et sil'ibus. Causa aut exterior et est causa p'mitiva et res n'ales et non n'ales inde late ap'p'ximate. Et n'ales s't non n'ales ut aer calidus ut siccus qual' sub canicula et ante caniculam et p'p' eius caniculam n'ali'r existit vel artificialit' ut in balneis et stuphis et similibus. Et exercitiu' laboriosum et p'pe locucio multa. Et cibus valde calidus actu vl' potencia ut s't alia et sinapis et similia. Aut sicut fictus et salsitus et grossius ut s't carnes bulalinae

equine vaccine antique et similes Et viscosis ut sunt carnes porcine piscium magnoru' no' squamosoru' ut est malaciu' et ostrarea d'moru' aut laborado valde inflamat' et exiccat' quare sitis sequitur sicut accidit homi' vinosi antiqui plurimi et vomi bullientis no' depurati aut habentis materia' acquisitam venenosam vl' q'ma vespe mortue fuerunt in eo. vl' q'ma fuerit sp'ciatim sup'flue aut aque male q'litatis inutilitatis tempore ut salse sulphuree aut in'l'e. Aut paucitas p'pter abstinenciam a cibo et potu in ieiunatibus voluntarie vel de necessitate Et sompnus plurimus et profundus in complo'e calida et sicca in ieiunio factus vel sup' cibu' calidu' et siccu' vel medicinam Et etiam vigilie superfluentes et exiccantes et eis aie accidencia ut fortis ira indignacio timor et ymaginacio mortis festine ut inductus ad mortem appet et gaudiu' sup'fluum et similia. No' n'ales vero sunt puncture aialiu' venenosoru' ut s'pentu' apu' et vesparu' et silium Et medicine calide sicce et laxativa in solucione sup'fluentes vl' sufficientes soluentes que inducut hnt sitim a c'ire vl' ab effectu q'ma educunt a corpore humidum que si in p'n'o solucionis no' appareat s' in p'cessu et sit moderata p' sufficientem purgacionem. Unde ypo ait Quecumq' infirmantis no' sicut dixi purgant no' quiescit donec siciant.

Signa sitis sunt sensus et molestia s' facte a causa interiori p'p'a sunt signa male complo'nis calide et sicce stomaci que supius humidi et sitis g'n'a et eq'lis. Si facte a vicinitate et co'itate est ancessio disposicionis illoru' membroru' q'u' co'itate patitur et variacio sitis in augmento et diminucione s'm varietatem disposicionis illorum. Facte vero a causis exterioribus signa s't adventio et ancessio illaru' exterioru' q'ms fuit.

Cura

Cura sitis est g'n'alis no' ex hiis que dicta sunt in cura male complo'nis stomaci calide et sicce vel utriusq' cure et cu' ma' generata vel influxa. In speciali autem est due res. s. auferre causam et sedare eam. Set siquidem est tollerabilis tunc debz p'mo causam abstinde' — deinde accidens vl' ipam si inpressio facta fuit mitigare. Si vero sit intollerabilis tunc op' p'mo eam mitigare. de' causam auferre — p'm p'p'e complent potus et cibi frigidi vl' humidi vl' utriusq' et declinancio vl'is recepis mali ad f'm et humidu' Et si a p'po pas

inde

sione fuerit et a sola pura qualitate
quales sunt chilus ordei amidum cucur
bita medulla citrulli mellones pnap
sica granata consolida et olera et spi
nachia et tpheres lactuca panis mundus
carnes eodine vituline et ova cum tota
litate eorum ¶ Potus aut si ex aqua
fra que de stomaco cito mordetur
zm ypo vel aqua ordei in qua residet
rose cum sopitibus si sint mature vel
si no fuerint imature vel in nube et
aqua fra et coriandri et cu
aliis sucis qui stipticitatem heant aliq
grossiciem sube vel aliq rem admix
tam que teneat ipm in stomaco nec
sin velori penetrationem assentiat sz
resistat quales sunt vinum acrbum et lim
phatum sucus marianorum et citoniorum
cum fgida aqua in quibus sit panis in
fusus qui pmitat vel cibus alius. de
inde porrigatur cibus em et pre panis cum
sit spongiosus potum in stomaco retinet
dum qui impssionem faciet et eius cmz
pra altabit nisi causa fuit in mebris
remotis tunc em humida et frigida sub
tilis sube facilis penetrationis sunt co
nenientia. Unde si aque admisceat
vini modici vel aceti misceant vini mo
dicum vel aceti optimum et sm galienum
Quod si altatur aer cum frigidis et hu
dis ut in fu-mi quiescant et dormiat
repleant no abstineant apdicte et
gaudiant et letent cibus carabimt
et potissime ubi a medicinis summunt
auxiliu que sunt simplices et composite
Et simplices extraus ut rasura cucurbite
et sucus eius solat lactuce pol portula
ce flores ros violarum nenufar aqua
ros agresta sucus citoniorum cum aceto
et folia salicis et silia ori stoi applicata
sandal quoqz camfora et spodium ubi
ma colica influat ei interius autem
in hac accetosum sucus marianorum mus
cillago psilii aqua melonis indi et
aqua seniz et aqua prunorum sebesten
imbarum et lacturarum liquor et silinz
Infrigidanio quoqz pedum cum aqua frigida
caliditatem stomaci extinguit in debili
bus pre no robustis sicut calefactio
eorum frigiditatem altetat calefacit et
confortat et pre si sit temperata ex
dicime composite infra subiiget Qz
si fuit a mala complone stomaci cum
ma et colica complent ipm ablatione
aqua prunorum aqua absinthii cum ros
et sebesten sucus ros. violarum et sirupo
carum pulpa tamarindorum et mel rosarum
Et ex composit aqua fructum Si vero
sit amara salsa complet sucus aqua
fumi tre et sirupus eius et aqua lact

et yera galieni cum aliqua pdictorum frorum
exhibita et aloes cum aqua lact Et similiter
si fuit a ma putrefacta nec no ea que
stomaci putrefactioni hunt mundificate ergo
congruum precedente calore humili Deins ac
mitigatio cum pdictis et pre potu aliq
pdictorum et frequenti ablutione et pre
cum aqua pura vel pmixta suco gra
torum accetosorum si fuit a sola z pura
qualitatis malicia pre vel cum ma colica con
ferunt em cause et accidenti et sirupus
accetosus facit illud quod si fuit a salsa
et baurachia acetum limphatum maxime
aufert ait Galienus sz non ut cito
penetret de stomaco sit in eo virtus
stipham affectate em habz ut medicinas
retrahat ad os stomaci et teneat i
eo ut no cito penetrent et nuz digerere
grossum que est ps eius dum suz quod
pretatem habet ad illud Inquid aboali
si vero fuit a putrefacta mitigabunt
grana acra et nusa Z si sit influxa
mebro influenti curaz adhibebis stomacum
mundificabis et confortabis Qz si ex con
tate pp inqua et vicinorum mebrorum
fiat due res sunt nue. po em illa rectifi
cabis cum ppriis que ex pdicti sunt tibi
no. 2o si impssio distralie more stoi
facta fuit et remansit altabis cum pdictis
Et siquidz fuit ex iecore cum hiis que
more tenent et cum carne prunorum
pulpe tamarindarum liquiricia melone
indo seu aliquo pdictorum frorum et
hiudorum et cristalli et palee ordei que
residet in aqua fra et masticatio
ramorum portulacarum et pinorum vinis
et cum potu aque frigide sugendo.
sumpte in vase stricte orificii ut ait
aboali Et similiter si fuit ab alguma sat
stomaci et ieiuni Si vero fuit ex pul
mone et corde cum inspiratione aeris
fri et cum cibis et potibus quoqz fris
et cordialibus et medicinis interius
et exterius approximatis que in cura
cordis diximus in quibus sit aliquid
lenitivum stb mixtum vel virtutis
deferens ad ipm et fronis Et si ex
vicinitate ad meseraicas et mappilis
que diximus. s. in cura egritudinis i vena
et porro ipius Similiter si sit ex epate
cum endivia cum aceto et sirupo eius
et aqua seminum eius et tasaindus
et dyacitron et fro gonons et ceroto
de sandalis quod in uro posuimus antido
tario si fuit sup calefactu Si vo in
frigatum cum dyaltea dyacinturma et
absinthio et sirupis eorum et eupa
torio et aliis que in pprio loco diximus
Etiaz si ex cerebro cum hiis que i cura
passionum eius diximus Et si ex remb

cum hiis que in cura dyabetis diximus
Et similiter si ex caliditate ad totum corpus fiat
cum hiis qui curant febrem ethicam et pti
sim que diximus in propriis capitulis et aqua fri
gida cum vino mixta vel cum aceto operi
ferat est propria dicit Galienus Et si ex sudore
dyaforetico cum eis que diximus in cura cor
dis et si ex cursu cum tollerancia eius si pos
sibile est Inquit enim ypo. Ea quorum cursus
sit aut facta est nichil date opportet
Si aut non sit possibile mitigetur cum aliquo
quod cursum et evacuacionem restrictiva quod ex propriis
signis per quos stendo expertas habeat pro
notare non impedimentum ut est aqua ordei me
lonis indi. quia appetitate habent sudorem provo
care Et semina ca que habent provocare
evacuacionem per urinam Et aqua fru
tum que provocare habent evacuacionem et cursum per
fluxum ventris et similia Si vero sit si
ex causa exteriori Et primitia cum quecumque
fuit auferatur. deinde eius impressio que
remansit more stomachi corrigatur et al
teretur ut est predictum Et siquidem sit ex cibis
grossis et viscosis multis et diversis nimis
digestione laborando stomachus infla
matur et sitit valde cura est sompnus et
non potus Inquit enim ypo. Quibus noc
te bibendi desiderium est valde hiis si super
dormierint bonum aut Galienus intelligere
et hoc si sitis sit tollabilis et fuit proporcio
cibi et potus passumpti Et si non
fuerit tollabilis nec fuerit proporcio inter
cibum et potum bibere aliquid ad mitigacionem
sitis est utile. deinde super dormire nichil
aut bibere pena est sine innanire quod
dicat tunc bibendo innat et non noceat non
bibere pena est nec modice secundum innanietur
primo potatus nocumentum Inquit enim Galienus
igitur nullus prudens id dabit vel faciet
quod nullam auferat utilitatem nocumentum
vero scitum habeat in mensura quam bibere
opportet parum vinum puri quod iuvat dicit ypo.
digestionem proprie in consueto bibere post
cibum in non consueto vinum bibendo dicetur ad mi
tigacionem sitis parum aque frigide Et propterea si cibus
calidus fuit et sicitus vel vinum lunphatum
si stomachus non tolleratur aquam in vase
stricti orificii sugendo et quanto frigidior
fuerit minus sufficiet ea aut aboli Si
vero ex cibis salsis et aqua salsa et potu
aque maris fuit succurratur ei cum si lora
nate grananis mirte et pomis dictis zuaiz
et cum unctuosis ut est butirum et propter eius
et brodium carnium Et si fuit ex potu aque
mixte et sulphure succurratur cum lacte lac
tuca cibis grossis amido cum vino subtili
odorifero et utrisque cum aceto lunphato
Et si fuit ex punctura alicuius et rep
tilium calidorum primo curetur cum eo quod equali
ter expirit venenum sporum ut puta cum

frigidis qualia sunt aqua coriandri lac
tucarum et acetosum infusum vel infri
gidatum in nive et aqua camphore et
similia vel aqua frigida cum pulvere terre
sigillate que extinguunt inflationem
et eius educunt statim. deinde cum cogno
veris speciem alicuius animalis quod illis sit propria
que infra diximus Si aut ex salvenute
medicina sufficient aut superflue fuit
succurrendum prout te scire fecimus su
inmus in accidentibus que hereditare faciunt
medicine salutis Sit aut ex qualibus
aliarum causarum preterictarum cura est separium
amorio et privacio cum regimine predicto
sublacio sitis et diminucio et confractus erit
causis et cura erit contraria Corrupcio
vero sitis ex sibilibus causis corrupcionis ap
petitus provenit et similis erit cura Cor
ruptus extinguens sitim ex causa calida et
sicca vel quod ita eciudine circa epatice lupulis
borraginis aceto selle attelune ana ℥ j. mo
larum ros florum nenufaris et cucurbite
lenticularum aque florum vine ana ℥ j or
dei nudi pugillum unum pinorum sebesten
inmiturum ana xxv. seminum ostidorum ana ℥
j seminum communium ij. psilii integri seminis citrioris
ana ℥ j. zuarum albi lib. j. succi granatorum
musorum lib. quod acetositati cum sandali albis
et rubei spodii ana ℥ j. camfore ℈ j. trocis
gracina v. sumat cum aqua frigida et te
neat in ore capitalium. Item fiat iulep de succo
limonum vel de cucurbita quod posuimus in anti
dotario nostro. et trocisti de camfora et e
lectarium de sandalis. Item epithimetur cor et
stomachus epar ex pulvere camphore san
dalorum cum succo iusiire cucurbite aqua
ros et pauco aceto et cathaplasmetur
cum foliis vitis magna ros Medicamen
Galieni quod magister Johannes de garda fecit
Imperatori insiti vehementis fo. aquam fri
gidam et urora de super acetum album purum quod
tum tollerare poterit bono modo da bibere sto
macho ieiuno quantum est sanabitur statim
secundum Galienum si deus voluerit

Capitulum 27 de nocumentis digestionis ex quibus est
debilitas distructio et corrupcio et
cura eorum

Ca 27 de nocu digestionis ex quibus est de bilitas destructio corrupcio et cura eorum

Debilitas diges
tionis est nocumentum ac
tionis digestive stomachi
et fundi eius cum propria est
Cum enim nocumentum ipsius sit
triplex tamen scilicet diminucio destructio et
corrupcio nec sit in superfluitate ut aliarum vir
tutum. debilitas digestionis erit nocumentum
diminucionis ipsius et est cum minus digerat
quod consueverit et in longiori tempore Sicut
destructio est cum nichil penitus digerat

vel aliquod de quo sit curandum sed derelinquat
rudum Et corruptio cum in malicia consistat qualitate
scilicet adustam seu fumosam seu acetosam vel cor
ruptam putridam et fetentem nec odiosam
Non aut consistit eius nocumentum in superfluitate
ut aliam Cum enim omnis actionis virtus exis
tat tamen actio que erit principaliter a virtute
sed mediante organo ut significamus nocumentum fiat in
ea non erit ex parte virtutis proprie sed ex parte organi
vel obiecti . ut ait Galienus et hec mala sua
est intentam Cum enim asserat quod singulum
membrorum operatur propriam qualitatum receptionem quia
ex quo est qualitatibus stomacus quod organum
existat primo digestionis epar 2° et me
bra alie 3° tunc propria virtus digestiva per
fecte operabitur cum eo cum tempore qualifica
tus seu situatus existit prout ipsa virtus
et eius operacio exigit Cum autem digestio
sit alteracio fiatque decoctionem indiget
virtus organi ipsius calore Et cum sit eo
alteracio adequacio quedam virtutum inter tunc
indigebit calore temperato Temperato enim
calore est equaliter agere in omnem partem de
coquibilis rei temperate seu equaliter ut
superius et interius in aeria melle Et
propinde Galienus ait Et non oportet quod sit in
membro quod indiget digestione nisi spiritus vapor
sive vaporosus multe caliditatis et sit secundum
finem existat in caliditate ita quod quanto ma
ior est quod digestio minor est digestio magis
est naturalis nec eius maioritas aliam cum
omnes alie ordinent ad ipsam et non converso
Si vero diminuitur obtundit et debilitatur
aut adeo diminuitur et debilitatur quod nichil
temptat alterare et coquere de quo sit
curandum et tunc fit digestio seu indigestionis
ablacio Aut adeo diminuitur quod incipit
alterare et coquere nec deficit in alteracione
sed vigorose nec aut uno tempore paulatim
et sic in longo tempore pervenit ad decoc
tionis perfectione et equalitate et tunc
fit digestionis debilitas aut deficit in via
non potens venire ad terminum equalitatis
in alteracione et tunc fit corruptio mar
cidam qualitate Cum vero superfluit quantitate
infinitum et maxime si obiectum subtile exis
tat vel etiam corrumpit cum calor non solum
cum non sed si ita debilis ex superfluitate fac
tus adeo quod non regat et ex novis ducitur
superfluens talis aut infinitum conversio
seu adustio non fuit superfluitate indigestione
cum superfluum dicat addicionem quam quod per
supponit speciem non mutatam Conversio autem
in adustione vel fumum non finat speciem
adequacionis quod intendit digestio ymo de equa
cione alterat et transmittat in speciem diversam
eam scilicet adustionis et fumi nec reducibilem
etiam ad ipsam sicut incitandam et mace
dum mutacio nam secundum Avicennam quod super ex
cortuz est incitandaz non pat. Cz aut rudu

est et semicoctum potest in omnem adequacionis
perfectionem advenire Inquit Galienus mane
aut quod corruptum est 2m ventrem et opor
si tempore procedente paulatim digeritur
et fiet benignum quod primum habuit indiges
tum et illud per naturam emendatis digestionem
fructibus condemnatam Talis aut mutacio
dicitur corruptio a medico sicut marcidam
mutacio licet non proprie quia non est obiecti
de zelico et regimine naturalis coloris sed tamen
large ut consideracionis advertere non
verum et incoeptum talis alteracio non est ad genera
tionem que est equacio intenta a digestione
quod erit incontrarium talis aut est corruptio
nec potest esse aliud cum generacio et corruptio
sint in mutacione contraria non sit alie inslentes
cum enim eam actio non sit per motum altera
cionis ut digestio sed per motum localem quam
non diversificat speciem superfluitas qualitatis
organice ipsam non mutabit nec altera
bit in diversam speciem quod sua intendat via
macionis sed in superficie actionis presupposita
adequatam sit possunt superflue sic diminu
tionem secundum intencionem et remissionem proprie qualitatis
agentis . Hec quoque declarat ipsarum cor
ruptio que in malicia consistit motu ex quibus
habundantibus intelliguntur species nocumenti
digestionis quot sunt et que et quomodo que gu
mant . Sed quod in uno reducemus capitulo et
quomodo dividitur inter se in nota sunt et cause earum
inequalitatis . Sunt enim sunt causae earum inequali
parte organi et agentis instrumentalis aut ex
parte obiecti scilicet cibi et potus Sunt ex parte
extrinsecus supervenientium humorum indispo
nentem ipsam Ex parte stomaci dupliciter quia aut pa
ciatur in se principaliter aut per conditatem et
colligantiam in se principaliter ut quia pa
ciatur complexibus contradictionem Vel quia sit in
distemperatus distemperancia digestionis principaliter
normaliter distemperancia normaliter aliis operacionibus
deservientibus digestioni primo quia sit dis
crasiatus stomacus et fundum eius distemperancia
fera et sicca corpus vel cum materia quo plurimum
aut parum excedente et tunc accidit de
bilitas Sunt valde tunc accidit destructio
ut cum est confirmata Sunt mediocriter et
tunc accidit corruptio Ita quod forte omnis
nocumentum potest esse causa caliditas aut solum
corruptionis nisi tamen superfluat ut destruat
actum virtutis et tunc causabit destructionem
debilitatem . 2° quia sit distemperatus stomacus
quantum ad os eius distemperancia frigida non sup
fluat attractiva attrahens plusquam di
gestiva digerere possit vel quod sit distemperatus
quantum ad concavum et fundum eius distemperancia
fera et humida unde retentiva deficit nec
potest continere quousque operata fuit digestiva
Sunt quia fuit distemperatus quantum ad os a inferiori
eius parte quo portanarium dicitur distemperancia
calida acuta et pungitiva pura vel cum

ma magis molestante expulsiva ad ex
pulsionem cibi et potus antequam digestiva
suam compleat actionem et sic digestiva
deficiat non per se sed propter defectum aliarum
ministrancium ordinatarum ei ut dicit Galienus
per eum vel similiter propter colligantiam et unitatem
non quia aut ad totum corpus ut in febrientibus
aut aliquorum aut aliquorum aliorum membrorum
maxime principalium quibus alligatur et
tunc aut per unitatem absolutam et est
cum nichil corporeum advenit stomaco
ex illis ut est in forte dolore capitis vel ner
vorum ut in spasmo vel dolore arteriarum vel
stomachi debilitatur stomachus qui non absoluta et est
ut cum advenit ex aliis membris ad ipsum
humor puta colericus a epate · melancolicus
a splene vel corrupta a matrice corrumpens
cibum aut fumosum vel acidum vel quia ad eum
vapor emittitur ut supius habitum Ex parte
autem abiectionis cibi et potus et ex parte in
testinus advenientium qualiter contingat su
perius in causis debilitatis stomachi extitit
declaratum Redit ergo ad illud unde Etiam
consideranda signa Que aut hic oportet consi
derare signa sunt que monstrant digestionem
deficere ex se principaliter et deficere propter defectum
aliarum ministrancium et sunt cum non tamen digestiva
ex se deficit aufertur vel tardatur digestio
nulla apparente causa manifesta et nocumento
in aliis et cibi facilis digestionis vel convenienti
plus solito Quando vero est ex defectu
appetitive et attractive et precedit lesio
in ea que est manifesta Quando retentive
est retencio minima et cibus egreditur
solito non precedente nocumento in appetitu Sed
signum distinctivum quando talis exitus velox
ex defectu contentive et quando ex superfluitate
expulsive est quia cum est ex defectu con
tentive egreditur per voluntatem et quod
egreditur maioris est quantitatis non autem ideo ali
quid acutum est velocioris exitus Cum vero
est ex superfluitate expulsive cum ratione
antequam ad cura procedamus quia cum digestiva
in diversis speciem in obiecto sit sicut stomachi
epatis et membrorum in quibus quod dictum est
in stomaco est in aliis vero unum habet addatur
quinque quarta que est depuratoris in speciei
generacio ut est venarum inter quas sic ordinum
habet et latitudine in digestione stomachi est
prima et disposita ad secundam licet stomachus
sui ipsius gratia appetat et digerat cibum
ut ait Galienus illud tamen est de intencione
sive necessitate particularis Sed de ordine ulterius nec
non dispensantis qua regulatur digerit per
toto et indigestione efficit iuvamentum
epatis digestioni disponendo · 2a est epatis
et operativa chilis sanguinis et principium nega
tive virtutis 3a est membrorum et comple
tiva sed hoc enim digestio alterat utraque in
aliis membris et imitacioni aporum digestionis

apta reddat et proinde nocumentum unius
in aliam extenditur et in aliam contrario et proprie
cum non sit corrigibilis quia quando
corruptionis vel destructionis licet non no
cumentum diminucionis quia in quantitate
specierum est manifeste inde · unde
Galienus inquit quia sicut cibaria deficient
cocta vel assata exterius venit non potest
digerere bene sic quia 2a inventam male dige
runtur et in 2a deterior et que inveniens
est simul et que hic male in actione
que primo carnem simul et tunc nature est
multitudine superfluitatis in corpore generatur
ex quibus egritudines graves in universo
corpore est nature et maioris quanto nocumentum
magis existet cum non sit dum indigestio ·
egritudinum · sicut quia adducit passiones
vel egritudines non solum proprias ut sunt species
ydropisis que propter infortunium digestionis
eius est fiens ut ait Galienus Sed etiam ex col
ligantia et vicinitate alterius com
patientis ad ea scilicet cerebri ad ipsum eius
plurimum disponens quidem sunt propter disposicionis
membrorum digestionis et proprie stomachi licet illud
concesse sit parum ut dicit Albohaly sic ad
venit epilempsiam indigestio et corruptio
melancoliam mirachiam vel etiam cordis cum
advenit vel adducit egritudines proprias vel
etiam totius corporis cui advenit in digestione con
sumptionem et etiam senectutis et debi
litatis eius exterminatam et maturitatem
corruptio vero febrem et mortem pruritum
scabiem morpheam et similia secundum diver
sitatem digestionum et nocumentorum comparum
et proinde nocumento ipsarum egritudinum et pronos
ticum signum in disposicione egra et neutra
· Quale eructatio acetosa et fumosa magis
in ovalo sitibus ex febre prenosticatur con
diminucionem · Cura eius non est solidi
medicinarum sed solerter memorantis et expe
rientiam ut perfectum exigebat Galienus Sciendum
igitur quod circa nocumentorum digestionis est dua
eandem destructionis et debilitatis Que
dam corruptionis prima est illis cum non
dicant in se non in causa sed in quantum au
cum est minor valde ledens facit destruc
tionem Cum vero prima ledens parum debi
litatem generat ut supius dictum est Talium
aut causa est quatuor res · prima abscindit
curam et aufert · 2a organa digestionis
confortat stomachum scilicet ac membra · 3a corpus
vel membrum sic quod sit cum unitate preveniat
nocumentum rectificat ut dictum est et
dicetur in loco suo Quarta accidentia con
surgentia mitigat quod sunt inflatio rugitus an
gustia et dolor et arsura quorum causam
iam diximus Abscisionem aut cause
interioris complet curo egritudinum potestatem
generalium purgare vel cum materia divisam generalium
composicionalium vel complexionalium simplicium

et compositarum stomachi quas superius hinc ti
cepatis vel membrorum habemus ?picante deo
Ablacionem vero causarum extrinsecarum com
plent purgaciones et mundificaciones reparari
ad rectum et debitum digestionem ?pnt (?) tota
debilitatis extitit intimatum 2am rem
complet administracio rerum confortancium tam
ipsa organa digestionum cum qualitatem
?rua causis debilitantis vel cum proprietate vel
utroque quas in debilitate stomachi ha
buisti et in cura epatis dicuntur Et tota
singulis membrorum corporis que sequitur
Ex hiis enim que confortand[o] habent corpus
et omnia membra quedam sunt cotidiana et quedam
unciones ?pria Cotidiana sunt que cum ipsarum
districtiva alterant et ad temperamentum
?mis adducunt et sterum vivunt dicta
?me ut oleum ros[arum] quod calefacta ?nsi?t et
nfusata calefacit secundum Galenum aut a
proprietate ut lutum sigillatum et quedam sunt
que agunt et proprietate sic habent confortand[o]
corpus et membra ut est arctium squille
scriados omnes species olei sandaraca lac cao
grum dactuli in maturi mirtus glans
lubon cardumenni xiloaloes cinnomilla sa
ba. cit una passula mirra gallia et bal
nea unctiones Et olea cum predictis dimissis
2am dimissitate distraccione corporis 2 membrorum
Et ex confortantibus corpus et omnia me
bra indigestione sunt exercicium moderatum

Inquit enim Galienus exercicium utile est na
monet calores naturalem et validas facit
virtutes vitales et animales ad suas proprias
actiones Cibi calidi et humidi ?me sube
subtiles et ?ngibilis digestionis enim ut
Galienus ait per calidum et humidum fit quies
et sompnus. digestionem complendo ?porcio
nant ut primo super dextrum fiat 2o super
sinistrum et 3o redeat super dextrum et sit
sompnus sufficiens sine interrupcione ?me
aliqui dicere volunt quod digestio 3a in vigiliis
melius compleatur Cum enim causa eius calor
naturalis sit et in vigiliis melius compleatur
ad regionem ipsius redeat digestionis et ad in
teriora revocetur in sompno ut dixit Ga
lenus Cum ait sompnus et vigilie revo
catione caloris naturalis interius et exterius
fiunt quod in vigiliis confortatur ex revoca
cione in eo digestione complebitur. melius
quam in sompno Cuius contrarium Aristotiles in de
sompno Cuius contrarium Aristotiles in de sompno
dicit Et Galienus in de. anima Et si revocetur
in sompno ad interiora non tamen derelin
quunt exteriora quin sufficiat ad digestionem
ipsorum maxime cum non solum in eis per ca
lorem naturalem digestio compleatur sed etiam
per complexionem ?pnis (?) ?muinsecus tunc
temporis faventibus consuetam Et ideo
est amplius infantis carnosi vel catuli
pinguis secundum Galenum et humiditas ventris

temperata Inquit enim ypocrates in amforismo
omnes qui ventres habent humidas iuvenes
quidam melius excuntes melius ?mitant
senes habentibus Et vinum bonum temperatum vel
temperatum sumptum per omnia enim digestionem
coadiuvat. Dicit Galienus Et pauca potacio
et comestio vel abstinencia quod dixit ysaac
summam medicinam omnium aliarum Et gaudium spi
ritum Et ex eis sunt medicine simplices et co
posite que infra dicuntur Et simplices
quidam sunt ?pe sicut piper. zinziber galanga
nux muscata granum heremit ?rorum habaste
et ?fz? eius nasturcium cuscuta mastix menta
cortex olibanum arbor stenicus ?ridie xilo
aloes ruta ?aphanum et ?nnila et acetum
excitat appetitum et digerit propria vinctus
in cura ipsius propria dicuntur cum aderit locus
et tempus Et breviter est ut unumquodque me
brum in suam naturalem et propriam naturam redu
catur per quam operatur propriam actionem ut
superius dictum est que in alio esse non potest
. Differunt enim operationes in membrum secundum di
versitatem ?mum in eis et ?cuiso ut Ga
dixit Cura vero corrupcionis
digestionis est tres res consiles illis quas
in cura corrupcionis appetitus diximus
prima est humoris corrupti in locis et or
ganis digestionis mundificacio. 2a est abscisio
causarum et disponentium a quibus prodit cor
rupcio 3a est corporis vel membra si quid
sit ?eo ?veitatem ?venit mundificacio. pri
mam rem complent mundificancia stomachi
putredinem que super in cura corrupcionis
appetitus posuimus et etiam abstergencia
putredinem a membris quorum quedam sunt
cotidiana quedam propria et etiam sunt simplicia
et composita Simplicia sunt cinamo coro
et breviter omnia mundificancia sanguinem
quorum summa posuimus in consolacione
medicinarum et vinum dimissas enim monet
ex cercatione ut ait Galienus Composita
sunt que ex eis componuntur que tanti
doctrino ?nro sunt dicta et propria vinctum
in suis querere capitulis 2am rem complet ad
ministracio medicinarum alterancium distraccionem
membrorum et ciborum corruptibilium quorum
in precedentibus capitulis precessit rememoracio
. 3am rem complet cure ipsorum membrorum
?muindum que dicta sunt et in suis aliis
dicuntur capitulis illuc perge cum deo et potius
adde gratiam que accidencium est correctiva
si quid insurgat ut sunt corrupcio appetitus
?cas seu debilitas ardor seu ?reitas ?fg
in ore stomachi et eructuacio acida
vel fumosa et fetens quod in eius ?cal sequitur
quorum curam alibus super diximus et infra
ponemus in parte duo ?iuvente qui sit
?brevitus Electuarium nobile confortans
stomachum ? digestionem ?cius ?ro galange nuc
muscate cardamomi an[a] 3. ? cinamomi

Elect

ʒ. iij. mente hahale ana ʒ. iij. sirupi de zuccaro quantum sufficit. Electuarium descriptione Nicolai confortat virtutem alterativam stomachi ex frigida causa et confortat ipsum cor et cerebrum et epar et subvenit epilenticis et est vertiginosis cuius compositio est Recipe sandali ʒ. 9. coralli spice indice ligni aloes rosarum gariophili galle galange zedoarie ana ʒ. iiij. peonie ʒ. ij. mirre ʒ. iij. margaritarum ʒ. vj ambre crude ʒ. ij musci ʒ. j masticis ʒ. v. confice cum sirupo corticum citri. Ceratum filii zacharie corrigens confortans stomachum et retinens caliditatem cuius Recipe cere munde ʒ. iij. terbentine ʒ. iiij. olei nardini ʒ. ij liquefactis eis super aspergere pulverem Recipe mirre masticis aloes ana ʒ. j. rosarum ʒ. vj peonie castorei ana ʒ. ij anisi ʒ. vij calamenti ʒ. vij gariophili nucis muscate cardamomi confice ut bene stomacho adhereant. Unctio confortans stomachum et digestionem eius et universas operationes cuius Recipe olei rosarum mirtini olei nardini ana ʒ. iij. cere ʒ. j. masticis mirre aloes mime ana ʒ. iiij. cinamomi ʒ. ij. nucis muscate ʒ. j. confice et inunge et super asperge pulverem cinamomi ana corticum granatorum ana pondus auri vel argenti a crotica unguentum cum pilo aloe et musto ypocras quoque dixit aloes epaticum cum arthemisie vel absinthii approximatum in omni stomacho ab omni languore educendo os et venas frandulentas confortat cerebrum et viscera mundificat vermes occidit et repellit et sanat apostema stomachi et viscerum et mundificat epar. Pillule confortantes stomachum ab omni eius languore et lesione intrinseca non permittunt humores putrefieri in eo sed abstergunt et qui utitur eis diebus singulis illesus permanebit a dolore stomachi et capitis et sunt salubres oculis et ei qui tristatur et e medicina mirum in se et aliorum visterum quoque compositio est Recipe masticis ʒ. iij. aloes electi ʒ. x. agarici boni ʒ. iij confice cum succo absinthii dosis est pillule ij vel tres quando vult dormitum et primo recipi secundum in[...] voluntate

Capitulum 22m de nocumento retentionis ex quibus est tarditas et velox descensus cibi digesti de stomacho in ventrem et cura eius

Ex quo diximus de nocumento attractionis vel appetitus et digestionis stomachi sequitur de nocumento retentionis. Est sciendum quod retractio stomachi ordinatur digestioni eius principaliter que est propter nutrimentum puta cibi et potus ut superius dictum est. Dixit enim retentione indiget cum fiat nutrimentum ut ait Galienus retentio igitur secundum naturam procedens tam diu retinet quam diu digestio fit. Cum autem digestio completa fuerit retentio ex armonia non cedit expulsio donec fiebat retentio que fiebat primo enim digerit stomachus cibum sui ipsius gratia et diu digerit retinet. Cum autem digestio fit quod bene ingrinum e suis tunicis apparent reliquum vero apposito ptimario ad intestina expellit ut ait Galienus. Si igitur retineatur cibus in stomacho quam diu digeratur descendatur ad intestina digestus usque ad horam statutam seu tempus quod est latitudinem huius minorem competentem infra xij horas vel competentem in unoquoque corpore consuevit naturalis et retentio erit conveniens et naturalis. Si vero ulterius prolongatur competentem a xij horis secundum plus et minus et illud propter multitudinem diversarum hitudinum existentium agentia seu digestionem et digestibilia arguet super intemperantiam et peccatum retentionis ut digestionis ipsius quando nocumentum si infra subsistat ut quod cibus descendat digestus et tempestivus silogisabit super digestionem fortem cuius primo ordinatur. Deinde super retentionem aqua inmediate procedit ad super virtutis. Descensionis quod cibi longe et brevius de stomacho cum erit aut propter digestionem fortem vel debilem cui ordinatur quod propter partem retentive principalis et mise principalis aut propter partem aliorum ministrancium ei principalis aut peccare potest mise retentio ut superius dictum fuit in aliis operationibus ministrantium quadruplicatur aut enim nichil retinet quod non continuabit cibo nec aliis modo tenet ita ut cibus indigestus descendat inferius sicut est videre in lienteria manifeste vel vomitu illico post cibum de quibus ducatur. A parte retinet quod non usque ad perfectam digestionem licet continuabit cibo bene ut in fluxu et vomitu seu indigestorum secundo post cibum per aliquod tempus sumptum a corrupte retinet ut quod nec circumtrahit cibo recte et perfecte sed cum tremore grave accidit rugitus et inflacio aut superfluit ut quia digestum cibum ultra tempus constitutum teneat ex causa in se stiluret propter quoniam stomachi maliciam non propter cibi nec sui oppilationem intestinorum et intestina ut superius dictum est sed qualitercumque contingat nocumento expulsionis aliqualiter contingit. Si enim debilitatur retentio fortificabitur expulsio si superfluit retentio expulsio deficiet et si corrumpatur expulsionem disponit et peccat et econverso. Et aliquando male retinet retentiva et male expellit expulsiva ut in singultu

22m de nocumento retentionis ex quibus est tarditas et velox descensus cibi digesti de stomacho et cura eius

contingit sicut ait Galienus Et quod diximus
in stomaco in aliis intelligas membris
proporcionalibus ei Tunc autem nocumentum
retencionis est diuisa secundum diuisitatem
specierum eius Si enim austeratur et nichil re
tineat de quo sit curandum iam est quod
in lienteria diximus et uomitu Si uero
sit debilis non usque ad completam digestionem
tenens iam eadem est set minor quia
plurimum colera missa ad stomacum faciente
digestione excitans expulsiuam et faciens
defluere contentum quod sequitur missio ipsius
colere cum cibo cum egestione inventa vel
uomitu Et quoque est causa extrinseca superveniens
hora digestionis ut est motus
fortis et violentus deponens cibum faciendo
defluere contentum antequam digestio compleatur
Si vero corrupte teneat causa erit
mala complexio frigida et humida non permittens
bene cibus confici cibo et per consequens
ita quod multum derelinquatur varium Si
vero superfluat iam erit mala complexio
sicca stomaci vel cibi naturalis vel oppilatio
vie quod mylcon diximus Signa quoque
eadem erunt que ibi data sunt et dicetur
in cura similiter Et si quid longa retencio
cibi in stomaco iam digesti et tarde
descensus ad intestina ex debilitate
proueniat digestionis confortatio digestionis
iam dicta erit eius cura Si vero propter
superfluitatem retentiue Due ore agere
mollificatiue stilicet et bibere ante cibum
et post comprimere cum uotis et cum cibis
facientibus descendere et in misce ut est
piper longum diatrion et trypham semen
premissum et post digestionem que faciunt de
scendere et penetrare et exitum vini et
calamentum et dyacalamentum et tyriaca
ex condita balneum aque calide et fricatio
ficus cum nuce vel amygdalis fistice et
similia vias intestinorum aperientia Si vero
breuis retencio sit et velox descensus
ab intestina propter digestionis fortitudinem
curationem non habet set stabit stat cum natura
Si vero propter aliquam causam debilitate contentiua
quod in lienteria diximus cura erit quod diximus
ibi medicamine exceptum omnibus fistula
descensus cibo Sumatur vitelli omnes
satis cocleare vini et mellis et mastice
contrite dameli et iungantur oua in
cortice omni et assentur super cinere calido
et sine intermissione moueatur donec parata
sint et comedatur et administretur hoc tribus
diebus Et ore ut administretur ~~hic tribus~~
~~die~~ aliquid ante cibum ex stipticis frigidis
sine calidis prout dispositio requirit quiete
stare sic eius fetinus Et etiam emplastrum apponatur
in rei que manuchodatio nos diximus
insistere secundum necessitatem et ut dormiat
super cibum et quiescat non exercitetur omnino

Emplastrum de mucilaginibus exceptum aque
cadat descensus cibi propter superfluitatem re
tentiue Et ore ut preintrante subito ante
cibum calidum vel frigidum prout vocat natura
Et post cibum stiptica ut ait Galienus subito
frigida sunt fructus recens estate ut prima
persica vue et similia Et in hyeme pru
na sicca et utroque tempore cassie tamarin
di mole et syrupus eius illi cum et sicut ibi
Calida sunt ficus ponderis et carice muci
lago fenugreci et seminis lini et oleum
sorbizeum et similia

Capitulum 23m de leuitate stomaci seu lubricitate seu lienteria

Iuvamentum stomaci et intestinorum ad
ipsum naturale in stitut principaliter
ut ex dictis habetur est cibi ex
tentus cibi ablatum ab ore
per meri alterationem et digestio cum virtute
et proprietate quam ipsum dotauit set ut alteretur
et necesse est ut detineat Si autem desi
ceret insitualiter ex asperitate detinet
Est autem asperitas inequalitas quedam
secundum durum corporis in stomaco naturaliter
faciens et corrugatione aut contractione
naturam cum nullis caret super cibum clauso
portanario ut nullum inde cos varium re
linquatur ad quod disponit eius neruosa substantia
et natura supinus est inuatiuus Si ergo ~~fauctos~~
stomacus digestionis organum debet ut deti
neat naturaliter esse asper fiat lenis lederetur
principaliter retentio et digestio consequatur
et egrotabit egritudinem que secundum suam
essentiam dicitur leuitas a nomine significatiue
ut eleganter posuerunt et secundum accidens ~~in~~
~~medietatem~~ in mediatum dicitur lubricitas
et secundum mediatum lienteria id est cibi indigesti
vel velox exitus cibi indigesti sicut
voluit Galienus primo enim leuitatur stomaci
interior superficies deinde ex ea desinit
contentiua et lubricitat cibum ex quo
contentiua desinit ~~contentiua~~ et digestiua
et ultimo cibus egreditur indigestus Eius
autem causa est duplex interior et exterior
Interior est principalis et essentialis et
est duplex quedam per se quedam per acci
dens per se est mala complexio humida pura
vel cum materia flaccida vel mucilaginosa lubrica
cum fauce in stomaco aggregata et adhe
rens vel a cerebro vel a toto corpore illi in
fluxa cibum et potum secum exportans
vel faciens lubricare per accidens est duplex
vna est mala complexio frigida palliorum fa
ciens et prohibens stomacum et villos eius
corrugari bene super cibum Calida vero
et sicca causa non efficit nisi a deo.

vlcmet ut destruat actum virtutis
sicut in propinquis morti accidere consue
uit. Materia vero que calida et colerica
per se vel exasperando contrarium operatur
per accidens aut efficit eam mordicatiuam
do et vlcerando. Alia eius causa est vlcera
tio superficiei stomaci quibus cum potus
adueniens stomacho mordicatione et
punctione infert atque molestia vnde
virtus expulsiua eius ad eorum expulsio
nem mouetur antequam operationem suam exer
ceat retentiua. Causa vero exterior est ut
coadiuuans ad dispositionem cibi et potus
ante digestionem et est cibi dispositio et natura
que sit substantia grauis et grosse aut subtilis
que adurit et pungit et molestat
naturam. Aut humida fluxibilis aut mu
cilaginosa lubricatiua aut cito [illegible]
ut est lac corrumpitur vel molestat
Aut sit qualitas acute vel piper sinapis
et eruca vel venenose virtutis ut sunt
species fungorum male vel quantitatis Con
tentiue non expulsiue. Tertio enim stringit
ventrem ut ait galienus. Primo laxat 2m
ypo. et Galienus in amphorismis vel quia
sit multorum superfluitatum aut inordi
natum sumptus ut quia precedit lubricus
et acutus et sequitur stipticitas qualem
dictat alexandrina dicta. Aut quia
precedit grossus et sequitur subtilis [illegible]
genus qui corrumpitur et corrumpit reli
quos precedentes quare natura ad ex
pellendum aut temporanee sumptus ut quia
sumatur 2us cibus super primum ad[?] tardum quare
utrumque corrumpitur et grauat naturam atque mo
lestat ad expellendum quia sit sumptus
non hora famis sed propter [illegible] eius
cum iam stomachus repletus fuerit malis
humoribus non prius eductis quod naturam in
citat ad expulsionem aut quia superfit
super cibum aqua frigidam multam que subito
ipsam deponit aut quia fortem corporis et aere
super cibum et potum exercitium motu eq
uitando vel saltando currendo insistendo

¶ Aduertendum autem quod non est conueniens
eandem passionem membrorum esse diuersorum
ut lienteriam esse stomaci et intestinorum
de qua infra dicetur. Nam stomachi est principaliter
intestinorum est quando [illegible] superiorum quorum
actio in cibo per digestio in stomaco descen
dente ad ipsa et digesto est ut ait aboaly
ipsorumque retentio intestinorum non
per virtutem sed per eius [illegible] ut
Galienus. Signum lenitatis est lienteria
ipsa cibi scilicet et potus indigesti velox et
quasi in eisdem qualitatibus quibus assumpti
fuerant. Sed signum eius [illegible] et male
complexionis frigide et humide pure vel cum ma

superius in huius principio sume [illegible]
ex quibus est oxiremia semper vel in
principio ex eius cum difficultate cure quod
si non fuerit in principio sed superuenerit est
signum bonum sicut ypo. dixit in amphorismis

¶ Signum vero vlcerum infra [illegible]
ex quibus est ardor et fumosa eructuatio
sed oxiremia nunquam cum de facilitate cure
complexionis male. Exterior vero causa
tibi prompte est manifesta

¶ Cura eius est cura male complexionis stomachi quod dixi
vel est cura vlcerum quod infra in ipso capitulo
[illegible]. Est autem solicite agenda ut
non perducat quoniam perducatur ad rasuram
intestinorum vel ydropem perducit sed di
uersitatem sue cure ut scriptio dixit. Et
ipsa breuiter est due res adequat ma
teriam et euacuat complexionis maliciam alterat si
[illegible] 2a membrum exsiccat superfluum et
ipsum confortat. Primam rem [illegible]
dysenteria et euacuatio flegmatis et colerice
que causa est vlcerum et alterantia que
tres sunt hyeme superius mediocre
malum est ergo superius bonum et estate
bonum. Aboaly quoque dixit lienteriam huius
facere ut euomat est difficile [illegible]
sit in mala complexione humida est cum materia flegmatica
que de se est [illegible] si materia impetum faciet
ad os stomachi vel ex se quia est colerica
ut ea que est in vlceribus vomitus
non esset difficilis sed prouocandus et per
mittendus et solutio ventris difficilis
Quoniam autem et si non declinat euacuat. Propter
enim ypo. in amphorismis. Materia est purganda
per locum ad quem declinat conuenientem
ubi declinando ad regionem aliquam fluat
et superfluat. Cum incipit vomitus fluxa
et fluxus vomitu et utrumque subito cu
ratur. 2am rem complent stiptica sim
plicia et composita frigida et quando in ea que
est ex vlceribus interius et exterius et
exterius appropriata que in cura male
complexionis sunt dicta. Et de simplicibus [illegible]
ea est coriandrum sumac rose citoniorum
[illegible] in [illegible] et [illegible]
et [illegible] Et ex compositis sunt
[illegible] et tibi [illegible] sunt rob de [illegible] de
[illegible] de ribes de citonio de mirta et
[illegible] de spodio de balaustia et de [illegible]
In ea autem que est ex mala complexione cum flegmatica
stiptica calida scilicet amara et aromatica sine
mordicatione et acuitate sunt quecumque
et est aloes et succus absinthii non siccus
quoniam est separatum a stipticitate et acuitate nocens
ei et ex his sunt passule in 2a mensa que
sua abstersione moderata abstergunt et sedat

Cura

acedula

mordicationem si modica sit et spissa sit multum et ypc in ea que ex ulceribus Et ex hiis que cinula et menta Inquit Ypocras cave ne magnitudinibus stomachi pertinacis noceas tamen quam menta et ypc ozu la confortat stomacum plus ceteris herbis Castoreum plus ceteris carnibus mastix ceteris gummis Galanga plus arom[atibus] omnibus et cinulamagis radicibus omnibus Et cappares conditi plus floribus Et ex compositis convenientibus ei sunt invinia odorifera sirupus de menta dyaolibanum dyacitoniton cum mastice et similia Et electuarium in modum elasangie bonis saporis quod fit ypc estatis et .zz. conditum retinet enim fluxum ex indigestione et lubricitate stomachi Emplastrum quam efficax et expertum ad stomachi frigiditatem et humiditatem fluxum flatum et lienteriam et digestionis defectionem Recipe ligni aloes absinthij gummi arabici masticis cipi costi .zz. ana ʒ .i. ß. calami aromatici sambuci ʒ .i. sicce mire cinnamomi corticis rosarum ligni laudani terebentine ana ʒ .i. gariofilorum macis cinamomi spice nucis muscate galange squinanti ana ʒ .i. 2 ß. terre albe ʒ .i. spodie balaustie sandalorum alborum et rugallarum confice simul cum pulvere capillorum veneris et in corpa cum nimia aromatica trocisci valentes ad omnem solutionem ventris lienteriam et lenitatem stomachi et intestinorum Recipe rosarum spodij ana ʒ .iij. berbis seminis andr[...] y po quistidos gummi arabici thuris seminis mirte ana ʒ .vi. coriandri infuso in aceto die ac nocte ʒ ß. omnia assentur et fac pulverem et tempera cum succo citoniorum et fac trociscos et da bibere cum syrupo citoniorum = paulus dixit sibi hos trociscos valere Recipe corticum malorum granatorum gallarum ana ʒ .viij. seminis mirti ʒ .iij. suac ʒ .ix. fac pulverem et tempera cum vino odorifero et fac trociscos ʒ .ij. et da cum aqua frigida et ypc in ea que ex ulceribus Albohali syrupus valens ad stomachi defectionem ardorem et vomitum et lienteriam Recipe suac corticum granatorum seminis mirte ana ʒ .viij. omnia coquantur in libris aque donec redigatur in unum et colentur. deinde succus pirorum mespulorum et citoniorum misceatur cum eis equali pondere et adde zuccari lib. j et ß. et fac syrupum et da bibere cum aqua frigida mane

Capitulum 20 de nocumentis expulsionis et primo de eructatione

Primus de nocumentis actionum sunt stomachi Restat dicere de nocumentis expulsionis eius Circa quod sciendum quod Galienus art ex stomachi sit natura sciphus cum duo orificia habeat per supremum cibum et potum recipit a meri et quod superfluum est in eo per inferius tamquam apto portinario cum suis villis latitudinalibus et [illegible] expellit et impellit ad intestina Cum autem exorditur a natura superfluum in eo contentum quantitate vel qualitate vel utrumque gravans vel molestans igitur expelle aliud per inferiora ut in lubricitate stomachi superius dictum fuit Aliquando violenter per superius ut per vomitum quem Galienus art vomitum omnibus difficilem esse patet huius autem difficultatis causa quantum est ex diversitate stomachi expellentis est cum enim superior pars fortior fuerit et inferior debilis fit expulsio per inferius Si vero econtra fit expulsio per superius ut voluit Galienus In tali autem potius per inferius vel superius expulsionis utrumque omnino prohibent aliquando debilitatem et diminuitur et aliquando superfluitatem minorem vel maiorem fortitudinem pro cum suarum proprietatum aliquo nullo motu movetur In tali quoque motu violento expulsionis per superius multas malas species motus evenire contingit Et sunt videlicet eructuatio singultus et aliquando conturbatio et estuatio nausea et vomitus horum autem diversitas ex diversitate materie expulsibilis in eo contente dispositionis membri expellentis et virtutis et motus eius cum consecutione vel sine consecutione metali motu contingit autem enim materia in eo contenta expulsibilis est [illegible] vaporosa sursum potens non inclusa ut inflatione secundum naturam in ventre cum virtute existenti forti sibito expellentur Et tunc accidit eructuatio faciens sonitum quia est ei in amplum exitus per angustum ut art ypo. sicut impulsa inferius transiens de gravibus in amplitudine colon facit rugitum Si vero materia expellibilis sit humoralis vel ventosa nec apta expelli quia imbibita in tunicis rugis et villis eius cum sit difficilis expulsionis stomachi in suis partibus congregatur et constringitur sic necesse seu lacertis in spasmo et fortiori et impetuoso motu moveatur ad expellendum eam non consequitur intentum et tunc accidit singultus propter quod motus stomachi dictus est in singultu esse motor quod in vomitu expellit naturam expellit habet [illegible] rei expulsibilis et essentie motus

motus in singultu sit fortior Similiter accidit et sit non sit malis quia sit mala quod fiat sine humoris vitio quemadmodum ex mala complexione fiat pulmonis exacuatur tussis nec aliquid sit quod pellit cum non sit apta aut sit malis sed non sit apta expelli quia sit adherens et viscosa et tunc facit nauseam aut est apta expelli quia sit in concavo eius natans et tunc cum movetur ad vomitum facit turbationem seu subversionem. deinde veniens ad os stomachi facit ad vomitum et sic pluries consequitur stomachus in suo motu intentum quia intendit ex expulsione Secundum quod talis materia est sanguinea et vomitus est sanguineus aliquando flegmatica aliquando colerica et quandoque melancolica Et talis erit vomitus sed quandoque fuit aliquando erit a stomacho et aliquando ex aliis ei influit partibus et tunc non omnino expellit ut infra dicetur Et si expellere non valeat sentit quod nocumenta multa et fortia manantia in stomacho et commota constrictionem et angustiam gignunt anxietatem et estuationem dolorem quoque et torsiones cum cordis tremore et vertigine et scotomia quoque et similia

¶ Causam autem inflationis et rugitus et curam et que sint dicta Eructuatio quoque de qua hic sermo est quid sit et eius causa immediata ex dictis ibi et hic et eius significatum quia est manifesta sensui Causa vero mediata eius duplex est secundum duplicem speciem eius Aut enim est acida que oxiremia dicitur ab origine quia est acutum latine aut fumosa acetose aut causa est. secundum acetosum duplex fiat per se dum diminuta caliditas crudum faciens et indigestum relinquens quemadmodum in fructibus immaturis est videre et quandoque in uvis que antequam maturescant prius sunt stipticitates ligni et ponticitates aquo omnium fuerint. deinde parum adiuncta caliditate propria et per auxilium caliditatis aeris fiunt acres ultimo adaucta ut maturationem in eis acquirat fiunt dulces prout Galienus 2o de simplici medicina auctoritate theofrasti ostendit per accidens vero caliditas sit addita multa caliditatem naturalem resolvens quas res dulces reddit ad suam primam naturam et aciditatem ut in vino et lacte sui acetosum est manifeste videre. Fumose vero caliditas est multa sicut enim diminuta caliditas in materiam temperatam agendo est causa acetositatis et ventositatis propter impotentiam suam quia non digerit sed dissolvit et non consumit 2o sic quanta inventum quia causa eructuationis multa

est ita fortis et multa caliditas et materiam dispositam comitatam agens sive quantitate sive qualitate vel quia sit in omnibus illis disproportionata ut est flegma dulce Subtilis ribus calidus et quantitatis mediocris ipsum infirmum comburendo convertit quia causa est eructuationis fumose ¶ Cura est quia si quidem sit difficilis eructuatio quia non sit diffusa et subtilis ventositas sed grossa in ore stomachi inclusa iuvetur cum extenuantibus et commovetibus eructuationem a proprietate ut est coriandrum et alia que tibi superius sunt monstrata si vero sit facilis et moderata dimittatur quousque ad plenum ventositas expellatur Si autem superfluat fiatque tediosa molesta et turpis corrigenda est quemadmodum in aliis non motibus ad expellendum nocumenta est agendum ut in sternutatione oscitatione tussi altitibus vomitu singultu ventositatione que per inferius et aliis et consimilibus Cum enim moderati naturales sunt et boni. Cum vero infra subsistunt vel superfluunt primum fiunt dolores et non angustia infectiones et vertiginum et alias operationes naturales sunt impedientes et quandoque mali nimia signum et cause Cura est tres res prima est causa eius abstinendentes secunda est ventositatem generatam extenuans et cum evacuatione diminutionis. 3a est stomachum confortans ne ulterius generet. primam rem complet regiminis rectificatio cum abstinentia a ventosis et indigestibilibus et cum adequatione humoris ventosi flatum vel melius et expulsione ipsius cum hiis que superius dicta in cura inflationis

¶ 2am rem complet clistria et cetera generativa ventositatem extenuantia trahentia et educentia per inferius ipsam quia impellentia ut sunt sternutationes retentiones anhelitus et similia calefactoria et emplastra evaporationes et ventose que superius dicta. 3am rem complent que stomachum distensum contemperando confortat et eam regnare vetat et si quidem fiunt acetosa talia complementa sunt medicine calide ventositatem terminantes et digerentes complentes simplices et composite Simplices ut est anisum feniculum apium carvi ciminum 33 galanga piper longum et eructuationes commoventes superius dicte Composite sunt ut dyaciminum ipse et dyaton Si vero fiunt fumosa cum frigidis extenuare humoribus et calorem remittere simplicibus et compositis simplicibus ut est coriandrum ipse Compositis ut est rob.

Cura

1a

Ca^m 17^m de singultu et ructa

fructum frondium cibis et potibus tem
perate extenuantibus mixtis qualia
sunt anisum semen apii ciminum et similia
¶ Remedium contra singultum fiat decoc
tionem cum vino albo subtili ex pipe
et zinzibere et de tali vino exhibe unum
coclear qui patitur singultum

Capitulum 17^m de singultu et ructa

Inquit Galienus
singultus est spasmus
quem stomacus patitur
et non fit enim in stomaco
sicut spasmus in nervo cum
chalem tamen cum reye voluerit non
proprie spasmus sed quidam in ore stomaci
ad vomendum motus fortior tamen quam
in vomitu non est proprie spasmus Contra
rium eo quod spasmus est motus preter naturam
tamen Singultus vero a natura coac
ta et quia est eius est messe stomaco
spasmus est in lacerto vel nervo Sin
gultus vero in membro nervoso et
in illis ipsis et sic est spasmus quantum ad
causam efficientem que est repletio
vel inanitio tantum Essentialiter autem
et quo ad formam non est proprie spasmus
Sed quidam ad vomendum motus for
tior tamen quam in vomitu quod qualiter sit
supra precedenti capitulo dictum est. Cau
sa eius est duplex generalis et specialis
Generalis est immediata et est inanitio
aut repletio Inquit ypocras spasmus
fit ex inanitione et repletione si
militer et singultus Specialis est me
diata et est duplex aut enim in sua
proprietate in se qualibet causa manens
sicut febris intensiva non dissolvens
tamen ex qua accidit spasmus de reple
tione maxime in pueris ut ait ypocras
sed dissolvens et consumens subito
ut causon non paulatim ut ethica
iniqua sicut paulatim consumit ita
paulatim ex cibo resumptivo qui eis
competit humectatur et irroratur rum
et lacerti quare ethici licet sint con
sumpti non spasmantur. sed intensa ac
consumptio humiditatis subita licet per
respectum ad infusionem non faciens spas
mum de repletione sic paulatim ut
ait galienus nisi succedat restauratio
cum cibis non competit ymo dieta
ultime tenemus secundum ypocras. Evacuatio
et spontanea vel artificialis nimia
et proprie sanguinis fames et similia Et si
quidem non sit confirmatus quia siccitas
et consumptio solidorum corporum
etiam non tangat curatur cum qualibus
re humectante. Cum vero confirmatus
fuit ut quod non solum humiditatem sed substan
tiam stomaci tetigerit est mortalis
ut ait ypocras manifeste. Causa replens
est multiplex scilicet res nocens sua quantitate
sicut et est aut est exterior primitiva aut
interior antecedens Exterior est replens
per accidens ut est aer frigidus aqua fri
gida sumpta et res frigida subtiles
penetrativa ut acetum Et frigiditas replens
facit singultum et spasmum repletionis
quia inspissans poros cutis retinetur
quod consuevit resolvi ex nervis et illis
stomaci Replens et gravando nocens Et
quando per viam indigestionis materiam
multiplicans et suo excessu ultra
qualitatem ledens Inquit enim ypocras
fit vero spasmus quia nervi nervis
licet aliquando fiant de inanitione ex prime
de et intincturam nervis primando. sicut
Galienus ostendit interior cum est humor
frigidus in ore stomaci et nervis eius
habundans replens et sua frigiditate
nocens aut nocens ventositas sua ex
tensione generata a caliditate vaporosa
retenta in villis et nervis eius que non
potest resolvi Et res nocens sua quali
tate calida inflamante pungente
et mordicante quo etiam est duplex
interior et exterior Exterior ut potus sina
pis cum piperi et medicinarum acutarum
mordicativarum ut est euforbium dra
gagantum Et similes et potus dyaton pi
perion cum vino et proprie in hiis de stomaco
sensibile vel cibus corruptus conversus
ad qualitatem mordicativam sicut acci
dit proprie pueris cum lacte nutricis caplis
naturaliter vel accidentaliter apud productionem
dentium propter eorum gulositatem sicut dixit
ypocras. Et decrepitis propter indispositionem sto
maci sui quia debilis est indigerendo
Interior est multiplicatio colere et humor
eius vel vini In stomaco generatorum sua q
ualitate mordicativa et pungentium ipsum
quare congregatur et constringitur in se ipso
ad expellendum ipsum et facit singultum
Et per viam crisis sicut accidit in crisibus
per vomitum factis in quibus colera missa
ad stomacum et expellitur pungit et
singultum facit. deinde sequitur vomitus
et cessat singultus Similiter res nocens
sua quantitate gravante ut accidit in re
pletione humorum ciborum cum piperata
et vini antiqui vinosi vel cibi dicti ge
lentum et nimio potu aque ad cuius
expulsionem stomacus forti motu sin
gultus movetur. Faciens autem acuitate
similiter ex inimicitate alicuius membri aut
tang. Alicuius ut est singultus factus propter
epatis apostema et proprie in forma cum causa

est colere effusio de epate ad renem et
de ieiuno ad os stomaci que est pungens
et mordens et sic singultum repletionis
inducens ut ait Galienus licet alii dicant
quod illud sit propter vicinitatem existentem inter stomacum
et epar nervo mediante · sed prima est
verior ut innuit Abohali de apostema
tibus eius loquendo aut propter apostema
in intestinis aut in velaminibus cerebri
ut incipit percussione et ... frene
tica contingere consuevit et est malum
signum si cum rubedine oculorum fuerit
ut dixit ypocras Ex debilitate totius cor
poris accidit singultus ex effusione co
lere et humidum frigidum vel mordicativum
ad stomacum quod contingit aut in dispositione
sanitatis sicut accidit pluries apud tolleran
tiam famis et ipse colericus aut in dispositione
egritudinali sicut accidit in febribus aut
per viam sinthomatis ut in principiis paroxis
morum aut per viam per vomitum ex pecto
in quibus colera emissa ad stomacum ut
expellatur pungit et singultum facit re
pletionis per ... dem sequatur singultus
est malum signum quia per malum Cum enim perces
serit digestio fuit in die certa et levius
cum levitate accidentium aliorum et cum
virtutis invalescentia est signum bonum si
erant vero male Et dicitur in libro mortis
velocis si huiusmodi singultum accidit apostema
in latere dextro egritudines a materia absque
causa genita et est singultus vehemens
egreditur anima eius ex singultu ante
ortum solis Ex illo est iste qui habet cum sin
gultu punctionem renis qui moritur Et
si singultu supervenerit vomitus est bonum
et si postea non cessat singultus ostendit
nimis valde imbibitum Et si cum rubedine
dine oculorum fuit ostendit apostema
aut in stomaco aut in nervo descen
dente ex ipso ad cerebrum intra que super
apostemata stomaci predicta distinguit
Et etiam si singultu paucus supervenerit
sic est bonum signum Et causa quia resolvitur
causa eius similiter si singultum superveniat
stermutatio est causa salubris et cessare facies
statim ut ait Galienus et infra dicetur
Singultus notus est tamen sensui ma
festus nimio sentitur contrahi stomacus
in se et superiora impelli cum quodam son
tu acris super impulsi Et siquidem fit ex
inanicione factus cognoscitur ex causis
inanicionis precedentibus et evacuantibus
leditur et non iuvatur Si vero ex reple
tione precedentibus quasi singultus singultibus
subiungentur et vomitu evacuationibus
sedatur Et adverte si causa inanitionis fuit
febris et inflamatio consumens non solum
dissolvens tamen in debilis predicta febrem forte
in corpore sicco cum circumstantibus dispositionibus

siccitati solidorum cognoscitur ex fortitudine
et continuitate et frequentia eius non iuvad
solventia iuvant Si vero non contingat
eam inter erit singultus non frequens
nec ita continuus et iuvare solventia iuvant
Si vero causa inanitionis fuit evacuatio naturalis
vel artificialis superfluus subtiis ex reliquiis
et evacuationis et pulsu duro ut ait Galienus
vel saltem ex infirmi seu astantium rela
tione cognosces ipsa precessisse Similiter
et si fames ex tortuositate facici et ora
siccitate et similibus etcetera Si causa
repletionis fuit frigiditas ex ... causa
tibi erit sensui manifesta saltem ex in
firmi vel astantium relatione Et
siquidem frigiditas inspissationem facit
maiorem cognosces frigiditatem Si vero
per viam indigestionis materiam replentem
mundificet aliis multiplicet videbis
eam fortiorem magis et maximam et si
sive qualitatis excessu offendat nec
nosum stomacum sentiens cum medio
tem et minus durantem Et siquidem
causa interior fuit humor habundans
sua frigiditate nocens sensus frigoris
in stomacho cum gravedine et cum pre
denti regimine multiplicativo fui humoris
et flatus et similibus circumstantiis cognos
cetur Et si ventus subsequitur apparebit ipso
Si vero replens apparuit per signa apos
tematis dicta cognosce Si vero ventuo
sitas fuit signa habuisti capitulo de in
flacione et rugitu Si vero fuit a re
novente sua qualitate calida puta
re sumpta acuta pungente et mor
dente sciatur ex passuptione ipsius et
stomaci sensibilitate multa quod punctio
precepta ex acutis assumptis pro
insinuat et declarat ut supius habuisti
Etiam si ex cibo corrupto accidit mor
dicatio signum corruptionis cibi in stomaco
quod est ipse eructuatio fumosa vel acetosa
cum circumstantiis consimilibus sibi ·
Si vero causa interior fuit causa con
tractionis et etiam repletionis et fuit
multitudo colere et humorum aggregatorum
in ipso sensus coloris et punctionis
amaritudinis saporis aliter sapor acute
vel salsedinis si sit et regimine precedens
cum circumstantiis similibus tibi declarat
Et dixit y. et in eventibus apparebit Si vero
fuit causa repletionis cibus et potus
gravando tamen vel pungendo impellit
stomacum vel singultum capula pre
dens cibus indicat et demonstrat Si vero
a causa colicitatis fuit quam est epatis per
cessio signorum apatis calidi epatis in
firma facti tibi ostendit que infra
dicentur deo auxiliante Et sensus mor
dicationis in hora augmenti apatis

et in fluxione nature in ypim et apud sto
maci mamicionem in pluris et in fundo
stomaci. Si vero apostema in intestinis fuerit
signa que dicentur apostematis eorum vide
bis pure. Etiam si ex apostemate in velami
nibus cerebri signis ipsius que dicta sunt
prognostica. Si vero fuerit ex conitate ad
totum corpus in dispositione sanitatis cognos
cetur ex dispositione colica corporis sine
febre et cum stomaci debilitate et quod con
sueverit inanire & sincopi debilitatem fas
tidium et stomaci morsum apud tollerantia
famis et oris amaritudinem nigrum et
stotomiam ut ait ypo. Si vero in dis
positione egritudinali acciderit quia sin
thomatice adventus eius in principiis pro
ximiorum et apparet in principio vel seu aug
mento indicabitur. Si vero per viam
crisis accidit cognoscet cum aliis accidentibus
crisis et si bonus fuerit vel malus cog
nostes ut superius dictum est.
Cura eius est qui ex mamicione fuerit
perfecte secundum calorem et siccitatem stomaci
tangens non separatur si vero non tangens
fuerit curatur regimine humectativo in
cura siccitatis stomaci superius dicto
Et siquidem causa siccitatis et mamicionis
fuerit febris humectantia tendant ad
frigiditatem. Si vero eius declinat ad
stipticitatem. Si vero fames ad tempe
riem vel caliditatem quorum copia sunt in cura
male complexionis stomaci huius. Cura eius
que ex replecione cuius causa frigiditas
fuerit aeris seu alterius rei frigide as
sumpte est calefactio cum rebus calidis
assumptis et appenuatis internis et ex
ternis insurculta stomaci usque ad umbi
licum pectoris et collo et unctionis quibus
cumque et per ovum mortui quorum similiter tra
didimus in cura male complexionis stomaci
frigide et puro quas variabis secundum plus
et minus prout exigit gradus frigiditatis
Et cum fuerit fortis non excusatur qui ponat
Et cum fuerit fortis non excusatur qui po
nunt ventose super stomacum sine inci
sione et generaliter medicine rubificantes
¶ Eius autem cuius causa est humor frigi
dus gravatus in ea nocens sua quantitate
vel qualitate vel utraque absque eo quod sit apos
temans. Cura est quatuor res. prima
est ipsius adequatio 2a est eius curatio
3a est ipsius derivatio seu tractio seu
impulsio ad loca evacuationis opposita oris
stomaci et distractio nature ad intra
cione apparitam Et quarta est stomaci
confortatio. Prima rem complent me
dicina suam viscositatem qua adheret
stomaco et villis eius quibus est imbi
bitus et acalefacientia ut est oximel
et apparet quillicium cum aqua calamenti

ruta obrotani mastices cinamomi et si
milium ut est 33 conditum dyacon dya
ciminum. 2am rem complent vomitus post cibum
perdicem sirupi precedente cibo exacuto
et salsis et acribus et purgatio cum potu
magnus et salus. Medici ducere deambu
et pilulis stomaticis et de appoporo quas
gentibus expectatio super sitim et famem
consuit. matiam. 3am rem complent
clisteria acuta nota superius constrictio
extremitatum dolorosa. Fricatio aspera ex
tremorum et fomentatio et balneatio
mordentis aque et positio ventosarum
sine scarificatione super stomacum et
inter spatulas utrasque et applicatio
medicinarum rubificantium in cruribus
et brachiis motus et exercitium laboio
sum et equitatio fortis. Impulsionem me
ad inferius complent secundum Galienum
sternutatio vehemens comprehendendo nares
et os ut dixit y. et vociferatio et re
tencio anhelitus multa post tractum
aeris fortem et expectatio in tussi.
Inquit enim Ga. in retencione spiritus
similiter tendant empiriallium musculi
et dyafragma inferiora viscera com
gabunt spiritus enim retentus undique
impellit et intrare cogitur subtiles
poros et si magis constringatur et impel
latur omnes subtiles poros perfusit et
defert secum aliquid subtiliatam super
fluitatem. Distractores vero non ad conse
cuam intencionem operantur terrificacia
et combustio ignis ruina insultus
latronum et timorum tonitrua fulgura
tempestates et soni fortissimi et su
biti ut campane et in aliorum. Et yma
ginatio mortis festine. Et aspersio subita
aque frigide vel aceti super faciem vel ti
mor et gaudium etiam superfluum et subito
aliquius liquoris vini clareti vel aque
delectabilis. 4am rem complent
mirabolani conditi electua et epila
confortantia super capitulo de debilitate
dicta Et hec due cause ultime sunt
eorum et generales omni singultum et exqua
cumque causa. Ille et cuius causa est
generata in eo ventositas extendendo
nocuus similiter curetur ut dictum est
super capitulo de cura inflationis et eruc
tuacionis cum regimine et adequatione
humoris ventosi et evacuatione ipsius
Quod si evacuatio fieri non potest aliqua im
pediente causa apponuntur medicine que
sunt materiam humoralem et ventosam carminare
resolvere et consumere et simplices et
composite. Simplices interius sumpte
sunt ruta sicca et intrum potata cum aqua
mellis vel cum vino vinoso antiquo

Et sirupus expertus acetum squilliticum
aque apii basiliconis assu veridem ma
iorana amidis est radix herbe que dic
it asa fetida quod olfactu sedat singul
tum aristologia dauci anisum ʒ i. cumi
siccata fecit eupatorii foliorum ordei ab
rotanum galangam et est mirabilis
Et composita ex hiis in modum electuarii
sunt ut dyaton dyacimini ʒ dya
galanga tyriaca antiqua et similia
grosse substancie quia magis remanent in stomacho
et ore eius quam ea que subito descen
dunt ut sirupi et alia substancie liquide
ut iuvat circa has medicinas admini
stracio iterum sterilitate facientium
Exterius vero approximate sunt ventose
magne et emplastra ex predictis unctiones
olea et unguenta bullita calida actu
et potencia naturalia vel artificialia Et
expertus est castoreum pulverizatum disso
lutum in succo mente vel rute et sufficit
calidum epithimatum super stomacum perfusis
cum sua caliditate et subtilitate con
sumit humorem et ventum residuum Ergo
autem cum est res mordicativa sumpta
in potu due res cura sunt prima est
eius evacuatio seu tepida mixta aceto et
oleo violato vel amigdalarum dulcium vel
butiro cum lacte vomitus multo aqua
cucurbite et citoniorum et mucilaginibus
frigidis et glutinosis et gummi dragaganti
seminis citoniorum et humor 2a est stomaci
confortacio cum frigidis stipticitatem ha
bentibus temperata ut sunt mirabolani conditi
citonia et similia quorum copiam supius
habuisti Si vero eius causa fuit humor
interior qui mordicationem facit cura sunt
necessaria primum est ipsius adequatio 2m
est sensus stomaci obtusio 3m est
ipsius humoris evacuatio 4m est membrorum
stomaci confortacio primum complent
cum exhibitione succi granatorum acetosorum
vel mustorum agrestis aque frigide lactis
acetosi acetosi aceti limpha consilium
2m complent stupefaciencia exhibi
ta simplicia et composita Simplicia
ut est aqua coriandri et salarii et
allekengi mucilago psilii et cibaria
grossa ut frumentum coctum et extrema
animalium lactuce papaver et similia Co
posita sunt philonium tyriaca et alia supra
scripta et occupatur campno longo 3m
complent vomitus provocatio cum predictis
et aqua ordei Et ventris solucio cum
petri et sirupis de succo absinthii et
aqua granatorum dulcium expressorum
cum pulpis vel mustorum declinancium ad
dulcedinem et rose 4m complent cum cura
bonis conditis et sunt fructuum stipticorum ut
mina et sirupis de agresta de ribes

et cura desinunt et aqua acetose
quia simul mundificat et confortat
et balneatione intinuatur et unctione
stomaci et inthimatum et oleo rosis
de cucurbita et similibus Si autem mor
dicationis causa fuerit corruptus
cibus in stomaco cura habuisti supra de cura
corrupte digestionis Si siquidem fuerit
nocivus vel morens sua qualitate et fuit
humor cura est quod habuisti supra in humore
frigido dyximus Si vero sit apostemas
cura erit cura apostematis supius dicta
Si vero sit cibus et potus cura est due res
prima est evacuatio et hoc complet vomitum 2a
est alteratio et hoc complet cum admini
stracione ciborum potuum et medicinarum
calidarum vel frigidarum dictarum prout dis(cra)
sia exigit Facti autem a concavitate alicu(ius)
membri apostemati contingimus cura est tres
res prima est cura illius apostematis
que in suo dicetur loco 2a est humoris
influentis ad stomacum evacuatio seu ad
oppositum tractio Ea autem aut quibus
fieri debet superius dicta particula
ista 3a est ipsius stomaci confortacio
et non recipiat cum predictis Si siquidem
ex concavitate coxis fuit et indisposicione
sanitatis propter tollerantiam famis Cura
est due res prima est humorum effusorum
colericorum evacuatio cum vomitu vel assumptione
alicuius deponentis ipsum ut sunt pruna
sebesten tamarindi et cassiafistula 2a est
confortacio cum aliquo ex rob stipticis
et cibis et potibus Si vero indis
posicione egritudinalis sive fuit sinthoma
sive crecus Cura est due res scilicet vomitus
provocatio donec perfecte evacuetur dein
stomaci confortacio hoc complecturi
habuisti Et si superfluat incet vomitum se
detur singultus redire oportet ad ea que
ad equare sunt materiam et ipsius imbibutum
afferre et adherenciam adducere et ex
purgare impellere trahere derivare et
naturam distrahere ut supius dictum
est Confectio approbata rectificans ma
lam complexionem stomaci frigidam ex
pellens ventositatem et liberans a sin
gultu si deo placet Recipe corticum visterum
exteriorum costi amari castorei petrosa
lini ana ʒ i. ballamite calamenti
ani mastici spice ana ʒ vi. aristologie
ʒ iii. confice cum oximelle squillitico
et da ʒ i. cum aqua sinibri Alia de
coctio squinanti et costum in illorum
cum equalitate liberat ab eo Et semi
ente cum vino et aqua mellis curat
singultum ex ventositatibus grossis que
sunt ex multitudine gulositatis Inquit filius
Sapionis squilla quia sumitur cum vino curat
singultum ex humoribus grossis anexis

in rugis stomaci Et enim turbit educit
illos et mundificat stomachum a putrefactoris
humoribus. Dixit ypo. elli al ʒ. ß. cu
ʒ. i. castorei et duabus ʒ mirre tos
est medicina experta que curat omnes
passiones stomachi et grossis et viscosis
humoribus natas et expellit humores
compactos in villis per vomitum et cu
rat litargiam et vertiginem sed cum
cautela presume comminare ne deberis
extremitates corporis · pille ad singul
tum natum ex grossis humoribus Rx cas
torei mirre an. ʒ ij. agarici ʒ iij.
salis gemme ʒ j. dyagridii cocti ʒ ij.
mastic ʒ j. et ß aloes boni ad pondus
omnium confice cum succo mente dosis est
ʒ ij in sero. pille grossissime ex i
ventione mea contra singultum calidum
et humores acutos ascendentes ad
stomachum ex epate et maliciam eius
caliditatem et siccitatem et febres Rx spodii
endivie portulace ligni aloes an. ʒ j
et ß. pulpe tamarindorum ʒ iiij. zuccari
melliti ʒ j. conficiantur cum aceto. It
emplastrum ad idem Rx. trium sandalorum
farine ordei spodii confice cum succo
spinie. Emplastrum contra singultum ex
grossis humoribus et delet dolorem
eius Rx aristolochie ro. galange an. bar
bare lini fenugrece rute an. ʒ ij
ʒ v. rosarum ʒ ij mastic ʒ iiij
confice cum aqua mellis et sanctum super

Capitulum 26m de subdivisione nausie fas
tidio vomitu et extuatione et conturbatione
stomaci et cura eorum

Nausea seu
submersio stomaci quod
sunt signa quibus co
noscantur et cura ex
dicta capitulo de nausea et
satietate sit manifesta · Est enim motus
malus seu inclinatio virtutis expul
sive stomaci ad expellendum nocentia
per os absque hoc quod consequatur intentum et co
mota inducit eius extuationem aut
siccitatem et strictam et angustiam ita
ut permutetur de figura in figuram
Et extremitatem quoque cardiacam seu cordis
tremorem absque cognita causa Et quan
doque vertigo et scotomia et mutatio coloris
sudor frictus et extremitatum frigiditas
fere conditionis ad sincopim causae Et
causa est duplex interior et exterior In
terior est humor generatus vel influxus
stomaco adherens gravans et molestans
quam dum movetur inclinando stomacum
facit nauseam conturbationem dum inclinatur

ad os stomaci facit nauseam cum non possit
expelli inducitur strictam et angustiam
sua grossitudine et acuitate et estimatione
ad cor et cerebrum ita quod non inducit
cordis tremorem vertiginem et scotomia
et per consequens sudorem et extremitatum frigiditatem
Et quandoque est intensa vapor ex humoribus
ex medicinis vomitivis commotis Exterior
est omne quod fervet in stomaco ex cibis
et fructibus et suavibus dulcibus et est
vinum novum ex uvis et pomis Et quod cor
rumpitur in stomaco ut lac et similia Et
aqua frigida bibita in hora non sua
conturbat et fit causa additionis
febris in debili stomaco quoniam currit
humores ad ipsum ut ad mineram putre
dinis si nonante paroxismum ut accidit
inflatus quare non oportet ut bibatur
in febre tali nisi aqua calida Et quandoque
est causa media et ventositatis farmacum
assumpti ut fellechim et elli sine
admixtione anisi dauci et a se ut
dixit ypo. Et adiuvat aspectus et
ymaginatio rei abhominabilis et
similiter fetor · Signa extuationis
et ex anxietatis stomaci non sit ex
pediens hic et in notificatione separatim
cum de nocumentis expulsionis stomaci
generaliter loquebamur Et siquidem sit a causa
interiori ut a malo humore mordicativo
retento et commoto sua grossitudine
et acuitate et fumatione nocente
cognoscitur apud expertum nisi prudente
et sensatum apud medicos quoniam est sto
lidum causa non cognoscitur et si sit ex
exterior consensum est manifesta
Cura enim est duplex generalis et specialis
generalis consistit in his rebus quas supra
de cura replexionis et satietatis et nau
seativa diximus Specialis consistit
in correctione accidentium scilicet tre
moris cordis et strictive et angustie
vertiginis et scotomie quorum cura supra specialiter
dicta est tamen attendendum nam si causa
exterior est et tunc sufficiens est sola suavitatio
exhibitio illius quod humores habet
quietare et mundificare Et siquidem
sunt frigidi detur vinum mixtum cum aqua
mellis vel rob granatorum si sit calida cum
vel mixta aqua mellis rosati Si influxa
et calida da cum spodio Et si frigida cum
mastice seu cardamomo Si vero causa
fuit phlegma redi cardamomo Si vero
causa fuit colera redi ad curam supra
dictam Et siquidem sit simul ex lacte
seu sanguinis congelatione in eis
cura dicitur infra in proprio capitulo Si
vero sit ex malicia farmaci supra
de consolatione diximus cum documentis generalibus si curatio
sit accidentibus quoniam maxime laxatio hereditatis fuit

pille ad singultus

pille grosse

Emplastrum contra singultum

Capitulum 26m de subdivisione nausie fastidio vomitu et extuatione et conturbatione stomaci et cura

Sigm

Cura

Caplm 27m 28m 29m de vomitu quoque vomitu flegmo colico

Vomitus ut ex predictis pot haberi est violentus motus ne seu virtutis expulsive stomachi ad expellendum nocentia variatur aut 2 specificatur variatione suarum causarum et [illegible] materialis f. formalis efficientis et finalis que indicta notificatione minuit. Materialis namque que aut erit exterior ut cibus et potus et medicinarum aut interior que plurimum est humor aut fleumaticus aut colericus aut melancolicus aut sanguineus Et hic aut purus aut mixtus Et hic aut ex stomaco procedens aut ex aliis membris sibi influens vel toto corpore ut supra dictum est capitulo de cura malicie complexionis stomachi cum materia. Formalis quia aut erit facilis diminutus superfluus et assiduus Efficiens vero aut erit naturalis et creticus aut morbi et sinthomaticus. Finalis quia ad expellendum nocentia salutem sibi quarum omnium consideratione equalem recipit divisionem. Aut enim est laudabilis aut illaudabilis. Laudabilis quidem est secundum ypo. cum flegmati colericus est admixtum facilis et temperatus quia repletionem proportionatus. Vomitus ultimate repletioni usitata dentur cum moderate vero moderata non frequens et continuus. Hic enim debilitat stomacum et facit eam laciniam superfluitatum caput et instrumenta sensuum oculos dentes pectus et pulmone ledit et venas eius aperit et epar debilitat et totum corpus extenuat et consumit Et propter inconvenientia fit factus saltem mensis Hic enim primo purgat stomacum et corporis superiora secundum vero ipsius inferiora quia propter ypo. ut abo[illegible] dixit commendavit ad regimen sanitatis fieri vomitum qualibet mense duobus diebus continuis ut prima die quod in stomaco et superioribus existit membris eradicetur. 2a die ut quod fuit tunc tractum ab inferioribus ad ipsum et expellatur. Vomitus enim a superioribus eradicat et ab inferioribus trahit econtrario. Fluxum sic quoque liberat a spasmo et subvenit lamentacioni repletionis cibi singultu [illegible] et eruptione venarum egritudinibus et podagre Et breviter omnibus malis totius corporis egritudinibus naturalis seu spontaneus ad expellendum nocentia cum convenientia similiter circumstantiarum scilicet egritudinis complexionis calide etatis

invenilis corporis late habitudinis gracilis consuetudinis vomendi aere fabalis estatis temporis regionis aeris calidorum et siccorum. Illaudabilis aut est ei contrarius laudabilis et recta causa est fortitudo virtutis expulsive obedientia materie aptitudo viarum Illaudabilis et sinthomatica causa est virtutis debilitas retentive et contrarietas 2a qualitas vel utrique cause malis facientes defectum virtute contentiva Et quoque est mala complexio interiorum membrorum f. stomachi sine materia incitantis ad vomitum et maxime calida et sicca sicut erat in singultu ad singultum Et quoque est ex admirationis malicia regiminis et [illegible] motus corporalis et malis fortis agitatione super cibum ymaginatio aspectus et fetor rei abhominabilis et dispositio aeris

Signa eius sunt duplicia quedam ipsius generalia et absolute considerata Quedam sunt signa remota quedam propinqua Remota sunt dolor frontis et scotosia et rerum magnarum apparatio ut muscarum volantium frigiditas extremorum et ypocondriorum et oris amaritudo cordis i. oris stomachi morsus nausea subversio et iactigatio inferioris labii signant ipsum propinquum Signa vero ipsius specialiter considerati penes speciem ipsius formalem ut laudabilis vomitus Quedam sumuntur ex antecedentibus Quedam ex concomitantibus et quedam ex subsequentibus Ex antecedentibus quia preexistunt signa digestionis invalescente virtute supra morbum levitas accidentium precedentium ipsum quod est signum levius purgationis Ex concomitantibus quia est facilis temperatus impressa morbi expellens nociva et equale est quod colericum fleumati mixtum et bene tolleratur ex subsequentibus quia constat alleviatio patientis Inquit enim ypo. egritudinibus quibuscumque incipientibus si qualia oportet purgari purgaverit confert et bene ferunt Signa illaudabilis vomitus econtrario intelliguntur nam fit signis decoctionis non apparentibus et in morbi principio ubi Inquit enim ypo. egritudinibus quibuscumque incipientibus fel nigrum sursum aut deorsum exierit mortale Et Ga. dum inquit morbus in principio est nulla 2m naturam non fit evacuatio Signa enim cretica non oportet esse subita sicut enim nulla apparente victoria et impalestentia non super morbum et cum accidentium ipsum precedentium dictorum super fortitudinem et austeritate est difficilis malus intollerabilis et angustiosus expellens non equale apparet quia primatum non nocivum Et si nocivum

no cortiz nec mixtuz sz purum aut cole
ricuz aut fleumaticuz aut sanguineum Inquit
enim ypo. Sanguis sursum quibuscumque
egritudines malum aut melicum Inquit
ypocras melius vero inferius neque
confert quia nec egrum allevat nec
morbum minuit primo egrum infertorum
adducit. Signa specierum ipsius ma
lum exeuntibus colligantur et similiter
si sint ex stomaco vel ex aliis et in fluxe
ex dictis de mala complexione nota sunt Earum
autem cause infra specificabuntur
Cura vomitus laudabilis i. recticus
difficilis coadiuvandus est et facilitandus
ut infra dicetur. deinde permittendus et
si diminutus fuerit et difficilis dum co
adiuvandus et etiam facilitandus ut infra
dicetur. deinde permittendus quamdiu fuerit
quia confert et bene fecerunt tunc tamen
confortatis stomaci temperate stipticis
est utendum que sunt huic medicine ne lassi
tudine et superfluat nec est retinendus
nisi superfluat quo casu effectus illau
dabilis est retinendus Et cognoscitur
quia incipit fieri intollerabilis angustiosus
et debilitans corpus unde ypocras in amfo
rism dicto si vero non contrarium Si autem
sit illaudabilis et simthomaticus aut est cum ne
regulatione ut supra diximus de fluxu
ventris in cura pleureos et tunc est per
mittendus est est enim bonus per viam
cause qui premit et quasi eradicat et
per consequens morbum universalem et particularem
curat. Inquit enim abocaly vomitus in
principio paroxismi aut minorat aut eradicat
paroxismum minimum quoque allevia et super re
siduum potentem reddit unde ypo inchoa
tibus morbis siquidem videtur move move
dum est sine regulatione non et tunc
sit malus per viam signi et cause est reti
nendus In retentione autem eius dux
est regimen rectum et cetera Cura in sex rebus
plurimum consistit. prima est medicine seu cause ad
eius excessum incitantis mundificatio vel ablatio
2a est ipsius stomaci confortatio et eius
tonus corporis ut subsistat et tollatur. 3a
est membri si quod sit mittens rectificatio Quarta
est medicine fluentis materiam donec illius rec
tificatio fiat quietatio ingrossatio et
derivatio et ductuum angustatio Quinta
est regiminis rectificatio Sexta est accidentium
si qua sint que insurgant correctio sic
ergo congregabis omnem curativam intentionem
et in retentione vomitus et evomis
cuiuslibet de qua infra dicetur Primam rem
complet vomitus reiteratio donec materia
sit humoralis sic eradicetur quia non sit fa
cilis et sufficiens propter adherentiam eius
faciliter et hoc cum cibis multis magistri
continua et discreta scilicet potibus

et medicinis que sunt temperate quibus ut
supra de consolatione medicine diximus
inquantum usu ordinate gradatim incipiendo
a debilibus et gradiendo ad fortia et
deinde ad fortiora sequens nam a sapiens
simam ut iussit ypo. Inquit enim Galienus
natura est sapientissima et sapientie non est
finis adheret enim vie viri et et ordini
viri Si vero non sit humoralis que inci
tat causa sed complexionalis alterativa sed
propriam complexionem que sunt superius tibi iam
Si etiam exterior sit auferatur. 2am rem
complent stiptica aromatica calida vel frigida prout
dispositio stomaci exigit que superius tibi
fuerunt tradita in cura male complexionis
et retentionis solutivi cum superfluit. 3am
rem complent illa cura que supra in cura
male complexionis stomaci cum materia diximus
Quartam rem complent compescens et quies
et corporea animalis nocturna nimis quietant
Inquit enim ypo. cum volueris ellebori
stare vel stiptice compesci facit et noli
movere primagmatio rei delectabilis
et adoleres bonam confortant enim cerebrum
cor et stomacum nauseam sed aut et vo
mitum aut supra de consolatione medicine
dictum est utriusque medicinas magis constantes
et coangustantes ductus et orificia notas
ferimus calidas et frigidas prout dispositio
exigit Eius aut derivationes complet
fricationes dure et aspere fomentationes
mordaces compressiones extremitatum
dolorose. Inquit enim Ga. dolor provocat
remuta ligature et ventosationes cum
scarificatione vel sine sanguisugationes et
flebotomie et evacuationes mollis Et eius
per fluxum ventris cum clisteribus frementibus
et medicinis solutis ventris et urinis et
sudore provocantibus ut sunt balnea unctio
nes et rarefactiones que superius dicte
sunt. Inquit enim ypo. vomitus ventris fluxus
fluxum fluxus vomitum Et utrumque sudore curat
Quintam rem complet debita sex rerum
non naturalium ordinatio licet ergo in aere temperato
ut superfluo calore materia non dissolvatur nec
frigore interius comprimatur et declinet
ad finem temperate et sicuti quiescat et
dormiat cibus sit spisse substantie et stiptice
qualitatis calide vel frigide 2am necessitate
paucus et inopitate continua discreta
facilis digestionis et boni chimi que superius
tibi in quo sis pravus licet multum appetit
unde repletio est fugienda et precipue subita
Inquit enim ypo. 2am multum et repente
evacuare et cetera Et alibi ubi non plenitudo
non indigentia nec aliquid quod preter bonum
quam magis natura fuerit et maxime
nisi precesserit inanitio debilitas Inquit
enim abocaly nichil est deterius satietate

in tempore fertilitatis quod processit inanitio in tempore subtilitatis abstinentie ciborum liquida nisi sit stipticis confecta et curetur incoretur. Sextam rem complent que accidentibus supervenientibus conveniunt que sunt diversa secundum eorum diversitatem ut infra patebit. Competens vero regimen in retentione vomitus cognitimus est varium et diversum varietate cause ipsius materialis et competenter intuisectur predictas res tores quales intentiones diversificari prout exigit unaqueque. Si ergo sit causa vomitus causa extrinseca eius remotio erit cura et contrarie introductio ipsiusque stomachi confortatio. Si vero intrinseca et flatus eius causa est mala complexio frigida et humida cum materia reumatis predentis multiplicantis flatus in stomacho seu in eo et toto corpore vel cerebro ex quibus influit ei plurimum ut puta quia fuit causa indigestionis in eo cerebro et toto corpore et supra capitulo de debilitate digestionis stomachi diximus cum convenientia circumstantiarum quibus omnibus et exeuntibus cognoscitur. Cura erit in sex rebus predictis tali ordine et modo ut vomitus fiat primo provocato cum vomitus flatus que supra capitulo de cura malicie complexionis cum dicta materia dicta sunt. Et ex eis est aqua tepida decoctionis raphani vel seminis eius. Et fortior est aqua nucis vomice vel asse vel cepe narcissi cum sternutatorio squillitico talis enim vomitus causam intentionis ad eius excessum educit si materialis sit et alterat si fuit complexionalis frigida et humida. Quod si vomitu non cessat vomitus sed adhuc redit licet quiescat aliquando quod est quia ab alio sibi scilicet stomacho influat quod plurimum est a cerebro vel toto corpore membro mittente. Primus auxilium oportet adhiberi et alijs ut supra de cura male complexionis cum materia diximus. Et si ad producet quietem ingrossetur et deinde materia prout hic et supius dictum est et competenter cum rubificatoribus cum rubificantibus qualia sunt vetica squilla tapsia et similia ventosis cum multa flamma et fomentationibus ex aqua decoctionis vetice foliorum lauri calamenti paritarie abrotani et similium ligatura pedum et manuum dolorosis confricationibus et sine scarificatione et cum flebotomijs si flatus non sanguinis sit non sanguinis sit propinquum de cephalica vel de nigra cum educant de membre mittente et diviant a stomacho clisteris et evacuationis trahentibus competenter qualia sunt agaricus collo quintida species gerare returecca assasari polipodium pere magne species salis et hujusmodi 2. cum medicinis solutis flatibus quas supra explanamus. Et stomachus confortetur cum hijs que proprietate nititur effusum et flatum vomitum ex quibus sunt simplicia et composita que infra dicentur. Simplicia sunt mirra mastix olibanum mentha ponti cum vino cum apium cerulum aqua aluminosa cum eos sambucus silvestris et inta citoni calamentum peros que interius et exterius approximabis et potum modum prout discretio gaudebit. Et ex illis emisterium vitrum et cortex eius et granum cardamonum cum aqua mastice.

Composita sunt mirra arotica sirupus de absinthio de inta de anisi seu amarum melle cum conditum est electuarium de citonijs rob. citonium cum violaloes. Confectio de citonijs mira est ultima tyriaca antiqua et plura alia que supra de cura male complexionis cum materia sunt enumerata. Regimen autem competens debet ad calidum et siccum Et si cum predictis omnibus non sedatur os ut reiterentur donec salvator gratinabit etc.

Si autem vomitus sit colericus eius causa erit materia regnans multiplicantis coleram plurimum in epate et toto corpore et quia in stomacho ut supra dictum est capitulo de mala complexione cum materia et materia quarumcumque partium membrorum cum circumstantijs consilibus coadiuvantibus quibus exeuntibus cognoscitur quo cum predicta ordine quo supra temptabis materiam et eius incitantem ad ipsum abstinendo primus et quia humoralis vomitu cum aqua simplici tepida. Quod si sit in villis stomachi adherens et nauseans cum aqua decoctionis seminis atriplicis et parvo aceti vel aqua bacche cucurbite cucumeris et citrulli et cum alijs consilibus frigidis et humidis. Hijs enim materia si qua sit in stomacho grata calida que est causa vel influxa est plurimum educitur et mala complexio stomachi geratur et talis influxio ablabitur. Quod si vomitus omnino non cesset sed aliquando diu stetit redeat quod est quia ab eparte sive a toto corpore influat illi os ut predictum est mittenti auxilium opponatur materia quietetur cum quieto et sompno non profundo et longo et cum inspirati spissantibus et congelantibus frigidis frigidis potibus et actualibus sumptis et stupefacientibus si os in eis et constipantibus et deinde cum scarificationibus extremorum minimis cum fomentationibus et balneis dulcium aquarum sudorem provocantibus

aligaturis minus dolorosa quam inflammatio. Flebotomie basilice donec inflammatio caloris et ebullitio eius ubi praedictum sanguinem apparebit et utus tollerans ventosas absque scarificatione in opposita parte nisi cum assotiaretur sanguis cum clisteribus lenientibus et humectantibus virtutem vero ex aloes et cum medicinis aliis solutivis quas in nostro antidotario posuimus supra et hiera cum aninimis et ipse lenitivus et cassia fistula tamarindis et terenniabin et aqua fructuum maxime blandientibus et alterantibus non fortibus et acutis cum materiam agitet et inflammet et ad motum incitet. Stomachum quoque confortet et non recipiat cum hiis que appetitate habet nauseam et vomitum retinere. Ex quibus sunt simplicia et composita. Simplicia sunt simplicia quedam interius appropriata ut granata utraque fructus vitis silvestris mirte sumac coriandrum per se et mixtis sucus acetositatis citri et rob eius vel agresta et sucus eius seminibus bibitum cum aqua frigida spodium karabe in primis non habens amaritudinem camphora sumpta in potu vel alio quo rob et olsta atque inuncta super stomachum et fructus sive pontici ut pira sorba mespula ribes zarur glandes et ipse cupule earum et castanearum et fabe cum corticibus suis et lentes in aceto decocte. Composita sunt ut rob de granatis de agresta de ribes de citoniis et syrupus acetosus ex oxizaccara et alia que contra mala complexionis cum materia diximus que interius et exterius et per omnem modum appropriatur quod si praedicta omnia non sedat inter est tua ut reiteres ea donec cum deo consequeris intentum.

Si vero melancolicus fuerit cum causa est in alia regimine declinans ad siccitatem et frigiditatem vel caliditatem et siccitatem et malicia complexionis consiliis operatis et toxicis et malicia compositionis scilicet opilatio et ipse splenis cum circumstantiis consilibus quibus et ex eventibus cognoscuntur. Ad advertere quod humor melancolicus cum sit secundum Galienum in ceteris humoribus odibilior exiens de corpore vomitus non est retinendus in principio possibile sed in principio superiori regionem ceteris est quiescentior et divertendus ad contrariam regionem scilicet inferiorem quoniam recte et inde mundificandus maxime cum talis humor multotiens in stomacho generatur sed influat ei plurimum a splene vel epate vel corpore toto et pro inde praedictas res sistentes in stabilimento et ordine tali primo cum splen epati

vel toti corpori mittentem curam adhibebis prout supius dictum est et ipse cum purgationibus eorum ab humore melancolico que sit nota cum flebotomiis basilice sinistre vel dextre saphene et apertione venarum emoroydarum hiis enim educere et divertere sanguinem melancolicum si quis poterit rectificatione praedictorum membrorum necnon devenatoribus iam dictis si expedit et quietatoribus etiam dictis. Secundum stomachum confortando et non recipiat cum appropriandis interius et exterius. Exterius cum spongia infusa in aceto tepido vel lenticulas in aceto tepido decoctas supponens et hoc si melancolia sit adusta quod ex humiditate eius et ebullitione eius supra fuerat cognosces. Si vero sit melancolia naturalis vel congelatione facta quod ex eius fusilitate et spissitate corporis nigra et quiete cognosces spongiam infusam in vino stiptico calido stomacho supponens in quo aliquid xiloaloes si humor fuit permixtum. Interius vero cum syrupo de granatis et xiloaloes si humor fuerit adustus vel cum syrupo de mirta cuius in nostro antidotario descriptionem scripsimus si adustus non fuerit et sorbiat vel embliarum et vinum acetositum et stipticum cum aqua buglosse boraginis et sene in utroque. Cumque sedatus fuerit fluxus talis humoris ad stomachum quod ex eo influxum est studeas educere et hoc cum clisteribus in quibus sit acutus aliquantum assumpta ex polipodio catarmo tabulis epithimo sene i. althee camomilla usnea cum oleo sizamino et melle et cum medicinis solutis ventris expedit et agarico lapide lazuli armenio et mirabolanis nigris et compositis in antidotario dictis prout tibi videbitur expedire materie virtutis et [illegible]. Regimine quoque ad calidum ad humidum temperatum vel frigidum parum declinet secundum huius diversitatem.

Capitulum 30 de cura vomitus sanguinis

Vomitus sanguinis est a stomacho solo fugiunt cum Galienus nichil vomitus exit nisi in stomacho solo erat quoniam autem est exiens ab eo quandoque est ex eo quandoque ex alio sed in ipsius ab eo cum sanguinis locus sit inveniis secundum Galienum aut erit ex venis ipsius apertis aut fissis aut fractis aut corrosis ab alio stomacho missus aut est a membro quoniam cum sit via ad ipsum exiens sanguis ab eo cadit in stomachum et facit nauseam et vomitum quandoque aut est ab

Capitulum 30 de cura vomitus sanguinis

epate ut est plurimum. Aut a splene aut a
capite aut a toto corpore et illud per vias
occultas ut dixit abolay intelligo oc-
cultas modo sensum quamquam non nature et in-
telligentie alio modo non omnium intelligimus
virtutum aggregationem ut dixit Galienus
Sanguinis aut vomitus vomentis a sto-
maco et meri ex se ipsis causa duplex
est intrinseca et extrinseca Intrinseca causa
est venarum debilis compositio et sangu-
inis quantum in quantitate superflua in
substantia subtili et qualitate calidi
acuta et corrosiva quia sit adustus
et salsus Extrinseca est casus percussio
obmatio ledentium rei catarrus apertio rei
epatis aut fistule in stomaco aut meri
et suspensio sanguisuge aut consumptio
medicine acute ut euforbii et corrosive
ut calcanti cantaridarum et similium San-
guinis vero vomitus vomentibus sibi ex
alia causa est qua refunditur de predictis mem-
bris ad stomacum et est multitudo et
malicia sanguinis aut in se cum est acuta
aut propter opilationem retinente qua sunt
corruptus et malam acquisivit quali-
tatem cum fortitudine virtutis expulsive
predictorum membrorum Opilatio vie qua
consuevit expelli debilitas stomaci in
amplitudine viarum quibus sibi refunditur
prout supra de sputo sanguinis dictum est
debilis autem compositio venarum sunt in
continue sanguinem aut est a matre aut a
tempore quia precessit regimen quod rarefecerit
apparuit sedit rupit vel corrodit et
secuta sunt consolidatio debilis Sanguis
aut in quantitate multus et superfluus est
a vita deliciosa et usu plurium carnium
et vini rubei et aliorum sunt multiplicare
sanguinem Et etiam a retentione sanguinis
consueti menstruarum sponte vel ab arte et ex
admissione exercitii et a membri mutillatione
Subtilis autem et acutus est ab usu re-
rum acutarum ut specierum calidarum armonia-
ci et vinorum antiquorum calidorum piperum
et subtilium et similium rerum non naturalium
sunt subtiliare et inflamare que
sunt nota fortitudo virtutis expulsive est
plurimum a natura cui nichil est impossibile
in expellendis nocentibus secundum Galienum
Opilatio viarum et sunt inefficientes quibus
consuevit expelli ex supra dictis et expedit
est non Causa debilitatis stomaci superius
nota ... et possit esse naturalis
secundum ypo. et Galienum amplitudo viarum
est amplitudo venarum per quas nutrimentum
sanguinis mittit epar stomaco per quas ipsum san-
guinem a se vel regurgitatione a toto cor-
pore sibi necessarium et intestinorum in
clausa illi mittit Nec mirum si in concavi-
tatem stomaci tales vene sanguinem ef-

fundant cum in ipsius substantiam et porositates
naturaliter imbibantur earum orificia cum nature
forti nichil sit impossibile in expellendis
humoribus et trahat saniem per me-
dium ossis ut dicit Galienus licet in stomacum
et porositates eius venarum orificia in-
bibantur non forte malitia sanguinem in illis
venis contentum subtiliat et pro inde
interioris rarefacit quibus rarefactis
infundit sanguinem ipsum in stomacum con-
cavum quod a quo vomitu educitur tamquam
nocivum Inquit enim ypo. si sanguis in
ventrem infundatur preter naturam necesse est
in saniem converti Omnis enim humor
in loco suo non existens putrescit et in aliam
convertit qualitatem ut Galienus ait Signa
sanguinis vomentis a stomaco et meri
ab eo qui ab aliis sibi influit plurimum
quantitate distinguntur quia est paucus
cum stomacus sit venosus et colore quasi
subrubeus et clarus et assiduitate
quia continuus et dolore quia vomens
ab eo est cum dolore nisi a venis rare-
factis eorum egrediantur quas non con-
sequitur dolor nisi sumptione rei acute
que si sumpta fuerit haec et intus ... lu-
cione dolorem prestet aliqua rarefactio
venarum in meri esse monstratur Si vero
per tussiculationem in stomaco esse pro-
pias Item ex meri venis egrediens
quamquam cum saliva et irritatione educitur
ex stomaco vero non nisi vomitu et
fastidio Inquit enim Galienus nichil ex
stomaco egreditur nisi vomitu vel fasti-
dio impellente Aliis quoque distinguntur
sanguinem prout supra dictum est Signa a
venis rarefactis eorum egrediuntur distin-
guntur ab operatione alia quoniam dolore
quia in rarefactis non est dolor et si est
parvus est et apud rei acetosissime sump-
tionem ut superius dictum est et paucus
est etiam subtilis aquosus ab operatione
alia vomens econtrario se habet Et suppo-
sita corrosione earum incurrunt ipsarum
ulceris signa puta exitus sanguinis
precedens dum qui in principio sunt paucus
deinde plurimus et consequenter saniosus
et quamquam sibi associata pellicula seu caro
putrefacta et fetens Signa autem
sanguinis vomentis ei ab epate sunt
multitudo ipsius et caliditas et color ci-
trinus plurimum et precedens ipsius passio
apostema seu opilatio est similia
Vomentis vero a splene signa sunt color
quia plurimum niger odor quia ponticus
eiusque ebullitio super terram et odore acris
si sit adustus et passio precedens splenis
vomentis vero in capite plurimum est
color albus et est cum tussiculatione
apud destensum et est viscosus et ...

medioris cum precedente congruendine doloris vel cuius alia passione. Si toto vero corpore veniente cognitionem habebis quia precessit dolor et gravitas dorsi et lassitudo extensiva et est minoris quantitatis rectis coloris et subest plurimum boni. Et hec sunt signa locorum a quibus egreditur. Signa vero causarum a quibus efficitur hoc modo considerabis. Si enim a stomaco et meri egrediens a causa intrinseca fuerit que est debilis venarum naturalis compositio a difformitate omnium membrorum corporis cognoscere poteris et malicia complexionis eorum. Si vero accidentalis ex intrinseca causa pro quantitate sanguinis multiplicato vel malicia vel utrisque ex regimine et antecedente precipies. Et signum repletionis accidentibus seu cacochimie et retentione evacuationum et successione aliarum consuetudinum evacuationum. Et etiam si ex causa extrinseca sensus declarat et inventio. Et si vero fuerit a sanguisuga declaratur ex eo quia bibit ex aqua ex qua habitant sanguisuge et quia sanguis ex ea veniens subtilis est et saniosus. Signum fortitudinis expulsive et quod ex ea processit est alleviatio que sequitur evacuationem non deponente quod velud contentum procedit alleviationem subsequentem non habet. Signum oppilationis viarum per quas expellere consueverunt et amplitudinis viarum cum stomachi debilitate recipientis est ex hoc quod non egreditur per viam per quam expellere consuevit sed per stomachum molenti. Cura eius non est solidi medici sed necnon pigre sed solerter et solliciter. Dixit enim Galienus ex fluxu sanguinis sepius deficere consueverunt quoniam vite ministerium membra sua existit unde mors sequitur. Et ad viventes tres naturas hominis sanguinem estimaverunt. Propterea in cura eius prompte ac diligenter est procedendum. Consistit autem in rebus quibus curatur quas tali modo et ordine administrabis. Primo enim si estimabis in venis sanguinis exuberantiam educere antipassando quantum tollerat virtus et hoc cum flobotomia sive exuberantie et excessu vel locorum ipsum enim trahens ad opposita et longinqua et hoc cum ligaturis dolorosis extremorum cum ventosis inter vertibus brachiis spatulis cum scarificatione vel sine prout tollerat virtus et dispositio repletionis requirit. Secundo ipsum inspissabis aut alterabis aut fermentantibus vel quid primo expediet agere prout supra de cura fluxus sanguinis narium dictum est. Que autem sunt illius complexionis ibi de cura sputi sanguinis habes. Tertio stomacus eius quod vomitum

debili compositione quia rarefactus aperitur vel quoquomodo solutus providebis cum stipticantibus et infrigidantibus. Inquit enim ypocras: Cuicumque sponte sanguinem vomit siquidem sine febre salutare curatio non stipticis et infrigidantibus. Inquit enim ypocras: Cuicumque sponte sanguinem vomit siquidem sine febre curatur non stipticis et infrigidantibus que autem sunt illa dictum est supra ibidem et quod sunt quamplures genus elige igitur tibi magis propria. Et ex apparatu in quarto regimine proprium ad finem et humidum convertens quod est ex precedentibus notum. Si vero sanguinis vomitus ex aliis membris fuerit illis influentibus cura erit eadem. Sed adde quantum stillicet membri mittentis rectificationis que proculdubio est preferenda dixit providendo qualiter autem istud agere oportebat et cum quibus supra de cura nulle complexionis cum mea dictum est que omnia supra de sputo sanguinis incident retignimus et subtilitate causis quoque modo dicitur cum notis contrariis et propriis obviabis et manifestas seu extrinsecas amonebis. Sed ad perfectionem cure vomitus superfluentis et sinthomatum restat quarto accidentibus supervenientibus instare. Sunt autem diversa primo dolor capitis obscuritas visus et dolor pectoris et malicia anhelitus infrigidatio vocis tensio et dolor sub ypocondriis debilitas morditatio et dolor sub ypocondriis debilitas morditatio et dolor stomachi singultus et alleviationem detentio sanguinis et congelatio in stomaco et debilitatio et sincopis quorum correctioni attende et primo dolorem capitis corriges prout supra de cura sed ex vaporibus acute causatis provenientibus a toto corpore vel a membro alio dictum est. Albohali autem volens ex vomitu nocumento oculorum provenientem occurrere cum sublevet materiam et vapores quantitat ad caput et oculos docuit in hora vomendi et oculi ligentur suppositis pillis duabus et post ut facies lavetur cum aceto aqua temperata que si sit rosacea melior est. Resolvit enim et repercutit vapores dolores et pectoris et malicia anhelitus cum fricatione sua ex oleo amigdalarum dulcium communiter et de hoc admonebis. Intersectioni vocis cum sit ex producentibus ad mortem facile opportet succurrere. Albohali autem ei et predictis accidentibus subvenire monstravit cum enemate temperato et ut detur dosis mellis cum aqua calida et oleo iugiter virtus tyriace existit et est oleum de hoc deinde laborat ut evomat non suffocabitur. Si vero nequiverat vomere studeas materiam divertere et trahere ad extrema cum fricationibus

cale factionibus dolorosis atque ventosis
et confortes stomacum cum calidis et
stypticis et precipue cum panno supposito
et infuso in oleum in quo cocta sunt
ruta et similia. Conferunt quoque et
dolori sub ypocondriis subvenire mo
strantur cum pannis madefactis in aqua
calida suppositis et oleis tepidis lenifi
cantibus ut voluit Galienus et ventosis
inflamatis dilatari et dolori subveniri
prout dictum est superius capitulo proprio. Con
ferunt moderatione cum cibis virtuosis
que facile digerantur ut sunt vina car
nium gallinarum et vitulorum et inunctiones
ex oleo violato de lilio ut docuit ab
olim cum pecunia sera singultum etiam
conveniens cum hiis que supra capitulo proprio
dicta sunt. Alruzer quoque docuit pri
ceps abohali subveniendo cum ligatura
et strictura extremorum et aliis que ne
cessariis vocis voluit instrati sanguinis
aut retentionem et congelationem in stomaco
que in sanguinis vomitu plerumque accidit
consuevit festino oportet succurri cum
causa sit passionum cordis superius
predictarum et hoc cum vomitu provocato
cum aqua mellis succo apii et farina
carcumi et cum clisteribus ex hiis que
hunt sanguinem congelatum liquefacere
educere. Ex quibus est aqua cineris
lignum ficus cui ut opoponacum et
bdellium mel sal et alhasa asa et
menta decocta misceri et coagulum
leporis vel edi sumptum in potu cum
aqua predictorum aliorum et precipue alhasse
quia liquefiunt. Deinde sumatur electuarium
albi ʒ. i. fabarum ʒ. iii. cum aqua cali
da et melle ut liquefactus educatur.
Et ex hiis que conferunt liquefaciendo
et resolvendo et precipue educere non potest
est evacuatio et emplastra stomaci
et ventris cum decoctione anisi cyperi
puret et mastices xiloaloes salis alha
se et ruta. Debilitati et sincopi que
subveniatur superius dictum est. Sirupus
confortans stomacum et vomitum ar
cens Rx. vinum acerbarum succi mente
dyamoron aque ro. an. lib. i. zuccari
lib. ii. sirupizentur et aromatizentur cum
gariofilorum ʒ. ii. Electuarium ex mea
inventione retinendo sanguinis vo
mitum ultimum confortans stomacum et
alterans malitiam complexionis calidam Rx. co
ralli rubei ʒ. v. mastices ʒ. ii. ro. ʒ. iii.
acacie succi an. ʒ. ii. anthere san
dalorum ʒ. ii. gariofilorum ʒ. ii. strisiorum ʒ.
i. musci grana iiii. san. dra. luti sigil
lati an. ʒ. ii. confice cum hoc sirupo
Rx. succi pirorum et pomorum silvestrium
citoniorum agrestis mente an. lib. ii.

zuccari lib. ii. pillule vomitum Rx. mas
tices mirre san. dra. an. ʒ. ii. anthere
ʒ. i. confice cum succo mente et da
mane et sero. Recipe sirupi de
berberis conveniens ad predicta Rx. spo
dii ʒ. iii. berberis ʒ. iii. vine acerbo
ʒ. ii. acetose an. ʒ. zuccari lib. ii. da.
Emplastrum cum aqua mastices. Emplastrum
saporis retinens vomitum colericum
Rx. balaustie ʒ. iii. foliorum olive ʒ.
ii. foliorum rubei ʒ. i. romani hym
sie ʒ. i. pista et distempera cum albumi
num et farina ordei et stomaco sup
pone stringit omnem vomitum si deo
placuerit. Aliud ad hoc sublime
et ultimum Rx. succi plantaginis lingue
canis pentafilon an. ʒ. ii. aceti ʒ.
i. olei onfancini ʒ. iii. bulliant usque
ad consumptionem duarum partium et
adde rore ubbani an. ʒ v. camfore
ʒ. iii. rosarum ʒ. i. mastices ʒ. iii. san.
dra. ʒ. iii. super unge et super asperge
pulvis corticum granatorum et sumac
Rx. aque aliud vini pontici succi
mente pulvis masticis et rosarum cum
stipitibus et fac bullire et infunde
filtrum spongiam vel burram scarleti et
suppone desuper panni suffumigatum ex
xiloaloes thure spica et mastice expe
rtum est. Ad vomitum infantium Rx. succi
mente succi citoniorum ponticorum an.
cum partium et fac bullire et mitte
in eis masticis corticum thuris an. ʒ.
i. spice cinamomi gariofilorum nucis mus
cate galle in q. an. ʒ. ii. et infusa bur
ra scarleti bene calidum applicetur.
Aliud ad vomitum sanguinis Rx. san.
dra. fructus omnis lapidis ematites an.
ʒ. ii. bol. terre sigillate an. ʒ. i. subtiliter
pulverizentur et Rx. succi arnoglosse
ʒ. sex aque decoctionis radicum arun
dinis et misce bene da ʒ. ii.

Incipit summa 2a tercie partis sectionis
prime continens capitula xvi.

Sciendum autem quod epar prin
cipum ex principalibus membris
existit est enim basis et fons naturalis
virtutis que ad
conservationem individuum et speciei quodam
modo necessaria completur. Cuius operatio
est primum mutare generare sanguinem qui
ultimum est in alimento quo corpus
perduratur in esse. Et quamvis sapientissima

// pillule restringentes vomitum
// Sirupus
// Emplastrum
non coagulum leporis ac edi
Incipit 2a 3e partis sectionis prime continens capitula xvi

et sume artificialis nam ut dixit pro
ipius substantiam creavit ad modum
coagulati sanguinis licet ex spermate
mulieris sit factum ut chilum futurum
nutrimentum a stomacho ab eo suscep
tum transformet in sanguinem qui in
natura alti per virtutem eius aptus est
alterari Quia propter quattuor virtutibus
dotavit ipsum natura ad hoc nervos
in venas ab eo et arterias et fines
ramorum ipsarum extensis etiam qua
res nutrimentum in membro unoquoque
complent appetitiva scilicet reten
tiva digestiva et expulsiva ap
petitiva quidem naturalis sola non permixta
ca ut ex animali ut stomachum licet pro
toto appetat sicut stomachus epar
et illud est illud dicit quoniam epar ab
intra trahit quod appetit et a proximo
stomachus vero ab extra et alogice
Nos autem faventes doctrina discipli
nativam non probativam dicimus illud
esse eo quod talis virtus in epate est
sicut in radice propria magna est sicut
in radice propria magna est fortior quam in
ramo qualis est stomachus per modum tra
here in eo pro se potuit et pro
toto exens sola In stomacho vero in
diguit auxilio vel auxilio animalis
qua sensu fortiori sentiat maiori
in epatis venarum et aliarum viscerum
quorum [illegible] est ut supra diximus et
quia coagulatio eius non fuit solida
ut carnis sed tenera [illegible] ipsum
panniculo subtili ex nervo adveniente
sibi a cerebro creato ex siphac
ut ea mediante sensum quo ex se
carebat haberet et sua substantia atque for
in se distincta ab aliis permaneret aliis
que visceribus [illegible] plasmavit que
illud forme lunaris et in homine
magis quam aliis animalibus eiusdem quantitatis
ut sanguinis generatio pretiosa habundaret
in homine propter labores corporeos
et animales plurimos ipsum resolventes cum
sit maxime resolubilis et cum addi
tionibus seu pennulis quattuor vel quinque dis
tinctum Et a domestica parte conca
vum et eius reflexum circa stomachum
in amplectendo eo adiuvando digestionis
eius gratia sufficiens esset et aptum
Et a dextra parte corporis inter costas
falsas situatum quibus alligatur nervibus
dam ut eis adherendo melius sisten
tetur et ut in spiritu stomachi fundum
cum est operatio digestionis propria Et a sil
vestri gibbosum ne dyafragmatis motui
in suo laborioso motu quod attingit
in puncto sua amplitudinem coartaret

In quo venas implantavit [illegible] villos
atque poros [illegible] quidem magnam in
parte concava que epatis porta vocatur
per eam enim subintrat chilus qui ab
intestinis meseraicis ramificatis ab
illa ut sunt manibus sugit cum virtute
attractiva una ex quattuor predictis
supra et per eas redditur intestinis per in
cepta sibi seu toto corpore grossa per
num aggregata materia ut per secessum per se
vel vomitum sed virtute ipsius expulsiva
operante purget ipsum quoque in ramos
quosque ipsius tendentes ad quinque eius
pennulas et ramos alios eorum diffusos
in epatis substantiam cum secunda virtute retentiva
continetur donec in sanguinem alteretur
et humores villos [illegible] sic
autem diffusum sua virtute melius
alteret digestiva cum enim toti corpori
agens totum attingit patiens aptior
et perfectior operatio fiet Aliam autem
implantavit venam magnam in parte
gibbosa chilis vocatam per quam proce
dentem ex eo sanguinem sua virtute
impellente cordi transmittit et per
suos ramos corporis toti et membris
virtute [illegible] attractiva corporis
et membrorum Et quia in alteratione chili
in sanguinem tria superfluitatum genera in
surgebant sicut in vino novo bul
liente apparet scilicet feculenta me
lancolica Spumosa colerica et aquosa que
in [illegible] stricto [illegible] opertu
[illegible] chilo explantavit extra seu
lateri poros quibus ipsas superfluitates
sequestraret a sanguine et [illegible] recep
taculis et expurgatoriis destinaret
melancoliam [illegible] per porum explantatum
et ex ea in parte concava in generatione
sanguinis et humor est potissima in
splenem transmittit ab eius contra separatum
ut melancoliam et coleram nigram [illegible] me
maxime odiosas et in actione di
gestionis impedientes in membrum a se dis
tinctum creavit sequestraret Coleram
autem per porum [illegible] orti in cistim
fellis transmittit que sue epatis scilicet
subeminet [illegible] ut suo calore suc
cessio [illegible] sub vase [illegible] vigo
rando ipsum in sua coagulatione con
finet Si enim ab eo auferatur statim
[illegible] eius dissolvitur et corrumpitur sicut
experientia dictat his enim duabus
superfluitatibus sanguinem oportet esse pur
gatum antequam ad chilum perveniat per quod
in alimentum ad cor et cetera membra
destinatur cum non sint apte per ulteriorem
decoctionem conversionem in sanguinem

et ad nutrimentum membrorum michi[illegible]
scilicet gratia ciruz et super g[illegible]stione
et crassicitatem colera rubea et nigra
propter malam mundificationem et con
[illegible] reddit propter eius non horribili
non sit flama et aquositas tamen flama
[illegible] per ulteriorem decoctionem quantitate
[illegible] et aquositas ipsa et miscet
sanguinem per ramos subtilissimos
[illegible] et quia super existentia
factus sanguis fluidus membris non
debite [illegible] preaunt [illegible]
[illegible] vena [illegible] inferius [illegible]
[illegible] aqua per ipsos ab illius [illegible]
[illegible] membri impellentis et attrahentis
a sanguine [illegible] et discernit
non [illegible] per se distincta ab illis per
[illegible] et per poros [illegible] investi
[illegible] extra corpus finaliter exclu
datur nec non [illegible] signa [illegible]
[illegible] in cuius gibbo fuit aggregata
continuatur ipsum per dictas venas
[illegible] cerebro testiculis corpori [illegible]
et omnibus membris et intestinis et
stomaco per subtilem [illegible] cordis
per arterias concava venereae ab
illis per tantem spiritum et calorem et san
guinem quibus [illegible] in naturali caliditas
confundatur et [illegible] eius pulsu ac
[illegible] motu ex [illegible]
[illegible] et sic ex [illegible] col
[illegible] sic ac intelligere possumus
epatis nam quales vel quante et que
sunt egritudines ei evenire possibiles
[illegible] ignotas nec [illegible] saltem
quod [illegible] arbitrio cu
[illegible] est possibile Inquit
[illegible] qualiter autem discrepas
[illegible] modum curativum erit quod
ignorantes causas quales quante et que
sunt [illegible] nulla [illegible]
[illegible] egritudinum causas et accidentia
[illegible] et modos [illegible] ex se [illegible]
vel ex vicinitate seu colligantia
accidant que [illegible] Galienus [illegible]
egritudinum talium membrorum sit [illegible]
[illegible] Dicendum [illegible]
accidunt egritudines in se et ex col
ligantia et vicinitate In sequuntur
[illegible] simplices
[illegible] mala complexio com
posita et solutio continui et com
posita ex omnibus [illegible] accidit
[illegible] nervis poris et venis et primo
[illegible] egritudines simplices et plu[illegible]
[illegible] et suo et [illegible] scilicet
solutio [illegible] et [illegible]
seu vesica que [illegible] egredit
aqua et [illegible] et colli
gantia vero et vicinitate ad [illegible]

pati potest predictas et maxime in
suis accidentibus nocumentum ad
quarum cognitionem certam impossibilem
[illegible] dei auxilio qui solus in
[illegible] cuncta [illegible] possibile
est arbitrandum seu [illegible]
[illegible] ex his valet nocumento
operationum dolore [illegible]
[illegible] disposicione totius corporis et membro
rum [illegible] ab eo [illegible] colligatorum
sibi [illegible] situ et aliis acci
dentibus notis et [illegible]
[illegible] consilibus [illegible]
et nocentibus et consuetudine pa
[illegible] et [illegible]
intellectis sit nota et infra [illegible]
[illegible] declarata [illegible]

Continet autem hec summa capitula
xvj.

Incipiunt capitula summe 3e particule
sectionis prime

Capitulum primum est de generali
modo curationis dispositionum
seu egritudinis epatis

Specificatis egritudinibus epatis per capitula distinctis ad curam ipsarum secundum generalem modum remedii est primus et secundum specialem deinceps.

Inquit enim Galienus vlal et generaliter procedunt specialia artificialiter et naturaliter. Talis autem modus generalis ex natura membri colligitur principaliter. Si enim secundum Galienum in cura non solum quod preter naturam est quo removendum primo et quod naturale est suo sibi conservandum sicut in morbis singulis est facere maxime in cura principalium et virtutem influentem habentium quibus machina gubernatur et illud est advertendum. Et quia contrarium illud rebus conservantibus est plerumque oppositum et naturalibus inimicum et utrumque simul oportet agere. Ideo contrarium quod ad removendum rei preter naturam epatis convenientem approximandum et sic modificandum et comparandum quod eligendum quod removendo illam naturalia non offendat sed conservet. Nocumentum enim eius est extensibile in venas alia principalia et ex toto corporis per continuationem aut eorum ad temperamentum et naturam reductum quod est periculosissima rerum sanitatem desiderantibus omnino propinquam ut ait Galienus. Talis modus seu modificatio et comparatio ut dictum est a natura membri ipsius eligitur sicut ab egritudinis natura contrarium curativum. Et quia natura epatis consistit in hoc quod principale est aliisque principalibus alligatur in quibus virtus eius et spiritus gaudet aromaticis moderate et stipticis confortantur et conservantur non debet esse purum contrarium sed naturaliter insitas tales huius nisi complexionem et virtutes vel aliis habentibus tales artificialiter mixtum. Inquit enim Galienus melius est si idem fecerimatum simul stipticum sit et aromaticum insitas enim virtutes huius melius operabitur. Et si appetitum sit in oppilationibus eius datum illius mixtione careat taliter quod confortet a resolutione in poris prohibeat et non noceat oppilando. Iterum preterea debet esse excedens virtute seu qualitate et maxime cum virtus ipsius et spiritus fundata in substantia tenere consolidationis ac calide et humide complexionis existat que frigido superfluo congelatur et induratur virtus spiritus et calida extinguitur calido excedenti resolvitur et humido in suis venis et poris ac pontico oppilatur. Que superflua in generatione sanguinis necessario insurgentia a sanguine non sequestrantur que omnia multa sequuntur incommoda que dicentur cum sanguinis ei alimenti exitus obstruunt quod valde malum et aretesutionis causa. Unde Galienus ait aptos esse eos qui secundum quod exitus alimenti non solum in sanis sed etiam in egris est securissimum. Item lapsum facere dissolutum debet ergo esse approximandum ipse sui egritudini contrarium temperatum seu excedens modicum et si non illius permanent proportionatum in quantitate tamen multa frequenter multisque partibus et per omnem modum appropriatum ei saltem proportionabiliter effective debetque esse aperitivum et abstersivum eo quia acuit sanguinem generat quod humores diversos et inequales et est aqua in dictum eo ut cum dederis eam duobus vel tribus diebus consequenter cum solas cum aliquo lenitivo et alterativo ut sunt tamarindi cassia et manna. Et cum sit in profundo positum non debet esse subito pertimendus sed leniter homines ut ante virtutis eius resolutionem ad ipsum perveniat et ne sua vehementi subtilitate et virtute subito de epate transfundatur ad ulteriora membra misceatur ei aliquid crepham vel semen eius quod attrahendo ipsum ad stomacum in medio stiletur e parte remaneat diu. Et ne impediatur in via sit hora mane in comedendibus stomacum vel completa digestione eius ablatio et infra de cura splenis dicetur ad splenem defacile et difficile transeuntibus. Et cum sit a summa intestinis et stomaco associatum venarum et alligatum venis et poris et a gibbo renibus et viis urine ac venis superioribus basilice stilice et cephalice tendentibus ad caput et nares. Materia si qua odorifera de ipso fuerit evacuanda propterea debet esse talis quod per illas et vicinas partes expellat et per longinquam quandoque quia per poros et sudorem in utrisque partes expurgat quandoque in utrisque partes expurgat quandoque in unius partes in alia dominante expellit sicut ypocras testatur. Cum dicit urina multa nocte facta. Etiam cum

dyafragma attingat frigidu ca ap
proximandu extremis a falsis recedit
cost ne indurando illud ad spus
difficultatem adducit . debz quoqz
esse no solu virtute elementaria
morbo oppositu sz etiam appetitu
vl saltem morbo a complone cont
rium appetate vero conveniens me
bro sicut cum sup de medicis egr
itudinu cordis voluimus fore dictu
Sciendu g' elige mediu q queat
epati appetate et complone i con
dicionibus dict Contrariet aut egritu
dini et complone et appetate etia
si possibile sunt valit inveniri ut
est absinthiu et eupatoriu inflone
sclirosi et opilacioni eius ut Galie
edocuit Et sicut contingit in coriandro
complo cu appetate inhibendo fu
mos et vapores a capite quare co
mendant ipm in dolore capitis
calido pulsativo vbi vero no co
nenit ut in salitro q appetatem
habz solvendi apostemata cerebri
ac quia frigid na et stupefactivum
resolutionem vetat Et in scorpione
frigido qui sua appetate lapides
renu comminuit et resolvit cont
rariatur morbo ei q cont agit a co
plone Andragora g' in cura febris
flature peligrinida est oppo et oleu
de scorpionibus in lapide renu pelge
dum est oleo de piperibus q est q appetas
est potentior et efficatior complone
ac qualior in opacione ita ut preva
leat operacioni illius Ac quia appetas
respicere pot egritudinem et membrum
eiugest sz complo in medicis curatis
egritudinem respicit et no membrum Et
opo appetate est apparatior et magis ar
ticulata disponem cui conventi q opo
a complone ¶ Primu patz quia com
plom que conveniat appetati pt melius
obviari qua appetati cum ut patz in ficu
et est efficatior inopacione q aci
frigidus comtuntur quem virtute solis
et stellarum corporum in a resolvit ut
ait Aboali et magnes cu frigida trahit
ferru appetate no obstante frigitate sua
Et quoqz qualior cu respiciat membrum
et egritudine in ei dispone sunt et p
inde eius opo sit certior et ab errore
remotior Complo vero respicit
ipm in alta tm ut in fra de medicis
inetuarie dicet . 2m est manifestu
quia endivia respicit inflamatione
epatis ut epar ¶ lactuca inflamatione

spatis ut epar eius no ut epatis
sz ut flamatoz eius no non ut epar
sz 3m et lupuli quia complo epatis
idem in pluribus cordibus inqo sub
uno spe contenti vn opo appetate
a tota spe dicta est seu forma spe
cifica ut ait Aluzeps - primu quoqz
patz quia complom contrariam appetati
obviari pot miscendo ei contrariu
sicut endivie albe in epatis algore
miscemus mel q contrariat sue frigiditati
Et inopilacione eius eligemus en
diviam rubeam ut docet Aboali
sz appetati no pot sic obviari cu
no sit illi contrariu in opone ipius
no enim sic apte invenit q solat
appetate opoz impediat sicut q ei
frigiditatem a complone alteret seu
remittat et q multo plura sunt
que complom contrariant quam que
appetati saltem cognita quo ad nos et
dato q inveniat ut est in napello
cuius appetati solo obviatione mithri
dicum na consonant contrariu saliz
murem in eo inventu et aliis veni
nosis tyriacalia qualia et spalia
procurant et hoc quia nichil fecit
cu contrariu no opposuit ut ait
dixit Sic iuxta fabam barbam hir
cina procreavit creatura ipius geni
et hoc rusticitati no tu est sic im
mutabile et variabile p gradus et man
siones sicut alteris ghemi quare no
sit apto obviari pot vt elegit electo
talium contrariorum curantium et conse
rvantium simul et conservantium sis
et confortantium a in parte conditi
ciones huius ac appetatum quibus in
cura disponim epatis indigemus
tibi sit facilius ante ponemus aceram
eorundem quibus elige valeas que
sit tue intentioni conformes -
Sciendu g' q rerum convenientium epati
et disponibus eius ¶ Quedam sunt
simplices et quedam composite quedam
vtroqz modo conferunt ad complonem at
que intemperamento ipm conservant
vel ad illud reducunt et subam -
vniunt Et harum quedam sunt calide
quedam frigide quedam sicce quedam
humide quedam temperate - Calide sunt
ebuli acori zinzibi ysopus hinda
bibita et hinta costus gallia amomi
crocus cinamomu cassia lingnea
sintetes squinanti mirra ozanabum
nastum apium mastix anisos ciperi
foliu origanum spica v ilealoes ga
riofil iuvia et similia . Fre vo sut
sandalus spodiu mole nenufar .
camphora et aqua ordei acetum

ungula caballina

vngula caballina rose et aqua earu
solutu(m) politricu(m) coriandru(m) q(uod)pe ad
yeracthos aque lact(is) q(uod)pe capre lac
acetosum granata acetosa et musa.
prima acria et cetera fructus insipidi
Si vero sint stiptica sunt pauca pte
ribus sumptiue vestigiu(m) opilacionis
diminuant semina coia et semina frigi
da acetosa et aqua ordei acetu(m) et
vngula caballina Sicce et humide calli
gunt(ur) ex hijs temperate sunt zuccar(um)
et q(uod)pe albusarch cuscuta lacta q(ue) (pro)prietate
conuenientes sunt que cibi et medicine
ut est endiuia vtraq(ue) cicorea et epa
tica spinachia barbera melon indi
citrulli et cucumeres lactuca portula
ca et q(uod)pe muse et absinthiu(m) et eupa
toriu(m) s(ecundu)m Galie(nu)m Et que s(un)t cibi ap(ro)p(ri)ate
ut epata anal(iu)m vomichum et q(uod)pe
epar adip. i. lupi carnes lunaticaru(m)
et eciam perdicu(m) turturu(m) galline pisu(m)
petrosiu(m) ficus et auellane fistici.
amigdale fructus sterbin vua passa
et potus vini odoriferi subtilis et
dulcia substam eius impugnancia
que si sint grosse subito opilant Si
subtilis inflammat facile nisi cu(m) sub
tiliantibus et acidis misceant(ur) Et bre
uit(er) omnia boni chimi no(n) grossa nec
viscosa cibaria. vtraq(ue) m(od)o conueniunt
vt(ra)q(ue) et que ipm mundificant et ab
eo mag(is) euacuant ut purgant quaru(m)
quedam s(un)t euacuantes mag(is) gibbi et qda
syme eius et quedam vtriusq(ue) Gibbi
ut est flo(bo)tomia basilice dextre et pro
rario fluxus sanguinis ex naribus et
vrina prouocantia Quoru(m) quedam sunt
calida quedam frigida et quedam temperata
Temperata sunt capillus veneris sqin
nantu(m) infusio sicaminn decoctio quinq(ue)
radicum coniu(m) et semen earu(m) feni
g(re)ci aqua altee et similia Quedam
calida et fortiores ut daucus acoro
aniceos spica costus vrtica camapi
theos albase aristo(lochia) et similia Que
dam fortissima ut cantarides rubea
nestrames et similia frigida s(un)t semina
coia et fructus coru(m) lithagiri (et) silia
purgantiu(m) mag(is) syme Quedam s(un)t
purgantes p(er) vomitu(m) et intestina Et
horu(m) quedam purgant colam et tama
rindi reubarbaru(m) aloes rectificatum
mirabolani citrini diagridium Et robustis
corporibus ad soluendu(m) datur est ei
de furiose soluentibus quare rectificatione
indiget quedam fleuma ut agaricus Que
dam meliam ut epithimu(m) mirabolani
ind(i) Quedam humores adustos
ut aqua lact(is) Quedam vtrosq(ue) ut sene
Quedam aquam citrinam ut ciclamine

yreos baptum custorbium cucumer asini
nus. laureola altoban. nocent tamen epati
quare oportet rectificare Que con
iungunt maciam vtriusq(ue) partis eius sunt
sudorem prouocantia que dicta sunt
sup(ra) in cura epatis stomachi Composita
sunt que ex hijs componunt(ur) et in nostro
antidotario dicta sunt et ab alijs sup
ra infra ponemus Non tamen q(uod) predictam
omnia Quedam sunt que conferunt eius
distrasijs Quedam ipius opillationibus
Quedam ycteritie. quedam catasie et
ydropisi. Quedam pressionibus vulne
ribus eius Quedam apati et quedam
inflamationi. quedam doloribus eius Que
dam debilitati Et quedam fluxibus
qui ab eo procedunt quorum summa si
gillatim ponemus in capitulis propriis in
quibus infra dicetur de eis Et ex eis
sunt que cum stipticitate temperata
confortant et maturant ut crocus
et darsesaha Et ex eis sunt que mun
dificant venas multum et contrariant(ur) putre
factioni et expellunt causam corrumpentem
et resistunt medicinis mortiferis et
veneno vt cinamomum et cassia que s(un)t
fortiores in hijs omnibus aromatic(is) et
vt est spica et alia et vinum et odoriferum
contrariat(ur) putrefactioni Et quedam vero
conferunt secundum alteram dispositionem nocent
et q(uod)pe ubi sunt dispositiones eius contrarie
vnde Galienus ait Itaq(ue) difficilimum
est inuenire q(uod) multum p(ro)sit obsit
autem nichil Et quedam conferunt
epati vero nocent et econuerso que
doctrine simplicium relinquantur
propter breuitatem Mirabile aut(em) est
q(uod) appetitus a sine malignibus ut pre
dictis distinctis discrepet cum semper
debeat ei conuenire Complexio enim
disponit ad appetitum semper ut pot
ab eo aly et ea corrupta non remanet
appetitus quare discrepare non debet
saltem in opere Sed s(ecundu)m Galienum
plurima que simplicia videntur ad sensum
composita sunt s(ecundu)m veritatem ita q(uod)
ex tali compositione acquirit(ur) alia
complexio q(uod) sequit(ur) appetitus diversa a prima
complexione aqua principalit(er) dependet
acto sic in predictis et s(imi)l(ite)r solat(ur) et
scorpione est videre In prima enim earum
substantia dominatur frigiditas stupefactiua In
secunda vero substantia superficiali separata calidi
tas qua s(cilice)t caliditas resoluta que
in operatione resoluendi conueniunt
semper etc.

Capitulum 2(um) de cura male complexionis
simplicis epatis et composite

Capitulum 2(um) de cura ma(le)
complexionis simplicis epatis et
composite complexionis male

Mala complo
epatis est distantia qua
litatum primarum eq
rum eius cum extremis ei
et aliis consimilibus
In quantum consilia sunt hinc autem
suas divisiones et subdivisiones ut
ait Galienus. Aut enim est composita
et hoc plurimum est aut simplex et hec
est raro Et inaqualis est quadruplex
et est pura et est plures Et quelibet
aut diversa aut equalis et est raro
Et causa eius est duplex exterior
et interior Exterior est una vel plures
ex precedentibus causis supra in mala com
plone dictis interior aut est propria aut
ex contactu propria est mala qualitatis
humores generati in eo et mala com
positio et solutio vel apostema Ex
contactu est ut mala complo cordis
stomaci cerebri et totius corporis
ut febres quibus non potest contradicere
epar. Variantur autem ipse cause et
specificantur secundum varietatem specierum
eius premissarum nam quelibet species
propriam habet causam propria signa et propriam
curam. Mala complo epatis calida
et si pura et diversa apparebit una vel
plures ex precedentibus causis supra in mala
complone stomaci dictis absque significatione
aliqua antecedentium causarum interiorum
et cum testationis sanguinis et humorum
Et eius signa essentialia sunt qualitas
mutata ad tactum et ad visum presertim
calor interius corpus exterius et
maxime in ypocundrio dextro propter
tus si nichil aliud contradicit et cum
augetur non solum continet sed etiam
ledat actiones et passiones fit febris
et calor citius et actio lesa quasi sit
magna appetitus cibi seu famis nulla
vel modica quare ergo modica et
sitis desiderium frigidi quo innatur Et
lede contrario multiplicatio colere
in sanguinis generatione etiam ex feci
bus ut etiam augeatur humores ad
usti agitibus sanguinis paucus fit et
niger horribilis quare membra ex eo
non nutriuntur sed fiunt macilenta ut
simpliciter in mala complone stomaci cali
dictum est retentio debilis et expulsio
fortis quare multiplicatur urina et fit
tincta concurrentibus cum circumstantiis
consilibus et consuetudine inflamandi
sequitur de cura male complonis

Cura male complonis cali
de est triplex Curarum una
est causa exterioris et precedentis
cavetur remotio secunda est alteratio dis
crasie. tertia est accidentium correctio
primum complet ab eis abstinentia et
permutatio ubi obediat ubi vero non
abstinere ab earum distemperantia ubi
inventum possibile sit cura est nulla
Inquit enim ypocras manifestissimo oportet
autem non solum se ipsum prebere quod oportet
facientem sed et egrotantem etc. Et quia
non est possibile ullam dispositionem cu
rare finaliter adhuc manente eam fa
ciente causa. secundam vero complent
administratio ciborum frigidorum potuum
et medicinarum huiusmodi temperantium
passivarum simplicium predictorum et com
positorum ex eis congruentium in se con
ditiones predictas et proprietas qua con
venit est ut eligas prout exigit dis
positio et approximationis extremis
et internis omni modo ordinante
incipiendo a lenioribus et simplicibus
et procedendo ubi non sufficiant ad
fortiora composita tendas et miscere
ubi inebri virium et ipse stomacus
dispo te inmutat Si ergo stomacus
non tolleret frigida ex cibis et po
tibus et medicinis oportet ut eis calida
et ipse illi admisceas et calidis actu
illis mixtis sit ut illorum caliditas
talis ut non extendatur ad epar Si
dabis quoque calidum propter illud sit
grosse substantie et vinum bene paucum stip
ticitatis vel approximabis exteriorius cali
stomaco et epati frigida vel dabis
modo calida propter stomacum modo frigida propter
epar. tertiam vero complent que infra
dicentur. de cura febris debilitatis epatis
et nocumenti actionum eius ad ea
ergo accedas Si vero fuerit mala complo
epatis frigida pura et simplex. causas
signa et cura e contrario intelligas
superdictis Inquit enim Galienus unum contra
riorum per aliud intelligitur Sed si sit
humida pura simplex licet sit raro
tamen quia propter membrum generativum
humorem non habeat generat statim
ex cibis et potibus catudine passupth
cum quia humidum nihil et principium
eius venarum generatorum contentorum
in eis Causa eius erit una vel plures
ex precedentibus causis humectantibus supra
in mala complone stomaci dictis
Et eius signa sunt albedo coloris
inflatio faciei et oculorum mollities
carnis et laxitas corporis quia cordis
siccitas non resistit paucitas sitis et

fastidium attractio et retentio debilis
quare digestio mollis aquositas in san
guinis generatione quare non vincitur nisi
vrina est multa spissa nisi aliud con-
dicat contrarium que circumstantiis et con
similibus et consuetudine huius fiendi

Cura male complexionis frigide epatis
eius et similiter tres res prima
aufert causam 2a inducit
contrariam ipsi dispositioni 3a corrigit accidentia
prima cum notis 2a cum administratione
rerum excitantium complexionis huius tem
periem passivarum vel declinantium ad
caliditatem parum per generalium causas
quas supra de cura male complexionis hu
mide stomachi humidi et specialium earum
quas tibi hic supra narravimus etenim
cum aliquibus evacuantibus humorem
generantium vel generandum dentibus debili
bus tamen ne suo excessu ad exsiccati
onem perducat. 3m rerum complentes
que corporis huius confortant exiccando
ut est storacis nucis muscate camomilla glans
et mirra gallia xiloaloes lupuli car
domon olea ... folia pomi citrin
et sandaracha squilla et similia. Si
autem mala complexio epatis sicca fuerit
pura ac simplex causa signa et cura
erunt illis contraria et eis quibus cura
fieri habet ex dictis hic supra et in cura
male complexionis stomachi sicce calide
potius. Si vero sit composita commixte ac
cause predicte signis et cura dentes
... 2m diversitatem commixtionis que
est ex quatuor generationes ex simplicium
generatione premisse sicut supra hic et in cura
male complexionis stomachi composite humidi
Et siquidem sit mala complexio epatis in pura
sive simplex sive composita similes
predictas habet causas signa et curam
addita tamen cum interiorem humoralem
et signa eius evacuationem ipsius cum
evacuatione si retenti fuit nec ipsa
mala complexio cessat. Si vero ipsa
fuit post evacuationem digestione premissa si
expedit alterabis cum contrariis ex predictis
prout dispositioni convenit 3m conditiones
predictas. Sirupus de endivia ad epatis
calefactionem et debilitatem mirabilis Recipe
endivie utriusque ana m. i. seminum com
munium ℥. ii. aceti albi ℥ ii zuccari
tabarzed lb. i. et sirupizentur cum aqua
ordei et aromatizentur cum sandalis
utriusque spodii ana ʒ. i. Item sirupus
de epatica ad idem Recipe epatice m.
ii lenticularum aque m. i. florum cucur
bite lb. i. ... succi granatorum
℥ iiii aromatizetur cum sandalorum

et spodii ana ʒ. i. Item sirupus de nenu
fare efficacissimus et vilis Recipe nenufaris
℥. ii. cabaline aquatice psilii integri
acetose ana ℥ i. seminum communium ℥ ii seminum
seminum frigidorum ℥ s. radicis feniculi
℥ i. bulliant in aqua ordei et addatur
zuccari lb. i aceti albi et succi granatorum
ana ʒ. ii. et aromatizetur ut supra et
addatur parum spice ne frigiditatis vehe
mentis oppilationem inducat. Alius
sirupus Recipe succi endivie albe succi
solatri succi cucurbite ana lb. i. succi
granatorum muscatorum lb. s. zuccari lb. i.
et aromatizetur ut supra. da ℥ ii cum
aqua rostri porcini et uno scrupulo
de camphora. Dyacassia fistulatum
educens coleram et refrigerans epar
Recipe medulle cassie fistule lb. ii. prunorum ℥ iiii.
succi mollis ℥ iiii. candi rosati ℥ iii.
tamarindorum ℥ iiii. sirupi violati ℥
s. fiat cum decoctione herbarum frigidarum
et quatuor seminum frigidorum et prunorum
quod sufficit et reubarbari ℥ i. Sunt
qui addunt manne ℥ iii. Item idem
epatis electuarium dyafiris sine dya
gridio magis ad calefactionem epatis et
que iter agentis convenit quam epithi
ta et cerota non valent expectare
Recipe utriusque sandali spodii ana ℥ ...
... foliorum rosarum florum nenufaris
ana ℥ s. camfore ʒ ii. seminum communium
frigidorum ana ʒ ii pulverizetur et con
ficiantur cum cera alba et malaxetur
cum aceto et oleo rosato bene et adde
florum absinthii ℥ ii. et extendatur
et super epar applicentur et fiat iterum
agendo. Epithima ad epar super cale
factum Recipe utriusque sandali spodii ana ʒ
ii. ro. ʒ. i. farina ordei pugillum i. ca
piti violarum lenticularum aque ana
ʒ ii succi endivie depurati ℥ ii. sem
...tarum sequinentis ʒ. i. aceti ℥ i. olei ros.
℥ ii. aque ros. albi lb. i tepida fiant
intincti peciis successive applicentur
super epar hora meridiana. Aliud
magistri Christophori Recipe succi granatorum mu
scatorum aceti levis et que aqua ros. ana
lb. s. infundantur pecie et supponatur
Item aliud Recipe succi solatri vel cucurbite
lb. una aceti ℥ iii calefiant suaviter
et infundantur pecie et supponantur
vel pampinibus quibus succus solatri
vel endivie vel lactuce vel lactis arte
rosi ... vel succus mariamorum cum
pauco aceto vel succus rostri porcini
vel succus lupuli vel plantaginis vel
semperviue vel cucurbite cum pauco
aceto idem operatur. Trociscus preparatus
Recipe seminis citrulli melonis utriusque cu
curbite ana ʒ. v. seminis lactucarum

Cristi spor...

stariolarum portulacarum seminum albi
lignum ana ʒ. vij. spodij sandalorum ru-
bri ana ʒ. i. spice grana .v. conficie cum
mucilagine psilij et fiant trocisci
ʒ. unius dabis i. cum aqua lactuce capi-
ui vel stramabim mane stomaco ieiuno
cum aqua ordei C Syrupus ex in-
ventione mea confert omnes egritu-
dines calidis valens etiam potentes
ad febres omnes et ethicas andarica
fellis et colere extinguit et relevat
infirmum abstersiva si deus voluit
Rp berberis florum boraginis tirore sta-
riole portulacarum psilij cong. iiij. stati
in aqua frigida epatice ana ʒ. i. plan-
taginis pimpinelle semp. viue salat.
nemifaris ana ar. c. succi epatice succi
tirore succi stariole silvestris et domes-
tice succi semp. viue succi apij depura-
torum ana ʒ. iij. spodij sandali seminum
cucumerum mundatorum ana ʒ. iij. camphore
ʒ. ij et . c. aceti ʒ. iiij. violarum rosarum ana
ʒ. c. lenticularum ana ʒ. i. zuccari lb.
ij. succi granatorum ʒ. iiij. dosis ʒ. ij. i.
aurora cum aqua frigida si non sit opi-
latio vel senectus febricitantibus so-
lum de mane si ex pura colera pati-
antur et modicum ante accessionem febris
si voluerit eam prohibere vel abreviare
et in fine paroxismi potus ʒ. iij. cum
frigida extinguit terciana duplicem
et causonem si deus voluit dixeropis
dixit nemifar et syrupus eius ac-
cessus eius secundum eum modum administra-
tionis modum eripit calidos a febribus
Alhaquoras infra de cura yctericie
citrine etc.

Capitulum 3m de pravitate epatis

Capitulum 3m de pravitate epatis

De egritudinibus complexionalibus epatis quid dici opportebat sive in figura sive in quantitate sive in suis sitibus existant supra supra de egritudine stomaci in quantitate habuisti illuc quod recurre secundum illum modum hic tractabis sicut parare que ex dictis et dicendis intelligere te oportet

Capitulum 4m de causa opilationis epatis

Capitulum 4m de causa opilationis epatis

Oppillatio epatis est morbus in viis eius prohibens transitum eius ex humoribus bonis et superfluis per partem ipsum
transire naturaliter consueuit Est autem
duplex quedam in venis et quedam
in poris eius et utraque est duplex
Quedam enim in venis est aut est in
parvis aut in magnis In magnis ut
accidit in porta et in ramis eius propter
grossis et est plurimum et mali et est raro
In parvis vero ut in minimis earum sub-
tilibus et ipse in capitibus ipsarum
sibi invicem occurrentibus et infra
epar et hoc est frequentius propter earum
stricturam et luctuosam eius substantiam
non propter me delectum sicut in splene
contingit ut Galienus distinxit et se-
plerumque eam fluxus primo vocatis
epaticus Que autem in poris contingit
duplex est aut enim est in poris ex
cressionis superfluitatum et est plurimum
et sequitur eam primo yctericia citrina
vel nigra erisipila vel cum dicit in por-
tione eius per quos transit de parte ipsorum
primis nutrimentum sanguinis et hoc est
rarius et sequitur eam grossicies substan-
tie durities et extenuatio corpo-
ris totius quod est certe signum enim et preter
eam egritudo quelibet alia et pot-
est mutari cum opilatio epatis sit egri-
tudinis enim Et unaqueque aut est
antiqua aut nova aut simplex
aut composita Et modus causarum
eius secundum Galienum est triplex aut enim
est coartatoria corporea puta humor
grossus multus et viscosus coartaturus
in eis Et eius causa est multa re-
pletionis et debilitas digestionis tibi non
supplius aut incorporea puta res grosse
substantie ut aqua turbida lacunalis
et stringens et dulces assumpta et
chilus grossus et viscosus et est
frequentius eminens Aut est co-
artacionatoria que est duplex dis-
ponens et efficiens . Disponens est quod
sit naturaliter creatum angustum meati-
tibus suis ex quo secuta est fortitudo
attractive et debilitas expulsive Et
efficiens est compressio epatis adiacentis
partis et multa complo ex resumpta
male qualitatis sicut aut aque frigide
vehementis et sicco ponticare seu stipti-
ce congregantes partes invicem ut aque
aluminose seu grosse et ipse post exer-
cicium et balneum calidum luti sigillati
armenici gipsi et aliorum similium que
interrupto appetitu consueverunt
assumi ut supra in stomaci egritudi-
nibus habuisti Exterior est vel con-
strictio vehemens casus et percussio
super ipsum et est frequentius contingens
aut causa est carnosa ut pustule in
latebris et partibus viarum sicut bothor

sig.

caro acatur addita sen veruca nita
que tamen non generalis in omnibus membris sed
maligna potius et magis et caro
¶ Signa opilacionis epatis in principio
huius sunt mutata qualitas quo ad
visum color citrinus vel pallidus in
toto corpore diffusus quoniam sanguis
cum totalitate sua propter stricturam viarum
ad cutis superficiem non accedit sed subtile
eius potius aquositate vel colera mix
tum trahentibus membris exterioribus manifestis
ut donec cessat oppilacio minuit
actio lesa quia gravitas in ypocun
drio dextro circumscripta vel in toto
que sequitur plectorum tamen propter materiam
oppillantem tamen propter eam retentam
et impedimentum anhelitus in motu
et propter in masticacione propter freno inferius
tractionem et compressionem vel lateris
Et hec in hiis (causis) capitulis duo tamen
hec in apa duro existunt maiora
et plura absque febre quoniam talis opilacio
humoribus retentis et superfluitatibus
evacuationum que per venarum et arteriarum
orificia poris accidentalia fieri habet non
vetat Ex venis etiam accipe quia fluxus
ventris ex materia grossa regurgitacione
oppillacione sibi transitum prohibente
Et urina multitudo et subtilitas propter sub
tile aqueum multiplicatum ex indigesti
one si aliud fit epatis et torius ariditas
corporis non obsistat. Sed signum distinctivum
inter opilacionem venarum et pororum eius
est quia opilacionem venarum predicta
signa sequuntur a principio et corporis
consumptio sed in opilacione pororum
eius illa non sunt a principio primo multiplicato
sanguinis qui ad nutrimentum eius accessit
accipit invenis si oppillacio fuerit in
poris subtilibus eius et transitus interclu
et color rubeus in cute Si vero fuerit
in poris excreacionis superfluitatum ap
paret in sanguine multiplicato calore
cum colore citrino vel nigro in cute
etiam Et hoc est signum distinctivum inter
oppilacionem pororum In processu autem debi
litato epate non nimio apparet
in eis ipsius diminucio et per quas in toto
corpore consumptio et ariditas Et
siquidem nocumentum extendatur ad
venas predicta sequuntur signa Signum
vero distinctivum inter opilacionem ve
narum parvarum et magnarum est quia pre
dicta signa in opilacionibus magnarum
sunt fortiora In parvarum vero debiliora
Sed signum distinctivum inter opilacionem
vene porte ramorum eius et vene
chilis est quia oppillacionem vene porte
sequitur fluxus chilosus nisi sit propter
debilitatem ipsius attractive eius sig.

distinctivum infra ponemus chilo in pene
nite penetrare ad epar sive propter
opilacionem antecedentem in mesaraicis
que minus epatis sunt quibus chilus
exclusus cum opilacione in porta et
ramis eius vel mesaraicis totus chilus
non potest recipi nec comprehendi in ea
et ramis eius in ventre chilus carnose
epatis convertitur in sanguinem et humores
quare redit ad intestina nulla altera
cione apparente in eo et cito egreditur
si opilacio precedat in mesaraicis vel pauca
et tardius egreditur si opilacio sit in
porta et ramis eius et sensus tactus
nec grossiciem nec duriciem com
prehendit in ypocundrio dextro
Oppilacionem autem chilis et ramorum
eius sequitur fluxus et ventris sangui
nis et humorum nam quantitatem nutrimenti
et sima non potuerunt penetrare
ad membra opilacione chilis transitum
prohibente ad torius ambitum et propter
quantitatem ad partem eorum grossam quam
regurgitaverunt ad partem Et deinde
per mesaraicas ad intestina et urine
subtilis multiplicacio cum tinctura propter
debilitatem digestionis multiplicant aquo
sitatem et propter transitum subtilis partis
sanguinis et aquositatis membris trahentibus
manifestis Grossicies quoque et durities
ypocundrii dextri sensui est manifesta
Et siquidem sit oppillacio ex causa co
arctatorio corporea sunt signa ple
torie predicte generalibus addita si mul
titudo humorum fuerit in causa vel sig.
caro chimo si grossicies et viscositas
et regimine precedens est materia digestionis
que si multiplicet ventositatem ap
parebit grossicies et durities augeri
et minui subito vel in brevi Si vero
non permanebit de se semper equalis
durities adque minuabit regiminis va
riacio debiti et mixto humorum in
egressionibus vel urinis erit apparens
Si vero in corporea sit passumpto
alicuius ex exsiccantibus rebus prava diete
et memoria eius Sed si causa eius
fuerit attenuativa interior et dis
ponens signum est diuturnitas passi
onis a principio generacionis ap
parens cum fortitudine retentive
et debilitate virtutis epatis expulsive
Sed si sit patiens signa erunt epatis
epatis que dicentur vel passump
tio alicuius ex ponticitate agrestibus
tibus et constringentibus viis eius
Si vero fuerit exterior comprimens
est manifesta. Porro si causa eius
fuit carnosa pustula puta seu bothor
signa apparebunt apostematis et bothor

signa apparebunt epatis et bothor-
Si autem sit caremis additis seu necessitate signum est quod oppilatio non erit
vilis in omnibus viis epatis sed partialis
in aliqua sua via vel poro propter quod opi
latio non erit multa et magna et propter
ea signa oppilationis debilia et cum
hoc erit prinitas (?) immediate appetitorum ap
proximatorum illi. Oppilatio epatis que
cum dispositione mali antiquata est et ad
sclirosim deducta curam non habet vel dif
ficile maxime si composita sit. Que vero
accidentalis est et simplex et nova
est curabilis. Inquit enim Galienus
quod cura est maxime si nec efficiens vel
continuans forte existat. Que vero ac
cidentalis est nec firmatam causam acce
pit curabilis. In cuius cura duplex est
intentio generalis et specialis. Generalis
est tres res. Prima est oppilationis apertio.
Consistit autem in abscisione cause su
ent fiens et factum in opilatione sed
sibi invicem coherentes quod cessante una
simul cessat fiens et factum. Secunda est
membri confortatio ex eo quod principaliter
est ex egritudine debilitatum. Tertia est acci
dentium correctio quorumlibet potissima
liter contingentium. Ideo quia opilatio
mater est egritudinum omnium. Que propter
est diligenter et solicite medicanda.
Specialis in speciali tria dictam consi
derationem et auxiliorum inventionem
quibus predicte tres complentur inten
tiones. Et primo abscisione specialis cause ipsius.
Si igitur specialis causa ipsius sit repletatoria
cura specialis est generalis res. Prima erit
abscisio cause. Completur autem cum admini
stratione evacuationis et particularis cum
Et propter si fuerit in causa multitudo (?) sanguinis
cum flebotomia de cephalica si fuerit repletio vel is (?) commu
ni de basilica si remaneat particularis
Et particularis sola de basilica tantum
virtute tollerante et etate concedente
te vel cum proportionali flebothomie
ut est emoroydas prudas aperire
vel mulier abuit per matricem menstrua
provocare vel quibus vel horum possibile
fuerit scarificet circa renes. Omnibus nemo
quorientibus (?) ei evacuatio fienda erit
cum exercitiis temperatis non tollera
tibus illa fuerantibus (?) cum evaporantibus
farmaciis et somniis sic enim voluit
Galienus. Hec enim evacuant et deu
niant vel completur cum purgatione
ex farmaciis propriis preparata minutione
curationis eius secundum modum predictum. Si
in causa fuerit humorum grossities
et viscositas quibus premittenda sunt
farmacia et syrupa ut est oxymel.
simplex vel squinantum (?) simplex vel
compositum cum radicibus et seminibus
vel oxymel squilliticum et alio appetitive
medicine simplices et composite
que dicuntur infra. Et est sciendum
quod simplicium quedam sunt frigida
quedam sunt calida et alie sunt
equalitati (?) vicine. Frigida sicut sunt
endivia ortulana et composita et
cicoriarum (?) et aqua plantaginis cum
foliis et radicibus suis et omnia quorum
cum infusione ut semina communia et alia
ex capparis et confortantibus dictis. Et
quibus utendum est in opilatione
cum caliditate. Calidum vero sunt
diuretica fortia ut assarum cassia
petrosilinum aristologia rotunda. rubea tinc
torum yreos / fistici / agarico / epithi
mum / squilla / polium / spica / centaurea
minor et succus eius genciana. Sy
rupus acetosus factus cum rubea et
melle et syrupus squilliticus et ficus
infuse in oleo amigdalino et sunt
fortes in provocatione menstruorum et
similes que dicte sunt in capitulis propriis
quibus oportet uti in fortibus et an
tiquis opilationibus. Equalitati
autem vicine sunt lupuli custute
lacta et capillus veneris sunt enim
ambo apertiva valde cum equalitate
et meliora in opilatione cum ca
liditate vel frigiditate proxime. Et
eis sunt reubarbarum absinthium
et eupatorium emine squinantum
amigdale amare succus feni hindi
et camepitheos et propter quod opilatio
est in viis fellis (?) acetum squilliticum
sparagi radix lilii et similia. Et
ista potent admisceri secundum necessitatem
infra lupinorum ciceris ut absin
thii et similium. Et est externis secundum
eundem modum approximant. Et in calida
oppilatione est aqua endivie
cuscute licet conveniat hoc prius (?)
et propter cum opilatio est in felle.
Aperit enim oppilationem epatis et fellis
vel coriandri vel semen frigidorum
cum vel sine hiis et propter si frigida
non sufficiunt nec curandi de in
flatione cum dimanatur appetitus
in frigido prevaleat nocumento propter effectum
calor earum inflamando inflammando
eo quod ad extinguendum est facilis
ptisana (?) apperitiva et ex compositis etiam
sunt que ex predictis componuntur
secundum triplicem modum dictum et in
nostro antidotario diximus plura ex eis
secundum omnem speciem scilicet syrupos trociscos
decoctiones infra electuarium pillularum
trociscorum emplastrorum et oleorum quibus
est uti oportet secundum necessitatem predicta

et alia sunt que infra dicent. 2a res
spalis curativa est membri confortatio
Completur autem cum exhibitione
aliquorum confortantium predictarum
sup. debent ergo appritiva aut ex pre
dictis esse confortantibus sumpta aut
aliquid meris esse admixta. Et pre
est att athanasia propter illud quod re
cipit ex epate adip. 3a est situs
seu partis oppillantis consideratio Aut
enim est oppillatio in sima et tunc
apperitiva debent esse minus fortia abs
siva et ventris solutiva simplicia
que supius nota sunt et composita
ut vera pigra potalogodion theodo
ricon et similia Aut est in gibbo
et venis unitivis et tunc debent ex
fortiora et urina provocativa que su
perius dicta sunt quibus parum
semis triphanum vel radicis est admis
cendum quod dictorum apperientium virtu
tem vehendo ad stomachum prohibeat
velox eius transitus ad venalia membra
sic quod dum in medio remaneat quod est
epar. Etiam parant studium multa cum ordi
natione regiminis in omnibus sex rebus
non naturalibus quod vivat in aere subtili sicco et
temperato inter actuales Exerceat tem
perate non dormiat in die utatur
dieta cibi et potus extenuativa
Est autem secundum Galienum legumen aptissima
dieta ptisana Olerum vero lactuca
pistum non potest. panis clibanarius et
fermentatus et purus moderate dimi
nio cave panum | azimel | mellicratum |
vinum subtile album simplex vero.
Dicendum quecumque est purgative
et abstersiva non viscosa nec grossa
et humorum vectiva. i. generativa nec
repletionem temperate et opportunis
utatur odoramentis et gaudio tem
perato Et breviter omnibus operantibus
ad digestionis perfectionem Curatio cor
rigit accidentia propria ut est fluxus
ventris epaticus ycteritia arefactio
et alia de quibus dicetur. Si vero ca
specialis sit causa attenuativa et spe
cialis sit inter scilicet apostematis adia
centis partis Cura est cura apostematis illius
de qua infra dicetur Si autem sit ex
terior cura est due res. scilicet amotio
cause exterioris illius illius et usus
appritivorum temperate caliditatis et
humiditatis alterantium malam complexionem
impressam que ex predictis simplicibus
eligas vel ex eis componas Ex quibus
est hic camelarum fetarum pastarum
feniculo apio radice borraginis et si
milibus Et serum lactis caprini cum
decoctione absinthii eupatorii Et
vinum predictum Aqua citrum decoctio
radicum eorum cum floribus borraginis
et buglosse lupuli cuscuta et fistici
et similiter regimen in omnibus ad cali
ditatem et humiditatem temperatam
declinet. Si siquidem causa spalis
sit carnosa et propria pustula seu bo
thor in lateribus ulcerum Cura est re
solutio eius sanatio et corruptio In
quit enim practicus Crebris in vermich
lia pustule nascuntur sanie facta
et corrupta solutio. Similiter in proposito
Cambus autem hec complementi cura
apostematis dicemus Contemptandum
autem eam extenuare quod secantibus
subtiliantibus et abstergentibus et
resolventibus fit apertivis que ex
predictis eviabis intelligere oportet.
vel exilis compone vel mollificantibus
ex balneis calidis cerotis et emplas
trementibus quoquomodo mitius habili
tantibus et membrum disponentibus
dilatationem per quam materia tussire consue
ta virtute impellente valeat pene
trare ut infra in cura strangurie dic
tum est. Solutivum bonum filii Zacharie
ad oppillationem epatis ex grossis et
viscosis humoribus Recipe. yere pigre
simplicis ℥. s. agarici pulverizati. ℨ. i.
Da cum aqua polipodii absinthii.
apii anisi asari et mastici ana ℨ. i.
Aliud medicamen factum cum cama
pitheos et spica romana Et debet
et maxime quando oppilatio est in venis
et poris strictis Recipe spice romane
partes ii absinthii partem. i. cama
pitheos ii terantur et cribellentur et
conficiantur cum melle despumato et
administrentur Sirupus rasonis contra
oppillationem epatis et splenis bona
digestionem operatur dissolvit ventositates
calorem reparat renes et vesicam
apperiendo mundificat Recipe mastices
cinamomi garyofili croci nucis muscate ℨ. ii.
galange ana ℨ. i. ana. carvi apii fe
niculi petroselini cappatorum ana ℨ. iii.
saxifrage sticados seminis folliculorum
sene thimi epithimi ana ℨ. iiii. zuc
cari quantum sufficit. Sirupus expertus ad
oppilationes epatis splenis et matris
et mulieres que non habent menstrua
provocat Recipe florum saphenarum
Recipe eupatorii lupuli epatice scolope
ndrie cum radice ana ℨ. i. calamenti
fluvialis et campestris rubee tinctorum
maioris et minoris pulegii ana ℨ. i.
corticum sinitatum tamarisci ℥. i. cor
ticum radicis capparis et salicis ℥. i. apii
radicum eorum ana ℥. i. lactice loto
℥. s. seminis brusci sparagi ana ℥. i. ana

Sirupus expertus

tabule lb. et re. rubee tinctorum absin
thii seminis apii an. feni annisos nigelle
dauci acori an. ʒ. iii. cicere an. l. seminis
coniz ʒ. iii. zucarii lb. iii. succi lupuli
depurati apii feniculi endiuie depu
ratorum an. lb. ß. radices vero stent
macerate per diem et noctem. deinde
purgetur cum pillis infrascriptis. pille

pille utiles expte

ad omnem oppilationem viscerum an
tiquam caput stomachum articulos. vi
sceras et cutem mundificant et pectus
ydropisim curant asclitem et yppo
sarcam quartanam et ictericiam. Recipe
succi absinthii succi eupatorii cuscute
seminis siu fumiterre epithimi folliculorum
sene an. ʒ. ß. agarici reubarbari
yeropigre lucatine an. ʒ. ii. foliorum
rose capitum mollium seminis portulace
an. ʒ. ß. specierum ligni aloes anisi cin
namomi ʒʒ. gariofili seminis apii an. ʒ. i. pulpe
colloquintide sapini armoniaci lacce
lote oppoponaci lapidis lazuli loti plu
ribus vicibus cum succo buglosse flo
rum mezereon ressessorum macerato
salis gemme polii an. ʒ. ii. tyrbith
pulpe mirabolani citrini an. ʒ. i. dis
soluantur gumme in vino odorifero et
cum succo fumiterre vel endiuie incor
porentur pille dosis ʒ. ii. decoctio con
ferens ad opilationem epatis et splenis.
Recipe squille capillorum veneris amigda
larum amararum seminum greci cytre
militatum absinthii an. partes equales
seminis raphani ʒ. i. decoquantur et fiat
decoctio eorum cum melle et est valens
ad eam que est longi temporis. Con
fectio valens ad opilationem epatis
que est propinqui temporis. Recipe piperis
ʒ. ß. specierum aromatice … seminum
greci costi mellis lb. i. et ß. confi
ciuntur cum eo et sit dosis cocleare
unum cum aliquibus sirupis conueni
entibus ad hanc causam ut est sirupus
acetosus de zuccaro cum seminibus et
fortior illo est mellinus cum semi
nibus et squilliticus ut aqua mellis
magna fortitudinis decocte sunt species
aromatice in quibus est stipticitas. de
coctio lupinorum amarorum. In aqua pon
ticis est succus eupatorii. Et ex ap
parentibus etiam oppilationem
sunt trocisci de lacca. de absinthio
de eupatorio de scolopendria de aniso.
Solutiua autem conuenientia ad hor
… ubi oportet ut administretur
fortia nisi cum vehementes fuerint … [?]
vel quia sunt antiquata et indurata
parum per quam ma… que est in eo
est proxima medicine. Et quoniam membrum
cum … sit … sufficit conclu… habet

adiutorium ad expellendum ipsam. Et
medicine bone ad hanc causam sunt
yerapigra polipodium agaricus et ab
sinthium et turbith et polium et detur
in potu de yerapigra polipodium aga
ricus et absinthium et turbith et
polium et detur in potu de yerapigra
facta usque ad aureum i. et ß. de debili
usque ad aureum ii. Et pille stomatice
et de ex … et ea que sunt sicut
theodoricon et yeralogodion. Inquit
… abualy. deinde facta solutione
cum predictis necesse est ut detur
dyacumina dyalacca dyamoru[?]
… et athanasiam et similia
ex hiis que exterius apponantur
sicut emplastra ex quibus est emplastrum

emplm

factum ex polio et farina lupinorum
et seminibus diureticis confectum cum
melle et aceto. Item emplastrum factum
ex fenugreco armoniaco absinthio
et annisos mastice croco et oleo de
nardo et cera. Item ex predictis
cathaplasma facere poteris ex succis
et aquis eorum epithimata et in
fusiones que celerius penetrabunt.
Medicamen factum cum spica roma
romana est iuuatiuum. Recipe sapone
Recipe spice romane partes tres absin
thii partem unam ceram et cribel
lentur et conficiantur cum melle
despumato et administrentur. Species

medicamen exptm

enim est virtus facta in hiis egritu
dinibus ymo possibile est ut curetur
cum ea epar quod infirmatum est et
induratum et non est iuuamentum
… dictorum in hoc … . Me
dicamen laudabile et expertum ex
inuentione mea. Recipe carnes ser
pentis albi non antiquati nec mon
tani abscisis inde … digitorum. iiii.
capite et cauda et moriatur et bulliat
in aqua et prima aqua proiciatur. deinde
bulliat cum ciceribus et floribus roris
marini et parum croci et dyptami
et bibatur aqua ipsius valet in opi
lationibus eius carnes etiam cor
rigunt complexionem quod terribile est
et valet diuturnis eius egritudinibus
quarum materia fuit colera et maxime
adusta. Et humorum omnium adustione
ut sanguinis infectionem corrigunt
et est propria medicina leprosis et
ethicis propter cum lacte et pectoris
et super calefactis in epate et felle
. Dixit … experimentator magnus
de atenarum ciuitate … coniunctum[?]
omnes epatis oppilationes et aufert
iuuamentum maximum ydropisis ex
calida causa. Dixit … et

et lacca subtilissime pulverizata cum decoctione ysopi et saxifragie est magni iuvamenti dosis est ʒ .iij. Apozima syrupus vel ius epati inflammato et possessori opilationum venarum ℞ foliorum tamarisci berberis ana ℥ .ij. endivie epatice scolopendrie apii lupulorum ana ℥ .j. mirabolani ʒ .j. sandalorum alborum et ru. ana ℥ .ij. zuccari dosis ℥ .ij. da ieiuno stomaco cum tepida decimentis de simplicibus aqua decoctionis exteriorum corticum fisticorum data mundificat canales epatis et maxime confortat stomacum. Pillule ꝑporate contra opilationes epatis et egritudines inveteratas ℞ agarici ʒ .ij. storie ʒ .j. aloes boni et optimi et loti ʒ iij. lacce florum tamarisci ʒ .j. masticis ʒʒ ana ʒ .j. reubarbari spice ana ʒ .ij. conficiantur cum succo fumi terre. dosis est a ʒ .ij. usque ad ʒ .iij. lotio vero aloes cum aqua decoctionis specierum elefangine boni odoris est facienda rectificat enim aloe et bonificat operationem eius. Sunt enim ex hiis que affectione pores pigre in egritudine que illud habent operari possunt donec Galienus alio loco pontice et abodali quod causa assignavit causam etc.

pillē ꝑporꝭ

Capitulum quintum de percussione casus et obviatione super epar et cura eius

Capitulum quintum de percussione casus et obviatione super epar et cura eius

Percussio casus et obviatione rei dure super epar non est egritudo sed eius egritudinum exterior causa puta solutionis et epatis plurium et aliarum puta male qualitatis et compositionis et est manifesta. Cura eius in cura egritudinum epatis quarum causa est primitiva et exterior invenies. Sed in quot ꝛ membris consistit ex hiis que dicta sunt supra in percussione stomaci disces illuc recurre et illas intentiones et res hic consequaris cum epati appropriatis quorum aliqua enarrat hic et ibi sunt cetera que extra videas. Et ex appropriatis in hoc loco sunt simplicia et composita. Simplicia quedam sunt frigida stiptica repressiva humorum fluentium ex quibus timetur apostema et retinentia seu prohibentia fluxum sanguinis qui timetur ut sunt spodium corallus sandalus et species ... acatie camfora terra sigillata lutum armenum lutum samium et alie species luti ematites margarita sam. dra. herba et succus caryophyllate succus consolide utriusque lingua canina cauda equina citonium mirta rosa nespula ~~sor fo~~ sorba albumine ovorum dragagantum gummi et gummi arabicum farina siliginis panici milii risi ordei mirabolanorum zarum acatia ypoquistidos et arcium pauce accedunt et agresta et alia que in cura fluxus dicentur quibus oportet uti in principio. Quedam sunt stiptica temperata parum calida ut karabe lacca alumine mastix thus et cortex eius cipressus et nux eius et fulva reubarbari quibus utatur in percussione cum reprimere et retinere volueris et resolvere. Et ex compositis in hoc casu est plantago coriandrum extra apparatum et vinum rubeum vinum nigrum stipticum ut calabrense. Et quedam sunt dolorem mitigantia ut est absinthium et oleum de oleo alterna facte ceroto laxatore et similia que in cura doloris eius dicentur. Et quedam sunt calida resolutiva pauce stipticitatis quibus utendum est in fine cum materiam resolvere intendis ut est crocus sansucus eupatorium absinthium spica flos squinanti arsenicum ciminum in parva quantitate quod est mirabilis virtutis in percussione et resolutione sanguinis apium calamentum et calamus aromaticus ysopus sicca ciminum et huiusmodi que interius et exterius per omnem modum appropriabis. Et ex compositis est medicamen conferens ad illud in principio cum est caliditatis et inflammatio et timetur de cursu sanguinis ℞ sbe reubarbari balaustiarum san. dra. alumis lamoni ana partes equales pulverisa et dosis eius sit aureus unus cum zuccaro rosarum antiquo et specie ex ro. albis cum aqua citomorum. Et ex ultimis in hoc casu sunt trocisci mei quos in antidotario diximus de terra sigillata. Aliud medicamen cum non fuerit illic caliditas plurima et volueris reprimere et resolvere et confortare ℞ karabe ʒ .iv. rosarum rubearum ʒ .v. acacie ʒ iiij. spice nardi croci ambarum ana ʒ .vj. masticis corticum capparis ana ambarum ʒ .iiij. luti armeni ʒ .vij. nucis cipressi ʒ .viij. conficiantur cum aqua arnoglosse et fiant inde trocisci unus quisque aurei unius. Et ex ultimis in hoc casu sunt trocisci de karabe quos in antidotario meo diximus. Aliud

medicamen

medicā

Aliud medicamentum ad idem. Rx. aque venerdez ʒ. 10. lacte abluta ʒ. iiij. rendsam ʒ. iiij. rosarum ʒ. iij. et ʒ. s. herbe ʒ. iiij. cicerum nigrorum ʒ. viij. luti armeni ʒ. 10. Confitiantur cum oleo de lilio in quo dissoluta sunt omnia et fiant ex omnibus trocisci ʒ. unius dosis sit unus duo vel tres cum aqua rosata et syrupo mirtino. Et ex parte est rendsem lutum sigillatum et grana mirti an. ʒ. i. pulverizata et sumpta cum succo caude equine lingue arietine vel consolide. Aliud medicamentum quo utendum est in fine cum sanguinem mortuum congelatum resolvere intendis. Rx. rendsem lacte ʒʒ. an. ʒ. s. fiant ex eis trocisci ʒ. unius cum vino predicto et adde parum arsenici et citrini et da cum vino ... Item linimentum ad hoc. Rx. xiloaloes rosarum et sandali et bdellii et calamentum aromaticum mastices an. ʒ. ij. mirre ʒ. iij. confice cum oleo azarichi et almeis et cera et supponatur. Item aliud ex sola mirra cum isto oleo et non est simile. Emplastrum conferens ei quod ex percussione incipit apostemari et inflammari et est emplastrum resolutivum cum scebram.

Capitulum 6m de fissura et incisura epatis et cura eius

Fissura seu incisio cuius in epate est solutio continui in eo eveniens aut in panniculo eius tantum aut in substantia eius. Et hec aut est in carne pennulis et venis eius subtilibus dissociatis in eis aut in profunda eius substantia et est perveniens ad magnas eius venas substantia et est perveniens ad venas. Et ubicumque sit aut est simplex aut composita. Et causa est duplex interior et exterior. Interior est multitudo et acuitas sanguinis et est incipiens a venis et procedit ad carnem ut apostema et precipue ad ubelatum et altatum. Et est incipiens e converso scilicet a substantia carnosa et procedit ad venas. Exterior est percussio et incisio ensis vel gladii. Nam siquidem sit in panniculo eius tantum dolor et punctio in ypocondrio dextro sentitur et quicquid ex eo descendit in ventrem. Et tunc gravitas super pectinem patitur ex illius aggregatione ibidem cum timore si fuerit multum. Et si sit in substantia et venis eius signa erunt dolor acutus in ypocondrio dextro et fluxus sanguinis per urinam si sit in parte gibbosa vel per secessum si fuerit in concava parte. Et si fuerit in parvis parvus erit. Et si in magnis magnus erit fluxus nec aliquid descendit ex ea in ventrem et precipue cum fuerit ex intrinseca causa nec tangat panniculum et est pallidus coloris et defectus naturalis virtutis omnium et in stomaco et in toto corpore. Et siquidem sit a causa interiori puta multitudine sanguinis signa apparebunt pletorice prima. Si vero eius acuitas signa colere citrinne calide que sunt nota. Si vero apostematis signa precedunt apostematis illius dubelleti et apertio seu ulceratio que infra dicetur. Si vero fuerit a causa exteriori signa ex percussione eius erunt manifesta.

Cura

Cura eius duplex consideratur generalis et specialis. Generalis autem ex cura solutionis stomaci dicta superius comprehendes. Consistebat enim in quatuor rebus quas te oportet hic similiter prosequi et compleri cum administratione medicinarum appropriatarum ex quibus sunt styptica et conglutinativa que sunt leniora scilicet ut aliquibus aperitivis et diureticis admixta et precipue si incisio sit in gibbo sicut enim in cura oppilationum eius aperitivis et diureticis et precipue fortibus non administrari aliquid detentivum quod retrahendo ipsa ad stomacum prohibeat eorum velocem penetrationem ad viscera. Ita in cura solutionis continui ipsius stypticis et conglutinantibus oportet admisceri que eorum virtutem difficilem penetrabilem ad ipsum epar adiuvent penetrare. Talia autem styptica et conglutinantia tam simplicia quam composita ex hiis que dicta sunt supra in cura solutionis stomaci et fluxus sanguinis narium alias sputi et ex hiis que in cura fluxus epatis dicentur elige potius et simul coadiuvantia permisce ex cura oppilationis iam dicta. Specialis autem consideratur nam si sit in panniculo eius tantum et simplex cum predictis stypticis et conglutinantibus cum cibis intrinsecus approximatis et extrinsecus magis. Si vero sit in substantia in pennulis et parvis venis et simplex curabis cum predictis extrinsecus appropriatis

et interius magis. Si vero sit cum di
minutione partis magne vel pervule
maxime et precipue cum cibis multum
sanguinem generantibus qui partem
sanguinem habent generare licet sper
maticam semper regenerare non
possint nec etiam nisi capita venarum
parvarum tantum et incarnantur ... cali
dis et humidis. Et si cum adulcere com
posita est mundificabis primo deinde con
solidabis. Si plectorica evacuabis. Si
ex cacochimia expurgabis. Et ex
apostemata dubeleto et ulcerato
cura erit cura eius que infra dicetur.
Quod si incisio pervenerit ad mag-
nas venas est incurabilis et precipue si cum
deperditione substantie fuerit. Et inquit
enim ypocras. vesicam incisam aut epar
mortale est. Dixit autem Galienus verum
est cum incisio ad concavam veniat
venam et quia inde multus fluxus
sanguinis provenit. Et quia non potest
apponi medicina quare in fine
moritur antequam consolidatio fiat.
Trocisci de camen conferentes ad con
[illegible]tatem in epate et splene et aposte
mata in eis et percussione cadente
in epate. Recipe ... sem ℥ viii rubee
[illegible] an. ℥ iiii seminis apii [illegible]
[illegible] anisi an. ℥ iii. terantur et
tabellentur et fiant trocisci ℥ unius
et detur vinum cum eo quod conveniunt
medicine sunt est enim efficacissimum.
Et dixit filius zacharie. Et expertum
est medicamen secundum inventionem meam
quod diximus in antidotario cum de
reubarbaro et reuponticio et confi-
cium succo caude equine pulverizate
sumptum etc.

Capitulum septimum de apostematibus epatis et cura eius

Apostema epatis est tumor preter
naturam eveniens ei aut
in velamine eius aut
in substantia et hoc aut
in parte gibbosa aut in concava ei
in aliqua particula sua aut in toto
et illud est rarum et mortale plurimum.
Causarum autem eius omnis ex causis
apostematum infra summa in secunda iu...
ubi de cura apostematum secundum plenum
modum locuti erimus domino deo erit
manifestum. Et ex causis malitibus eius
quidem in velamine provenit plurimum
est aquosa vel ventosa prout ana
thomia declarat et quia in vetero

eius in animalibus degentibus in
locis aquosis et paludosis est magis
cuius causa est vapor ex eius digestionis
malicia resultans potens contineri
tas sed propter densitatem velaminis non
resolvitur. Sicut quod in substantia evenit
plurimum est humorosa sanguinea vel colerica
sive flaumatica et melica non ventosa
cum sit ventositas in venas et ramos
ex [illegible]sibilis et non collegibilis in unum
corpus ymo in eis retenti propter opi
lationem vel usque ad velamen ex
pulsa coadunantur caliditate et rari
tate substantie membri ibidem propter soliditatem
velaminis congregatur. Et secundum diver
sitatem causarum reparum malitiis
diverse oriunt species apostematis eius quia
calidum et frigidum. Et calidum plurimum
sanguineum et frigidum flaumaticum melicum
et aquosum. Et ex causis effectivis
eius plurimum est opilatio prohibens
nutrimentum in ipsius substantia diffundit
Et superfluitates ex eo expelli ymo eas
quas consuevit interdum recipere
ab omnibus membris ad intestina et
stomacum et transmittit ut Galienus
aperte dixit egestio autem egre
diens a natura fortasse significat
quod membra que sunt in ventre sunt
frigida et fortasse significat
effunditur ad hec membra ex membris
que sunt super ea humiditas quod est quia
stomacus continuatur omnibus membris
mediante epate et recipit superflui
tates eorum membrorum mediante ipso
Et fortasse quod effunditur ad ipsum
expellit natura cum vult mun
dificare totum corpus aut aliquid ex
membris eius aut duo membra aut
multa et multotiens est illud secundum
dictum actum quare remanentes
in eo necessarium est venas eius re
plere magnas et parvas usque ad minimas
et ex eis propter naturam effundi aliquas
residuas in varias regiones sub
ipsius et lesius vel continuetur si quod dif
funditur imprimendo vel propter mali
tiem non continuitur nec expellitur
quare superfluens est necessario ipsum ag
gravare et utroque modo inimicum est ipsum
oppilare ac apostemare nec est
inconveniens cum chilus simplex
sit flaumaticum ut dixit Avicenna vel in ipsum
continuatur si per digestionem non in sangui
nem et humores alios convertitur
licet illud sit rarum. Ex ipsius preterea
apostema contingit terminari vel ad
bonum quia ad resolutionem et evacua
tionem per fluxum sanguinis narium
vomitum et sudorem si fuerit in gibbo

vel vomitum et fluxu et sudorem si
fuerit in sima vel simiationem vel
permutationem ad minus periculosum
membrorum puta renes intestina vel
splenem. Aut ad malum quia ad
suffocationem permutationem ad
nobilius membrum puta cor et cerebrum
putrefactionem vel schirosim et consequenter
perducit ad ydropem. Signa apos-
tematis eius quedam sunt communia et
quedam sunt propria. Communia sunt inventio
doloris et gravedinis in ypocundrio
dextro maioris quam sint in opilatione
inseparabilis et quasi absque vehemen-
tia anhelandi inveniuntur et cum ex-
tensione usque ad furculum et
attractio furcule ad inferiora propter
tractionem ad inferius suspensoriorum
quare accidit durities in anhelitu
et magis si fuerit in gibbo. Et quandoque
accidit in apostematibus epatis quod non
possunt dormire super latus dextrum
propter compressionem et gravat eos dor-
mire super sinistrum propter tensionem
suspensorum a superiori ad inferiora. Immo
plurimum inclinantur dormire super
pectus. Et accidit alteratio in forma et
colore quia inflatio in facie et membris.
Et color ad citrinum tendens vel paludum
et urina in colore vergens in urina
sanguinea spissa vel umbrata in superficie con-
fusa maxime lucens superius cum spu-
ma citrina rubea vel alba et egestio
chilosa et virulenta. Propria vero sunt
duplicia quedam que indicant locum
quedam materiam apostematis. Locum
nam si in vel sima fuerit signa erunt
gravedo cum dolore acuto licet
minor et propter apud compressionem tactus
febris permittit. Et propter si fuerit colicus
pulsus quasi serinus in arterie vel
fuit diffuse in panniculo eius et
cum inspicitur curvat in ventres.
Et cum fuerit aquosum seu ventosum
sum tolleratur absque impedimento
multo nisi valde magnum. Si vero
fuerit in eius gibbo signa propria
erunt durities et tumor in dextro
ypocundrio tactu perceptus si corpus
non sit pingue et hoc licet co-
muniter apati lacertorum ventris tamen
differt ab eo in figura tumoris
quia apatis tumor est figure rotun-
de lunaris. Sed apatis lacertorum tumor
est oblongus procedens secundum situm
lacertorum ad modum cauda muris.
Etiam differt in accidentibus
aliis propriis que insunt apati epatis
etiam coloribus et aliis interioribus me-
bris et ex eis est nam cum videtur

abniceat declinare ad tenebrositate
et tenuitatem. Vel estima quod non est
apostema lacertorum sed epatis. Et
accidit tussis sicca et constrictio seu
durities in anhelitu propter tracti-
onem et compressionem dyafra-
gmatis et propterea cum adest vehe-
mentia anhelandi et minoratio
nature et quandoque retinetur urina propter
oppilationem gibbi et propter cum apos-
tema est magnum et urina cum
rubore reperit in febre acuta et
cum rubedine fuerit turbida
et taliter remanserit apostema
significat in epate et hoc ut dixit
Aboali quia caliditas apostematis urinam
rubeam reddit et ebullitionem fa-
ciens dissolvit materiam quamquam
opilatio sit quare redditur spissa
cum ponderantia maxime cum
humores currunt ad ipsum. Et fit
lucescens propter caloris suffocatione
a materia collecta et concurrente simul.
Et cum apostema est magnum egestio
est chilosa virulenta et retinetur
humorosa et cum ei associatur
ventris solutio humorosa est mor-
talis dixit Galienus si hoc apostema
sine epatis defectione fuerit egestionem
prohibebit et maxime si fuerit in
sima calidum. Item predicta accide-
ria cum est in gibbo non erunt vel
sequuntur siquidem sunt propter epatis propriam
communitatem minorantur et sunt
debilia et plurimum sequitur ydropisis propter
nocumentum digestionis que celebratur
in eo. ¶ Signa vero eius quod sit
in penultis sunt proportionabilia
illis sed sunt debiliora. Si vero fit a
deo magnum quod comprehendat totum
et omnes partes eius signa predicta
concurrunt omnia. Que vero indicat
materiam propriam et materia sunt. Nam si apos-
tema fuerit calidum illic erit febris
acuta et propterea si fuerit in carnosa
parte et fit vehemens ablatio
desiderii nausea vomitus singultus
rubedo lingue. Deinde nigredo
frigus extremorum sincopis et
totum cum est in sima. Cum vero
est in gibbo accidit cum febre
malicia anhelitus et dolor exten-
sivus adverso usque ad furculam et
tussis siccat in hiis accidentibus cum
pluribus si verum differt ab eo quia in
inplemonesi febris est acutior dolor
est acutius lateris malicia anhe-
litus est maior tussis est semper et
primo sicca deinde humida cum maturatur
pulsus serinus. In apatibus vero

Signa

epatis dolor est gravativus sub costis
incipiens et tussis semper sicca
et pulsus est undosus Et si est
flegmonum apparent signa dominij san
guinis Si vero colericum predicta
erunt signa acutiora et cum signis
dominij colere Et cum resolvitur cessant
accidencia Si vero collectionem
fecerit accidentia intendunt cum
facta est sedantur et augetur gravi
tas in loco et cum irrumpit acci
dit sincopizatio exitus puris et sa
niei per egestionem si fuerit in sima
vel per urinam Si fuerit in gibbo.
Et cum fuerit alba et sequitur alle
viatio est bona Si vero sanguinosa
vel sicut amurca et fetens et sequitur
debilitas ut dicit ypo. in amforismo.
Si vero frigidum signa erunt contraria
vel miciora quam que sunt calidi et cum
signis dominij flegmatis vel melancolie
vel ventositatis de qua infra dicetur
et cum induratur quod est plurimum propter
inobedienciam virtutis et excessum dya
foreticorum et administrationem [illegible]
[illegible] signa sunt
gravitas multa et tumor sine do
lore et febre Et convenit cum hiis in opi
latione sed differt propter reliqua que
sunt dicta et sequitur illud ydrops.
Et egestio conturbata inquam in principio
egritudinis acute significat apostema
esse calidum magnum in epate et in
processu est virulenta || deinde est vene
nosa deinde est saniosa cum perve
nerit ad dubeleti Gravitas in ipso
quoque minor est ea que fit cum a
postemate in sima quoniam pars sime
sustentatur super stomachum Gibbosa
vero non continuatur super stomachum
aliquid nisi in eo quod est vehementer
adherens et continuatam costis
falsis Secundum quod est in sima omnia
signa sunt [illegible] dureciei et
tumoris in dextro ypocondrio nisi
sit magnum et propter hoc in pingui gravitas
minor propter dictam causam et do
lor vehementior propter compressionem
et hoc licet conveniat apostemati
mesaraicarum cum differt ab illo.
quoniam gravitas apostematis mesaraicarum
est minor et est cum tensione mag
na et profunda versus stomachum et
ventrem Et digestio est chilosa propter
opilationem et debilitatem stomachi
indigestionem Et secundum sit febris
propter eius calorem erit levior quam
in eo quod est in epate In apostemate
autem epatis est econtra. Item
ex subsequentibus nam si egrediatur

aliquid spumosum post dies aliquos
significandum sit illud ad rubedinem et cit
rinitatem declinans erit ab epate et
vomitus ab [illegible] desiderii ablatio
atque singultus propter illud quod effunditur
de epate ad stomachum propter vicinitatem
et propter colligantiam nervi epatis et ipsum
in nervo subtili Et propter hoc cum apostema
est magnum et calidum et secundum ypo.
cum dicit In epate flegmonem patienti
singultus superveniens malum Gal. non super
superveniunt apostemati epatis singul
tus nisi apostema sit magnum et
propter calidum. Cura apostematum
epatis calidorum Duplex est intentio
Generalis et specialis Generalis consistit
in quatuor rebus scilicet evacuatione vel
vel loci In evacuatione partis seu
materie apostematis incipientis et
[illegible] correctione. Specialis autem
consistit in consideratione specialis apatis
scilicet eius mali propter nec loci similiter
membri et epatis et [illegible] eius de quibus
dictum est supra ac inventione auxi
liorum propriorum quibus predicte intentiones com
plentur res generalis intentionis flebotomia
de saphena vel basilica partis dextre
vel eiusdem premittes prout exigit
dispositio scilicet usque ad defectionem. Inquit
enim ypocras Et ubi oportet usque
ad defectionem ducere si sufficiat ege
tans quod approbans. Ga. dicit in acu
tissimo enim apostemate maximo
dolore et in febribus parvis nulla
medicina melior est ac esse potest
quam flebotomia educit enim materiam generatam
et influentem et fortasse influxuram
sed oportet eam premittere Dicit enim
Galienus quod ante eam omne aliud
auxilium pervertunt similiter per
extrictum est et efficax et periculo
sum Et si virtus non permiserit
premitti oportet eam cum reiteratione
et non obmittere etate non concedente
aliquid proportionale illi premittens ut
est provocatio sanguinis narium cum in
strumento ex setis porcorum facto quod
est notum vel cum fusie? intromisso.
in nares vel cum unguibus vel saltem
cum sanguisugis appositis naribus si
apostema fuerit in gibbo vel apertio
emoroydarum cum fricatione ex folliis
paritarie vel ficus vel cum [illegible]
tali ex pane porcino seu briona
et stafisagria et [illegible] propter hoc si fuerit
in sima deinde premissa evacuatione
vel ad secundam rem scilicet ad evacuationem
partis seu materie apostematis
veniendo oportet ut eam com
pleas cum administratione eorum

que ma(teri)a(m) recurre(re) faciu(n)t repellunt
et tra(n)smittunt Et siquide(m) influat
trahunt et deriuant et que influxa
est nec recurre(re) poterit euacuant
et etiam que per modum congestionis
fuerit aggregata recursum u(e)l repulsu(m)
et tra(n)smissum complent frigida et
stiptica interius u(e)l exterius apposi
ta 2(o)m o(mn)em modum simplicia et
composita que infra dicentur Hec
enim non solum influentem repellu(n)t
ma(teri)am (sed) confortant epar ne tra(n)s
mittat nec non ea que per modum
congestionis aggregatur prohibent
eua(cuari) Simplicia (er)go que interius
sunt administranda in principio aqua
endiuie cu(m) sirupo aceto so(lo) de zu(c)
caro aqua portulace virge pas
toris aqua granatorum acium (et)
et unifornium aqua cucumeris et
cucurbite aqua bedi huius virtutis
existunt calamus aroma(ticus) absinthij
Et similia exterius appymanda
in ipso initio sunt sunt stiptica fri
gida sicut aqua mixta de folijs maloru(m)
et citoniorum et spongia infusa i(n)
aceto et aqua frigida sicut (est) por
tulace sempervive aqua ros(arum) sandali
spuria virium contrita et emplastra
cum rosis in matuis u(e)l sicut ma
tus et huius tempatur in stipticitate
et et frigiditate Excedencia eni(m)
in eis apostemata induriant et con
stipando retinent coleram quare
adducit u(e)l adducunt ad epatis
magnitudinem Et maxi(me) si sit in (sub)s(tanti)a
ma (quod) no(n) pervenirunt cu(m) v(ir)tute
integra (sed) cum ipsa confracta Et q(ui)a
accidit ex eis vehementia doloris
propter suffocationem materie Et
soliditatem membri quare tardatur
resolutio et accidit mortificatio
membri Opportet ergo propterea
ut illis si eis taceas administras aliq(uam)
substantiam et appitum que supius
no(n) fecimus nec opportet ut ea ad
ministres actu frigida (et) si sit apostema
calidum (sed) tepida aut no(n) vero fri
goris Cum vero verificatum fuit
q(uod) iam sit apostema et quia materia
non cessat aggregari ymo sit i(n) fine
principij et principio augmenti oportet
ut administres tunc emplastra facta
de citonijs et aceto et emplastretur
aut citonia decocta in aceto et
aqua ros(arum) quia sunt meliora Et de
illis est ut terantur citonia cum
farina ordei et aqua ros(arum) donec
bis cocta sint u(e)l misceantur cum
sandalis et oleo ros(arum) Et ex illis est

ut coquantur citonia cum vino ab
utero in quo sit stipticitas et addatur
et virga pastoris vel plantagine et
farine ordei et conforte(n)tur cu(m) absinthio
vel spica de ciperio et administretur
Et q(uando)que fit ex citonijs decoctis
cum absinthio Et ex illis est oleum
de citonijs de mastice et similia Cumq(ue)
processerit in augmento tractionem
et declinationem complebis cum fri
cationibus stomachi mordantibus
ventosis inter uribus brachijs
anchijs et dorso necnon cum em
plastris calefactiuis in eis applicetur
ut formula capsia squilla cantaribus
calce non extincta et similibus Cum
vero iam fuerit in augmento fine
et principio status adest pro(ce)d(er)e ma(s)
ticem camomillam mellilotum fenu(m)
grecum semen lini et similia procedere
vero statu cum iam tota fluxerit
ma(teri)a ad eius euacuationem flebotomabis basi
licam dexteram et siquidem resolu(a)tur
bene quidem Si autem no(n) studebis
euacuare ma(teri)am in apostemate contenta et vi
rulenta et resudata ab eo Et sequ(e)n
dum fuerit insipiditas cum diureticis
que sunt nota supra Si vero in
forma cum resoluentibus ventrem
et trahentibus ad intestina qualia
sunt que docuit Galienus Clisteria
(er)go ex simplex uit et mellicrato que
omni tempore competunt et aprio
lenitiua ut ma(teri)am leniter removeant et
ma(teri)am sinne ad regionem conveniente(m)
sue expulsionem inclinent vel ve
teriam stabiosam mercurialem
epithimum et polipodium et que
cumque moderate ducunt qui stendo
seu coquendo cibarijs et (er)go ptisane
et etiam fortiora eis ut catarticum
ma(teri)e illi parum administrabis et mag(is)
cum fuerit inclinatione Exterius
vero super imponatur plasmata et
empla ex dyaforeticis qualia sunt
eupatorium camomilla mellilotum
flores absinthij spica rosarum cassia
lignea calamus aromaticus et
alia consimilia debilia non fortia
cum induriunt apostema resoluen
do subtile et dimittendo grossum
nam debilitent superflue resoluendo
quare opportet stiptica illis foritbus
cum expediunt administrari que virtute
detineant et confirment i(n) dura ipsis
et sine acuitate ne mordicent
et commouendo materiam apostematis
atque venena procurando apostema

augmentent. Et si apostema colericum fuerit flegmon, in ingrativa adminis-trabis de basilica in principio cum aptat naturam virtuti vere sit pauco san-guinis. Deinde minorabis coleram influentem gradatim cum adminis-tracione [illegible] ex aqua fructuum tamarindis melle cassie manna et aqua ordei zuccaro cassie manna aque ordei zuccaro violato succo ros. et reubarbare et aloe rectificato et similibus leniter educentibus sine agitatione et confortantibus. Et clisteria ex lenientibus si apostema fuerit in sima vel diuretica si in gibbo nota si fuerit in gibbo. Deinde calida gradatim procedendo ad fortiora. Et videmus apochistica interius fortiora qualia sunt coriandrum aque hundi melonis indi et similiter in mistus alkekengi in melitatum aque psilii et sirupi eorum cum endivia cuscute vel spica. Exterius emplastra expediunt vel epithimata cum camfora sandalis et lenticulis aqua actu frigidis parum et dyasaretica debiliora vel mixta vel pura suis temporibus qualia sunt cuscute lacca absinthium eupatorium spica et similia et succarum intersumpta et exterius appriata per eundem modum simplicia et composita. Et siquidem totum resolvatur salva remanebit particula. Si vero non et tussiat indubie latet et suppuratio [illegible] dispositionem quod ostendit prolongatio eius usque in diem xl sine defectu febris et doloris ut dixit Ypocrates. Tunc oportet ut maturationem eius ad statum perducas in collum quod studium [illegible] tunc exitas secundum vias quas supra in cura pleuresis diximus illud est retinere et cum quibus medicinis compleas. Et licet que ibi dicta sunt [illegible] non sint [illegible] in his intentionibus complendis operationem huic propter propinquitatem sicut enim que frangunt lapidem in vesica frangunt et in renibus ita quod maturat aperit et mundificat et incarnat et consolidat in pleura illa agent in epate multo magis sicut etiam apertiva opilationem splenis est aperitiva [illegible] epatis. Et ex medicinis apertivis adiuvantibus in maturatione apostematis epatis sunt lac asininum cum zuccaro albo aut in zuccaro [illegible] sicut aqua de radicis cum passulis ficubus dactilis et aliis similibus

[illegible] et decoctio [illegible] in ieiunio. Et de illis sunt emplastra farina ordei calamento cepe assato radice lilii farina fenugreci et radice altee etc. Potus aque mellis cum aqua ordei et de triasandalon succo ℥ i. et cum lacte asinino. Et ex medicinis iuvantibus ad eruptionem apostematis epatis apparentibus etiam cum subtiliatione est confortatio est scabiosa et succus eius nasturtium absinthium [illegible] spica et radix peonie et radix althee et radix rubee et [illegible] alphagi [illegible] et succus eupatorii et radix centauree et oleum de [illegible] et oleum de arbore mastic et de lilio. Et de illis est emplastrum de farina ordei [illegible] fumo columbino et cataplasmate [illegible] albotin [illegible] et [illegible] mastice et similibus. Et ex illis est balneationis assiduatio et dormire super epar et exercitium deambulare quantum possibile est. Facta eruptione oportet ut ministres mundificantia et abstergentia ex parte declinationis materie. Et siquidem declinet ad viam intestinorum saniens dabis aquam mellis simplicem vel cum succo scabioso vel cum diureticis si declinet ad vias urine. Sed oportet ut diuretica non sint fortia que ledant et [illegible] simul cum sanie meatus urine quod si accidat tunc rectius est ut sit aqua mellis decocta cum equalitate et permixta cum aliquo glutinativo pauco sicut amido ovo et oleo ros. Et cibetur cum cauda [illegible] et [illegible] et potetur cum aqua ordei cum gummi draganti. Cum quod fuerit mundificatio facta perfecte oportet ut sugat in ieiunio incarnativa et conglutinativa. Et ex appropriatis est sumatur thuris sem. dra. [illegible] et [illegible] in potu cum aqua mellis vel [illegible]. Post illud cibetur cum stipticis ut confortetur. Et si in [illegible] sanies erupta effundatur ad spatium ventris tunc necessarium est ut incidatur cutis apud inguina et discooperiatur [illegible] adeo ut appareat [illegible] [illegible] [illegible] deinde fiat [illegible] foramen et ponatur in eo canella per quam currit pus paulatim deinde cum emplastris consolidabis [illegible] et totum hoc si per naturam non resolvatur quod plerumque fieri consuevit per viam [illegible] saniem per medium [illegible] [illegible] complet debita [illegible] [illegible] non naturam ordinario. Et

Et etiam secundum rem complent auxilia
plura et diversa et unumquodque propria secundum
pluralitatem et diversitatem essentia
cum que dicta sunt et secundum modum
ibi supra in cura apostematis stomaci
declaratum illuc ergo redi. Quod si
apostema frigidum fuerit et flatuosum
vel melius quod est raro etenim est in
pluribus procedendum. Primo enim
facta flobotomia de basilica propter causam
iam dictam in minori quantitate tamen
quam in precedenti et loco collagogi admi
nistrabis flemagoga in via mino
rationis cause leviora ut est aqua al
buhet et gelemiabin vel melagoga
ut aqua fene boraginis buglosse et
polipodii et post clisteria ex abster
gentibus et aperientibus mixta cum
aromaticis in principio simplicia et com
posita que superius dicta sunt in cura oppi
lationis et ex propriis est oleum de ker
va et de gesiminis quod de zambacca nu
cupatur et sambucinum. Et ex emplastris
propriis melius est emplastrum stomaticum
seu cerotum stomaticum galieni et de
sinibus. Et ex electuariis dyacur
cuma dyalacca et similia. Et trocisci
de spica et fistici sunt magni iuvamenti
Et syrupus de sinibus cum camedreos et
polipodio et similia. Et dyaforetica
fortiora illis mixta vel pura tempo
ribus suis qualia sunt que superius de
dicta sunt. Et si supervenerit ad
schirosim quod est plurimum propter indispositionem
nature ad resolutionem vel excessum dya
foreticorum et malitiam regiminis
tunc si confirmatum sit et quietum
non curatur si vero fuerit in principio
sui curatur tunc et quandoque producit cum
vita Et quandoque facit ydropisim secundum
Galienum Et si sequitur fluxus moritur
et sic de aliis. E Cura apostematum
frigidorum est due res ut supra ibi
in cura stomaci dictum est scilicet
mollificare et resolvere Quia complexio
oportet cum hiis que dicta sunt ibi Et
cum propriis que hic dicentur epatis Sim
plicibus et compositis intus et extra
appeciatis Simplicia ad has intentiones
sunt grana pini maiores medulle
et adipes temperate calide scilicet fenum
grecum altea gluten albotin et potus
et apozimatis costi eupatorii et feni
greci et passularum et oleum amig
dalarum dulcium aut nucibus recen
tibus Et ex eis que valde conferunt
ad resolutionem postquam tres regulas
attendisti in ea Quarum prima est

ut applices cum subtilibus rebus ut
virtus resolventium et mollificantium
subintret. 2a est ut permittas calefa
cientibus subtiliantia incidentia
humorem grossum et frigidum atque
viscosum qui est materia eius. 3a
est ut permittas mollificantia vel ad
misceas ea illis ut est sempervivum sicut
latus dextrum Et costus est vehe
mentis iuvamenti cum ex eo sumitur
in potu a ʒ. [...] ℈. usque ad
aureum unum Et quandoque confert
sumere in potu oleum costinum aut
de nerdin de keva aut de balsamo
cum aqua decoctionis rute et
aneti Et sic quantitas olei de nerdo
ʒ. iii. administretur per ebdomadam
et confert maxime Et ex illis est
semen agni casti in sirupo de eupa
torio et de arnoglossa sicut cum aqua
seminis apii et endivie et decoctio
lupinorum cum spica arometica et a
migdale amare in vino et lacte
lauri Et radix feni et ciceris nigri
et polium et camedreos et porum
Et ex compositis confectionibus con
ferentibus ad illud est dyacurcuma
et athanasia tyriaca dyatesseron
dyalacca dyacostum et schyrena Et
ex trociscis trocisci de spica Et ex
emplastris bonum ad illud est emplastrum
de mellilloto mantidotico dictum
aut de dyamoron cocto cum vino
pontico aut cum spica et aloe de
fisticis et de prassio et aneto decocto
Et ex cerotis cerotum ysopi et cero
tum dyapente Et ex medicinis bo
nis est secundum Galienum ut ponatur supra
membrum ventosa calefacte sine
scarificatione Et deinde administren
tur medicine fortes et subtilia
tione et resolutione Et fac ad
herere loco ea que sunt nitrum
et sulfur citrinum per ebdomadam
vel et media. Deinde administra
epithimata cum sirupi singulis
decem diebus postea fac vomere
egrum cum raphano Et si inobe
diens fuerit apa administra ellebo[rum]
album Et qui deveniunt ad cancrum
non est spes in eo Inquit enim ypo.
Quibus cancri occulti absconditi
fuerint non curare melius est quia
cum curati pereunt non curati
longum tempus perficiunt etc.
Sequitur capitulum 8m xxi

al' dyamoro

F.
Capitulum 8m xxi

Capitulum 8m de apostemate mechar[um] et lactoru[m] ventris &c.

Cum apostema fuerit in mecharaicis cura est cura apostemat[is] concavitatis epatis et cum apostemata sunt in lacertis alimentac[ionis] curatur a pocionibus et resolventibus forcioribus quam intencio que fuit precula nullus est nulla vel modicum in epate magna quare propter oportet quod reparetur in epate et resoluc[i]onis curans et cum mmori dicetur qu[ia] nullus composite sit medicine que ex predictis opponitur ad unamquamque intencionem propriis que fecit ¶ Descripcio emplastri resolventis apostemata epatis laudabile et expertum est Rx. storacis cere ana drachme iii[or] olei de arbore mastic[is] olei rosarum ana drachme ii. vini cotilas duas et semis liquefiet cera et oleum et misceatur cum eis ¶ Aliud ad idem Rx. lilii amomi foli omnium an[a] drachme v storacis cere ana drachme i olei de arbore mastic[is] quantum necesse ¶ Aliud Rx. aloes ℥ iii mastic[is] ℥ i camomille melliloti ana ℥ i camomille melliloti ana ℥ ½ vi olei de lilio quantum sufficiat ¶ Aliud resolutivum et confortativum Rx. croci ℥ ii bdelli ℥ vi sordis nitoli ℥ iiii amomi spice romane carpobalsami ℥ vi olei de lilio quantum sufficiat. Aliud resolutivum et proprie ei quod induracioni est proximum et confert in doloribus splenis et renum Rx. squille assate lilii celestis assari et dauci seminis apii aci spice arotice cassie castorei calamenti montani et fluvialis ciminu acori piretri piperis longi nuc[is] m[us]c[ate] amomi apii euforbii et seminis alt[ee] sticados polii siseleos seminis rute et seminis feni corticum radicum capparis aristologie ro[tunde] cinamomi grossi zinziber baccarum lauri seminis insquiami al[bi] costi ameos seminis seminis karvi omnium partem i conficiantur cum melle despumato et applicetur postque applicatum fuit sufficient[er] emplastrum de mustilaginibus

¶ Medicamen aliud factum ex aliis cum pestibus Rx. alliorum genciane albe eupatorii costi aristologie kersium seleos piperis longi omnium ana drachme iii seminis apii assaru[m] mei finicul[i] nucis ameos cinnamomi nig[ri] omnium ana drachme xv castorei et aque rosarum ana drachme xii solvantur omnia ista cum vino et allia terantur et misceantur cum melle et apponantur in modum cataplasmatis. Inquit ysaac si apostema fuerit ex percussione ysaac vel casu vel collisione precedente flobotomia dentur reubarbari ℥ ii cum vino vel sero caprino et rubee ℥ i cum vino et aristologie ro[tunde] ℥ ½ cum aqua calida et si infirmi placeat

in epate calorem damus balaustiam in epate calorem bolizarmeni cum aqua arnoglosse vel solutus succo. Pulvis valens ad passiones epatis et casum Rx. balaustiarum violarum mirto bolii armeni ℥ iii sanguis draconis reubarba[ri] ii lacte ana ℥ i et semis rosarum ℥ i apozimate de rosis mastice et arnoglosse

¶ Medicamen asclipiadis fiat cum melle ipsum namque expertum est conferre propter illud quod in ipso est de speciebus medicinarum valencium ad i[m]p[e]d[imenta] ec[iam] et condiciones suas. Quod dicitur Rx. camepitheos prassii semis apii montani genciam seminis agni casti fellis ursi seminis cucumeris scolopendrie radicem oppoponacis anulorum lactum rubee seminis caulis aristologie piperis spice indice costi seminis apii eupatorii granorum iunipri ana partes equales terantur et conficiantur cum melle ad pondus avellane cum vino

Capitulum nonum de inflamacione et dolore epatis

Inflacionis epatis modum curam et locum huius in precedenti capitulo et generaliter causas et signa eius atque curam expedivimus. Super manica inflacionis secunda poterit comprehendere illuc ergo recurre et cum propriis intencionem complentibus operare que tibi enarrata sunt superius et siquidem fuerit infirma cum clisteriis ablue et potibus operare magis. Si non in gibbo cum diureticis inihi et cataplasmatibus extrius magis. Et si in utraque parte cum utrisque et febris supveniens est cura utique cum consumat inflacionis causam

Capitulum decimum de dolore epatis et est acuta

Inquit ypocras quibuscumque dolor fit circa ypocondria sive flemone febribus supvenientibus solvit dolorem qui accidens est accidis lesis ipsius sequens predictas egritudines et est aggravativus si non fit vehemens nisi cum repatie calide aut ventositate assimilatur dolori ypocondriorum differt tamen ab illo ut superius dictum est cum tamen fuerit in ypocondriis quoniam est prius quam concavitate epatis cum est dextro ¶ Cum concavitate splenis cum est in sinistro. Cum concavitate diafragmatis cum est in utraque et quando concavitate toracis ut cum accidit in febribus et cum tensione multiplicat in pestilencialibus et

quando accidit propter apertam intrinsecam. Aliquando accidit in casibus cum materia tendit ad inferiora ut egrediatur per eam. Et quando accidit propter tensiones spasmosas seque(n)tes maliciam complexionis. Causas eius locum et signa eius et causarum ex iam dictis in hac summa et supradictis dolore stomachi potes comprehendere illud quo curare et curationes illos reductas et completas et cum administratione medicinarum propriarum epati quod dicte sunt supra et hic sunt in curatione sanitate nam epatis in omnibus attendendo et ex medicinis specialibus in dolore epatis in quibus reducunt huius sunt simplices et composite. Et ex simplicibus est absinthium emplastratum cum oleo simplici communi ca. et cum oleo camomillino in ypocondriis. Trocisci de reubarbaro cum de stipacionibus predictis dulcis in nostro antidotario. Confectio de reubarbaro et diacurcuma. Confectio de menta solutiva et de cordumeni et de cesare (?) Arrianasia minor et confectio asthiciadis vel asthipiadis dicta supra. Et ex parte est succi foliorum persici ℥ ii cum sirupo acetoso aut decoctio eorum cum reubarbari ℥ ß et croci ℈ i et seminis apii et feni ℥ ß. ¶ Et galienus vidit in sompno vel sompnio quod flebotomia in pollicem et medium extremitatem curat dolorem eius. ¶ Confectio medicaminis ad dolorem epatis et ex parte ℞ rosarum ℥ iii spice mastice gummi ana ℥ ii succi eupatorii absinthii lacte reubarbari cum ci... squinanti rubee tinctorum assare cum semine xiloaloes cardi omnium ana ℥ i xiloaloes ℥ i. ¶ Confectio medicaminis cum dolor est cum solutione ventris ℞ feni vini decocti lacte spice reubarbari ana aureus i. scorie ferri ℥ viii. bibatur de eis pulverizatis pondus ℥ ii cum ℥ ii aque coriandri. Et ex emplastris emplastrum de cordumeni de melliloto de euforbio et similia sunt meliora. Et regimen et dieta sit extenuativa. Confectio trociscorum azenb... rum ad dolorem epatis ℞ fabarum mezereon citrinorum agarici mirobolanorum citrinorum kapini omnium ana ℥ v. yreos ℥ iii succi eupatorii spice ana aureus ii. Conficiantur cum melle dosis est ℥ iii usque ad iii. Confectio trociscorum calidorum azenb ad dolorem epatis forte ℞ mezereon calcaumenon stercoris columbini ana equaliter et quarta pars omnium euforbii conficiantur enim cum ... dosis ℥ ii et ß et cum sirupo violato informentur pillule de quibus in potu tribuatur cum aqua passulatarum de corasceni scilicet abies eius esta aut abscinthium sumat aut acetum cum oleo aut sirupus acetosus. ¶ Confectio ad dolorem epatis calidum ℞ absinthii vel sem. ℥ v. seminis citrulli portulace feni ana ℥ ii et ß succi liquiricie ℥ i et ß rosarum ℥ i. fiant trocisci cum aqua rosata et dentur in potu cum sirupo acetoso aqua endivie et aqua solatri vel absinthii. Serapio confectio pillularum de eupatorio ad dolorem epatis veterem et febrem inveteratam quorum complexio est ℞ aloes sicce succi eupatorii mirobolanorum citrinorum omnium ana partes equales confice cum aqua ... apii.

¶ Autem qui ex grossa ventositate fuit dolor epatis mitte tinam decoctionis absinthii florum camomille squinanti et utile valde si febris et apostema non assunt. Et est ex propriis spongia infusa magna decoctionis absinthii eupatorii squinanti ana acori et spice. ¶ Et emplastrum de absinthio et oleo rosarum in pane apio et spice ibi tenetur apii et imposite cum cerota facto ex eo et oleo de alcanna vel stercore capriarum montanarum et oleo facto emplastro communi abohalopim.

Capitulum xi. de debilitate epatis

Debilitas epatis est lesio virtutis et actionis naturalis ipsius sicut dolor est actio virtutis et actionis naturalis ipsius sensibilis. Simpliciter autem et specialiter sumpta et quid sit utroque modo sumpta et cause eius que sunt intrinsece et extrinsece et que sunt proprie et que communitate aliorum membrorum vicinorum ut fellis et splenis et innotorum ut stomaci intestinorum renum vesice et spiritualium et cordis pulmonis et diafragmatis et animalium ut cerebri et totius corporis ut in febrientibus et algorantibus et resolutis corporibus et ceteris membris carentibus ex eis ad ipsum et quibus maxime et plurimum contingunt ex causis supradictis capitulo de debilitate stomaci habes et specialiter sumpta poteris recolligere ex generali. Sed signa eius habes supra ... vel specialiter simpliciter nec non et causarum eius in speciali curat ipsius ... stomaci diversa investigando sic unicuique applicabis. ¶ Nam siquidem debilitatem epatis quantus absolute et simpliciter paciatur quam galienus epaticam appellavit. Signa erunt mutata quantitas ad ... vel albedinem vel viriditatem et quam ad subtilitatem pertinet supra in signis ... stomaci et epatis fuit dictum. Cum enim color ex rubeo et albo fuit ad ... sanitatem eius significat. Et egestio ... et urina et ego mutata communiter plurimum propter ... complexionis dominium et naturalis

In colore citrino vel pallido rubeo vel glauco
et urina subtili vel grossa et aquosa et
sedimine multo pauco vel nullo secundum diversitatem fa
cientis cause et etiam actionis lese Nam
qui debilitatem habent in suo epate sen
tiunt levius extensius usque ad ancham Si vero
debilitatem patiatur spiritus et principaliter
digestionis ipsius signa erunt quando sanguis
egrediens in fluxu erit aquosus quando mem
bris non venit nec assimilatur que inflatur et
proprie facies et oculi et urina et egestio est
plurimum sicut lotura carnis quando quidem se
patitur aquositas a sanguine sed transit
sanguis aut ea vel subtile eius in stil
lando ex debilitate retentive quod tamdiu
non remanet donec digestio digestiva perfec
te sanguinem alteraret. Et signa debi
litatis digestionis autem est principalis Et quod est
ex predictis ministratiuam super debilitate stoma
chi fuisti dico quod generatum sanguinem totum re
tinere non potest sed pars aliqua egreditur
non retenta aut urina vel egestione un
de sequitur. Dixit galienus fluxus san
guinis et proprie urina sanguinea Inquit
abohaly. Et est proprie circa megritudi
bus acutis sanguineis urina sicut sanguis
Sanguis ipse emittitur apertione vene in
ea non existente Et significat repletionem
sanguinis superfluam Et talis fluxus
longus in processu tamen mutetur et fit in
habente complexionem colericam coli
cus vinulentus Deinde sicut fex et sic
sanguis ingrescens adustus et in
habente complexionem frigidam fit et sicut san
guis ingrescens adustus et in habe
te complexionem frigidam fit sicut sanguis in
grescens congelatus diversus ab adusto
in multitudine et paucitate et obscuritate
nigredinis et odoris putrefactione et pueni
unt ambo simul ad fluxum diversorum colo
rum in fine et ipso ostendit quod digestio
sic mutata in corruptionem Cum
si fluit alba et urine proprie alba translu
cens erit signum quod eius digestio omnino
desit ablata unde debilitas corporis
sequitur multa nec erunt signa sup
fluitatis cum non superflue possit ut sup
de debilitate stomaci est omnino secundum debilitatem
attractive spiritualis et principaliter significa
tur egestio chilosa nisi propter opilationem
meseraicarum cuius signum distincti
vum est quando in opilatione earum cum
egreditur chilosa egestio et est grossior propter
subtile grosso nequeunte penetrare et
est minoris quantitatis propter hoc et quia aut ho
urina fluit tincta significat quod nocu
mentum est in matiuatiua tantum et non indi
gestiva Cum Urina enim magis est
significativa debilitatis digestive
egestio autem magis attractive Et est

tificat debilitatem attractive debilitas
corporis debilitatem autem retentive ipsius
spiritualis et proprie significat quod ab epate festinat
expulsio cibi quando debilitatem vero sequitur
fortitudo altius et econuerso ut ait Galienus
Cum ex pulsio antequam fiat humorum
generatio sequitur superfluitatem tamen in morato
non tamen humorum sed etiam urine et eius tinc
ture et egestionis etiam tinctura in moratur quando
colera non generatur que tingat utramque et im
moratur etiam necessitas surgendi ad sellam cum
colera non transmittatur ad intestina que
provocat quod ad colicam. Cum Et melia autem
non generetur ad splenem non transmittit
nec de ea ad os stomaci ut excitet ap
petitum que inmoratur Et apparent signa
debilitatis digestive ex debilitate ip
sius et sunt quod nutrimentum perveniens ad mem
bra est illaudabile et imperfecte diges
tum et aquosum que non bene uniuntur
nec coniunguntur in membris sed superfluentes in eis cau
sant inflationem aut moliciem et collorem
subalbidum et quandoque provocat ad ydropisim Sed
signa causarum debilitatis ab epate et spi
ritualibus sumpte intrinsecarum et extrinsecarum
et propriarum et excoitate excienti et ex signis
predictarum causarum egritudinum eius co
gnoscere poteris nec non et curam
Cum Cura debilitatis epatis quo intus illo et
illa reducis in hunc locum et sufficit quod
curam ex propriis predictis operare simpli
cibus et compositis et que hic solum sub
iungemus cum auxilio omnipotentis dei
cuius nomen sit benedictum Cum Medica
men bonum ad debilitatem epatis a
boaly. Recipe tacce ablute aristologie aloes
ana ʒ. iii. sticados eupatorii semis feri at
triplicis ana ʒ. v. absinthii rom. ʒ. vi
semis endivie et aneti ana ʒ. v. se
minis apii ʒ. iii. fiant ex eis trocisci aut
sufusi. Cum Aliud medicamen galieni ex
pertum Recipe passularum enucleatarum aureos
xxv. croci aureum i. vel balaustie aristolochie
aureos ii. bdelii macedonici ʒ. ii. et ℥. ana
mirre aureum i. gummi albotim ana aureos iii.
darsceni aureos ii. mellis aureos xxv. vini
quantum sufficiat et quandoque ponitur in ipso opium
et semen iusquiami autem associatur est de
bilitas aut caliditate et propter hoc filonium quod
et estimavit galienus quod hoc medicamen
est ex inventionibus eius autem suis proprietatibus
Cum Evaporacio offerens valde Recipe ana
momi cassie ana ʒ. ss. spice ʒ. i. sube
absinthii eupatorii ʒ. v. bulliant cum
vino stiptico et in quo sint immixte
tortelle et addat olei deneriden ʒ. i.
et infusa lana fiat evaporacio si de
bilitas ex causa fluit frigida si vero ex causa ca
lida fiat hoc Recipe endivie aut radi
cis an. i. sandali utriusque spodii ana ʒ.

ij. cucucte florum absinthij ana ʒ. ß bibat
in aqua ros. cum succo granatorum muscatorum
vel parum aceti et predicto modo fiat cura
poracio. Emplastrum bonum ad idem in causa
calida Rx. rosarum, purpurearum, viol. albe tu
rr. rubi. an. m. j. violarum ʒ. ß. musti.
ʒ. j. spodij sandali eiusdem florum squi
nanti ana ʒ. ij. confice cum oleo ros.
et cera. Emplastrum bonum in causa frigida Rx. ca
peri mastic. spice nuc. gallie nuc. ca
pillorum an. ʒ. ß. amar. squinanti cin. se
mali apij ana ʒ. iij. musti. ʒ j. ace
ti ʒ. j. succi eupatorij ʒ. ij. olei de nu
baro et cere quod sufficit. Et quia addit alo
es inquit ab cathy cum vides impressionem
debilitatis pertinentem ad digestivam
conforta cum eis in quibus est stiptici
tas et calliditas cum mensa et aroma
ticitas et si in eis maior sit sit si medicine
composite ex hiis vel spica folium in
mixum et coriandrum vel cardamomum
mastix calamus aromaticus ciperi et similia
Et si fuerit pertinens ad retentivam ad
de in stipticitate et minue de calefac
tione aut conforta huiusmodi medicinas cum
medicinis compositis eis cum infrigidacione
sicut sunt balaustie ros. ypoquistidos
et siles. Et si pertinent ad attractivam
conforte cum eis in quibus est pura stipti
citas cum medicina que conservet virtutem epatis
vel et sit in eis calliditas et aromaticitas que
expeditis elige hec et simplices et com
posite hiis eodem modum approximate sub
tendo in apicione oppilacionem. Et
si pertineat ad expulsivam confortabis
cum calefacientibus aromaticis et diureticis
et calefacit renes splenem et viscera et ap
peri oppilaciones. Cum hiis predictis me
dicinis obviabis malicie complexionis aut plurium
mutacione debilitatis absolute et spiritus pertinentibus
Et quod ex omni malicia complexionis pertinere po
tent studebis ipsam cognitam cum predic
tis alterare et cum dicta extenuativa
vel consumptiva sibi prout debet et tibi
propria invenies si deus voluerit. Galie
in electuarium valens ad debilitatem
epatis mundificat canales eius et fell.
subtiliat humores provocat urinam et con
fortat epar confortacionis magna Rx.
ligni aloes ros. spice nardi cinamomi
. an. ʒ. ij. lacce. reubarbari gar.
ana ʒ. ß. amisi assari maiorane mas
tic. granorum balsami an. ʒ. iij. fu. men.
squinanti spodij an. ʒ. j. camepitheos
cucucte conficiantur cum aqua sirupo de
ligno aloes aqua ros. de zuccaro ros.
a. ʒ. usque ad quinque etc.

Capitulum duodecimum de a
cesia et est qualitas mutata.

Acesia ut in arte legis generaliter
sumpta est mala cor
poris disposicio quam se
quitur. Specialiter autem
est mutata qualitas seu
habitudo corporis prece
dens ydropisim. Cuius causa me
diata est debilitas epatis et proprie diges
tive eius. Eius causas in materia primi
invenies. Cum enim debilitatur ipsius digestiva
sanguinis generacio fit flatica et aquosa cum
digo. secundum galienum inspissando procedat
que membris non utitur ut ait galienus quod
remanet infrigidat ipsum et superfluens hu
mitudinem ipsorum in mediate naturalem primum
alterat inflat et tales dicuntur acesia.
Et cum superfluit ita quod flatica ut aqua
adeo vincat in sanguine quod natura
segregare negat sed transeat cum san
guine ad membra et in eorum concavitatibus
agreget se ydropis dicitur a acesia in
quanto eius quod est toto genere pertinet. Et congre
gat exprimitur coloris corporis et faciei
ad albedinem et citrinitatem et apparet in
flacio in palpebris et extremitatibus ma
nuum et pedum. Et quia infrigidatur in totum
corpus ita ut fiat sicut massa in qua
impressiones dimittunt vestigia et con
cavitates. Et quia appetitus multiplicatur
propter flaticus aer multiplicatur ex de
bilitate digestionis. Et quia debilitatur
appetitus et cessat sitis. cum digestio cor
rumpitur processu et introitu superfluitates
veniunt ad stomacum et accidunt ventris
he et cetera in omni sitis fit gingivis cali
ditas et pruritus propter vaporem corruptum
ascendentem et minoratur urina et sudor
et multiplicatur ventositas ex qua ac
cidit inflacio in mirach et descendit et
inflat bursa testiculorum et cum accidit
in eorum corporibus ulcus fit difficilis con
solidacionis propter complexionis corrupcionem et
humiditatis habundanciam. Cura eius
est due res una est epatis confortacio et
digestive eius proprie nec non aliorum
sed stomaci et membrorum ut in materia non generaliter.
Alia est extraccio generate huius multi
plicate in sanguine primam rem complet
quam precedenti capitulo huius in cura debili
tatis stomaci et digestive eius illa generaliter
parte videas. Secundam rem complebis cum
hiis que in cura male complexionis stomaci hu
de meri et epatis dixim et specialiter et
properantem evacuationibus humiditatem per eorum re
giones convenientem ei per secessum et
hoc cum clisteribus et abstersivis cum api
tis subtiliantibus incidentibus et confor
tantibus et solventibus in primo cum facili
litate. Deinde cum forcioribus que sunt exp
dictus. Non cum farmaciis et proprie ex veris

galiem fact si caliditas fuit mixta ul'
cum per magnis scz colognitide pp sia
et yeralogodion et ruffina et aliis mu
dificant hec enim hec sanguinem et me
bra predicta a superfluitatibus aliisque humidi
tatibus in nat flora autem in hoc cau
locum non habet nisi raro scz cum debi
litas fuit ex replone et pp menstrual
in mulieribus et emoroydalis in viris
et tunc in primo loco hz antequam debi
litas cessat et in pauca quantitate et
disposita cor compleat indigentia et virtus
melius colerit et cum vomitu provocato
cum hiis que materiam respicit propriam que supra
in cura stomaci dicta sunt et cum pro
cantibus urinam hic supra in cura opilaci
onis et apatis epatis dictis et sudorem
provocantibus ut sunt unctiones potio
nes et balnea naturalia tinarum et artificia
lia sicca et humida fricationes et exercicia
supra in cura stomaci dicta et cum regi
mine exercitativo in omnibus non naturalibus
rebus supius declarato quod omnia in cura y
dropisis serose specificata subiungemus
deo duce etc.

Capitulum xiij de ydropisi

Ydropisis vario modo no
tificatur a iohannicio
enim quod sit mala com
plexio humida malis ab
aliis apostema aquo
sum vel egritudo ma
le complexionis in quantitate
superfluitatis magnitudinis membrorum a
galieno quod est dispositio vel mala qualitas seu
habitudo corporis sequens passionem digestionis
et unionis actus activis nutritive vir
tutis nec mirum cum enim mobil
mirandum eadem signa tres hec ro
nes in diversis habitudinibus et sana
et egra et necessaria dicta sibi eandem eg
tudinem diversis considerationibus in diu
sis generibus egritudinum et diversis pp nam
rebus reponi non est mirabile. Cuius
cum autem generum sint tres sunt eius spe
cies aschites yposarca et tympanites
yposarca vero anasarca et leucofleg
ntia synonima sunt spei etc. Eius autem cau
dupx est cois et ppria unicuique spei cois
est ppria unicuique spei cois est 3x materia
lis localis efficiens formal et final
materialis est materia fria de genere flatus aquo
sa vel ventosa localis est vacuum inter
zirbum et siphac in quo materia predicta
colligitur aut spongiositas membrorum
corporis universi. Efficiens est 2x con
iuncta ans et primitiva. Coniuncta est
dupx vere et quasi vere. Vere coniuncta est
ipsa materia fria membra alterans in humo

rem elevans. Quasi coniuncta est debilitas
epatis et digestionis contrarie illam materiam
regnans dicente galieno omnis y
dropisis causa pp infortunium sanguificati
onis est fiens. Antecedens est mala dis
positio epatis et aliorum membrorum dispositionis
de genere complexionis pure vel humoralis ex se
vel mauitate solucio continui et apos
tema huius efficit nocumentum indigestione
Primitiva est omnis causa extrior nocumentum
indigestione imprimens et debilitatem maio
rem quam malacessia predicta que supius
dicte sunt hic et supra de cura debilitatis
stomaci. Et causa formalis est sua essencia habi
ta per notificationem ipsius. Causa final
est ut destruat totaliter digestivam e
patis et totius et admirentiam producat
et plurimum ita est cum fuerit antiquata
et confirmata et pp aschites deinde ti
panites et deinde ydropisi sarca ut in
fra patebit. Causa autem propria unicuique
speciem eius ex diversitate causam predic
tarum potest assumi. Cum enim epar et
digestiva eius fuerit debilitata prin
cipaliter non multum tamen quod generet sanguinem
sed flaticam qui transiens ad membra digo
nis tae infrata non perfecte coquitur
nec in sanguinem convertitur purum sed in fla
ticitatem porro que eius non unit sed superfluens
eorum spongiositates replet et cum non pos
sit resolui et multiplicat ea elevet in
tumorem et tunc efficiat yposarcam quod cum
a debilitate digestionis minoris procedat et
cum diffusam et coniunctam hz in omnibus me
bris minor periculi erit. Et licet aquositas
et ventositas sint diffusibiles magis
quam flatica per omnia membra quod tamen sunt faciles
resolubiles ita diffuse et non permanet
yposarcam generare non valebunt sed
flaticitas ipsa cum vero epar et digestiva
ipsius fuit debilitata principaliter et minus et
fuit augmentata valde et perfecte a
deo quod non generet sanguinem flaticam
ut prius omnino eius contrarium quod est aquo
sitas quedam superhabundans mixtum in
sanguine pauco non possit segregare
ab eo et expelli per consuetas regiones
aut pp debilitatem expulsive epatis at
tractive renum aut pp multitudinem
et habundanciam eius aut pp viarum ob
structionem nec membra illam trahunt
cum abhorreant remanens in epate cum
natura ibi illam trahunt cum abhorreat
remanes in epate cum natura ibi illam ne
quat sustinere per resudationem quandam per
poros velaminis eius transit in vacuum ve
tris et ibi colligitur et tunc efficiat vera et
ppe ydrops que aschites dicitur que est aquo
sitatis collectio. Et quia materia eius que est
causa coniuncta simul collecta est et a causa

maiorum et quod perfecte debilitata patiens iam ma
gis periculosa dignoscitur. Et quoque spiritualibus
est magis coniuncta. Cum vero debilitas di
gestionis incipit in stomaco propter aliquam frigidam
causam sicut et calliditas stomaci et intesti
norum debilis in se vel habet in se fortem debil
tamen 2am ubi qui fuerit grossus viscosus
vel nichil ventositas multiplicabitur vento
sitas in eis cum aliqua humiditate propter dimi
nutam decoctionem ubi quando transiens ad epar
non corrigitur in eo propter debilitatem ipsius.
ex compassione grandi ad stomacum sicut
supra de debilitate stomaci aucte galiem
dictum est. Et cum non possit expelli aliquo
prohibente causa nec natura valeat tollerare ibi
dem subtilitate sua penetrabit per poros
velaminis in vacuum ventris et ibi faciet in
flacionem que improprie et abusive dicta est ydropsis
ad similitudinem tumoris ventris in ydropisi
proprie tamen a modernis dicitur tympanites a
proprietate tympanum quod passivum resonat
propter passionem aeris per pellis extensionem
ab antiquis non fieri dicitur ydropicus cum
ventris non insit aquositas aliqua de qua
sit curatorum immo ventositas sicca que
a calliditate processit cum ydropisis vel a frigi
tate procedit. Unde ypo. ipsam ydropem
nominavit statim quia cum a debilitate in
norum digestionis procedit et a calliditate in
in deficiente quam asclito et maiori quam
yposarca et causa eius coniuncta sit magis
resolubilis tenebit medium inferendo
periculum et mortem inter predictas species e
ius. Ydropisis quoque signa habet communia et
propria. Communia vero sunt simplicia quedam sunt
communia speciebus inquantum ex omnibus causis procedunt.
Prima sunt ex parte qualitatis mutate quia co
loris alteratio ad citrinum pallidum viridem
seu nigrum et inflacio palpebrarum et ocu
lorum propter causam superius dictam inflatio ext
morum et proprie pedum propter motum et situm
eorum infimum et propter inequalitatem et fe
bris tepida plurimum et sit 4a extractione
lesa ut sitis clamosa. Aliqui non eviant
cuius causa est triplex. prima est proprie pus stoci
et nutimentorum ex qualitate in se et calida
aquositatis collecte in eis que inflat et
exsiccat ea. 2a causa est compressio eo
rum ad spiritualia et est constrictio anhelitus
et inflatio spiritualium ex vaporibus ascenden
tibus ut in ascli asclite et tympanice sic
dicit gal. vel magis eciam in spiritualibus
aggregatam sicut yposarca. 3a causa
est quia potus aque non penetrat ad
membra exiccata ut ponit abaly propter
opilacionem que procedit vel creatur plurimum
vel sicut nocio. Et paucitatis appetitus ubi
insit accidat a frigiditate epatis ut cum per
venerit ex potu aque frigide superflue in bo
num non sua. Et 4a sunt ex excitibus a cor
pore. Nam in omnibus speciebus et proprie in ascli
te inmorat urina et in pluribus speciebus
rubet propter impotentiam segregacionis ipsius
a colera sanguine et colera rubea. Ideo
galienus oz ut videt per tincturam urine
rubedinem eius calliditas ydropisis fuit
nec colice fit. Nec opilacionis ex
frigidis humoribus fiat. nec per eius albedi
nem frigiditas febris acute et frenesis ut
dicit abaly. Et multociens accidunt eis
bothor que erupte emittunt aquam
citrinam et multiplicatio digestionis sanguino
lente et proprie de yposarca et tympani
ce. Et breviter signa communia speciebus ydropi
sis sunt communia signis aclesie et eadem spe
cies plurimum dinoscatur in quanto fiat
et in esse. Si enim sint pauca deminuunt
aclesiam potentem et pronosticant futu
ram ydropisim. Si vero augeant de
minuunt tamen potentem. Communia vero signa
inquantum ex causis omnibus procedunt sunt.
Nam si fuit ex proprie epatis passione de
bilitante ipsum et digestivam eius sig
sunt in eo incipiencia et perdurancia. Et
siquidem sit mala quo calida et egritudo
acuta debilitans ipsam signa sunt infla
macio et febris plurimum tepida quia effi
meta propter dictam causam sitis amaritudo o
ris et citinitas coloris cresis appetitus
colericus viridus et citinus urina at
na non racio propter dictam causam. Et si sit cal
liditas liquefaciens signa erunt liquefac
tionis in urina et egestione et an
cessio urine et egestionis lavatie et
virulente. Si vero mala complexio fuit
frigida signa erunt contraria. Et siqui
dem causa debilitatis fuerit mala com
posicio puta opilatio signa procedunt
opilacionis eius predicta. Si vero solucio
continui signa solucionis probunt. Si etiam
apostema signa apostematis iam dicta et tu
ris. Si vero debilitatis causa sit ex compassione
ad aliud membrum signa passionis illius
membri procedent et debilitas erit variacionem
recipiens secundum intensionem et re
missionem illius passionis. Et siqui
dem fuit ex compassione ad cordialia et
spiritualia signum egritudinum illum pro
cedent. Si vero ad nutritiva et plura pro
cedent signa egritudinum intestinorum
quia colica. Et si ex compassione ad re
nes procedent signa egritudinum renum
diversarum. Et si ad compassionem renes pro
cedent signa egritudinum renum diver
sarum. Et si ad compassionem ad splenem pro
cedit signa egritudinis splenis si de
bilitatis et opilacionis plurimum. Et color
declinis ad viriditatem. Signa propria sunt
etiam duplicia. Quedam sunt propria unicui
que speciei. Et quedam unicuique spiritualicate

Ydropisis ex speciebus ydropisis deterior
est asclites 2a tympanites
3a yposarca

pinna sunt. Nam in asclite est gravitas sensibilis atque tumore magis in ventre et aqua percutitur non sonat sed aqua commovetur et auditur sonitus aque commote et tactus eius est tactus utris pleni aqua non inflati et membra extrema in eo non fiunt gracilia et tenuia sicut in yposarca. Immo si inflantur in principio eius in fine arescunt et inflatur virga et testes et est paucitas urine et pulsus est parvus et frequens tendens ad mollitiem propter humiditatem et quandoque ascites est eveniens subito post lapidem renum exeuntem absque causis in epate manifestis et aliis membris quia una aliarum duarum viarum seu pororum vitiatur est disrupta. In yposarca tamen aqua inflatio in corpore toto et in extremis membris et in facie et precipue in oculis et impressio cum digitis derelinquit foveam in eis nam est similis ei quod est in asclite et tympanite et ut plurimum sequitur eam fluxus sanguinolentus et lenitas non tendens ad albedinem et pulsus est magis mollis quam in aliis propter diffusam humiditatem in membris et brachiis. Sed in tympanite egreditur fluxus et umbilicus multum et est tensio sine gravitate et aqua percutitur sonat ut tympanum non gurgulat ad membra ex membra non sunt inflata ut in yposarca immo tendunt ad arefactionem. Et est appetens eructuationem qua iuvatur et gravitatem ventositatis et pulsus est longior et durior quam in aliis immo est sicut spasmosus. Signa propria unicuique cause ex predictis satis sunt manifesta que patent distinctas ydropisis quoque significationes et iudicia habentur communia et propria communia et ex parte antecedentium et ex parte comitantium et ex parte consequentium. Antecedentium scilicet ex parte causarum ita nam quando accidit a propria causa epatis quod plurimum est mala quoniam deterior est ea que accidit ex debilitate et ex compassione et que ex compassione est plurimum est ex lumbis, splene et renibus et que accidit in egritudine acuta deterior est. ¶ Unde ypocras omnis ydrops in acuta egritudine malum infestatur enim febre gravem et dolore. ¶ Consurgit autem ex lumbis, splene autem et ab epate ex parte concomitantium scilicet circumstantiarum nam que consimilibus accidit levior est in via generationis periculosior in via curationis atque ex causa calida pervenit periculosior est utraque via scilicet generationis ex eo quod frigus morbi existens a causa contraria procedit et in membro calido scilicet epate fit et in via curationis aqua medicina ydropisis seu cura convicta exigat calida et causa cause que committe scilicet calitas

contraria est et opposita cure. Ex parte vero consequentium nam si supervenerit fluxus ventris velud urina educens materiam ydropisis de loco suo bonum erit per viam significationis et cetera si vero non sed ex compassione aliorum membrorum fuerit malum est. Item si tussis supervenerit malum signum unde ypocras ydropicus si tussim habeat desperatus est. Galie Galienus ostendit enim compassionem spiritualium ad membra nutritiva ex materia exuberantione sive exuberantia et translatione ad spiritualia. Particularium autem iudicia sunt duplicia comparationis et absoluta. Comparationis sunt nam asclita periculosior est deinde tympanites // deinde yposarca propter dictam superius causam. Absoluta vero sunt nam si causa aqua conversa in vaporem per virtutes translata fuerit in vesicam ut multiplicetur. ¶ Urina vel per intestina per causam eorum extra educatur sanatur ipsius asclites unde ypocras. Quibuscumque inter venas et ventrem flegma concludit et dolorem prestans non habens dolorem exitum in ventrem habens in venas in vesicam conversa sicut est id est aque solutio. Et dicitur quod quando accidit habenti ulcera intestinorum ut ventus eum inflet sicut asclitis propter effusionem egestionis ad ventrem eius et non moritur nisi in longinquo sed experientia dictat non esse verum aqua id est mors accidat et precipue aqua ulcus et eruptio fuerit in superioribus et in continens epar implet aqua et fiunt in principio eius vesice et aqua erumpunt currit aqua ad principalem intestinorum sed postea et venter implet aqua et moritur sicut dicit ypocras manifeste et precipue si non fuerit educta. Et causa est quam Galienus dicit quod est quia hec aqua deterior est in sita sibi aqua ascitis que corrumpit et inficit vapori suo et quia epatis inter ipsum continens est corrupta. In yposarca siquidem contraria supervenerit fortis solutio est gratitudinem ut dicit ypocras. In tympanite siquidem percutiat ventrem manu et resonat sicut tympanum est signum malum sicut eruptio ventositatis per os et anum et si sit continua et multa bonum. Regimen sine cura ydropicorum duo. Est commune scilicet proprium. Commune autem consistit in re ei quod convenit cum accessio sicut enim dicitur in cura efficaciae tres res solum aut differentiant in quantito ita et in cura quod plurimum vertitur ad partem cause dividunt tamen in quantito erit igitur regimen eius tres res prima erit confortare digestionem et membra eius debilitata ut materiam non regenerent. ¶ Alia est materiam regnantem evacuare. Et tertia est corrigere accidentia. ¶ Prima rem complent duo res scilicet administratio rerum abstinendarum cum debilitate

et res q confortare hnt ppe mebra digestionis et totum corpus ex quib sunt alia medicine simplices et composite ad sicitatem declinantes ppe ¶ Dicit enim galienus mala complexio humida precedit et sequitur ydropisim. Sicca autem precedit et sequitur consumpcio et macies omnium quorum superius tibi notitiam feci ¶ Secundam rem complent duce res prima est quam illam magis hnt educte per omnem euacuationis modum qui est quadruplex. Primus est per solutiua ventris distensata supposita et scripta et prouocantia vomitum. 2us est per diuretica. 3us est per sudorem qui vocatur resolucio et euaporacio et exicatio. 4us est per cantena et incisiones et flomaz. Solutiua ventris et prouocantia vomitum sunt que educere hnt flā et aquositatem ventositatem quoque extenuare et resoluere que in pro antidotario sunt descripta et simplicia et composita ut supra in summa 2a huius.

¶ Diuretica et supra hoc capitulo 7o de aure [illegible] modum et de aure oppilacionis de dicta sunt ¶ Sudorem prouocancia sunt fricationes et vnctiones cum aquis et oleis decoctionis rerum seu medicinarum proprietatem in hoc hnantium quas supra precedenti summa capitulo de cura aposte matis sicca et aerea non aquosa in sunt aquarum salsarum sulphurearum aluminosarum et similium ut sunt [illegible] et artificialiter constructa. Resolucio euaporacio sunt fricationes mite et aspe et cum ex siccantibus ut est sulphur spongia et similia cum baurach sal saluarum spuma maris sulphur spongia et similia et cum in bibificantibus ut est tapsia viticalia phisagria et similia empla vnctiones et euaporaciones ex rebus predictis resoluere hntibus ut sunt camomilla mellilotum fenum grecum anetum calamentum lauri et alia simplicia superius et composita in antidotario dicta. Et ex hijs stercus vaccarum caprarum montanarum et lunacie combuste cum corticibus suis [illegible] et similiter aspergere sepeliri in arena et inuolui in ea et sub sole stare uel iuxta ignem seu clibanum intrare sufficient et exicca [illegible] tempita prout poterit substinere et exercitancia ut famis tolleranacia et ieiunia abstinencia a cibo brodialibus et humido et potu ppe Cautia autem et incisiones sunt de ultimis. Et incisiones sunt ppe ascliti et canterizaciones omnibus fit secundum speciem distinctionis attendendam sunt hec loca. scilicet quantitas tempus ordo et modus ut Io hannes dixit. In solutiuis enim est ut incipies administrare capitibus digestionem permissionum quae eductiua sunt flatus et aquositatis et ventositatis que supra in malle

cionis huiusmodi et stomaca capitulo dicta sunt incipiendo a leuioribus mixto et virtute et simplicibus. Et si expediat procedere gradatim ad fortiora et composita prout natura tollerare voluit. Et primo cum collirijs clisteribus deinde dare per os et sit ei admixtum scripturam diaticarum ut est reubarbaro cum diadon quod confortet robur stomaci et membrorum que sunt innerata virtutum et a malicia talium farmacorum defendatur propter quod deinde rectificata admin istrari prout in proprio loco diximus sitque hora quiete et non febricitantium et per intiualla et in medio tempore aliquod dignum et appetitum detur. In prouocatis autem vomitibus oportet ut fiat cum proprijs educen tibus flā et aquositatem eius cum aqua raphani Primo deinde cum elle boro et oleis que supra diximus in hoc libro et antidotario nostro et sit leuiter procuratis ante cibum ppe uel post prout melius uidebitur expedire ¶ In diureti cis vero oportet quod incipiat a debilibus et simplicibus et deinde procedat ad fortiora et composita et sunt vehementer intitutiua subtiliata ut facile perueniant ad glibbum eius et membra vrine ¶ In quo oportet ut administres aliquid de rebus pinguibus et ppe galline ne a fortitudine virtutis diureticorum et ppe acuitate vlcerent membra quod est dabis in die solucionis ut maturo multiplicata mitiget et omnia [illegible] prohibent insi acerum galli antiqui et galline in hoc casu. In prouocantibus sudorem oportet ut post euacuacionem cum sollicitius fiat appropriata et forti continente virtute ut ait ypo. et ppe in balneo Similiter autem et in resoluentibus et euaporantibus. Inquit enim galienus euaporatia farmacia multitudinem continente in toto corpore particularibus quibusdam ablata replent magis quam euacuet vniuersa corpori resoluendo magis quam resoluendo nocimentum prestat. Et ex eis exiccantium est quod magis conuenit ydropisarce sepeliri quoque in arena et sub sole stare uel circa ignem et clibanum intrare sed oportet ut sit illud in quo non sit ventus nec capiat sit cooptum soli. In rubificantibus quoque oportet ut in extremis applicent et coxis et anchis sed parum est iuuamenti in eis. In emplastris autem vnctionibus et similibus oportet ut attendat proprietas et locus ubi apponatur. In yposarca enim in membris vniuersi corporis. In tympanica et asclite in ventre et in omnibus in epate quod alterent et confortent. In cau terijs autem sciendum que omnia sunt

Ad idem mense augusti fructus cucumeris agrestis cum purgatis in gutte in duobus vel tribus locis et aqua exiens desiccet in [illegible] calore solis agente et cum melle pillule. In omni [illegible] et cum melle pille ad modum ciceris informet quarum vna so la euacuat sufficienter quantitatem aque ydropi corum

Vel sic Rx. succi cucumeris agrestis et [illegible] cum succi laureole succi ab rotani succi radicis ireos succi eupatorio [illegible] omnia et desiccet ad solem et aqua que supernatat abiciat grossum consistens teneat cum in iste sequitur Rx. [illegible] electi dragagantum specie [illegible] lactuce porcellarum [illegible] mastice lacce [illegible] ana ʒ i. melis [illegible] ʒ. 2. fiat confectio ad modum [illegible] dosis ʒ i.

yposarce et ascliti illorum ut fiant post solu
cionem per tres vel per quatuor dies et post
abstinenciam et sint sex cauteria tria
in latitudine et tria in longitudine incipi
endo a costis usque ad femur ¶ Incisio
¶ Sciendum est quod proprie est ascliti sed parum
conficiat nisi in corpore valde forti quod potest
est tollerare exercitium temptatum famem
et sitim Et fiat ultimo cum alia non con
tulissent et cum fit non oportet ut multum de
aqua subito educatur ne cadat virtus sed
paulatim inquit enim ypo. Quicumque
empiciant ydropici vrunt aut incin
duntur same aut aqua multa et subito
educta repente moriuntur ¶ Modus autem
incisionis ad extrahendum aquam ut
avicenna ait est ut erigat se eger si potest
vel sedeat equali situ ut comprimant sed
ministri latera eius ut expellant aquam
ad inferiora siphac quantitate trium di
gitorum iunctorum ¶ Deinde incinde si
fuerit in ea ydropisis ab intestinis et
si fuerit a parte epatis fac incisionem a par
te altera sinistro siphac et si cum fuerit
a splene incinde altera dextro siphac
et sublena ipsum ut scindatur syphac
¶ Deinde excorietur inmach usque ad siphac
parum per ad inferiora latera incisionis in
rac inferius sub foramine siphac quatenus
cum extrahitur cutis cooperiat illud et co
operiat illud et retineat aqua propter diversita
tem duorum foraminum et deinde intro
mitte in ipsum cannulam eream et cumque
acceperit aquam cum mensura fac iacere
ipsum resupinum et oportet ut considerés pulsum
et cum inceperit debilitare paulisper retine
ipsam Cumque aquam extraxeris et in fine
extractionis ibi mansit aliquid tunc iam
sufficiet ut laboret in ea medicine solu
tiva Et quando fuerit in loco epatis et splene et
in inferioribus siphac cauteria innuta et
quando stillant quidam et faciunt currere aquo
sitatem ad siphac et ad vesicam quod faciunt
cauteria et incindunt illud et faciunt
currere aquam illud paulatim et convenientes
regimen ad id et ad illud sternutacio
et consequitur faciat currere aquositatem ad in
feriora et ut oportet ut caveat ne vomat
res cum ruptura et quando purgemus in
flaturam testiculorum cum acubus multis
ut aqua resudaciones habeat plurimas et cum
solutivo succedit dolor et punctura oportet ut
administret effusio olei aneti vel camomel
lini et oleorum vinorum et emplastra facta ex
fenugreco et semine lini et altea et effusio aque
calide et olei sufficit quando in floia vero
que incisionis est species sciendum est quod
ipsi non conveniunt nisi cum fuerit ex causa
calida et ex retencione sanguinis consueti
variorum et cum signis repletionis et proprie tunc

conveniunt in prima Tunc dum virtus
est fortis et floia et aquositas non inm
iscent in sanguine multum et propterea oportet
gradatim et cum trepiditate procedere in e
a ¶ In fine vero cum sit econtrario neget
ne subtrahat nutrimentum et faciat ex
crescere aquositatem ventositatem et floia
Et eius competencia in yposarca est magis
manifeste minus In tympanite medio
criter Solucionis vero competencia magis in yp
posarca et asclite minime in tympanite
Ait enim galienus cum huiusmodi parum est
cura sanguinis distans floia audacter
cum vero plus vereamus Cum vero plurimum
nequaquam manifestum autem quod floia est a
natura sanguinis parum distans, aqua vero
plurimum ¶ Ventositas mediocriter cum
ex flate generetur Res corrigens accidencia
est que mitigat et mittigat ea diversimode
secundum eorum diversitatem et pluralitatem et est
per accidens et sequencia non ¶ Propterea autem
regimen est quod cuilibet speciei eius debet et
causis unicuique gerens et curacione propria
quibus predicte res omnis regiminis in qualibet
observandi habent complementum Si ergo sit ex spe
cies yposarca et ex causa efficiens sit
calida Cum signis predictis repletionis
premittatur floia secundum predictum modum quod
liberabit a suffocacione multitudinis.
¶ Deinde sequitur evacuacionem moratam flatum ex
colliriis et cum clisteriis et vomitibus et
digestiva eius ex sirupis de endivia et
absinthio rosis et aliis appositivis calidis
mixtis cum frigidis semper in acuta secundum modum
volentem dictum et trociscis sic sunt trocisci de
rosis de alkekengi de lacca de spodio et
similes et alteretur epar cum temperatis
vel frigidis parum excedentibus et sandalis propter
caliditatem eius ¶ Deinde sequitur pur
gatio cum reubarbaro et pillis ex aloe
rectificato succo rosis et aqua mirabolano
rum citrinorum et kebulorum et agarico deinde
resolvatur et evaporet residuum modis
predictis et proprie cum balneo et unctionibus
membrorum 3° digestionis ex rebus habentibus
confortare illa et digestionem eorum ut sunt ca
momilla mellilotum lupini et folia ...
et aqua calida temperate Si vero tamen eius sit
frigida postponatur floia et moveretur cum
vomitibus et clisteriis et colliriis et proprie
quando in colica sunt dictum ¶ Di
gerat quoque floia cum sirupis scilicet de
eupatorio de ysopo de calamento et
trociscis de reubarbaro et de eupatorio
cum aqua ... quod est proprium et aqua ca
dicum et electuariis ut est dyalacca et
dyacurcuma proprie ¶ Et confortet epar
cum temperate calidis sicut dicam ut
est oleum nardinum et cinamomo et xi
loaloe et compositis deinde purget cum agarico

Ellebоro albo quibus inest virtus attenuativa humorum ab extremitatibus corporis et siropo et proprie cum pillulis eius et pillulis de rauen et cum gummis quas in antidotario nostro diximus. ¶ Deinde residuum resolvatur et evaporet in modis predictis si expediat graduatim de specie leviori ad fortiorem transeundo et proprie cum balneis et unctionibus membrorum contra digestionis ex rebus habentibus confortare illa digestionem eorum cum caliditate manifesta ut sunt sticados amonum fundarata cardinnem laurus et similia et dicentur subtiliter in utroque tempore et cum siccatur ad caliditatem declinantibus vel frigiditatem pati exigit dispositio cause. Si vero sit species caliditatis ei conveniens regimen est regimen exiccativum et eductivum aque citrine que est cum coniuncta vel malis ipsius secundum eundem modum dictum in communi regimine et sunt ea que in nostro antidotario invenimus que sunt de genere lactianorum et appetitum urina tiuorum. Et siquidem a causa frigida epatis caliditatem naturalem extinguente facta fuerit ¶ Digeres primo cum siropo de eupatorio de yreos de calamento siropo acetoso quilletico et cum aqua squinanti amomi spice et aliorum substanciarum. Et innorabis cum chistoriis et collyriis proprie ¶ Deinde dabis digestione apparente aliquid ex predictis farmacie simplicibus que sunt levius et salubrius ut est yreos semen urtice et corticum et confectum cum melle et aqua folio et raphanum armoniacum vel serapinum asebiran et euforbium cum vitello ovorum et unum infusionis pulpe colloquintide vel ordei husch et tubelherri in quantitate ℥ i. ¶ Deinde succum ebuli vel medii in corticis sambuca et pulvis cum ius cerarum exiccative imposita et cantas cum lacte tintimalli ℥ i. cum gutta ℥ i. corodi. succus columbinum in siropo deinde succum cucumeris asinini vel radicem eius cum siropo acetoso ¶ Deinde siropum de foliis mezereon deinde folia mezereon rectificata contrita et confecta cum melle vel pulverizata in siropo et est de ultimis vel composita extra eis que infra dicentur sunt autem summe necessarie ministrata. ¶ Inquit enim galienus varie oportet uti farmacis et sic cum interpollatione exhibita et cum quiete et ab resumat natura in medio tempore aliquod digestivum appetitivum et subtiliativum dare ut est dyacautigma proprie et tyriaca et trocisci amigdalarum amararum de eupatoria de ascobra et alia similia in antidotario nostro notata ¶ Deinde non dabis diuretica et urinam provocancia calida predicta in capitulo vesice cure incipiendo a levioribus

¶ Et ex apparatu est lac camelarum fetarum eius et urina ipsarum et proprie arabica et purum bibitum vel permixtum cum hiis que vocantur ut est sticha. spica. amomum abrotanum et similia nec attendenda sunt sophistarum verba sed quod natura lactis similis est ydropisi. Nam est ei contrarium propter id quod est in ipso de abstersione et proprie sua qua educit. sed aquam citrinam propter similitudinem suam eidem in egritudinibus calidis epatis. Et experiencia confirmat hoc quod plurimi ex ea facti sunt sani sed melius est ut tribuant per ebdomedam cum trocisci de aloes cum ℥ ß. spodii et cum non sustineant fortes in siropo nisi in calidis et consumptis corporibus quod detur hoc proprie lac Sed attendendum quantitate eius et natura corporis quantitate ut sit ea quantitas quam digerere bene possit non acessat nec caseet natura corporis ut si sit mollis. Nam tunc oportet ut rectificetur et modus eius est motus ex precedentibus in summa causa deinde factos fortes purgativum mezereon et similibus deinde procedas ad resolucionem cum balneis sinnarum siccarum nitrosis et salsis vel artificialiter constructis cum fimis et aquis substanciantibus resolventibus predictis super impositam et sunt apparata et circumstructa regionem ventris. Sicut in ypostatica in corpore intromisso. Et proinde per modum embroce et infusionis predicta apprimet unctiones quoque et emplastra super regionem ventris ex resolventibus et evaporantibus sunt utilia et super epar approximabis stiptica aromatica virtutem et robur eius conservancia ¶ Deinde ad cauterium et ultimo ad mansiones est si expedit veniendum Si vero fuit ex causa calida facta a caliditate calorem naturalem epatis resolvendo debilitatem cum qua est plurimum febris et inflammacio regimen predictum exiccativum et evacuativum cause ipsius est cum contrariis quod dammno per splendium pura cum suis competentibus nec attendas verba sophiste dicentis quod ydrops non curatur nisi eo modo quo omnis egritudo curatur et illud est cum contrariis sicut cum ydrops sit egritudo frigida curatur cum calidis Causa enim sua curata proprie vitatur ad partem cause ut superius dictum est siquidem causa sit efficiens calida nisi illa alteretur prius species cum coniuncta est malis generabit et multiplicabit quod multiplicata ydrops augebit. Unde galienus qui curat morbum augendo tamen auget morbum ¶ Ergo qui curat morbum augendo morbum oportet ergo ut cum primatur et efficacius antecedens quod est mala complexio epatis calida debilitans epar et digestivam eius primitus in

in eirõe et exiccacione inspiciat et
auferat quia inspecta et ablata exic
cacio et eirõ cum malis iuncte cum
calidis erit fatalis ¶ Alteracio autem
ipius erit cum regimine frīo compet puta
opposito et mixto calido cum variam compositi
onem contrariorum morborum ydropisis sicce et
febris per equalitatem et inequalitatem ipsorum
¶ Vnde galienus morbi singuli simpli
ces simplici medicina medicabuntur
compositi compositis equales equalibus vel uno ph
alio nimirum ydropica quod cum febre sic me
dicandi intelliguntur ut plenretica et
sanguinem screante ut ptisica ¶ Hij enim
morbi quia sunt contrarij medicaminibus indi
gent contrarijs equalibus si equales sunt Si vero
inequales oportet ut fortior medicetur prius
alter vero non negligatur Intelligas quod que
composicionem non solum temporalem sed particulare
et localem ut docuit galienus Si ergo
cesserit itenus sanguinis et signa repleci
onis apparent flobomabis in primis et mi
nus quam in alijs deinde incorabis maxime
cum clisterijs et cum collirijs appetitis adhuc
Et diges cum sirupo de endiuia de
alkekengi decastita de succo solatri
succo granatorum mitiorum et sirupo a
cetoso simplici deinde facta digestione
aliquali dabis aliquid ex farmacis predictis
eductiuis aque alterabis cum lacte caprarum
et asine ne succo endiuie vel rose vel
aqua seminum frigidorum comunium vel succo predictorum
aliquorum sint quod in liquida sicca aquosa
bibita propter dictam superius causam et or
dinate et per interualla exhibita et po
tata Et in medio tempore det aliquid al
teratiuum et confortatiuum ut sunt trocisti
de borboris vel de spodio vel mirabo
lani citini si venter sit solutus vel aqua
fructuum si sit constipatus deinde dabis
diuretica et vrinam prouocancia sicut
cum aqua seminum comunium frigidorum confortata
cum aliquorum diureticorum calidorum que sunt
superius narrata Et ex illis cum aqua
lactis caprini vel asinini vel etiam lac ca
mellorum si causa non fuerit multum cali
da vel si fuerit fit cum decoctione en
diuie et seminum melonum exhibita
¶ Deinde procedas ad balnea vnctiones
et emplastra embrocaciones et epithima
ta ex resoluentibus temperatis et parum
stipticis habentibus confortare virtutem in
raich non resolucionem impedire Et
deinde si expedit si ex ad masiones
Cantiaprope in hac locum non habuit cum
sit vehementis inflamacionis Et
alia que superius tradita sunt Regimen
autem etiam in omnibus alijs non naturalibus
rebus sit exiccatiuum saltem ab fatalis
digestionis fatalis digestionis laudabilis

chinum et piscium superfluitatum ut sunt
carnes pullorum perdicum fasianorum et
anatularum piscium montium non
pinguium capolarum assate non cocte
et exiccate similiter sine brodio ut
in casu predicto Et quando cum subtiliatiuis
et appitiuis fuerint cocte et panis sit
aliquid furfuris habens et salis bene fer
mentatis et clibanatus et bis coctus et sit
calidus sive frigidus mixtus prout causa requirit
et potus infectia ex calida sit aqua
habentis virtutem diureticorum dictorum
vel vinum albi mixtum limphatiam a
qua fria. In fecta ex fria sit potus ex vino
albo limphato competenti subtili vel pu
ro Si vero sit species tympanitis re
gimen proprium ei conueniens est regimine
dictum inflacionis stomaci et epatis
et oportet ut minuant solutiua. nam communiter
conueniunt humori flegmatico quod potest
esse materia ventositatis et etiam diuretica su
fluitas enim in eis et proprio valde cali
dis prouocat ad generaciones vaporum
plurimorum Et multiplicent resoluenda
ventositatem et eruptionem commouen
cia predicta ibi et supra et fricaciones
cum alijs et cum semine urtice genaca
ne et similium et euaporaciones cum
milio et sale et alijs proprijs ventosis et
similia ex emplastris cataplasmatibus et
spongijs et balneis et embrocacionibus cum
similibus et extenuatibus dictis Et si fuerit
ex calida causa resoluencia sint ex ex
temperate calidis et cum feminibus apium
anisum carui mellilotum camomil
la anetum tribuli et similia Si vero ex
causa fria sint ex calefacientibus manifeste
ut cum ciminum spica amomum ru
ta castoreum ciperus salis species et
cortex thuris Et ex compositis confectio de
acoro cum nigella et collirium ex bau
rac cum foliis ruthe cum melle et
oleum ruthaceis et nardinum cliste
zatum Et oportet quod omnia olea extra alienet
opilant enim et prohibent resoluciones
in vncta externus dicta autem abi
et potus sit qualis in predictis cum dicta et
hoc supra in materia inflacionis sicut cura
¶ Deinceps ad medicinas compositas
veniendum quarum multarum descripciones
ferimus in antidotario nostro diuersos
modum ex sirupis decoctionibus confec
tionibus electuarijs trociscis pillulis vnc
tionibus emplastris et oleis apparatis que
parte inuenies et approximabis prout
oportet et te superius admonuimus ¶ Pro
sciat quoque descripciones omnium serosam
fecit galienus quoque et abohaly in
antidotarijs suis que obmissa propter bre
uitatem pertem inuenies si oportet Sirupus

cont. ydropisim ex frã cal. Rx. origani
cal. mediros ameos pitheos spine albe
sede calamenti fluvialis et campestris
ysopi ana manipulum semis cappar.
scolopendrie eupatorii lupuli capillo
rum veneris endivie ana ʒ. j. assari
folii ana ʒ. ij. quinque radicum comu⁹ fu-
men. passularum enucleatarum cortic.
cappar. ana j. squinanti absinth thi
mi epithimi aristologie ro. an. ʒ. s.
seminis an. fen. anacardi an. ʒ. q'r
tam partem seminum comuni ʒ. ij. zucha
ri lb. ij. aroticet cum his. Rx. spice
assari croci folii carpobalsami api
gallice m'ana ʒ. j. doss. ʒ. cum gesta
sit in ma. ¶ pille contra ydropisim
Rx. foleorum mesereon infusorum in ace
to vel oxizacara ʒ. v. mirabo norum a
finorum ʒ. x. reubarbari ʒ. iij. Confice cum
suco apii et an. an. fen. similis doss. a
ʒ. j. usque ad ʒ. j. et s. s. Et ex illis sunt
pille tonbarbarato posita sup' capsulo
dealia oppilationis epatis. Inquit
aristotiles radix feniculi doss. a ʒ. j. ad-
ministrata 2m omnem modum curat ydro
pisim ex oppilatione ¶ Medicam. u-
tile ydropicis in quibus non est calliditas
ad educendum aquam in paucis dieb;
per urinam Rx. ameos fructi seminum se
mine cimini salis albi ana partes e
quales terant et sumant cum vino.
¶ Pille valde utiles ydropicis Rx. e
iis buste stercoris columbini vetere sicce
ana ʒ. iiij. euforbii ʒ. ij. ¶ Emplm
ad ventris inflationem ydropicorum Rx.
stercoris bovini vel capin inotum ex
cocti lb. j. sucri prassii lb. ij. olei ois
lb. iiij. sulphuris rubei ʒ. iij. cum ...
lis onorum confice et empla idem opat.
si stercus mixtu cum urina supponat.
Emplm bonum et forte Rx. calcis vive
in't yrcos cardumeni sulphuris ar-
moniaci baccarum lauri staphisagrie
stercoris columbini terant et distemp
erent cum urina resolvit enim aquas mira
bilis sic unctum ¶ Unguentum magi
archidis Rx. sanguisugas ... zo.
et pone in fiala vitri plene oleo cal
momilline in iij parte et dimitte
tibi donec moriant ¶ Deinde reple cum
vino greco et opila eam bene et fac
bullire eam in vase qq dulci plene
usque ad consumpt. tocii deinde aufe
ras et reponas fiet enim sic id ungue
tum quo liniat venter assidue mane et
sero et det quolibet mane vitelli unius o
vi cum limatura calibis i. azari // Con-
fectio emplastri ad ydropisim ascli
tem et quam emplant ex eo aquam bibi
tes et est exptum Rx. farine ordei apeu

storacis origani sicce m't ciminii barrac
bolt ar. Confiaant cum melle quam ex
iccat aquam virtute forti Confectio rasis
de alkakengi ad ydropisim in quo non
est calliditas nec solucio ventris Rx. fo
liorum mesereon infusorum in aceto exic
catorum et ... ʒ. v. agarici tirabit a
na ʒ. v. suci absinthii ʒ. iiij. mirabo norum
ʒ. v. rosarum rubearum endivie citri a
na ʒ. iij. terenabin ʒ. x. suci liquiricie
ʒ. ij. de coquitur terenabin donec fiat sic
mell. et confiaat cum eo et det ex eo
in potu a ʒ. ij. usque ad iij. pillarum co
ferentes ad febres antiquas ex humo
ribus diversis et dolorem epatis et incepa
onem ydropisis incurative valde Rx.
absinthii et suci eius suci eupatorii
et mirabo norum citrinorum aloes mastic.
croci lacca laudani lacte ablute an.
assari sceptandgi sicce ... pigre omnium
ana partem unam terant et cribolent
et conficiant cum aqua solat. doss. ʒ. ij.
cum aqua tepida in nocte et si est tussis
adde liquiricie medietatem ponderis me
dicinarum pille excitasti regis medorum
conferentes ydropicis vere Rx. lactis ti
thymalli ana partes equales de
coquitur cum vino et fiant pille sicut
cicer et sit potio ex eis due vel tres
plurimum eius cum vino permixto ante
cibum et post cibum ¶ Sirupus
exptus ad ydropisim ex causa cal
lida Rx. endivie cum radice lupulorum
cum radice capillorum veneris. citoree
epatice ana m. j. absinthii poliaarie
minoris m. s. cuscute scolopendrie
cum radice blete bedegnar ana m.
s. B. radicis feniculi silvestris radicum
apii radicum sparagi residenarum in
aceto ana ʒ. j. seminum ʒ. j. ross. mira
bo norum citrinorum ana ʒ. j. zucari lb. ij.
suci endivie suci eupatorii deput
ratorum ana ʒ. v. aceti predictarum radi
cum et suci granatorum ana ʒ. ij. in
pecia rara bulliant sandali spodii
ʒ. ij. Sirupus ad ydropisim ex utraque
causa Rx. ysopi absinthii ross. cuscu
te endivie cum radice capillorum veneris.
bedegnar blete poliarie minoris an.
ʒ. ij. squinanti liquiricie radicum fen.
men. fu. ameos anisi ʒ. s. florum bu
glosse et rob. eius an. ʒ. j. spice folii
an. ʒ. iij. reubarbari mastic. ana ʒ.
ij. omnia bulliant in lb. aque x. usque ad 3am
partem deinde colent cum expressione
et colature addant zucari lb. ij.
suci endivie depurati suci polica
rie minoris et suci apii depurati an.
lb. s. vel suci absinthii et feniculi et
sirupizent cum decoctione sandali

et spodii et impressum si ius fellee laxatiuum adde 2m indigentia cause ut in tympanitica polipodium in yposarcha mezereon.

¶ Filius serapionis pillula ad ydropicos et dolorem splenis que composita est. Recipe mezereon infusi in aceto et citrini collo quintide farine ordei ana partes equales terantur et conficiantur cum melle et dentur omni hore cum 2m quantitatem virtutis. Soluit aquam valde. Dixit inquit quando assumitur de radice camerei assim ad quantitatem a nobis fit adiminus et de radice eius quantitas in kist. laxat coleram et fla. et proprie in corporibus ydropicorum et absque quod nocumentum inferat. Sto. et accipiat ex radice eius lb. s. et terat cum duobus kist vini et marie babilonia et misceat bene et terat cum eo et detur ex eo ydropico manolosac in ieiunio in quolibet donec diminuat tumor ventris diminuacione completa et dicentendo a quam est in ventre eius.

¶ Pille de speciebus aperientes opilaciones epatis et splenis conferentes ydropisi et soluunt materiam. Recipe spice ʒ. iii. agarici amomi reuen epitimi mastic. cassie costi camedreos ʒ. iii. iunie onanin squinanti gariofili ana ʒ. i. aloes ʒ. viii. fiant pille cum vino antiquo dosis ʒ. ii. cum vino composito ante et post cibum.

¶ Pille ad ydropicos et tympanicos resoluunt enim ventositates grossas vaporosas. Recipe seminis apii amisi mastic. ana dracme ii. aristologie ro. cori gentiane ana dracme i. salis indi. sarpini ana dracme i. aloes ʒ. vi. terantur et fiant pille dosis ʒ. ii. cum aqua calida et aliqui addunt galange et zeduarie.

¶ Decoctio serapionis ad ydropicos qui non est febris cum composito est. Recipe camedreos camepitheos petrosilini ysopi sicci squinanti spice ro. delengeslic. et est sigastica si seleos ana ʒ. i. iunie gentiane epithimi dracme ana ʒ. s. aloes sicotrini ʒ. iii. decoquantur cum lb. x. aque donec remaneat 3a. colentur et dentur ex ea ab ʒ. ii. usque ad v. 2m quantitatem virtutis unicuique.

Alia cum serapino et soluit cum virtute. Recipe sarpini sercalia ii. oppopanaci armoniaci aristologie lo. ana ʒ. iii. turbith mezereon ana ʒ. ii. eupatorii aste fistice collogintide interioris calamenti mceos mirabolanorum citrinorum radicum lilii celestis ana ʒ. i. cepe quille ʒ. ii. terantur omnia et infundantur cum zuccaro et ponantur ad solem vii dies deinde colentur et detur ex eo omni die ʒ. iii. conferunt ei valde.

¶ Emplastrum contra omnes species ydropisis. Recipe farine ordei et confice cum succo ebuli ana. et emplastra balnea tinarum et proprie sicca et fumosa et que ex aquis salsis et nitrosis fiunt propter ydropicas iuuant et sunt de ultimis prout tolleret virtus quod si non inueniat in regione artificialiter construant sic fornaca clausa sit tabula una perforata in medio eius pluribus foraminibus in quo stet paciens et infundo sit aqua salsa decoctionis calamenti camomille organi urtice sauine ysopi et in 1a. proiciant lapides molares igniti et rapiat fumum extima extante bene clausa et cooperta donec sudet. Alii faciunt balnee predicta in culla na bene cooperta ut nichil expiret huic connexa per quam fumus et vapor perueniat ad tinam qua paciens sit bene cooperta et sedet ibi fortis quantum vult et tolleret ut supius dictum est.

¶ Emplastrum contra inflacionem tibiarum et ventris ydropicorum folia urtice contundantur et tepefacta emplentur plurimum et iterum fomententur tibie et euaporentur cum aqua maris vel salita decoctionis ebulorum marinorum camomille et radice ebuli.

Dyascorides narrat de quodam qui habuit auram inflatam cui fecit emplastrum de simo columbino farina ordei et aceto et liberatus est. Adde sandaracam si ius est. Et si rubor ibi appareat semina cidonia vetera cum oleo ros. in mixta proficiunt et adde si volueris menniite etc.

Capitulum 16m de exteriori citria

Exteriori citria et mediciniis eius usque ad summam quartam cum de medicinis egritudinum splenis sermonem afferimus dicere reseruamus etc.

Capitulum 17m de egritudinibus que sunt ab epate seu fluxibus eius et est exiens a corpore

Vomitum fluxus epaticus est exeuntibus a corpore et quod ab epate fluit et exit de corpore ut supius dictum est a per nares sanguis fluxus a per vomitum a per poros sudore a per renes et vesicam urina a per intestina exit per quam exiens ultra modum consuetum proprie dicatur fluxus ventris. Ideo usque ad summam de medicinis fluxus ventris loquimur deo dante dicere postponemus.

Incipit summa quarta 2e particule sectionis prime de medicinis egritudinum splenis continens capitula quatuor

¶ Capitulum primum est prohemiale et est sermo generalis in splene et egritudinibus

eius etc.
Capitulum 2m est de oppilacione splenis
Capitulum 3m est de apostematibus splenis
Capitulum 4m est de icteritiae speciebus
Capitulum primum est particulare
et est primo generale in splene
et egritudinibus eius

Galienus inquit commentator et exponens quod
circa generacionem humo
rum in epate contingere
dicit antiquus per ex[empl]um
huius adiscite. Primum
itaque novit intellige expressum ab uvis non
colatum et bulliens et alteratum a colore quod
in ipso est demum 2m seu transmutatum duas
generatas superfluitates in eo esse apperebit
hanc quidem leviorem et molliorem.
hanc autem terrestriorem et graviorem quarum
hanc quidem florem hanc vero fecem
vocant. Cum ex eis depuratur in medio exis
tit vinum. Similiter et in generacione sanguinis
in epate alterato chilo et transmutato a calo
re epatis est videre in eas duas generare super
fluitates unam supernatantem vocatam
rantem coleram spume assimilatam al
teram descendentem gravem assimilatam fecem vo
catam meliam. Et quod depuratum est ab eis
medium sanguinem assimilatum vino depu
rato ab illis a quibus depuratur oportet esse sangui
nem naturalibus existentibus per partem et factis in natura
libus per adustionem propter dicta superius causam
in capitulo primo huius antequam malum eius
transeat ipsorum membrorum ad hoc autem mun
dificacionem artificialis natura duo crea
vit membra unum quod propter amaritudinem
rante colore naturalem sibi admixtum
trahit scilicet vesicam fellis cistim ab anti
quis vocatam que duas tunicas habet contex
tas ex triplici genere villorum ad modum tun
ce unum tortorum a venis epatis ad quod ve
niunt ex nervo et vena pulsatili duo
ramuli a cerebro et corde que per porum explan
tatum ab eis ipsum ab epate sibi impulsam
trahit aut virtute propria ut aut eam nutri
at et si est expellat per porum alium qui in
pluribus hominum est unus mittens colam gra
cilia intestina ad expurgandum ea non
ad stomachum aut ledat per eam nausea et cum
digestio corrumpatur. In quibusdam eciam duplex
est sive bifurcatus et per unum mittit colera
ad intestina et per alium ad stomachum non in
nocuum eum propter causam dictam. Sed inter duas tuni
cas eius ad calefaciendum et iuvandum
digestivam et in quibusdam est amplior
primus ut in andromacho philosopho. Et in quibusdam
secundus ut in sabino sacerdote ut recitat Ga
lienus. Ad quod creavit membrum quod proprie trahit
feces ipsius scilicet splenem qui ad hoc est ut
fecem sanguinis naturalem et non naturalem trahat

Ad exopilandum porum folle... mag
num tercium scilicet ... carthami . i. croci orien
talis et coque in aqua optime postea ... illam
agni aut sero caprino et tribuat in potu

semper aut virtute propria per porum conductum
epatis venis apte creata qui in venis
pulsantibus et non pulsantibus existi
bus in eo digerit ut ex ea nutriatur et
sanguine in sua substancie puritate rapiat
cum sit grossa et retineat donec dige
ratur et quod superest ei remanderet
per alium porum ad stomachum ut cum a
his suis superfluitatibus expellat qui
in homine figure est chipealis stat in por
co longiose et est cooptus pellicula
orta a siphac et diafragmate et sus
pensus primachiis costarum quod cum ligamine
est apte similiter ad contemperandum cor
dis caliditatem sua frigiditate. Si ergo deficiat
mundificatio sanguinis ab illis superfluita
tibus totaliter vel pro parte sive per causam
membrorum scilicet debilitatem epatis ex
pellentis vel ipsorum scilicet fellis et splenis
trahencium sive propter causam in superflu
itate in poros per quos illos ab epate
trahunt scilicet oppilatis sive propter causam in su
perfluitate quia sit amplior quam trahere pos
sint remanens colera mixta aut san
guine in epate fiat apertura eveniret in
eo ut superius dictum est vel transiens de eo
cum sanguine venas facta occasione
aliqua in transpirabilis putrescit et accen
dit febrem 3am continuam vel causon.
Veniens ad lacertos et subcutaneos p
tes putrefacta accendit febrem 3am
interpolatam. Vadens ad cutem diffusa p
mea aut sit in transpirabilis per poros eius
fiat ictericiam citrinam collectam in ali
qua sui parte fiat erisipilam. Si adusta
fiat erisipilam ulcerativam
seu carbunculum fiat in cerebro circa
bitum. Similiter intelligas si melanco
lia aut sanguine permanserit mixta facit
eius egritudines similiter non permanens facit
in thesim vel oppilacionem in totum corpus
vel in ulcerationem lacertorum diffusa adusta
fiat lepram. Si in cute sit diffusa fiat
ictericiam nigram si in uno membro collec
ta non adusta fiat duriciam. Si ad
usta contrarium ad partem grossam fiat cau
terium contrarium ad subtilem antracem. Si non
trahunt perfecte non tamen ex eis quod super
est possunt expellere ad stomachum et intestina
sive propter causam existentem in membris scilicet fel
le splene et epate scilicet debilitatem eorum
tem eius sive propter causam existentem in poros per
quos excernunt et mandant illas puta
oppilacionem sive causam existentem in
superfluitate quia sit amplior quam expellere
possint remanente in eis necesse est ipsa
membra ingrossari si in vacuum sint collec
ta et apostemari si colligat in porosi
tate ipsorum et carnem et aut inuntur in ventri
necesse est ipsa inflari. Et cum splen ingr[ossatur]

mat corpus nature est subtiliari et eo quod ut ait ypocras. Et illud est triplex causa
una qui destruit virtus epatis vehe
menter cum diversitate humorum que mo
vent generacio sanguinis. Secunda est quia hec
cum attrahit de sanguine bono corporis
illius inferunt veni plurimam propter mag
nitudinem suam. 3a causa est quia ex multi
plicatione melancolie sanguinis remanens fit
infectus quem abhorrent membra et sic
non nutriunt et extenuantur. Cum ergo
splen extenuat accidit ex contrariis
causis ex quibus corpus impinguat et
ingrossat. Si vero tractus superfluitates
perfecte nequeant sustinere propter defectum
contentiue illorum membrorum vel am
plitudinem pororum vel propter multitudinem
vel malitiam superfluitatum transiens colera
ultra modum ad modum ad stomacum
et similiter melancolia faciunt nauseam et cor
rumpunt digestionem. Sed ad intestina
faciunt multum fluendo dissinteriam.
Inquit enim Galienus plurima dis
senteria ex colera rubea fit. Et si ex co
lera nigra et felle inceperit esse mor
talem ait ypocras. Si non transeat colera ad
vias urine et deinde ulceratur ad ea
rundem. Quod autem ex predictis colligen
dum est scire nam predictorum membrorum scilicet
cistis fellis et splenis operaciones et iu
uamenta nisi non egritudines et euenien
re possibiles eis quoque continuatio quedam
sit propter et inde et quedam ex colligan
cia et vicinitate et ideo est ad epar plu
rimum et sic omnis generis scilicet mala complexio
debilitans suas naturales operaciones ma
la composicio scilicet opilatio impediens debi
tam operacionem eorum ad quam ordinantur
ipsa natura soluciones continui et apostemata seu
grossities. Pro nam ad quas se plurimum
accidens sedatum calor naturalis que faciat ad
pulcritudinem bene esse competencia dica
tur de quibus dicetur per ordinem deo auxili
ante qui sit benedictus. Et quia predicti eg
ritudines cisti possibilia contingentes
et egritudines epatis cui affixus est
in cura non dixit ideo obmittantur quia est
qui eadem utriusque cura. Sed de egritudi
bus splenis plurimum contingentibus ei cum
sit membrum ab epate distinctum substan
cialiter dicere est in hac tercia summa nostre.

Capitulum Secundum de opila
cione splenis.

Oppilacio splenis est eg
ritudo officialis eue
niens in viis et poris
eius per quas trahere
et exercere habet feces san
guinis ab epate continuis
mundificet et conueniens fiat alimento

membrorum et est triplex species autem eius est
in poro qui est inter ipsum et epar per quem habet
trahere sanguinis feces ab ipso autem est
in poro qui est inter ipsum et stomacum per quem
quem per sibi super est mandat illi aut in
utroque. Causa autem ipsius ex causis
opilacionis epatis est manifesta et
plurimum est contractatoria cum causa ut in pre
cedenti capitulo fuit dictum est humor ipse
melancolicus feculentus et lutosus quem trahe
habet et exercere sua multitudine et
grossicie non potens transire per poros illos
sic remanet obstructus in eis. Et quia est
attenuatoria excitante vel putrefactione
colere vel ventositate humorum vel apos
temate comprimente et raro est cau
nosa et cum est non specialiter mancta.
Signa vero opilacionis pororum
distincta sunt nam si quidem opila
cio fit in poro per quem trahit extenu
acio erit in splene et ex sic sit multo
magis in se nec pro tanto corpus erit pin
gue sed extenuatum magis propter sanguinis
impuritatem et maiorem infectionem
et predicta accidencia apparebunt in
aliis membris et universo corpore et cu
to. Si vero sit in poro per quem illum ex
cicit et mittit ad stomacum grossicies
et duricies cum continuitate apparebit
in splene non ex natura et dispositione
membri quia sit strictorum pororum ut epar
cum splen rare et mollis substantie existit
sed ex natura et substantia humoris obstrue
tis et detenti qui grossus est et terreus si
cut Galienus dixit et cetera. In utroque
defectio appetitus et urina magis est in
plurimum et ego qui consueta minus contradi
uersitatem pororum. Si enim in primo poro
per quem trahit sit opilacio omnia erunt
minora et signa causarum et morborum aliorum
ex dictis in opilacione epatis non sunt
signa vero ventositatis et apostematis in
fra dicentur. Cura opilacionis
splenis sicut cura aliarum egritudinum
eius generaliter ex cura opilacionis epa
tis superius dicta est manifesta
eadem enim utriusque est in re et inten
cione complementum tamen eius seu per
fectio fiet quoniam cum eisdem quoniam cum for
cioribus propriis et diuersimode mistratur.
Inquit enim Galienus nos non inuenimus
medicinas alias que sint magis
incisiue et subtiliatiue humorum gros
sorum et viscosorum quam sunt in pec
tore et pulmone et tamen erunt in
pectore non meliores aptitudinis conue
niencie ad maturandum et iuua
menti ad expuendum ideo quod oportet
quod predicte et de proprietate earum est huius
ut aperiant opilacionem epatis et

a mundificant venas eius et fricant sicut ille in splene qui oppilatio que est in sple
ne vehemens indiget medicinis for
cioribus istis sicut sunt radix et cortex cap
paris et radix tamarisci et mediana
nominata grece scolopendria et squilla et
herba nominata asplenon cuius expositio
est mundificatiua sanguinis et estimo quod sit
cortex salicis vel fraxini et conueniunt tibi
ut sit usus vini acetique earum diuersis
Medicine enim splenis approximantes
sunt cum acetoso aceto epatis cum sirupo ace
toso et aqua ordei in pectore et pulmone
cum aqua mellis et cristallo ordei sed oportet quod sint
medicine mediocriter resolutiue splenis magis
stiptice membris epatis propter sue raritatem
splenis ut dixit galienus spiritus qui plu
rimum coartatoria est ¶ Cura eius est
in quatuor res. prima est cibo ¶ tertia potionis expurgata
tertia ponit studium in vita. Certa est
actionum correctio cibo et dura. prima est
de retente in epate et venis secunde cause
opilantis et retente in splene primam co
plet si cum melico humore prestare appareat
sanguis et tumor illarum venarum parcium
proprie indicat flebotomia de basilica primo
deinde saluatella sinistre manus quam tam
diu restringat per se si natura corporis tolle
rabit vel flebotomia v. de saphena loco eius
vel apertio venarum emoroydalium proprie si
retentio sanguinis menstrualis vel emoroy
dalis precessit ¶ Inquit enim galienus melius
emoroydes in nate bonum et quod tibi
narrant est ut flebotomes quidem sinistram
deinde cum euacuatione ipsius melius per flux
um venti proprie dicente ypocrate splene
ticis dissinteria superueniens bonum quod
si prolongetur accidit eis ydropisis aut
lienteria et pereunt secundam euacuationem cause
opilantis complent euacuationes cum medicinis
educentibus humores humorem meliam asplene
proprie simplicibus et compositis quas infra dicent cum
promissione medicinarum maturatiuarum et
aperientium humorem et membrorum quas di
ximus et ultimo cum medicinis resoluentibus
ipsum de loco quibus mollificatiua sunt pre
mittenda vel permiscenda ut infra dicet
¶ Medicine vero simplices quibus est matu
ratio et apertio sunt maturatiue apertiue in
cisiue subtiliatiue et abstersiue et harum
quedam sunt tales a genere quia sunt temperate calide et
amare stiptice et confortatiue quedam a proprie
tate confortatiue. quedam vero sunt tales a genere.
sunt duplices quedam leues. quedam fortes. le
ues sunt camedreos camepitheos acetosa
sicut auium domesticorum acorus et
msium agnus castus scolopendria ca
nabis polium spargus vel acetosa anetum
eupatorium bedeguar. feniculus. aster. spica. ca
lamentum et similes fortes sunt nasturcium

cum volubiles semine raphanum sinapum
prassium lupinorum piperis fructus
fructus rubi et tinctorum qui aperiunt et mun
dificant a proprietate squilla oximel eius
et est ultima leuibus quo utere in oppila
tionibus leuibus et fortibus et compositis in for
tibus Inquit enim Galienus forti infir
mitati fortis medicina occurrat cum
quo in ma. aperiunt dico cuius cauteris cum
epithimo a ʒ. iii. usque ad ʒ. v. cum siru
po acetoso et cum reiteratione educat
enim quod est in splene et detinet sicut fec
illum vel armoniacum cum sirupo a
ceto so. et decoctione lupinorum et ca
paris vel succo eius educat enim materiam
grossam et sequitur sanitas et radice
lilii vel urina et lacte camelarum nu
tritarum ex secha amiso et feniculo.
tertiam rem complent confortatiua ex
cibis et potibus quam infra dicent. Et medi
cine operantes primo a proprietate sunt ta
les videlicet sumat semen portulace siue
semen portulace ʒ. ii. cum aceto aut
coralli valde decocto ʒ. i. cum sirupo
acetoso Et simplex de cucurbita tene
ra ipsa terat post exprimatur et bibat
ex ea ʒ. ii. cum sirupo acetoso et semine
citrine et semine cuscute et folia salicis
et semine acetose et atriplicis et fructus
tamarisci et folia eius pulmo vul
pis splen. asini siluestris et pulli e
qui exiccati et epar ipsius exiccatum
ʒ. ii. cum sirupo acetoso ¶ Medicine
resoluentes simplices sunt predicte o
perante a genere quas partes eligas et ex
eis componas prout inuitat te necessitas
et quarta infra dicemus et etiam mollificatiuas.
tertiam res complet cum euacuatione partis seu ex
purgatione pori opillati Si enim sit
in poro qui est inter ipsum et epar co
pletur operatio cum leuioribus Si vero
in poro qui est inter ipsum et stomacum seu in
utroque complet cum forcioribus predictis silicet
et medicis tertia res est que ponit studium
in vita completur cum ordinatione regiminis
in cibo et potu et est ut cibi sint le
ues et pingues ex auibus et carnibus
preparatis cum subtiliantibus et calefacien
tibus cum equalitate et capparis cum aceto
et reliqua que diximus super Et potus sit sicut
aqua in qua extinctum est ferrum ig
nitum multociens et vinum subti
le et breuiter in aliis rebus appropinquet
regimen oppilationis epatis ¶ Certes
sunt accidentium correctio et proprie duricie
ac doloris splenis est quod nunc dicet Alio
rum vero accidentium que in membris et
toto corpore contingunt ex eo infra
sectione tertia tractatu dicet ubi de uno
quoque capitulum faciemus appropriatum.

Sciendum g° q duriciei splenis conuenientia quedam sunt simplicia quedam composita. Et prima quidem sunt opinacia a forma quedam a proprietate, a complexione sunt mollificantia humida et temperate calida et unctuosa ut fenugrecum semen lini carice altea et mucilago eorum et radices silicarum et malua et radix lilii albi oleum amigdalarum dulcium et amararum et de lilio. Propinquius humida et similia unctuosa ut pinguedines et adipes omnes et precipue galline anseris anatis porci et vituli et medulle ipsorum et alia superius in cura apostematis dicta. Hec enim iuncta mollificant et resoluendo extenuant. Opinacia a proprietate sunt urina splenetica que bibita est mirabilis decoctio corticis nucis vel apii cum aqua et aceto recepta valet duricei et similiter cauli cum vino de passis et decoctione foliorum sceptri regii cum aceto bibita confert valde et scolopendria confert magnifice si sumpta cum oximelle facta ex decoctione foliorum eius diebus xv. Spica cum vino bibita constrictiuum purum cum aceto mixtum in pondere ʒ. ij. Acorus confert grossiciei et extenuat. Armoniacum et appoponacum cum aceto more emplastri superpositum et bibitum cum aceto viscus cum calce et extenuat splenem propter humida cum cantaridis et baurac confert duriciei. Aristologia cum molle superinuncta resoluit duriciem. Et emplastrum ex nasturcio cum melle et fenugrecum emplastrum cum integrum viride et precipue album cum cetris resoluit duriciem. Corticem raphani cum oximelle empliatum. Et sit emplastrum ex acolo centaurea valet duriciei bibita et empliata. Sexta rasi .i. tapsia et himta super splenem extenuat. Synapis extenuat lactuca asinina cum aceto commestata emplastata. Stercus capre montanarum precipue emplastratum siccatis et reubarbarum emplastratum et similes dolori qui eius conuenienda sunt hec betonica cum ex ea sumitur vel sumatur ʒ. iiij. cum melle et aceto et similia. Attende autem quod et nam splenis propriuum iuuamentum est in cura ut mediane dicte et que in splenis passionibus ministrent et virtutis vehementia sunt illes proportionate. Cum enim ex ca. magis colerica passioni non obedit. Et in opilacionibus eius maxime non sit talis est visible.

Duplicia enim inuenite alteracione ac modica intrinsitu per poros meatus pracdum est earum ex olim virtutem corrigunt ad profundum eius deuoniant quod est naturale forme et dispositione substancie ac proprietate substancie inuestigare quod. Quedam enim calida sunt forme et similia proprietate se inuicem trahunt et trahunt et sic velocius penetrabilia fiunt precipue si assistit substancie dispositio et subtilitas que non econtrario similium Cooperatur autem ars ut inquit Heben messue cum tertium permixtione et corporum proparacione. Tertium ut si sint grosse et solide substancie terant substancie terant subtilitas sicut alcool permixtione scilicet cum aceto vel sirupo acetoso quod faciale per terribile subtilitate substancie sue et virtute grossiciei subtiliat humorum viscositatem et insindit et poros preparacione ut non in pleno corpore sed ieiuno vel appetenti exhibeant et post fricacionem vel exercicium seu balneum ut membris manentibus et calefactis velocius attrahant. Sirupus extenuans splenem et aperiens oppilaciones eius. Recipe epithimum corticum radicis cappari scolopendria et fructus tamarisci corticis salicis rubee yreos assari acori ana partes equales decoquantur cum aceto forti deinde coletur et cum zuccaro fiat sirupus acetosus mellinus et bibat dosis ʒ. ij. et in quibusdam dosis sit ʒ. j. armoniaci est enim mirabilis adeo quod si predicte mediane dentur libere aliquibus diebus porcellis non reperietur in eis splen. Trocisci expertorum iuuamentorum in opilacionibus splenis. Recipe rubee ʒ. xij. corticum radicis cappari aristologie longe yreos ana ʒ. ij. terant valde et conficiant cum oximelle acetoso et fiant trocisci aurei .j. et dentur cum aqua absinthii et corticis radicis cappari. Dixit alimansor si cum duricie splenis fuerit caliditas de trociscos de agno casto. Si frigus da trociscos de cappare. Confectio trociscorum de agno casto. Recipe seminis agni casti semis tamarisci staniole et portulace ana ʒ. v. fiant trocisci ʒ. iij. cum aceto de quibus detur unus cum sirupo. Alius. Recipe foliorum raphani recentium corticum radicum cappari fructus tamarisci scolopendrie squille assare piperis albi ana partes equales informentur ex eis trocisci aurei ij. dosis .j. cum sirupo acetoso. Sirupus ex inuencione mea contra antiquas opilaciones omnium viscerum et splenis et rectificat ea. Recipe absinthii radicis yreos centauree minoris scolopendrie radicum cappari et fructus eius fructus tamarisci eupatorii asse ysopi montani ana ʒ. ij. aristologie longe et rotunde corticum fraxini dyptami florum camomille ana ʒ. i. ellebori nigri ʒ. i. et semis masticis sapini galbani appoponaci lapidis lazuli preparati squame ferri minere electe grani cere laudani ana ʒ. j. gariofili cubebe macis galange amomi ana ʒ. iiij cum acetozo sirupus in fine decoctionis sic addere epithimum semen agarici ana ʒ. semis succi radicis obulorum succi ciclaminis asinini ana lb. j. magnetis ʒ. j. aceti ʒ. iiij. zuccari

lb. iiij. dosis eius est ab ʒ. ij. usque ad
iiij. cum aqua scolopendrie stomaco leviuo qui
litur dormitum et maxime qui oppilatio fuit
infixa cum diuturnitate temporis in membro
sanat enim hec medicina si deus voluerit
¶ Pille resoluentes oppilationes epatis et sple
nis et ad primam ydropis. Recipe. Ramez
sem. ʒ. ij. armoniaci sagapini bdellii ana
ʒ. viij. lacce ʒ. j. oppoponaci ʒ. iiij. me
sereon ʒ. v. turbith spice pollii aloes
ana ʒ. v. mastic ʒ. ij. omnium mirabolanorum
ana ʒ. iiij. lapides lazuli abluti elbi
magis salis indi ana ʒ. ij. pig. ʒ. x.
dissolue gummas in vino in forma pil
lularum dosis ʒ. ij. cum sero et hij pondus cibi
quod assumunt hodie assumunt cras
¶ Dixit galienus egritudines melice
non nisi forti medicina curant quia
melia non obedit ei ¶ Dixit afram
aqua in qua decocta est radix ireos remouet
opilaciones omnino antiquas et est forti
operacionis ¶ Dixit Auicenna decoctio absin
thii et centauree minoris est medicina
maxima in remouendo oppillaciones
splenis educit enim utramque coleram
et maxime adustam aperit vias adequat
materiam ad expellendum et fortissime con
fortat membra nutrientia materiam in va
lorem opilacionis Et est de intencione
rei 1º et stomaco et epati confert // Dixit
democritus fructus edere et folia et gum
mis eius a proprietate remouent opilacionis
epatis et splenis antiquas. Et fit
ex pillule sintaregi pulvis laudabilis quod
assumit in cibis omni hora. Recipe. pulveris pre
dicti ʒ. iij anisi ʒ limature argenti
ʒ. ß. auri boni ʒ. iiij limature eris al
bi ʒ. j. magnetis ʒ. ij. garioffili cubebe ma
cis ʒʒ. gummi edere ana ʒ. j. zuccari lb. ij.
dosis ʒ. ij. et super bibat post parum vini an
tiqui et est medicamen regum et mag
norum dominorum respirat cor et membra princi
palia generat gaudium et est medicamine
diuinum in remouendo opilaciones
// Medicamine magnum resoluens sple
nem durum et attenuans eius magni
tudinem et grossiciem. Recipe. armoniaci
ʒ. iiij. florum camomille aneti et tamarisci
ti alias tamarisci ana ʒ. j. radicem cap
paris cum granorum balsami tamarisci
rubee ana ʒ. ij. squille assate ʒ. iiij.
scolopendrie aristologie rosarum ana
ʒ. ij. conficiant cum melle et det ex eo
ʒ. iiij. cum aceto sic temperato. Recipe. spata
ne ʒ. ij. mittat in viij. ʒ. aceti boni
et bulliant usque ad partem iiij. sic dosis
medicaminis cum ʒ. ij. usque ad iiij. causa ij.
ʒ. ipsius aceti Et in hora dormiendi
egreditur virtus huius medicaminis usque
ad membra profundissimas et absconditas.

materias huius membri melicas et violenter operatur
attenuat et consumit materiam rebellem et
sepultam ¶ Dixit abohaly accipe ves
pertiliones et decolla et excorta ipsum et
cotere et accipe quantum tollant tres di
giti Aut accipe vij. vespertiliones pin
gues et decolla eos et excorta eos et
pone in eo vase vitreato submissos in ace
to forti et lutuato et dimitto in furno
clauso cum ergo decocti sunt depone vas
extractum donec infrideret ¶ Et deinde
extrahe eos et dissolue digitis cum ace
to et sumatur ex eo omni die in potu pondus
ʒ. ij. et est sana et experta medicina
¶ Inquit abohaly emplastra unguenta
et olea sunt convenientibus medicis
egritudinibus splenis predictis Medicina
vero et electuarium illorum est quia quedam
quidam sunt ex simplicibus preparantur
puta quod fit emplastrum cum stercore anium
cum aceto vel stercore caprarum montana
cum aceto vel stercore Et quedam fit eua
poracio ex fece ipsius aceti Et quedam fit
euaporacio cum ipso Et quedam fit cathaplas
matio cum ysopo infuso in aceto et
pido Et quedam sunt stercus passarum pasteam
et excorta deinde coquitur cum aceto Et
fit puluis bonum Et quedam puluizatur super
ipsum sulphure citrinum Et emplastrum cum
flore eris est mirabile Et ex eis quod propinqua
sunt equalitati est stela decocta cum ace
to Et olea sunt de amigdalis amaris
de semine agni casti de granis alka
me vel sirayam. Et quedam fiunt composita ex
predictis ut est marciatum basiliconis Et ma
riam galieni Et marcia fiat de radice
capparis infusa in aceto tot diebus donec
lenificet deinde exprimat et fiet marcia
ex ea cum cera et oleo de alkamia a
sumatur in grecto vasis de ere et fiet ex
ea cum farina ordei et aceto et fiet
syr. acetoso emplastrum quod est ultimum Eua
poracio experta autem allyndum. Recipe. Ru
te corticum radicis absinthii calamen
ti origani ana decoquantur in aceto et
infundant fructus silt et exprimant
et applicent ex viabus et cum infrigidantur
auferant Item si diuturnat caliditas
euaporet splen cum vapore aceti in
lapide cocto et ipsum filtrum infusum in
aceto calido applicatur super splenem et
proprie si decocta sit salicis cortex vel ruta
et proprie in balneo euaporacio adiuncto si tamen
et inflacio splenis et est apostemata in
aceto bibat cortex radicis capparis ru
ta agnus castus calamentum armo
niacum spica infusum Confectio tro
cistorum ad splenem cum caliditate. Recipe.
razeris et ʒ. v. lacce reubarbari sucu
eupatorii ana spice mastic ana ʒ. j.

detur cum decoctione radic(is) et sunt rasi. Confectio empl(astr)i ad splenem cum tali te(r) R(ecipe). ligna salic(is) et folia eius et tamarisci. extre mitates minu(t)i et cap(ill)i et contere et misce cum aceto vini et est fa(ctum). ¶ Emplastrum ad du riciem splenis et ventositatem R(ecipe). flor(um) rute ℥. x. m(edulle) cucull(e) ficu(um) ℥. iij. armonia ci ℥. vij. armoniacum dissoluat(ur) in aceto vel vino et cum cera aspersa fiat emplastrum et supponat(ur) et est almansori(s) decoc(tio). Sa ponis ad splenem experta R(ecipe). foliorum cap par(is) terant(ur) cum aceto et exprimat(ur) ex e is quantitas ℥ ij. que bibat(ur) et dent(ur) tribus dieb(us). Si puri sumant ex eo postquam ex pressum fuit sine aceto. Alia sigia(?) sara et e alfelengi sit equalis ei terat(ur) et exp(ri) mat(ur) et detur ex succo eius equale ei et detur in potu ℥ ℥ ß. armoniaca cum aqua raphani et misceat(ur) cum feces raphani q(ue) expressus fuit quod sit equale ei de sisamo et terant(ur) et fiat emplastrum ex eis super splene(m) trib(us) dieb(us) expertum est ¶ Dimac. saponis valens ad duriciem splenis et stomaci et confert ad reliquas extiturias(?) et capitat(?) ca lida in eis R(ecipe). bdelii ℥. j. armoniaci ℥. j. ceracorum(?) v. farine fabarum pussilarum enudeatarum ciceris mellilotum fenugre(ci) et seminis lini camomille ahinis(?) an(a). farine lupinorum an(a) ℥. ß. oleum rutaceum et ca momille quantum necesse est in fundo fiat in meybutegi(?) et aceto die et nocte tera(n)t(ur) valde et misceant(ur) cum medicinis sol uant(ur) q(ue) solui cum meybutegi(?) in q(uo) infu disti fiat et rarificat(ur) id(em) et administra ipsum aliud armoniacum soluat(ur) cum aceto for ti donec fiat sic(ut) albra(c)o(?) et line ipsum su pranum et epithima. ¶ Aliud sumat(ur) mirra bdelium armoniacum bdelium thus equali pondere et soluant(ur) cum aceto forti et e pithimet(ur). Sile(?) abstinat(ur) carta s(ecundu)m quanti tatem splenis et liniat(ur) sup(er) ipsam fauus mellis et puluizetur s(upe)r ipsam sinap(is) hu mectat(us) non tritus et epithimet(ur) cum eo nocte una. ¶ Vnguentum expertum ad dolorem et oppilacionem splenis et duriciem eius et dolorem iliacas. R(ecipe). bdelii mastic(is) galange armoniaci alo es colofonie mellis comunis ana ℥. j. te rebentine ℥. ij. storac(is) liquide ana ℥. vij. iij. cere albe ℥. iij. succi cicadis(?) et absin thii ana lb. j. olei camomillini lb. j. buti ri lb. ß. terant(ur) terenda et confitiant(ur) et emplent(ur) conuiue mollificat eum et re soluit et rarificat complexionem eius. Dixit dyascorides quod ciclamen s(ecundu)m certum modum administrationis est medicina perutilissima ad resoluendum splenem in resolutio(ne) oppi lacio(nis) splenis et resoluit mollificat et attenuat et succus eius cum tantidem ace ti mell(is) et cere partes quatuor bulite usq(ue) ad spissitudinem est medicamine expertum val de in antiquis oppilacionib(us) eius. An tidotum ad splenem perutilissimum R(ecipe). radi cum enule campane raphani maioris ana ℥. ij. mediane tamarisci ℥. j. flor(um) eiusdem ℥. ß. bethonice sisimbri ana ℥ ß. lunatue(?) fori ℥. iij. mellis quod sufficit sumat(ur) bis vel ter in die. addere spice ℥. j. nemine(m) fefellus(?) vnq(uam) et pulius seminis tamarisci cum spica et cynamomo comprius est

Capitulum 3(u)m de apostematibus et tumore splenis ca(pitulum)

Oportet 3(ertiu)m de apostemati bus splenis est tumor preternaturam eueniens ei tamen aut splenis sciant nunquam mem(b)rum ad modum apostematum contingenciam in epa te et aliis membris et s(ecundu)m plurim(um) est mali cum durum propter cum superius in primo in primo dictam et quando est flegmonicum quod est quod in eo sunt arterie et vene con tingentes sanguinem quod preternaturam influens et in substantia splenis collectus flonem(?) faciat et aliquando est flaciam malle(?) sed raro propter fla grossum aggregatum in epate ex indigestione vel membro cataizante illi per poros oc cultos ad cuius mollitiem adiuuat substantia eius mollis et cum calefiat simul cum media a tepida caliditate accidit ei sit ventositas si colligat(ur). Si vero in ka cuo sit diffusa faciat inflacionem coli cum vero rarissime accidit Colera enim si sit exacerbat in epate transmittit ad kostim et non ad splenem. Oppilacione vero in poro cist(is) contingente ut non possit trans mitti hiliis(?) transit cum sanguine per venas cum quando in splenem mittat(ur) splene re pugnante illi et natura sua ygnea que de centro ad circumferenciam se mouet et si per venas et arterias transeat in eum obtunditur alteratur et inspissat(ur) splenis frigiditate et humoris melancolici in eo contenti quare non remanet colericum sed transmutat(ur) in durum. Cause eius sunt note ex dictis. h(ic) et sup(ra) de apostemate epatis cum de latere fuit et ex causis eius est seroia(?) prima et conueniend(a) circumstanciarum et est cum exterior et quando sit permutacio apostematis epatis cum eius ma(teria) transferat(ur) in splene et est melius quam si e contrario fiat et quando confortat(ur) splen sibi to et educat eius materiam feculentiam et e uadit infirmus et eius eductio est quando per fluxum sanguinis naris sinistre quando per vomitum quando habet raro per vrinam et quando per secessum et signa eius abso lute sunt signa superius oppilacionis narrata sed cum dolore agrauatiuo propter

oensionez suspensorij q̄e extendit usq̄
ad furculam 4 opprimit dyafragma ex
q° sēq̄ maliad anhelitu 4 fit frequens
velox 4 intrinsecus sicut accidit plur pu
er̄ qui plorant 7 ē aūz melia 4 qūz aūz
risu et aūz ē floiaūz ē mīm diuūz aūz
ḡ inflāma°ē et febre et minori dolore
et magis aūz ē colicaūz et ē aūz alieacōe
fuis autez q̄ flōm aūz ē signa p̄dict
opposita ventosi vero signa s̄t absq̄ g̃
uitate 4 aūz p̄mit tactu r̄sistit illi
4 sonat apātūz splenis ex
causa opilacōnis ipīus 4 apātūz in no
testit Cura g° illor p̄segre z̄m illo
ruz intencōnes 4 modos et comple
as aūz appātis simphab 4 apositis q̄
sunt descripta ibidem et ex appātis
in apostēte calido 4 alim̄ · in eo enī
ē masio aliq̄ aūz q̄litate egli 4 stiptia
tas 4 virtus frutatis q̄e oz · ut musc
at aūz medicinis eius apostit 4 re
solutiuis et acetūz ē ec̄ ex illis et aq̄
foliorū salic 4 foliorū algarab · 4 aq̄ por
tulace 4 capilli veneris huidi 4 simie in
potu de semīe portulace ʒ · j · aūz acetosa
arnoglosse exicate 4 puluizate om̄i die
coclear vnū et aq̄ q̄ appātte opint · fina
superius intitate tē ·

Capitulum quartum de icteritia et medicinis eius

Icteritia ut dixit abo
aly est altō° coloris
corporis fedā est aut
turp̄ citrina nigra 4
mixta seu viridis
et cā eius ē q̄dnr̄
z̄m e°̄ actiis intuenctes ad eius ca
liditatez s̄e mūcez ordinate hūtes s̄c
cā ad cātūz et ē in metā ãxetā mag
metā 4 r̄mota in metā z̄m galienū
ē effusio colere in toto corpore 4 ppe
maite s̄c nūz aūz aut z̄m eūz me
bz s̄t ordinatūz ad r̄cep°z supfluitū
corporis toaus et quaq̄ illius effusio qūz
cretica 4 qūz sintomatā et siquidez
s̄t colere atine faciat atinaz si vō nig̃
faciat nigram si vō vtraq̄ mixtaz seu
viridem opūt · Cūz enī imiscet duo hūo
res citin coloris 4 nigri viridis r̄sulta
bit color ut dixit aboaly · n̄c erit ʒª
sp̄es simplicis icteritie licz s̄t toaus · hu
mor q̄ nālit p̄ venas aūz vadit cū san
gine flegma s̄z album colore dicente
ypocrate in amphō si albo flate tale eūz
flā ē nāle q̄ a sangine nō segstrat nec
sibi p̄pa forma in altātūz trāsiat mat
te ut p̄pium imp̄mat colorem in ea sīc
color vtrīq̄ fac̄ 4 si flā in nāle sangnez
s̄pet · qūz tū i° tū p̄p sui viscositatem
4 grossiciem non bene est effusibile per
vniusa corporis meb · 4 autem sine sang
ne q̄re totam autem sine dealbare non
pot licet in fōum diuisum 4 cā supp
tūz maliq̄ parte aut illam dealbet 4
morpheam albam opūt sīc melia mg̃
q̄ differt ab icteritia q̄m morphea ex
errore ʒ° digōnis fit 4 mebrorz eius
Icteritie ex errore z° et mebrorz ex
sine ipīus et si qūz colorez palidūz et
plūbeūz in vniūso corpore imp̄mat 4 nā
le flā sup exacstens in sangne 4 effusūz
aūz eo in totūz et autez illud est quia
in sua exacstencia non sepat · a sangne
et transiens in aute p̄pium · 4 per se colo
rez imp̄mat in ea s̄z imixtūz cū eo ip
sius colorez obtundit ita q̄ altātūz aūz
eo in nām mebrorz aut colorez palidū
et plūbeum reddit qua et s̄t non s̄t nālis
tū nō ē fedus cū icteritie aūz nō tū a
nāli r̄cedit q̄re icteritiam facē nō ē dictū
et in summa flā nō effiat icteritiam
albam licet s̄t album ut dictūz ē s̄t
altātio coloris corporis 4 aut toaus fe
da ipīū flā corp̄ totūz 4 flā nō
pot et si alterat totam ipsius altā°
non ē feda · i · multūz r̄cedens a nā
possit icter dici Causa metā eius
ē defectus mūdificacōnis illor hūor
a sangine in venis et ep̄e ut superius
dictum ē Causa mag̃ mediata est
debilitas in mebris et opila° in vīis 4
in mā colē multicō in mebr s̄z cisti
q̄ptum ad citriam et in splene q̄ptūz
ad nigram et in vtrisq̄ q̄ptūz ad viri
dem Remota cā ē q̄lībz egritudo debili
tans ipā mūdificatione et ep̄ar in ex
pulsione 4 ppē mala q̄plō qualibz
ut superius dictūz ē in epat debilitē
4 apāte imporis opilat cauūz causa
ē nō · ex causis p̄dictis in me q̄ptitē
multa seu illor humor et magis q̄
per i° meb · mūdificari possit talis
z̄m galienū duplex ē interior s̄z 4 ex
terior interior dux ē malis · s · abi 4
potus q̄ s̄t acuti vnctuosi 4 dulces ut
matha ul meb · 4 grossi 4 terrestres ī
nigra et efficiens ut q̄plō cātā adul
tūz valde adurens 4 coleram nigraz
multiplicans in mag̃ ul q° toaus cor
poris 4 mebrorz calida mistūz sangne
uz in colām citrinaz p̄mutans mat
na Vel in mg̃ p̄adustione suo s̄
gressu mg̃ icteritia ul fina valde to
cius 4 q̄patis ipīū sangnez q̄gelans
4 denygrans qui veniens ad cutim
nigrā icteritiaz opat · h̄ causa hec s̄t
rarissima 4 aūz assit in epate p̄cans
egrōnez nigraz q̄lis ē sanguis ingres
cens quez icteritiaz opat · p̄p grossia

Nō differenciam int icteritiam 4 morpheaz

em · flu non

cacem sui non bene effusiones in circuitu
renacaz aut secundum petentez poros contra et
intestinorum infirmum propter gravitatem vel ca
dit et non resolvitur eius materia cito est ti
morosa. ¶ Exterior est condimans et est
per se et per accidens per se est omnis circumstancia
consilii calidi vel sicca cooperans ad generationem
illorum humorum per accidens est dispositio circa
tempora regionis et similium sicut et sicca que calo
rem reimittunt et fortificans in interiori
bus ingerendo vim humorum predictorum secundum exp
dictis aliis generatio et poros cutis comp
ant non tamen quod insensibiles ideo reddat
humores quare sic febrem accidunt. Sed quod adeo
contra retencionem malitia sua operatur et in
hyeme et borea et in regionibus similibus est
videre vel est sumpcio venenum seu mor
sus animalis venenosi et proprie tyri sanguinem
et humores corporis et membrorum corrumpe
re et maxime colorem et viridem in
tentes que puenientes ad cutim citrinam o
portet vel viridem yctericiam vide Galie
aut iteram igitur ad epar et viteam an
in omni tempore epar yctericiam existente paciat
et an sit ad hoc circa opinis. Dico igitur quod
multociens epate existente salubri videmus
coleram rubeam dividi et extra cutim ex
ire et hoc vocamus crisim. Item sine cursu san
guinem conspiram coleram mutari cum
citrinam ex pessima et aliena corrupcione seu cor
rumpit sicut ex morsu serpentum veneno
sorum quemadmodum vidi regiminis mistum
cum officium erat tyros capere et quodam
tempore a tyro morsum fuisse qui tardans
sumere medicinam solutivam mutus est
in colorem prassinum pessimum ¶ Species yctери
cie unaquaeque per se visu nota est cum
sit membrorum exteriorum coloratio. Sed cum
visus est iudex propius causarum vero signa que
sunt occulta oportet distincte subiungere et
proprie vinotarum internorum que hiis sunt poste
riores in impressione priores sunt tamen in ma
teria enim ablatum fit mundificatio
sanguinis cessatque effusio colere et sedatur
et colatio fiens necnon et facta cessa
bit facile inquit enim galienus quod primum
est in intencione posterius est in opere curacio
et eodem modo curacionis ordine precedo
hoc autem dixit quod multiplicit quis providere
bit febribus et et aliis dispositionibus in se
prius meminerit causae cum cognicionem
curacionem festinam sequitur ut dari est. Signa ca
ex sit egritudo complexionibus et maxime complexio calida
quod mala et debilitans et sicca et humida
attractiva cistis et splenis occurrentibus
agnoscitur ex signis predictis dissonium epatis
que primum in secundum cistis propter affinitatem et splen
propter colligantiam et utrique propter similem egri
tudinis debilitant epatis expulsivam
Signa ibidem humiliata ipsorum igitur primaria

cum purificatione signorum subsequencium
carum utentur illam. Signa vero
distinguencia inter debilitatem attractive
ipsorum et sequestrative epatis sunt. Nam
debilitatem attractive illorum absque
debilitate expulsive epatis significat
privata tinctura egestionis et minor soli
ta naturalis et minor tinctura urine cum
precessione egritudinum cistis fellis et ab
sque egritudine epatis debilem sequestrativam
epatis absque debilitate attracti
ve illorum membrorum. Sed antecessio e
gritudinis epatis cum lesione in aliis e
gritudinibus vel opilacionibus eius et tinctu
ra in egestione et urina minor solita. Et
quandoque sunt sanguinolente et sicut lotura
carnis et sequitur alopecia. Deinde ydro
pisis. ¶ Si vero causa eius sit opilatio
in poris per quos trahunt et transmit
tunt superfluitates signa erunt egestio al
ba et constricta materia non nacio in in
gra et urina citrina vel nigra et color
obtusus in ycteria et subito eveniens
Signa vero specierum et morum opilacionis ex
predictis in epate et splene sunt manifesta
ex predictis opilacionis ipsorum signis que p
apies absque signis precedencium et seque
cum causarum. Si vero in causa sit materia et
mixta quantitas colere cum sit cum malis
aliis et potius papies ex relacione in
firmi et astancium. Si vero in causa efficia
ente sit culpa que est mala complexio calida mit
tunc epatis multiplicans coleram citrinam
vel nigram. Signa erunt ut supra dic
ta sunt in mala complexione que epatis calida
et est paulatim eveniens et cum hoc in
debis materia citrinitatem maiorem
et in nigra maiorem nigredinem urina
quasi rubeam vehementer trahat et pa
num taliter tingat et vix removeri pos
sit. Similiter egestionem et omnia extra ad p
sudores et nares qui citrina in citrina vel
nigra vel mixta ex utrisque seu in
viridis in viridi et mixta. Et siquidem
sit ex mala complexione mixtum calidum totius
corporis et membrorum extra membrorum
et aut calidi inflamato et venarum ru
bore et pruritu et erunt in corpore yete
ricia et modo venenandi medicacionis tunc
et urina et egestio naturales vel equales in prin
cipio. Colera enim multiplicata in me
bris tendit de sui natura ad circumfere
ncias autem non regurgitat ad interio
ra cum epar cum suis connectoribus salvum
existens egestionem et urinam naturales ideo operet
hiis in processu contingat mutari et est
significatio bona quia epatis sanitatem oste
ndit quare propterea non timet vim ypo aut
yctericia non valde inflati sunt. Ex hiis spe
bis causarum ipsius ictericie magis sunt note

et curant cum purgatione signorum precedentium causarum. Et similiter si sit mala complexio epatis sicca vel totius corporis et membrorum ex signis contrariis predictis cognosces. Causarum vero exteriorum que per se sunt ex manifesta cognitio earum. Aut que per accidens cause fiunt. Et siquidem sit venenosa sicut ab animalibus est morsus eorum seu punctio.
Si vero assumpte venenum significat ipsarum preterita suspicio et sanitas et bonitas humorum et adventus illius subito cum purgatione precedentium causarum absque egestione cum urina mordicativa vel fistulari et sicut vero propter vel in colore sicut eruginis est vel suco porri con diversitatem complexionis ipsius veneni et specierum ictericie. Signa vero ipsarum ex critica vel sintomatica effusione colere puerorum eorum sunt, ex precedentibus concomitantibus et sequentibus et precedentibus quidem. Nam criticam precedit egritudo acuta epatis vel splenis apta tinari per eam nec fit subito sed precedentibus signis digestionis et aliis signis bone crisis et concomitantibus quare est cum bona tollerantia cum non sit ante statum sed in statu. Denique critica que est post septimum non ante in corpore calido et regione calida ut est regio aut. Et si cum ductione precedentium dexit primo cum bona dispositione ipsius in prima. yctericia ante septimum mala et in vii° et xi° bo.
Si dextrum precedentium non ductum fiat ex consequentibus que cesset egritudo et virtus confortetur inquit enim ypo. Si qualia oportet purgari purgentur confert et bene esse. Vivunt si vero non. Dixi sed sintomaticam contraria predictis signis signa ostendunt.
Cura ictericie sinthomatice ut ex predictis habitum est due res prima est causarum sed ablatio 2a est ipsius alterationis causarum et fede facte ad naturalem permutatio.

Propter mam rem complent propter quod causas debilitatis cum epatis et splenis attractive afferunt. Causas quoque debilitatis supradictas epatis et venarum sive sit de genere male complexionis sive solutionis vel aperitivis quod omnia in cura epatis et splenis tradita sunt. Inquit abohaly. Si autem fuerit cum icteritia in epate et felle curet cum regimine predicto in debilitate epatis. Nam cum ipsius fellis est illa vel ea que opilaciones pororum cistis et fellis aperiunt causas earum auferendo quecumque sint quoniam omnia supra in cura opilacionis et splenis tibi nota fecimus. Et ex propriis est custute que fellis opilacionem aperit et epatis et omnia amara quoniam aperiant et abstergunt. Curant ictericiam dixit abohaly ex convenientibus attenuatorie extracte que significat corporis ariditas est commixtio levificativarum et subalternarum colerum.

sicut mucilagines frigide et sicut sebeste et similia cum oleo amigdalarum. Si vero fuerit ex nascentia rei alicuius non estimo quod sit cura. Si vero sit ex capite cura est cura illius in curatione. Aliud. Est ex medicinibus medicinis ictericie et debilioribus ipsius est cuius opilatio est in meatu colere. Et quoniam cum oppillatione est febris de ciprus sint bone valde quoniam sunt aperitive et extinctive. Et similiter radix lactuce de qua sumatur ℥ ij cum melle. Et similiter aqua custute endivie lactuce et mirti cum rotulo cassiefistule et oleo amigdalarum dulcium et amararum. Et ex apropriatis in opilatione eius ex reubarbarum ypericon capilli veneris olibanum rubea tinctorum ana partes equales de quibus detur ℥ j cum aqua feniculi genciane aristologie costi polij centauree et similium si non sit febris. Serapio autem et confert in hac specie ictericie vomitus fortassis enim aperitur oppillatio propter motum ipsius impetuosum. Clistere quoque ex polipodio epithimo et thimo in miga et absinthio endivia malva et molis marina vel ea que malam epatis calidam complexionem vel siccam valde alterant et permutant quoniam quoque supra in cura ipsius dictum vel totius corporis et membrorum complexionem complexionem malam calidam adurentem que ibi est tetigimus. Et ex eis propter quod est balneum universi corporis cum aquis dulcibus et aliis mollificantibus et rarefacientibus non stipticis quecondensando poros inflammant qualia sunt viole malve lactuce atriplices mellilotum coriandrum solatrum acetosa et similia. Et ex eis est alterare epar cum ceroto vel epithimate de sandalis et cum sirupo de endivia et cassia de camfora de seminibus communibus et frigidis et electuariis diarodon et triasandali et cum seminibus et succo frondium herbarum et aliis frigidis calidis appropriatis quod supra dicta vel dicte sunt et alterare etiam cor cum frigidis appropriatis supra in cura ipsius in causa autem galienus cum cor et epar est fons totius corporis fons totum corpus sanum erit et urina rectificatur. Et icteritia cessat vel quod frigidam complexionem totius corporis mortificatam alterant et calefaciunt et epar quod sit ex calidis in causa ibi in cura epatis interim appropinquandis oportet autem ne subito appropinquet sed paulatim et cum caliditate non superflua adustina talia enim et talibus appropinquata calorem naturalem debilem existentem in eis resolvunt. Regimine quoque rarificationis cibis et potibus et aliis non naturalibus rebus sit ita quod in contrarium stat dispositionem membrorum et membrorum humidarum ipsum generare. Et coitio etiam est iuvativa valde propter fortitudinem valde propter fortitudinem provocatus.

mundificationis et convenientie sicut ad epar et ex regimine lavante fel et ruinonente putrefactionem eius et ingrossante id quod est in eo. Est ut abet infirmus pane non azimo sale trito et endivia plurima vij. diebus. Et siquidem sit cum causa venenosa cura est ea et cum his que super in cura egritudinem cordis ex illi causa diximus.

Galienus autem dixit cum autem ad me veniret qui punctus fuerit a tyro et cum passionis narraret nisi eum tyriacam sumere que assumpta in pauco tempore in naturalem redit colorem. Post ipsum autem dixit abadhy bibat placens cum malorum inuaciorum granatorum succum endivie portulacarum inualaginum et berberis et omnia in quibus infrigidatio cum virtute tyriaca et cordiali. Et in ipsa iam expertus sum accidit in primo et propter cum venenum est bibitum ut bibat lac assidue cum oleo amigdalino. Et ex regimine convenientie et colera insintomatica qua cum premissa cura est ut iuvet cum provocatione fluxus ventris et sudoris et cum confortatione cordis. Non inquit enim galienus veteracia ante septimum mala est nisi cum de vetustissima humiditas exivent. Abadhy quoque dixit veteratie ante septimum mala est nisi succurrat fluxu ventris aut sudore naturali et natura sit fortis id est tamen consideratione indiget quemadmodum fluxu ventris vel implenti et in primo diximus. Si vero acuta sit dimittat. Non inquit enim ypocras quorum crisis sit aut facta est non movere neque novum facere sed sinere. Et ideo ad rem complent que magis coleram inpotus et similia cum bibitam resolvunt et abstergunt et sic ipsam naturalem colorem dimittunt quorum quedam sunt illarum complentia appetitate et quedam a complexione a genere resolutionem complent extracta temperata fricationes et proprie cum aquis et oleis ex resolventibus magis subcutaneam ut est camomilla yreos et proprie anetum et sudorem provocantia que in cura epatis ubi sunt dicta abstersionem complent unctiones cum fricatione et proprie cum aceto stitate cum aqua acetoselle seminis melonis aqua cucumeris et aqua et aceto et aliorum abstergentium frigidorum si assit febris vel caliditas. Si non assit quorum similia in decoratione insita facien amminente deo.

Lavationem complent balnea naturalia et artificialia ex aquis dulcibus et decoctione atriplicis seminis tribuli endivie capillorum veneris cuscute aneti et similium matrica. In nigra vero cum epithimo thimo boragine buglossa sene et similium. In mixta cum utrisque vero ante introitum balnei oportet ut sumat

aqua decoctionis sparagi aceris ana dragmam j. que decocta sit in vaso vitreato cum quintum quartum vel sic aque et sit mixta cum vino si non sit febris. Si vero assit sola bibat. Et similiter aqua cuscute cum semine apii et zuccaro tabarzed si bibat ex ea quantitas unius vel scatapati et est iuvativa valde. Verum particularia balnea et lavationes sunt convenientes oculi et cum intra ti ipsorum cum superfluit cum sit eis nociva. Et sint cum aqua seminali calidorum vel sicce vite vel cum aqua tribulorum et menthe solatri coriandri et fructuum frigidorum virtutem habentium abstersivam iam dictorum et subungant ex oculum in ea. Et ex convenientibus eis est sternutatio provocata secundum diversitatem dispositionis cum calidis ut est succus foliorum nastargii psilii aut ciclaminis sicci est vel coctum et infusum in lacte mulieris. Deinde in mane expressum aut succus radicum raphani vel foliorum eius vel cum pulvere calidis et est succo ac vel cum succo frigidis ut est spinne et acetum ipsum quod sugitur naribus et tenet hora una et sit infirmus in pila balnei vel tina quod est bona curatio motu enim coleram de oculis excitat et per nares derivando educat ut dicit galienus. Completa vero appetitate sunt ut sumantur nuces apressi ℨ ij. cassie ligne ℨ iiij. et bibant cum vino antiquo et deinde abluat quod inunget veteratiam. Item sumat fel ursi cum vino. Aut de cornu cervi ℨ j. vel pulvis sulphuris ℨ ij. Et ex eis quoque laudant est ut sumat in potu cum vino de lumbricis terrenis extractis quod ipsum mundificat statim. Et ex parte est ut dent radices in sole et ambulet in ipsa hora una donec calefiat et sudat.

Deinde sumat in potu decoctionem capillorum veneris rubee tinctorum et mente. Et similiter si bibat post balneum confert valde. Et ex solutivis propriis est ut proforet colloquintida et expellat illud quod est in ea et repleat vino et bulliat super prunas deinde tollet et bibat. Syrupus in mina epatis calida sive refrigerans epar et membra super calefacta curat iciam felis et acumine colere extinguit et omnes in morbos febriles et relevat infirmum ab ethica et veteracia cura si deus voluit sanator languorum omnium. Recipe berberis florum boraginis acore seminis portulace scariole lactucarum papaveris psilii conquassati magis frigida empiricae ana ℨ j. plantaginis pimpinelle sempinna solatri ana ℥ β. succi epice succi acore scariole silvestris et domestice succi semperuine succi apii depuratorum

ana ʒ. iij. spodij ⁊ sandalorum ʒ. iiij. se
minum com̄ mundatorum ʒ. ij. cam
fore ʒ. j. zuccari ℔. ij. aceti ʒ. iiij. ros.
ʒ. ij. in aurora cum aq̄ frigida caue ne
sit inflatum cum oppillatione epatis et
splenis ⁊ senex ⁊ debilis stoma. Alex
ander sirupus debilis habentibus epar
sic calefactum ⁊ colam exuberantem
in felle extinguit ⁊ mundificat ℞.
succi endiuie succi plantaginis lupu
li fu. terre ana ℔. iij. depurent et
bulliant aq̄ fontis in quibus residuat
reubarbari boni ʒ. x. spice nardi ʒ. j.
⁊ ß. per duos dies ⁊ bulliant deinde
ad consumptionem iiij^or^ librarum deinde
coletur ⁊ aque zuccari ℔. j. superpo
natur ros. ʒ. ij. cum frigida Sirupus etiam
venenose n[atur]a ad epatis magnum nocumentum ut
expellat mundificans epar ⁊ mali
ciam fellis per vesicam extinguit au
daciam. cole fugat febres omnino rec
tificat effigiem citrinitatem oculorum
⁊ yctericiam ex caliditate inflammante et
adurente eo quod in eius qui sic radix egri
tudinum ratificat si deus voluit omnia etiam
velud fumus deficiente igne defi
ciunt ⁊ velud pluuia recedentibus nu
bibus euanescerent si modicum sua
quiescit influencia ℞. capillorum
veneris scariole siluestris portulace
⁊ scolopendrie eupatorij lupulorum
saxifrage epatice radicum ⁊ florum et
radicum apij feniculi ⁊ brusci ⁊ sparagi sep
uine tamarindorum rubi ⁊ vuarum
cum tenerissima sua et alkekengi ul
neniufaris ⁊ solatri domestici ana ʒ. ij.
ß. coriandri portulace apij et feniculi a
misi subtilissime puluerizatorum ana ʒ.
iiij. florum boraginis ⁊ foliorum psilij
preparati ros. ana ʒ. iiij. sandalorum utriusque
calami aromatici spodij mastici ana
ʒ. ij. succi plantaginis depurati fu
mi terre succi apij succi artemisie suc
ci pomi acetosi succi scariole ⁊ pomi
acetosi succi scariole et pomi citranei
preparate depuratorum ana ʒ. iiij. reupon
tici ʒ. iiij. reubarbari electi ʒ. j. ⁊ ß.
camfore ʒ. j. spice ʒ. ß. zuccari ℔. iiij.
aceti infecti in ʒ. iiij. ros. ʒ.
j. usque ad duas cum aq̄ cicoree uel
lactis caprini in mane Ypocras sirupus
ultimus epati inflammato ⁊ post sou
opilaciones venarum ℞. florum tamarisci
camepitheos berberis ana ʒ. j. endi
uie epatice scolopendrie lupuli a
pij ana ʒ. j. aristologie ʒ. j. sandalorum
alborum ⁊ rubeorum ana ʒ. j. zuccari
℔. ij. cuscute absinthij ana ʒ. j. fili
us sacharie modus empli refrige
rantis epar inflammatum ⁊ fellis et

colere ℞. sandalorum ʒ. iiij. spume terre
ʒ. ij. farine ordei ʒ. ß. mastici ʒ. j. albuminis
ouorum cum camfore ʒ. ß. olei ros. ⁊ aq̄ ros.
succi solatri succi berbene ʒ. ij. aneti ʒ. j.
applicentur primitus bene a 3^a^ usque ad
vesperas Sirupus ueteri ℞. succi endiuie
succi absinthij succi eupatorij ana ℔.
j. depurent ⁊ addatur zuccari ℔. j. a
ceti radicum ʒ. ij. ⁊ aromatizet cum utriusque
sandalis spodij ana ʒ. ij. spice ʒ. ß. ut
ycteric[us] citrine et nigre ex adustione
⁊ opilacione expertum est Similiter si fiat
ex succo rostri porcini ⁊ si permittat cum
aceto albo est efficax et expertum est greco
medicamen magnum in egritudini
bus diuturnis epatis ycteric[us] in quo ⁊ egri
tudinibus flatus salsi et lepre ℞. fumi
terre seminis lapacij seminis absinthij sca
biose ana ʒ. x. omnium mirabolanorum sine
ossibus ana ʒ. v. yeralogodion succi ro
sarum ana ʒ. iiij. reubarbari boni ⁊ reusem
ana conficiat sirupus ℞. lacce spodij ana
ʒ. j. spatarie ʒ. j. polipodij cum ana ʒ. j.
eupatorij epatici ana ʒ. ij. ros. ʒ. ß
cum aq̄ lactis caprini Vnguentum refri
gerans epar calore fellis ⁊ febres ca
lidas magnas ℞. auxungie porcine
recentis quantitatem quam volueris laua cum aq̄
calida decies ⁊ octies cum frigida ⁊ postea te
rat ⁊ cum ea incorporet Ros. ʒ. j. san
dali utriusque spodij ana ʒ. iiij. reubar
bari ʒ. iij. spice ʒ. j. camphore ʒ. j. cere
albe ʒ. iiij. olei Ros. succi sempervive cum
ʒ. iiij. coquntur cum frigiditate deinde colent
⁊ permitte congelari est maxime efficacie
ubi et inquit experimentator magnus
succus epatice cum albo ouorum agitato
mixtus per decem dies in ieiunio as
sumpto curat distasiam epatis calidam
et fellis ⁊ est efficax ⁊ approbatum in ycte
ricia si deus voluit inquit thesaurus
℞. succi sempervive depurati partes 10.
mellis partem j. aceti perfecte ß et bu
liant ad partem mellis hic superpositus
ut sirupus de causa opilacionum epatis posi
tum est et expertum in utraque ycteric[us]
⁊ sirupus calefacit in epate ⁊ maliciam fel
lis non ex adustione opilacionis splo
nis ⁊ ibi quamuis ad bene esse et tamen aliquid
faciant nec sibi nec splone Septimum
est enim quod tale non que minuit media
nam utriusque celesti et elementaria sic
deus creauit sic quam est nobilissima
in eius virtus non tamen hac sed altera tamen sole
sed altius nec modo intellectu ignote
Albuali sirupus de absinthio curat yc
tericiam citrinam ⁊ confortat stomachum ⁊ ca
momilla kelkengi aq̄ decocti cuscute
lacte sirupus de menta lactuca cum aceto
cassiafistula ⁊ acetositas cum et succum ros.

curat eam et allaras reubarbari et aloes cum aq lact camellar vel capr Item de coctio poli cum aceto curat veteriaaz in gram hau[r]itu[m] n[o]ct[u]m bibitu[m] et linitum prohibet veteriaaz nigram et splenez Et cassia administrata cum floribus et decoctio cicer arietinorum campitheos conferunt veteriae nigre Et succus caulis cum vino de passis et succus radicum pentafilon calamentum silvestre et radix peonie et syr[upus] eius ex eis compositus est efficax et expertus si deus voluerit Scolopendria et omnes spice et vene tinctor[um] conferunt veteriae et opilacione et proprie cum anis[o] et vino albo Aqua foliorum raphanum aperit opilaciones epatis et renum veteriaaz Ron barbarum agaricus et aloes. filius Rapionis medicina solutiva que abstergit veteriaaz cum permixtio est Rx Scamonee aloes Bracost[is] seminum a[n]t[er]ph[…] omnium partes equales terant et dent in potu ex eis ʒ. i. cum aq bulliente ❡ Idem medicina ad veteriaaz solutiva valde mirabilis Rx scamonee ʒ. iii. mirabolanorum citrinorum ʒ. vi. succi eupatorii ʒ. ii. terant et cribrent et detur potio ʒ. ii ex ea cum aq et zuccaro

❡ Serapio medicina solutiva ad veteriaaz nigram experta et certa cum permixto est Rx succi adamis pondus ʒ. iiii. aloes ʒ. i. et solue cum lb. iii. zuccari et decoq[uatur] quousque remaneant due ❡ Et detur in mane Item alia ad veteriaam et incipiens yctericie et detur cum lacte camelarum vel aq casei et si est illic caliditas cum aq solatri et endivie et solubilis cum permixtio est Rx succi eupatorii rauedi acci omnium ana ʒ. i. et ʒ. lacte seminis cuscute enim ana ʒ. ii. amarum squinanti seminis citrulli seminis cucumeris seminis portulace scamonee antiocene assate in atomo ana ʒ. i. terant et cribelent et detur potio ex ea cum ʒ. i. cum eo quod videtur ex rebus predictis Sirupus exmbenaione [?] ad epatis inflamacionem opilacionem colera opprimit et eius furorem masti extinguit membra totalis calefacta alterat et diuturnas abreviat et veteriaam citrinam sanat si deus voluerit Rx succi endivie succi lupulorum depuratorum ana lb. i. succi apii succi absinthii et eupatorii succi boraginis depuratorum ana lb. ß. Et bulliant in eis permixtis quinque radices communes que resserunt in aceto ana ʒ. ß eupatorii ana ʒ. i. coquantur et colentur cum expressione et colature addant zuccari lb. ii. aceti predictarum radicum et succi granatorum mustorum ana ʒ. iii. et in pecia ra[…] bulliant sandali utriusque ana ʒ. ii. Et quidam addunt castore ʒ. ß. ros. ʒ. ii. cum tepida maiorana Et permittat floia

si expedit deinde finito sirupo misce et infusio reubarbari vel infusionis reubarbari ʒ. ii. et ß. in aq casei fructuum vel succi ros. Et alterum epar cum sandalo [citri]ni et succo endivie ❡ Deinde balneum temperate dulcis aq intret et servato regimen habebit si deus voluerit qui cum tali regimine liberavit multos et est expertum et sanum etc.

❡ Incipit summa prima de medicamine egritudinum membrorum deserviencium expulsioni superfluitatis secce et intestinorum et cum continens capitula x. ❡ Capitulum perhemiale de anathomia intestinorum

Explicatimus huius quod sermone in medicamine egritudinum membrorum intrinsecis que ad tertiam spectabat particulam sectionis prime tempus est ut afferamus illum ad eius particulam [que] est q[uartam] que erit de medicamine egritudinum membrorum expulsionis. Sciendum primitus retulit Galieno quod expulsio superfluitatibus proprie debet talibus corpori in utilibus circa quod Galienus summus medicorum dixit Et quod ex necessitate abarens superfluitas in sequitur organa ad evacuandam eam natura constituit eis quod virtutes imposuit quibus mota alia quidem attrahunt alia nutriunt alia vero expellunt alia superfluitates. Attrahunt vero splen cista fellis et renes ut in primo capitulo summe tercie et quarte precedentis 3e partis dictum est Sunt vero splen et cista fellis sicut dictum est in summa precedenti ubi de eis predictum Expellunt superfluitates intestina vesica et urinales vie triplici autem existente digestione triplica superfluitate que illi insequentur necessario sicca vel et humida et vaporosa. Ad expulsionem secce talis apostomio nominate que digestionem prime sicca insequitur constituet proprie et principaliter intestina naturalis nervo tragacialia et circa grossa continua in scripam inapiencia a fundo stomaci et protensa usque ad postremum fricelis longa circumvoluta involuacionibus pluribus ligata dorso ligamentis stringentibus ea quibus adveniunt arterie vene et nervi plurimum tamen sensu proprio indigentibus oportet duplicia tunica nervosa solida ne rumpantur a superfluitatibus transeuntibus

hnte tria inest villorum genera quorum latitudina-
les in anteriori tunica sunt situati in exte-
riori alii situati. Inquit enim galienus et
omnia scilicet organa videbis tria villos modo
et precipue unumquodque quidem intestinorum rotun-
di .i. latitudinales, tertiam altiarum tunicarum vil-
li sunt qui attrahunt eum solum at-
trahunt aut nichil et sicut cum volutione
retinent magis quam propria virtute quam tria
superiora gracilia intrinsecus superficie sunt
sublata humiditate mucilaginosa, tria autem
grossa inferiora pinguedine ne a duro mo-
tis et discurrentibus superfluis offendantur.
primum ipsorum vocatum est duodenum quia
longitudinis duodecim digitorum in rec-
tum existens exiens a stomaci fundo cui
continuatur cuius orificium et portanarius est
ut sit porta inferioris meatus stomaci
et eo clauso teneatur cibus in stomaco donec
digeratur perfecte. Et sicut cibus per meri in stoma-
co recte apto trahitur ita eo apto expellatur
per eum de stomaco ad intestina. Aliud alia graci-
lia continuatur ipsi scilicet ieiunum et yleon quibus
multiplicatur involutis teneatur donec infu-
ce et affixe in se traxerint eius succum
ad epar cuius sunt manus. Alit autem cor-
pus appetitus ut gulosum donec quod si quid
diutius a digestione in stomaco habuit compleatur
puerte eius mediantibus meseraicis ab e-
pate venientibus et sua propria quoniam que est silis
quoniam et quia maxime tales vene sunt affixe
stomacho ieiuno a quo maxime trahendo ipsum
manitum a succositate cibi dimittunt et
grosso feculento manente ipsum colera
rubea illic transmissa per felleum porum acuti
que excitat expulsivam donec est ieiunum.
Yleon inviamentum autem est idem licet ab
eo minus trahatur quam a ieiuno. Plus tin-
digo sit in eo quam sit in inferioribus gros-
sis que ab ea evacuant sicut nunc a vene epa-
tis exeuntibus ad ea propter succum licet
modicum sugant et ab eo parvo prolixa
dicta est. Inquit enim abbas egritudines
multis modis sorciuntur nomina quare alii a me-
bro vero yleon continuantur alia tria
grossa quorum officium generale est suscipere
feces complere et exiccare et ex corpus
expellere sicut tria gracilium generale offi-
cium est cibum a stomaco missum con-
tinere donec meseraice traxerint eius suc-
cum dimittunt digestionis supplendo horum pri-
mum dictum est monoculus quia unum ha-
bens orificium orificium quod per cibum a superio-
ribus gracilibus rapit. Et si quid in eo
sit indispositum succum. Et si quid in eo
sit indispositum succum propter indigestionem stoma-
ci et superiorum intestinorum detinendo ip-
sum quietum in eius concavo tamquam in bur-
sa decoquendo perfectius ut aptum fiat
ad succum meseraicarum in aliis intestinis

grossis inferioribus affixarum licet quod sit
pauca qui porrectio eius ad intestina que
grossa est sicut porrectio stomaci ad superiora graci-
lia et precipue situs eius ad posteriora est
et declinans ad partem dextram ut vir-
tutis epatis opportune rapiat influ-
entiam. Quod vero omnino indispositum est illi prop-
ter et continet in fecem quam primo modo per idem
orificium expellit ad inferiora et plurimum
ad consumptionem flatus in eo aggregati per indi-
gestionis medium lumbricos et serpentes ex ipso
corrupto generat paucos in qualitate sic
enim vivant ad ipsos ipsius dispositionem
nunc naturam quare corpus intro est sine eis. Et ex-
inviamentum eius est quod colligat feces et
paulatim subsequenti ipsum scilicet colon emit-
tat ut exiccent et compleant in eo atque
aggerent donec expellant a materia quantita-
te et melius comprendente ipsum totum conve-
nitur quam dispositum. Si enim simultanee ex-
pellent ad intestinum colon et simul
veniret omnes timent evenit cohitio propter
multitudinem oppilantem et hoc intestinum
dignum est ut distendatur in bursam testi-
culorum aliis propter rupturam ignimus scilicet
probat cum non sit aligatum mesenterio
per meseraicas ut alia intestina immo pe-
tens ab aliis sicut bursa oblonga. Huic
ab inferiori parte continuatur aliud grossum
intestinum vocatum colon cuius inviamentum
est feces exiccare et complere et aggerare ut
dictum est et ab eodem dictum est colica si-
cut yliaca ab yleon et hoc intestinum cum e-
longatur a monoculo declinat ad partem
dextram proprinque epati deinde ad partem
sinistram descendit et pertransiens sple-
nem coartatur quare propter ingrossitiem splenis
ventositatis certus prohibetur dum non con-
primitur super inde ipsum deinde redit et
declinat ad partem dextram proprinque e-
pati descendens ad posteriora et tunc contra
renibus et vesice urine accidentia accidunt
cohitio propter compressionem et colligantiam et
vicinitate et illic continuatur cum recto quod
est postremum intestinorum in rectum pro-
cedens usque ad fitelm cuius sua extremi-
tas ampla continuatur et in suo processu si-
tuatur super dorsum allocatum cum sinua-
tione ut dictum est. Est fecum expulsio ad ex-
teriora ut sic facile fiunt in rectum po-
tius ad cuius expulsionem adiuvant lacerti
ventris almirach recte mio tertium galienum.
Et lacerti qui sunt in ipsis preter quosdam extre-
mitates ipsorum et aliorum que sunt via cibi ut
est guttur et caput meri et guttur et extre-
mitas que est in fitelm que vivant lac-
to latitudinali cella ad adtrahendum
hec vero ad retinendum ex quibus sicut per
anothomiam colecte sunt et comprendere
potens eorum naturam et egles et composite sint

egritudines ei accidere possibiles loca quoque egritudinum causas et modos nec non propria et communia accidentia insurgentia que omnia sunt materia egritudinum necessario perstrenda. ¶ Secundo quia intestinis accidere potest morbi similibus generibus male complexionis compositionis ut apostematis. ¶ Verum quia in infirmo cum sint intestina imperfecto posita ipsorum morbi non sunt sensui percepti nec medico nisi per altitus duorum sintomatum communium dolorum scilicet et fluxus que secundum galienum suo excessu inprimunt in naturam substantiam corporis resoluendo et euacuando que medicum cogunt desistere a cura predictorum morborum et vehementie ipsorum instare ac fixioni et permanentie eaurundem quibus egritudinis eaurundem qui hec egritudinis naturam assumunt egrotis ideo quidem petentibus pro molestia et defectione quam senciunt ut supra in isto diximus et etiam in corde loquuntur antiqui de egritudinum intestinorum cura agentes moti sunt circa illorum duorum tamen sinthomatum pertractare. Cura enim illorum vera est cura predictorum quasi sunt membrorum. Secundum hec igitur hec contra particularis quinque habet summas. Prima erit de medicinis egritudinum membrorum deseruientium expulsioni superfluitatum sicce et intestinorum et ani. Secunda de medicinis egritudinum membrorum deseruientium expulsioni superfluitatum aquosarum ut renum et vesice et aliorum. Tercia de medicinis egritudinum testiculorum et virge. Quarta de medicinis egritudinum matricis que generacioni deseruit et expulsioni seminis atque fetus de genere superfluorum secundum quod ex consenaium indiuiduus expellendorum. ¶ Quinta summa est de egritudinibus membrorum et parium ventris ex quibus sunt lacerti ventris et alie cooperantes predictorum expulsioni ut galienus dixit. Prima summa continet decem capitula

¶ Capitulum primum de dolore intestinorum et medicinis eius

Dolor intestinorum est sensus nocivus eorum et est diuisionem recipiens. Nam quandoque est in omnibus quandoque in aliquibus. Si in omnibus ut totum comprehendat ventrem ypocondria scilicet supra et infra umbilicum et hic autem est in motu et dicitur torsio quandoque quietis et dicitur proprie dolor ventris. Qui si mediocres sint iudicant medicationem dispositionem neutralem et futuram portendunt egritudinem. Si vero fortes ut accidentium ledant sunt egri. Ideo inquit galienus torsio quidem in ventre aut aliquis mediocris dolor aut secundum stomacum et secundum aliquid intestinorum de genere est eorum que preternaturam et hec sunt egritudinum signa quamdiu fuerint prius nondum vero gradus egrotare ita homines dicunt. Quia nondum propter hoc assueta opera impediuit et egritudinis terminus iste est in tribus dispositionibus et propterea in aliquid eandem dispositionem et egram et neutram dicemus. Si in aliquibus aut est circumscriptus in aliquo particulari loco aliquorum quatuor parium ventris et tamen pruritus et dicitur punctio et est de genere neutrorum aut est magnus fixus et perducens ad opera assueta impediens et tunc aut est in grossis et dicitur colica proprie a colon quod est in gracilibus et dicitur yliaca ab intestino yleon proprie horum autem nomen impositio a nomine ipsorum duorum intestinorum sumpsit originem propter eorum aptitudinem et proprietatem in qua adhuc inueniendum dolorem sunt enim strictiora aliis et cum inuoluto cum inuolucionibus pluribus quibus apta sunt repleri et oppilari maxime superfluitatibus que sunt causa doloris non sic duodenum propter eius strictitudinem et breuitatem et orificii largum non est. Sic rectum propter eius rectitudinem et breuitatem et orificium largum non est sic rectum propter eius rectitudinem circitatem oris largitatem et propinquitatem ad exitum. Et hec est diuisio quam dolor recipit a loco seu ex percipientis varietate. Alia est diuisio quam recipit ratione sue cause et inprimentis quandoque grauatiuus aut extensiuus aut corrosiuus quandoque perforatiuus. ¶ Causa enim interior ipsum dolorem inprimens quandoque est causa acuta et subtilis ipsorum separans continuitatem sui cito et tunc facit pungitiuum. Aut est fria grossa alterans et tunc facit grauatiuum. Aut est ventosa et utique est plurimum causa eius et tunc facit extensiuum et

dolorem ventris comprehendens totum licet/
hic quia a frigiditate extrinseca procedit aut est
dissuens aliquam adherentiam per continuo
luaones intestinorum. Et tunc facit tortu
osum seu torsionem q̄ penetrans inter du
as tunicas intestinorum et separans inter eas
et te facit perforatum ac si uiscera perfora
rentur te rebello sicut in se ipso paciente
colicam sensit. Galienus quod sit sit debil
facit dolorem primum de genere neutralitatis
si forte colicam et ylicacam. Et siquidem sue
impressionis fortitudine multum debilita
uerit intestina alterando soluendo opi
lando perfecte ut quia fiat ventositas et
contorquens ea grossa et fixa quomodo
apta et consitutum in eis ipsum confirmatum
relinquit. Si vero non multum erit in fieri
non confirmatum et generaliter dicit cum eius erit in
terior. Interior autem est in ipsis intestinis
aut in aliis prouenientes ad ipsum procolligata
et comunitatem proprinquam absolutam vel non
absolutam. In ipsis extrinsecis est egritudo quibus
debilitatis eorum expulsiua scilicet mala complo
mala compositio solutio continui et apostema
mala quo diuisa subito alterando ipsorum naturam
dolorem facit quia hec et malis et primum
fit propter porationem in nacimus vero huida
de se propter debilitatem impressionis mala compo
est ipsis cum paciens non per se cum enim
dolor sit sensus nociuus non fiet nisi ex
permutatione generali fieri a re preter naturam
imprimente in organum virtutis sensibus
et in naturam eius que est complo et unitas seu
continuitas cuius fit permutatio et alteratio
in dolore. Est enim virtutis sensibus tac
tiue cuius dolor est passio organum principale
et completum consimile membrorum puta
neruus secundum galienum non officiale cuius natura
est compo et contiguitas propria non unitas
uel continuitas propria ut auerroys ponit ad

¶ Ad hoc autem complo mala non est imprimens
et permutans naturam organum sensus tactus iam
dictam cum non sit illi contraria sicut est mala
complo et solutio quibus mediantibus res al
terans et soluens imprimunt in illam. Et
sicut res imprimens malam compositionem in me
bro composito soluat eius compo et sic in
ducat dolorem ideo tamen non erit quia compositionem
soluat que est eius natura propria scilicet unitatem et con
tinuitatem quod secundum auerroym est propria natura me
bri consilis quod est organum sensus et sic per
accidens facit uel faciet. Ex quibus conclu
dendum quod mala per se non sit causa doloris
tamen quia eius permutatio dolorem non causat tamen
quia ipsa non imprimit nec permutat naturam or
ganum sensus per se eius permutatio doloris est causa
per accidens. Aut mala compositio sit causa eius
duplex. duplicatur puta quia sit in eius oppilatio
primo ratione sue cause replentis et opilan
tis eius receptaculum atque viam prohibentis

expulsionem prout spectat ad presens quod potest
multiplicari prestare dolorem aut quia sit
stercus siccum grossum et multum quod os
tendendo dolorem imprimit aut humor gros
sus viscosus et multus infrigidando ex
tendendo inducens dolorem ¶ Aut la
pis aut vermes multi et grossi conglobati
qui extendendo et pungendo ea dolorem in
ducant. Aut apostema quod est alterando et
soluendo dolorem prestat et sic coartatoria
sit non carnosa nec ventosa q̄ attenuato
ria et eorum partes constringendo ac comprimendo
dolorem prestans ut est adiacentia me
brorum vicinorum comprimentium ut splenis propter
apostemati indurati et similiter epatis
et lactorum, mirach aliis admirach. Aut
ventositas circumuoluendo q̄ torquendo
opilans et cum generis replendo et extendendo
ipsum faciens dolorem consideratione aliarum
superfluitatum ex ea retentarum que causa do
loris esse potest. Solutio continui eorum naturam
mutans soluendo dolorem facit per
se licet Auerroys ostendit contrarium dicens quod
cum dolor sit sensus nociuus a contrario impres
sione non sentitur nisi per complexionem membri
naturalem non integre permutatam non senti
ret impressionem autem contrarius quoniam naturalis erit
mala complo alterans generationem naturalem ut
est mala complo seu qualitas non solutio continui
ut galienus dixit. Et errans Auerroys contra
ut cum falso tradet dicens quod si solutio
continui seu soluens continuitatem in genitam
huiusmodi non sit contrarium imprimens in naturalem
generationem membri est tamen imprimens in unita
tem ipsius enim naturalem ambe enim sunt naturales
ei secundum eum et propter unitas et quod licet secundum ga
lienum una sit communis et alia propria et ambo sol
uent quoniam nisi permutate sic enim iniacet
in membro consimili sicut conuicte quod mutata unitate
seu continuitate statim inducat mala quoque
licet non econuerso. Sequitur et ideo quoniam solutionem
cuiuscumque. Sequitur quod causis
alterius coloris et spes qui male generis est
cum quare solutio continui cum per se erit doloris
et maioris quoniam mala complo quod etiam seu sicut
declarat contra quod non res vero sic galienus
et Aristoteles dixit. Et causam soluens eorum
continui est aliquid expedict puta humor acu
tus uel multus ventositas vermes et
lapis in intestinis generatus ut recitat
galienus. Et vidimus nos quedam puerum
emittentem plures lapides grossos sicut
nux et plures parum non tamen magis
per virgam cum contulerint valde me
lones et inter quod sine dolore licet in lapi
de intestinorum minor dolor sit sic etiam
generatio minor et ideo propter generationem amplitudinem
membri et rarietatem eius apostemate
autem esse et maioris superius dicte sunt. Cau
sa autem eius a baliis prouenientes ab ipsum et/

et influens cum conitate no absoluta et
ppinq e ut cum a superiorib intestinis et
stoco aliq pdictarum causarum ad ea puenit
seu pmittit ut rinotica cum ab epate ul
splene aliq ex illis immittit eis et e plurim
colerica inq ul rubea aut a spiritualib
ut cum eis sanies mittit ab vlceribus
pector et pulmonis per venam magnam
extensam sup dorsum mediante epate
lz illud sit raro aut a cereb° ut in cata
ris aut a toto corpore ut in dyaria et
fluxu ligsfactiuo et febre dissolutiua aut
p conitatem ab^trum ut e ipor conpassio ad
renes et vias vrine bntes lapides sbi
gnatam q nios aut in spasmo et tetra
no aut ad siphac rupturam cum descen
dunt in bursam testiculorum ¶ Extrin
or vero causa e aer frigid ul pestilens
boreal balneacio in aqua frigida sessiom
lapide frio potus aque frie ul venenum
alterant vel corrumpentis et ppe in yphon
et cibus et potus frie pprietate hnt fa
ce colicam ut cucurbita vua pira i ma
tura fruct pontica et alij recentes et
potus aque frie sup ipos et cibi ex po
tice et stiptice et sr ventrem passio
extendens et strindens s specialit inq
rendo ipi et e q est vniuersalis spei ei
gnalem causam sbcedit et specificat
p distinctam pugitiui enim dolor cu
cum sit calida et acuta et subtil aut
erit huor colicus aut salsus sua vis
cositate eis adherens et sua bauacita
tate mordes ¶ Aut sanguis corrupt
aut vmes suis capitib aut caules ea
pforantes et pungentes a vlcus apa
tis a ventositas coartata q petendo ex
itum pforat et pungit et oium causa q ad
quam dicta e q° ad aliq dicet inf Et g
uatiui cum eius causa fit fria grossa
et viscosa in eis aggata a erit humor
flatuos ¶ Aut sanguis congelat Aut
melia qui de se dolorem faciunt et
suauem q iusi in vetum excaciunt et
intendunt ut in Gahe^m Extensiui tor
tiui et pforatiui cum eis causa sit ven
tositas Aut erit ex part cause efficac
tis aut nalis aut vtriusq ut sup
de inflacoe stoci dcm e Et nalis cau
sa a e huor grossus et huid exgulosi^te
et ex indigone causat aut ab qui
sua na multiplicat fla et ventosi^tez
qre colicam facit qui ibi sup not e
et sili pot Et siccitat stercor agsitaci
causa e aut ex parte cibi a ex parte
corpor cibi qr fuit siccus et paucus.
Si ex part corpor aut ex causa in i
testinis per se aut paccidens p se qr
fuit calida et sica nalit vel ex fritate
extrin^ca dens constringente caliditate

Intius q lz fecem exsiccare et fla gssiz
condensare in lapidem p accidens aute
qr longo tpe eam retinuit et ca e qr sint
fort retencionis et debil expulsionis
nalit aut ex tpe Aut qr fuit debilis
sbus Aut ex egritudine ut palsis aut
ex medicina narcotica sumpta Si i
thq° corpore aut in aliquib mebr
Aut tocius ex hitudine pmo ut cu
fuit in lact ventr debilitat mgne
aut qr fuit missa cola excitans ipa
ad expulsiom pp pain mepe cistr et
vijs cole ad intestina Aut qr multa u
rina fuit puocata inquit enim ypo
in amforisimis vrina multa noctu fac
ta modicam secessum significat Si i
hitudine tocius ut qr fuit corp in
cimtu ul multe resolucois manifeste
cum sudore ul occulte qr fuit rare co
posicionis aer calidus et resoluens ars
coadiuuas ut laboriosa in aere ca
lido ul fabulis vitalis ul suienaiz
in balneo et in sole ut cursorum ligo
insanaium remiganaiz muratauz
et aratoru Et modo iis in euentu co
hoc e ut ripleat pmo monoculum intes
tinu fere et flate grosso et oppilet qr
calefactum a circistanaiu mebror ca
lidi^te ul approximacoe auxilior et
conuersum in ventum et extensum adi
ferrora colicam et dolorem fortem
faciat Et dumo eidat monoculum
non sanet pfecte pmo accidit nuc
ut fiet clistere aut euaporatio ag
tet ma in monoculo aggata q du
plicat dolor sicut accidit et iniph
aca max cum enim clistere immittit
ma in galib contenta ad q no pue
nit euenid sbalit ut dixit galien
s virtute agitat et commouet qre do
lor auget ¶ Et qnz clistere i ma como
ta p ipm no hns exitum p inferiora
supius ppellit et cum stercore simul
per os emittit Et e mortale ut dixit
galien Et qnz in stoco ore inbibita
remanet Et facit singultum et q
admodum colica et yliaca ex alijs me
bris pacietib accidit pp colligancia
cum iniacintate et conitatem ita ex eo
passio et nocumentum alijs puenit me
bris pp conitatem no absolutam et pmutatam
me ipius ad stomacum et ppe yliace
Et qnz accidit singultus et vomitus ut
dictum e Et qnz adiunctiuas dorsi et
alior mebror arti^los ex quib dolor
in eis debil obsistat pp colice veheme
ciam ut dixit ypo q si sit ex me ipius
inste extensione malum et si vo ex per
mutac e bona Et qnz fit translacio ne
et pmutac° ad renes et accidit palisis

Et quia ad cerebrum et accidit epilencia
et melia et tunc proprie cum balneum appro
matur ante cibationem et quia propter calidatatem
absolutam corrumpit epatis generacionem et
accidit ydropis Et quia cordis propter vari
am calidatatem et accidit tremor eius et
maliaa anhelitus et sudor frigidus et sinco
pis et est malum signum totum Et colica et
yliaca deterior est cum causa est opilacio per
fecta ex apostemate deinde ex ventositate
torquente deinde ex humore deinde ex fe
ce ¶ Signa doloris ventris et intestino
rum quedam sunt rememorativa quedam sunt demo
strativa et quedam pronostica Rememorativa sunt
que rememorant causas eius primitivas ex
corporis et corpori inferentes ex potibus et cibis
qui naturam et proprietatem habent commovere ip
sum et consuetudo eciam evacuandi Inquit
enim abohaly causa est que primo est ex qua pue
nit inventio dispositionis in corpore huma
no que ex medica rememoracione ac in
firmi relacione et astancium assercione
habetur ¶ Demonstrativa sunt que presentem dolorem
et species eius declarant et causas et generaliter
colligunt ex sensu quo ostravit in passionem
subito percipit in variis partibus ventris
vario modo secundum diversitatem causarum Imprime
cium ipsum ut supius dictum est Specialiter
autem ex signis propriis distinctivis inter
causas et proprie inter colicam et yliacam quod col
lige secundum propter convenienciam earum quod error
potest accidere inducens periculum ex so
lucione virtutis quam important et proprie
yliaca Unde dicitur ab antiquis domino
miserere mei Inquit abohaly dolor fortis
resolvit virtutem et membra suis operacionibus
prohibet ¶ Circa quod sciendum quod colica et
yliaca quamquam in causis generalibus proven
iant prenarrate distinguuntur tamen et dif
ferunt in specialitate ipsarum ac eis phima
contingencia et non et in specie doloris in quanti
tate ipsius in loco eius in permutacione
illius in exercicium diversitate ac remediorum
fundamento In specialitate causarum Nam y
liaca plus accidit ex causis primitivis
et extrinsecis et mala genere fuit Et a
potu aque frigide non secundum necessitatem et hoc quia
gracilia sunt stomacho magis propinqua et est
ab epate accidenti magis Et ab aere
pestilente propter propinquitatem ad cor et sto
macum quod contingit de regione in regionem
et de corpore in corpus ad modum pes
tilentis morbi a tota specie venenorum
sumptorum propter specie videlicet galienum ad sto
macum et propter vehemenciam virtutis retentive
quia strictiora et quia ad retencionem generalia
sunt generata pocius quam ad expulsionem
In specie doloris Nam in yliaca dolor
magis est opilativus et corrosivus
propter eius stricturam et pungitivus propter

coleram inclusam ad eam In quantitate doloris
Nam in yliaca dolor est maior secundum
Galienum id est acuior intestinum enim yleon
est magis nervosum secundum galienum et magis
principalibus propinquum quare magis percipit
et virtutem magis resolvit quare in proprietate
est ab antiquis domine miserere a quo nos
tueatur deus qui omnium est protector In loco
Nam yliaca dolor est supra umbilicum et
in ypocondriis proprie In permutacione
illius Nam eius materia est maioris per
mutacionis ad membra predicta propter maio
rem viam tenuitatem yleon ad ipsa et colliga
ciam Unde predicta sociant in commodo
In exercicium diversitate Nam in yliaca
egreditur parum parum vel nichil secundum ga
lienum yleon est cum nichil egreditur
parum etc. Si aliquis christeri fecerit per
vomitum et idest flaciam quia coleri
cum rubeam quia viride eruginosum
vel pessimum magis et quia magis et inte
sinum et plurimum ventositatem cum eructua
cione et raro fetidum et sterquilinositatem quod si ac
cidat quod emittat tale per vomitum nomi
natur trophus aliter fetidus tam os eruc
tuacio anus et totum fetet corpus est mor
tale secundum galienum sed id est plurimum ut
dixi enim sanari aliquos Item in yli
aca urina est colorata multum propter dolo
rem inflammatam acuciorem et quia propter
retencionem colere non inisse ad gracilia
propter opilacionem accidentem in ipsis
quare redit ad canales et vias urine et
tingit Sudor quoque magis in yliaca
contingit propter doloris vehemenciam in spiritua
libus angustiam imprimentem et est for
cior In remediorum fundamento Nam in y
liaca cum vomitu magis fit fundamentum
cum christeribus minus In colica vero ceteris
equaliter consideratis causa signa vel accidentia
Nam plus accidit ex causa antecedente
et interiori flatica et ventosa propter frigidi
tatem grossiorum aggregacionem ipsarum et stercore gros
so indito et sicco quod in eis generatur et aggre
gatur quod expellere nequeunt adeo sit ordina
te magis et dolor est magis gravativus
extensivus et perforativus ac pungiti
vus ex ventis ibidem generatis et mul
tiplicatis et est maior quia magis perdurans
propter longam materiam retencionem ex ipsorum
spissitudine et carnositate Et secundum
eius est infra umbilicum circa pectinem
et est minoris permutacionis nocumentorum ad
superiora principalia licet sit maioris permu
tacionis ad yliacam quam econverso et hoc propter
naturam composicionis ipsarum secundum situs et viarum
aptitudinem atque meatuum Colon enim ut sit
inferius potius opilacione adveniente
in eo materia superfluitatis extra morbo que
a superioribus pervenit ei non potest inferius

transire regurgitat superius ad gulam que cum sint stricta apte continent in ipsis eius stomachi oppilant et yliaca dicitur. yleon vero cum sit strictum quod rapit a superioribus licet non possit infra expellere ideo tamen regurgitando superius emittit per os cum natura intra ipsum et stomachum mandat oppilatio. et siquidem mittatur inferius cum sit subtile et transeat de strictis ad larga non potest contineri in eo ut faciat oppilationem et colicam et cum christeri lagmosum et stibolosum mucilagine involutum seu infectum et cetera vitrum liquefactum cum ventositate egrediens multa sanante quod est causa finis secundum galienum et cum in principio paucum est

Deinde multiplicatur nec vomitu egreditur aliquid nisi propter continuitatem ad intestina et compassionem gulam ad ea et stomachi ad gulam. Et urina in colica rubet propter dolores inflammantes magis quam propter colere regurgitationem ad vias urine et cetera propter compassionem renum in dolore quare urinam continet diu et tingitur et in colica urina citrina est christeri ac colirio magis est quam in yliaca. Cum vero dolores interiores occultas indicant signa sic per ordinem percontabis.

Nam siquidem causa eius fuerit mala frigiditatem in visceribus et iuvatur calidis frigidis vero contristatur dolor erit minor egestiones quoque erunt indigesta alba flatica et melita et vento commixta. Si vero sit mala complexio puta repletio oppilatio contentio fetidum ventositatum et aliorum superfluitatum egredi consuetarum declarant. Et siquidem oppilatio sit extorsione intestinorum significat ipsum eius eventus subito post motum laboriosum et saltum vehementem et cursum aut passione et luctam et tolerantiam ponderis aut multam ventositatem contentam rumpentem et separantem intestinum a mesenterio et circumvolvit ventrem ipsum sic et circumvolvit incarcerata. Solutio vero continui si causa fuerit dolor et causa fuerit exterior sensus et inventio demonstrat. Et si interior et sit humor acutus dolor acutus declarat regimen quoque precedens gravedo pauca sit et inflammatio excessiva calida et magis et similitudo causarum et iuvatur frigidis et ponticis calidis non vero leditur et titillat. Si vero fuerit ventositas demonstrat ipsam precedens regimine tensio et inflatio vel rugitus et perforatus erit dolor ac si cultello perforarentur intestina et excrementa erunt inflata vel inflammata spumosa et iuvant compressione et calefactorio et precipue sicco cum causa ventositatis humida fuerit non sicca. Si vero fuerit eius causa lapis acutus pungitivus et stridens erit ibi gravedo et punctio et commemoratio eius in preterito tempore et alias generati et educti. Si vero fuerit ulcus apparet precedens unde bis apparet deinde exitum puris et sanie. Si vero fuerint lumbrici signa lumbricorum inferius posita tibi demonstrabunt et dolor erit pungitivus. Si vero fuerit apostema signa erunt dolor fixus in uno loco cum gravedine plurimum et inflammatio et tumor ibidem. Et siquidem fuerit calidum dolor erit acutior cum febre acuta et pulsatione et siti vehementi inflammatio erit et rubedo in toto corpore et oculis licet quandoque appareat frigiditas extremitatum et arsura interior adeo quod operimenta pati negant et illud precipue cum est apostema magnum in eis et est malum signum et mortale inquit enim ypocras in acutis morbis frigiditas extremitatum malum et siquidem fuerit colicum erit gravitas et pulsatio minor sed febris et inflammatio et mordicatio vehementior est regimen precedens declinans ad calidum magis. Si vero fuerit flaticum contraria erunt signa et si non specie saltem gradu et frigiditate attestante inquit enim albolay minus calidum est magis calidi dicitur esse frigidum. Si autem dolor fuerit propter compassionem et continuitatem absolutam et proximiorem puta ad stomachum erit apparens repletio et gravedo in stomacho et nauseativa siccitas cum eructuatione et singultu atque impotentia vomendi eam. Si vero ad epar vel splenem immittentia coleram vel melancoliam superfluam precedens inflammatio epatis vel oppilatio ipsius et splenis grossicies cum circumstantiis multiplicantibus illos humores tibi indicat et declarat et dolor secundum periodos exacerbatus similiter et si a toto corpore quod feratur ad regionem que est circa ventrem et si colera fuerit calidis ledunt et ponticis iuvant valde ut galienus ait et expertus sum et precipue educentibus coleram vel sanguinem et ad sanitatem pristinam reducant. Si autem ad spiritualia processio ptisis et ulcerum pauca pectoris quorum signa predicta sunt superius ubi de eis locuti sumus tibi ostendunt. Similiter si ad cerebrum catarrum concidens ostendit et cetera si ad totum corpus contraria et fluxus ante liquefaciens antecedet. Sed siquidem fuerit propter compassionem et continuitatem absolutam ut ad epar splenem vel mirach apostematos sua grossicie et gravedine comprimentes intestina et oppilantes signa apostematum ipsorum membrorum proprie antecedent. Et siquidem ad renes et vias urine pertinentes

Stranguria ꝑ humorem grossum
viscosum aggregatum aut apostema uel
lapidem comprimentem et opilantem in
testinum colon dolor intestinorum colica
fuit signa erunt humoris calidi dñan
tis ex regimine et circunstanciis et diu
retice iuuant et febre superueniente.
Inquit enim ypocras Quibuscumque stran
guria vexatos inuasit in vij. diebus pe
reunt si non febre superueniente mul
ta vrina fluxerit Si vero ꝑ apostema
signa videbis apparitionis ipsorum que infra dicetur
Si autem ꝑ lapidem que percuciunt renes
ad quos concauitas intestina grossa
coleant et colicam faciant quod frequenter
accidit ad veram curam expedit
¶ Signa distinctiua hec et ꝓpe qui ipa
colica vera est que ex intestinorum ꝓprie
passione accidat et qui non est vera que
ex conpassione aut coitate ad renes la
pidem habentes pueniat et ꝓpe in primo cum
tunc sint occulta nisi enim habeant stoh
dus quidem medicus curare noluit
non curabit sed magis augebit dolo
rem Est ergo aduertendum enim galienus qui
colicam veram et nefreticam grandis
est cura quoniam ptractans abolap eius me
pres ait quod cura talis ex sex rerum con
sideracione accipitur ex dispone scilicet
scilicet doloris ex iuuamentum ꝓprietate et ex
eo quod conuenit et confert et ex dispone
exeuncium Et ex parte ultime consideratio
nis accidencium et ex parte causarum
antecedencium et significationum Ex dis
ponis doloris quidem dispo autem dolo
ris consistit in eius quantitate loco et tempo
re et motu Quantitas vero quoniam ille qui est
lapidis est puius quasi sit acuis et
colicus est magnus loco ut que colica
incipit ab inferiori parte dextri lateris
et tendit ad superiorem sinistri ꝑ situm
colon et splenis et quoniam dilatatur confirmatur
in dextro et sinistro et secundum quosdam non
incipit colica nisi a sinistro sed id non
est verum Nam licet ꝑ eius situm
possit esse nos tamen similiter experti sumus ꝓpe
est ad anteriora et versus pectine decli
mor quoniam ad posteriora et renalis incipit
a superioribus et descendit paulatim usque
ad locum ubi confirmatur et est declinior ad
posteriora Tempore vero quoniam renalis fit
fortis hora inanitatis colica vero alleui
atur in ea et fit fortior in fine suo et an
cedit ipam cum sumitur aliquid et colica
incipit subito in tempore et lapidosus pau
latim et fit fortior in fine suo Et ante
cedit ipam dolor dorsi et difficultas uri
ne deinde apparent signa et dolor in
colon acutu autem quoniam colica ad partes
mouetur plures renalis vero figitur

¶ Ex parte autem iuuamentorum ꝓpriorum quoniam
tremor multiplicatur in renibus ambobus
et non paciuntur colon cura vero accep
ta ex eo quod conuenit et non conuenit est
quoniam clistera et exitus ventositatis et
fecis alleuiant dolorem colice et non
alleuiant dolorem renum alleuiacio
sequenda sit curandum in pluribus dispo
nibus Et mediane lapidem frange
tes alleuiant dolorem renum et non
dolorem colicum ¶ Ex parte autem
eius quod egreditur est quoniam in renali non
est retencio fecium ventositatis et cu
gitis scilicet in colica ¶ Ex parte au
tem ultime consideracionis dictum est
quoniam dolor cum et dorsi et tumor in
renali est plus et cum sit appetitus
et vomitus conueniens flatus et pu
tas digestionis et vehemencia doloris p
ductio ad sincopim et sudor frigidus et
iuuamentum cum vomitu in renali est
minus ¶ Ex parte autem causarum
et significationem antecedentium et quoniam
assumpcio aborum malorum assiduatio nau
seatiue sacietatis retencio fecis et ve
tositatis rugitus et punctio est magis
procedens in colica et vrina arenosa
et filosa et procedens in renali et cum ac
cidit dolor renum fit primo subtilis et cum
apparet in consueto pati indicat renale
deinde fit filosa seu aspera in ultimo
est arenosa et est bona Et siquidem colica fue
rit post conpassionem ad cerebrum appetitum pri
uans et auferens sensum intestinorum quo
niam expellant signa apparitionis cerebri ante
cedunt et opposito collirio ex acuitis non
senacet et nec clistere impositum nec pos
sumptum aliquid acutum facit declinare
feces ut neque porrum cepe et pip senacitur
masticatione et quandoque accidit ut fit illic
fistula corrumpens sensum Similiter si ꝑ
conpassionem ad neruos spasmatos quoniam in
ustulus cum contrahit fortiter et rerum sup
flua videbis spasmum uel cetanum in aliis
membris manifestis ¶ Si vero accidit colica
ꝑ rupturam uel herniam Restat signa
ad respiciendum futurum bonum uel malum
euacuare Scias ergo quod cum in eo est
retencio seu conpactio multa nec dolor ve
hemens et alleuiatur plurimum quoniam ius rede
at et inuenit ergo remedium per exitum ve
tositatis et remedia solencia iuuare iu
uant est significatio bona et incolumis et
ꝓpe si spiritus bonus existat contraria vero si ma
la ¶ Inquit enim galienus solencia vero
iuuare suo tempore si non iuuet et debeant
iuuare eorum significatio in malum pten
ditur paulatim quod si cum eis accidat vomitus
consequens et singultus frigiditas sudo
ris et extremorum perturbacio racionis uel sbe

sub e spasmus vel sincopis est mortale
Cura dolor intestinorum similis
e cure aliorum membrorum quam super in do
lore stomaci generaliter pertractauimus ¶ Dif
fert uero ab aliis quo ad naturam membri auxi
lia varietatem modum utendi eis Est
autem in ea intencio duplex generalis et
specialis Generalis ordinem ponit et modum
et e Nam siquidem paruus et mediocris
dolor sit sunt species eius de de genere neu
tralitatis superius enarrate cuius vna
tantum nam ad cause ablacionem oportet agere tantum
simul enim causam et sinthoma tollemus
non autem ad sinthomam sic enim a
gendo non intendimus ad sanitatem
sed ad relaxacionem Inquit enim gale
nus adulatoriis est languenti egrotanti
intencionem non sanitatem Si uero eorum
dolor fortis sit et magnus consuetas opera
ciones impediens ut e coliaris et ylia
cus eius cura erit e contrario res primo enim
oportet ad eius mitigacionem instare deinde ad
cause oblacionem 2o precedit non e contrario si
enim eius precedamus vita sit cum eg
tudinem peccabimus hominem ¶ Vnde ga
lienus ait Similiter quidem viri opera
hoc e simul cum egritudine vita puitare
hominem 3o oportet regimen ordinare Et e contrario ac
cidencium insurgencium possibilium correcti
onem subiungere Que autem sunt dolorem
mitigancia et que dolorem auferencia
generaliter fuerunt tibi superius tradita
ut autem ad specificacionem eorum deuenias
ac potissime quod ad dolorem talem intestino
rum noticiam perstrue oportet quod colica et yli
aca in tali cura conueniunt et differunt sic
in cura ipsarum intencio potest esse communis et
propria Communis quidem in quantum in causis co
ueniunt pluribus ¶ Accidere enim potest yliaca
ex eisdem causis omnibus ex quibus colica
generatur ¶ Et per inde medicinas et regimen
in utraque oportet esse easdem propria vero
in eis diuisa in quantum ipsa yliaca ex cer
tis propriis causis accidere potest uel magis
a communibus sibi et colice diuisis superius nu
meratis dolor eciam in ea e forcior nam
quia gaullum intestinorum a natura grossiorum
vana e et diuisa nec non accidencia in
surgencia ut superius e narratum proinde
speciem medicinarum quantitatem seu virtu
tem locum et modum vtendi eis a medi
cinis communibus variari oportet ¶ Sciendum
quoque quod mitigancia dolorem primam rem
complencia communia colice et yliace quedam
sunt que tantum imprimentem causam curata
sunt que vtrumque a sed imprimentem et
papientem respiciunt et quedam sunt que p
apientem tantum Et prima quidem mordie
sunt porta Et quedam simplicia et que
dam composita Simplicia sunt super in dolore

stomaci nuncta Composita uero hic et in
ferius subiungentur propria uero colice et y
liace ac eis certa cum de ablacione cause
vnincuiusque loquimur non obmittemus mi
tigancia que preter papientem curam respi
ciunt ubi etc super in dolore stomaci huius
ti et infra in dolore uenturarum habebis
¶ Simplicia et composita et etc quod utriusque
tempus quoque modum et locum vten
di eis quod propter 2m galienum e cum doloro
sa certa sunt in virtutibus et subtilia
in consistencijs tunc enim non solum papie
tem causam papiendo auferunt verum
etiam imprimentem obtundendo et inspissan
do adequant eius quorum distrasiam certam
alterant et ad temperamentum adducant
¶ In aliis vero dolorosis frigidis non conuem
iunt cum dolorem fortem talia expec
tentem non causant et si per conuersionem
in ventositatem talem fortem causet
dolorem iuuamentum inprimunt non
sine nocumento magno vsus enim dixit
galienus talium farmacorum non e insi
nistare ad sinthoma augent enim
hec dispositionem hanc et eam difficilem
solubilem operant virtutem debilita
do colorem et spiritum obtundendo et
suffocando et extinguendo maxime si re
tenacia sint narcotica et multa et po
ros membrorum et intestinorum inspissando
proinde rem magni erroris componunt
qui talibus farmaciis vtuntur in talibus
ut in se ipso cesar medicus fecit nisi cum
quo euitari non possunt utputa cum
talia frigida dolorosa ventosa fuerint et
perforando fortem inducunt dolorem
ad cuius mitigacionem cum calida mitiga
cia anodina non valuerint nec eua
cuancia propter resolucionem vtendum e eis sed
cum modo ut superius e narratum Specia
lis autem intencio in cause cuiuslibet
imprimentis dolorem abscisione ver
satur que e recta cura et ad perfectionem
eius necessario complecta cura quod deinceps
sigillatim per ordinem precedamus ne in
apientes ab inferioribus causis et propriis
intestinis ipsis existentibus Siquidem ergo
causa earum sit natura in ea frigida flegmatica al
terans replens et oppilans intestina
Cura e due res digestio et euacuacio
digestio autem fit cum subtiliantibus
et poros dilatantibus ¶ Inquit enim G.
Secant enim ambo hec humorum grossiciem
acetosa et dementia hec enim cum frigiditate
hec enim cum calidate talia autem sunt
simplicia et composita que infra dicentur
Simplicia uero sunt anodina super in
dolore stomaci nuncta et calida magis certa
non multum excedencia et propter in primo
cum in a fiunt inciuum hiudans cum Er

eam nō possunt cōsumē seu resoluē dissol
uendo in vaporem et ventum coeunt
sic dolorem augent minissa et euapo
rata ut sup̄ in cura inflacionis stoīci
dictum fuit talia sunt origanum calamē
tum poleguim ysopus ortensis aureos
maiorana seda nepita meū gallia ra
dix peonie stercus columbinum et adip.
fel. tauri abrotanū aspaltum et mir
ra scordion et assa fetida sileos vre
os dracagora taurus et bacce eius anc
tum tribuli nasturciū mirrinum ruta ga
langa cuscus et vinū antiquū spagi
gallia et silia clisterizata et sumpta
simplicia et cōposita et in oēm modum
et ext exterius applicata per modum
empli et alium. In passi vero cū
ma fuit diminuta et excitata et calidio
ra poteris ministrare ad resolucionem
et resump̄t ī hīc ġ̄ta sunt piper album
sinapis ℥ʒ et similia abstergentibus
et replet̄ i. radentibus et euaporanti
bus. Abstergencia sunt centaurea mi
nor urtica et semen eius assarum et
sucus blite salis spēs et baurac. fur
fur mel mercurialis et sucus eius ius
gallorum antiquorum cartam et sticas
camis al' astrictus caricē et silia clis
terizata et sumpta forciora illis sunt
yera galieni aloes polipodium scam
um et alia laxatiua leuia q̄ nō agi
tant et cōmouent māz et sūa trahūt
ab aliis mebris ad intestina trahēdo
enim ad ea augent dolorem et ex eis
sunt vomitiua q̄ vomitu sūa soluūt si
aut trahunt ad stōcum nō ad intesti
na q̄ sup̄ in cura stomaci diximus et in
libro consolacōis medicinarum. Euaporancia
sunt mitius et extius appximatū et ppe cū
pdicta dolorem non sedant. Cuz vō
oz ante appximare sedat enim dolore
puocat urinā et sompnum et cibum
maturat si crudus et sine humor frequet
enim ab aliis est autē cū balneū crudum
indigestum digerit et humorem crudum
maturat et acutum si ex aq̄ dulci ā
tepida fiat simplici et m̄ galieniū ex
pressis ē potiū miuncitum vel cerotum
q̄ scripsimus caplō de clamie et fricā
cum manu inuncta ex oleis calidis si
cut ciurino de lilio de spica de casto
rea et aliis sup̄ in stōco dict̄ et dolore
uicturar̄ et si supponit q̄ calidi tēz co
sueuent et augeant ut ē pellis vul
pis et ppe sacculi ex pluribus spongia
et sabuc̄ ē bonum et sapo et semen ra
phani et aq̄ mixtum calidam et supta
q̄ colicam resoluit et splenem. Sz oz
q̄ sint in litarens hec et pdicta reite
rata donec mitiḡ ̄me tota sit eruāta

sitq̄ cum intermissione spacii spacii donec
na cōfortet et ma digerat appximata
euacuancia non suffecerint pmultitu
dine grossiciē et viscositate ̄me nō ē
malum et cōfortent cum aliis q̄ maz ē
ducant de virtute et ppe in yliaca et
si trahant ab aliis retineant cum sua
tarda et debili operacione in eis ut ē
agaricus infra et aloes in cād. Co
fortent g° cum collognitida et spēbus gū
maz et in cād cum diagridio recti
ficato et aliis facile et cito soluentibus
appatis q̄ in loco libro consolacōis medi
cinarum suffiacnay duxi. Sint autem
si suffiat cōtit̄ pauco sic enim soluen
do sic q̄ nocumentum extractione hu
rum ad ipā afferant non duabit sz
cito transeundo iuuantium illico magis
sequitur et pinde talia p inferius posita
et clisterizata in colica sunt meliora
q̄m p os supta et ppe si aliq̄ antiq̄m
ul nouam egritudine paciant euan
t' enim a grossis ppe intestinis nc a to
to corpore trahunt de ea de q̄ sit cura
dum nc debilitant sic illa ideoq̄ in
clisteribus standum p os aliqd ex ill'
sumendum nisi ab aliis mebris et
toto corpore aliquid influat ipis et
infra dicet q° casu ad cautelam sciaz
et subalar̄ euacuacionem oz pmitte
et infra dicet vomitus quoq̄ et vomi
cia in ea locum non hz nisi cum a sto
co et superioribus intestinis aliqd ad
ipā grossa mittat g̃uitas sup̄ vm
bilicum et nausea alit' autem nō cum
a vilibus traherent ad nobilia q̄ ē
maxie vetitū In yliaca vero egro
oportz q̄ talia sumant per os et
ppe vomitiua pmo reduacit enim
a genitalibus cum sint stōco associata
deinde clisteria inpont ad sciaz educ
tionem et humorum inferius tractione
cius cōmode non educant Quod si
nō sufficiant per os et forciora sum
mant simplicia et cōposita q̄ infra poc
in et ppe cum ab aliis influat illis ut
dictum ē Temp autem clisterizandi
et pponandi solutiua ventris ē cum iā
cibus in stōco digestus fuit ne aliqd
crudum ad intestina trahat p clistea
neq̄ medicina solutiua ventr' effica
at' vomitiua natura enim g̃uata ab
superiorimente farmaco solutiuo magis
g̃uat et molestat q̄re utriusq̄ eius
anteq̄m descendant vomitiua ma
tur' ex q° ipā valde terat a dolore p
cedente defeci q̄ in re vite valde timo
rosum esum ē et q̄ pdicta sunt acuta
et inflāmancia valde ul max ē cum
corpora ex dolore sint calefacta ne le

sio earum ad principalia trislat / t sumi
ipse cum distemperata seu bibita non sol
uant / ul' si soluant / non melius s; per
os et ylion ipse oportet / ut / principalia
custodiantur cum frigidis t stipticis et
arōticis puta cerebrum cum oxirodino t
cor cum ros; sandalis spodio camfora
epithimat' epar cum eisdem siccos ai
oleo mastiano vel de citonio ul' de mirti
no t pauco mastico sup asp'sō Quod si
statim peccant melius est tollerare si pos
sible est q' si non parum dabis ex gua
tis dulcib; ul' uileb· cum ca^d aq' inuat
enim talis potus cum cito penetret et
buedet / Q' si distemperata non soluant
iuuet' p inferi; cum collirijs· t p supi;
cum humidis mollificantib; maturan
tib; t abstergentib; ut / est / ius galli sim
plex ul' cōpositum t / deinde cum stipticis et
ponticis pirum supt' t / calida ipse Si vō
causa fuit stercus durum grossum et sic
cum intestinis inclusum cum ē due res
p'ma mollificat° duricei et / siccitatis ip
sius mollificati educ° p'ma rem complet
mollificatiua intern; t / extern; autem
per os sumendo inta pinguia carniu
ipse gallorum simpli^a et compoita ut
sup' in nro antidotario diximus / Spes
oleorum st; sisamini violarum t / amigda
larum nisi assit / febris tunc autem loco
eius dabis in potu aq'm ordei ul' prunorum
sebeste et / mirabar tamarindorum t / leni
encium t / aliorum fructuu siccorum et
libarum ut / malue viole siue citophas
et / spinachiorum t / mustillaginis fenu
grea psillij et / dactilorum z^m q' necitas
te docebit / et ex ipis expart' est / mel
casilat' sumpta t / distemperata complet
enim vtramq; s; oz ut / post / horum supa
onem moueant fortit' ut / descendant /
detenta et / feces faciant / descende deti
nentes et / clisteria si oz deinde cum p'
dictis exterius empla t / vnctiones et /
fumentationes ex p'dictis et / fricatio
tractiua ventri' cum manib; et / oleis p'
narrat' Tertiam rem complent / p'dicta
drumma riptica et solutiua distemperata
ipse t / per os sumpta si et / put / dispo exi
git / s; ad p'fectam curam et / in via pur
sionis arcadiua oportz ut / cū siccitatis
et / indurationis fecem aufferat omo si
g° causa siccitatis eius fuit cibus sicc;
et / paucus abet' cum p'dictis hbis et cum
carnib; coct' pinguibus t / iurabus ip'orum
a'ante cibum p'mittat matura lubrica
non ventosi ut / tarice pruna et / p'sica
deinde multiplicent abi multi intineti
noti Si vō infra ca^tas siccā et / intestino
rum desiccans et / condensans sic oz ut /
p'dict' utar' recentib; t / siccib; ut / lac

tuc' spinachijs attiplic' btī' solatro
portulac' t / mustilagine psilij et me
lone indo· t / tibes cum insidata cum
vino limphato cum aq' ipa Si autem
fuit / fortitudo retencionis t / debilitas
t / expulsionis intestinorum ministrabis
p'dicta lubrica quib; admistebis aliq'
dacta molestanaa ut / pirum cepis·
sela t / a^d cum mito sale et / si cum de
bili^{te} sensus fuerit / mistret in solu^{oe}
eius vera binet' et / pille sapino et /
confortabis deinde ntam t / spm cum ty
riaca t / metridato diamargarite theodo
rico t / regena t / cibabis eos carnibus
laudabilib; simul' si fuerit / ex debili^{te}
in laceat' ventri' Si autem i^d sit / q' co
lera ut / consueuit non mittat ad in
testina corrigat' op'lo epat' t / pori et
costis ut / superius dari ē Si vero sicci
tas fecum ex multam p'uocata ex
trahe feces cum p'dictis deinde adim
mistra ea q' innorant / vrinam non
cum retencione ventri' ut / sunt za
ur· bdelium inchiū excorticate lentes
et / pontica q' per se i^d faciunt / s; q' in
norando vrinam leuiunt / naturam
ut / sunt / decactuli passule dulces pe
mon casia et / similia q' i^d p accidens
opant' Si quoq; ex bilantate t / resolu^e
corpori i^d accidat / p'hibeat resolu^o et
sudor put sup' in cura cordis diximus
ut / abet' grossi t / viscosi q'ntum poterit
tollerare et / exponat' vent' t / iracio
nib; fris / inoracionib; fris et / quietib;
t / ab artib; laboriosis abstineant / con
suet' Simul' autem si ex lapide fue
rit / dolor causat; p'dict' humidis t / lu
bric' ac abstergentib; corrigat' t / educat
t' quib; admistenda sunt aliq' extrange
tib; lapidem in renib; t / vesica sicut
si in v'inacioib; lapidem frangunt / ml'
tomag' in p'pinquiorib; intestinis Si
ex venib; cum incidentib; t / educe
tib; put infra in cura eorum dicem;

Porro et si ex ventosi^{te} inclusa t
p'forante cum extenuantib; interius
t / exterius appriat' precens put / su
p' in cura inflacionis stoa epat' et /
splenis dictum Si vō ex ventositate tor
quere intestinu cura erit / ut / suet
supini in loco tempato et / manib; in
vnct' cum oleo de enula ul' nardino ul'
castorea fricet' vent' leuit' t / cum declu
sibili ad cōnte intestina et / reducete
ipsa ad situm t / statum p'stinu deinde
extenuatiua et resoluencia multi
t' p'dicta superi; et inferi; cum dis
teri et cauib; eleuat' t / cōp'ssione a
in manus repellat' ad superiora ut /
puemat / ad gracalia intestina dem

ve mre ventoset locus pprimet oleu
de keua cu vino albo ul' rutaceu loco
eius et vngat ex eis deorsum et stri
gant cura fortit' valde QS si causa
fuerit humor melicus licet raro co
tingat educant cu pprijs clisteriza
tis et sup' clisterizat' ut sunt sticados
dos polipodiu epithimu cortices ra
dicum mori borago et buglossa et suc
cis earum cum dya boraginato et dya
buglossata et dyacene Et sumpt' ut
e decoctio epithimi pille de lapide la
zuli et lapide armene et collirijs fi(at)
ex eis Iuuet et vent' quoqz et splen e
uaporet ex barmel sticados origano
et camomilla mareto decoct' et ppe
cum a splene influat istis Et siquide
sanguis congelat' fuerit euacuent
cum dissoluentibz et educentibz p
ut in stomaco diximus Si autem sit
apostema causa eius studebis cura
ciare apostema 2m diuisi tez speciem
eius put sup in stomaco diximus et
contingit plurimu qp pdicte cause simul
conueniant in calliditate dolor'. que oz
ut pdictas simul medicinas coniunctas
vel mic dcs ministrabis Et quoqz si ex
ruptura ul' de scesu intestinoz inosce
um dolor causat' cura erit due res
pma erit intestina ad locum ppium
reduce fit autem cum mollificantibz
cathaplasmantibz deinde in eleuacoe
cruriu ad manuu copssione suam re
pellente supius 2a e rupturam regere
cum ligantibz et consolidantibz emplis
et per os et iniectat' Et siquidem cu eius
fuit solu° continui intestinoz et fuit ex
ca exterioz puta uulne et passione
scindentez si penetret usqz in uelatuz
ipoz e mortale et maxime si in graci
cilibz fuit Inquit enim ypo. intestino
ruz si inscinditur alius gracilu no conglu
tinat' nec consolidat' Si vero no transeat
inpfunduz cu sup°ct. et conglutinantibz
regat q infra dicent' sima 2a. Et si
fuerit ulcus mundificare oz pmuz de
inde consolidare Si autez a ca interiori
fuit puta ab humore acuto punge
te acu et soluente effuso et collecto in
testinis tunc dolor erit non de gnere
colice vel phare vero sz mendose Et
ppe est de gne punctionis et erit do
lor pungens in illis cura excitat' ex
eo vz qp ipoz intestinoz dolor plim
ex ca frigida pueniat humorosa et ven
tosa ac fecaz constipacione quibz ca
appriata ut pdictuz e uina pstare
conuenit et fici noci tiz pnte pceditt
ad eius curam coit' stolidi et pudi
me' cu calidis apientibz ex quibus

dolor exasperat' et acuit cu ex eis tal'
humor subtilict et inflamet et bull
at acuitqz ad intestina efficiem et
trahat et ppe cu ab epate et cisti fel
lis ul' a toto corpore influat illis Re
ta itaqz cura e ut talis humor conplo
adequet' et obtundat' eius acuitas et
subtilitas inspisset' constipent' vie p
quas influit confortent' intestina et
educat' qp fluxit et h° pmuz cu rectifi
ca°e regimis et dicione ipius ad frigm
et humidum qp e notuz et cum frigis et
humidis leuientibz ec' clisterizat' pus
et sumptis deinde et ppe in colica q
lia sunt uiole malue nimbo pruna
sebestem furfur fenugreca et scola
clisterizata cu oleo violato zucaro
violata violato et cassiaf. et sumat'
pruna pforata cu aqu infusa cu ut
leb. cassiomilla et p scata cassief. cama
randi teremabin aq fructuuz et fructus
violat ul' de succo ros cu aq ordei et
granatoz mirsoz deinde pontica no
ta q conprimando effusam humiditatez ex
pmant educant q° casu epar cist' et
totuz corpus rectificet' put in cura pte
riae diximus Clisteribz quoqz addatur
oleuz onfantinu ul' ros succus portu
lace aqua sciat' vge pastor' spodiu et
adeps hirci et siliuz et anat' et galline
Et si ma inbibita fuit administrabis
cu eis yeram et scamoneaz cu pillu
lis de aloes et si expediat adminstebis
eis stupefacientia et ppe tyriacaz no
uam qui conferunt cause inpmenti ut
sup dictum e Et siquidez supera po
tens impetuz faciat ad os stoi. et vo
mitu puocet' si fatale fit si vero no in
ferius trahat' clisteribz fricacoibz ext'
moz et ligat' dolorosi foment' mor
dentibz et ventosis Siquidem humor
talis salsus fuit ministrabis cu illis sb
tilicancia et abstergencia q̃lia st' certam
siucis a uleb et scele. bauruc. et sali in
qntitate vero supius scelam decoctaz
et almira carpes quoqz condi condi
tos cu sale et aceto et pere adminste
bis agariaz cu collognitida et silia
Sterculs quoqz adip. dab' qp e hinc ex
tudini pmuz si autez in vino dissolui
t' et inunctiz cu oleo nardino et suspe
sum in collo ec' cu filo de lana alis qp
lupus comedit et sic i° qp comedit os
sa et i° e album et inuabis inuentu
suspensiz Et ex eis e cornu cerui ad
ustuz et cu vino inpotu sumptu qui
sedat sitim Si vo cu eius fuerit potus
ul' abus acuti puocet' vomitu cu aq. te
pida et oleo sisamino ul' butiro et p
pmet' lac conitat' q°qz regimen ad frm et

ventuosum. Et si causa eius fuerit
fames a spiritualibus visceribus missa
cura est due res. prima est mundifi-
catio fami cum clisteribus predictis
abstersivis et cetera. 2a est ut viscera spiritua-
lia medicentur prout super in prima sectione
dictum est. Si vero sit humor a cere-
bro missus eius cura erit cura ca-
tarri quam superius diximus. Si vero a
toto corpore ut in diarria est similiter
cura eius erit cura diarrie et fluxus
liquefactivi de quibus subsequenter
dicemus. Si vero compassio ex vicinis
apostematibus ut epatis splenis et
lactorum et mirach. Cura eius erit
cura apostematis illorum membrorum
que superius dicta est. 2a est mundifi-
catio et confortatio intestinorum. Si
vero causa doloris fuerit compassio
ad renes lapidem habentes cura erit due
res. prima erit cura lapidis renum quam
infra ponemus. 2a est mundificare
intestina a superfluis et confortare ne
debilitata retineant superflua et coli-
cam veram et gravem incurrat. Si
vero passio eius sit compassio ad cere-
brum apostematum et nervos compati-
entes spasmum vel tetanum cura erit
cura apostematis cerebri quam premisimus
et etiam spasmi. Si vero a causa ex-
teriori accidat quod plurimum est yliace
ut puta a mala complexione frigida et puta
impressa a potu vel balneo aque frigide
vento septentrionali vel sessione in la-
pide frigido. Cura erit due res. prima est
ut auferatur causa. 2a est ut calefiant
intestina per cibos et medicinas calidas
intus et extra per omnem modum quo frigidi-
tas, sicut in cura male complexionis frigide sto-
machi diximus. Si vero ab aere pesti-
lentiali accidatur cura eius est quam super
in cura in egritudinum cordis diximus.
Similiter a vena sumpta diximus. Si fiat
cura est ibidem prediximus. Si vero fiat
cibis ponticis et stipticis proprietatem habentibus
colicam componere atque causare. Cura
erit illos educere cum lubricis et pro-
vocatione vomitus et cetera in yliaca.
Regimen autem ordinandum est dux(?) cum
enim est cura cum aliud perfinatum(?). Cura
enim est ut regatur in aere temperato
calido ne fortitudine doloris et caloris
aeris resolvatur exercitetur pedibus vel
manibus vel revolutionibus in strato
quantum possibile est et dormiat. Deinde
quantum oportet et cetera pro solutione ventris
et super inanitionem nisi a causa calida
fuit abstineat vero et sitiant quantum
tollerare valeant donec repletio
corrigatur et cetera si a frigida causa

fuerit et ventosa et tunc sufficit eis
ius ciceris et gallorum antiquorum
et panis furfuratus simul cum aliis et
vinum antiquum et aliquid extenuantibus
ventositatem. Galienus vero ait quod
operator quidam cum sentiebat colicam
dolorem surgebat se non plus cuncta(?)
comedebat autem cum pane alba mil-
lium derelinquentes consuetam gesti-
onem bibebat autem per totam diem
nichil ad vesperum vero incenatus
deinde dormiebat per totam noctem
mane surgebat sanus et indolorabilis.
Sic ergo attendendum est nisi ad resolu-
tiones producantur propter doloris vehe-
mentiam et cetera et cetera in yliaca
tunc enim expedit ut cibus sit facilis
digestionis et boni nutrimenti leni-
tivus lubricus et abstersivus sicut est
aqua carnis dissolute vel distillate
et colate et cetera columborum iuvenum
non pinguium et gallorum iuvenum
vitelli ovorum sorbilium medulle disso-
lute in iure vel vino et quod optimum
ut in iure eorum ponatur cartamus
aliquid lib. seu vetere polipodium
turbith vel scamonea dissoluta ut
incitet intestina(?) et condiri cibaria
cum porro allio sale et speciebus puta
cinamomo zinzibere origano pipere ci-
mino et aniso. Ex fructibus quidam
caricae et passe dulces et capperes
conditi cum aceto et ex oleribus
que grossa viscosa frigida stiptica consti-
pativa et ventosa. Si vero a causa
calida fuerit quies est magis necessaria
convenientes et sompnus super repletione
nec plurima abstinentia et cibus conden-
tes(?) lenes et lubricus frigidus ut est ius
herbarum et fructuum predictorum super
in cura pungitivi doloris et potus
aque ordei. Vitet vero stiptica et
pontica nisi cum causa illa insistet in-
testinis ex alio ut communiter competunt
ut ibi superius dictum et cibus diffi-
cile corruptibiles et fructus ex cau-
dio in aqua decocta in mensura quam ius
malorum granatorum sicut Galienus
ostendit et potus etiam frigide
non vitet frigoris si siticulosus et hora
estatis fuerit si ius galli decrepiti ne-
gatur vino minuto est communis et
cotidiana cum quibus repletio est
nociva et retentio fecis et vento-
sitatis potentium exitum. Animi vero
accidentia per se nocent omnia ex omni
causa inquirantur nam excitant et
debilitant per accidens autem quando fuerit
incipitur nam inflammat et instigant(?)
et distrahunt a dolore specialiter autem

conferunt eptimn nam inflamat et in
frigidant et distribuunt a dolore spe
cialiter autem conferunt in ira et indig
natio in eo qui est ex causa frigida
Secundum ysteria et humor in eo qui
est ex calida Si vero ei ab apate
stomachi dein fiunt Regimine vero
pensimi infra ponemus Circa cura
tionem ultimo dolorum insurgentium
est instandum secundum diversitatem specierum
quorum unicuique queres curationem
in propriis capitulis ubi de eis dictum est
vel infra dicetur positis in genere cu
rationis ad dolorem ventris et spes
eius et nunc simplicibus medicinis
quibus complexi habent et debent
ab subinctorum medicinarum compo
tarum denominis quibus valent ubi
simplices non sufficerent pro complexi
Sciendum ergo quod ex eis quedam sunt
enemata quedam collirii quedam
vomitive quedam sirupi quedam elec
tuaria quedam trocisci queda potiones
quedam pille queda empla euapo
rationes quedam unctiones queda
balnea quedam olea et quedam ven
tose Et ex enematibus sunt queda
ad frigida et flaturam Ex quibus est
quod dixit et est Recipe florum camomille
melliloti absinthii paritarie cala
menti origani malve ana m. j fe
nugreci et seminis lini ana ℥ j. ciceris
x. ysopi ℥ j. cimini anisi feniculi ana
℥ furfuris pugillum unum bulliant in
aqua fontis et in parte dissolvantur
mellis communis ℥ ij olei anetini
℥ ij. salis communis quod sufficit Oportet
autem ut forma clisteris sit secundum melio
rem modum et est ut foramen eius
cane sit ita longum ut cito inficiatur
et quantitatis eius secundum quantitatem corporis
et etatis similiter et enema sit calidum
in hoc cum tepidum in alio vero
frigidum Tempus superius dictum
est ut cum cum digestus fuerit cibus
et pertransierit et est secundum Galienum
post sex horas sumptionis ipsius
et plus Sitque modus iniectionis
suavis Ad hoc canella clisteris inun
gatur oleo dulci et impellatur ene
ma cum expressione continua ut
aer non simul impellatur cum eo et
suavi micalia forti et placata sitque
corpus super genua inclinato capite
situatum et quandoque oportet elevare
crura et ad superiora inclinans im
pellatur Sitque situatus infirmus
super ventrem micalia vera et pla
ca et super renes et dorsum micalia
non vera et nefectiva et super latus

patiens deinde venter manibus
fricetur et moveatur et quantum diutius
potest retineatur deinde non cum
tur quod si non exeat collirio minuetur
Et si non sufficit iterum repetatur
clistere cui addatur plus salis
et excitet expulsivam Et quandoque oportet
miscere calidiora aliqua ex predictis
que magis expediunt Aliud salu
tum ex inventione mea Recipe men
talis assari sticados malve camo
mille absinthii et nasturcii et ve
tice et paritarie centauree utrius
que sicce ana m. j polipodii ℥
ij anisi seminis cimini ana ℥ s. car
tami coloquintide pinus porcini
ana ℥ j bulliant in aqua fontis
et in parte dissolvantur mellis communis
℥ ij. cassiafistule ℥ s. yerepigre ℥ s.
baurac ℥ j. olei de ben ℥ j reducit
enim flatum et ventositatem et sedat
dolorem colice et placare et sanat
si deus voluerit Aliud Recipe baurac
℥ j. tere et dissolve in aqua rute
vel oleo eius et clisterisa expertum
est Aliud Recipe assari centauree rute
sicce et seminis eius bulliant in oleo
antiquo cum coloquintide pulvis ℥
s. clisterizentur et quandoque additur
yera quia ima est in iunctis intesti
norum et tunc intercisa et in
viscosa educit enim eam facile

Aliud Galieni ad colicam vento
sam Recipe seminis apii aneti dauci
et ruti sicci ana ℥ j bulliant in
oleo antiquo vel subtilis [illegible] d.
inde colentur et in colatura dis
solvantur adipis anatis vel anseris
vel galline liquefacte ℥ ij et i
mitte, sedat enim dolorem quod si non
sedaverit rursus idem intromittendum
Et si non sedatur iterum adde illi
castorei pulverizati ʒ j et si cum
hoc non sedatur adde opii ʒ s.
Et quandoque cum solo oleo rutaceo clis
terizantur et quandoque miscerant butire
lauri ʒ j. Aliud Rapionis laxativum
humoris flatici Recipe camomille mollis
ficuum asbestem et ficuum et se
minis lini alte ana pugillum unum deco
quantur in aqua lb. iij donec re
maneat lb. j et s. et coletur
et fundatur super eam olei in tum
℥ ij salis ʒ ij baurac ʒ s. baurac
ʒ s. nitri et zuccari ana ʒ ij clis
terizentur cum eo tepido valet ad
colicam cum febre acuta cum magna
est sicca et cum flatum ex aliis in
fluit illis adde nitri Aliud ad do
lorem colice frigidum absque febre instrat

colloquintida cum predictis rebus ʒ ß. deinde coquantur et colentur deinde sumat castorei ana ß et colloquintide recte ʒ j et quarta et centaure ʒ ij mell. ℥ ij sal. recti ʒ ij baurac ʒ ß clisterizetur cum eo tepido et ex his hominibus sunt qui addunt sapinum bdelium armoniacum et opoponacum Aliud ad colicam ex ventositatibus R centaure minoris agarici absinthii granis lauri gariofilorum hypericon et in quantitate convenienti dissolvatur fellis thaurini ℥ ß olei amigdalarum amararum et baurac quod sufficit et clisterizetur precedenti clisteri ex lacte vel ydromelle et aliqui addunt piretrum

Aliud ad colicam flatuosam

Aliud ad colicam flatuosam ex retentione fecis R origani sticados azari centauree maioris altee vel semen eius loco altee seminis lini ana pugillum j ana fenigreci seminis urtice ana ℥ ß olei amigdalarum dulcium baurac et salis communis quod sufficit mell. violati ℥ j et clisterizetur Et sunt aliqui qui addunt succum sicle et cetera cum ista accipite confluit intestinis et deinde si oportet supponatur cum collirio de pane porcino Aliud absti… sum magna … bulliat furfuris frumenti pugillus j pericos aristolochie rotunde ana ℥ j stercoris columbarum stercoris canis comedentis ossa ana ℥ ij et dissolvantur magna p… dictorum et terbentine et baurac ana ʒ ij mell. rubei ℥ ij olei de been ℥ j fiat clistere. deinde si expediatur supponatur cum radice brionie Aliud ad colicam frigidam absque ma… R olei antiqui ℥ ij Galieni et eo temperato cum adipe anatis fiat clistere calefaciet eum et non transit et quando misceatur cum alkitran ʒ ij et quando bulliant in eo origanum calamenti pulegii sambuci asse aneti radicum lilii ana ℥ j et clisterizetur Et aliqui faciunt predicta bullire in vino vinoso antiquo Et alii clisterizant solum cum oleo sambucino vel de zipheno et calefiat sepe venter cum panno calido Et quando clisterizatur fimus columbinus et propter causas cum succo camomille Aliud ad colicam ex siccitate R ex decoctione aviculi hirundinum et capita et pedes agnorum edorum et ventris iuvencum et bulliant magna et in parte dissolvantur olei sisamini vel ex amigdalarum dulcium et clisterizentur Et aliqui cum ure

gallinarum pinguium Et aliqui cum lacte asinine clisterizentur humectat et impinguat Aliud iuvat ad colicam calidam ex infusione colere ad intestina R olei rosati ℥ ij dissolvantur in aqua decoctionis violarum Et clisteriza. vel accipe oleum citoniorum et cum aqua violarum et simul misce et super adde spodii ʒ ij et clisteriza et si quid influit fuerit flatuum super adde … et karabe loco illorum Aliud ad colicam ex apostemate fit R olei laurini ℥ j olei de olivis partem j adipis anseris partem j clisteriza est enim mirabile remedium Et exterius adhibe emplastra facta ex abrotano et aneto caminino et mellitoto et reliquis quibus curatur tale apostema Aliud preparat ad frigidam flatuosam et ventosam R camomille aneti ana ℥ j ʒ ß centauree rute liquiritie feniculi greci seminis lini ana ʒ x apii ameos calamenti mente ortensis ana iij cari carui viij coquantur magna est in parte mittes mell. ℥ j absinthii j olei olivarum sisameleon ana ℥ j sambucini lenticuleon ana ℥ ß mt ʒ j et fiet clistere Et ex eis que valde conferunt est emplastrum de abrotano factum cum aspalte Et emplastrum … factum de granis lauri

Ad colicam melancolicam

Ad colicam autem melancolicam clisterizatur polipodium cum sale indo et epithimo borragine buglossa et melle Et ex colliriis est collirium almansoris R sandalorum ʒ ij colloquintide scamonee ana ʒ iij et ß et mell. quod sufficit usque ad spissitudinem decentem et fiant … colliria Aliud ex radice brionie vel radice panis porcini iunctis cum oleo anetino et valet ad frigidam flatuosam et ex fece. Aliud ex hoc R lici ʒ j mirre storacis calamite opii thiri ana ʒ j … ʒ ß Conficite cum succo cinoglosse et impositum teneant per horam sedat dolorem stringit viam compungit … et dormire facit

sedat

Aliud quod dissolvit ventositatem R cimini foliorum rute viridis ana ʒ j bothor marem et est radix pirete vel nuli … ana ʒ ij mt ʒ v pulverizent et conficiant cum melle et coquant ad spissitudinem et fiant colliria et ungant oleo de ruta vel nardino vel de kerua et immittant cum oportet Aliud abathi R stercoris … salis gemme et baurac ana ʒ v terant

Confectio suppositorii

et misceantur cum melle ℥ ii et coquantur ad spissitudinem et inungantur oleo et imittantur. Confectio suppositorii quod solvit ventrem contritum et purificat intestini solutivo et nominatur suppositorium album. Accipe boracis ʒ x. colloquintide interioris bdellii sagapini ana ʒ i. scamonee ʒ ii et s. et fiat collirium ex eis.

¶ Aliud aboali. Accipe conteratur ruta cum aqua mellis donec fiat illud de sit linimentum et ponatur medietas ipsius de cimino et 2ª pars de nitro et sumantur glandes longitudinis vii digitorum vel fiant ex oleo rutaceo cum castoreo et melle et felle vaccino et boracis ana ana s. sagapini bdellii colloquintide et altee ana ʒ quarta et fiunt ex eis glandes ad maciam flaticam. ¶ Vomitum bonum ad pharam frigidam viscosum grossum simplex sicut est vel calidum vel aqua decoctionis seminis raparum vel raphani maioris simplex vel cum aceto squille et vinum infusionis asari per noctem ana et aqua mellis vomite vel infusionis elli albi. ¶ Aliud ad colicam sumatur aqua decoctionis atriplicis et bibatur sola vel cum aceto et oleo violato. Aliud ad ventosam accipe seminis aneti ruthe et bulliant magnum tepida cum oleo de nucidem vel cum enula sumatur. Aliud vomitum et est ras et est forti accipe cataputie mecevomice nigelle seminis raphani et aneti ana equaliter salis indi baurac ana partem s. dos ʒ iiii cum tepida et quandoque additur in ea ʒ quarta de candisi. Syrupus conferens colice et plurime flatice et ventose accipe calamenti origani ysopi ortensis croci ortensis san. succi ana ana i. siseleos anisi ℥ s. men. fu. a. cori ana ℥ s. squinanti seminis petrose ana s. floris violarum maiorum boraginis buglosse mellis conservati despumati lib. ii aceti squillitici ℥ iiii imperia bulliant et galange gariofili ana ʒ ii. spice ʒ i. et quandoque sufficit syrupus melle squillitico cum gelenjabin ana ℥ i cum aqua anisi et feni. Item opatium syrupus de ysopo et calamento quorum descriptiones posuimus in antidotario nostro. ¶ Syrupus conferens colice et plurime calidis accipe endivie lupuli lactuce portulace foliorum timori rubi et solatrum aceto felle ana ℥ i. prunorum sebesten nimbarum ana ℥ ... XXX liquiritie violarum rosarum ana

Syrupus

℥ i. zuccari lib. s. succi citoniorum et aqua rosarum ana ℥ iii. imperia rara bulliant spodii sandali utriusque ana ʒ ii. succi granatorum mirsorum ℥ iii. et quandoque sufficit syrupus violatus simplex vel de succo violarum et ipse cum volueris salvum magis tam collectam. Syrupus ad colicam non vera que est ex lapide renis accipe. remedieos came pitheos saxifragiorum et ciceris marmoris paritarie capillorum veneris osmundi celedonie scolopendrie cum radice endivie cum radice cicoree epatice buglosse armoniaci sicle pentafilon filipendule ana ana i quandoque radicum eorum ana ℥ s. lupuli malvarum seminis violarum florum boraginis acori enule radicum nucis cardonis et grundinis saxifrage et milii solis ana ℥ i siliris ana feni seu api anicos cerdaminem marcedonia azari meu squinanti ana ℥ s. caricarum x. seminis petrosi radicis raphani ana ℥ i. s. sparagi brusci casie lignee ana ℥ s. prunorum sebesten ana 30. seminum communium ciceris nigrorum ana ℥ iii. seminis lactuce portulace scariole ana ℥ s. ordei mundi pugillum unum gummi dragaganti lapidis iudaici lapidis qui invenitur in spongia marina ana ℥ i. medulla ossium cesorum betonice ana ʒ i. aristologie cum longe et ro. ana ℥ ii. alkekengi ℥ s. passularum enucleatarum zuccari lib. ii. mellis rosarum lib. s. succi capillorum veneris et scabiose succi urticarum purarum depuratarum ana lib. s aceti ℥ iiii et sit radicum vel squillitici et quandoque additur cum volueris quod laxetur hinodactilorum et corticis radicis felli ana ℥ ii. polipodii ℥ iiii. et aromatizetur cum cinamomo et cubebis et spica. Electuaria ad colicam frigidam dyacalamentum dyambra et fortius est dyacizion et ad ventositatem dyagalanga.

¶ Confectio de seminibus et fortius est dyaciminum et tyriaca antiqua et similia. Ad eam que est ex constipatione facit dyacassia fistulatum et dyaprunis et valent etiam ad colicam calidam et dyarodon et dyasandali quorum descriptione supra diximus et in antidotario nostro. Et confisi ex predictis simplicibus posses etiam conficere electuarium secundum tue intentionem. Similiter est potiones ad maturandum et solvendum ut vomitum vel secessum et plures in antidotario nostro eligere potes ad hanc

et q̄ volueris si voluer

egritudinem si voluerit. Ex pillulis ad colicam
frigidam flatuosam sunt pille de sapino
de sarcocolla de oppoponaco pille in-
fetide pille de euforbio de colloquintida
et pille de quatuor rebus expertissime
quarum receptio est Rx. pulpe collo-
quintide sapini salis gemme dyagridii cocti
ana partes equales terantur et confici-
antur cum succo porri dosis a ʒ i usque
ad ii. Ad yliacam vero magne et yere
logodion et colloquintidos et benedicta
et mistinum. Ad stenopticam filonpos.
Ad colicam calidam et coleram pille de
yera gal. de reubarbaro quarum receptio
est Rx. pulveris yere galieni ʒ i ℥ agarici
reubarbari ana ʒ ii vel dyagridii
cocti informentur pille cum succo rosarum
et pille in[...] quas in nostro posuimus
antidotario que valent ad febres colicas
egritudines de genere colere citrine et
sanguinis et ad meliconiam pille de collo-
quintida de lapide armeno et de lapide la-
zuli. Ex emplastris ad colicam et yliacam
frigidam est emplastrum de granis lauri
et de aliis et relatum ad andromacum
et relatum ad herc. silicatum et syna-
pisinum et relatum ad andromacum can-
terizans ubi opportet. Et emplastrum ad co-
licam eligas ex hiis que dicta sunt
in cura preterite et ex dictis simplicibus
componere poteris prout opportet et sim-
pliciter unctiones et cerota. Et ex eva-
poracionibus quedam sunt humide et
sunt ex spongiis filtro toto vel lana
infusis in aqua decoctionis predictorum
anodinorum. Et quedam implentur ex ea
vas eneum vitreatum vel vesica et ap-
plicatur ventri vel ypocondriis. Et quedam
bulliunt ex terra ventositatem et
quedam fiunt sacculi ex quibus quidam
sunt sicci. Quedam ex sale milio vel
panico fiunt nec valet nisi in cura
humida et ventosa et quedam ex pari-
etaria in vino cocta. Et quedam sunt
temperati ut qui fiant ex camomilla
absinthio et semine lini. Et quidam
ex aliis puta semine lini fenugreco
radice altee violis malva camomilla
melliloto et specie mollitiva nefretica
cum bulierint in aqua et vino et ap-
plicantur super renes. Et balnea quoque
et olea que ad frigidam sunt oleum
anetinum abrotanum de lilio quod habet
virtutem [illegible] oleum castorinum. Et
ultimum est oleum [illegible] et ad vento-
sam oleum [illegible] nardinum et de
enula et de [illegible] ad utrumque. Ad
calidam oleum rosaceum et violatum
et de semine melonum et de scorpioni-
bus ad nefreticam oleum de piperibus

ventoso quoque debet esse magne cum multa
flamma et sint de vitro vel corio vel de
argilla. Clistere educens flegma grossum
et ventositatem si deo placuerit Rx. fur-
bee ana ʒ i stecados ʒ ii cimini ana ana
ʒ i baccarum lauri ʒ ℥ asse fetide ʒ ii
mellis et salis ana ʒ i bulliant in oleo
antiquo vel vino veteri et fiat clistere,
unctio ex butiro confecto cum pulvere
colloquintide super umbilicum solvit ventrem
et curat colicam si deo placuerit. Clistere
benedictum quod nobilibus cum suavitate
educit flegma et meliorat humorem resol-
vit omnem ventositatem et simul coli-
cat Rx. anisi triti polipodii triti ana
ʒ ii bulliant cum aqua libris [illegible]
lb. v. et dissolve yerapigre ʒ i mellis
ʒ ii salis ʒ i olei violati fiat cum ite-
ratione si opportet. Regimen preservativum
ad colicam et yliacam cum apparent
signa replecionis et incepcionis ex tor-
sione punctione et dolore [illegible]
opportet ut minorentur repletio et
[illegible] abstinentia et evacuatio
cum vomitu et fluxu ventris cum cli-
steribus predictis. Deinde cum aliquo
solutivo leni. Deinde si expediat cum
forti premissa digestione cum apparent vin-
cimus(?) cause replentis. Et ex digestivis
bonis in via preservationis ad colicam
veram et yliacam et non veram
seu nefreticam est [illegible] vinum bessamicum(?)
de thimo et sumatur quolibet mane
cochlear unum huius pulveris cum vino
albo subtili Rx. seminis anisi feniculi
apii fenugreci ana ʒ i et ℥ squinanti
ʒ v. Item aliud fiat vinum ex trifolio
vel pentafilon vel bethonica et ger-
mine contritis et positis in vegete cum
vino in vindemiis ebullit de quo sumatur
medius ciatus ante cibum cum pulvere
zeduarie sumptus. Ex solutivis lenibus
est talis tragea experta et si sit causa
febre vera et inendosa educit enim
humores grossos qui sunt causa ut
usque et etiam calculos Rx. turbith
boni thimo dactili ana ʒ i esule ʒ ℥
piperis longi ʒʒ spice ana ʒ i macropi-
peris ʒ i croci ʒ ℥ lenistici gremoze(?)
solis seminis genestre saxifrage ana
ʒ ii medulle cartami ʒ i zuccari
quantum sufficit de qua sumatur cochlear
unum semel in mense et desuper bibatur
parum aque calide tepide. Et sunt
qui addunt caudas gallorum et cica-
darum et cineris scorpionum et cantha-
ridum in hyeme et in frigidis circum-
stantiis estate vero et in calidis non
addantur sed sumatur loco eius mellis(?)
cassie fistule cum aqua [illegible]

nato bono regimine et est ut in principio
cibi vel ante prandium sumat aquam citri
nigrorum cum semine melonis. deinde
sumat subtiliantia et infrigidantia
et a contrariis abstineat. Item sumat
post cibum tragream confortativam
digestionis et resolutivam ventositatis
que est R. gariofilorum nucis indie ʒ. ß.
galange ʒ. ß. zz. ʒ. i. granorum paradisi
quartam an. feni. an. ʒ. iii. liquiritie
ʒ. ii. seminum melonum mundatorum ʒ. iiii.
zuccari unum cui sit subtile vinosum

Ca. 2m de cura vermium

Capitulum 2m de cura vermium

Quia vermium (cura)
existentium multi ex causis
calore ut potuit predicti
capitulo rebullimus ut lo-
queremur de ea latius.
eorum genera causis et signa et medi-
camina investigando propter quas cum sit
accidentium plurium horrendorum et
mortiferorum ideo de ea ad presens loquemur
prout ministrabit gratia salvatoris.
Sciendum igitur quod secundum Galienum vermium
tria sunt genera scilicet lumbrici
rotundi ascarides subtiles et parvi
Et 3m genus est eorum qui lati vo-
cantur et cucurbitini lati et longiores
ut parte altrinsecus sibi continuantes
ad modum cordule seu sagelle sicut
sensus declarat. ¶ Causa autem in
generatione ipsorum triplex est materialis
est humiditas insipida alba viscosa
nimium condensabilis et congelabilis et
talis est fleuma non solum rubea nec
nigra licet effundantur ad intestina
cum sint site dispositionibus sibi incon-
densabilis unde et nimis calide et
frigide saporis contrarii generationi
et conservatione ipsorum ut quia amare
vel acetose valde quibus necnon
color dissimilis quia citrinus vel niger
non etiam sanguinis licet sit conve-
niens propter saporem quia dulcis
est ad intestinorum vacuum non infun-
ditur sed a natura stricte in venis ut
thesaurus conservatur existens
proportionalis et necessarius gene-
rationi nutrimento et augmento
membrorum radicalium et carniformium
quibus in calore est similis non
sic vermibus localis est intestinorum
vacuitas in qua ipsa materia statis
ut superflua quia ex indigestione et
ciborum multitudine et regiminis calidis
aggregatis cuius consideratione eorum
generatio in etatibus omnibus est et
in tempore proportionali et magis in quo
diu manet et conservatur profunditate
et circumvolutione intestinorum simul
ipsorum eius adherente viscositate
et debilitate caloris ipsorum ibi
inveniens non regulata corrumpitur
et putrescit sic calorem accendit
qui cum nequeat eam consumere
eius humiditatem resolvit et grossum
condensatum dimittit nec rectificat
sicut ignis materiam licet putridam sibi
subiectam quam consumere nequit
rectificat consumendo humiditatem
vel minuendo et grossum relinquendo
liquidum sic ipsam rectificat con-
densando et cum influentia con-
stellationis cooperante natura corporis
formam et figuram vermium imprimit
in illam adhuc finem ut materiam
putrescibilem in illud quod minus
malum est convertat et residuum putre-
dinis natualis in intestinis aggre-
gate vel aggregande consumant
se pascendo ex illa cuius caloris con-
sideratione ut disponentis ipsi efficientis
cause dixit ypocras in amforismo
eos maxime in senibus et incipi-
entibus ultra etatem dentium plan-
tatam generari. Ex quibus iam
causa efficiens eorum nota est. Et
est triplex disponens ut calor putre-
dinalis operans ut natura perficiens ut
supercelestis influentia prout auctoris
dixit sic enim est videre in animalibus
exterioribus mundi que non generantur
ex semine ut sunt musce scarabones
qui ex stercore bovis et vespere
que ex carnibus generantur equorum
corruptis cum eum calefiunt calore
solari in ipsis agente et nequeunte
eas consumere depurantur et conden-
santur in unum et natura supercelestis
corporis scilicet constellatio formam
et figuram talium vermium diversorum
secundum diversitatem materie et aptitudinis
eius ad eos imprimit. Ut auctor dixit
propter melius quod eum ex putrida tali
materia generentur talia animalia melius
est quod dimittat secundum suam putredine
purum et residuum eius et alie ag-
gregande putredines consumant
sumpte et commisse in nutrimentum
eorum existentes in acre terra et
aquis que multiplex moris nocive
hominibus melius est quod quod permaneat
sic. Ex contrario hoc est quod secundum
naturam enim si quod melius est agit et
minus malum agit sed minus malum
est quod tale fleuma putrefactum in concavo
intestinorum remaneat que sunt

ut dictum est deputata collectioni pu[tre]
dinis et expulsioni ipsius colera i[n]
bet coadiuvante ex coordinatione
ne[c]ia ad illud quod quod talia vomi[ti]
g[e]n[er]a procreent[ur] tunc sicut dictum
sit quod ph[isi]c[us] in horrendo accidentium
sequent[ium] sit in q[uanti]tate fuerunt i[n]
moderati tunc enim solum innatenetu[r]
quod positum est faciunt absque nocu[men]to
ut sup[ra] de emoth[oic]a intestinorum est
dictum sed si in q[uanti]tate superfluant
continua vel discreta accidentia pla[ga]
inducunt et etiam mortem sequunt[ur]
ut statim dicetur nec obstat quod ibi
est dictum quod colera intestina herit
expurgare quia illud non est semp[er]
et tunc quando generant[ur] ip[s]i cum tunc
occultet[ur] collera et fla[gma] h[abe]t in eis
quo et pori obstant[ur] mittentur
coleram ad intestina Et ex accidentibus
eorum horrendis est quod est quia
in loco in quo generantur ip[s]i tunc tunc
occultet[ur] colera stillet in intestinis
faciunt accidere colicam et plura
ut sup[ra] dictum est sic locum gene
rationis ipsorum intinctu angustiati
et consumptionis principalit[er] p[ro]pun
gendo cont[inue] n[atura]m offendunt et tur[ba]nt
in uxore tunc febris addere tunc cum co
[ser]vant eorum naturam in tinctu et in
flamant eos et coleram sup[er] eos effun
dat ad furiam et motum inquietu[din]i
cibum incitat ut convoluti intestis
actualit[er] pungunt et quandoque [per]fun
dine tendunt fugiendo contra
intestina mirant ventris perforent
et cutem ut exeant nude et multi
dixerunt licet sit raro et incredi
bile et consequent[er] subiciendo
cibum famis generatur canina etquod
bolisimus et casus virtutis oris stomach[i]
propter ascensum eorum ad ip[su]m et tunc
quandoque vomitu expellunt[ur] quod est ab
horribile valde et quandoque infrigidant ex
trema et quandoque per compositionem et propter
utrasque dispositiones pectus tremor cor
dis angustias maxime in hora co
mestionis insurgunt que est de 2[o]
in hora somnii tunc enim quiescendo
cibum et stomacum ascendunt et superio
et sic talia accidentia causant Ex
genere dinsitas ad inferiore causa nalis
et localis prodit materia enim ipsorum fla
tica aut viscosa valde inseparabilis
aut parum aut mediocrit[er] Ex prima v[er]o
exeunt in superioribus intestinis scilicet
gracili seu yleon et yeiuno quandoque generant[ur]
longissimi dicti dicti cucurbitini Ex
ea que est parum viscosa adherente
recto et feribus corrupti et stibalares

commixta generant[ur] rotundi Ascarides
subtiles et parvi Ex media generantur
lumbrici de genere longarum existentium
quia quandoque secundum palmum vel cubitum
prolongati apparent in mediis in
testinis scilicet colon et orbo et communi d[e]
tiores sunt lati aliis longiores tunc
ex materia putrida vehementiores adhe
rentie generantur et in loco superioribus
principalibus situentur magis propin
quo et minus nocivi sunt parvi
ascarides et subtiles ad modum euste
scilicet spire generantur tunc a superioribus prin
palibus sunt magis remoti et propinq[ui]
ano ut facilius expellantur licet
ex materia magis corrupta quia ipsi si
dimittantur diutius ut augme
tentur et ascendunt superius mag[is]
fiunt nocivi tunc ex magis putrida
materia procreent[ur] sed lumbrici medii
sunt maliores et cum diu retineat[ur]
omnes febres per eorum corruptione
ascendunt et augent Et vermes
quidem sua h[abe]nt indicia tunc enim
exeant antequam morbi fiant vel
tunc in febribus acutis exeunt vivi
vivi significant virtutis expulsive po
tentiam Et est signum bonum tunc
vero mortui malum quam multam
scilicet caliditatem mortificantem eos de
mostrant[ur] Et siquidem parvi exeunt
mali sunt cum materie putrefacte
inobedientis multiplicatione de
dant sed cum fuerint permixti fecu[li]
bus boni sunt et propter eius indeclina
tione emittantur vel finem status no[n]
in temporibus precedentibus morbi
unde ypo[cras] Inquit bonum est si lum
bricos ad mixtos habuerit stillet
cum stercore si vero permixti sunt
sanguinem malum est quam nocivitatem in
testinis stomaco et corpori manifestant
aquo stomaco si vomitu exeunt
horribile est et malum tunc malos
humores in stomaco esse ostendat
si generant[ur] ibidem vel si causa querendi
cibum ascendant n[atur]am impotente
in repellendo eos demostrent

Signorum vermium queda[m] s[un]t causa
eorum quam Quedam sunt intrinseca
comma Eorum autem queda[m] s[un]t signa sumpta
ex his que consecunt[ur] in mediate
ipsos generatos ut est mordicatio pu[n]
tio intestinorum et gravitas prope et
commotio que immediate eos generatos
secunt[ur] ut dictum est unde non s[un]t certa
ex eo quod talia ex humoribus coleri[cis]
ibidem retent[is] fieri possunt ut sup[ra] de do
lore intestinorum est dictum Quedam
sunt sumpta ex his que mediante se

senciunt cum nocumentum eorum ad superiora
extenditur membra scilicet cor stomacum
cerebrum et illa sunt que dicta sunt supra Ex
quibus sunt quod stringent dentes et abstrin
gent labia semper et cum dormiunt acci
dit eis masticacio huius virtutis motiue
ex eo quod comestio eorum illa hora co
mouet ymaginacionem que imperat
motiue ut moueat genas ad masti
candum ac si comederet solimo Et her
minis sunt etiam cum ex illis causis possunt
accidere que sunt note Quedam alia
sunt signa ex accidentibus ipsorum genera
cionem sumpta et talia sunt quando pre
cessit paucitas et corrupcio digestionis
gulositas et appetitus multus et assidua
cio ciborum flaticorum corruptibilium
humidorum quare ipsas propter ut lac caseus
frumentum et similia et hec eciam non
sunt nota non enim notum est quod ex pre
dictis lumbrici generentur et vermes
Alia vero sunt ex essencialibus sumpta
que comitancia dici possunt ut sunt
ipsorum euacuacio et apparicio exitus eorum
per vomitum vel secessum Uerum tamen
euacuacio non est semper sed cum iam quasi
victi sunt a natura ut cetere vel sin
thomata expellantur quare oportet
alia certiora expellere querere a pri
cognoscendum et certe vel predicta certi
ficare Certificantur autem si omnia sil
vel conjungantur vel saltem fient vitam
magis propinqua Impossibilis enim est
certa ... quorundam cognicio ut
Galienus ait sed coniecturalis possibilis
Cum ergo consideraueris quod cause fac
tores ad eorum generacionem precesserint
eorum accidencia et sequencia et tenens
accidencia et que sunt dicta coniectura
bis adesse et cum in eorum exitibus appa
ruerit vermes per vomitum vel secessum
eorum certificabis cognicionem Hec
enim est doctrina medicorum et principis Ga
lieni seruanda in dictis et dicendis omnibus
causis et egritudinibus cognoscendis ot
...... Quorum signa non sunt inseparabi
lia non perdurancia nec etiam per se opera
distincta Signorum vero ipsorum quedam
sunt longe propinqua magis et sunt ignicio
oris stomaci mordicacio ipsius cum punc
tione et grauedine et tumor ibi prop
ter quos casus appetitus et difficultas
transglucionis nocumentum ex cibo et lu
bricitas et fluxus saliue et quos nocet
pulmoni et cordi propter vicinitatem sua
unde accidit tussis et tremor cordis et
diuersitas pulsus et compunctus et cera
tacio non secundum ordinem et cum pigricia
et accidit pruritus et nitimitus et in
pulpitacio et apricio oculorum cum decli

clinacione ad clausionem et accidit
eis ut nec rubeant nisi offusionem
et quos tendunt eorum ventres et
fiunt ydropici et quos superuenit fluxus
ventris cum lumbricis vero et rotundis
appetitus contra plurimum multiplicatur quando
elongantur a stomaco quare non
nocent ipsi et rapiunt cibum et compo
nent tempore famis motu forti nocito
debilitante virtutem et sunt cum puc
tione et grauedine mordente in eo
quod sequitur umbilicum Quos autem
sunt penitus cum et inseparabilitas
commocionis apud ipsum et inueniunt
huius eos sub ypocundriis sunt et dorso
et ex situ unius cuiusque genus differt ge
neracionem cuiusque Cura communis est
quoniam res prima est regimine si enim cu
prima generacionis ipsorum est nutricia
regiminis in cibis et potibus et malis
diminuendo et corrumpendo digestionem
multiplicans flegma quod est grossum fri
gidum et viscosum ergo si cura or
dinata est quod prius oportet causam
abscindere primum in cura et regimine
emendare Secunda est ipsorum interfectio ut
facile educantur nisi enim interficiantur
curacioni non obedit nimium enim tenentur
in intestinis Et adherent contra dispo
nem cuius dissolucio est difficilis tercia
est eorum euacuacio si necesse co
mortuos nedum viuos natura expellit
non enim oportet ut eorum prolongetur
stacio in ventre post mortem ne in
ferat vapor eorum nocumentum
venenosum principalibus membris
Quarta est accidentium correctio prima
eum complet rectificacio regiminis
in cibis et potibus sumptis secundum conu
enienciam cause et prout dispone
complende oportet ut sint cibi sub
tiles faciles digestionis et boni chimi
qui non corrumpantur calidi et sicci nec
viscosi primo sit in eis abstinencio qua
educantur et interficientes a natura vel
proprietate vel sunt ex interficientibus et
abstersiuis vel eis admixti quales sunt
aqua ciceris et cetera comesta in
fusa marcetum postquam abstinuerint
per medium diem folia caulium olive sa
lite cum cibum cum ruta comeste panis
furfurei cum ... confecti aniso vel
feniculo vel cimino carnes columborum
passerum et aliarum cum decoctione
menta vel salsamento facto ex ea
pane asso et aceto forti et potus
aque salse simplex vel commiste
vino adustero vel forti aceto
vel aque dulcis cum cimino in eis
decocto aniso vel feniculo vel gremino

Cura

et in aliis sit congruens et confortatior
digestionis et perfectior cum ipsius precont
super in cura stomaci dictum est . cum
rem complent medicine interficientes
quarum quedam sunt communes omnibus
quibus quedam sunt proprie et communium quedam
sunt simplices et de simplicibus quedam
sunt calide quedam frigide et quedam
proprie Communes omnibus simplices et calide
sunt pervenientes ad gradum 3um nisi
sit cum eis febris vel apostema et sunt
amari saporis et acuti convenientes quali
tate et sapore vel que magis diligunt
ipsi que sunt dulcia et virtuosa quia
sunt mari in multo usu nux indica
antiquata et comesta nasturcium
et semen apii sunt ambo fortes interfici
endo omnem vermem et sinsiberum asse
ratum cappares aqua lupinorum et ipsi
amari calefactum 3 j cum melle super
in pomi zimiar lactuca assi et nigella
et si super sinio ungantur radix cimule
et exiccata et sumpta dnorum ante
persica et folia eorum emplita sumi et
oleum eorum et menta pet oleum cum hei
nio in mixtum et proprie ascaridibus.
fiat cum syrupo de melle mirra
decocta in oleo bibitur ad bibitur ad omnes
calamentum silvestro et lezitain 2 costi
cum ponitur in clisteri sothia radix
cameleon interficit vermes et proprie albi
prassium cordumenem genciana cademesto
anisum fenicula ciminum assatum came
pitheos pulegium origanum abrotanum
sicut absinthium hec enim medicine
interficiunt omnes acuitate et sua quali
tate amaritudine et proprietate longos
et ascarides. Aliqui ex eis puta porrum
allium proprie lezitan amisthatum costus ama
rus et lucitis mirabilis est simar et
sucus persici Communes simplices frigide et pau
ce caliditatis interficientes sunt semen
coriandri bibitum tribus diebus cum zob
et lac acetosum cum semine apii bi
bitum vel syrupo acetoso et decoctio
santel et spina ceptuara et sunt absque
plurima caliditate et semen attriplicis
et cortex radicis mori et rubus et
decoctio arboris granati acetosi et musi
et aqua decoctionis radicum eius et sucus
arnoglosse aut apostenia sicca 2 sunt
dissolutum in aqua est mirabile si cum
eis sit fluxus et yporchistidos et lu
tum sigillatum dissolutum cum vino est
mirabile vel iudicium ut dicitur et magis
mirabile est semen portulace cum
multum sumitur interficiendo eos et cu
dima amara ebuli vermicularis mixtis
et capim aceto condicium et acetum ipsum
in hora sompni 2m aliquam proprietate

sui sorbitum est conveniens que enim sunt
non qualitatis et saporis excedentis
proprietate sunt interficientes illos cum non
illud agant a qualitate Et aliqui ex
ipsis frigidis sunt interficientes latos ut
est scratura salicis coriandrum cudima
amara cum bibitur cum lacte acetoso
aut syrupo acetoso aut aqua calida
Composite vero interficientes omnes sunt
sicut tyriaca magna et confectio de
centonica hec sunt medicine quibus
oportet te interficere vermes sed mini
mistrando earum oportet te attende
earum specierum potentiam seu virtutem tem
pus locum et modum specierum ut propriis propriis
sunt dictum est administres potentiam
seu virtutem ut mortuendo ascarides
ex eis eligas fortiores in lumbricis
et rotundis et latis fortis in longe de
bilioris et maxime que sunt ex eis
que bibunt aquibus remotiores sunt
ascarides deinde lati et longi sunt
propinquiores Tempus ut administres
illa vacuitatis tempore medicine
enim tunc nullo modo impediuntur
magis trahunt ad eas locum ut inte
rius apprenanda apperires non appri
menda deinceps ne manus nocumentum
adducas sed poris exterius administres
et proprie umbilico et infra ubi sunt grossi
intestina inguibus generantur et proprie
monoculis super enim applicata stomaco
nocent plurima et aliqui applicant sup
pha et renes illa primo cum interius
ministrabis tales medicinas interficientes
et proprie calidas tunc oportet ut stri
gantur nares ne aliquid ex vapore
earum malo perveniat ad caput et
multiplicetur ex spiritio ne aliquid
ex eo perveniat ad cor quare oportet
ut os teneatur aptum Et melius
est ut tunc liniatur stomacum
cum stipticis confortantibus ne le
datur ab earum malicia Et sunt ex
interficientibus qualia sunt sumach
yporquistidos acacia dissoluta in
vino et in longis proprie per ebibita
et quomodo modo meliori sumpta
dummodo sint superioribus primus no
cina In ascaridibus clisteriis vel
colliriis in missa In lumbricis et
mediis utrasque et morimbus per ex
terius applicata 2m omnem modum
exemplificat scilicet epithimatis cataplas
matis et ungenti . modus ut per
mittatis eis delectabilia dulcia .s.
ad virtuosa que sunt sine sint
eis ut esca ad quam currat et hor
per horam unam dei vel duas . deinde
medicinas interficientes et proprias

illis subiungas vel utrasque simul inis
ceas. Cum enim currunt ad cistam
nocumentum involuta venena quibus
accidunt sicut pisces intestinis estis
hamus quibus capiuntur et hoc sine
interioribus approximes sive exterius
et per omnem modum illud agas
¶ Item item complent medicine
ventrem solventes solutiones solu
cione eos educentes quorum quedam
sunt disponentes quedam completes
Et disponentes sunt duplices quedam
occidentes ut predictum est quedam
inferius ad loca propinqua fistuli
puta intestinis inferioribus illos
trahentes qualia sunt dulcia et
unctuosa ut mel lac et similia
clisteribus immissa vel colliriis sup
posita vel pitoncon vie et aliis
partibus ei adiacentibus inunctata
hentia illos que abiunant amara
acuta salsa et acetosa illos fugantia
per os sumpta et super stomacum et um
bilicum approximata Et eductiones com
plentes quedam sunt tamen educentes quedam
educentes et interficientes que educunt
tamen et ille que non interficiunt sed delectant
ut lac mel et aqua mellis et similes
simplices vel mixte In suppositoriis in
mixte et fistuli inuncte sunt bau
rex [illegible] propius sicca que solvunt
flam vermes et ascarides sicut coriam
dri cum rob. educit ferventes. verum
extrahit vermes et ascarides origa
num et polipodium et tales sunt ipse locum
habentes in superioribus et mediis non in in
ferioribus et minimis quibus meliores
sunt interficientes et solvendo et educen
tes non intradicto et approximate quarum
sunt simplices et quedam composite Et
simplices sunt colloquintida fel thauri
absinthium epithimum cartamus allium
centaurea nigella et semen atriplicis
Solvende educentes omnes et mortificantes
educentes et breviter omnes solutive
medicine quas in antidotario meo seu
grabatin dixi et magis laboriose
educentes sed melior est aloes omnibus
quam mortificando educit omnes Et oleum
bibitum in repletitate interficit et educit
Et oleum [illegible] latos interficit
enim sua amaritudine et educit sua
viscositate quare si non potest multum
semel bibi ~~bib~~ bibatur tibi et [illegible]
interfici ut serpentes et extrahunt ipsos
Composite sunt yerapigra et si sumatur
et absinthii amborum ana ʒ. iii. collo
quintide pulveris ʒ ii et quartam sal indi.
Dantur ℥ i et sumat in potu cum
aqua mellis et nitro et cimino et

fecum grecum ana ʒ ii. Item in propor
cionem partes equales cuius dosis
sit usque ad ʒ. i. et ʒ. Item cimini
indi mastix gramma lauri ana. Confi
ciantur cum melle et sit dosis coclear
um et tandem in sero et quod additur
emula Et pille de absinthio educunt
longos Et alie que sunt composite
ex predictis secundum diversas intentiones eli
gendis non solum interius per sub et sup
sed etiam exterius secundum omnem modum approxim
dis educentes cum [illegible] et regimine assidua
et prior est ut interficiant et educant
cum suppositoriis ex predictis et sale et
clisteriis ex aqua calida que coquitur
[illegible] et fortius est in quo coqui
tur centaurea cartamus et ysopy
sicca pulpa colloquintide et bauraci
Et fortius isto est collirium [illegible].
et clistere cum eo et petroleo et ipse
cum oleo de [illegible] medulle [illegible]
amaris et [illegible] et [illegible]
et cortex radicis [illegible] et ex his que
colligunt ipsos [illegible] est [illegible] pin
guis solida ut lardo sit [illegible] ligatum
cum fimbria fili ut post horam cum
fuerint collecti extrahatur et perficiatur
donec mundificetur ¶ Item complent
medicine diverse secundum diversitatem acci
dentium ex quibus est febris quare
oportet ut administres [illegible] ex quibus
ipse sunt se [illegible] intus 2 [illegible]
[illegible] ex [illegible] galle muscate
[illegible] calami aromatici [illegible] nucis mus
cate galange [illegible] ana ʒ i. et ʒ. ypo
quistidos acacie sumac berberis ana
[illegible] tertiam Confice cum oleo [illegible]
[illegible] mente et [illegible] sufficit Item
[illegible] ventris de melle si sine febre
et post horam pulveriza desuper pul
verem aloes caballini mirabiliter
interficit Item fiat embrocatio super
stomacum et ventrem cum lumbricos
[illegible] panem assum [illegible] bene
mollificatum et exprime per peciam
et cum liquore misce sucum absin
thii sisimbrii ortensis sucum foliorum
persice persicarie et ~~[illegible]~~ [illegible]
mente et marubii cum oleo modico
et aceto et omnia ponantur [illegible]
et fac bulire postea asperge pulverem
aloes caballini et colloquintide ana ʒ ii
fellis thauri ʒ i et peciam infusam
in eo tepidam supra ventrem impone
et add. pulverem lupinorum [illegible] singula
est unus quem ex longioribus vermibus
cura ex inventione antiquorum medicorum
efficax et experta. Recipe granorum pipis

vel angulo

cum et duas radices rapistri et duas radices antique fabe lupine maioris et radices gramati ceretosi tere et coque cum quinque ciatis al. lb. vini donec 3a pars remaneat de quo vino detur ad mensuram trium digitorum et in 3a vice emittet totum pillule ad instar fructus tingulum et omnes vermes. Recipe succum affodillorum et succum absinthii centaure sisimbrii fabe lupine ana et decoquantur donec inspissentur aliqualiter et addita aloe fiant pillule et dentur ℥. vel quinque mire operantur. Recipe pulveris ad idem. Recipe seminis cimini usti centaure mente pulegii sisimbrii absinthii centaure lupinorum amarorum ana ℥. iii. et ꝯ potatur homo pulverem cum lacte vel aceto vel vino calido vel quocumque ad lumbricos omnes secundum Nicolaum R.

Capitulum 3m de fluxu ventris omni modorum et medicinis eorum

Capitulum 3m de fluxu ventris omni modorum et medicinis eorum

Fluxus ventris secundum Galienum generaliter sumptus est accidens ex ventris vel a corpore per intestina specialiter autem est motus nature seu virtutis expulsive intestinorum ad expellendum nocentia saltem sibi. Dividitur autem et specificatur quintupliciter secundum quinque genera causarum quas Galienus ponit circa omnibus sine quorum cognicione cuiusque scientia non habetur ut patet a boethio que stiluret in hac notificatione ponuntur scilicet in formalis cum dicit est motus efficiens cum dicit nature seu virtutis expulsive materialis subiective sive instrumentalis cum dicit intestinorum finalis cum dicit ad expellendum et materialis obiective cum dicit nocentia. Ex parte quidem cause formalis quia aut est temperatus et sic quia replecio proporcionatur et vtilis est aut est difficilis diminutus vel superfluus de cuius cura intendimus hic specialiter ex parte cause materialis subiective sive instrumentalis aut enim est in intestinis quia in eis materia sit aggregata paulatim et est multiplex quia aut lubricitas intestinorum aut dissinteria et est fluxus spei sanguinolentus ut ypo. dixit et est aut a superioribus aut inferioribus aut recto et quinque est ab ipso quinque ab extremitate eius et fistulis aut est ab aliis membris influentibus materiam illis et hoc aut est a cerebro et vocatur fluxus cerebralis aut a stomaco et vocatur lienteria seu lubricitas stomaci aut est ab epate et cistifellis et vocatur fluxus epaticus et est multiplex ut infra dicetur. Aut propter pessimam epatis mesaraicarum absque influxione materie ad illas et vocatur chilosus aut est a splene et vocatur splenetricus et melancolicus aut a toto corpore ut est dyaria et fluxus lique factivus aut sanguineus vel passio colica. Ex parte vero cause materialis obiective que influentur ut expellantur sic nam est exterior corpora ut sibi potus medicina et comprehenditur sub lubricitativo et ex eo est fetulentus multi stercoris aut interior et corporea et hoc aut est ex contentibus ut membrum pars membri seu scissurum et pellicula aut ex contentis et hoc aut erit ex naturalibus humoribus puta sanguine fleumate colera et melancolia. Et ab humore proprio quinaliter nuncupatur quia sanguineus fleumaticus colericus et melancolicus et specialiter a spiritu vini sanguis ipsius aut erit ex non naturalibus ut est fluxus ex corruptis partibus humoribus quia fetidus cenemosus saniosus virulentus niger sanguinis vel grossus sicut vini fex et fel leus niger et niger sicut melancolicus et sanguis purus et diuisorum colorum et sunt species epatici. Et quinque est ex vermibus corrodentibus et frequenter expulsis sicut accidit infantibus qui lacte nutriuntur. Et quinque ex lapidibus licet raro et visum est a pluribus meo tempore in aliquo mei generis erat medicus et sex nam duos lapidibus quos emisit continue per mensem et virgam et ani et erant plures et magni sed emissus per anum erat vere sicut ovum per virgam sicut nucella et cum melonum comestione liberatus finaliter extitit. ¶ Ex parte efficientis cause duplicatur scilicet nature seu virtutis principaliter operantis et aeris coadiuuantis et scilicet et sunt venti balnea et similia.

¶ Primo modo enim scilicet ex parte virtutis aut expulsive primo mouentis ipsam ad expulsionem aut contentiue primo deficientis et procedentis expulsive primo modo ut cum erit a natura factus operante ut quia primo digesserit. deinde diuisit et finaliter expulit et dicitur retinens. 2o ~~expulit et dicit~~ ut naturalis non ana factus et vocatur sinthomaticus ex parte coadiuuantium ut aere et similium ut sua calliditas erit dissolutiuus aut sua frigiditate compressiuus. Ex parte autem finalis quia aut ad expellendum nociua aut innaturalia corporis nociua tamen sibi ex parte quarum confirmatione generalem potest accipere diuisionem naturalem aut erit

fluxus laudabilis et hec est causa fluxus
ventris generalis et communis attributiua
autem potissime ut efficientiorum in eo
preter hanc sit natura mittitur omnium causa uni-
cuique ad debilitatem vel fortitudinem
ipsius ut dicit Albohali (debilitas siquidem
contentiue est fortitudo expulsiue
virtutes talem habitudinem inter se habent
hee due virtutes dispensate natura cum
sint contrarie in earum operatione actu quod nisi
una cedat alteri vel deficiat reliqua
suum non exercebit actum nec fortificabitur
ut dicit Galienus sic est in proposito in retentione
quod nisi cedat quiescat vel deficiat ex-
pulsiua contentiua non retinebit
sic quoque in expulsione et fluxu nisi
cedit vel deficiat contentiua ex-
pulsiua expellere et fortificari non
valebit. Verumque quoque procedit debili-
tas retentiua et scilicet operationis vel fortitudo
expulsiue et est plurimum ut est in fluxu
sinthomatico qui cum precedat a
multitudine quod contentiua intesti-
norum cum suis villis bona expulsione
capere nequit nec continere nec
etiam musculus ani sine mala qua-
litate pungente illa necessarie est
illam deficere et deinde expulsio scilicet
Cuius est equiuoco ut quia precedit
et incipit expulsiua expellere et
tunc redit contentiua et illud propter
in fluxu cetero digestam omnem materiam
et diuisam contentiuam retinet
quam diu agat expulsiua Et tunc
sicut expulsiua expellit ita pau-
latim et ordinate contentiua di-
mittit similiter accidit in operatione
opilationem et apertionis dubellati in quo
sic expulsiua aperit ita contentiua
cedit. Alia est causa specialis uni-
cuique propria specie dicte preter generalem
in unaquaque secundum das Et quidem
primi causa est obedientia membrorum
brorum et viarum aptitudo et nature for-
titudo cui nichil est impossibile in ex-
pellendis nocentibus in sua sapientia
ordinata et infinita ut dicit Galienus
Contrarii vero contraria est causa
quia debilitas nature in corporis oppressa
a natura electarii talis quod a natura celesti
regulate gubernante in natura corpora
et alia semper ut Galienus ait sub-
leuari non possit membrorum viarum
opilatio vel largitas et nature inobe-
dientia quia grossa sit viscosa vel sub-
tilis inbibita vel diminuta vel eius ex-
tremitas et fixura et quomodo insuper
fluo Et causa intestinalis et lubri-
citatis est quod supra in lubricitate stomachi
diximus et causa dissinterie est

plurimum colera rubea in intestinis col-
lecta vel influxa secundum Galienum Et quandoque
est fel nigrum et quandoque flegma salsum et
sanguis acutus et quandoque sanies ex apate
in eis acuto et apto Et causa eius
qui est a recto est interior et exterior
est multiplex sed plurimum est flegma in ea stra
putridum quod acquisiuit acuitatem quare
abradit intestina adherendo sua
viscositate illis. deinde vlcerat et cor-
ditur sicut punctura sanguis et est
inat eger quod manu suo sit sal pul-
verizatum propter tenacitatem sua et
est cum dolore et grauedine Et ex illis
est emoroydis extrinseca fistule et ra-
gadix exterius est frigus adueniens
ano et sessio super duro et causa eius
est qui est ab extremitate eius est
sanguis quod natura expellit sine dolore
et per venas emoroydales que sunt
inficiuli cetere vel sinthomatice
et causa illius qui ab aliis membris
existit et cerebralis est causa catarri
quam supra in cura epatis diximus et
est tremit et est tremit mala cum
cerebri et plurimum fleuma impediens et cor-
rumpens nutrimentum eius quare
multiplicatur in ea superfluitas et
est plurimum flematica quam ad minat disposi-
membrorum inferiorum et maxime sto-
machi et totius corporis repletio
in eo multiplicans vapores et fumos
poros quos cutis opilans et ductus eius
per quos superfluitates consueuerunt naturaliter
expurgare et expirare quare re-
gurgitant ad alios canales occultas
et fluunt inferius ad stomachum sicut
in cura stomachi diximus Et ad in-
testina propter eorum debilitatem Causa
autem eius que est a stomaco dicta
est supra ibidem Et causa eius qui est
ab epate cisti fellis et est plurimum cole-
ricus radens excorians et vlcerans
intestina quare sanguis effluit
ab eis et pinguedo vel pellicule
vel frustra sporum educuntur et fit
dissinteria aut sanguineus Et quandoque
est alarum speciem superius predictarum
sed causa colerica est multitudo cole-
et acuitas ipsius propter distasiam
calidam epatis et membrorum cum
regimine calido vel propter opilationem
in poris cutis cum fortitudine expul-
siue Et sanguinei ab epate causa
est opilatio venarum chilis et remo-
tionis ad membra precedentium quare san-
guis in epate generatus ad membra
mittenda transire non valet sed
remanens in epate tamquam superfluus
ab eo ad intestina transmittitur et per

ca expellitur ut nocumus aut ruptura
vene parte Hec enim causa est egonis
sanguinis sicut ruptura chilis causa est
vene sanguinee Et causa fetid est
corruptio nie et quoque a longa reten
tione in eis precedit Et causa erugi
nosa et combustio sanguinis et humorum
inspissans et quoque producit ad ustione
corporis epatis ut sup in causa calidi
tate epatis dictum est Et causa viru
lenti et liquefactio sanguinis et humorum
vel resudatio epatis calidi in eis et
sepe fit resudatio ex apate epate
calido Inquit enim Galienus in eo
apostemate non subcute celato sed
virulentius oire liqr Abohali vero
eruginosum quod Galienus sub virulento
comprehendit dicens tamen quod per et
saniosi causa est apostemates dubelati
apcio vel vlcus saniosum in eis vel
superioribus membris ut in precedenti ca
pitulo huius locum vero causa est de
bilitas virtutis attractive epatis quod
sit in loco suo primo quod destructio multi
plicans aquositatem quod adunat multa
potus aque et potentia virtutis ex
pulsive epatis expellentis per mesarai
cas ad intestina que si deficeret causa
esset ascites ut sup dictum est Aut
conversio aque ascititorum et per
venas mesaraicas intestinorum quam
natura in porem expulsiva expellit et
solvitur ascites sicut ypo. dixit
et causa feculento sicut est sanguis
vel grossi vini fex est secundum Galienum
caliditas epatis aduriens vel fetitas
eius massam sanguineam congelans
premens ex melia non mundificata
ab epate que superfluens in eo putre
fit et accendit calorem et febrem
vel manet sicut est vel infrigidat
si sponte vel sine febre sunt pessimo
et mortales Si vero in processu spote
vel fermato sunt meliores ut dixit
ypo. Et quoque est in processu a longa
mora in transitu ab epate ad intes
tina sed illa est prava nec est propter causam
in epe Et causa nigri fellei est ad
ustio colere rubee in epate vel melio
et propter subtil partes eius Et causa nigri
melia que est ab epate est debili
tata splenis vel oppilatio eius quare
non mundificatur melia ab epate sed
superfluit et expellit eam epar ad
intestina et causa eius qui est diu
sorum colorem est diversitas humorum
confluentium ab epate ad intestina
retire vel sinthomitice cuius causa
est diversa et inequalis epatis et
stomaci et venarum distrasia et
diversitas regiminis Et eius que est
ex vermibus causa est quam supra
in capitulo precedenti diximus Et chilosi
causa est debilitas attractive epatis
vel oppilatio mesaraicarum vel multi
tudo cibi chili augens super pote
ciam epatis attractive ut Galienus
dixit Et causa splenetici et melie
multiplicatio humoris melancolici
in epate et membris absque oppilla
tione et debilitate splenis quare
splen multam meliam sentit quod mittit
ad intestina virtus eius expulsiva
vel apcio oppillationis ipsius secundum fi
a natura influxa a toto corpore et
dyaria propter est causa secundum sermonem
multipl multitudo humorum in corpore
et venis et non mali quare cibus
non digeritur et convertitur in membris
nec resolvitur propter eius densitatem sup
gravans a natura per intestina expellitur
Et causa liquefactum est caliditas
dissolvens et liquefaciens humidita
tes membrorum quas natura ut nocivas
expellit quoque per urinam et fit urina
oleagina vel unctuosa sicut spuma
in superficie huius sicut telam araneam
et quoque per intestina et facit fluxum
ventris sicut in ethica contingit et
ptisi et causa fluxus sanguinis qui est
a toto corpore est superflua repletio
venarum ex sanguine quod multitudo cibi
potus et propter carnium et propter vini rubei
spissi efficit vel membri mutilatio
augmentat vel dimissio exercicii consueti
non resolvit nec solite evacuationes
naturales vel artificiales educerunt
sicut Galienus dixit sed natura g
nata ad intestina expellunt et fit
expulsio sanguinis et interdum ad renes
et vesicam venis renes imbibentibus
non apertis sed solum rarefactis ipsum
transmittit et urina sicut sanguis
ipse emittitur ut contingit in egritudi
bus acutis sanguineis sicut dixit abohali
Et causa fluxus qui colica passio dicitur
est multiplicatio malorum humorum
in corpore ex indigestione et cor
ruptione ciborum propter malum regimen
regiminis et distrasiam membrorum et
propter corrumpentem digestionem et multi
plicantem humores ipsos malos sicut
accidit in sentibus et gulosis et
propter in estate et autumpno in quibus
est digestio debilis et propter ciborum hu
corum quantitatem in commovendo quos natura
non convertit sed aborret quare mo
vetur ad expellendum et reddit eos
ad intestina et fit fluxus ventris
colicus aquosus et eruginosus et

reddit etiam eos ad stomachum et ca-
dit vomitus colericus et virulentus
viridis vel aquosus et 2us plurimum fit
fluxus ventris et vomitus simul
natura enim valde ab eorum corruptione
et malicia molestata toto conatu
movetur ad expulsionem et sic scilicet
per vomitum et excessum expellitur
et fit a cibo et potu causa est
manifesta Et fluxus multi ster-
coris causa est quantitas et qualitas
cibi et paucitas eius quod ad compar-
et membra trahitur ex eo et multi-
tudo eius quod ex eo et utraque colera
ab eo mediante cisti fellis et splene
redditur ad intestina ut Galienus
dixit Et causa eius in quo membrum
pars seu frustum eius ut pellicula
emittitur et vocatur excoriativus
et ulcerosus est causa dissinterici
et colici et eius qui colica passio in-
cipatur quod supra diximus Cum enim humor
acutus in intestinis colligitur aut dum
per ea fluxerit ipsa alterat et abra-
dit et excoriat et pinguedinem
eorum sanguinem ac pelliculas educit
deinde ulcerat et frustra eorum expel-
lit et quandoque est ex superioribus quandoque ex in-
ferioribus et quandoque ex recto et quandoque
ex acuitate medicine Et species ex-
coriationis sunt sanguinea virulenta
saniosa et thiriaca cortitalis et huius
compassionem ad mortem prima est
salubrior et fit quandoque ex egritudinibus
acutis et febribus adurentibus
et unaquaque ex exeuntibus est materia
Et causa eius qui est sanguine vel
flatu vel colera vel melancolia contenta
in intestinis est multitudo eius proveni-
ens a superioribus ad ea paulatim
in eis aggregata propter constipationem
ventris donec superfluat et ledat sua
quantitate vel qualitate virtutem
expulsivam quare movetur ad ex-
pellendum ipsam quod adiuvat quandoque
humiditas et lubricitas nature et humoris
et ideo cum fuerit ex flatu aquoso
vel mucilaginoso Et eius materia que spi-
ipius ex precedentibus est nota Et
causa naturalis rectique laudabilis Et
qui est ad expellendum nocentia ex dictis
causis temperatis notum est et contrari-
um ex causis contrariis istius

Signa

Signorum quedam sunt communia quedam
propria communia ex precedentibus consequentibus
et sequentibus assumuntur sunt enim
communia temperato recto et laudabili
qui est ad expellendum nocentia
et eius contraria ut supra in vomitu
dictum est Et signa fluxus a fortitudine
expulsive sunt alleviatio que sequitur
et facilitas eius cum bona tollerancia
sed fluxus ad fractionem continuitatis signa
sunt contraria quia nec confert nec
bene fertur Signa vero speciali-
ter unicuique sunt Et quidem lubricativi
sunt signa male complexionis stomaci
cum sit frigida vel calida et ulcera
eius superius dicta tamen lubricitas
intestinorum et stomaci quia in lubricitate
intestinorum et cibaria et potus sunt magis
digestiva quam in lubricitate stomaci
Signa vero dissinterici sunt apro-
priatorum humorum in exeuntibus acutorum
et ipsorum exitus cum dolore punctivo
et torsione et plurimum est cum febre
et deinde permiscetur eis sanguis
paucus et pinguedo deinceps si
producunt pellicule et si ultra inten-
datur frustra intestinorum apparebunt
Et per ea distinguuntur tres species
note dissinterie prima in qua educitur
sanguis et pinguedo 2a in qua
educuntur pellicule 3a in qua educuntur
intestinorum frustra sicut ypocras et Galie-
nus manifeste ostendunt Et siquidem tales
humores ab intestinis fuerint a quibus
aggregati paulatim fuerint predicta erunt
quasi continua Si vero aliis membris
influxa eis predicta exeuntia et dolor
erunt per periodum et membrorum a quo fluxe-
runt per precedentem eius passionem
vel dispositionem cognoscere poteris
sed quid est Et siquidem fuerit ex intes-
tinis superioribus cognosces per dolores
super umbilicum et cum rasura appa-
rente in eo et exitum egestionis
pro longum tempus doloris et per quanti-
tatem sanguinis qui est plus et per
quantitatem pellicularum quia sunt mino-
res et permixtionem ipsorum cum stercore
maiorem Si vero in inferioribus contra-
rium precedentes omnia et loco rasure
pinguedinem et dolorem sub umbili-
co et siquidem talis fluxus inceperit
a colera vel flatu salso vel ab aliis acutis
humoribus influxus vel collectis
est curabilis si conveniant necessaria
ex parte medici infirmi et astancium
necessariorum Et si a felle nigra in-
ceperit est mortale ut dixit ypocras
et tamen si mutantur in bonum et na-
les superfluitates admixtas habuerit
est bonum ut ipse ypocras dixit manifeste

Signa cerebralis sunt signa cor-
ruptionis complexionis cerebri scilicet
frigiditatis eius et humiditatis et
est plurimum vel caliditatis et humiditatis
et est rarius que supra in cura egritudinum
diximus epatis Signa quoque curati…

et quod est fluens per rodos ut quia de nocte
te movetur et post sompnum magis
et quod illa hora generatur et refecta
aggregatur materia et post sompnum aggre
gata fluit ad intestina et apud des
census cum pertransit per meseraicas intesti-
nimus et cum pervenit ad stomacum
sentiet quoque gravedinem vel dolorem
et tussiens per eam educit ab eo in
digestum cibum sepe si invenietur ypom
in eo et apparebit sicut lubricitas in
testinorum sed differt ab illa quia lubri
citas per se horas non habet distinc
tas in quibus recessit et minuatur
sicut cerebralis sed fluxus regimine tamen
quare non accidit nisi sumpto cibo
etiam sed absque cibi assumptione non
solum post cibum nec signa cerebri-
corrupte complexionis in ea apparent
nec replexionis nec alia accidentia que
apud descensum non in cerebrali con
tingunt et hoc est in ea que est ex
malicia compositionis. Sed si sit lubri
citas ex ulceribus in ea apparent cor
tices et squame que non apparent
in cerebrali. Et signa eius qui est a
stomaco sunt signa lubricitatis stomaci
ibidem dicta. Et signa eius qui est
ab epate et celi sunt signa inflama
cionis epatis et regimine precedens multi
plicans coleram absque signis multipli
cato opilacionis et debilitatis cistis et
epatis cum circumstantiis similibus et ap
paricione colere in egestionibus et
urina alba et cum consuetu
dine paciendi que in ycteritia diximus
Et si sit colera pessima est magis a sto
maco et signa sanguinei qui est ab
epate sunt signa opilacionis vene
et tumoris porte vel ruptura eius
que supra in epate diximus. Et est sine
dolore ventris et est diversus a lotino
quia hic est sanguis purus ibi sicut
lotura carnis recentis. Et ab eo qui
est ab intestinis quia hoc est sine do
lore ventris et est diversus a loto et ap
parens subito multus et intercipitur
duobus vel tribus horis intermissionem
donec iterum aggregetur. Deinde fluit et
deinde fit eruginosus subtilis. Deinde
passione augmentata grossus sicut
fex et est cum rasura et diversitate co
loris a principio propter dissolutionem substan
cie cum natura diu pati non possit signum
est certe mortis. Ille paulatim et post
exitum colere et humoris acuti cum do
lore quasi continuo. Et si est a recto
est sicut gutte sola et sputum sanguinis
pauce quantitatis non commixtum sed circum
volutum stercori vel humori mucoso

et etiam cum expressione et quandoque est
cum dolore. Et vocavit ypo[crates] dissinteriam
Et si est ab emorroydibus manifestus
sensus declarat si intrinsice et occulte
dolor est sine expressione et sanguis
est magis in principio et per se emissus vel
valde distinctus et est diversus ab eo qui
est ex toto corpore quod est quamvis qui est
ex toto corpore est cum sine causis
que sunt manifeste ab epate non
eveniens non est. Et signa fetidi
sunt fetor cum pressione causis cor
ruptionis ut est putredo humoris
ulceris et apostematis. Et signa eru
ginosi sunt viriditas sicut eris eru
go in egestione apparens et signum
multe inflamacionis epatis et corporis
totius adurentis et regimen precedens
calidum. Et cum perducit ad operationes adusti
onem apparent quandoque urina ypostasis
orobiam et orobius et furfurilis ru
beus tendens ad nigredinem addamus
eius qui ex renibus et est mortalis
Et signa purulenti est inflamatio
apparens non adusta sed [illegible]
tina vel signum apostematis calidi
subite subtili relati ut est apostema
epatis et quandoque stomaci et intestinorum
Et signa saniosi ex precedenti capitulo
nota sunt et sunt signa ulcerum
et apostematis dubeleti et quandoque ulceris
sordidum et quandoque corrosivum. Et disti
guitur qui corrosivum et cum maiori do
lore et fetore est et quod egreditur est
declive ad nigredinem. Et signa lotura
sunt signa debilitatis altrative epatis
dicta supra tamen si ex se defectus sit prin
cipaliter quod etiam si deficiat ex consequentia defici
ente prius que omnia posuimus in de
bilitate digestionis stomaci et epatis dicta
supra ibidem et est cum paucitate urine
quod est ex defectione sequestra
tive renum. Et signa aquosi sunt
signa eadem sed forciora et regimine
precedens sicut comestio fructuum et
potus aque et paucitas urine et
continuatio studii vel estatis precedens
cum confortatione virtutis et aqua
tum est citrina. Ex precedenti vero ea
est alba. Et signa magis feculenti sunt
ut fex sanguinis et grossi vini sunt
signa debilitatis et opilacionis splenis
et regimine precedens multiplicans me
lancoliam in epate et sanguine cum corrup
cione et inflamacione epatis et
febre pestilente. Et signa frigiditatis
et algoris ymus absque corruptione et
febre et quod est a frigiditate cum paucitate
nigredinis et sine odore et grossioris
substancie quod a caliditate est econtra et

et precedunt eam egestiones et urine colice
et viridis et mixte et que est a longa
retentione est maioris nigredinis et pro
cedens absque dolore nocumento epatis primo est
causa intestinis Et signum fellei nigri est
caliditas et inflammatio fortis in epate
cum signis debilitatis splenis et opilationis
eius et regimine precedens calidum vel me
lancolicum et quod egreditur super terram effusum
ebullit sicut acetum a quo fugiunt musce
et est valde nigrum lividum et acre
odoris precedens aut nichil ex eis tribus
habet Et signa nigri melici epatici
sunt debilitas et opilatio splenis pre
cedens cum dominio melancolie in epate et
sanguine et est minoris duabus nigris
predictis sine compactione et sine odore
et est dictus a splenetico melico quoniam in
illo non est apparens debilitas et opilatio
splenis saltem in poro per quem trahit
sed sola malitia regiminis multiplicat
melancoliam et circumstantiis similibus Et
quando opilatio in poro expulsionis est
retinens melancoliam quam trahit
splen ab epate et cum aperitur sequitur
fluxus melicus et quandoque vomitus et
est tunc maioris nigredinis propter moram
longam in retentione Et signum eius
qui dissolutorum colore est sunt ~~aptio~~ aptio
ciborum in digestione et regimine pre
cedens diu sunt cum inequalis discrasie
corporis signis Et signa chilosi sunt
apparens chilus in egestione et signa
frigiditatis epatis vel opilationis eius vel signa
opillationis meseraicarum Secundum differentiam quod
est ab opillatione meseraicarum ab eo
quod est propter opilationem in venis epatis nam
cum est ex opillatione venarum epatis
est chilus tendens ad rubedinem ali
qualem propter alterationem aliquam quam re
cipit in meseraicis sed cum est in meseraicis
opillatio et orificiis earum est chilus
albus et crudus egrediens vel est pre
cedens regimine multe qualitatis et quantitatis
absque aliis predictorum Et signa splenetici
et est plurimum melicus iam sunt dicta
Et signa diarrici cuius materia fluit a
toto corpore ad intestina sunt signa
repletionis nimis et plectorie vel ca
cochimie cum forti virtute absque pas
sione alicuius membrorum ad dram.
colice passionis que semper est sin
tomatica Et signa crisis vel melio
rationis et sinthomatice compellentie
nature Et signa liquefactivi sunt signa
crisis et ethice precedentis cum tenuitate
membrorum ut est puerorum et infantum
et eorum proprio et quorum lacerti sunt
molles et humidi et excrementa sunt sicut
humiditas liquefacti alba viscosa et

ipse cum precedit a sub ariditate membrorum
Quia quidem est liquefactione adipis
membrorum. differt tamen ab illa quia
hec non est viscosa sicut illa nec cum
tanta defectione et arefactione et
cum est alba est adipis recentis si vero
est citrina est adipis antique Et cum
expellitur per vias urine urina est alba
similis spermati vel lacti et ita vidimus
infirmitate in eo cuius corpus totum fuit
ex febre longa consumptum et disso
lutum per talem urinam et mortuus est
Et cum est ex liquefactione adipis su
periorum membrorum sed cum ex liquefactione
est adipis renum pinguedo est conglo
bata et separata spermata unde ypo. i
amforismo Quibus vero pinguis ypos
tasis et conglobata nefreticam sunt
Et signa fluxus sanguinis qui precedit
a toto corpore sunt signa plectorie di
missio exercitii consueti et quies multa
usus et carnium et vini et mutilatio
membri precedens et retentio evacuationis
consuete absque opilatione et egri
tudine alicuius membri Et signa colice
passionis sunt signa digestionis diminute
et corrupte et malicia regiminis par
ticulariter multiplicantis humores du
sos et colericos magis et simul apparent
fluxus et vomitus et est cum angustia
sitibulosa in ypochondriis et dolore ventris et
quandoque perducit ad rasuram et excoriationem
intestinorum et meri et gutturis et debi
litatem et sudorem frigidum et extremorum
frigiditatem et sincopim et spasmum et
est malum signum Et cum materia convertitur
ad vias urine est bonum sed cum superflue
nimis perducit ad excoriationem vesice
et accidit ardor urine intensus perducens
ad resolutionem Et factus acuto potu
vel medicina est manifestus Et etiam
signa sterioris apparent. Et signa ex
coriationis abrasum et ulcerosi et ex
itibus patent et ex regimine pre
cedente et fluxu humorum acutorum
longo qui ipsum inmutatur et precedunt Et
signum eius quod ex sanguine colera vel
melancolia contenta et aggregata vel contentis
et aggregatis in intestinis est gravedo et
punctio perseverans absque nocumento et
passione manifesta in superioribus
membris et est regimine precedens multi
plicans humores corporis et stringens
ventrem ex quibus in intestinis morum
illorum aliqua coadunatur ¶ Cura
fluxus est simplex nam si sit laudabilis
et criticus permittatur qui si sit difficilis
et diminutus est coadiuvandus et faci
litandus ut misit ypocras qualiter fiat
illud infra dicetur. dem permittendo don.

Cura

ad perfectionem deveniat et compositur
quod confert et bene sufferunt et cum
confortativis membrorum temperate stip-
ticis est obviandum que sint sicut lint-
me nec efficiunt et superfluat fluxus
et si superfluat extimus sanat est illau-
dabilis et est retinendus Et compositur
ut p. Dixit nam quando confert
et bene ferunt est ut laudabilis per-
mittendus cum autem nec conferre
incipit nec tolerat bene quia non
debilitare appareat est ut illaudabilis
retinendus Si vero sit illaudabilis
et sinthomaticus aut est cum nature regu-
latione ut supra in cura plesi humsti
Et tunc est permittendus Est enim per
viam cause bonus quod minuit et
per consequens morbum dependentem ex ea et
naturam super residuum naturam potentem facit
ut Galienus dixit aut sine nature regu-
latione et tunc cum sit ex toto genere
preteritum et malus est retinendus In
retentione autem eius duplex est in-
tentio generalis scilicet et specialis Ge-
neralis est generaliter causam inspi-
ciendo et in medicinis res una scilicet
confortare semper contentiuam et per
consequens debilitare expulsiuam siue quies-
cere facere que est in omnibus specialibus
et etiam attendenda Si enim
specialis causa quelibet non nisi con-
tentiuam et confortando expulsiuam.
fluxum gignit ergo quelibet cura specialis
sit erit causa fluxus specialis ablatiua
inceptum causa fluxus specialis ablatiua
inceptum confortat retentiuam et debili-
tet expulsiuam vel quiescere facit
Completur autem huius frigidis stip-
ticis vel calidis prout dispositio exigit
quod infra dicetur Et considerando
omnes causas eius mediatas et males
est multiplex quia sex res quibus omnibus
vel pluribus oportet ut compleatur
preter regimen cene quod supra permittendum
sit ut cene et principale in cura post-
ponimus tamen usque in finem ut illud
expressius melius colligamus quas res
supra diximus in consolidacione medi-
nerum ulcerum solonem medicine cum superflui-
te dormimus retine et in cura vomitus
et quibus complentur Illuc ergo redeas
et inspicias diligenter et ad casum unumquodque
specierum res portas sibi convenientes sine
omnes siue plures expediunt Specialis
intentio varia est et diuersa secundum varie-
tatem specierum eius atque causarum compre-
niarum et interiorum maxime si ergo fluxus
sit intestinalis et lubricitatis curandus
est prout supra in lubricitate stomachi
dictum est Et est breuiter cura eius sex

res prima est mundificare et alterare. 2a
est stipticare et confortare cum hiis que
dicentur infra et composita in hoc casu mun-
dificantia sunt solutiua ventris bibita
si sit in superioribus maxime vel utrisque
si sit in utrisque sicut lienteria cum est
in stomacho vomitiua Inquit enim Ga-
lienus vomitu vero non educitur nisi
quod in stomacho vomitiua Inquit solo
erit maxime cum clistere infusedat
dominum nisi mundificando dearmare
intendas quo casu utraque lienteria
sanguinum et vomitus et ulcerosa maior
et sumpta in omni eius causa et lauatiuis
et lubricitantibus seu leuificantibus
et abstergentibus composite ut est aqua
furfuris vel ordei mellis vel passularum
vel aqua lactis et aqua olivarum salsarum
calida vel salsorum piscium et mucilagine
cassiefistule mel et zuccarum rubeum simul
et compositum cum rosis confortantibus
quod confortat et soluit ut est gelemia
bim et zuccarum rubeum simplex et com-
positum rosarum et oleo ut est rosis
camomillinum amigdalarum amararum
nardinum et pruni bancar et alia
absolutiua calida et frigida quo oportet
eligere secundum necessitatem puta nam si in
testinorum lubricitas eligas minoratiua
cum quibus aliqua administrabis stiptica
confortantia intestina ut repellant
si assit fluentem materiam et clisterizabis
donec mundificatio ulcerum facta sit
plene deinde clisterizabis cum stipticis
conglutinantibus Et expressius est terra
sigillata et sandali rubei et zuccarum rubei in ma-
tum et caseus vetus assatum ut infra
dicetur cum aqua simul que sunt bene
composita in consolidacione ulcerum eorum
Et preter hoc simul quia reprimunt tales
humores irruentes a superioribus
membris ad intestina Et cum aqua eius
datur cum torrefacta noua est ultima In
ea vero que est a materia frigida et hu-
mida eligas acuta per se sine stipticitate
multa deinde confortabis. 3o si aliquod
membrum aliquod influat rectificabis Et
supra est composita et illum et mauf et pro-
mia et sirupis prohibet enim cursum ta-
lium materiarum ad ea et ergo materiam derivabis
et excitabis et in hoc 3o est apium et
cinnamomum 4to regimen ordinabis cum stip-
ticis conglutinatibus 6o accidentia corrigas
et ibi supra dictum est Sed si fluxus dissinteria
ex materia aggregata paulatim in intestinis
non fluit ab aliis cura erit in primo
res tantum est mundificare materiam 2a est
confortare congregare et unire intes-
tina debilitata et relaxata vel solu-
ta per fluxum. 3a est regimen et ca

est accidentium correctio que dimittatur
ad postremum cum non sit de essentialibus cura
tionibus sed accidentalibus et non in fine
capituli reservetur. Mundificationem
complent clisteria ex abrasionis et
lavantibus dictis frigidis aliquam stip
ticitatem habentibus ut est aqua ordei
et zuccarum ros. oleum ros. et succo por
tulace cum materia fuerit calida subtilis
et si plus calida fuerit et adusta ad
debes mustilaginem psilii cucurbite
et melonis vel ex eis cum aqua lactis
clisterizabis et oleo ros. et aqua se
ninum camum vel cassiefistule. Si vero
viscosa qualis est flegma salsum fiat
ex aqua fur. furfure melle ros. vel ros.
oleo amigdalino amaro et sale
vel ex aliis fortioribus clisteriis in
unoquoque sequatur compositione ex
speciebus mirabolanorum electo prout
requirat materie dispositio que aggregant
in se virtutem mundificativam et
ex illis est reubarbarum parum assum
et alia stiptica consilia et reponiti
cum et est vomitive cum materia in superio
ribus est intestinis quas superius
in cura stomachi habuisti. Conforta
tionem autem et unionem complent
intestinorum medicine stiptice ha
bentes in se aggregativam virtutem
confortationem qualitatis effusionem si
qua materia per debilitatem non recipiat
sed repellant coadunationis et uni
tionis partium eorum et retentionis
materie calide et sicce prout complexionalis ipsi
materie congruit et discrasie intestinorum
quas ubi est materie consolatione medici
narum cuarumma simplices et com
positas quare infra ponemus aliquas
et prout dispositio exigit illas in
terioribus externis et internis ponemus.
Et ex illis est ypoquistidos, lutum ar
menicum galle pulverizate carabe cortex
sterpson psidii album et si cum sirupo
violato sumatur solvit. Et ex illis e
campsora sandalus albus sive arctose
alium et sucuri pondicorum exiccati et coc
aporum et camne et rostrum porci
nu. Et ex herbis consolida fasolina
canda equina portulaca daraseum dum
dam eudinia decorta cum aceto et
ppe silvestris omni dinzectica facta et cali
da ut sparagus stringunt ventrem
quia urinam multiplicant et fructus
stiptici et alii noti ut maciana puni
citonia sorba nespula ribes et zaruir
et lac acetosum decortum cum lapidibus
molaribus vel ferro et est melius prius
ibo aly. a quo est penitus extractum bu
tirum et per decoctionem est serositas.

minorata et frigida stiptice virtutis vi
tellus ovi exiccatus in aceto. Et alia
frigida et sicca consimilia. Et ex eis
calidis est sandaraca amios radix feni.
cum semine sive pulmo et viscera ala
lin usta et pulverizata et psilaloes et
mas et balsami mastix storax sicca
que dicitur calamita sanguis yrci
darsam. Et temperatum est sera singu
foliorum roti et est ypus solucei pucorum
et laudinum et capillus veneris ex
iccatus cum et in est virtutes et confor
tet stomacum et ventrem ne recipiat
superfluitates ut sumatur. Et ex eis est
coagulum edi et pulli equini quod datur
in potu infanti pondus quarte unius
z. magna facta et magno et super illo
z. una sicut ex coagulo leporis quod
coagulando materiam liquefactam retinet
ventrem statim ut dixit aboali.
Et addit et oportet ut incipiat quod ad po
tandum dat coagulum ad amor. Si vero
non sufficiat vel non conferet addat
in eo usque ad illud quod non pertranseat in
pondere z. j. quoniam est vehementis cali
ditatis et oportet ut fluxum sanguinis igno
ratur ut ait ibi. et omni appetate
et plus quam in eo ingeritur proprietas cu
ius. Et caseus quidem vetus cum prius
fuit ablatus cum aqua aqua a salo
plures vel decoquitur bene et egreditur
ab eo sal deinde exiccatus vel assatus
cum ex eo datur in potu pondus z. j.
est maioris nocumenti et fortioris confert
nonnisi quam coagulum. Et alia sunt eis com
posita ad siccitatem declinantia alia ad
caliditatem que infra ponemus. Et si
quidem sistatur fluxus ex hiis nec sicca
remansit aliqua lesio in intestinorum
sbã ad alia procedere non oportet quod si facta sit
oportet ad alia procedere amplius ut sequitur.
Et si talis dissinteriis fluxus a ma
acuta influxa ab aliis membris
fuerit vel est medicina per diversos rebus
primitus res alias ad curam eius perfec
tionem que membrum respicit si quod
mittit rectificandum vim coangustanda
per quam mittit materiam que tendat in
spissandam comprimendam et repellen
dam et declinandam quas per diverse me
dicine et natura voluntus et sunt in cura
accidentium medicinarum hunc complementum cu
ius absconditur que curebat tota
tim et ut redeamus ad intestina
et curemus impressionem factam in eis in
primis duabus rebus. Si ergo fuerit prime
speciei talis fluxus in quo pinguedo
intestinorum grossorum vel mustilaginositas
sitas et rasura contulit a tui exeuntibus
premissa mundificatione ex predictis

sufficiunt leniora stiptica et forte sim
plicia Quod si excoriationem et sangui
nis et corticum emissionem devenit
oportet ut eligas fortiora stiptica semper
properatem viam inphibendo nimie den
se effusionem adeo qualia sunt acatium
succus mors in mature et succus eius qui
phibet nimie attractionem suae ad ipsius
cervicij et epar eius Et si ad ulceratos
fortissima conglutinantia incarnativa
et asperitate consolidantia et sigilla
tiva quae infra dicentur et non solum sim
plicia sed etiam composita et fortasse
non sufficiunt quare oportet procedere
ad cauterizantia et ultimo ad narcotica
quorum omnium per ordinem recolimus nos
sufficientiam posuisse in incura fluxus
sanguinis narium Et in cura praeteritis plurima
illic quae requirere et ministra quicquid sunt huic
convenientia et ea quae potes eligas
Et ut habundancior sit tibi electio po
nam ante tractatum medicinarum aliarum
comparatum ad hoc si ad dissinteriam ra
suram intestinorum excoriationem et
ulcera ac fluxum sanguinis et dolorem
ex quibus eligas pro diligentia te i
vitat Ex quibus est glans et . se . lini
assatum cum ex eo et oleo rosarum fit clis
tero stringit et sinamentum eius est
magnum in ulceribus intestinorum
et similiter ex mixta quantitas fabae ad
omnia fabe decoctae in aceto cum corticibus
suis et sumach ex eis quae non applica
quia ventosa est et dilatat ulcera et
superfluas noceret magis quam ipse con
fortet Sanguinis caprae vel yrcij bibita
cum melle confert dissinteriae Nodosa confert
dolori et rasurae eorum Stercus canis
comedentis ossa clisterizatum et bibitum
in lacte in quo extinctum est ferrum
confert solutioni et ulceribus intesti
norum et solutioni antiquae Semen
acetosae confert fluxum et rasurae se
minis genera per omnem modum confert dolori
et ulceribus vinum in quo extinctum est
ferrum vel stipticum vel aliud non dulce cum
aqua extinctionis ferri temperatur
bibitum in lacte caprino decoctio reti
net fluxum et distensionem sanguinis
egressionem et dissinteriam et calibus ta
lis fit . i . cortex eius omnibus confert Et
ceifora succus eius est conveniens dissin
teriae calidae et barba yrcini et flos
eius et succus qui est hypoquistidos
bibita est fortior medicina ad ulcera
intestinorum et cum hoc stringit membra
et eorum ductus refundentes materiam
ad ipsa et stomachum et ad omnia membra et
potus seminis eius Et clisterizatio succi
linguae arietis ulceribus confert Caules
raciniae et ipsae cum coriandro Ceroleparis
assata bona est ulceribus eorum Acerda
sogridatum in potu ad fluxum ventris et
ulcera intestinorum et cum aqua minuit
nocumentum ex inter insorbitionibus ex
vinho et panno et riso sumptum tum
ad ulcera Sal est ultimum in dissinteria
quia mundificat constringit et confortat
Radix nenufaris succus portulacae
solutionem colerae et dissinteriae et confert
solutioni antiquae et ulceribus eorum
Et vitellus ovi elixati in aceto est
proprius intestinali non epatico nec sto
matico . lac recens mulsum clisterizatum
ad ulcera Sumach confert omnibus.
Cornu cervi adustum poma pontica
ad dissinteriam et dulcia et acetosa re
tinent ventrem si invenerint virum
et cum humore solvunt Cinis lignum
ficus vel ad dissinteriam . papaver in dissin
teriam papaver album et nigrum stringit co
pingit materiam et provocat sompnum grana
altee retinent ventrem et decoctio ra
dicis eius confert ardori intestinorum
et solutioni malae carni balneabat
bona est dolori ventris pungitivo Et
solutioni malae fit clistere ex aceto
et sale ad ulcera ambulativa intesti
norum pro lenitivo et abstersivo cinyxito
rum datur in potu cum vino Et confert
ulceribus intestinorum Omnes species luti
sunt propriae in sanguine retinendo et lapis
ematitis est sanguinis Dragmitta et
succus plantaginis acacia et consolida
et similia Reubarbarum retinet san
guinem stringit et omnibus confert Composita
quae sunt ex his componuntur Et experta
infra ponemus ad ulcera Sed adverte
ne dictum hic ordinem in eorum administra
tione putas ut quia a posterioribus ulcus
incipiunt et fortioribus componis Est enim
causa mali erroris nempe ab stipticis
et constringentibus Ut Galieno dicit cum
causam inferius subingentis ut multo
magis ab ulceris quae sunt cauterizantia
et narcotica Cauterizantia enim fortasse
indigentia excoriationis descendunt
quibus stiptica conglutinativa incarnativa
et sigillativa sufficerent quae cum permit
terent et cauterizantia administrentur exco
riationem augent et ulcera ex eo com
rensitatem et escharam inferiore ulceris quantum
que cum facile cadat post acuta fluc
te et corrosive ipsam relinquit excoria
tionem et ulcera dilatatum et augmen
tata Etiam narcotica multum non mundifi
catum cum retineant ipsam congelando
et ingrossando et vias constringendo
pororum et venarum orificia et virtute
sensibilem stupefaciendo seminat nocumenta

me quare non movebit expulsiva
debilitando virtutem calorem naturalem ex
tinguendo et spiritum congelando continua
per paucum tempus ad defectionem ad
ducunt quare redibit fluxus fortior
quam fuit prius primo secundum sapientiam
oportet et primo mundificatis consequenter
oportet procedas ad stiptica leviora
deinde fortiora deinde conglutinativa et
incarnativa et sigillativa et cum hoc non
sufficit procedas ad cauterizantia et
ultimo ad stupefacientia nisi cum
puta cum ulcera fuerint ex materia cor
rosiva quod predicta in locis retinet
et ea augent quare propter abstersione
oportet ut incipias a cauterizantibus que
consumunt materiam illam et crusta in
facie ulceris gignunt Et ubi dolor
fuit grandis quod prius narcoticis sedari
deinde stipticare et conglutinare Et
semper cave ne cadat escara et ne ar
teria ad ultima infrigidarem perdu
cant et mortem quare eligas ex eis
composita magis quam simplicia qualia
sunt trocisci de carabe de sciniro et stellis et
filonium convextione enim eorum extrema
caliditas vel frigiditas remittitur Et ma
lum et non sit tolerabilis magis mo
propterea cum oportet retardes vel permittas
illa ut puta postquam vulnera seu ulcera
videas augmentari et infirmum debilitari
valde Cursum si per medicinas tales facies
ut dicit prohibere consilium bonum propter consequentes
lites ut sapio dixit quare solicite et cum
continuitate et ordine ut dictum est et ut
disposicio exigit operari et cum materia est
acuta corrosiva erit dolor et mordi
cacio fortis in locis non est nullum
clisterizare cum unctuosis et pinguedinibus
quales sunt pinguedo galline et sepe porci
et anatis vel butirum vel capre cum fuit dolor
cum ulceribus sua enim facili congelacione
obtundit acuitatem materie adherent
enim ulceribus et in eorum facie adherentes
tuentur ea ne ab acuitate consumentur
ultimus augmententur ulcera et doleant
magis et sua stipticitate consolidant
ea ut dicit Galienus ut ex illis est
res corrosivam cicatrizancia et precipue sumus
et passe cum interioribus suis sumpte
doloris scilicet ape et spodium Et curacionis
que est a recto est tres res et dicuntur i.
incura tenasmonis Et si est ab ext
remitate eius et fistula Cura est due
res prima est ut procedat mundificacio et
ablucio cum aqua fenugreci se. lini
et sisami cum vino decoctionis
illorum Et deinde sequuntur conglutinativa
stiptica et sigillativa qualia sunt mercu
rialis balaustie seu rosa pulvis et ostrata

ostrata assata semen dracontea pulverizata desuper
et emplastra et oleum vetus permixtum
cum aqua agreste confert cum ex eo
fit clistere ulceribus ani intestini et
est expertum Et si est a materia acuta Cura
est super incarnacionem mediante
posita Et primus regimen competit ad
frigiditatem et siccitatem tendat primo
si fluxus ventris sit ab aliis me
bris ut puta a cerebro qui dicitur re
rebralis Et plurimum est fluitivus
cura eius est cura catarri quod supra
dixi Et breviter est due res una
que debetur cerebro mittenti primo
alia vero que debetur stomaco et
intestinis recipientibus a quibus fluit
Que debetur primo cerebro mittenti
triplex est prima est que debetur ipsi
cerebro 2a que debetur viis et ducti
bus per quos mittit 3a est quo debetur
suscipienti materiam prima est cerebrum
signidem in eo repleto apparet evacue
tur et mundificetur cum artochimia
Et deinde eius repleto temperetur
et conforteretur ne materiam regeneret
2a est ut ductus et vie per quos naturaliter
eius superfluitates consueverunt
expurgari ut puta nares et pala
tum apti teneantur quatenus natura apta
per illos possit eos more decenti et
solito expurgare Et propter ut curat
ad ipsos si tenetur ut iaceat et dor
miat cum inclinacione capitis versus
anteriorem partem non super collum quod
dividit eas ab illis ad vias occultas
posteriores partis capitis per quas fluunt
ad illam vie quoque vie occulte debite
constringantur et infrigidentur 3a
que debetur membro fluenti donec eius
cerebri fuit ex quo facta est illi consi
est aut regimentum donec completo cere
bri adequetur est ut exigetur ut
dicitur ex quibus hec omnes comple
centur res dicte supra in cura catarri
sociosius habuisti ordine quoque mo
dum et usum aptum utendi eis Et
est expertum in eius retencione et
excitacione est sacculus super commissura
coronalem positus ex sale pruno et
sandaraca et spica et mirra et radi
ce nominis que est yreos et ultra est
cauterisacio super incaplo propter dicta
2a principalis que debetur stomaco
et intestinis recipientibus est duplex
prima est mundificacio eorum ab humore
qui fluxit cum vomitu et hoc cum pervenit
ad stomacum et antequam descendat ad in
testina vel cum clisteribus saltem ex quo fluxit
ad ipsa Raro enim materia intestino cum
educitur vomitu vel propter tempus

Cura est confortatio stomaci et intesti
norum cum stipticis aromaticis prohibentibus
effusionem materie talis ad ipsum ex
quibus exemplum est thus spica capillus
veneris macis et alia dicta hic supra
Et deinde cum calidis valde consumen
tibus materie reliquias et alterantibus dis
crasiam impressam eis frigidam et humidam
simplicibus qualia sunt exemplum cortex
citri . 33 . anisos cortex thimi et silia
dicta est in mala complexione stomaci
et compositis intus et extra et per eun
modum exprimatur et hiis tibus confor
tare naturam et spiritum qualia sunt diam
bra metridatum diarodon et theria
ca et si est fleuma salsum sint magis cali
da vel frigida stiptica Et est eius exemplum
est semen papaveris albi et diacodion
retentum in ore masticantur et terra
sigillata et lutum armenum et efficax
in retinendo ipsum ne fluat retentum
in ore Et simum expertus in subtili
catario exemplum sicut thus et spica in
frigido exemplum Et ipsis regimine ad cali
ditatem vel frigiditatem et siccitatem
declinet exemplum Et quia oportet ut mul
tas narrationes composita que sunt
res magni iuvamenti Et cura sto
maci est cura lubricitatis stomaci que
supra et curatio egritudinum stomaci
tibi tradidimus illuc ergo directe et
cum fuit ex colera pessima cura est mun
dificatio cum frigidis lenientibus et lubri
citantibus 2° confortatio cum stipticis
frigidis notis est · Cura epatici sangui
nei est eadem que lienteriam consistens
in duabus rebus silicet illis · prima que de
betur epati mittendum que triplex
est et ea quibus propter complexionem
habet est in cura epatis et lienteri
cie diximus et quod debetur intestinis
recipientibus que est duplex secundum ea
quibus habent complexionem hic et in
cura male complexionis stomaci cu
ratio tibi tradimus sufficienter et
vere et in summa non oportet ut
curam incipias cum stipticis et opila
tivis superius vel subtus impetratis pro
ducunt enim ad egritudines fraudu
lentas et difficilis eradicationis ut
dicit avicenna primo incipias cum
evacuantibus et expurgantibus epar et
repletionem eius sive sit apostemans
sive non et cum diminucione cibi mitte
qualitatem ut sit carnes panes et vinum
et sit contentus in principio paciens po
tu aque vel aque ordei vel sanie et
passulis pinguibus Et ex medicinis
confortantibus ipsi cum non apata est
coralus Et si est ex ruptura vene

porte vel ramorum eius procedente fleoto
mia tollet de basilica stiptica conglutina
et sanguinem retinentia ac ipsum desinan
tia sunt convenientia Et ex exemplum est sucus
plantaginis cum lapide ematites Et similiter
si sit ex ulcere cura est cura ulceris
cum stipticis epatis et cum aperitivis opila
et et fervoribus penetrare sanguine
et in hoc exemplum est diacalamentum
preparata et vinum subtile frictio et
balneum et puratio et huiusmodi Et cum
temperantibus eius quorum non multum
frigidis ne retineant in corpore
non multum calidis ne dissolvant
et cum confortantibus si debilis existat
et qualia sunt hec complexiona supra in
cura eius dicta sunt mundificativa
etiam materiam ab intestinis dimissam sen
sualitatem speci eius ibi et habuisti
Et in cura doloris stomaci et stiptica
et confortantia hic est · Et cura aqui
est eadem que lotum quia mundificatio
et digestiva epatis confortativa secundum quod
ut illas cum fortioribus compleas Et
exemplum eius est potus seminis et cus
tecia sicut arabes et laudanum cum vino
et omnia confortant eius digestiva epatis
et educunt aquositatem a sanguine
et sic retinet Et exemplum est exemplum spica
cassia lignea et huiusmodi Et si est ex
commixtionem aque asthiticorum in venis
illis inciatur et regimine ad siccitatem
tendat Et cura sanguinei nigri et fe
culenti est due res mundificatio
intestinorum et epatis ab humore tali
exemplum cum reubarbaro et clisteriis et
de opilatione splenis et eius confortatio
atque epatis et ipsius infrigidatio
vel calefactio prout exigit dispositio sibi
et regimine ut est in cura splenis et
epatis habuisti et si est alonga mora
in intestinis confortetur contentiva
complexio aut cum humidis lenientibus
et lubricantibus notis Et eadem est cura
nigri melancolici quod ex epate est Et cura
nigri fellei est stilum fellina mundificatio
eius ne sua malicia mora contra
hendo ulceret intestina et hoc cum
tibus et clisterizatis notis supra in cura
epatis et splenis et totius corporis
et confortatio et alteratio epatis cum
regimine declinante ad frigiditatem
et stipticitatem moderate Et cura eius
qui est dimissor colore est equatio co
plexionis melior intrinsecus et eturum
regiminis et illorum humorum mundificatio
precedens Et chilosi est confortatio
attractive epatis cum calidis exemplum
emplastris et ventosis apertio opilationis
viarum eius et mesaraicarum et diminutio

cibi cum temperamento et potus et
omnia hec complexionata super in cura
epatis dicta sunt Et cura splenem
que plurimum est melius est regres
prima est digestio regiminis ad humorem
melancolicum et cum diminutione eius et
ipse cum ventosis positis super splenem
cum apertione oppilationis splenis
et eius confortatione 3a est
mundificatio stomachi ad quod plus melius
humor pervenit et deinde intestinorum
adque 2o et neorum confortatio et
ea quibus hec complentur super in cura
splenis et hic [illegible] dicta sunt Et ex [illegible]
[illegible] huic fluxum [illegible] et
[illegible] agregat eum [illegible]
in sequenti [illegible] intentionum Et ex com
positis et dyasene Et ex [illegible] in re
tentione ipsius ex simplicibus est
mirto aqua et xiloaloes Et ex
compositis est micleta Et ex confor
tantibus est dyamuscum dulce et
similia Et cura fluxus [illegible]
ex predictis ipsius ubi de regimine
[illegible] et [illegible] hunc
est generalis nota Specialis autem ubi
oporteat ipsum retinere est due res
prima [illegible] toti et complexionibus
modis scilicet cum evacuatione [illegible]
et hoc cum flora vel farmaca si tollet
virtus et cum derivatione [illegible] et hoc
cum vomitu [illegible] cum [illegible] Secunda
[illegible] habito [illegible] spontaneus
superveniens vomitus solvit ex
[illegible] et etiam artificialis [illegible]
enim est [illegible] et sequela ipsius
[illegible] Et similiter cum fricatione
ipse vel per totam cutim que calefa
ciat poros aperit et resolvit vel
inspissatione ipsius vel et coangus
tatione viarum et pororum per quos
fluxus [illegible] Et cum dieta extenua
tiva derivante ad [illegible] 2a debet
intestinis si in eis aliqua impressio
facta sit ex predictis patet Et ex ap
parte est ut [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible]
in potu ex eo [illegible]
[illegible] aut [illegible] declinationis [illegible]
[illegible] Cura fluxus [illegible]
factum generalis est cura ptisis et
ethice Et specialis cura est due res
prima est que respicit [illegible] et est
alteratio et infrigidatio corporis et
membrorum principalium Et comple
sunt [illegible] moderate stypticitatis
et [illegible] non vehementis [illegible] qua
extinguant naturalem caliditatem
nec subito retineat sua enim forti
stipticitate oppilando prohibet [illegible]

tur [illegible] Simplicia et compo
sita ex medicinis et potibus actu fri
gidis et restaurantibus quales sunt ex
carnibus perdicum et gallinarum [illegible]
[illegible] omnibus sorbilibus et sorbitionibus
ex lacte in quo extinctum sit ferrum
Et melius est lac mulierbre deinde asi
nine deinde capre deinde bovinum et
ex farine ordei et amidi et semine
acetoso quod est [illegible] et quod inspissatur
cum gummi dragaganti et pulvere co
riandri quod est [illegible] inspissat enim
humiditates et eas reddit viscosas
et adherentes membris et [illegible]
lique factibiles Et ex illis [illegible] et
pulvis coriandri et iusquiami et
folia [illegible] sunt [illegible] inspissando
et prohibendo resolutionem et lique
factionem et alia que non subito sed
paulatim retineant et constringant
que oportet eligere ex predictis simpli
cibus et composita infra dicetur 2a
est confortatio ciborum et potuum re
staurationum humiditates dissolutas
Et complexionata talia [illegible] in cura stomachi
et epatis et cura ptisis [illegible] huius
Et si est a radicalibus membris oportet
quod procedas cum fortioribus Si vero
a carnisformibus sufficiunt leviora

¶ Cura fluxus sanguinis qui procedit
a toto corpore generalis est cura fluxus
sanguinis procedentis ab epate et [illegible]
specialis autem ubi ipsum oporteat retinere
est due res prima aufert [illegible] debet
toti fit autem [illegible] modis primo cum eva
cuatione plethorie et illud est flebotomie vene
[illegible] vel basilice vel proportionalibus
sibi que [illegible] et ipse si sit ei con
sueta quia consuevit hec fluxum sangui
nis ex naribus emorroydibus vel
menstruis qui fuit ei ex [illegible]
quare [illegible] et provocatio illius
cum hoc est proportionalis flebotomie
cura est eius et cum extenuativa
dieta Reiteratio vero exercitii con
sueti quod [illegible] solitum excedere debet
si cum membri [illegible] sit licet
evacuet et derivet plenitudinem
quia tamen corpus perturbat in cura hu
ius cum non habet sed impressione
magis quam [illegible] huius [illegible] fricatio
ordinetur evacuat enim per poros insen
sibiles sicut illud et derivat sine tur
batione 2o cum derivatione et in
spissatione sanguinis et eius infrigi
datione 3o cum viarum coangustatione
Et quibus breviter compleantur
nota sunt ex predictis 2a est ut si sit
facta impressio aliqua in intestinis
procedatur ad ea que mundificant stip

no de lacte mulieris asine capre

ticantt confortant et retinent / ad
hec est acacia cum dra. et karabe
et spes luti et lapis ematites cum suco
plantaginis uel consolide uel caude
equine supto et clisterizato prout
regio exigit cura fluxus colice pas
sionis est difficilis et maxime in pro
cessu est enim acuta et sine intermissi
one et periculoz accitur plurimorum tero
rum quare indiget medico consta
ti et prudenti quem non terant ani
dencia et grauitas est cura vomitus
et fluxus supius dicta Spaliter
autem est cura res prima debetur membris
mictiuis 2a et 3o dispositionis malos
humores quos generant mittentibus
ad intestina et stomacum et alia que
debetur intestinis et stomaco recipi
entibus et expellentibus illos - 3a est
que debetur virtuti et regiminis recti
ficacio cibis et potibus et ulterius in
omnibus sex rebus non naturalibus - 4a
est que debetur accidentibus primis insur
gentibus et est rectorum correctio quod
infra dicetur prima est sex una est
rectorum membrorum scilicet epatis et venarum
et aliorum membrorum mittencium cuius
quare oportet ut fluxus et vomitus non
constringantur sed dimittatur donec re
plecio seu cathochimia sit expurga
ta perfecte et illud est cum egreditur chilus
uel aliquid homogeneum ponderis ad idem finem
Et siquidem non procedat ad sufficienciam
iuvetur cum lenibus id est vomitum in quo
enim aboali vomitus vomitum 2 fluxus
vomitum et egerio prohibetur Juvetur
itaque vomitum et precipue cum accidit nau
sea cum aqua simplici tepida uel cum
pauco aceto plurimo enim mordetur
stomacus et intestina uel cum aqua
mellis et oximelle acetositatis paucis
vel cum aqua uel apparato baurac
aut cum sale napthico uel pauco ci
mino quod mihi est Juvatum valde 2m
dimisitur ne non cum oleis et unctuosis
que mollificant et debilitant et Juve
tur fluxus cum clisteribus lenitiuis
uel abstersiuis que ex aqua sicket puri
co baurac zuccaro rube oleo rosis
uel sisamino et cum colliriis ex melle
seu zuccaro et mana uel cum aliquo
ex lenitiuis quod deponat sumatur
Et precipue cum humor est descendens quod
ex grauedine et punctione ventris
perpensus sit enim oportet mutare illos
ut modo unum modo aliud 2m declinacio
nem quorumque enim inutiles curabis illum
et aliud illum cuiuando et aliud declinando
Si uel aut cos artificialiter sumatur non
oportet sequeretur enim motus nimis ponderis

ad resistencia ut ait aboali 2a est
nimia seu humoris declinacio quieta
mitigatio uel compunctio si propter eius
extremitatem alia non sufficerent et
complementa nota sunt superius
- 3a est durum et ductum coangustatio
et precipue cum suco barbe yrine luto. ar
et aliis que supius dicuntur in consoli
dacione medicinarum - 2a principalis que
debetur stomaco et intestinis et est duplex
una ut siqua materia adhesit eius nunc
disiret et cum perfecte mors 2a est ut co
fortet stipticis et alterantibus et retentiuis
qualitatis in fluxus materias si adhuc fluant
non sustinuerint et ad ptisana disposicionem
addicat bona est ac equalitatem quinis
et subie que complementa ex supradicte
sunt non que claritas ponit oportet et
sunt ex speciebus rob. sirupis rorosis
et pulueribus intus et exterius exemplis
uel emplastris et cerotis notis ibi et sup
caliditatis et frigiditatis put dispositio exigit et
ex apparatis est aqua ambichathe quoniam
confert ei stringendo ventrem et si quidem
nulla in eis sit frigida impressio non
oportet alia providere sed regere tamen Re
gimine 3o quod 3a res est ut nullomodo
cibetur nec potum sumat donec
famescat si virtus tamen dumtaxat
et tunc balneetur primus deinde contentetur
paries de aliquo cibo leui boni chimi
sicut est sanie ordei uel amidi vel
ex granis citrorum cum pulpis eorum
et sumat in principio et cibetur
inde cum carnibus perdicum et amicum ani
um pueram et minutam et pullum cum
agresta uel suco granatorum conditorum
et decoctorum cum coriandro preparato
et potentur aqua granatorum mirsorum
et aliorum fructuum ponticorum et aqua
frigida habite virtutes florum vite et
quoque sumant cellam que stringit mayorem
et facit sudare quod si non tollerat
stomacus aquam potetur vino odorifero
pontico bene limphato cum aqua frigida
uel pluuiali et hoc in disposicione calida In
frigida vero cibetur cum pane dissoluto
in vino pontico et rubeo et omnes
sic rostos in principio deinde cum carnibus colu
borum non pinguium uel gallinarum cum spe
ciebus et vino passo et rubeo parum
limphato paulatim addatur donec
fortificetur et redeat ad disposicionem sa
nitatis que si virtus non tollerat usque
ad perfectam purgacionem et cadant
in medio et sincopisent vinificetur
cum pane calefacto in vino similagi
nea - demum colatur debetur uel aqua gal
linarum Juvenum distillata que ex propriis
carnibus eam uel predictum contusis et

decoctis in duplici vase et ex pistis colli
gatur ut docuit abohali. in qua sit vel
sandali magarum et spodij in dispositione
calida et fiat acetosa cum agresto succo
vel citoniorum vel macianorum. In frigida vero
sit huius similiter virtutem xiloaloes mete (?)
vel galle dissoluatur panis similagi
neus in eo est virtuosior de quo detur pau
latine. Quod si non tolleret stomachus ci
bum et abhorreat donec non accipiat
ori eius ponas fructus ponticos quos
masticet et sugat parva cibaria donec
vivificetur et ex quibus fructus de
lectabiles. Et ex illis est uva pensula
masticata cum contritione succorum
granatorum. deinde vivificato et robora
to stomacho cibetur ex predictis cibis et
superveniat qui conpunctus est cura eius
Et misceantur odorifera que confortant
cor et cerebrum et generant gaudium
et sedant nauseam et vomitum et
supius habuisti. Et si tardet digere
fortentibus et fortioribus premi tarde (?)
scilicet vino dyalcion et dyacalame
to et tyriaca et trahatur cum supposi
tione extremorum cum aqua calida
compressione et fricatione et cum ventosis
in umbilico et epate Et cum fortifica
tus fuerit redi ad mundificationem cor
ruptionis et indigestionis et catho
chimie donec sit expurgata postea
deinde de stomacho ad membra et balnea pro
3um et ciba paulatim donec ad dispositionem
redeat sanitatis regimine. At malis re
bus in ideo regimine refluentur (?) infra
Correctio quoque autem cum infra de
eis dicetur ad plenum. Cura eius
qui frigidus est a cibo. Breviter
est tres res prima est mutatio regi
minis in contrarium quod est causa eius 2a est
ut diminuatur flumen donec corruptus
et indigestus cibus totaliter exeat et
iterum abstineat propter superfluitas superflua
fluxum retentio autem ipsius causa
est colicorum passionis 3a est ut stomachus
et intestina relaxata a multitudine non
cura a qualitate acuta et stercora subtili
lenis (?) et in superioribus dictum est reag
gregentur et contemperentur exasperentur et
confortentur et totum corpus quod fuit
macilentum propter eius extenuatum
et debilitatum bonis et humectantibus
restauretur Et si stercorosi regimine
est tres res prima est ut cibetur cibis
multe qualitatis et paucitate superfluitatis
et sint moderate constrictive donec suffi
ciant 2a est ut apponatur vie alimenti
cum ficubus et fistucis cum amigdal
nucibus et aliis appetitivis et facien
tibus penetrare cibum predicte

3a est ut fricentur membra universaliter
et balneentur donec trahat et multum
ex cibo et per poros et si quid vel sicut
dum eis superfluat resolvatur ne red
datur stomacho et intestinis Et cura
eius est qui factus est a medicina
dicta c. 8. in consolatione medicinarum Ex
his autem que abrasionem prohibent
intestinorum et ab acumine medicine et
bdellium licet in ora permissionis non
curationis sit illud Et cura facti ab
aere est 3or res. prima est contemperare
aerem ut dictum est in cura cordis et aliis dictum
est 2a est corporis eius si aliquid sit re
pleto dissolubilis vel comprehensibilis
et hoc cum flore vel cum farmacia prout
repletio requirit abstinentia ieiunio
et fame. 3a est inspissatio et in
grossatio si a caliditate eius dissolu
te fuit et hoc cum cibis grossis ex carnibus
bovinis et extremis avium decoctis
in lacte et fenugreco et riso et siligine
et nucibus coriandro et psillio et
aliis frigidis vel ipsis retractio ad me
bra a quibus opprimuntur si a siccitate eius
fuit et hoc cum fricatione vel cum manibus
et pannis calidis et siccis et similiter bal
neis ¶ 4a est intestinorum mundificatio
et confortatio cum his que non sunt super ut
foliis urtice vel eius semine Et cura
excoriatium et ulcerosi in cura disinteri
e supius dicta Et cura hemorroidis et
melici (?) est cura dyarie et est non
Sequitur quinta res eius curativa fluxus
et est regimine scilicet coite conveniens
et vel vomitus res non naturales rectificans
debito modo continuans et diminuens loquitur
que primo partens in primo temperati
aeris inter actionis declinantes ad siccita
tem et si non sit naturaliter fiat artificialiter
cum his que dicta sunt in cura cordis
et lucidi non tenebrosi quia recludit hu
mores et spiritus ad interiora et clari
non turbati quia aer turbatus conturbat
animam et permiscet humores 2um abohali
quia si turbatus existit clausis portis
fiunt cum luminaribus lucidis et quiescat
in lecto mollis cultitre durus enim con
frangit et debilitat et frequenter revo
lutione in eo movet humores. Inquit
Galenus in motibus vel motus nobis non
nocuit et ea que sunt in nobis quare non
oportet ut removeatur primo igitur et
cum excitatur ad sellam ut in lecto vel iuxta
ipsum situetur sella et cesset a motu
Inquit ypo in amforismo manifestat
navium navigatio quia motus motu
corpora perturbat In cibis autem regimine
est ut non sit in eis acuitas non dulcedo
nec salsedo nec acetositas multa ne sua

in ordinatione vigilet expulsiva et
ipse cum pervenerit ad ulcera que dilatet
non ventuositas multa nec humiditas
nec liquiditas ne debilitet contentiva
et fluant sed insipida et temperati sa
poris ac delectabilis ut citrus et stiptica
vel agrestis quia appetitum excitat et re
stringit et sint spisse et solide et qualitate
sint et calide vel frigide actu vel potentia
prout exigit dispositio et stiptica parum
in principio donec fiat mundificatio et
mundificatio licet enim humidi plus conveniant
ad mundificationem et mundificandi tamen parum stiptica
confereunt confortant enim membra et
maxime effeminare non permittit nec mun
dificationem impediunt quales sunt
lac decoctum cum lapidibus fluminum
ignitis vel ferro et est melius propter stip
ticitatem suam et panis infusus in eo
adhuc autem evacuat humiditates cor
ruptas et colicas corrumpit et ex
tinguit in corpore temperatur et refre
natur sed oportet ut lac sit quantitate quam
quis digerere possit vel sit infusum in suco
granatorum esset sorbitio ex ordeo assa
to et riso cum lacte cocto et in illo
. deinceps vero membra ad fluxum sicut
electi secundum alterationem cum virtutem vel quia
sint stiptici plus et stringant ductus
et retineant quales sunt sorbitiones
facte ex milio panico vel riso torre
facto vel sumac vel lentibus excor
ticatis cum amilo decoctis cum aqua
pluviali vel conditi cum parva pin
guedine galline edi vel capre vel vac
et cum parvo sale torrefacto vel oleo
omfacino et sit sapide et si vis ut
sint magis stiptica fac decoqui cum eis aliquos
ex fructibus ponticos et si vis calidos ex
potente dispositione condire cum cimino
ponticos vel aloes cimino vel aniso
torrefactis aromaticis et similibus ut ca
seo assato vel coagulo ut sint spisse
et viscose sive ut magis ingrossant qualis
est sorbitio sorbitio facta ex coda riso
que restringit et ingrossat maxime
si addatur gummi dragaganti torrefactum et ex
tincto et riso decocto cum pedibus anima
lium et lacte bovino et lentes excor
ticate vel decocte cum corticibus
et illud mutatum et etiam caules
bis decocti et portulaca et acetosa
et plantago et similia et carnes
bovine cum pulvere coriandri si virtus
digestiva tolleret miscentur cum seminibus
et speciebus talis faciendum magis ut est
sorbitio facta ex amilo cum semine pa
paveris albi coriandri viridi et sem
dum misceantur donec sistatur membra ab
effluxione et fluxu In carnibus

autem non est juvamentum magnum cum
sint multi nutrimenti valde addentes
maxime nisi apud necessitatem et tunc
opportet eligere volatilia super pe
destria et pedestria super aquatilia
et ex volatilibus eligantur que sint
stiptice et sic velocis digestionis et
sunt perdices et coturnices turtures
turdi mixti ex mirtillis vel stiptica
lide et sunt columborum silvestrium pulli
non pingues passerum et quaglarum et ex
pedestribus quales sunt cuniculi lepores cum
tuli graycelli et arietum castratorum et cam
pestrium Et sunt parati quia asse vel frixe
vel decocte magna pluviali vel frica
cum fructuum aliquo ponticorum vel cito
niorum sorbarum nespularum vel sumac
et ex aquatilibus sunt pisces petrini
pauci squamosi quales sunt tenche lucii
fragalia gramevis et similes et sunt
assati vel decocti magrosta vel aceto
limphato vel vino pontico condiri
cum speciebus cum dispositionem Et cum
maxime volumus ingrossare vel invertare
sunt ex aqua dulci quales sunt cancri
tente pure et similiter parati . Hora
autem cibandi est ut in principio abstineat
a bono cibo usque ad duos dies donec
materia minoretur et non reddatur amara
in fluxu mittendum maxime si qua fluat de
inde cibetur cibis parve stipticitatis
donec evacuetur et mundificetur materia de
inde aliis cum intentionem quam habes ut
sint parve quantitatis et nimi non multi
nisi vel ne fastidiret fastidiunt enim
stomachi est multa degustare senecta
dixit Et cum sapit aliquis contenere
eo et oportet ut permittatur stipticus vel
aliquis ex fructibus ponticis cuius extra
non trahat sed sicitositas tamen a supto
cibo permaneant extrema et ipse superiora
Et si non sufficiant cibi predicti quia
prolongetur et debilitetur virtus oportet ut con
cedis cibos ex carnibus predictis et eligas
cibaria parve quantitatis et multe quantitatis
qualia sunt cpara gallinarum juvenum
et pinguium testiculi gallorum nodus
cocaturus assati et vitelli ovorum sorbosi
et similia que in cura prefixi hunsti In
potibus vero regimine vero est ut absti
neat omnino si possibile fuerit Est enim cura
per se et absolute ipsius Et si sitiat
ex vehementia nec tolleret potus
sit aqua pluvialis vel ferrea parva
simplex vel commixta aliquo ex sucis
ut granatorum agreste citoniorum vel
robub vel zucaro rosarum antiquo vel
sit huius virtutem mastix et cinamomi
secundum diversitatem dispositionis et ipse in prin
cipio cura est multa et calida et int

dicat ei vinu qui inflamat et dissolvit et estimat et vapore fiat subtile eius ad superiora quare dolor capitis et mentis percussio iunctur valde. Et si stomachus eius non tollet et virtus sit requirens quia debilis et reminiscat et confortet dat ei vinu maxime si appetat tunc et maxime in pressu sit aut ingeni pilmen et ponticu puruz et limphatuz secundum diversitatez dispositionis sue et mebrorz superiorz naturaliu et inferiorz intestinorz et ypo. dixit

vel subtile si oppilatius fuit fluxus. Et oportet ut sit actu frigidum quia restringit et tepidum exolvit nisi in eo qui est ex debilitate digestionis oppilatione colerica passione et apostemoso ut ait avicenna. In sompno regimine est ut dormiat omni hora et maxime sumpto cibo propter rationez quia tunc confortat sompnus et quietat humores motos licet prius revocat morus virtutez sensibilem revocat quare quiescit expulsiva intestinorz et contentiva confortatur sic fluxus sistitur. vii ypo. in amforismo Cuz volueris elleborz magis durare movere corpus cuz vero stare sompnum fac et noli movere. Et si non potest per se vel impediat artificialiter provocetur mealida dispositione cuz narcoticis infra et calidis compmiscens ordinate apponatur que meura dolorem stomachi humecti. In repletione vero et inanitione est regimine ut inaniat corpus in principio si repletum fuit mundiant intestina ex medicina infusa deinde confortet et finaliter corpore et intestinis mundificatis et confortatis replo subsequatur paulatim ex laudabilibus cibis predictis. In accidentibus animo regimine est ut omnia letificantia et delectantia auz per omnes sensus apprimentur finaliter et ultra res curas fluxus complens et impedientia removens que cum fortia subungitur et est accidentium correctio insurgentium ei et speciebus eius. Sunt aut plura et diversa que supius tacta fuerunt impositione signorum. Et breviter quedam sunt propria et essentialia ut est punctio dolor et gravedo seu mordicatio vel tenasmon quedam ex remotate aut propinqua ad stomachum ut sit nausea fastidium et vomitus et dolor oris quedam ad epar ut est debilitas ydropisis ictericia dolor in eo et gravedo. Et illud propter duo scilicet colligantia et vicinitatez ad intestina solum sed

quia stomachus ministrat omnibus membris nutrimentum et recipit superfluitates omnz membrorz mediante ipso ut Galienus ait. Et quedam in splene et renibus. Quedam ex remotate remota puta ad cor ut est debilitas extremitatuz frigitas sudor et sincopis et febris. Quedam magis remota puta ad cerebru ut sunt vigilie spasmus singultus qui incipit primo in mandibularz nervis quibus movetur propterea ex membris mobilibus sunt propinquiora cerebro et sitiora propter cutem frontis et palpebris que cuz moveantur lacertis et nervus dilatatur ad modum panniculorz ad cerebru non habentium rectitudinez non spasmantur ut et oculi contraccione descendi non spasmantur. Propinqua aut ad renes ut est dolor gravedo in eis et vesica et quedam ardor que omnia imprimunt in naturaz et debilitent virtutez et sic curaz impediunt quare correctione et remedio indigent. Et quorundam dicta sunt remedia et quorundam dicentur in propriis capitulis requirat et reperientur ibi. Solum aut hic de essentialibus dicemus et primo de tenasmone cuz inicitet et trahat intestinis materiaz ad fluendum et de aliis dictu sit. Et de cura dissinterici et non mixto de febre cuz sit addens ad causam humores dissolvendo subtiliando et acuendo vias aperiendo et dilatando ac membra debilitando omnia intentione et sustinentia sic sit fluxus confluens et augens. Et quia inter plurimus est nocuma ideo de eo contrarium ad hanc pertinet prius dicamus deinde de tenasmone. Dico igitur ex febris quandoque accedit fluxum et fluxus sequitur ipsam et tamen eo modo ut dictu est. Quandoque supveniet febris illi et gravitatur illa. Quandoque sequitur fluxu qui persistit et cessavit post modo non est prius curationis. Et de eius regimine super in primo cuz de fluxu loquebamur suo loco et similiter loquebamur sunt dictum. Secundo et modo non est eius prius in curationis cuz illa non sit causa ... sed morbus alius factus et superveniens solum. Igitur secundo modo curata est prius ... vel propter eius cuz tunc solum sit fluxus accidens non causa nec consequens morbus. Sciendum igitur est quod febre accidit et supveniet fluxum potest duplicat ... ex generatione humorz spiritus inflamata et est effimia. Aliquando ex putrefactione ipsorz quorumcumque quia in motu non regulantur nec retinentur et ... fiunt ut in eo qui est oppilatiuus et apostemosus et est putrida

2a simpliciter est mala quia facit morbum compositum et additionem in cura periculosa est fortassis enim quod uni nocet alteri confert et econverso prima non est simpliciter bona simpliciter vel mala sed circa 2e correctionem est magnum studium adhibendum ut dicit Avicenna. Cum enim sit causa conservans et augmentans et econverso et sic contra iudicatur quia febris superatur humiditas frigida et humida. Fluxus vero in contrarium hic semper sicca et quandoque frigida et quandoque calida ut superius visum est. In magna in mediacione passionum saltim convenit diligenter. Oportet adiutare ordinem ut Galienus docet in propositis corrigendis et est ut prius inspiciatur et corrigatur instancius quod in magnitudine molestia seu lesione superet et aliud non negligatur in sustendo illius correctionis quod alterius que ultimo correctionem respiciunt ex hiis que dicta sunt et hiis que dicentur. Quod si in magnitudine sunt equales fluxus et febris iustus ordo curacionis est ut incipiatur a fluxu et cum sit principalior in curando et febris posterior. Et cum non sit solum causa conservans et augmentans sicut febris sed efficiens quoque et primum sit et illud sine quo febris curari curarique non possit. Iuxta enim Galienum inutiliter quis providebit febribus nisi prius meminerit cause quoniam inflatorius(?) est possibile curare disposicionem aliquam ponitur adhuc manente causa faciente eam. Cum plurimum et in magnitudine superet sit eo correcto febris cessabit et si remaneat postea propter correctionem fluxus erit detenta putredo atque causa sine impedimento exeunte putrida febris melius digeretur et expurgabitur et humectabitur febris et frigidis extinguetur. Et propter ubi fluxus indiget calida. Sic igitur fluxu prius predicto modo permissis mundificantibus que virtus tollerare potest cum sit curabilis et stipticis fluxum sistentibus que respiciunt in ventrem mittens et recipiens ventrem atque in cum ad eius mundificationem propter eius putrefactionem putredinem ut detineatur simpliciter stipticis sicut quedam alia ex stipticis corporibus solutivis et ex stipticis notis superius que per inticulla(?) putat virtus tolleraret et disposicio exigit instrabis et cum virtutem confortantibus cum cordialibus ex cibis et potibus et medicinis superius denominatis quibus racione alterando febris sicut sunt administranda sunt humida temperata ex medicinis cibis et potibus in cura

male complexionis sive stomachi superius in matris(?) et hec ubi fluxus indigerit frigidis ubi vero calidis administranda sunt humida. Qualia sunt ex medicinis atque cucumeris cucurbite et melonis nidi(?) et herbe ut solatrum lactuca blitis spinachia semper viva psilatum(?). Et composita ex eis et ex cibis ut sanie ordei et ordei et sorbicio facta expedit herbis et fructibus in carne gallinarum atque et coliatura cotumdarum(?) atque ciborum granata et poma. Et ex potibus aqua zuccari vel cum iuleb et similibus preter hec que sit alterius solucionis abstergencia et lenienca conferent propter putredinis abstersionem nec tamen fortis solvant et ex mixta solveret ut Galienus dixit docuit instrabis isto modo parciali ut sit sicut 2 humidas frigidas et calidas in eadem medicina cibi et potu equaliter permisceret quod est non omnino laudabile licet ab auctoribus sit concessum saltem respectu aliquorum morum cum sint adversantium virtutum impedientium operacionem et Abohaly(?). Dixit stomachum gravantes et nauseas inquietantes et reddentes sollicitam circa distinctionem operacionem et etiam inspiracionem impedientes et disturbantes cum non sit tota sola in intenta ut inquit ipse. Alio equaliter ut nunc stiptica propter fluxum nunc humida propter febrem et nunc stiptica in medicinis instrabis interius propter fluxum nunc in cibis et potibus humida propter febrem. 3o modo localiter ut interius humida propter febrem eciam interius calida dicta superius propter fluxum. Cum exterius frigida propter febrem sit epithimatibus cum frigidis superius dictis in cura cordis et cum ceroto de sandalis et spina dulci(?) cum ceroto Galieni quod describitur in antidotario nostro hic. Etiam que propter fluxum stomachi et intestina et inferius siquidem sit mittens stipticis emplastris et quandoque calidis predicta vero mixta cum frigidis et humidis predictis vel aliis propter febrem. Circa correctionem febris 2o modo insurgentis que est considerandum quod licet malus fluxus puta liberatur(?) flatuo vel ex furore febris competat alterandis et magis consimileda studendum tamen ne illam si aliquando dum diminittas prerea vel ipsam quoquomodo augmentes est enim molestia non ipsius actionis solum ledens et passiones ut dixit ysaac impedientes curam atque componens et tunc mixtio cum aliquibus minuetur ipsa enim de se pauca(?)

vel debilem indicationem ut Galienus
dicit primo sp cum aliquo frigido
remittas et cum tibi sufficerit debito
modo extinguas prout in 2a sectione
dictis si annuet distinguemus

Ca. 3m de tenasmone et membris

Capitulum 3m de tenasmone et membris
eius

Sequitur de te
nasmone
deinceps dicere sicut
proposuimus in capitulo precedente Est autem
tenasmo 3m Galienum expulsio recti
intestini cuius causa est res mo
lestans vel gravans ipsi intestino
adherens et infixa ad cuius expul
sionem movetur natura cum conamine
et expulsione propter eius adherentiam
et affixionem Est autem talis res du
plex interior et exterior Interior duplex
est quia in eo existens et aspirioribus
eius infusa quia est materia colerica in eo
imbibita pungens vel flatica adherens
que a putrefactione acquisivit
salsedinem et baurracitatem mordaz gra
vans et corrodens vel apostema durum
aut calidum gravans quod putrefactum
acquisivit et sua violentia egre
dientem molestans aut ulcera et cor
rosio in eo fistule emorroidis occul
te et ragadie a spirioribus effusa
est duplex aut acuta materia fluens
per intestina ut in precedenti capitulo dictum
est aut carnem fere sicca ex aspirante
et sua viscositate in suo situ ad
herentem ipsi ad cuius expulsionem
natura cum conamine movetur et talis
dicitur membrosus tenasmo Exte
rior est frigiditas ad ipsam partem magis
adveniens et impressa aut in aere
frigido cum sederint in eo sua compressi
one quassante et sua frigiditate
ledente ad cuius expulsionem movetur
natura violente motu expressionis et sicut
corporea sicut instrumentum et tussis
videre ex aeris vel aque vel alterius
attractum est unde causatur ut supra
dictum est in propriis locis eorum et quia
natura ad talis factus expulsionem ipse
decipitur cum movetur credens eum expul
sibilem ut corpoream cum non sit ex
pellibilis sed alterabilis quia licet plurimum
ex ea causetur proportionem in membris
singulis cum proportionabili facilior est
tursitus dicit abolay merito talis te
nasmon quoniam potest dici membrosus Et

Signa ipsius sunt quia cum
accidit homini subito desiderium egrendi
valde cum conamine donec extendatur
intestinum rectum et avunt extensione
vehementi et quod egreditur in principio est
parum ad modum stercoris gallinarum
pingue viscosum et unctuosum et
inde sanguinis maior non valde permixtus
tunc egestio est in intestino
recto et vocatur tenasmo Et
signa causarum eius ex interioribus sunt
sumenda ex causis precedentibus et ante
cedentibus ex accidentibus concomitan
tibus et exeuntibus et iuvantibus
et nocentibus Ubi gratia si sit ex
colera imbibita pungente cognoscetur
ex precedenti regimine multiplicante
colam cum circumstantiis similibus et ex
signis dominii colere ipsius in corpore
et ex punctionem percepta in recto ut
exeuntia sit citrina parum vel citrinitati
admixta et ex eo quod alterantibus et
mundificantibus coleram iuvantur et
a multum leduntur manifeste Et si
a flate salso processerit ex precedenti re
gimine multiplicante flammam apodime
et colere manifestabitur cum circumstantiis
similibus Et ex signis hydancia ipsius et
flatica catharticam demonstrantibus
cum colera mixta et corrosione et
pruritu percepto in loco et exeuntibus
flaticis et corruptis Et ex eo quod iuvantur
calidis anodinis et humidis abstergentibus
que dicuntur et contrariis leduntur ma
nifeste Et si ex apostemate sit processerunt
cause multiplicantes humorem et
signa ipsius durante et sentitur gravi
tas vel dolor in loco continuus et magis
apud emissionem stercoris et calor et
quandoque est febris Et exeuntia difficile emit
tuntur et sunt cum virulentia quandoque dis
tincta non permixta et alia apostematis
signa Et iuvantur mollificantibus
modicis et contrariis offenduntur Et si sit
ex ulceribus corrosione et ragadiis pro
cesserunt cause ulcerantes et humores
acutas multiplicantes vel apostematis
quod fuit ibi apertum vel dissinteria et
fluxus cruginosus colicus niger
solvens vel flatus salsi vel medicina
ulceratiua ut eusorbium vel mellari
immissio clisteris cuius camilla fuit acuta
vel collirium vel sumptio aliquorum cibi duri
acute indigestibilis ut rap et silig
et sentitur odor in loco assiduus acutus
et saniei et putredo in exeuntibus appa
rebunt et iuvantur lavantibus et
acutis mordentibus et similiter si ex
emorroidibus occultis et intrinsecis sanguinis
et niger apparebit in exeuntibus
et distinctus Et si quidem ex fluxu

precedente fuerit significabitur enim eius
pressio et reliquie eius que remanserunt
et pulsus erit combustus. Et si ex febre
sit egressio eius cum cibis precedentibus
constipantibus ciborum et regimine et
omne ex causis febris mitura coliter dominium
est ex spacio precepta in loco et hu-
midis et humoribus minuuntur et leduntur
contrariis. Et si sit ex frigido contraxit ex
positio et aere frigido et iter in eo bal-
neatio in aqua frigida et potus eius
post laborem vel balneum et sessio super
marmor et ipse in mensibus eius et
sensus obtusus et congelatio in loco
nec est in exeuntibus aliquid nocivum
ex predictis apparens et calidis valde iu-
vantur et leduntur contrariis. **Cura**
cura vero eius generalis est in 4or rebus
prima est mundificare seu resolvere
materiam imbibitam et affixam seu adheren-
tem. 2a est retinere fluxum si assit
3a est alterare complexionem membri
confortare membrum seu passam partem vel
[illegible] seu mitigare dolorem. 4a est regimen
ordinare. His enim rebus omnibus vel
pluribus tota eius cura completur. Specialiter
aut singulas causas inspiciendo est talis
ut siquidem fuerit ex colera imbibita
in recto cura eius est in 3or rebus. prima
est alterare et inspissare ipsam. 2a est
mundificare et resolvere. 3a est confor-
tare et sedare dolorem et punctionem
et hoc complebis clisteriis collirijs embro-
cationibus et emplastris. primo clisterabis
cum aqua ordei tepida oleo violato
succo [illegible] [illegible] et mucillagine
dragaganti. deinde addes mel violatum
et medullam cassiefistule et ultimo po-
nes simpliciter et imbibita materia et
maturata facies candellas vel pillas vel colli-
ria ex cassia fistula succo [illegible] et
dragaganti. primo deinde ex melle et aloes
[illegible] et deinde evaporationibus cum et
emplastris ex fenugreco semine lini mal-
vis mellilloti radice altee sisame
[illegible] camomilla et similibus molli-
ficantibus anodinis decoctis in aqua
et emplastris cum vitellis ovorum et oleo
rosis vel positis in sacello in quorum
aqua sedeat vel spongia filtro lana
vel toto infuso tepida cathaplismen-
tur et evaporentur agregentur enim
hec in se virtute maturandi resol-
vendi confortandi ac sedandi dolorem
ut est sisami clisterizatum et oleum
eius. Regimen quoque quod est 4a res
sit declinans ad frigidum stipticum
moderate confortativum stomaci cum
affectionem patitur ex compassione ut
hic etiam dictum est. Si vero ex flate

putrefacto et humiditatibus [illegible]
adherentibus fiat primo mundificabis
cum clisteribus ex aqua [illegible] salsatam
deinde cum [illegible] siclis cum virtute turbith
vel bdellio cum aqua mell. et alijs que sup-
ra [illegible] ex salso flate dicta sunt.
¶ deinde mitigabis dolorem cum evapo-
rationibus ex predictis additis fumo terre
pitaria scabiosa absinthio deinde in mit-
tas colirium ex bdellio storace adipe gal-
line et cera et laudano hoc enim sedat
dolorem lenit maturat et resolvit
et est rationabile et expertum. Regimen
autem ad calidum temperatum declinet et
stipticum et confortativum. Quod si fuerit
ex [illegible] et fuit calidum rege ipsum ut
supra dictum est sit quod eius regimen
in tribus rebus consistit in retinendo
id quod currit ad apostema si per mo-
dum influxionis fiat tamen sic per modum
[illegible] et [illegible] ipsum
apostema. 3a res completur minutione
sive flora si necessariam fuit vel scarifica-
tio et colagogo et minorare cibum in alia
primo fit ipsum ieiunare si possibile sit illud
duobus diebus ut natura in [illegible]
reddatur amara et natura in ieiunio consumatur
deinde da post illud parum cibi sit autem
panis infusus in lacte [illegible] decocte
quoniam est melior evacuat enim superflui-
tates colicas corruptas et permanentes
in corpore temperat et retinet ne fluat
ad apostema. deinde debes sorbitio-
nem de riso [illegible] et [illegible]. 2a
completur cum exibitione aliorum frigi et
inspissantium materiam et alterantium caliditatem
eius sicut est succus [illegible] et ma-
[illegible] aqua [illegible] lactuce
cucumeris cucurbite ordei coriandri
et similium et ex compositis est oxizacra
Julep. rosis melatum et similia porro
de [illegible] et similia 3um [illegible] completur
[illegible] appropriata de loco apostematis que sit
[illegible] diversitate temporum apostematis
ex quibus sunt stiptica aliqualiter frigida
et cum hoc mollificativa appropriande in principio
prohibentes et repellentes id quod effun-
ditur ad apostema clisteribus in [illegible]
et colirijs et linitis et epithimate
exterius quale est clistere ex aqua or-
dei aqua coriandri ros. oleum et
mirtinum clisterizata et colirio ex
[illegible] in [illegible] ipsis et al-
bumine ovi et [illegible] [illegible]
fictil et [illegible] et [illegible]
cum [illegible] et filtre infusum [illegible] mixte
coriandri ros. [illegible] epi-
thimatur et fictili et alijs adiacentibus
membris precedente vero admittebis

predictis modis omnibus resolutivorum
aliquid predictorum deinde precedente confor
tabilis multiplicabis illa sic administrabis
ei bdellium quod lenit maturat et resolvit
Et ex illis est cepe album assatum cum butiro
vel ysopo humida et laudanum et anetum
fenugrecum emplastra et similia Et similiter
in decoctione balneabis cum resolven
tibus predictis parum supradictis decoctis in
aqua furfures ordei semen lini et inunges
locum cum oleo lilii amigdalinis aneto
yrino vel nardino modis predictis Et si
apostema fuerit frigidum fleumaticum in prin
cipio curabis predicta nodum supra tempora
re Et siquidem aliquid virulentum creat
ex eo mundificetur et abstergatur cum colli
riis ex predictis clisteribus caulis ex ma
lva radice altee seminum et fenugreco
deinde premittes resolutiva ut est camomil
la et mellilotum Et deinde augebis ipsa
Et si apostema fuerit durum melius
mollificabis et resolves sicut in cura
colice apostemose est dictum in qua de
omnibus dictum est Si vero fuerit ex ul
cerum corrosione in extrema parte
eius que prope apud anum in expulsione
curabis cum mundificantibus et de
inde cum aglutinantibus et consolidativis
ut supra in cura ulcerum intestinorum suf
ficienter dictum est Et si sint ulcera
interiori parte eius et occulta sensui ut
dictum est tunc oleum vetus clisterizatum
cum agresta est proprium et alcosol ex
mercadasengi et aliis que immitti pot
est cannella immissa ano repleta pulvere
et insufflatione sequente Regimen autem
in cibis sit ex mollificantibus que fe
ces faciunt humidas non siccas quoniam ex
asperant et dolores et ulcera et cor
rosiones augmentant et ex insi
no forti sapore quia nec acuti nec salsi
nec amari nec acetositates multe
quoniam feces reddunt acutas contraria
superiori forti que ulcera mordent
et augent Et si fuerit a fistulis emo
roydibus et ragadiis curabis cura
propria quam in cura fistule docebimus de
cens Et siquidem fuerit ex humoribus
effusis a superioribus effusis a factis li
ventis fluxus in quo primo est propositum
Curabis cura fluxus ventris predicta
in quo sit mixta que fluxus compescit
acuta materiam ad intestina ut est svac
moriam maturam citonium cum tellis om
decocta maceto et succus portulace
et si est ex fece sicca dicta fuit ex as
pante curabitur cura colice ex fece su
perius dicta deinde si aliquid viscosum
quod adhereat sit in intestinis clis
matis aliquod abstersivum acutum ut

baurac vel sal et similia et colica
ex melle sale et bdellio Et si fuerit
ex frigore ab exterioribus ad ventrem
ane quare fit tenasmon difficilis cum
continuatione ad sellam frequenti et non
expeditur aliquid sed est accidit cum
ex apostemate durorum dura pressit
Et proprium est ei oleum sisaminum cale
factum clisterizatum cum aqua altee
vel dulci vino et diu retentum sit quod
cura emuscerat altanco cum calidis
omnibus modis predictis applicetur cum
clisteribus ex camomilla aneto calamen
to oleo medino vel costino rutaceo
vel bdellio et pariterque decoctis vel
cum abrotano rutalauro et origano
quod est proprium vel oleis eorum in quibus
sit lana infusa vel spongia et est
melior quia conservat caliditatem magis
applicata ano et cum inunctionibus
ex eisdem in ano et prius adiacentibus
et sessionibus super milium et sal ca
lefacta et super lapidem marmoreum
calidum vel lateres vel super tabulam cipressi
vel pineo vel saltem populi super quam
fuerit vinum calidum superaspersum Et
similiter inungimus cum castoreo et
cum suffumigationibus ex sulfure
aut mirre cortice thuris aut sto
racis quare oportet ut infirmus
sedeat super sedem perforatam undique
tabulis vel omboracie circundatam et
ponat anum super foramen et sit tes
tum ignitum vel prunis super quod pulveri
zetur sulfur vel aliud ex aliis donec
calefiat anus et intestinum quare
properatur defendatur totum corpus et
precipue pedes et membra a frigore frigus
enim nocet renis et ano et peccantibus
ut ypocras dicit et eo mediante intes
tino recto vero nocet tenasmon in plu
ribus horis et proinde calefacto corpore
est utilis et quietius Deinde medicinas
compositas subiungemus ad fluxum
species cum febre vel tenasmone Electuarium
conferens ad fluxus stomaci cum lenite
ciam ex flatu lubricitate intestinorum
et demorati Recipe seminis arnoglosse
an corticis ana ℥ i. p. ciciamomi ℥ i.
℥ amidi ana ℥ i. et f. bibatur
cum vino pontico in quantitate ℥
i. si non est febris et si est febris cum
aqua pluviali Aliud idem ex ulceribus
Recipe seminis arnoglosse acetoselle ana cor
ticis ana i. corticum granatorum sandali
albi ℥ i. pulverizentur et misceantur
et siniantur sicut prius Aliud fiat
ad idem de gallis Electuarium de thure de si
liquis et cinphii et misceantur fel
cum fuerit calidus Et ex cinphiis fiat

linimentum

tale. Rx. se. lini torrefacti dactilorum
inmaturatorum ana ℥ s. alumine pro
qm stidos acatie balaustiarum ana ʒ
quartam rosarum rubearum i ubi mirte
dinsij ana partes equales fiat omphi
cum oleo mastico et cera. Serap.
inquit si sit lubricitas intestinorum ex
ulceribus omino quod confortet ad extor
actionem confert huic egritudini. Item
liniment cum d'm leuz ad dyarrin et lienteriam
ex defectione virtutis retentiue Rx.
absinthij rom. ℥ i. infundatur in vino
pontico nocte una et misceatur cum
eo succo sicut mirti laudanum et m
myrrh et submergitur in eo pannus lini
et suffungetur cum v'iloaloes et ponatur
super stomacum et uiscera postquam
linierus cum linimento quod Rx. cubarum
masticis acacie alumine iunci aloes
opij corticum radicis mandragore se. iusquiami
ana ʒ iii. farinch ordei
rosis sicarum sumac gallarum viridum
balaustiarum suci berbe nettie gallice
prunie licij ana ʒ ii. terantur
bene et conficiantur cum aceto et aqua
mirti decocti et si no est caliditas
prohibens huic misceatur cum vino et
mo glensu et hoc misceatur totum et
retro sup structuram dorsi et dimitto
donec cum vomit et mo gsilon tidat
sup se ipm omphi. Et ex eis quod consertum

omphi

est Rx. omphi factum de fungo arboris
confectio pulueris alius leuis qui in
ore ponit dissolutionem ventris cum
tussi Rx. granorum mirti tostorum ʒ i. cal
trinerum spongi sicut alsel siliquarum
se spody ana ʒ s. terantur oia
et misceantur et dentur in potu ʒ iii.
cum sira et prpiput ut in mane come
dat vitellos ouorum bene elixatorum
et fiunt in hijs pulueris de ponte.
Confectio trociscorum de siliquis facta
valde constringentium ventrem quadamus
tantum cum est vehemens necessitas
Rx. gallarum et siliquarum sicut mutti fructus
tamarisci thuris balaustie ana partes

confectio trociscorum

equales gummi opij ana partem s. fiat trocisci
pendens ʒ i. et s. dosis sit unus cum aqua
pluuiali vel vino pontico. Trocisci
quos paulus dixit valere ad lienteriam
et lenitatem intestinorum Rx. corticum
mali granati gallarum ana ʒ viii. mirte
suac ʒ iii. fac puluerem inde et
tempa cum vino acetoso et fac trociscos
ʒ ii. et da cum aqua simplici. Sirupi

Sirupus

valens ad stomacum defectionem lienteriam
et diarream Rx. succi corticum malignati
vel mirti lib. ʒ xx. omnia decoquantur
in lib. aque v. donec redigantur in uni
deinde colentur et addatur succum pirorum
mespilorum citoniorum equali pondere et
zuccari lib. i. et s. et fiat sirupus de

alius sirupus

quo dabis ℥ i. cum aqua fria. Alius
valet ad ea ex eo humore flatico
vel melico et est plurimum. Rx. succi ma
lignati acidi cum pulpa interiori lib.
v. succi calamenti lib. iii. vini ob
scuri lib. iii. omnia coquantur usque ad
medium deinde colentur addatur zuccari
lib. i. sape lib. s. postea coque donec
sirupus fiat da ℥ ii. vel i. cum aqua calida.

clister

Clistere mundificatiuum in dysinteria
colica Rx. aque ordei lib. i. dissolue
zuccari ro. ℥ ii. succi portulace
℥ ii. Et si materia fuerit valde acuta
fiat ex succo cucurbite vel melonis
indi cum predictis. Si vero fuerit materia
adusta fiat cum aqua lactis succo
portulace et oleo ros. vel cum
aqua violarum boraginis vel buglosse
oleo rosis et zuccaro ro. Et si fuerit ex
flate salso fiat ex aqua ordei dis
solutio in ea furfure et fenu
greco et colata cum dissoluuntur
mel ros. et oleum ros. et si oportet addi
parum sal vel aqua piscium vel olivarum
salitarum et totiens repetatur quotiens
oportet ut materia perfecte mundificata appa
reat. Et si fuerit ex materia acuta vel
superfluit fiat ex mucilagine psillij
cum zuccaro et oleo ros. Et si sit dolor
et punctio et mordificatio dissoluatur
pinguedo galline vel anatis et ipse
porci recentis et puluis spodij sup
aspergatur vel cerotum roseum. Et si do
lor est fortior perducens ad sincopim
sedat in aqua calida decoctionis fenu
greci se. lini camomille meliloti et
mirte. Et si non sufficiat addantur
narcotica primus ex deinde mediocria
deinde uehementibus et deinde post. Et
si deuenerit ad rasuram addas sc. arcetose
pulurizatum. Et si sit ex flate salso de
coquatur ardeys et capillus veneris succa
et fenugreci et spina egyptiaca in
aqua ordei et cum alijs clisterizetur.
Et si ad sanguinem venerit addatur aca
tiam san. dra. lutum sigillatum et
succum plantaginis vel consolide. Et
si peruenerit ad vlcerationem addas
ad ipse hu'cum cum luto sigillato. Si
vero ad corrosionem addas trociscum
de arsenico vel de stella vel de carta
vel clistere fiat de luto sigillato
et succo arnoglosse qui est plantaginis et
serecis vel succi mori immaturi et
ipsum lutum cum succo predicto post
mundificationem detur et fiat clistere

clister

constrictiuum aliquid ex hijs que seruit
clistere conferens dissinterie et vlceribus

intestinorum confortans intestina ne
recipiant effusionem superfluitatum acuitatem
a superioribus membris reumatizantes
et ductus constringentes et conglutinans
ulcera et consolidans. Recipe. summac ʒ.
ij. risi torrefacti ʒ. j. bulliant in aqua
pluviali deinde coletur et colature
sufficienti addantur succi mori immaturi
barbe hircine et succi toil et portu-
lace ana ʒ. x. casei ipsati antiqui ʒ. j.
vitellorum ovorum elixatorum in aceto
duo terre sigillate fuxa sandali dra-
pulverizatorum ana ʒ. j. et ex ipsius et
mirabolanis. Et est Johannis de s[an]c[t]o amando
fluxura effusa fuerit decoquantur
in aqua capelli veneris spice licarabe
acatori ¶ Et est pro ea stringendo ante
hoc primitti ea confert ad omnia predicta et
mundificat materiam et retinet eam. Recipe.
pulpe mirabolanorum citrinorum ʒ. j. reubarbari
ana ʒ. j. et j. gummi arabici assi boli
sigillati sandali dra ana ʒ. j. torrefiant
mirabolani et reubarbarum parum et
dissolvantur in aqua decoctionis se-
minis ros et galange et alia addatur
et succus plantaginis in quo decoctus
sit lapis ematites ʒ. iij. Si autem fla-
sit salsum loco citrinorum ponantur
kebuli si melioris fuerit humorum po-
nantur in gutembliri et bellirici. Clistere
conferens dissinterie ex corrosione. Recipe.
corticum fistularum granatorum granatorum
gallarum granorum summac folia lentisci
et radices aloes ana partes equales co-
quantur in vino stiptico donec inspis-
sentur deinde colentur et terantur aliquan-
tulum de arsenico vel de carta vel stelle et
cum oleo misceantur et mittatur et est absolu-
Confectio trociscorum decalcatorum. Recipe.
carte combuste ʒ. x. arsenici adusti
et corticum eris et aluminis iamoi-
gallarum calcis non extincte omnium ana
xij fiant ex omnibus trocisci cum succo
arnoglosse ponderis ʒ. iiij. ex quo
administretur pondus ʒ. j. Alius trociscus
fortior. Recipe. calcis et alcali cia-
rum et gallas et arsenicum et tera-
tur aceto et gallas et dimittatur ali-
quibus diebus et informentur tro-
cisci et clisterizetur. j. ex eis ʒ. j.
cum aqua arnoglosse precedente clistere
et sale et aceto quod prohibet ambulationem
ulcerum. Clistere aliud. Recipe. cum ad ul-
cera intestinorum cum dolore vehementi
ad eo quod perducit ad sincopim et ubi
alia clisteria predicta non contulerint
Recipe aque lexive ordei et risi adipem
renum capratum olei ros gummi arabici
cerusam et vitellum ovi commisceantur
alia in lisio vino et si expedit adde
parum opij et administra. Collirium ad
idem. Recipe. eundem vel ad tenasmonem.
Recipe. mirre storacis thuris opij ana partes
equales castorei partem semis conficiantur
cum succo arnoglosse albumine ovi
et si vis adde ceruse partem ʒ. iiij. li-
gatum filo et dimisso per horam exhe-
riant ne si dormiat expergefiat
Et dixit medicus que sunt materia collirior
sunt mirra thus crocus sandali dracu-
alumine lenti storax castoreum cum adest
opium luti omne et carta combusta san-
dali et cornu cervi adustum et cimi-
olea climia laudanum mercasonum
et similia quia sunt natura alt[er]inata
et arsenica. Clistere aliud ad idem re-
centiorum archidionacham. Recipe. palmi
excorticati risi lentium excorticatorum
siccatorum siccarum balaustiarum cupularum
glandium ana. ch. j. omnia in tribus lib.
aque coquantur donec ad ʒam. j. re-
deant et colentur et deinde sumatur
ceruse cinis aut cineris inter ana ʒ. j.
boli armeni ʒ. j. vitellorum ovorum as-
satorum duo & olei ros ʒ. j. omnibus hijs
in aqua dissolutis clisterizetur eger.
semel vel bis et valet fluxui ventris
rasure et excoriatione intestinorum
et tenasmoni. Item clistere expertum ex
succo olivarum immaturarum vel succo
mori immaturi. Clistere. Recipe. in venenoso
interim fluxu ventris vino intestinorum
facto optime stringit vulnera intes-
tinorum consolidat. Recipe. boli ar. ordei
excorticati et torrefacti san. dra.
ceruse ana ʒ. iiij. ros integrum papiri
combuste acacie ana ʒ. iiij. dragaganti
gummi arabici mellanansti ana ʒ. j. succi
portulace succi plantaginis vitelli ovorum
olei ros ana ʒ. j. et s. fiat pulvis et
clisteriza. Suffusim uchete et bunbizu
conferens ad fluxum ventris dra-
rium et coliacam passionem tenasmo-
nem et egestionem sanguinolenta ad
rasuram excoriationem et ulceraciones
intestinorum et ani confortat. Recipe. ordei
modum mirabolanorum kebulorum et indorum
ʒ. iiij. grosse terantur et cum oleo
ros liniantur et lenti approximentur
deinde sumatur nasturcium costum ʒ. j.
cimini se ana. feni. anisi carvi ana
ʒ. ij. omnia per diem et noctem in aceto
infundantur et postea in patella fri-
gantur deinde pulverizentur et cum predictis
misceantur deinde sumantur ramnt spodij
balaustio masticis boli ar. costi. sumac
gummi arabici ana. aurea j. terantur et cri-
bellentur et cum predictis incorporentur
et totum oleo mirtino dem in rob.
de
confiectur mollis viridis

no. mas. collirior
Clistere
Clistere fin frangstud
desp[ositio] fistularum
Clistere
Confectio trociscorum
Clistere

reponat de sadnobus aut usq
ad tres cum aqua decoctionis mirt
et boni temperamenti pbamus et lau
damus. Item pille ante cibum

pille ante cibum

ff amilorum corticum thuris mastic
ypoquistidos acatie mirte gum
ara bol. ar. dra. ptes equales in
forment pille sic et cum succo ci
toniorum da tres ante cibum. Item alia
aspectio ff hui opii storacis thuris
albi mirte rosi ana ptes equales
confice cum albumine ovorum et informen
tur pille sicut predicte de quibus dentur
tres ante cibum quando cum passio est in su
perioribus et fiat collirium et imponatur
et per horam extrahantur ut dictum
est supra et quando cum passio est in infe
rioribus. Item suppositorium ad

Suppositorium ad sistendum fluxum

sistendum fluxum ventris sanguineum
et humoralem ff acatie bedegar
ana ʒ. x. cartarum combustarum ʒ. iii
san. dra. corne mordessengi ana ʒ.
iii. cupularum glandium balaustie ana
ʒ. iiii. hui ʒ. v. mirre ʒ. iii. et. ss. al
tane ʒ. ii. adde si vis opii ʒ. iii. succi
barbe yrcine ʒ. iii. terantur et tabel
lentur. deinde sumat gum et thus
et confice cum aqua spinarum humidarum
et fiat sicut longum et p mungatur
cum oleo ros antiquo et ponatur in ano.
Item fiat emplastrum ad dissinteriam et flux
um sanguinis ff. gum ara asti mirtal

emplastrum expertum

lorum pirum assatarum cornu cervi assi
mastic ebeiste storacis liquide ana
ʒ. ss. cimarum lentisti pulpe citoniorum
maliorum silvestrum mespilarum et sor
barum et pirorum decoctarum in aqua
ros ana ʒ. ss. thuris mirre ypoquis
tidos acatie seminis arnoglosse ana
ʒ. iii. bol. ar. san. dra. terre sigillate
lapidis ematites ana ʒ. ii. et ss. pul
veris turturis asse cum pluma in carabo
ʒ. i. olei mirtini storacis calamite et
cere ana quod sufficiat. Et si vis adde
medicinas confortantes stomacum
et emplastrum totum ventrem et renes et
est expertum. Item fomentum ad corr

fomentum

rodendum vinum stiticum nespulorum sorba
rum mirte citoniorum lentisti casta
nearum et pirorum bulliat in aqua
pluviali et sedeat in ea. Ad fluxum
epaticum calidum et colicum erugino
sum virulentum et follem fiat epi
thima super epar. ff. v'nusp sandali
spodii ros ana ʒ. ss. succi endivie succi
citoniorum ana ʒ. iii. aque ro. quod
sufficit fiat per modum epithimatis vel
ceroti et est demorti. Si vero sit opilatio
in eius causa ponatur succi absinthii
vel cime eius vel florum squinanti et

spica loco citoniorum et optimum est reu
barbarum residens in vino vel in succo
ros vel aqua lactis secundum necessitatem.
Item competissimum ex reubarbaro asso
succo citoniorum et succo arnoglosso
cum aqua mirabolanorum et ros etiam si no
sit opilatio in eius causa. Item sirupus

Sirupus expertus

ff. succi endivie ro. ana lib. ii. bu
liant in eis granorum sumac sc. ro
ribes zarne ana ʒ. ss. zuccari ana
lib. i. bulliant in eis granorum sumac
sc. ro. cyrotzet cum sandalis spodii
ana ʒ. i. Et aliqui addunt succi granatorum
et coriandrum et est sanus et expertus
datus cum aqua pluviali. Ad fluxum
ventris epaticum ex ruptura vene

no aliud

porte ff succi consolide succi plan
taginis succi caude equine barbe yr
cine lingue arietis et portulace
depuratorum ana lib. ss. zuccari ros
lib. i. spodii san. dra. terre sigillate
lapidis ematites ana ʒ. i. sirupizentur
et colentur et conficiantur et detur cum
aqua pluviali secundum necessitatem. ʒ. i.
ceteris. et est gualteri et expertus sum ipm

Aliud

Aliud fortior sirupum cum et valet
quando ad fluxum sanguinis ex ruptura
vene porte vel fluxum sanguinis per
venas ex ruptura vene chilis ff
succi plantaginis succi radicis barbe
yrcine ana lib. i. consolide maioris et
minoris et medie pimpinelle virge
pastoris burse pastoris plantaginis to
ticularum. rostri porcini lingue
arietis epatice herbe violarum ana m. i.
succi portulace lib. ss. florum bora
ginis nenufaris ana ʒ. i. trium sandalorum
seminis arnoglosse mirtillorum coralli albi
et rubei ardragant gum ara se. por
tulace foliorum ros albarum carabe ana
ʒ. ii. ordei mundi excorticati lib. i. zuccari
lib. iii. fiat sirupus cum aqua plu
viali et clarificatur bene de quo sumatur
mane et sero cum aqua frigida potata.
Et si fluxus non cessat clisterizetur
cum eo et deinde applicetur ventosa
super epar et deinde hoc emplastrum ff trium
sandalorum ana ʒ. i. karabe bol. ar.
ematites terre sigillate ana ʒ. i. san.
dra. gum. ara. dragant se. portulace
plantaginis et cum succo sanguinarie et
cum succo barbe yrcine et aqua ros
ana lib. ss. conficiatur et ponatur actu
frigidum et detur patienti ad bibendum ter
in ebdomada succi plantaginis ʒ. ii. vel
sit lapis ematites ductus in cote i.
in lapide puro ad acuendum. Sirupus

Sirup

ad fluxum epaticum ex opillatione sive
sive sit sanguineus sive chilosus cum
apate sive absque. ff. endivie cum

radice camepitheos eupatorij cala
menti et petrosilini an. ʒ. i. quos radi
cum coque an. ℥. i. lacte lote ʒ. iij zuc
cari lib. i. aceti squillitici ℥. ij. et est
filargij valet etiam si sit ex plenis et
aliorum viscerum oppilatione et si sit dum
sed colore et experto est sanus. Sirupus

Sirupus stom.

vero de absinthio et eupatorio de
succo herbarum et sirupus diarro
don anathusia et simulia et tyriaca
et metridatum. Confectio trisorum
retinentium diarium. Rx. granorum
granatorum et citoniorum an. ℥. ß. ba
laustie karabe an. ʒ. ij. cupularum
glandium ʒ. i. masticis corticis thuris
ameos cinamomi pontici xiloaloes
mar. an. ℥. i. et ß. coriandri preparati
ʒ. i. gummi arabici assi ʒ. iij. Confice cum
mira acetosa da unum ʒ. i. cum
sirupo mirtino vel vino pontico
stomachum roborat. Adinvicem est confec

Confectio trisorum

tio trisorum de balaustijs omnis con
ferentium diaree cum multum super
fluit sive sit sanguini admixta sive
non secundum descriptionem almansoris Rx. gal
lam silvestrem se. cemarisci olibani
balaustiarum omnium an. partes equales gum
gummi arabici amborum partem. ß. informentur
trocisci pondere ʒ. ij. cum succo citoniorum
Da unum cum vino si nec calor affuerit
nec febris. Si affuerit dabis cum sirup.
de citoniis acetosis. Dixit autem Rasis pos
sitas magnas in prora capitis sepe
fluxu cerebrali et confortat stomachum
et epar. Item dixit recipiat omni ma
ne ieiunio mastices ʒ. i. cum aqua plu
viali in stomatico fluxu et lenteri
co intestinorum et stomachi. Item san
dra. cum succo plantaginis in fluxu
sanguineo vel mumia cum succo conso

pille

lide vel caude equine pillule valentes con
fluxu ex debilitate retentive stomachi et
intestinorum Rx. ros. generorum mirte suc
luti armeniacum an. partes equales con
ficiantur cum succo plantaginis et da
cum aqua decoctionis granatorum
. Item dixit aboali trocisce nove
anis ʒ. i. sumat valet ad epatica et lo
tum. Confectio pillularum filij zacharie

Confectio pillularum filij zacharie

prohibentium fluxum membrorum et co
fortantium humanitate magno si deus
voluerit. Rx. an. assati ʒ. mastic.
sumat pilorum leporis combustorum
balaustiarum san. dra. seminis citoniorum
an. ʒ. ij. ligni aloes ʒ. iij. lentisci
olibani mandragore terebentine ros.
an. ʒ. i. Confice cum succo genuglosse
dosis est ʒ. iij. Galienus medicum magis
sedans fluxum ipso qui sequitur causa
frigiditatis membrorum et hic modus qui

accidit ex separatione Rx. cinamomi ligni
aloes asari mar. gariofili an. carui ca
meos camedreos aristo. ro. spicagorum
confice cum sirupo de ligno aloes
filio zacharie fluxum ventris restrictivum
. Rx. acacie balaustiarum an. ʒ. iij. citri
norum sorbarum an. ij. foliorum spinorum
an. iij. lapidum violarum vel laterum
ignitarum extinctorum in aceto in quo
predicta bulliant et fumum per inferio
res partes recipiat. Item Rx. alumi
masticis ponat super prunas et recipiat
fumum balneum ex predictis humanitatem
in fluxum ventris confortans nimium et
sedans acuta mala Rx. foliorum
pini citarie balaustiarum foliorum ficus
et quercus et corticum eius et sorbarum
acerbarum mirte lapidum ustorum
omnium portarum in aceto predicto cum aqua
pluviali sufficienti bulliat in quo
bulliant se. ß. posse virtutis die et
nocte sedat cito fluxum si deo placet
Et iam verificatum est quod ventose prope
balneum super umbilicum et sublimes
et hic modus etiam applicare. Dixit
Aymayn quod carnes pavonis assate
stringunt et non assate et mel alias
carnes laudabiles dissinteris ex
istunt. Dixit autem carnes perdicum asse
et elixe stringunt ventrem. Dixit
quoque coagulum leporis stringit fluxum
ventris cuius causa ignoratur. Ad

Sirupus expertus

fluxum sirupus expertus Rx. succi pla
taginis succi corrigiole consolide
et virge pastoris sumac barbe yr
cine balaustiarum ros. foliorum mirte
an. ℥. i. bulliant in aqua pluviali et
cum zuccaro fiat sirupus et ipsa
rata si vis bulliant mastices terre sigil
late an. ʒ. ij. Qualitercumque vigeat si fluxus
fuerit sine excoriatione fiat sirupus
Rx. ros. veterum siccarum ℥. iij. violarum
balaustiarum mirtillorum an. ℥. i. zuccari
lib. ß. fiat sirupus de quo bibat
bis vel ter in die cum aqua pluviali
cum ad est sitis. Quod dabis istam
decoctionem Rx. omnium mirabolanorum an.
℥. i. pulverizentur et ponantur in lib. ß.
lique ros. et stent sub divo per unam
noctem et summo mane colentur et detur
colatura et vigeat porcionalis. Si
vero fuerit excoriatione assentur
mirabolani cum ossibus suis et recipiatur
isto pulvere Rx. bol. ar. gummi arabici assi
an. ℥. i. spodij san. dra. an. ʒ. iij. pulve
rizentur et misceantur. Da ℥. ß. cum sum
... omni die. Si vero fluxus fuerit
sine calore utatur isto pulvere Rx. gariof.
℥. ß. cinamomi galange mastices mente
sicce an. ℥. ß. xiloaloes ℥. iij. fiat

pulvis de quo recipiat in principio comes tionis cum vino. Si vero fuerit cum calore da istum pulverem. Rx. omnium sandalorum mirtillorum et sumac. ana ʒ. j. boli ar. ℈. j. san. dra. spo dij psillij assati ana ʒ ß. fiat pulvis de quo recipiat cum sirupo et in cibis. Si vero fluxus accidat pueris et sine febre ponatur spongia in aceto calido et aspergatur isto pulvere Rx. boli ar. masticis thuris albi ana ʒ. j. spodij san. dra. ana ʒ. ij. et actualiter calido super stomacum applicetur secundum Johannem. cassia insulam Rx. casseum veterem vitellum ovi elixatum florem capsi barbati frigatum omnia simul super testum et comedat paciens additis seminibus mirtillorum et succo plantaginis de quo sepe cum vitellis ovorum sumat pacienti. Si autem fluxus cum tussi fuerit aut calida tur dabis sirupum de granis mirti matius secundum abolahim cum aqua dragaganti vel dyaradion et coriandri. Si vero cum sicca tussi dabis sirupum de capillis veneris anicos anisi assate cum dragaganto et candis cinamo posito macere ro. cum zuccaro et cum aqua masticis detur medicine composite ad tenasmonem fiat secundum Richardum castoree man. ordei bulliant fenugreci se. malve ana ʒ. ij. deinde dissolvatur mellis ros. ʒ. ij. olei ros. et fiat clistere si materia fuerit calida attinens. Si vero fuerit attinens frigiditati fiat clistere ex aqua floribus camomille et mel liloti in qua dissolvantur mell. ros. ʒ. ij. et cum oleo camomillino sisamino vel yrino vel nardino clisterizetur. Et si materia valde viscosa fuerit addatur parum salis. Et est ibi modus [illegible] conferens tenasmoni Rx. mucilaginis ʒ. j. dissolve in aqua pluviali in qua decocta erint mirabolani cebuli in specie cum fuit necessitas requirit et da cum zuccaro ros. lib. ß. Et si vel magis magis retinere mirabolani sunt assati mirabolani et sunt assati mirabolani cum [illegible] necessitatibus. Secundus fomentum ad sedandum grandinem et dolorem retinendum bulliant in aqua pluviali florum camomille melloti radicis altee fenugreci se. malve se. lini micis cipssi ana ʒ. j. gallarum ʒ. ß. in qua calida sedeat et evaporetur cum aqua calida. Cum vero exierit predicta in sacculis recluse applicentur ana mundificabunt sedabunt dolorem et retinebunt fluxus materie confortando et equaliter dicit etiam instans fac sacellum

ethimo origano bulliant in vino calabrensi vel alio stiptico et bene calidum quantum tollerari applica ano tollit statim tenasmonem ex frigiditate factum probatum est. Et si ex caliditate fuerit fiat ex sumac mirta malva et bismalva decoctis in aqua ros. Confectio castorei ad tenasmonem qui dandi sunt cum calores absentia fuerit et ventositas nociva secundum almansorem Rx. se. iusquiami albi se. anisi et feniculi omnium ana ʒ. v. anisos ʒ. ij. et ß. apij ʒ. x. fiant trocisci ana viij. vinum de quibus comus sumatur cum vino. ¶ Confectio eluarij de storace secundum eundem conferens fluxum ventris et tenasmoni cum nec febris nec calor affuit sed addit ventositas nociva Rx. castorei opij asari storacis liquidi nucis se. iusquiami rubei thimi omnium ana partes equales mellis quod sufficit ad speciem conficiendum dosis a ℈. ij. usque ad iij. Item confectio emplastri ad hoc de storace Rx. cimini assati ʒ. ij. teratur et confice cum storace liquida et applica super ventrem sedat stringit et resolvit ventositatem. Clistere constrictivum secundum eundem valde Rx. panni [illegible] leucium et [illegible] corticum rosarum sicarum balaustiarum cupularum glandium ana m. j. ovi i [illegible] lib. aque pluvialis bulliant donec ad 3 am redeant et colentur deinde simul [illegible] carte papiri balaustiarum ana ʒ. j. boli ar. ʒ. j. vitellum ovi assati ovum clove ros. ʒ. j. [illegible] predicto aparte terantur dissolvatur et clisterizetur et per bis vel ter ad [illegible] secundum allexandrum quo [illegible] quando dolor sit fortis et vigilie et est [illegible] Rx. croci [illegible] olibani ana partes [illegible] olibani partes ij. fiat [illegible] de panno [illegible] et [illegible] bene et dissolvatur opium in vino et cum eo confice alias medicinas et involvatur [illegible] in medicamine et ponatur et clisterizetur cum eo in vulva ad fluxum sanguinis. Confectio trociscorum de alumine Rx. gallarum aluminis acacie balaustiarum corticis [illegible] sumac [illegible] ana equaliter terantur et clisterizantur cum decoctione mediante corticis glandium balaustiarum et ros. Item recipe capsi barbati et add. parum piperis et coque in optimo vino acetoso et calidum quantum tollerare poterit applicetur ano valet tenasmoni et egressioni ani

Porro morsi

Confectio castorei

Confectio eluarij

Confectio emplastri

[illegible]

Confectio trociscorum

de emoroydibus

Capitulum quintum de emoroydibus

Emoroydes
ab emoro sagna dicte sunt
eo quod ab eis plurimum sangui-
nis fluit unde Galienus
ait Emoroyde sunt
sanguinis ex ano qui impossibilis est
esse sine apparicione venarum que sunt ibi
Est autem anus foramen inferius posita
sub cauda expulsionem superfluitatum sic-
carum deferens cui coniungitur extremitas in-
testini recti in quo est lacertus musculus lati-
tudinalis sua contractione retinens
ipsum et prohibens egressionem earum
hora inconvenienti et extenditur regres-
sione nervo et capita venarum emoroy-
dalium sunt in eius extremitate posita Egri-
tudines que possibiles sunt evenire plures
propter pluralitatem eorum que conveniunt in
ipso Et sunt emoroydes apostema et
ragadie fistule ulcera et mollificacio
quare egreditur intestinum que omnes
sunt difficiles ad sanandum propterea quod
aggregantur in eo superflua quorum est
via penetrans ab inferius in quo est
situatum usque ad superius et est fortis sensus
quare quod descendit ad ipsum dolorem
auget et dimittit ipsum a quiete cum qua
completur receptio linimenti medi-
cinarum. Dividit autem ipse emoroydes
dupliciter a parte eius Quia Galienus dixit
aperitione oris venarum que in ano
sunt quod denotat meberem Et a parte
eius quod dixit est fluxus sanguinis qui
est accidens videlicet a corpore exeuntis Secundo
modo quadrupliciter a parte speciei loci disposicionis
et finis seu malicie A parte speciei nam
sunt tres earum species quia verrucales mo-
rales et uvales verrucales sunt que sunt
similes verruce parvis Et uvales sunt
late et rotunde purpurei coloris aut
ad purpureitatem declinans vel sicut ve-
sice Et morales sunt molles sanguinee
a parte loci nam quedam sunt extra mani-
feste quedam intra occulte A parte dispo-
sicionis nam quedam sunt aperte quedam
clause A parte finis et malicie nam deterio-
res sunt verrucales et nocumentum maius sunt
occulte et clause Et qui sunt propinquiores
sunt in suo situ ceme ventri quod est quia
emoroydes apostemate impleuntur cursum
urine et que sunt retro non nocent multum
Et a parte si moderate emittant vel minus
debito sunt minus male ceteris si vero su-
perflue magis male A parte eius quod fluxus
sanguinis est in hominem qualitatis complexionis et tempore

nunc autem fluit seu emittit moderate
sanguinem in quantitate et secundum eius habi-
dancium in corpore apertum ad eius ex-
pugnandas superfluitates secundum ypocratem
et inconvenienti qualitate quia in genere
Et tempore quod inconsueta procedit et contin-
ue in omnibus aut eorum aliquo seu complete
qualitate vel tempore primo modo talis
fluxus dictus est a Galieno naturalis secundum
formam quidem consuetas illius ex conse-
suetudo et altera natura secundum ypocratem nec dixit
ypocras simpliciter naturalem propter causam inferius
assignandam secundo modo innaturalis propter quod ad
intelligendum quod fluxus sanguinis qui de cor-
pore hominis prodire consuevit plurimum
est scilicet menstrualis de mulieribus et emoroy-
dalis per virgam et intestina naturalis
est et per os est quasi qualiscumque sit ut
dixit ypocras menstrualis Galienus in talos
naturalem dixit absolute de naribus silet
de emoroydibus ypocras bonum et naturalem dixit
cum condicione si mulier magis exierit
propter quod intendum quod fluxus emoroydalis
in homine naturalis esse non debet sed
propter naturam et accidentaliter tantum
homo enim cum sit naturaliter sanus suas
quasi operaciones perfectas habeat in etate
in qua ad finem pervenit augmenti
existens si debite regitur in sanguine
talem aggregare non debet maxime
si sexus sit masculinus qui inter
sexus sunt magis existit perfectius
unde nec emoroydarum fluxus nec
aliquas alias evacuaciones manifestam
superfluitatum tertie et quarte digestionis
debet habere urine et sudoris ideo propter
naturam est ut Theophilus ait in sexu autem
femineo quia est imperfectus cum femina
sit masculus occasionatus secundum philosophum
contrarium quod sanus debet habere naturaliter
sanguinis ex sui ipsius multiplicati et
sic habuit naturaliter menstruum ad expel-
lendum gressum sanguinis et quia contin-
gebat aliquando raro subtilem sangui-
nem habundare in ea qui est supra
ea petens statuit natura fluxum sanguinis
narium ut eo educetur vel illo deficiente
expellatur per nares sicut ypocras dixit
cum ait in amforismo mulieri si me-
struis deficientibus sanguinis sanguine
e naribus fluere bonum prime versus
dixit omnem fluxum sanguinis preter naturalem
fluxum sanguinis narium et menstruorum
non ergo ex emoroydalis fuit ei ne-
cessarius nec sanguinis gressus ipse me-
lius menstruis educatum sit quasi
ergo contingit ideo talis fluxus naturaliter
in eo esse non potest sed propter naturam et acci-
dentaliter tantum impetum puta contingit
a generacione vel tempore vel ex etate

horum in sua individuitate a sanitate labi et mares et non femine tamen que ex suo sexu lapsa existit quia propter contingit ipsam sanguinem in corpore mulierum aggregari quam natura expellere est necessarium ad illud compulsam ad istas partes enim ad quas sua gravi dine tendit unde inde extra corpus expellat. Sicut enim femina licet in suo sexu lapsa sit potest tamen in sua indi viduitate habere aliquam perfectionem propter quam carebit menstruis ut nichil vel parum habeat sicut est virago ut [illegible] dixit et aboali. Sic mas perfectus in se a sua perfectione a generatione tempore vel etate labi potest vel per venas emoroydas fluere potest sanguis et etiam mulier multo magis cum sit lapsa in sexu suo quare tamen in ea habunda tur melius sanguinis quod ad eius com pletam mundificationem menstrua non suf ficiant si fluant sed accidentaliter emo roydibus etiam suppleri oportet sic accidentalis talis fluxus sanguinis emoroydalis et preternaturalis in homine et non naturalis esse potest. Consuetudine autem ex se talis fluxus ut consuetus factus quantum ad suas conditiones variantes ipsum potest esse naturalis et pre ternaturalis ut superius dictum est sicut etiam fluxus sanguinis narium et menstruorum sicut voluit Galienus. Cum enim sit temperatus in [illegible] qualitate et tempore inconsueta [illegible] sit naturalis cum vero intemperatus in quantitate scilicet superflua vel diminuta vel qualitate vel tempore quia continue fiunt preternaturalis sicut fluxus menstruorum etiam ad mensuram qui dictus est a Galieno solus naturalis cum prosit speciei individuo secundum tales conditiones dici potest naturalis et preternaturalis. Ex quibus concluditur fluxum sanguinis menstruorum esse naturalem et emoroydarum preter naturam et ex naribus medium inter illos comparatione habita respectu corporis cui deveniunt etiam insunt sed quantum facti sunt consueti et sic naturalis unumquodque naturalis et pre ternaturalis dici potest suis conditionibus variatis. Ex quibus effectus [illegible] et inutilis potest sequi. Quod si solum contrarium in esse presupponat semper dum tamen consueti sint facti fluxus illam primam et in nocumenti sensibilitate pre supponit quam corporis perfecte sano secundum Galienum potest in esse diminuto non illam presupponit gravitatem et nocumenti sensi bilitatem quia virtutes et operationes debilitet manifeste et propter hoc a Galieno dicto sit tur preternaturalis tamen communi qui dicitur [illegible]. Causa emoroydarum materialis diversa est secundum diversitatem specierum nam est melancolia et sanguis

melancolicus plurimum quorum melancolia est [illegible] talium causa melancolicus vero sanguis [illegible] fluxus autem raro causa existit et colera raro nisi summe sursum petens propter levi tatem et dignius est ut a flatu vesicales fiant ad modum vesicarum ventum pre sum. Et unice medio modo inter has et istas existunt. Causa vero efficiens duplex est principalis operans et coadiuvans prima est ne cessitas vel sinthomatica nature illam ad partes inferiores membri debilitas respectu gravitatis et caliditas eius et dolor [illegible] huius cum invenis cum multa ma teria aggregatur quam nature est eas repleri ex tendi et dolore maxime cum eorum orificia per fortitudinem eleventur et quamquam aperiun tur tamen complete quia parum sanguinis vel sub tilis non perfecte fluit. Quamquam aperiuntur quantum oportet et tantum quantum habundat evacuetur quamquam plus quam oportet ut super fluum effundatur. Causa localis est anus quia expellit nocumentum.

Signa

Emoroydarum que exterius sunt sensui in suis speciebus et dispositionibus sunt manifeste. Que vero interius parum expulsione manifes tantur. Quedam vero multam gravedinem et dolorem intus in ano propter maxime in emissione clisteris et emissione fetus et specie scimbalarum et maxime illarum specie infer tarum et exitu eius per eas si aperte sunt. Si vero recte insertio nulla erit nec etiam magis exitus per eas nisi forte alterius modi vel [illegible] et dolor fortior illis ei qui est ex vulneribus ani quare re dierunt multi homines habentes ulcera emoroydas habere cum non habeant sed vulnera tamen et ergo que distinguunt ab illis exitu saniei et plagis et mordicatio propria in dolore apud emissionem fetus et li quidam. Et dum emittitur sanguis malus corporis color melioratur et pul chrior fit cum vero retinetur et bonus emittitur vel retinetur immutatur color huiusmodi emoroydas ad subrufedinem et viriditatem ut ponit abaali. Cum non malus emittitur et deinde bonus mutatur color ad citrinitatem et deinde ad pallorem et cum retinetur et nichil dimittitur sive emittunt dolor in dorso erit et gravitas in capite et renibus et inflatio in late ribus et gargulatio in ventre.

Cura

In cura emoroydarum duplex est regimen [illegible] et quantum convenit toti corpori debetur et speciebus earum curatio confert et est quamquam res prima est humorum et sanguinis adequatio eget est ut sanguis melancolicus et [illegible] vel etiam fluxu habundans in mundus evacuetur et purgetur tempore appositionis earum vel ante evacuationem sanguinis mulieri complent flore de

saphena [illegible] de inferiori parte calca
nei et vene al ... curature
polliers purgatorum humorum melici et he
ticam flati defincte sanguinem ne fluat
ad ext vel etiam colici xxxx in san
guine qui superflue fluit complentur
precedentia digestiva et sub sequentia forti
ca ipsorum expurgantia que supra in
cura petricie vero fiat aut incre
tentis et tetis cum aliquo acutorum ut
sunt gummarum spes et similia Insulie
tibus vero cum aliquo formato stip
ticorum ut sunt mirabolani citrini reubar
barum bdellium et similia 2a est deri
vatio quam complent ventose int
spatulas que ad omnem materiam derivanda
simul conveniunt Et siquidem virtus
debilis sit sine scarificatione fiant
si vero fortis cum scarificatione Sibi
vero et alie evacuationes antispasme
etiam cum flebotomia de basilica sinistra vel
dextra facta et alie spes derivationis
note admebum aliud vel ad cutem gir
derivantes vel trahentes ad locum materiam
incotentis totius corporis alteratio san
guinis et humorum et epatis et splenis
que talem habent generare et multi
plicare humorem Regimus quoque
rectificatio ut talis materia in sanguine
non ultius ingeret alteratio complexionem
totius epatis et splenis supra ubi de
cura eorum dictum est hinsti Recti
ficatio aut regimus est ut omnia mixta
etiam sanguinem adurentia ex cibis et po
tibus committat ministretur ea ipse
que habent bonum sanguinem generare ipsum
mundificare quales sunt cibi ex panibus
mundis et tritibus et carnibus galli
narum ipse et agnorum avium et edorum
et vitulorum lactantium ovorum et epatum
gallinarum et pyscium petrosorum et squas
morum mediocrium priorum Et ex herbis
ut borago buglossa et endivia ipse
et aliis mundificantibus sanguinem
et potus boni vini albi clari odoriferi
mutuum mediocriter limfati et sitia
Ex fructibus poma granata dulcia
amigdale vine et ficus bene ma
ture et similia nisi solutio ventris
et fluxus plurimus assit quo cum stip
tica mixtura humor locum habet vel
predicta eis admixta ... 4a res e viae
et ductum per quas sanguis a suprion
bus currit ad eas coarctatio vel aperto
complet aut cum stipticis complit
inbreso et nimbo vel apertionis note
3a est vie lenificatio ut fores suo
sua duritie non offendant et doleant
quas complent cibi et potus leni
ficantes et medicine quas 6 i cura

colice ex fece sua serciosius in amino
ut in cura ulcerum intestinorum 5a
aut vincimus specierum carum debetur
Consistit aut in localibus remediis
que circa ipsas spes et dispositiones opor
tet instituere Quod que sunt multe et di
verse ut superius dictum est Aut enim
sunt replete et tetre quas oportet festinat
aperire ac ingeniare ut ex eis re
tentus paulatim effluat sanguis
quantum possibile est donec debilitas
appareat et ex ingressione mutet
in colorem rubeum clarum In sanguine
enim tali fluxu ex ano et emoroy
dibus est Innanime cum sedatur enim
in eis mox dolor et fit securitas ab
herpestiomeno epilentia melia et
mania herisipila multarum excoria
tione cancro lepra et frenesi pleu
resi et piplemonia Et qui retinetur
sanguis ex eis currere consuetus
timore aliqua carum egritudinum ut
ydropisis ... corruptionis membrorum complexionis
sanguinis mali ad ipsum cum replecione
excedente et fangente venas sua
multitudine et sua acuitate alterans
aut sunt apperte minus quas ne multe
et superfluus sanguis exeat irreparabi
lem defectionem adducens oportet claudere
et sanguinem restringere et retinere et
hoc cum defectio incipit apparere Est enim
tale signum nos ut restrictionem in
vitamus in omni fluxu ut ab hoc ab dicitur
In superfluo enim sanguinis fluxu
spius deficere consuevit ut dicit
Galienus et color divus et in resup
tionibus ventres hinctaria ipso epate
et aliorum membrorum debilitati quando san
guis minuitur et aquositas domi
natur sit ydropem fieri est necesse et
plurimum scilicet more aut sunt eminentes
et apparentes extra ac pendentes et
plures quas instruendum oportet ut cadant
et deinde cauterizare ad retentione
sanguinis instisionis Aut sunt dolentes
quare apportet sedare dolorem ne
ad resolutionem adducant et magis
magis provocent ad currendum et
ad apostemandum que omnia complo
apportet cum medicinis simplicibus
et compositis ipsius et expertis intus et
extra appromissis et per omnem modum
cum ipso ingenio subungemus stati
Si ergo plene sunt tumentes et tetre
aperiendas eas duplicite ingeniari oportet
primo ut leniantur cum balneis fo
mentis et sessionibus magnis dul
cibus decoctionis malvarum mercurialis
branceursine mellloti radicum al
tee et aliarum aliorum huius virtutem sub

ularum cutis ut sunt cerusa et
Et ex illis sunt pinguedines gibbi
cameli et adipes anatis galli vul
pis lupi leonis et ursi que mollifi
cando et resolvendo attenuant et
medulle cervi et olea ut est oleum
nucum amigdalarum amararum de persicis
et de rafanis ut bdellium dissolutum
mellis coctum vel vino 2º ut cutis
sublimata et mollificata aperiatur
et primo cum fricatione cum foliis fi
carie ficus vel panno aspero si fue
rint apparentes suavit aperit rotul
tas ad propagatum trahit adhibita ad
quod adiuvat sicca magna appli
cata ano et cum inunctione ex
felle bovino vel succo athasei et
foliorum ficus et melle cum decoctio
cum emplastris ex pice greco sicut est
emplastrum vel cum aliis levinorum ut e
bdellium anabula et similia et cum
staphisagria et stercore columbino
cum metallicis cum succo flammule quoniam
est fortius iuvamenti Et emplastrum
de asphalto et galbano et sapone et
expertum est sicut granum de semine sub
limati sulphuratum Cave tamen quia est
vehementis acuitatis et profunditatis
ne diuturnus in morte Et totum bal
neamentum quod fit ex calce et arsenico
et alia que diximus in apertione varicum
maillarum Et ubi patiens non abhorret
magis proprie et secure fit cum aperitione
cum apposition sanguisugarum quando sunt
apertiora quam sit apparentes vel cum
flebotomi incisione Quod si occulte fue
rint nec possint trahi ad exterius cum ebi
bitis aperiantur et colliriis longis
cum ebibitis Quidem sunt pillule de aloe
proprie et radix yreos et cum colliriis
confectis ex pulpa colloquintide 3 ii et
oleo amigdalarum amararum 3 iii ex
quibus fiunt collirria longa donec
locum cursum attingat Et similiter colli
rium factum ex panne porro et radice
brionie et alstebam et felle bovino
Et cum dolor excessivus fortior sit extrahatur
et lenimentum oleo rosarum inunctum im
mittatur Si vero aperte sunt minus
debito supplebimus cum predictis applicatis
vel cum flebotomia saphene educetur quantum
sufficiens fuit Si autem nimis aperte
ingeniabimur ipsas claudere et sanguinem
retinere cum ebibitis pulveribus colliriis
fomentationibus fumigiis et cauteriis
Cum ebibitis quidem dando sanie
ordei cum spodio et luto et alias species
luti sanguinem draconis et alia restringentia
sanguinem Et ex hiis que dicta sunt super
in cura intestinorum Et storax terra sigillata
cum vino antiquo est propria et pillule de
bdellio quarum iuvamentum in emorroy
dibus fluentibus prodiuin est manifestum
plusquam in non fluentibus illas Et cum pul
vere dicto super in cura fluxus sanguinis
ex fistulis et fissilibus et colliriis factis
Ex hiis que dicta fuerunt in tenasmonis
cura Et ex emplastris emplastrum est de hyrco
barbato elevato in vino pontico et
contrito mixto albumine ovi et gallarum
pulvere et aliis conglutinantibus notis
et generantibus carnem ut est mastix
thus album cerusa et similia et ra
dix pentafilon decocta et emplastrata
Et ex fomentationibus in quibus sedere
oportet est fomentum cum aqua ferri
vel aluminis in qua decocte sunt galle
balaustie et similia Et quandoque decoquantur
marrubio puro vel mixto illis Et ex fu
migiis excitantibus et claudentibus
eas est fungum ex pice et pulvere thuris
quod est fortis excitationis et sandaraca
storace sicca sulphure et colofonia et sa
lario et sulphure et colofonia et solatro
et ipsum est suffumigatio cum solatro et lameto
sicut oportet ut addatur cortex
thuris et ipsum thus ut mitiget ipsum
fetorem Et ex illis est bauzar cauna
inristine se ricus nigella et mirta flos
fabarum et similia Et ingeniamur in
oitulis cum kanectorio inmisso ut fumus
perveniat ad eas vel cum vase perforato
super quo sedeat et recipiat fumum in
ano Et ligature quidem oportet
ut fiant cum filo de serico vel lino vel
pilis capitis vel caude equi et dimittatur
donec per se cadant Cauteria autem omnia
cum cautela appriment et meliora
sunt potentialia quam actualia propter minorem
sensibilitatem et illa proprie que sunt ex far
mariis causticis qualia sunt calamentum
os ustum arsenicum calx et silica et que a
proprietate operantur que super in cura fluxus
narium habuisti licet actualia sunt ubi
meliora ut in cura dicetur arteticis
et eo proprie quia potest applicari ita quod
aliqua diminutatur apparente Et sicut
hec plures modo fuerat et eminentes
exterius atque pendentes ingeniamur oportet
ut exigentur predicto modo et extrahatur
per se aut omnes illas incidendo et cauterizare
ut cadant vel corrodendo Oportet deinde sangui
nem retinere In incisione et cauteriza
tione omnino primo attendendum operantis pre
ceptum ut si incidatur vel cauterizetur
quod altera sit derelicta apta vel apertior
apta Incisio enim et cauterizante prepara
non est pars consolidationi apte quare
sanguis minus quam est hic consuevit flue

pillule

solito modo non potest ex timore retentionis
timendum est per drapem fieri aut in
aniam aut ptisim Expedit ergo ut sit
incisuras vel cauterizes ex vena dimittas
aptas per quas sanguis temporaliter exire
solitus conatur Ingeniosi aut inci
sionis est ut vena per alia incidatur
et non simul omnes et levius et est secu
rius cum ligatura ex pedicis cadentis
inradice cardinis ista donec per se cadat
quod si non ceciderit abscindatur cum acutis
simo ferro vel corrodat vel ut abscindatur
prius · deinde cauterizet et ex sic captur
ut sanguis restringat Et cauterizatio
cum medicinis causticis est securior
et hoc in apparentibus erit facile In oc
cultis interius valde oportet ut extra
hant si possibile est deinde ligent et post
ligaturas abscindant sed si permittat
flenia basilice inter ligatura et incisiones
erit optimum et hoc cum ventosis magnis
cum igne appositis supra renes et dimissis
vna hora donec turgescent et non
redeant et tunc retineat cum instro
extractionis et non redeat · deinde ligetur
velociter et dimittat exterius Et quandoque
fit cum medicinis extrahentibus sicut
si fumigat succus centauree et anet
hindi et staphisagrie et liniat anus
vel administret nitrum et fel thauri vel
piper et nitrum et bothor marie cum
staphisagria Et corrosio quidem fit
si liniantur cum minio confecta cum
aqua sibi hinde in qua sit lana in
fusa et supposita ani et ossis [?] fecerint
ex ea qui destruit eas et ipse verru
cales et fit cum aliis corrodentibus
que nota sunt de illis aut que reti
nent fluentem sanguinem meliora
sunt stiptica conglutinativa et sigillativa
quam cauterizantia et confricantia propter hoc
sunt actualibus meliora hec in aliis
exterioribus membris sunt actualia
meliora ut dixit ut dixit albumendus [?]
ex quibus est assinetum [?] et similia
et ex quibus est pulvis ex aloe
thure sanguine draconis balaustiis et
suc. menthe pulverizatis et ligatis
ligatura forti Et de illis est tela aranea
cum albumine ovi qui retinet cursum
sanguinis et prohibet apostemare
vulnera Et pulvis galleni super
assperius quem R. pilos leporis et plum
thius [?] et sang. dra. aloes ana partes
equales vm rosolei [?] et flores eius ana
partem que ligentur fortiter donec cadat
per se et sigillet Et alia restrictiva
stiptica lemora [?] Q si nichil confert
coquant cum cocto submerso in oleo

calido ferventi deinde pulverisentur et
retinebitur sanguis Et ex illis sunt
aque stiptice vel vinum nigrum decocta
sunt stiptica posita et ex istis quod bi
bunt ad illud sunt tufora [?] minor in qua
mixta est storia ferri infusa in aceto
per ebdomadam aqua colentur acetum
et frigant in sartagine deinde terant
ut alcool et bibat Et est confectio de
storia ferri non et confert nucleta [?]
et hic modus est securus Si vero
doleant fortiter ex medicinarum actione
vel incisione vel ligatura embrocet
et sedeat in aquis se. lini fenugreci
altee melliloti camomille et embrocet
cum spongia infusa in aceto Et
impleantur cum illorum subia [?] et vi
tello ovi ¶ deinde vngant cum oleo
lini vel de nucleis ceraso[rum] psicorum ceraso
prunorum vel cerotu plumali pro sapo
hinda adipe renum caprarum et ceroto
albo et ubi ex dolore timet apostema
succurrendum est cum cepe aut porro
elixato et confecto cum butyro et sedeat
in aqua decoctionis rerum stipticarum
cum aceto · deinde ligetur cum panni
tinis fortiter ut non apostemet Et ex
sedantibus dolorem est ut sumant
sapini et bdellium sub albidum castoreum
et opium et cerotum facto ex eis lirino
et liniatur ex radice neufar Et in
vulis cum apostematum et dolore et
huius medicinis tunc necessarium est ut
sumat camomilla mellilotum et para
corii et terant et confricant cum mus
cillaginibus se. lini triplicato et impleat
curatissima ex eis deinde compleatur
de pane vitello ovi et oleo prius suf
frigato cum bdellio et radice galbi ca
meli Et cum fuerint emorroides absque
dolore tumore et apostemate et ulla
operatione non erit tunc multa neces
sitas curationis Etiam omnis curatio quorum
perducit ad fistulas aperta et ragadias
¶ Medicinam Gabrielis quo suffumigatio
fit ad emoroydes R. radicum cappari
oleandri radicis apii althee mali cimi-
dea lily fructus tamarisci ana partes
equales terantur et confricantur cum
oleo sesamino et fiant trocisci ʒ .ij.
Et sumat stercus cameli et comburat
et ponat super ipsum catellus perforatus
et sedeat super ipsum infirmus mane
et vespere donec exiccentur et cadant
Aliud suffumigium ad [illegible] exitivas
memorroidibus · fm allexandrum
R. sinap. vel veneris tinctorum radicis
collo quintide radicis hermel ellas tinc
torum ulmee se. maratri sarcocolle ana

medica[?]

partes equales terantur et cribellentur
tamen eis ad emoroidas cum assellat
sanguinem sp̄ [illegible] filium sarpionis fiat
potio R̄ tabelsier se. porri se
amcos an. ȝ. iij. fructus cappar
siccati ȝ. iij. terantur et cribellentur et
sit potus eius pondus ȝ. ij. cum
aqua porri cōfitato ȝ. illius et aque
calide pondus ȝ. ij. et confert sed
magnus in quibus sunt decocta styp̄
et pillule de .i. generibus mirabo̅r
ȝ. x. limitaz [illegible] et carabe
an. ȝ. iij. ȝ. io. ȝi. ȝ. ij. bdellij ȝ. xx.
conficie cum vino et da sepe. Con
fectio R̄ se. lini ȝ. x. granatorum ni
grelle ȝ. v. al' xv. bdelly ȝ. vj thimi
mastich ciperi amcos an. ȝ. ij. et s.
san. dra. ethei ȝ. ij et s. terantur
et detur in potu ȝ. iij. cum aqua.

Confectio medicinis

Confectio medicinis [illegible] sedantis
dolorem R̄ olei [illegible] [illegible]
ȝ. x. storacis liquide ȝ. j. bdelly ȝ. ij.
dissolvantur in eo et purgantur Con
fectio emplastri sedantis dolorem emoro

Confectio emplastri

ydarum apostematizatarum et apostema
am olivet' sepe et conficiatur cum
butiro vaccino et compleatur cum eo
est enim utile valde et sit sepe album
Clistere fiat cum succo porri et butiro
vaccino secundum usum secundum ybermiug
quod est distemperatum cum succo cap
sibarbati et mouetur excitat emo
roydas Et suffumigatio cum spongia
marina Et cinis factus de radice
cucumeris agrestis et filicu et aqua
suppositus excitat eas precedente lo
tione cum vino stiptico Et cerotum
ex cerusa cum oleo ros. et linat
sedat dolorem et consolidat Ad id
contrarie panem porcinum et reple
ipm oleo et fac bulire bene. deinde
mouge vel empla cum eo retinet
statim sanguinem et sedat dolorem
Antidotum valens ad inferiora ex frigido
humore secundum usum R̄. carui lb.
.j. an. asari an. ȝ. vj. costi cinamomi
galange. ȝȝ. an. ȝ. v. piretri po
lipodij acori an. ȝ. v. p. iij. fac
pulveres et dabis bis in die in
vino mellito Cerotum ad dolorem

Cerotum

emoroydarum tumorem et duritiem
R̄ succi radicis petarce olei psidij
vel camomille vel lini cum ungue
galline vel anatis et paru cerevisie
sup mouge. Destrictio pillularum de san

Destrictio pillularum

daraca secundum abodam retinentiam sangui
nis emoroydarum superfluentem R̄.
sandrace corticum ovorum ustorum
fimi [illegible] porci an. partes equales
salis armoniaci parum q. s. storie

feri partes iij. fiant ex eis pillule sicut
malue et dosis earum est in mane a quinque
usque ad septem et omonet cortum

Capitulum 6m de apostematibus ani et medicinis
eorum

Cap. 6m de apostematibus ani et medicinis

Apostemata ani
sunt nota distinguuntur
vero quantum ad causas
naturales primo nam de eis sunt
quedam propter incipientia
quedam fiunt propter dolorem emoroydarum
aut propter infusionem carnis et acuitatem
medicinarum appriatarum illis 2o modo na
ex illis que sunt flaciua vel inflata sine dolore
acuto quedam flegmona et herisipilata
cum dolore acuto et sunt plurimum propter
coleram que est aptata ad ipm et co
sueta cum egestione destendit et omnia hec
sunt manifesta Cura eorum duplex
est generalis et specialis Generalis est due res
evacuationis totius et partis ex lumbis
Evacuatio totius completur cum flobothomia
vel farmaciis cum precessione digestivorum
Sunt autem farmacie ex lenibus quo materia
non agitent et vehementer attrahant
ad passionis locum et cum regimine sub
tractio diminuente materia ne fluat super
fluens et repleat magis et lenitivo non et
brevius vile regitur quod precessit in cura
emoroydarum ipm complet evacua
partis est fit per pulsum [illegible] tactum
et tusimissum Specialis est secundum diversas
spes ipsorum varia et divisa Si quidem
apostema fuit flegmon sive incipiens
sive factum primittatur flebothomia basilice
deinde saphene corpus cum et cum cum
frigidis alteretur notis et regitur subtile
sit ad frigiditatem declive et lenitatem
Deinde circa apostemata particulariter
operare et primo stiptica misceantur et
[illegible] si materia fluat qualia sunt albumine ovi
conquassatum cum oleo ros. que cum leni
tate sedat dolorem que est cum eius for
tasse et expellit materiam aut ex vitello
ovorum tritorum cum [illegible] deinde cum
profuerit purgari administrentur sedativa
dolorem lenientia et resolventia tempa
ta qualia sunt camomilla mellilotum fe
nugrecum semen lini cerebrum anatis
cum eis et alia superius dicta in precedenti
capitulo et emplastrum de cepe vel porro de
cocto et contrito cum .j. butiro et supra
resolvatur bene quidem. Si remaneat
adhuc repletio applicentur sanguisuge
quando eradicabuntur quod si non eradicetur et
venerit ad maturitatem oportet perforare et aperire
saltem flegmone ante maturationem ne putredo

extendatur usque profundum et fistulam
faciat ut dixit ypo. Et siquidem sit
colericum addes frigidiora non tamen
multum quia nocivum sunt ano ut ypo. dixit
Et siquidem sit flaticum vel melancolicum curetur
prout dictum est supra in capitulo de tenasmone
Et expertum est succus stabiose sumptus
et ipsa emplastrata frangit et sanat et
nascentiam aperit et maturat

Ragadie sunt

scissure eminentes ani
et sunt plurimum longitudi
nales maior enim eis occur
rentes prout musculus
latitudinalis prodit propter eius dila
tationem Et causa earum est duplex
scilicet interior et exterior Interior est
mala complexio sicca continens partes
ani quare separantur Et quandoque caliditati
quandoque frigiditati est mixta cum ma
teria plurimum Et quandoque fiunt a fece grossa et
sicca et quandoque propter aliam causam puta
apostemata callida et sicca et quandoque
propter emoroidas que stringuntur na
turaliter propter fortitudinem expulsionis
sanguinis mortificatis venarum ani Ex
terior est multiplex et plurimum et propter
abstersionem ani in secessibus cum
rasura puta lapide acuto aut rescin
dente emoroidas et apostema eius
ut est flobothomus farmacia caustica et similia **Cura** ragadiarum est
tres res. Prima est cause abscisio.
Secunda est partium fixarum conglutinatio
primas res complent de usu medica
mina secundum diversitatem causarum Si
ergo causa sit mala complexio sicca alteretur
cum humidis lenitivis et lubrificativis
temperatis sumptis et inunctis propter
qualia sunt aqua et vina carnium
temperatarum et foliorum malvarum bo
raginum buglossarum et pinguedines
gallinae anatis et medulle ut crurum
asini et vituli et mussillagines et
fenugreci se lini psilii scilicet [illegible]
Et olea ut amigdalarum dulcium et sisa
mini et ysopus humida vel calidis ut
est [illegible] galli antiqui [illegible] serpentis
anatis [illegible] et medulle lupi
canis leonis capre et ursi et vulpis
et pinguedines eorum mucillago
radicum [illegible] et stabiose contrite
et expresse et similium et olea de lilio
de [illegible] et vulpin vel [illegible] ut
est [illegible] et aqua [illegible] spermaceti
lactuce violarum et salicis et carnium
edorum et vitulorum et mussillago psilli
et altee et seminis citoniorum et lac mulieris
et papaveris et se. melonum et cucur
bite et pinguedo parva vel capre ut
medulle cervi Et olea de violis [illegible]
[illegible] et [illegible] prout est requirit
Et similiter si sit cum materia multa repletio
que sit necesse desuper purgetur cum
aloe loto et pillulis [illegible] et regimine
corrigatur Et si fuerit retenta i. [illegible]
ani sanguisuge applicentur ut ma
teriam fluxam educant et sunt effica
cissime in omnibus scissuris et labiorum
Et si sint apostematibus curentur prius
apostemata ut dictum est Similiter
si sit propter emoroidas curentur emo
roide et evacuetur repletio corporis
et dolor et caliditas ani sedantur ut
membra et corporis non sint inmittendo
[illegible] ut [illegible] nec sub dominio
[illegible] facient egritudinem in illo me
bro si ano post posita Et causa si exterior
sit auferatur. Secundam rem complent
due res. Prima est ut fixationis
domet prius scissurarum et labiorum earum
super fuerit excoriatur et sanguinolent
et fiat cum aspera fricatione multa et
propter cum foliis ficuum Secunda et propter [illegible]
abrasionem et sanguinolentiorum ut
conglutinativa misceant et medicativa
nota et ultio sigillantur Et ex [illegible]
et experta sunt sex attramenti et alia
que [illegible] dicemus prout
ministrabit misericors deus. Tertia res co
pletur per abstinentiam a stipticis et siccis
acetosis acutis et salsis et usu impri
omnium lenientium et lubricantium ex
cibis ut sunt vitella ovorum et amigdali
avellane pinee et similia et aqua
ordei et [illegible] granatorum dulcium
et pomorum et similium Et ex medicinis
ex quibus forte est confectio de vitellis
ovorum cum butiro recenti et oleo
et ultimo conglutinativis

Fistule in ano

sunt ulcera profunda
oblonga et continua stric
tura [illegible] emitten
tia putredinem que conti
nue ad quod [illegible] superfluitatum
corporis missio ad ipsum ordinata Et
earum quedam sunt non penetrantes [illegible]
humores et quedam sunt penetrantes
usque ad intestinum rectum et sunt deteriores
Et quandoque hunc orificium unum quandoque plura

[illegible] de [illegible]
ragadiarum ani

[illegible] 87 de [illegible]
fistularum

et illa que sunt propinqua continuitati
intestinis et remote a lacerto longitu
dinali sunt involutiores quia lacertus
est salus a nocumento per minorem n[isi]
in cura oportet ut ledatur incisione
vel corrosione medicinarum expedicum
et destruatur tota retencio eius et perdu
catur ad egressionem stercoris preter volun
tatem et quia est continuus cum venis
arteriis et nervis quare sit in eis timor
Et causa ex qua generantur est quod ex
apostemate ani dubelato diu prima
nete non perforato sicut predictum est
quod ab emoroidibus in fistulam vel corros
quod ab ulceribus et profundatur ~

Signa fistularum sunt prolongatio
ulcerum et longitudo temporis spacium
cum impotencia desiccandi et agluti
nandi ea et consolidari videantur
non permanet .s. per 6 vel 8 dies
vel interiorem redeunt Et penetrantes
a non penetrabilibus distinguntur
ut immisso digito in ano tanta
per orificium ulceris immittatur et si quidem
ad digitum perveniat ut eum tangat
erit penetrans si non tangat
digitum immissus erit non penetrans
sit etiam aliquid in secessu emittetur
per ulcus Si vero nichil non pene
trans erit Et si declinet genitalibus
intestinis vel ad locum sensui demonstratur

Cura fistularum ani est talis na
si non penetrantes sint et cursus pu
tredinis non fuit plurimus neque fetor fe
tidus dimittatur solum aut commodum
fieri necesse est .i. mundificationem
earum cum ablutionibus abstergentibus
et mundificantibus ulcera que nota
sunt in superioribus ubi de cura ulcerum
actum est et infra sectione 3a Hec
enim est curacionem et precisio perforat
enim ne profundent et ledantur intrio
ra nobilia et circumstancia membra
et carum restrictio causa est plurimarum
egritudinum et mortis et quod si mini
que mala fluxus consueverint non prohi
beantur debito regimine vel multiplicati
non aliter expurgentur Si vero cursus
putredinis et fetor sunt tediantes
illas curare oportet Et cura illarum est
quinque res prima est corporis totius
evacuatio et rectificatio ut predictum
capitulis est dictum 2a est remocio
corrupcionis et putredinis non solum
humiditatis sed etiam carnis mortue in eis
apparentis usque ad radices et carnem
vivam 3a est carnis bona in loco in
fisso et remoto regenerare et indurare
et callosam facere 4a est dolorem inter
venientem sedare 5a est regimen debitum

ordinare primam rem complementa ex pre
dentibus non sunt 2am rem complent
que humiditatem humiditatem mundificant et ab
stergunt putridam ut est aqua mellis
vel vinum in quo viol[arum] ros[arum] dissolutum
sit immissa contenta vel clistere si fuerit
penetrantes sicut anto tepida que abst
gunt melius et sunt minus amica
Et propter hoc acuta farmaca et corro
siva pulverizata vel cum tenta immissa
que carnem mortuam corrodunt ut est
pulvis affodillorum arsenicum et unguentum
viride et nigrum 3am rem complent
et incarnativa et conglutinativa corrosiva
Ex quibus efficacissima et experta est
cauda equina deinde sicca farina sigilla
ta et cicatrisancia ut est pulvis galle
et corticum thuris et silia Et ex propriis
est aloes pulverizatus simplex vel cum
pondere mixtus mundificat enim et con
solidat ulcera difficilis consolidacionis
ut fistulas et precipue in ano virga nase
labiis et ore 4am rem complent
unctuosa acuitatem farmacorum vin
tuosa acuitatem et etiam tussicionem
stercoris corrodentium remittencia et se
dancia ut est butirum et oleum ros[arum] in
missum cum tenta vel clisteri et similia et
quod narcotica sunt oportuna Quintam
rem complent abstinencia ab acutis salsis
acetosis que superfluitates reddunt a
cutas et usus ciborum et excitancium
frigidorum quibus permittantur lenencia
et lubricancia non sunt que prevent nat
lenitatem Si vero fuerint penetrantes
eisdem rebus curam complebis sed opus
ut medicina sint forciora et immissa
cum licinio vel tenta longa et subtili
inuncta ex eis et precipue exactissime
ut perveniat usque ad profundum et cum
pili compimat ut maneat in loco
sed quod perducit ad dolorem vehemen
tem et precipue cum fuerint corrosiva
et acuta valde quare timetur ex ictibus
ne accidat spasmus vel sincopis et
tractus materiei et addicio ulceris et
profundacionis ipsius quapropter ypo[cras] dixit
Quibuscumque cancri absconditi fuerint
non curari melius est curati cicius
pereunt non curati longum tempus
perficiunt quare sit ligata tenta filo
ut cum dolore intenditur et intollerabilis
sit extrahitur et adiungitur sed contra
dolorem ut prohibeat fluxum meus desten
dentem ad illum ex quibus est id quod re
solvitur ex pistello et tabula facta ex
plumbo cum oleo ros[arum] deinde conteratur
Et ultimo sicatrica carnis generancia et
cicatrisancium insistentur que forciora
sunt et ex propriis est lapis filiginis

et medicinas compositas quas experti sumus subiungemus inferius. Ulcera ani sunt nota non cum sunt profunda concava et stricta sicut fistule sed superficialia tantum et cura eorum est cura fistularum non penetrantium et cum lenioribus habet compleri et ex. ypoquistidos et aloes

Capitulum nonum de pruritu ani

Pruritus ani.
pruritus est et cause eius aut sunt vermes et ascarides existentes in extremo recti intestini aut humores salsi venientes ad ipsum. Et ulcera famosa predicta. Et cura eius est recta si sit a vermibus curetur cura predicta vermium. Et si sit ab ulceribus curetur cura ulcerum. Si vero ab humoribus salsis considerandum. Nam secundum quod sunt tales humores a superioribus missi due res necessarie eius sunt intentiones. Prima est corporis evacuatio ab eis et rectificatio regiminis ut non regenerentur sed adequetur qualitas. Secunda est eorum qui missi sunt resolutio et abstersio. Primam rem complent purgantia farmacia appropriata tali humori cum presssione digestivorum appropriatorum qualia sunt scripta in de humore et pelle eius et conversio regiminis ad contrarium naturae humoris et fit cum cibis et potibus generantibus sanguinem bonum abstinendo a salsis acutis et deceptivis ut sunt ventose super anchas posite et renes. Secundam rem complent sessiones in aquis decoctionum vighariu malvarum mellilotiaceae rose et granorum lupinorum et similium et abstersio cum eo deinde cum ceratis appropriatis et unguentis que dicuntur in cura scabiei. Si vero fuerit retenti tales humores in partibus ani non de novo missi curentur ut dictum in antenasimone dictum est ut resolvantur et abstergantur cum lavatione eius et suppositoriis temperatis et quandoque narcoticis. Et cohercendo vim iuvamentum est valde. Et unctio mixta rigida cum unguento rosarum salle aceto et oleo et ventose super ancas posite que mundificant partes cutis et attrahunt subtile colericum quod humorem efficit salsum. Bibeda secundum providamus experta ad fistulas desiccat et consolidat. Recipe pedis columbine viridi bene dicti ana libram I. cimarum rubi ℥ vij salvie bethonice ana ℥ iij herba bulliant in libris x vini usque ad consumptionem medietatis deinde coletur et addatur quarta mellis et coque parum

et usum reserva de qua sumat mane et sero in ieiunio ciatum unum et quidam addunt kalendulam canda equina sepe sumpta in vino et emplastra curat fistulas aut omnia et experta. Pulvis ad fistulam et cancrum et scropulas aptas. Recipe arsenici vitrioli aluminis zucarini vitri ana ℥ ij pulverizentur et imbibantur cum aceto fortissimo in modum oximellis ponantur in olla et cooperiantur et circumvolantur bono luto ut fumus inde non exeat et bulliant in lento igne a mane usque in sero et remoto vase quod in eo invenitur in coopertulo colligatur et pulverizetur et tenta in ipso pulvere involvatur et in fistulam imponatur et sit ibi per diem et noctem. Deinde removeatur deinde curetur ad modum aliorum ulcerum.

Capitulum decimum de medicinis mollificationibus ani et exitu eius

Mollificatio ani
et eius egressio est non et est etiam a nativitate vel infantia seu propter nimiam dilatationem et egressus non congregatur et retrahatur naturaliter et debito modo sed remaneat extra et caput seu extremitas recti intestini cum eo et quandoque parum quandoque in quantitate palme unius et plus prout in quodam medicus Samuele. Et quandoque egressio eius est cum voluntate et est minus malum et quandoque est cum sensu et est melius et quandoque preter sensum et est peius. Et quandoque est egressio secundum involuntariam et est pessimum. Et causa eius est aut mala complexio partialis frigida humida que intercutem in anum subtiliter imbibita in suo latitudinali congregante et nervus longitudinalibus retrahentibus ipsum intestinum cum eo. Et quandoque est mixta cum caliditate iuvante ipsum ad penetrandum et imbibendum et quandoque est apostema in eius singulitudine trahens inferius et coadiuvans. Et quandoque est exterius veniens puta ex aqua frigida cum balneatur cum sollonibus et navigantibus sepe accidit vel aeri frigido cum ei coacti exponuntur aliquid. Et quandoque est propter emoroydarum ligationem incisionem vel corrosionem cum medicinis cadentibus supprimens seu lactos predictos quare abscindunt et eius cura est impossibilis aut potentia super dorsum et percussionem dislocantes spondiles a quibus nervi comprimuntur vel disrumpuntur. Et signa eius que a complexione mala partiali est sunt quod

pulvis ad fistula ani

Co x de med mol fistulis ani et exitu eius

h2

paulatim accidit et precessit regimen
multiplicans talem materiam et est sine spu
ph... et accidit ut egrediatur egressio
involuntarie et sit est cum caliditate
sensus declarat et actus et si est causa
exterior et frigore similiter. Quebero
propter alias causas est subito veniens
et causa est manifesta absque alio modo
regimine precedente et accidit dolor propter
illud quod accidit a nervo constringente
vel retinente delisione ¶ Cura eius quo
est a mala complexione paltica inferiori
sicut cum materia frigida vel caliditati coniuncta
est siliis cure preruitus ani ab humore
facti Cum ergo precessit corporis purgatio
ab humoribus predicte venientibus cum
pressione digestionis cum pressione
ipsius et regimine fuerit declinans ad ca
lidum et siccum non est humore illum
imbibitum resolvere abstergere et exsiccare
et hoc cum clisteribus lavatiuis collirus emplis
unctionibus et pulveribus ¶ Clisteribus quidem

Clisteri

ex aqua marina et cum eius euforbio
vel serapino vel yeras magnus vel agari
co vel oleo rutaceo lavatiuis ex aqua
maris sulfuris bauracis felle nitro et aquis
simi... ¶ Colliriis ex melle aloe collo

Collirii

quintum ¶ Unctionibus ex oleo nardino
costino et laurino vel cerot et ungent
appattque maniditurio nostro diximus
¶ Emplis ex armoniaco sarapino sti
phisagria aceto squille et cera et melle
deinde si gradatim retrahat et reducatur
utatur stipticis lavatiuis predictis in remis
sione Quod si non retrahat et reducat
per se oportet ut lavetur cum vino nigro pon
tico vel aqua alius decoctionis decoc
tionis gallarum quercus et cipressi et ci
pularum glandium mirte et balaustie
Et deinde aspergatur pulvio thuris mer
dasengi ceruse plumbi gallarum vel anthi
monii et deinde reducatur et restrin
gatur et quiescat Et ventosa super
alleatum reducit ipsum Quod si anus non
reducatur propter tumorem et apostema
in ipso tunc oportet ut mollificetur sedendo
magnis calidis decoctionis mollificativis
... intemasimonis cura deinde in
ungantur cum oleo camomillino vel bdel
lio qui reducatur deinde curetur cum
eis que dicta sunt in cura apati dum
cum resolventibus et stipticis constringat
Et si non reducatur adhibe super caudam
ex duobus lateribus complectentur cautia
Et si a frigiditate exterius precedente cu
retur cum calidis prout in tenasmone
dictum est Et si est a casu vel percussione
circa dorsum curetur dislocatio si pos
sibile est ut in 2a sectione dicto dicta
diximus ¶ pulvis eorum cum sup aspersus

pro ablutionem cum vino et reductione
confert Medicina expertum ubernum
ad exitus ani et emoroidas. Recipe rasure
coriorum cerum vsti balaustie thuris anthi
monii acacie thuris minuti terantur
et pulverizentur super anum et umbilicum
et renes cum petroleo et vitello commasso

medicina

¶ Aliud medicinale admixtum ani et
emoroidas super lapidem molarem calidum
folia porri trita pone et actu super
asperge et fac patientem sedere super eum
et anche eius et renes mongantur
melle et pulvere seminis nasturcii et
sup liga Item alio. Recipe absinthium para
tuum metastrum sine aliquo liquore
calefactum et suppositum multum valet Item
spongia marina calefacta mareto in quo
cocte sunt radices granatorum et mirti
supponatur Item minsiuleon calidum
sumptum multum valet Et qui vadit ad
sellam et surgit ab ea recipiat fumum
sollo fomio thuris et pinear Et ad do
lorem ani pacitariam bene decoctam
et permixtam oleo et deinde cocta apph
cetur. Item aliud ad dolorem et infla
tionem. Recipe stercus galline siccum et recens
dissolve in oleo mixta calida et super
pecia extende et loco dolenti appone Et
oleum decoctionis starabonn balnei
cum cimbularia facit idem Medicina

ad umbilicum renes

Galieni conferens ad mollificationem
ani et exitum eius. Recipe frustum quod dicitur
arbsh. gallarum ceruse de plumbo acacie
barbe yrcine corticum pinii qui dicitur
fantus thuris et mirre omnium ana. aureum
unum. pulverizentur sicca et postquam ablutum
anus cum vino potiro supaspergo

Incipit suma 2a partis 3e sectionis
primo quod est de medicis egritudinum illorum
renibus et vesice capitulum xv.

Sublimus deus renes
creavit eosque dotavit virtute speci
fica qua superfluitatem aquosam trahere
herent ex venis
et virtute expulsiva impellentis insimul a
sanguine et sequestret ex quo innuamentum
inventionis ipsius exeunt sibi interius et co
agulavit eos in sua dura ex sanguine
ne ab eius acuitate mordicari qui contra
gravantur habetur et glomavit eos ut si

vina accideret nocumentum alius in opera-
tione complenda subsistat. Fecit quia pro-
inde venam per plurimarum divisionum sic-
ut bone venis continue sub eo sicut in porro
ut nocumentum alicui ex partibus eius
accideret staret in operatione tamen mem-
brum primo eius ab illa parte destructa
prohibit enim non tam gradis parte distincta
necessitas translationis aquositatis ex
venis a sanguine et non minor fit necessitate
mixtionis ipsius cum eo quemadmodum enim
eius mixtione transire ad membra sine
aquositate non potest nec eius distributio
et appone ita sine eius sequestratione
non valet illi distributio urine ut sicut
ex primo defectu accidat atrophia ita ex
secundo perveniat ydrops. Ut causa hanc ad
necessitatem natura precognoscens illos alle-
gavit dorso nervis ac ligamentis
explantatis ab eo et iuxta venam sup-
positam extensam et hic inde lateraliter
collocavit ut a vena ipsa emulgenti
vocata habilius traherent ipsius collo-
cavitque ipsos seorsum in loco dextrum
quod est superius propinquum epati donec
[illegible] eius tangat et hoc ut habi-
lius ab eo illam trahet contrarium possibile est
Et sinistrum inferius ut quia trahetur
ex illa non attrahit ex primo foramine
quod habet ad venam primo a dextro ut tra-
hatur ad quod propinquius secundo sic quod transo-
latio melius compleatur. Ob quam
[illegible] est inferior seu intrinseca eius parte
concavitas ad quam transmittitur primo aqua
impellitur inferius ad vesicam et in me-
dio tempore renes quod de sanguine associatur
aquositati trahendo purificavit me-
lius modo quo potest ab ea ut nutriantur
ab eo et aquositatem tamquam inutilem
ad vesicam impellant. Aquositas enim
non ordinante non sit a sanguine purifi-
cata de epate transfertur ad renes qui aliquid
sanguinis mixti ad modum loture carni-
um recentium habeat quo nutriantur renes
quasi non sequestrando ne nutriantur ex illo
deficerent urina redditur sicut lotura car-
nis recentis. Eodem quoque modo quo si epar debile
non disponat quam impellit eius aquositatem
a sanguine putat [illegible]. Et renibus advenit
per nervos primus que intrant panniculi
ipsos a membris aliis distinguentes et circa
venam flectentes et dorsum ad
quod eis vena illa magna ab epate et ar-
teria ex arteriis que adveniunt epati
per quorum creatione creavit vesicam
quemadmodum deus ad expulsionem sicce super-
fluitatis que digestionis prime inservit ordinavit
quedam membra ad sequestrandum ipsum a
chilo ut superiora intestina ad colligendum
ut monoculum quedam ad complendum

ut colon ad ex[illegible] ducendum ut intestinum
rectum prout tamen superius assignatum. Eodem
modo ad expulsionem superfluitatis aquose
que secundo insequitur digestionem deus medio
instituit quedam ad sequestrandum
ut renes quedam ad colligendum et
complendum ut vesicam quedam ad pro-
ducendum ipsam ut virgam propter eandem
similiter causam et venitudines ut [illegible]
per quas transiret de renibus ad vesicam
sicut creavit eam nervosam et panni-
culosam et esset susceptiva extensionis
in colligendo illam et duorum pannicu-
lorum seu tunicarum ut fortis esset in con-
tinendo. Proinde fuerunt panniculi ipsi
ex ligamentalibus nervis contexti quorum
interior est in duplo grossior exteriori ne
acuitate urine cum obviat offendatur
et ut colligetur in ea subtiliter ingeniatum
est ut sic ea intret per viam introitus
quoquomodo [illegible] recedere possit
Quod si posset non fastidium atque periculum
pareret sicut [illegible]. Proinde venitudines po-
ros [illegible] a renibus ad ipsam dis-
pensavit ut attingerent eam in con-
cavo eius et iuxta collum incederunt
inter duos panniculos eius exteriorem
tunicam perforando prius et hoc per
spacium [illegible] constitute deinde distri-
buerunt interiorem panniculum ut quasi tunc
interiorem panniculum ut in eius concavitate
transfundat et cum impleta fuit ea com-
primente interiorem panniculum eius ex-
teriorem subintrantes inter eos venitudines
clauderentur compressi quo minus ex eis
regrediatur urina [illegible] etiam exte-
rius comprimatur ut ait Galienus. Si-
cut enim ad quamlibet partem clauditur fenestra
ea impellendo studeas aperire magis
eam firmabis. Et ut collecta in ea
teneretur per voluntatem nec exiret preter
eius collum quod ad eius ordinavit ex-
pulsionem involuntarie sicut in pa-
cientibus urine distillationem contin-
git procreavit quod ipsum carnosum plu-
mosum anfractuosis et in eo lacertum
latitudinalem involvit constrictionem cum
perlusum ad modum marsupii urina re-
tinetur per velle et tamen dum per unctuo-
sitatem sanguinis qua nutritur trahitur
qua nutritur deinde mollificando in
urina procedit ad virgam ut extra
egrediatur per circumtractionem et compressionem
villorum eius subiti si multa exis-
tat urina et si pauca existat in
ea per circumtractionem et compressionem
lacertorum et ventris ordinatorum
ad coadunandum etiam talium superflui-
tatum expulsionem et continuerit uni-
versaliter [illegible] compositatem [illegible] et

vene que te et pulsatiles et multipli
cati sunt in ea ut sentiet cui sunt
situm et ad que extenditur. Ex quibus
manifeste colligitur que sunt passiones
eius possibiles temporaliter evenire atque
curabiles propter exercitate et propter sunt
generis malicie complexionis simplices
et graviter plurimum et peius et cum ma-
teria plurimum propter illud quod de humore ad
venit eis cum superfluitate aquosa et generis
male compositionis ut oppilatio in eorum
renis et penis ac repletionem necessi-
tatibus eorum de ex sanguine humore
vel lapide et generis solutionis continui
ut sunt ulcera corrosio in eorum substantia
et abscisio venarum operatione predicta
eorum et cum multiplicant debilitatur
operatio eorum donec perveniat res ad ydropisim
si non aliter resistatur debet quoque et alie
sinthomata patiuntur. Et significatio
super tales habetur potissime ex dolore
propter tactu et dispositione membrorum vicinorum
compacientium eis immediate ut sunt
dorsum et alia urinalia membra vel
mediate ut est pars epatis stomachi cerebri
et etiam totum corpus. Unde Abohaly: membrum
compatitur alterum membro quod tertio mem-
bro associantur ut sicut cerebrum associatur
renum propter ea quod renum quoque associatur epati
et exeuntibus cum urina que sana
sint et appetitus non sit lesus sicut quod cum
aliis contentus per renum sanitatem in
operatione significat et egritudinem renum
si dolor in lumbis existat ut ypo dixit
ut per urinam non sanam sanam grossam et
residentem multam eorum egritudines resol-
vuntur quibus plurimum paucitas urine
associatur. Et secundum hoc habet sua tertia quarte
particule sectionis prime que est de egritudinibus
menstruorum urine capitulo in continet xv.
Et quod renes et vesica incausis egritu-
dinibus et accidentibus conveniunt plurimis
quadam ratione et inactu ut ex predictis
apparet plurimum et in cura conveniunt
et in medicinis quilibet huius complexi
dentibus in virtute potentia et claritatis
et specifice propter eorum dicentur in una
pro tanto de cura egritudinum plu-
rimarum partium simul loquimur causa brevi-
tatis cum dei nominis invocatione qui
sit benedictus in secula seculorum. Amen.

Capitulum primum de medicinis male
complexionis renum et vesice
· Capitulum 2m de oppilatione renum et
vesice ex sanguine vel ex alio humore
et medicinis eius
· Capitulum 3m de oppillatione renum et
vesice et lapide et medicinis eius
· Capitulum 4m de dislocatione renum

et vesice et medicinis eius
Capitulum quintum de dislocatione conti-
nui renibus et venis eorum vlceribus
et scabie ac reliquorum membrorum urine
et medicinis eorum
· Capitulum 6m de apostematibus renum et ve-
sice et medicinis eorum
Capitulum 7m de dolore renum et ve-
sice provenientium ex eo et medicinis eorum
· Capitulum 8m de debilitate renum et ve-
sice et distinctionem nocumentorum con-
tingentium mictione urinandi
Capitulum nonum de diminutione seu pau-
citate urine ablatione seu prohibitione
eius
Capitulum decimum de dyabete
· Capitulum xim de fetore urine
· Capitulum xii de stillicidia involuntario
exitu et distillatione
Capitulum xiiim de stranguria et dif-
ficultate urine
· Capitulum xiiii de ardore urine
· Capitulum xv de multitudine et
mictu in lecto

Capitulum primum de medicinis male complexionis renum et vesice

Mala complexio renum et ve-
sice species eius cause
signa et cura ex hiis
que dicta sunt in parte
sunt manifesta et infra capitulo de de-
bilitate dicemus

Capitulum 2m de oppilatione renum et vesice ex sanguine vel alio humore et medicinis eius

Oppilatio in re-
nibus et vesica et in
aliis membris urine plu-
rimum et coartatoria propter
illud quod descendit
ad ea de superfluitatibus cum urina et
si est ex humore implente et oppillante
aut erit ex multitudine sanguinis et signa
eius sunt sanguinea urina cum dolore gra-
vativo in eis et rubeo unde
Abohaly ait: Est autem cum egritudinibus
sanguineis urina sit sanguinis ipse emit-
titur apertione vene non exeunte in re-
nibus et significat repletionem superflua
in eis et dolor gravativus preter
predictam adiunctus illi et fit cum tac-
tus caliditatem inveniens super renes
et dorsum et sic quoque et regimine vi-
te et alie consiliis circumstantie invente

Capitulum primum de medicinis male complexionis renum et vesice

Capitulum 2m de oppilatione renum et vesice [illegible]

in eo cum inuamento a frigidis et quandoque
erit ex congelato sanguine in vesica de
qua infra in solutione dicemus aut
erit ex aliis humoribus grossis et viscosis
Et signa sunt vrina cum p postasi grossa
et conglobata et cum ampullis super
natantibus et ypo dixit manifesta
cum maiori grauedine seu dolore grauatiuo
cum renum adiectione non solum
propter illud quod opillatione detinetur
et agregatur et est in ea retencio vrine
quandoque ut infra dicetur et tactus inueniens
firitatem super renes et super regionem pectinis
multiplicans tales humores et alie conditiones
circumstancie cum iuuamento ex calidis
Et quandoque est a ventositate grossa coartata
in eis generata ex predictis humoribus
calefactis uel cibis et signa eius sunt predicta
cum extensione preterpta seu tensiue
ipse cum mouetur et inclinatur Et quandoque
est ex humoribus mediocriter alteratis
puta sanie grossa et viscosa coartata
meatorum continuitate et poris quam natura
expellit per venas adorti maiores a superioribus
membris ad membra vrine sicut
Galienus et aboaly dixerunt Et signa sunt
accessio apostematis dubelati in superioribus
membris et ipse in epate et spatulis membris
uel vlcera et vrina saniosa et alba Et
signum com in omni causa est stupor inferiorum
membrorum eius quod spiritus sensibilis ad ea bene
non transire non valet cum quibusdam predictorum
signorum et dolore grauatiuo et sensu caliditatis
super renes aut ex lapide de quo statim dicetur

Cura eius quandoque ex sanguine est euacuatio
cum flobotomia de basilica usque ad lipo
thomiam deinde si expedit cum flobotomia saphene
uel apertione venarum emoroydarum et cum
regimine extenuatiuo et infrigidatiuo ex dietetis
frigidis Et cura eius que est ab humore
grosso viscoso est cura opillationis epatis
ex humoribus grossis et est in summa
tres res prima est regiminis subtiliatio
2a est adequatio materiei 3a euacuatio
prima prima res est nota 2a etiam et 3a ex
predictis ibidem completur cum quandoque cum solutiuis
tibus cum diuinatione ut sit vomitus clistere
et firmata ventris salutiua ex
quibus optimum est ut simplex agaricum
et galbanum se vetite receptis asari sapinum
cum rodomelle et vtriusque elborum Et compositum
est yera oz aut ne fiat solucio
laboriosa ne humores effundantur ad
renes Et quandoque cum solutiuis aliisque diurinatione
ut cum diureticis calidis ex quibus
ipsa sunt specia solum fe cassiafistula aqua decoctionis
cum et capillis ve ueneris et omnibus in quo
resederit specia Soluunt enim vrina in humoribus
grossis et alia que prouocant cum
virtute et exhauriunt superfluitates istas

quas infra dicemus in cura opillationis
eorum ex lapide et difficultate vrine
nisi reuertitur fiunt quo cum diuretica
fortia non conueniunt nisi prius purgato
corpore mediante testiunt flu crucubinibus
ex oleis resolutiuis extrinsecus emplastris
et balneis resoluentibus nichil nisi actu
frigidi ordinatis Et si quidem sit cum ven
tositate cura est inflationis stomachi
et epatis et splenis superius dicta
Si vero eorum opillatio sit ex sanie
eius cura est duplex regimine apostematis
dubelati et apti seu vlcerum superiorum
membrorum 2m est sanei mundificatio
ut non noceat prima habitu est supra
2m etiam vlcerum de cura aptitudinis dicemus

Capitulum 3m de opilacione renum et vesice ex
lapide et medicinis eius

Lapis in quibusdam partibus corporis fit et tamen
generatur pot in pulmone et
intestinis de quibus supra
dictum et illud est raro
In renibus et vesica et illud nunc dicendum
est et e plurimum et surtum de quo dicetur
infra et est mediocriter se huius et vtriusque
generetur eorum in genere habz eam Et huius
de quibus prius est sermo in causa continetur
sz in eius quarto dicunt conueniunt in prima
in causa scilicet materiali et efficiente materialis que
est plurimum humor grossus et viscosus in
corpore generatus cursatus ad illas partes
renum et vesice ibique retentus et quandoque
apostemans hic autem humor ut plurimum
est flaticus cum sit ipse condensibilis non
sit sanguinis licet quandoque ad istas perueniat
partes quia nec grossus est nec viscosus
sz consistencia temperatus et cum peruenerit
ad ista conuersus in malam qualitatem
viscosam quemadmodum ut
ypo dixit non potest ibi contineri sed
extra expellitur a natura non melica quia propter
subtilitatem eius partes non adherent ut condensentur
sz incinerantur potius non
colera quia non grossa viscosa Et causa
generationis huius humoris flatici est
debilitas digestionis aut ex parte virtutis
caloris innati quia debilis ut contingit
in senioribus aut ex parte
cibi qui grossi et viscosi et de genere ponis
et paste azime et carnium grossarum
ut animalium magni corporis ut bou bubalorum
cuiorum porcorum silvestrium et antiquorum
et nimis iuuenum salsatarum et auium silvestrium
et piscium magnorum et lacticiniorum
lacticiniorum et leguminum et aliorum

Ca^m 37 de op^e renum et vesice ex lapide et medicinis eius

limulum et potus aque turbide et spe
cialiter et stagni et vini grossi et
turbidi sunt ex parte mali regiminis in
aliis attendendum conditionibus pfec
tionem ut in puris et gulosis adolescentibus
de quibus sup dictum est in capitulo debilit
digestionis. Causa vero tum fixationis
est virtus expulsiva superiorum membrorum
fortis scilicet epatis et venarum et propter aptitudinem
viarum parvarum et debilitas virtutis ex
pulsive inferiorum in ipsis naturaliter ex angus
tudine cum strictura viarum expulsionis
et grossities humorum et concavitatis
amplitudine in colligendo et retinendo
quod dum condensatur quare ex corpore
compellitur humorem illum non valet sed
tardatur tempore longo et curatur sub
tile et clarum cum urina paulatim et
grossum residue remanet inde et
condensatur Ysaac enim dixit quod canale
strictum non transit licet grossus si enim
virtus fortis existeret et vie apta
torum humorem paulatim sic agg gene
raretur sine grossitie expelleret cum urina
grossa virtuosa et turbida quare ge
neracio lapidis non sequeretur sicut in
pluribus talem urinam mingentibus sepe
videmus. Causa vero effectiva lapidis est
caliditas ab equalitate grossa illorum
membrorum agens in talem humorem
retentum ibi et condensans ipsum quousque
pilus rubeos longitudinis unius palmi
vel brachii secundum ypo. et Galienum et usque
in lapidem quadmodum est videre in
balneis termarum et vasis quibus aqua
calefieri consueverunt in quibus grossum
aque in lapidem durissimum propter agentem
calorem densatur. Accidit aut illis me
bris talis caliditas aut a causa intrinseca
aut extrinseca. Et intrinseca aut propria aut ex
vicinitate propria aut naturalis aut accidentalis
ex humore colerico ad illa transmisso a supe
rioribus membris ex parte rigi et venis a
postemate vel non apostemate. Ex vici
nitate et propter ad epar et per renes calefa
ciente per se ut cibis et potibus calidis
forti motu peditando vel equitando
in aere calido balneis calidis et forti
strictura lumborum et aliis pacientis
ut ex frigore aeris vel balnei constrin
gente poros ut inflamante caldita
tem ipsorum nec est frigiditas per se causa eo
quod talis frigiditas congelans in corpe
stante vita esse non possit. Et si in ge
neratione flatus vitrei sic invenie
dicendum quod est inter ea quo condensat in
lapidem et eam dicit congelans respectu
cause aliarum specierum flatis. Hec aut
cause licet comunes sint eis ambobus
in lapide in vesica sunt fortiores propter

propter naturam membri inferius positam ad quod
humor qui est materia lapidis pervenit tamen
colatus et subtiliatus per
transeundo stricturam quare non est aptus
condensari ut grossius quod pervenit prius
ad renes cum sua viscositate et ipsa gros
sitie. Et etiam membrum nervosum
privari sanguine et frigidum quare ipsius
caliditas non est potens condensare sicut
in membris sanguineis et naturaliter calidis sed
adhuc locus retentionis in vesica est
amplior et via expulsionis aptior propter
largitatem colli eius et brevitatem et in
mulieribus maxime quare lapidis gene
ratio in ea est difficilior et quando ra
rior et cum generetur propter fortitudinem
causarum maior erit ad curandum
rebellior. Generatio quoque ipsorum quo eidem
cum predictorum causarum diversam aptitudinem
habet in etatibus diversis ut ypo. dixit
manifeste. In sexibus quoque naturis diversis
corporum et membrorum singulis gradui
bus et latitudinibus et nam in prima etate
que precedit usque ad dentium plantationem
non est generatio lapidum apta cum humores
non viscosos habeant nec grossos vias
non calorem acutum non stricturam viarum et
si habent propter puritatem tamen propter humiditatem corpo
ris recipiunt extensionem quare non reti
netur ut in lapidem condensetur. In etate
aut que est dentium plantativa que
est usque ad vii annos completas et etiam
usque ad annum xiiii nunc inchoat pubere
tis quia naturalis causa deficit naturalis generatio
talium lapidum inepta videtur propter multos
humores cum in eis adhuc sunt subtiles
nec sic grossi nec viscosi propter digestio
nis debilitatem cum habeant illam forte
secundum naturalitatem aut cum naturam habent propter ipsorum
gulositatem et maliciam regiminis in aliis
debilitantem digestionem quare talis multi
plicatur humor disposita causa in ea efficiens
quia calor iam factus potens non obtusus
permanens ut in predicta etate sic etiam ber
gueniencia quod membra duriora facta
sic non sunt extensibilia quare in ea
renis lapidis et retinet generatio apta
est in vesica tamen secundum ypo. cum fortitudo
superiorum expellit ad illam qua colligit
ipsa et retinet et non expellitur propter
frigiditatem. Omne enim membrum complexionis
frigide actiones habet defectas ex necessitate
dixit Galienus. In pubertate aute et ado
lescentia et iuventute nec hic nec ibi
generatio lapidis apta est propter defectum in me
quia humores habent subtiles non sunt
gulosi ut priores et ergo incipiunt dietam
bonam quare humores non generantur nec
transferuntur ad inferiora ibique retinentur

sed propter virtutis potentiam et viarum lar-
gitatem expelluntur ex hec causa effi-
ciens sit in eis intensa In senectute
licet materia ut humores propter digestionis
debilitatem multiplicatam in eis et viarum
stricturam propter siccitatem corrugantem
et in ultima propter quia tamen deficit in ea
causa efficiens que est ingeneratione
potissima lapidis generatio non existit in
vesica sed in renibus quam propter eorum calidi-
ditatem et in iuvenibus etiam non in vesica
quia ibi deficit caliditas non sic in ren-
bus deficit quoque viarum strictura quia
vias habent amplas quia collum vesice
meis amplum est et curtum non sic
in renibus ut ypo in principio libri de
aere et aqua locutus est Materia quoque
ad renes pervenit prius non subcolata
sicut ad vesicam descendit In natu-
ra quoque diuisis uniuscuiusque generatione
diuisa et in habitudinibus quoque in
humida enim materia et habitudine pingui
sit generatio ipsius in renibus propter
et in sicca in vesica propter causam predicta
licet hec diuersitas pervenit ideo apti-
tudinis ad causas eius congregatas
vel rem in naturali complexione etate sexu
habitudine et dispositione membrorum
accidentali tamen propter utrobique lapis in omni
etate complexione et sexu et habitudine
et dispositione membrorum accidentali tamen
potest utrobique lapis in omni etate complexione
et sexu et habitudine generari Cum
antiquatur generatio lapidis ut eius cause
perdurent et habituetur non prohibetur
nec sanatur licet remedium laboriosum
sanantur senibus nec pueris 40 annos
vel 60 epidimiarum dixit Si generatur
et insistit ad hiedes et tunc non est habi-
tuata sed disposita et nova secundum augmen-
tum et diminutionem causarum sic pueris
quoque periodus mensis unius vel plurium

Signa lapidis Opilationis
renum et vesice ex lapidibus et aliorum mem-
brorum urinalium distinguendam namque ab
humorosa sunt signa lapidis que in humo-
rosa non sunt Et signorum lapidis quedam
sunt communia quedam propria Communia quedam ex urina
sumuntur dolore et exeuntibus cum urina
et sunt nam cum videbis urinam quam
consueverit ingerere patiens turbidam
et grossam clarificari et attenuari nunc
estimabis lapidis generationem et cum addatur
dolor ut quia sentiat patiens dolorem
in partibus membrorum urine tunc certifi-
cata est estimatio tua quia materia ideo
aggregata est in membris illis ad lapidis
generationem. deinde si videbis aliquid
arene residentis ei associari tunc tua
estimatio erit completa et magis

si materiam videas retineri Nondum autem
quod lapis si mediocris sit retinet urinam
totaliter quia potest subintrare meatum
urine et occupare magis sub intrare
non potest vel valet et si se apponat ori-
ficio meatus de facili removetur propter
vero subintret non occupatur totum
ut possit totaliter retinere et cum magis
illas et inveniens moles lapidis est
inficere Si vero diceres lapis iam factus
est propria vero ex qualitate nec dolor
et exeuntium cum ipsa sumuntur huius modi
illam in lapide renum urina est cum
rubedine dolor est in lumbis et
fortis adeo quod fit quoque similis colice
et intenditur tempore ieiunationis
et sumpto cibo remittitur et cum est
quietus dolor est ibi fixus et cum
nutatur ad vesicam interpolatur et
diminuitur et in pluribus augetur et propter
quod repletionem intestinorum propter co-
artationem pororum viridium et cum
pervenit usque ad inguina et emittuntur
tunc iam pervenit ad vesicam ut su-
perius dictum est et arenosa reside-
sunt rubea cum consuetudine genera-
tionis eius In lapide vero vesice
urina est alba et arenosa scilicet alba et
ut ypo. quibus urina arenosa et
alba sedimenta substant hiis vesica lithia-
sim habet dolor quoque accidit in pectine
et pritoneon et minor quam lapis vesice
tenetur in loco ampla et spacioso sed
in renibus est coartatus in stricto
et plurimum retinet urinam et est maior
quam lapis renum propter maiorem ex-
tensionem quam recipere potest vesica
et durior propter longiorem moram
quam trahit in ea quam in renibus
faciat Cum igitur cadat secundum gravitatem
in collum vesice quod inferius ten-
dit sua magnitudine introitum oppila-
bit et retinetur urina et est significatio
fortis super lapidem confirmatum et fri-
cium hoc est pruritus continuus in pectine
et in cannali virge quare confricat
eam continue et precipuum si est puer
et accidit erectio assidua et quoque
mollificatio ultra modum et perducat
ad exitum eam Et causa in pruritu
est exasperatio vesice ex lapide duro et
quiete spacio in vesice et maxime
cum sunt plures sive sint in ea gene-
rati sive a renibus descenderint ad
ipsam quare exasperant et emittuntur
furfures et quoque sanguinis propter abrasionem
et accidit lapis vesice in regionibus
septentrionalibus magis magis con-
suetis et infantibus et corpora illorum
pluries sunt extenuata quod est

-erunt in lapide renum re- **Cura.**
lapis est 3a res prima est abscisio cause
2a ipsius eductio. 3a est regimen et 4a
est accidencium correctio ex quibus
est dolor urine retencio et ulcerum
impressio que quandoque est propter magnitu-
dinem eius accidentis nisi dum oportet preter-
mittere curam ad ordinem cure. prima est
cause abscisio in abscisione cause con-
sistit prohibitio qua lapidis generatio prohibetur
et qui est in fieri impeditur et qui factus
est non augetur sed educitur et proprie
si est parvus Completur tribus modis
primo cum prohibicione generationis materie
scilicet humoris grossi et viscosi et illud cum
ordinacione regiminis cum cibis et po-
tibus subtilibus et cum hiis et in aliis
debita digestioni complendo 2o cum
evacuacione ipsius humoris iam generati
ex epate et venis si assit Et etiam
cum derivacione a partibus illis puta
cum vomitu clisteribus et aliis solutivis
farmaciis simplicibus Et in evacuacione
eius de partibus renum vesice si fuerit
ibi detentus et coartatus ne in lapi-
dem condensetur et hoc cum diureticis
temperate caliditatis que eam efficientem
scilicet ipsorum caliditatem non augeant et
intendant qualia sunt ex cibis ut
sunt carnes avium montanarum parum
parve pinguedinis et caliditatis
Et herbe diuretice et laudabiles re-
centes apium petrosilinum [illegible] et
sparagus et leguminibus ut brodium ordei et
aqua cicerum amarum Et ex fructibus
ut ficus inde et sicce amigdale et
[illegible] alba Et ex potibus ut est vinum
subtile clarum album cum aqua dulci
et clara limphatum parum Et ex me-
dicinis ut est decoctio polii cum 5 ra-
dicum cum capilli ve. et radix altee
seminum et scolopendrie et silium [illegible]
eius hec prohibent generationem lapidis et
parvum frangunt et educunt et scia-
[illegible] cum aceto squille et unctio illarum
partium cum oleis mollificantibus et abster-
gentibus illas partes est oleum de amig-
dalis amaris de lilio et de apio Et cum
cerotis et emplastris est ab [illegible] fere
combusta et nitro cum alteran-
tibus caliditatem ipsorum membrorum
que est causa efficiens et illud cum
diureticis frigidis aliqua sunt [illegible]
et sem. cucumeris citrulli cucurbite et cucu-
meris et aqua lactis aqua melonis
indi. et unctiones ex succis et oleis
ipsorum et cum alienacione omnis ca-
lidi inflammantis intus et extrinsecus
inflati Et si sit cum effusione hu-
moris colerici purgetur cum propriis ex

quibus est aqua lactis seminum com-
[illegible] mellis cassiefistule et solatru orto-
lanum et gummi [illegible] et sirupus
de succo violarum et similia Et si
fuerit scilicet cum flammacione herisipila
vel apostemate duro Eductio eius fi-
eri habet uno modo cum dilatantibus
membra et ductus ac etiam lenientibus
ductum sufficienciam lapidis et
proprie cum est parvus Et completur cum ad-
ministracione balnei et fomenti ex aqua
dulci decoctionis melliloti et radicum
altee malvarum camomille [illegible] semi-
greci sc. lini aneti et similium Et cum
unctionibus istarum partium scilicet [illegible]
[illegible] pectinis et pito-
neonis ex oleo de altea de fenugreco
de aneto de [illegible] de lilio amigdalarum
dulcium et amararum Et cum ebibitur
in lapide renum vel circa in lapide ve-
sice ex [illegible] carnium [illegible]
et [illegible] cassiefistule dragagantii psillii
et olei amigdalarum et [illegible]
et azarum et decoctio malve silvestris
cum butiro et melle de qua sumatur res
plurima Et gummi pini et silium 2o modo
cum comminuentibus lapidem et educenti-
bus et proprie cum est magnus et durus
qui calidis et humidis non dissolvitur
quorum quedam sunt simplicia quedam com-
posita Et simplicium quedam sunt debilia
tantum in renum lapidibus comminuentia
a complexione et quedam a proprietate et
quedam utroque modo Et a complexione
minuencium quedam sunt debilia tantum
in renum lapidibus imprimencia qualia
sunt amara abstersiva que sunt
forte [illegible] et temperate cali-
ditatis ut est radix spine que greco
nominatur sparagos et radices sentice
herba [illegible] et polium et lapides
nominati greci [illegible] et acetum squille
et relique medicine similes istis ut
bethonica pentafilon et capillus
ve. grana sol. saxifragia et folia
fraxini qui frangentes lapidem [illegible]
tatur ut radix scolopendrie et aq-
[illegible] harum autem impressio non est nisi
in lapide renum Et sufficiencia usque
ad lapidem vesice qualia sunt acer-
[illegible] et aqua eius radix [illegible]
[illegible] et similia Quedam fortiora
impressione faciencia in lapidem vesice
tamen [illegible] obiecto lapis enim
vesice difficilior est ad comminuendum
propter eius magnitudinem propter duriciem
maiorem ac longinquitatem Et propterea
eius comminencia oportet esse fortia
et non tantum simplicia ymo composita
et propterea si comminuunt lapidem vesice

comminuit lapidem renum saltem cu
ad illum preveniant pueris et equo
ut dixit aboali. Composita vero inscra
dicentur sed talia simplicia sunt radix
squille alia et et ebuli et gum nucis
apium montanum calamentum pulegium
hirci vel ceram radix citruli campestris
et est cinnamomum radix balsami
et partes eius scilicet rasum et aqua ra
dicum eius scilicet cipri egiptiorum scordeo
radix lauri spina vite albelita agresti
tamarit attramentum piper pulverizatum
ex quo factus trissius et daucus
cum aqua fistici fecit descendere la
pidem et oleum eius fex adusti et
vitrum adustum sanguis hirci sed marte
rum collectam et refinatus in fistul
de quo in hora doloris detur ramus
cum vino aceti aut aqua apii mo
tam et est mirabile approbatum Quedam
tia sunt inpulmus scorpionum et oleum
eius solatrum orticarum lap. qui in
venitur in spongia marina in medietate
et cinis leporis decollati et lubricos
terrestres exiccati et eius epatis asinum
lapidem renum et generare utrumque Quedam
comminuunt utroque modo ut est vitrum album
et clarum quod sit adustum et pulverizatum
et fex adusta et cinis cortices ovorum
et scarabei et semen geneste quod
frangit et educit et prohibet gene
rari et amos perua que nominatur grece
prdragolidratas et super alias eius sunt
pene aureo et super caudam eius sunt
puncta alba Et scaurigene nominant
eam sa fuziengi adusta et cinis eius
cum aqua mellis exhibit petrosi
macedonici et fimus columbinus et fimus
galli Et modus utendi est ut me
dicine quedam ministrant iste me
dicinis comminuentibus lapidem quarum
alie sunt iuvantes ad penetrationem
velocem ut piper calamentum et ci
namomum et cum hoc operantur ad
commixtionem Et alie sunt que provo
cant cum virtute et extrahere habent
superfluitates grossas ut semen nota
et semen seminum grecorum rubee radix dau
cus mei fu asarum acorus et amos
keisin siseleos scilicet agnus casti squinantum
et cordumeni et cantarides sunt in hoc
potentissime et impulsione lapidis sed
opportet ministrare cum cautela ne
ulcerent ut Galienus dixit nisi cum
rectificantibus malitiam temperata
sumantur sicut staphisagria Alie vero
sunt altaturne digestione facientes
eius morari donec illa operationem
suam perficiant cum pinguedine et
viscositate sua ut est gumma fici. Et
alie sunt cum aromaticitate confor
tantes membrum apud duritatem impul
sionis ut motum superiorum et sunt
medicine aromatice ut spica cassia et
similia Et alie sunt confortantes in quibus
est subtilitas cum stipticitate ut est
radix rubi et roli keurfum ut conser
vent membrum a nocumento illorum
et etiam virga pastoris et ex illis
est been aristologia lilium citrinum et scaggi
cassi et rosa balaustie squinantum et san
dali Et medicine sedantes dolorem
cum proprietate ut sunt a nodine mices
et anellame que sedando dolorem
retardant cum propter permistentur iste me
dicine ex omnibus vini composita fiat
una sapientissima inter eas desinit et
virtus eius potest eam ordinare Et hii
duo modi predicti sunt communes ambobus
lapidibus Alius modus tertius est
cum incisione et extractione si primi
non sufficiant qui in lapide renum e
inguinitens et mortalis propter proximitatem
lectorum ossium maiorum venarum et ar
teriarum Sed in lapide vesice possibilis
est timorosus tamen propter convenientiam
lacertorum venarum arteriarum et ner
vorum quorum incisione dolor fortis
sequitur et spasmus et sincopis et
postea mors plurimum Et quia foramine
convertitur in fistulam et currit inde
continue urina sunt tamen aliqui qui p
sumunt super illam Caveant tamen quod non
nisi magna necessitate cogente ex do
lore et retentione urine infesta
tibus valde infirmum nec in quolibet
corpore illam agant nisi in forti et
constanti et pervato et cum cautela
ab errore quod si tales non sunt dimittat
illam ad remedium [illegible] ut docet
Galienus scilicet suppositionem lapidis vel
sanguinis congelati ex lapide pungente
fluentis ab orificio et collo vesice ut
urina libere effundantur Eius enim
retentio est periculosa et mortalis et
sit autem frequentibus modis ut infradicetur
Et in lapide renum quo primo simul dicitur
ponta vomitum violento et forti quo
lapis superius trahatur atque ventosa
super lumbos posita sicut etiam iuxta frequenter
inferius forti motu anhelitus re
tentione ac compressione et fricatione
et renum et partium frequentium
ad inferiora et ventosa paulatim mu
tata a renibus ad inferiora Et ex
illis sunt clamores et clistia conve
nientia et inferiorum calefactio cum
fomentis et aliis hoc enim fluunt
lapidem renum usque ad vesicam pau
latim et quia ex vesica per virgam

expellunt et mulieres naturam inscisionis
autem modus et regimen tale est ut
non fiat infantibus propter facilitatem
consolidationis et temperantiam complexio-
nis et humorum que non est in iuvenibus
et senibus et inconstantibus in tolle-
rando dolorem lapis et sint pueri h
ne humores currant ad locum et
apostement et a fecibus intestinorum
qui dolorem mittunt Et sint contenti
subtili dieta et sic dies clara et tempus
temperatum et quietum et locus et sint
preparata instrumenta incisiones et fascie et me-
dicine appropriate in retencione sangui-
nis et sedacionis doloris que sunt ex
pluribus dictis in cura emoroydarum
ex retencione sanguinis Et ex seda-
tibus dolorem que infra dicentur
ligaturis quibus premissis iaceat eger
supinus retractis cruribus detentis
cum eis circumstantibus firmiter et
cirurgicus digitum suum mediate in anum
infantis vel mulieris virginis vel etiam in
vulvam de corrumpentibus immittat donec
perveniat ad lapidem et cum pervenerit
ipsum in collo vesice teneat firmum et
impellendo semper a vesica versus collum
eius tunc per superiorem attramento
ubi incisionem faciat signet inter vir-
gam seu bursam et anum et iuxta
commissuram seu filum non in ea sed iux-
ta eam et taliter perforatura ita quod inci-
sio cadat in collo vesice non in eius
corpore tunc quod incidat subito instrumento
bene acuto et tam competenter conveniat magni-
tudini lapidis deinde extrahat illum fa-
ciliori modo quo potest quod si magnitudo
eius impediat exitum tenaculis
confixis constringatur deinde vitellum
cum albumine ovorum et pulveribus
restringentibus sanguinem cum plumaceolis
vel vulneri applicentur deinde cura
vulnerum regatur et supervenientibus
deinde accidentibus ex dolore apostemate
sanguinis congelacionis in vesica que
resolvit urinam cum parvo melle supra
collum eius et virge et aliis subve-
niatur prout cum hiis que ex dictis et
dicendis sunt non Similiter et si per-
venerit lapis ad collum virge nec
possit extrahi consimiliter incidas sub
ea si expressione educi non poterit
nec retro pelli cum immissione siringe
et urina egrediatur deinde cura
ulcerum est regendum Et sunt qui inge-
niantur et ponunt cannulam in angulo
incisionis ut urina indistincte egre-
diatur et ulcus non tangat in me-
diate et consolidationem prohibeat Alius
modus est quem cirurgicus dimittat

expertus Amodo sequitur quarta res que
est correctio accidentium ex quo de 2a
iure prima est dictum sufficienter et primo
de dolore que fortem opportet sic sedare
primo quam procedatur aliquid intentare
cum post incisionem maxime provocet
apostema et hoc cum balneis catha-
plasmatibus et epithimatibus emplastris un-
ctionibus et iniectionibus ex anodinis
et mollificantibus supra notatis in cura
tenasmonis et emoroydarum et si expe-
diat cum stupefacientibus exhibitis sicut
filonio medicamine de mandragora
et tyriaca nova que etiam ventositatem
resolvit et cum causa doloris est cum
hoc quod stupefaciat et provocat urina
inconcussum et emplastrum Et sunt
qui talia stupefactiva approximant
ante incisionem et post preparationem
corporis ad illam dando eam cum vino
mixtum ut docuit Galienus et Aboali
ut dolorem incisionis non percipiat in
sentiendo Et sunt qui opium in forma
terisii sive loco in instrumendo h
gant et detinent ligaturam quam diu
ibi sensus stupefiat que dolor incisionis
et corrosionis caustici firmiati vel
ignis non sentiatur vel minus quod etiam vide-
tur mihi ypo cum dixit Quicumque do-
lentes ad corporis plurimum dolorem non
sentiunt hiis mens egrotat quia dicat si
vis ut causa doloris magni corporis
applicatur non sentiatur fac ut corporis
sensus egrotet sedatio enim et doloris
moratio a timore fatiget et mortis
alleviet ipsum Et ex eis que operantur
ad idem est ut circuitu incisionis
aqua stiptica instreant et hoc est
firmat ipsum cum stipticitate prohibet
apostema et terra sigillata cum oleo ros-
mirta lutum armenum cum succo mirte
et similia Et exilis est flobotomia de cibi
et potus diminucio et alia supradicta Si
vero ex lapide retineatur urina quia
oppositus sic orificio potius verti-
dum prensarum arenibus ad vesicam vel in-
corum strictura coartatus in tusemido
vel quia sit magnus et oppositus ori-
ficio colli vesice vel coartatus in collo
vel canali virge quod grave est mo-
lestum et periculosum infirmo Ingeni-
andum est ut inde amoveatur antequam
ad fractionem deveniatur cum urina
libere egredi possit et hoc ut siquidem
sit in renibus retrahatur superiorem
cum vomitu forti et violento et ven-
tosa super renibus applicata Similiter
si inter renes et vesicam sit inter quod ex
dolore fixo et continuo in renibus cognos-
citur Si vero inferioribus coartetur

quod ex dolore descendente ad ylia
et ibi durante stet' trahat' inferi
cum balneis ex dilatantibus et molli
ficantibus et cum ɔpssionibus yliorum
et renum cum manibus oleo de lilio i
unctis vel pinguedine anoꝝ trahe
tibus inferius cum retentione anhe
litus et strenuitatione ventose in
ylijs iuxta renes et inguina paulatim
mutata inferius ac etiam clisteribus
quietentibus et motu forti et saltu et
calefactione inferiorum partium Si autem
sit oppositus lapis orificio colli vesice
ingeniam' ut inde amoneat' et hor
rum ɔpssione pectoris supinus vel ut
resupinet' lapidosus et eleuetur an
che eius et quiatat' bene ut lapis
remoueatur inde ut redeat ad con
cauum vesice ad quod compssio pectoris
versus supinus confert valde et tunc
urina egreditur Et quandoque allemat illud
si incuruet' super genua sua et como
ueat sua membra ad inuicem Et quando
remouetur inde per intromissionem
digiti in anum et involucia de virgi
nitate et quandoque per alias figuras quas
experimentum et ratio ad inuenit Cumque
illa non conferunt administretur iuxta
stz siringa que leniter inuncta in
mittatur ut lapis inde amoueat' et
urina egrediat' Et si quidem sit in collo
vesice vel in meatu virge cum balneo
et expssione cum manu inuncta oleis
et rectis exterius pducat' Si vero
ex lapide pungente comoto ex aspe
ritate ulcera pueniant in renibus et mem
bris urine regatur in regimine vl
cerum et solution continuitatis renum
quod infra deo ppiciante dicemus Sequit'
compositio medicine medicina'l frangens

medicina'l ad frangend lapidem

lapidem renum sublime et expertum
valde secundum Sapionem · Rp. sem. barbe
excorticati ptes equales terantur et
cribellent' Et detur ex eis ʒ. iij. cum
aqua decoctionis ciceris nigrorum
Aliud sm' eundem ad lapidem vesice
Rp. condisi ʒ. j. fimi columbini ʒ. j. ʒ. ß.
strabeconi damit ·j· et est ʒ. ß. terat'
et dent' cum mane · Aliud ad lapid.
invesicam secundum hinam Rp. fimum colu
binum stercoris galli condisi om ptes
equales et terant' et cribellentur
et dent' in potu cum aqua raphani
aut aqua callida · Aliud ad lapid.
renum et vesice secundum constantinum et est
sublime Rp. se. batheorum citrulli
cucumeris excorticatorum an. ʒ. v.
se. iresum et apij silvestris et dauci
et petro. an. ʒ. ij. se. fen. ʒ. iij. et mora
nere a corrosione silvestrum ʒ. iiij.

stercoris vaccae pascentis involuti
cum oleo sam·ucino ʒ. v. terant'
et cribellentur et detur ex eo pondus
ʒ. iij. cum aqua apij et raffani —
· Decoctio secundum filium Sapionis ad do

decoctio secundum filium Sapionis

lorem renum et difficultatem urine
Rp. cum. an. radices lilij et se. citrulli
se. bate an. ʒ. iij. psillij se. malue
an. ʒ. ij. et in descriptione alia loco
an. absinthij et loco psillij kelvengi
decoquitur in tribus libris aque
donec remaneat medietas et detur
in potu ex ea ʒ. ij. · Aliud ad renes
et lapidem secundum eundem cuius pmixe
tio est Rp. semen geri ameos se.
bauce se apij ptes Aliud si incurue'
super genua sua et comoueat sua
membra ad inuicem Et quandoque remouet'
inde per intromissionem digiti in anum
et involucia de virginitate et quandoque
per alias figuras quas experimentum
et ratio ad inuenit Cumque illa
non conferunt administretur siringa
equales decoquant' et dent' in potu
cum zuccaro et est sana sicut ?? vo
luerit Aliud medicina'l sm' alkindi
ad lapidem pueris Rp. fimum columbini
stercoris galli ʒ. ij. origani ʒ. ß. zuc
cari tabarzed contere omnia et cum aqua
raffani exhibit contra lapidem Et
quandoque pmiscetur cum eis piper et sal
et ipse in decoctione pulegij Aliud
ad lapidem vesice puerorum
balneetur puer cortidie in calida
et dabis istud medicamen · Rp. olibani
mithet et radix est cuiusdam herbe
an. confice cum melle et detur avel
lane mane et sero Ultimum sedans
dolorem et extrahens lapidem secundum
Johannem Rp. apij campestris quod
dicitur samurlon ʒ. j. sem. ex?pri
an. spice crotice se. ppinis albi
cinamomi cassie piperis albi se. dau
chie atom se. vetire et rauhs et
cardonis an. ʒ. ß. conficiunt' cum
cum melle de quo fiunt ad modum
avellane cum vino decoctionis capilli
ve ruffus inquit plurima balnea
antiquis sulphureis frangit lapidem
et hoc fortasse facit pue mixe ad hoc
quidem quandoque oleauerant rutem et si infusum
datur in eis panus calidus et appli
cetur loco lapis separatur ad exitum
eius cum facilitate et lubricitate
et similiter si olea iniscerunt' mollifi
cantia absque nocumento ullo Inquit
Galienus istio plures de illis quorum
renes erant egri qui medicati cum
hoc medicamine sanati sunt a suis egri
tudinibus Et oportet ut assiduetur

huiusmodi medicine pluribus diebus est
cum medicina saluans illum qui habet
lapidem et qui habet egritudinem colice
et egritudines vesice Et modus est
Recipe · avellanarum excorticatarum et mai
semis cucumeris excorticati ortulani
et se. citrum mundati ana · aur. iij · se.
iusquiami nigri corti se. citrulli abion
ana aur. vj · se. iusquiami albi se.
apij ana · aur. xj · conficiuntur cum melle
et fiunt trocisci de quibus detur in potu
aur. j. s. cum aqua mell. tepida in principio
ti · tiz et inalia desuper ponitur
harmel aur. j. s. testificatus est quod
lapis abviat sicut sues et fricatur
pulvis eius et sumitur in potu de eo
diebus aliquibus pondus ʒ · ij · cum aqua
tepida frangit lapidem vesice et renum
ait aboali non est dubium quod frangat
lapidem renum sed non contingit nisi alter
utrum contra habeat respectum · Confectio
prodest cum illi qui habent lapides et pro
hibet generationem eius post ipsum
Recipe · cassie aur. ij · se. apij · aur. iij ·
lapidis iudaici vel mascoli aur. iiij · se. bau
chie ana ana aur. ij · ʒ · iij · radicis lili
alhozahim aur. iij · se. papaveris albi
aur. ij · spice tindinum amigdalarum amararum
ciceris ana · aur. iij · mellis bonum quantum
sufficit sumatur de eo omni die in vino
ʒ · ij · vel aur. ij · Dixit quoque medicine
composite ad lapidem sunt meditati
ipsum namque fortis operationis est in lapi
de renum sicut sagena et sic confectio
de scorpionibus composita ad renes et
vesicam et medicamentum factum de
sanguine hirci quod nominatur ma
nus dei propter suam nobilitatem Et medi
camen thesaurizatum dictum · Sim
cum oleo balsami quod est mirabile
pulvis ex inventione mea frangens
et educens lapidem de renibus et pro
hibens eius generationem Recipe · se. genes
te ʒ · iij · se. staphisagrie · ʒ · ij · granorum
solatri spice ʒ · s. dosis · ʒ · ij · cum aqua
frixium · Aliud ad idem educens
arenulas et Recipe granorum solis bene
pulverizatorum ʒ j · seminis cominis ʒ · j · zuc
cari albi ʒ · j · dosis coclear unum in vino

Medicina experta secundum aboali Recipe ·
cineris radicis caulis idem cineris
leporis et lapidis spongie sanguinis hir
ci exiccati et contriti eius corticum
ovi de quo pullus egressus est et
lapidis iudaici grani · ana ana
partes equales post damum pulegii gin
ziberis se. alter pipis omnium ana partem j.
s. conficiantur cum melle et reservetur
dosis sic usque ad aur. et ʒ · cum aqua
tribulorum decoctarum cum ciceribus nigris

Sirupus secundum inventionem meam in
est. s. de cura colice nefretice dixim
est ipsius et secundum meliorem pistum et
philantropos Confectio trociscorum secundum
aboali · ex aggrecatis que frangunt la
pidem in renibus et vesica Recipe se.
bauce silvestris se. cucumeris berbere
quasi mixte se. apij motam et ortu
lani cassie cinamomi spice ana · partem
j. tere et citokamiza et confice cum
aqua ponderis ʒ · j · aut aur. aur. j.
Da vino cum calida Sirupus diure
ticus aperiens renum opillationem
ex humoribus grossis et educens eos
et prohibens ipsos condensari in lapide
et ex inventione mea est · Recipe ca
pilli ve. cassie lignee spice folii men
te. citrum amomos acori radicis rubee
nigelle sandalici kroysin si seleos
se. agnicasti squinanti cardamomi
granorum pini et se. solatri et feni · et
cumini ana · partes equales bulliant in
aqua lib. v. usque ad medium deinde adde
zuccari lib. · gelemabin lib. · s. aceti squil
litici ʒ · iij · et fiat sirupus dosis ʒ · ij ·
cum tepida in aurorum decoctionis radicum
graminis · Dixit aboali stercus muris
cum thure et aqua mellis frangit
lapides et nigella aliquantulis diebus
instata cum aqua mellis calida fra
git eos et hic ficus cum lacte
more cum remo ipsius educit arenulas
de renibus et vesica et se. centrum galli pul
verizatum cum vino subtili educit arenulas
de renibus tantum

Capitulum de dislocatione renum et vesice

Dislocatio autem
quia renibus et vesice
plurimum et ut ipsius remo
veant loco et et declinet
ad dextrum vel sinistrum vel
inferius tendant magis quare vomand
actio multiplicata impeditur Et causa cuius
immediata est suorum ligamentorum et sus
pensaviorum relaxatio vel ruptura cuius
causa est duplex intrinseca et extrinseca intrinseca
est frigiditas cum humiditate palitrans
vel irruptions et balnea in frigida aqua
multa que intiorem cum concremitat
salterum **Signa** Et siquidem sit a
percussione vel ex casu rumpente pressio ipso
rum sanguinis mictu declarat Si vero non
rumpente sed relaxante tamen pressio illorum
cum impedimento vomandi sola sufficit
ad cognitionem eius Si vero nulla precede
te percussione vel casu accidit dislocatio cum

Sirupus

Confectio

medicina experta

Capitulum de dislocatione renum et vesice

ntu etiam pectoralis mollificantem
quam confirmat precedens regimen illi
proportionale et aque frigide balneatio
cum prohibitione siphonum aliorum et studii
in eis impossibilis contingentium que permit
mationem vermium nocumentum prestare
quam prohibitio dislocationum ab aliis
passionibus distinguit. Et quia que
urina involuntarie emittitur propter
concavitatem colli vesice in mollificatione
Et quia retinetur propter opilationem et com
pressionem et torturam propter dearticulationem
vertebrarum et colli eius **Cura** quidem
eius que a percussione vel casu est supra
te fortis non curatur iuvatur tamen cum reduc
tione est strictura cum medicinis stipticis
et conglutinantibus sumptis et emplastris
que dicemus infra cum dislocatione me
dicine loquemur si deus voluit cum non
sit benedictum Et similiter ex eis relaxan
tibus absque ruptura fiunt Et siquidem
a materia frigida et humida et paliticante
consequitur cura eius erit brevius cura
palisis et completur evacuationibus et pur
gationibus dearticulatibus proprie et trahen
tibus sursum cum vomitu et pressione di
gestionis materie cum oximelle squilliticum et
aliis medicinis propriis et expurgationibus
propriis est que fit cum oleo albo cuius virtus
est tussiens ad corporis extrema et tra
hens et expellens cum vomitu et exci
tans calefaciendo et purgando et cum
speciebus gummarum que aperiendo attrahunt
et nervis et ventum provocando educunt
Completur quoque cum resolventibus et
excitantibus interius metridato et
similibus et exterius emplastris sumptis
et electis et confectionibus ut tyria
ca cathaplasmatibus evaporatoriis
et balneis termorum et calefactivo noto

Capitulum 9m de ulceribus et scabie renum
et vesice et veneris eius

Ulcus renum et
aliorum membrorum urina
lium est solucio continuitatis
eveniens cum deperditione
substantie cum eam resolvitur quia continuitas
in eis primo est simplex. deinde per cum
perdurat generatur in eo sanies que corro
dit et perducit ad substantie consumptionem
nante propter eius acuitatem et fit ulcus
Et quia a principio est cum sub est deperditio
et abscissione et dicitur ulcus concavum
cum vero ad saniem pervenit dicitur
ulcus saniosum et quando corrodit dici
tur corrosivum et cum dilatatur et ambulat
dicitur ambulativum et non sanatur Et in re
nibus existens aut est in corpore renum aut
in concavitate ipsorum venis et meatibus
aut in suspensoriis eorum aut in panni
culo tegente ipsos et quia est in poris ve
sicalibus et quia est in vesica quia in
virga et si in vesica aut in concavo
aut in collo et est sanabilis si sit in
virga Et si sit in concavo aut pene
trans usque in vacuum et non sanatur ut
dixit ypocras. Aut non penetrans sed tamen
panniculum tantum et est difficile sanabilis
et plus in renibus magis quia nervosa
subtilis substantie et pauci sanguinis sicut
ventositatibus Et causa eius que est in
corpore renum duplex est interior et ex
terior Interior potest esse apostema aut ex
terior ex incisione percussione aut
casu et est plurimum et siquidem producit
ad dissipationem mortalis est ut abohaly
dixit Et similis eius causa est quando est in
suspendario et panniculo Eius vero
que in concavo eorum meatibus et
venis causa duplex est interior et exterior
Interior est plurimum et est aut humor phlegma
et acutus de genere sanguinis scindens
venas vel colere aut phlegmatis salsi ro
dens et urina per eos et solvens sua
adherentia corrodens et ulcerans
aut apostema dubelatum aut apertum
aut lapis acutus tussiens et scindens
et aliud de supra eorum portans Exterior
est incisio percussio vel casus discrepans
et usque in concavum eorum pertussiens Et
similiter causa eius que est in ventositatibus
poris et vesica existit et etiam in virga
Et cum ex talibus humoribus fuit
inductis membris et eorum superficie
pustule et deinde ulcerantur aut
scabies in eis **Signa** Solucionis
continuitatis et ulcerum in renibus et
aliis membris urine ancessio carnium eis
ostendit Inquit enim abohaly causa
in libris medicorum que primo est ex
qua pervenit inventio aliorum dispositionis
vel fixionis in corpore humano Et
siquidem simplex sit solucio urina
sanguinea indicat illam et dolor in partibus
illis Et siquidem in hac parte vel alia
fuit distinguetur Nam si sit cum urina
sanguinis immissus subito multus cum
dolore in eis et defectione virtutis est
rupturam vene cum ligentis in renibus
ut ypocras dixit manifestus Et quia est
in ex apertione vel rarefactione vene
illius et est sine dolore et tunc est sub
tilior et quia est similiter ... quia ce
terum et tunc est in renum substantia sanguinis
est minor Si vero paulatim paucus et
rumbosus et stranguiriam habet in aliis

illam esse significabit si in quo ipsorum ex doloris loco perpendens Nam si dolor sit sub ventre et ylijs solum in vrethibus erit si in pectine in vesica si in pectore necnon in collo vesice erit si in virga in ipsa proprietur Et quod cum vrine quasi carnium similia apparebunt cum furfuribus vel petale cum in alijs vel squame si sit in vesica vel pellicule pure si in vrethidibus est et virga Et siquidem adulcus peruenerit sanies cum vrina egredietur et siquidem postea sanguis egredietur vel sanguis cum sanie vlcus corrosiuum et profundum significabit etc. et si malitiosum fuit cure parum proderunt et dapnum fiet Sed in qua parte fuit cognoscitur ex doloris loco vel predictum est et eius specie Nam si sit dolor in renibus erit continuatus propter saniei generationem et superfluitatem si in alijs erit in terminis et ardor et precipue apud adventum vrine et exeuntibus cum vrina superfluitatibus et sanie ut supradictum est Sanie vero ut ex colore quantitate permixtione ipsius et fetore calore et quantitate nam veniens ex renibus erit minus alba et quantitate maioris quam ex alijs membris propter eorum nimiam humiditatem et sanguineam et a vesica veniens est maioris quantitatis quam ab alijs permixtione nam quanto magis a superioribus procedit magis erit mixtus sanguinis et sanies etiam cum vrina et non veniens a vesica et grauioris odoris propter eius frigiditatem et longiorem moram in eius receptaculo et contrarietatem et veniens a virga antecedit vrinam Et siquidem a superioribus et vlceribus sanies veniat et a furfurea vrina non erit mediocris et sana sed si a renibus et partibus que sunt infra vrina et plurima erit vna ut ypo. dixit et similiter quibus vrina pinguis existente quasi carnium furfurea vel similis pili hijs de renibus exeunt Et quod sana non est cum epar et vene patiuntur consimiliter patientibus alijs. Signa vero scabiei ipsorum sunt pustularum antecedentium excretionem vrine ut ypo dixit et exitu primo parui et furfuris cum ardore et pruritu in partibus renum vel circa partes vesice in ipsa scabiet et timeo fetor vrine grauior

Cura Solutionis continuitatis in renibus et alijs membris vrine si simplex sit ex quo sanguine mictus sanguinis ex naribus

sputi et vomitus sanguinis de quo iam est dictum licet hec fortioribus sunt complenda quam illi et precipue vomitus et similiter si vlcus sa. etiam si vero sit sanosum curabitur cura predicti de re que ad illam et que fortiora sunt elige tam simplicia quam composita et ministrabitur et variabitur in fortitudine maiori et minori secundum diuersitatem longitudinis membri atque malitia vlceris semper que hijs membris sunt propria et lenientium sub collegentibus et secundum eorum modum intus et ex appriandum prout eorum dicta sicut in cura lepide (?) in minima Et ex appropriatis medicinis talibus et simplicibus sunt euacuationis flora superiorum prorum et que est de basilica magis est vomitus suauis quam euacuat de vena de renibus et quod potest vlcerare et venam et sanguinem acure quod est quod sufficiens tamen Et lenitiui clisteres et maxime laxantes sua muc et lenientibus ut est cassia tamarindi manna sirupus violarum aqua fructuum in colico et aqua lactis et seme in ad usto Caueat autem a fortibus dyssoluentibus enim acuitate dilatant vlcus magis atque et etiam ex assumpserit superfluitatem membra et exulceratiuis remittentibus acuitatem sanguinis et colere et temperantibus ipsos in hac passione est semine aqua melonis indi allkekengi lactuce et citrulli cucumeris cucurbite et lac seminum eorum et papaueris albi lac aqua ordei lactis et sirupus violatus et ex inspissantibus ipsum est amilum coriandri aqua inmbarum sebesten dactulorum et lenticularum ex corticatarum terra et frumentum et fructus stiptici qui stringendo ventre multiplicant vrinam ut est citonium peonia simac glans et zarnir vel florem fluxum retinet et inica hij enim interpando humores et inspissando vrinam prouocant et lauant a sanie et sanguine solutionem et vlcera sua stipticitate consolidanda ipsa et sigillando membra confortant et ex iam desiccantibus lenibus sunt semen allkekengi et aque vue multum et precipue montane et altee usque ad sextarium acceptionem et in lenem Et in maligno sunt capillus veneris quia est temperatus et ypericon et grana pini et fortasse in ea conferunt rapus ruta et sica Et abstergentibus cum aqua zuccari lactis et mellis cum quibusdam seminibus ex predictis Et ex siccatiuis cum farina

orobi lenticularum alumen storax sicca et
sandaraca aloes et similia Et ex con
solidantibus sunt fructus porti
etiam et ex herbis sunt fructus p
orti et etiam ex herbis cauda eq
ui barba hircine sicut acacia su
mac et similia et ex conglutinati
bus sunt amilum dragagantum gu
mi fugi et ipse prunorum et cera
sorum et psillii et semen citoniorum
musillago et ebi bistorti mixta po
siti et ipse anguille recentes conglu
tinatio enim est in eis que faciunt
ulcera diminuta a corrosione et ex
coriatione eorum que super ea
ceciderunt acutorum et ex eis est bolus
ar. terra sigillata et similia que
conglutinant et sigillant et
in lacte est abstersio et congluti
natio sed oportet ut eligatur subtile
et asininum caprinum et caprinum et
radici [illegible] in est excitatio ma
turatio mundificatio et conglutinatio
et sedatio doloris urine Et similiter
flos tabase i. malue leuit corium
ulcera et ardorem et radix altee
et adeps anatis et etiam in semine
lini torrefacto et bdellio metho Et
ex facientibus nasci carnem sunt uir
tuosa ut litargirum et mastix et thus
preos et similia oportet autem ut talibus
conglutinantibus et sigillantibus
misceantur diuretica subtiliantia
ut faciant peruenire ipsa ad loca
destinata licet de se sunt nocina
Oportet ergo quod sunt lenia ex leni
bus que sunt [illegible] in hoc
et nocent et ex quibus est radix
liquiricie capillus veneris sqinantum et
similia et quandoque oportet ut misceatur
ei narcotica ad mitigationem doloris
. dolorem consolidationem prohibet
i[n]flammando eam dilatas et prouo
do [illegible] sordiciem auget Et
lac quidem est bonum chimi faciens
exuberare sanguinem mictum eius
chimos si stomacus sumens sit
temperatus et confortat corpus Et
quando bibitur cum melle mundificat
ulcera sordida interiora ab humoribus
grossis et maturat ea et abstergit
et sua caseitate consolidat et in
carnat sanguinis exuberantia et
sedat dolorem sumptum et iniectum
ulceribus et stabiei uesice et uir
ge Et ex appropriatis ulceribus uesice
tum est inuma sicut ea quantitas ke
iri[?] sumatur cum lacte et similiter
decoctio keil quod prohibet etiam

tractionem urine ad locum deorsum
et si fuerint fraudulenta et am
bulatiua glans rubus decoctio
radicis pentafilon papirus et
lupinus confert omnibus et sedat
dolorem ipsorum cum farina ordei
urina hominis antiqui et asini
uermiculosi et testiculorum canis
incarnat illa Oppopanacum li
cium olibanum alumen cum fece uini
et omno pontica in quibus est mu
dificatio abstersio sine mordifi
catione Et cauterizantia ut col
catar zinnar et similia prohibentia
corrosionem et ambulationem et fistu
lationem et si fiant non curantur
sed prohibent a corrosione cum mun
dificantibus et desiccantibus . Et
cura stabiei istorum est cura
ulcerum lenior tamen cum euacua[tion]e
et adequatione humorum corporis
cum regimine et medicinis mundi
ficantibus . deinde abstergentibus
et deinde exsiccantibus absque mor
dicatione et ultimo conglutinantibus
et consolidantibus medicinis ex
quibus in bolus ar. cum succo
liquirice equaliter primum in renibus
et sic musillago seminis citoniorum
et psillii cum oleo rosarum cum est in
uesica Et ex cibis dulcibus iustos
sunt pedes arietum et res pingues
preparate cum oleo amigdalarum et fru
mentum coctum cum carne arietum
et genera lactis dicta et pisces
dulcium aquarum et anguille et siles
et sunt inuesica vero et uirga
recta. Et ex compositis approbatis sunt
trocisci [illegible] alkekengi Et trocisci
ex thipeadis ad ulcera que fiunt in
iustis in uiscis urine Recipe quatuor
seminum [illegible] factorum mundorum xxiiij. seminis
albi draganti ana. ℥. ij. trocisci spice
galle alius camei et descriptione
alia spice galle dancii ana ℥. j. costi
℥. s. fiunt trocisci cum rob. prunicto
. confectio trociscorum curis ulnorum
ulcera in renibus et uesica in quibus
et consertatio et lenitas et incar
natio ulcerum et sedatio doloris
et sunt trocisci alkekengi Recipe ci
trulli ℥. x. gummi arabici thuris san
dra. se seminis al. amigdalarum ex cor
ticatarum succi liquiricie dragag
anti ana ℥. x. ... cum grana
sunt rubea alkekengi ℥. iij. opii
℥. j. fiant trocisci x. et dentur in potu
quando non est acuitas cum sirupo uio
lato aut julep. fiunt quidem trocisci

Conferto

ʒ. ii. opii ʒ. i. fiant trocisci x. et
dentur in potu quando non est acuitas
cum sirupo violato aut iulep. fiat
quod trocisci ʒ. ii. Medicina abohaly
ad ulcera renum Rx. granorum pini
xx. cucumeris xl. polipodii ʒ. i. et
ß. terantur et bibantur cum aqua tibi-
si. et ß. in aqua bullita sint spice
celtice se. apii an. ʒ. viii. usque quo
redeant ad quartam. Aliud Rx.
terre sigillate san. dra. castorei se.
mellisse cucumeris et apii cucurbi-
te sicci liquiricie lacte aristologie amigdala-
rum magne sperme se. iusquiami
albi partes equales dentur in potu in
iiii. ob. prout exigit. Confectio empla-
stri quod ponitur super dorsum et apud stric-
turam medii et alia loca Rx. farine
ordei conficie cum vino et melle.
Item fit de rosis siccis lentibus et
melli et granis mirti quando prohibet
dilatationem et ungatur cum oleo
de alkanna de mastice de citoniis et
storace quia exsiccat et adipes anatis
lenit illa. Confectio unguenti boni
ad ulcus vesice Rx. storacis liquide
ʒ. i. pinguedinis anseris ex. ʒ. tribus
usque ad misca cere albe saltionis
ʒ. ii. et ungatur cum unguento et ipse
cum est corrosio. Aliud Rx. dactilos
gallas passulas acaciam aluminis pro
quinque ysopum et storacem viz
ut primum. Aliud cum non est corrosio
et debet percedere illud Rx. cere adipis
anseris vel anatis olei ros. et admisceatur
excitatum potandum et circumdat et
cum non est corrosio incarnatur re-
liqua in cera de quo suma est tro-
cisci de andral cum aliquantulo mer-
dasengi cerusse amili et calcis ab-
lute distemperato mediantibus competentibus
ut andromachum Rx. terre sigillate
chimolee cornu cervi usti an. partes
equales se. canape ʒ. an. unguenti
de cerusa partes iiii. sarcocolle partem
medium nitre thuris an. dure ʒ. partes
aggregentur omnia cum aliquantulo
olei ros. et hic cum eo. Et lonnyllo
est quod fit ex sarcocolla amidi et
cerusa et iniciatur cum lacte et
si confortetur cum plumbo adusto et
hic humor est fortior. Et quando dolor
est vehemens sufficit potus lactis
et sirupus violatus cum aqua
ordei et ad hoc faciunt que infra cap.
de ardore dicemus. Si autem mictus
sanguinis affluerint ex apparat et ipse
cum fuit ex ruptura vene cuius
et est subitus et multus est sirupus
quod super diximus de succis in cura

fluxus ventris sanguinei et trocisci
... de terra sigillata cum succo plan-
taginis lingue cervine consolide. Et
si sanguinis propter frigiditatem appareat
congelatus ex angustia frigiditate
extremitatum maxime anhelitus
pulsus inequalitate sudore frigido
et rigore cum precedentibus causis
solucionis et mictus sanguinis hic
cura est qua diximus de congelatione
sanguinis in stomaco. Licet raro sit evasio
secundum abohaly. Et ex curantibus in
hoc est ut sedeant in tina decocti-
onis herbarum que sunt ad lapidem
et sumant in potu de carpo balsamo
ʒ. ii. et tandem lignum pione vel gra-
norum eius et vehemen et ipse cum
aqua eius vel tandem blacte bizan-
cie aut cardamomi an. ʒ. i. cum aq.
calida aut cum aceto vini et oleo
onfantino et oximel squilliticum.
Et ex hiis que spectatur est epar
asini vel testudinis coagulum
leporis et lignum vitis et abrotanum
et lac ficus exsiccatum et tritum
est spirituum et bibitur in quantitate ʒ.
illius cum aliqua ex aquis que in hoc
bibuntur et ut cum aqua ciceris nigri
alhesch i. iasmini ligni ficus et ab-
rotani et decoctionis eius cum vino

Capitulum 6m de apostematibus renum et vesice

Apostemata re-
num et vesice sunt
nota ex predictis sunt
autem in eis sicut
in aliis membris secundum
duplicem modum per modum
congestionis s. atque influxionis hoc
est plurimum. plurimum enim pariuntur propter
humorem qui influit cum super-
fluitate aquosa et secundum hoc dentur
in mora sine causa mali. Si enim
primo modo fiunt plurimum erunt renum a-
postemata ex sanguine grosso et ve-
sice ex melico et vinctuoso si vero
2o modo erunt eorum apostemata
ex solo sanguine plurimum humor enim
qui cum urina emanatur plurimum calidus
est ut sahet et abohaly videntur
in urina quod acutus eius odor affir-
mat et quedam sunt aquosa quedam fla-
tica et quedam sunt ventosa. Et ca-
porum duplex est exterior et in-
terior. Interior est membrorum seu par-
ticularium dispositio quantitatum mitte

Medicina abohaly

Confectio emplastri

Confectio unguenti

Capitulum 6m de apostematibus renum et vesice

recipientum et habentium caliditatem sup
fluam propter structuram chilarem vel
aliam vel dolore ex urine acuitate vel la
pide pungente et conquassante si
per modum congestionis procedant Ex
terior vero est sicut casus et percus
sio saltus labor plurimus ambula
tio in pedibus et tollerantia seu
sublevatio oneris Et sunt habentia
inductia nam apostemata renum ca
lida plurimum accidunt iuvenibus et
colericis et pueris et adolescentibus
sanguineis et si frigida sunt senibus
et mulieribus Apostemata vero
vesice plurimum accidunt infantibus
causa lapidis Et diversificantur in situ
eorum nam que renibus accidunt
siquidem magna sint totalitatem
eorum continent Si vero parva quedam
sunt in corpore renum quedam vero
ad lapidis latus gibositatis eorum
tendunt et quedam ad lata de
clinent supinis versus venam emul
gentem in fine eius. quedam ad partem
inferiorem versus ureteres commiscen
tes. Quedam ad partes interiores
intestinorum et quedam ad posteriores
dorsi quedam in uno rene quedam
in ambobus quedam in suspen
dario. quedam in panniculo tegente
eos et sunt hec distincta secundum con
siderationem quam facit raro non tamen
sunt propter nimiam parvitatem et pro
eius propinquitatem dimostrabilia bene
signis propriis distinctis Que etiam
in vesice eveniunt aut tendunt
ad partem contrariam et fundum aut
ad partem colli eius inferiorem Et
quandoque sunt magna totalitatem eius
occupantia et quandoque in viscositatibus
tamen eveniunt Et diversificantur in ter
minatione eorum nam quandoque resol
vuntur quandoque collectionem faciunt
et rumpuntur et plurimum lapidantur
dixit enim Aboali quod cum non non la
pidantur etiam si calida sint apos
temata cum ipsa sint causa lapidis et
cum ipsa sint causa lapidis et cum
rumpuntur propter uretidum et vesice
et est melius omnibus aut propter su
periorem pro modo redundationis ad vena
magna chilum descendentem ad epar.
demum ab epate inciditur ad intestina
et qualiscumque fiat ibi per modum crisis
est mala quia non per convenientia loca
et apta licet fiat a natura aut rumpuntur
in vacuum ventris quare indiget
perforatione et extrahatur per ventrem
Et quandoque collectionem faciunt et non rumpuntur
et hec cum duriciei optime curentur

cum apertione cum medicis aut
cum ferro quod est periculosum et mor
tale ut supra de lapide dictum est
Et quandoque contingit apostemati calido in reni
bus aperta que in vesica non com
rumpuntur ad partem calidi et
virge quod est bonum et quandoque ad va
sum ventre et est malum ad partem
uretidum et retrocedant rupti
non possunt propter causam iam dictam
. Et aperta iam dicta quando sunt co
lera et magna contingit eis syncopa
ra principalia si dyafragma cor
epar et stomacus quare accidit
malicia anhelitus febris causa
appetitus nausea, Et demum accidit
per inextrico compatitur renibus et ve
sice propter quod quandoque urocis allegantur epati
et etiam dyafragmati

Signa

Apostematum in renibus sunt dolor gra
vativus inseparabilis extensus ad inferiora
et urina clara perdurans et subtilis et
quandoque retinetur et propter si est tendens ver
sus concavum et constrictivus ventris quia
coartantur intestina propter si magnum fuerit
et alteratio coloris faciei oculorum Et si quidem
fuerit calida assotiatur febris et tactus
loci calidus et sitis abhominatio et vomitus
colere in malicia anhelitus alienatio
propter passionem superiorem et si colerica febris
erat intensa urina fit ignea et perseve
rat cum subtilitate et acuitate et color
faciei et oculorum tendit ad citrinitate
Et qui sanguinea sunt cognoscentur quia
febris vincior et lediuntur diuretica calidis
acutis et acetosis et salsis Et cum resolvuntur
predicta accidentia tunc dolores et febres
remittuntur et urina inspissatur demum
fundus apparet Similiter autem cum conveniunt
in lapidem et tunc urina mutatur in
albedinem claritatem et subtilitatem
dolor tamen non minuitur et cum est in via
faciendi collectionem subtilis est urina et
dolor augetur et febris sed non continuas
Cumque rumpit urina fit spissa saniosa
et accidentia sunt debilia et procedunt
minorando si bona sit eruptio Si vero
non erunt urine videbis Si vero apos
temata sunt frigida apparebunt predictis
contraria Et sicut fit in illica urina est
glauca et inferiorum membrorum extremitatum
atque stupor cum quiescentia circumstanti
arum et in multiplicando meliorem hu
morem Si vero flatica urina est alba spis
situdinis pauce cum signis dominii flatus
ex pallore et inflatione membrorum
sibilatione et aliis circumstantibus conve
nientibus ad digestionis materia multi
plicantur fla et per modum influxionis
si frigida sunt apparebunt signa repletionis

in toto vel parte et caliditas et dolor
partis apostemose antecedens et consequens
fuerit subito. Si per modum congestionis erit paulatine non precedentibus
signis repletionis. Sed de veritate partium
et sinistra sit malum renum dextri vel
sinistro cognoscetur quia iacere super latus
eius est facilius quam iacere super
oppositum. Et si dolor extenditur ad partem
vesice tunc apostema est in sinistro
et si ascendit versus epar est in dextro.
Et si omnia conveniunt tunc apostema
est in ambobus. Cum vero apostema
fuit in suspensorio et panniculo tegente dolor fit acutus et augetur
apud motionem et stationem et quando
resupinatur fit dolor levior et cum
iacet super ventrem augetur propterea
quia suspendit renem. Apostematis
autem signa vesice sunt eadem que renum propria et ex contactu et ex passione
propria tamen dicta sunt tamen in specie dolor quia
vesica est acutior propter nervositatem sui et in loco quod est inter ossa
pectinis et inguinum et virge et propterea declinet ad collum quod coniungitur ei
et cum est inflamatione ipsius et retentione urine aut distillatione
nec potest iacendo eam dimittere nisi
surgant et stent. Et signum specialiter eorum
sunt similia illis que in renibus dicta sunt.
Et signa ruptionis ipsorum et eruptionis que est plurimum ad meatus colli
ipsius. Et si in vacuitatibus fuerint puria
ad modum pustularum exeunt et dolor
in plus erit in inguinibus et urine recto
absque signis predictis apparentibus in
membris predictis renum et vesice. **Cura**
communis est cure apostematum aliorum
membrorum de quibus superius dictum est
et proprie pulmonis stomachi et splenis
virtutes innatum et influentie huiusmodi sicut renes ipsi et vesice. Consistebat
autem in quatuor rebus in evacuatione totius
partis in regimine et actione correctionem. Similiter cura apostematum horum
membrorum in hiis quatuor rebus consistet
dicta tamen tantum est propterea natura communia una illorum diversa existit. Primum
complet flebotomia de basilica dextra vel
sinistra si sanguinea fuit vel si aliquis
humor cum sanguine peccet. Deinde flebotomia
de curatura poplitis quod si non appareat vel
timeatur propter eius inconsuetudinem
aperiatur saphena. Et si sine sanguis
peccato evacuatio cum vomitu et magis si colericus fuerit et cum nausea est facienda
et cum solutione ventris cum clisteribus
vel farmaciis simplicibus et appropriatis notis
et permissione digestionis. Hec enim a

toto evacuant et a membro apostemoso
derivant. Oportet autem ne solutio sit laboriosa et fortius commovens materiam
ne magnificetur nocumentum propter
humorem vicinitatem renibus ut sunt in
stomaco et intestinis et ano et huiusmodi
superius dictum est. Et intentio est
maturatio et solutio cum facilitate
et in aliis dictis sunt in cura oppilationis
que licet sint fortia cum quantitate diminuta
fuit levia. Inquit enim abalchy et Sthas
pro multotiens indiget medicina forti debili forte est ex hoc quod solvit humorem viscosum et ipsius quamdiu debilitas est quod facit assellare semel vel bis
sed quem non humorem viscosum movet
nisi virtutis fortitudine et si talis
est quo utique non semel solvit vel
bis nisi diminuta sit in quantitate. Et si
quidem in causa fuit lapis vel acuitas
urine dolorem inducens vel propriis urine diureticis aufferant et alie cause extrinsice
interdicant et corrigant. Regimen complent medicine frigide et stiptice que repellant influentem materiam et fluxam
transmittant quales sunt internis appropriande ut aqua ordei cum decoctione
rosarum vel citoniorum et succi frigidi noti et
appropriande externis sicut farina
ordei cum decoctione rosarum. Cavendum
autem a multum frigidis et stipticis ne
materiam indurent et committent indispositam
ad quod sunt apta et coadiuvant tale
evacuationem trahentia ad oppositum
apostemose partis si nobilia illis non
sint ut sunt ventose illi applicate et
alia evacuantia in membro alterum oppositum et remotum partem illud que sunt
non. Deinde non cessant quin fluentem
iam fluxam et collectam in eis studebis evacuare de eis propinqua partem
duplicis sensibiliter evacuando
vel insensibiliter. Sensibiliter ut per apertionem
vene curvature poplitis si sanguinea
fuit que si non appareat aperiatur
saphena vel sciatica si illa etiam non
repleat per apertionem emorroydarum saltem cum sanguisugis que evacuant de propinquo magis. Sed si aliquis humor sit cum
diureticis frigidis si sit colericus ut est
aqua lactis serum communiter vel temperate calidis ut cassie fistule cum aqua capilli veneris et
liquiritie quod maturat et facit solutionem
et viis urine et precipue vel cum calidis si
materia fuit frigida. Hec enim non solum
influxum evacuant sed per viam congestionis aggregati et viscositatem et
abstergunt et lavant. Cavendum
autem ne ante evacuationem corporis illa
ministres conveniunt enim materiam ad renes

et vesicam et magis replent insen
sibiliter et putrefactionem eius ad partes
exteriores renum et cutim cum ventosa
super renes applicata vel cum emplastris
et rubificantibus quod incisio non
est possibilis a deo cum artibus certum
sanitatibus corporis sit distincta non
eis sicut renes affixa et si quidem
evacuatur perfecte bene se habebunt
si autem adhuc remaneant tunc
cum sit compacta et grossa oportet
quod extrahatur per ea et primo cum diure
ticis liquefacientibus et subtiliantibus
et cum stipticitate que confortent
interius et exterius inistratur vero
ut est fenugrecum cinamomum anisum
ypericon mellilotum anetum crocus ysopus
et huiusmodi quia subtiliant et resol
vunt et eis est emollita vel fortiori
bus ut sunt spica cassia lignea amomos
et alia diuretica fortiora et cum
portatur si grossa sit materia si vero to
taliter sit resoluta sana remanebunt
membra predicta Si vero ad suppu
racionem devenerat resolucioni inobe
diens facta maturetur et matura ru
pantur ut mundificentur · deinde con
solidentur ulcus ut supra dictum est cum qui
bus que sunt non superius Et similiter
si in lapidem convertantur molliantur
et resolvantur cum eisdem que superius
nominata sunt in cura apostematum predictorum me
brorum que ista membris sunt propria
propinquitatem diureticorum Sed si aquosa
fuerint curentur eodem modo cum
diureticis calidis et ethica Si ven
tosa cum eis et extenuantibus que
etiam in cura ydropisis sunt dicta Et
si in vertibus fuerint eodem mo
curentur Regimen completum debita
vi renum non naturalium administracio cum
diminucione cibi et potus contrarietas
humorum qui est materia eius quiete cor
poris et motu membrorum superiorum sompno
et vigiliis temperatis prout causa
et accidentia exigunt et materia et evacua
cione superfluorum digestionum omni
non repletione et anima quieta et hec
omnia in aere temperato · Cetera com
plent que accidentia propria remediat
ut est dolor qui est causa et acci
dens gravius de quibus supradictum
est sufficienter lenitivus simplex clis
terizatur vinctus et emplastretur exterius
corrigatur ut supra in cura doloris in
testinorum est dictum sufficienter
etiam cum febre · de qua infra deo co
adiutore dicetur et vomitus de quo
supradictum est ad plenum et etiam de
malicia anhelitus et aliis accidentibus

per compassionis viam de quibus super
dictum est in pluribus locis Medicine
composite diuretice deinceps invenit
scripto ultimo huius pervenimus ad collec
tiones vero autem ad lapidem Clistere
generaliter faciendum in principio apostematis
Recipe aque ordei libram j et in ea dissolve
olei rosati ℥ ij et iniecte Si vero
apostema sit frigidum adde in decoctione
flores camomille Si vero apostema
fuit sanguineo fiat clistere ex de
coctione altee lilij et foliorum malve
ana manipulum j seminis lini ℥ j et in parte dissol
vantur olea et iniciantur Aposte
vero proveniente ad statum forciora
diaforetica iniciantur qualia sunt
flores camomille aneti pitacio (?) sam
bucus et bruncta (?) et inscium oleum
yrinum et nardinum · Emplastrum ad
apostema renum in principio Recipe olei ros
olei malini aceti parum farine ordei
et emplastra Et cum pervenerit ad aug
mentum adde flores camomille oleum
eius vel yrinum tale epithimabis cum
filtro imbibito in predicta decoctione
et similiter cum pervenerit ad statum
studebis apostema resolvere addendo dya
foretica Et si non resolvatur sed perve
niat ad maturacionem et saniem
applicetur quod sequitur maturacione
Recipe farine fenugreci vel tritici libram j
radicis altee camomille radicis lilij
ana manipulum j radices coquantur in aqua
et in illa aqua collata dissolvantur
adipis anseris et galline olei de lilio
ana ℥ j ex his fiat emplastrum et ac
tualiter calidum applicetur Aliud ysane (?)
Recipe carnium (?) albarum dactilorum pinguium
et passularum enucleatarum radicis
altee fenugreci seminis lini ana ℥ j decoquantur
quantum in aqua et cum axungia gal
line terantur et emplastretur Cum vero
saniatum fuit apostema fiat clistere
ex his que habent ipsum rumpere Recipe aque
decoctionis calami (?) et lenticularum cum
corticibus suis et dissolve in camell (?)
℥ ij sapinum ℥ quartum fenugreci ℥
j siropi violatum apponere ex aqua
ordei cum melle zuccaro fiat expre
ciam lori vel cum lacte quod est mistab
inposita · deinde facta mundificatione
exhibebis confectionem de trociscis
de carabe et de luto armenico cum
lacte bovino in quo ferro extincto
et similia ex ipsis Si vero ad lapidi
tatem pervenit fiat sirupus ex diu
reticis ~~non super~~ notis supra mixtis cum
mollificantibus hic superius predictis
cassiafistula donec materia maturetur · deinde
maturata quod cognosces per urine

Clistere

Emplastrum

multitudinem cum sub(ie)c(tio)ne grossa pur
gatis cum pillis mixta s(e)c(un)d(u)m p(ro)p(ri)et(ate)s pille R(ecipe)
habundite laxatiue ʒ. iii. cassie f(istule) ʒ.
v. esule ℈. ii. turbith ℈. i. s(emis) omnia
incorporentur cum vino et fiat
pille. Balneum p(ost)ea purgat(ionem) mi(ni)s
tra(n)d(um). R(ecipe) branche vrsine radices
apii et foliorum eius radices peringo
nii et ireos foliorum malue foliorum
mellilotri camomille se(minis) lini an(a) ʒ. i.
bulliant in aqua et add(e) olei amigd(alarum)
ʒ. iii. et ingrediatur usque ad umbi
licum deinde fiat p(ost)ea ʒ(?) diem flora
de alia saphena sub cauilla. deinde
empli(cetur) cum h(oc) emplastro. Emplastrum q(uo)d
R(ecipe) foliorum pitorie quantum vis et
s(imul) torrefiant in sartagine cum alijs
hijs R(ecipe) olei aneti de camomilla
de lilio de pulegio olei violarum
an(a) ʒ. s(emis). et in fine temporis cum
p(re)dictis oleis prius emplastretur cum
ipso. Emplastrum de mucilaginibus
quas p(re)ius in nalla applicatur est optim(um)
sin succedat emplastrum de melli
loto in m(anuale) mau(n)de tam traditur et
ysopi serotine et diapente et alia
similia ibidem nota

Ca(pitulu)m vii(?) de dolore renum et vesice

Capitulum septimum de dolore renum et
vesice etc.

Dolor vesice
notus est et qualiter ad
modum dicit loco
et spe(cie)bus quibus dignos
citur. ita. etiam causa
contingit cum ablatione curatur
loco quidem differt nam dolor re
num circa lumbos percipitur et ve
sice circa pectinem sp(eci)e dicitur. Na(m)
renum est grauatiuus vesice vero acu
tus p(ro)pter eius neruositatem. In cau
conueniunt nam causa eius aliqua est
tudinum partium et mala complo
diuisa cuiuslibet generis de qua infra
dicetur vel ventositas et quas alte
ancedens causam per renum et quas
a continens eam et signa cormu(m) et
cura eius ex predictis sunt manifesta
et ex dicendis in cap(itu)lo subscripto
Et cum non inuenis sedationem
doloris in anodinis exterius et in
unctionibus emplastris clistribus et
ventosis oportet ut narcotica administre(n)t(ur)
deinde ad cause ablationem deuenias
cum administratione narcoticorum est
timor magnus debilitant enim
ea in actione p(ro)pria ex q(u)o seq(uitur) grande

malum. Abstinen(dum) igitur oportet in q(uan)tum
possibile est et vti cum cautela maxima
qui excusari non habetur. Similiter at
in diuretica(rum) administratione est cauor
et maxime calidorum confortancium p(ro)pter
illud quod de humoribus ad illa co
uertuntur et maxime vlcera que mor
dent oportet ut non p(er) p(ro)p(ri)a euacuationem suffi
cientem corporis administrentur et in
disposicione vlcerum cum remittenciam com
munice mixtionis ut sint diuretica
facta prout supradictum est. Et ex appar(atis)
simplicibus in dolore ipsorum sunt
siseleos siccam cum enim sunt recencia
et bibuntur ex eis tres alliunt(?) seth(?)
cum zob. x. diebus sanat dolorem re
num et sunt juniatiua pernita et gali
ga et spica amomum et ip(s)e cum sedz(?)
sedatur in decoctione eius Cassia con
fert doloribus renum et vesice et inunbe
g(ra)ntas auellane de radice pionie co(n)
fert doloribus renum et vesice Caro
hirci tercium salluci cum oximelle co(n)
fert dolori renum leniendo nam et
aqua decoctionis eius et calefaciendo
guta albusat confert et ficus hu
da et sicca si ab vlcere non p(ro)cedat
Et ex compositis ad dolores amborum
est confectio de alkekengi unx in
dica et oleum de storace et pineis
et de filtris leutish et unce mitra
vulpium liquiricia t(er)riaca metdatu(m)
aboaly pyrza et alia que sequ(u)ntur.
Syrupus expertus s(e)c(un)d(u)m Johannem
cassamenllam ad dolorem renum ex ca(usa)
calida vel frigida colera vel fleumate R(ecipe)
capilli ve(neris) buglosse senationis scolo
pendrie f(iat) f(olia) fili pendule camedreos
azori stario le(ui) cum radice acoree epatice
an(a) m. i. radicum fen(iculi) sp(arago) ap(ii) et brusci
an(a) ʒ. ii. cortici radicum celsi epitime
in folliculorum sene ʒ. iii. an(a) ʒ. s(emis) liquiritie
viol(arum) florum borraginis passularum
enucleatarum an(a) ʒ. i. primorum
sebesten an(a) xl. turbith hermodactu
lorum an(a) ʒ. i. piperis longi ʒ. ii. semine
cicerum nigrorum an(a) ʒ. ii. ordei pu
gillum i. zuccari lib. i. zuccari viol(arum)
residuitie gelemahim an(a) ʒ. iii. sucu
rosarum lib. i. s(emis). aceti ʒ. ii. Confectio
castorei ad dolorem renum R(ecipe) se(minis) apii ʒ.
iii. cimini se(minis) mirte radicum castorei
an(a) ʒ. vi. fiant trocisci granorum v. et
detur vnus vel duo cum vino subtili
si non febricitat et si febricitat cum aqua
tepida. Unguentum ad dolorem renum
et neruorum contractionem concussionem
et puncturam et valet ad omnes articu
lorum dolores R(ecipe) olei mastini ʒ. ʒ. i.

Syrupus exp(er)tus

Confectio castorei ad dolorem renum

Unguentum ad dolorem renum

Emplastrum
pille expte
pille laxative

terre[illegible] cere citrine an. ℥. ij. con
fice cum nimia dissolutione in modo
Emplastrum ad idem Rx in archide
Rx mahaz mannubij apij farine
ordei et salis et sandalum suppone
pille expte ad dolorem renum Rx.
se. repar alba se. apij an. confice
cum suco feni. pille laxative ad
purgandum renes ab humoribus grossis
Rx benedicte laxative instit an. ʒ.
ij hermo dactilorum sarcocolle in
terior colloquintide an. ʒ. ij. turbith
ʒ. j. et. ʒ. catartici Imperialis ʒ. ij. ʒʒ.
an. feni. an. ʒ. j. gemme dragagantis sa
pini armoniaci oppoponacis an. ʒ. ij.
conficiantur cum suco apij dos ʒ. j.
et. ʒ. si fuit diureticus ʒ. ij. cum sepa
ratione cum predicto syrupo et ab
stinencia a grossis et viscosis pro pur
gacione Interest balneum aque in qua decoquatur
Balneum
malve cum duci equaliter prim
inqua bulliant camomille flores
foliorum lauri ruto calamenti omnium an.
. demde pro exitus . ungatur hec un
guento R olei camomille se. hmj an.
℥. ij. butiri sine sale dyaltee grasse
an. ℥. j. spice. ʒ. ij. cere quod sufficit
se
unguentum

Caplm 8m de debilitate renum et vesice

Debilitas renum et vesice est nocumen
tum actionis eorum vel
ipse que est circa retin
intrumentum spermum.
vel communis que est circa expulsione
superfluitatis aquose et dicitur actio
urinandi est equa in qua intendimus
quia Galienus dixit esse composita sed
prima naturalem Inquaquidem actione
naturali naturaliter se habentes tres actus simul
direbant concurrere necessario et ordinati
primus est ipsius attractio et a sangui
ne sequestracio . secundus ipsius collectio et
retencio et tercius est eius expulsio
vincta voluntarium . primus est renum
secundus vesice et colli eius cum lacerte lati
tudinali circumvoluto in ipso tertius
est contrarium eius et virge ex qua exit
ut ubi advertentur sicut in illadus de re
nibus ad vesicam Egritudine igitur
advenienti talibus membris et ipse
renibus et vesice que sunt principalia
in actione necessarium est actum corp
ledi et per consequens actionem urinandi
talis autem lesio multiplex et diversa
sequitur sintthomatica secundum diversitatem
membrorum spermum et nocumentorum
actuum eorundem . Nam secundum
nocitus sit actus renum attrahendi
et sequestrandi tunc aut erit debi
litatus et diminutus et parum at
trahant et sequestrent ex quo
in actione urinandi provenit no
cumentum quod dicitur urine
paucitas et sequitur catheria aut erit
ablatus ut nichil attrahatur vel ali
quid de quo sit curandum et accidit
urine ablacio seu privacio et quandoque
ydropisis de quibus supra dictum
est Aut erit superfluens quia superflue
trahant ex quo accidit diabetes
que multitudo seu leuteria urine
dicitur et scilicet ex ea corporis ex
siccatio aut erit corruptus et hoc
dupliciter aut quia corruptum trahat
et accidit fetor urine aut quia corrup
te trahat et tunc accidit in renibus
tremor et sequitur tarda mictura
Sed si in vesica et eius collo nocitus
est actus colligendi et retinendi
aut erit ablatus et tunc fit nocu
mentum urine et involuntarius exi
tus et mictus in lecto vel dissuria
que urine draria dicitur In qua Ga
lienus dixit esse ablacionem actionis
naturalis quia lacerti colli vesice qui
est ipsius virtutis organum In strangu
ria vero ablacionem naturalis non animalis
nam in ea lacertis ille suam actionem
agit sed vesice contrarium non valet
compimi quia naturalis virtus est
instrumentum colligit enim vesica et retine
dilato eius concavo et oppilato
collo eius per contractionem lacerti
ex eius collum et concavo eius
contracto urina ex ea egreditur
naturaliter Et quandoque non contracto ergo
dicitur secundus et accidit mictus in lecto
aut erit diminutus et tunc accidit
distillacio urine et paucitas eius
sequitur aut corrupte fit et male
quia cum dolore et ardore et tunc
accidit stranguria ipse qui est urine
retencio et strangulacio ex quo sequitur
dolor in pectine inflacio et cito
mors Si vero sit acutus nocitus in
in concavo vesice qui est compressionis
lacertorum eius undique ut expellatur
urina et tunc accidit difficultas
urine et sequitur urine retencio
sit itaque distinctis nocumentis que in
actione urinandi possunt contingere
de unoquoque dei implorando auxilio
est dicendum Sic ergo debilitas renum
et vesice est eorum defectio in actione

urinandi et ca.

urinandi Et causa inmediata eius
aut est ipsa et est aut simpliciter
incorpore ipsorum membrorum ut est
aliqua egritudinum predictarum de quibus
sufficienter dictum est et mala ipsorum
complexio diversa vel equalis de qua nunc
dicendum et est plurimum in renibus
calida et vesica et aliis fere Singulum
enim membrorum secundum Galienum
operatur per qualitatem eius certissime
que est ex quatuor eius qualitatibus
quando enim enervata fuerit certe per
membri illius actio expetit cum non
fiat districta et equa virtute ipsarum
ledi Efficit enim secundum Galienum in virtute
offensum in subiecto id est membro eius quod
in actione principalis existit cuius
cuiusque generis fuit et maxime facta vel
diversa vel equalis ex ea enim non
tantum debilitas vel diminutio accidit sed
secundum eius diversitatem in ipso vel in gradu
quelibet alia prueniunt in actione uri
nandi lesio et sequentur sinthomata
mata supradicta Nam si quidem in
renibus fuit complexio mala vel
frigida valde excedens attrahendi
et sequestrandi modum auferretur
ipsorum actio ex quo sequitur urine
retentio aut erit non valde ex
cedens et tunc accidit debilitas eorum
et morabitur et sequitur paucitas
urine aut erit calida valde excedens
et tunc accidit debilitas eius superflue
trahentis et accidit dyabetes et secundum
corporis exiccatio aut erit sicca
et eos extenuabit aut valde humida
simplex vel caliditati parum ad
iuncta que substantiam renum mollificet
et eorum meatus dilatet et aperiat
et accidit debilitas renum deterior
quam sit Si etiam sit in vesica et collo
eius mala complexio districta et humi
da cum caliditate magis que molli
ficet et lacertum circumvolutum in co
ut nullo modo possit contrahi et collum
eius constringere et tunc accidit
involuntarius urine exitus et [et]
dysuria sequitur multitudo urine
et mictus in lecto Si vero sit val
de excedens ut parum mollificet et
non constringat perfecte et tunc accidit
distillatio urine et sequitur paucitas
eius aut erit multum humida cum
pauca caliditate que texturam vil
lorum vesice rarificat et relaxat
debilitatem in eis veram et pessimam
generabit aut erit sicca cum caliditate
ut urina acuat et tunc accidit ar
doris urine et sequitur resolutio et
debilitas aut sicca cum frigiditate et
tunc accidit stranguria et secundum dolor
in pectine et inflatio et mors quoque
Si etiam sit in vesice concavitate ma
la complexio et districta sicca et humida
que prohibeat constrictionem sive or
biculorum musculi et urina non queat
ex primo accidit difficultas urine etc.
sed fuit sicca vel humida in collo
ipsius que spasmet lacertum et te
neat eum tractum sic quod ex predictis egri
tudinibus variatur secundum plus vel minus
maior et minor accidit in predictis
membris debilitas ex qua diversa
prout in actione urinandi proveniunt
nocumenta Aut erit cadens super
substantiam spiritus ut quia sit accidens
evacuans ipsum est ut evacuatio
multa humorum et ipse sanguinis Ex
cis vel coitus multus vel resolvens
ipsum ut mala complexio calida cor[dis]
aut suffocans ut multa repletio
et humoribus lapide famem vel vi
na aut extinguens ut narcoticorum appro
ximatio aut cadens super virtutem ut est
multus labor et reiteratus ipsorum
membrorum et ipse renum in longa sta
tione in pedibus et ambulatione multa
et equitatione in pedibus et am
bulatione multa et equitatione su
bita sine intermissione dolore et per
cussione et in vesica multa urine
retentione ardore et dolore que eti[am]
spiritum resolvendo debilitant virtutem
et accidit membris predictis debilitas secundum
plus et minus ex quo eorum actio
diminuitur vel aufertur in expulsione
urine Et quoque causa debilitatis ipsorum
est ex debilitate ad superiora membra
nobilia scilicet epar cor et cerebrum cum
enim hec patiuntur predicta debilitantur
membra ex quo nocumentum proveniat
in actione ipsorum et plurima diver
sa ut dictum est accidunt inconvenientia
et causae predictarum egritudinum signa
et cure superius dicta sunt . Cause vero
male complexionis ipsorum simplicis
et commixte pure et impure diverse
vel equalis que indebilitantur est
potissima seu plurima duplex est
interior et exterior et utraque ex dictis
supra in lapide et ulcere et in mali
complexione calida est manifesta Et
signa eius etiam licet loco et pro
prietate actionis lese et excrementorum
quidam ab eis sunt devenia pre
ter considerata et ipsa illa renibus
prout oportet . Signa vero de
bilitatis ipsius scilicet renum sunt ante
urine paucitas et mixtura et in colore
sicut lotura carnis et quoque resident

cum vene sunt salve et quia renes
sicut in gutture nec resudet cum non sit
salve Et ex consumacio renum licet non
sit manifesta debilitas in stomacho et
impotentia tollerandi anhelitum
defectus in corpore debilitas visus
et dolor capitis Sed vesice debilitatis
Signa sunt defectus in continendo
vel expellendo urinam gravitas in
pectine et pirone et sensus acui
tatis et ardoris lenitas et asperitas in
loco et apud emissionem urine maxime
et urina erit spissa et turbida quia
illud quod descendit cum ea quod
digeritur nec convertitur et non
expellitur nisi adiuta compressione
Cura male complexionis talium men
brorum si pura est simplex et co
mixta et divisa facile curatur
licet difficilius cognoscatur Si vero
equalis et fixa difficilius curatur
licet facilius cognoscatur quemadmodum
in aliis membris exiis ut Galienus dixit
Et eius sanatio est tres res · prima
est amotio exterioris cause · 2a al
teratio 3a ipsorum confortatio Si
vero impura fuerit et cum materia mixta
eius sanatio est tres res prima est ma
terei evacuatio 2a est alteratio dyscra
sie si remanserit impressa 3a ipsorum con
fortatio Evacuatio completur cum clisteri
et iniectionibus vel medicinis solutivis
propter materiam exigit et simplicibus et clisteri
zatis et vomitibus et diaforeticis
exterius applicatis per omnem modum
prout in cura opilationis eius
diximus Alteratio vero complet
cum administratione diureticorum cali
dorum vel frigidorum et exsiccantium
et humectantium prout distrasia
expetit que omnia in cura oppillationis
ex lapide vel humore vel ulcerum sunt
inmunita Confortatio vero completur
cum cibis vel et medicinis facilis di
gestionis boni nutrimenti et destructio
contrariis Et appetitus quiescentes sicut
renes animalium et ipse ciborum et por
corum et vesica domesticorum excitata
et carnes edorum teneris salliti
et carnes edorum tenerum sallitorum cum
oximelle ficus humide et sicce sed non
sint eis plures et 3 uvarum al
hizar et fructus terimelorum et omnium
Et ex potibus odoriferum pauce stip
ticitatis purum vel mixtum prout
stomacus et distrasia requirit et in
humida valde mollificante vel re
laxante vinum passum Et ex me
dicinis simplicibus et commixtis intus
et exterius apprimatis et per omnem

modum Et ex apropriatis simplicibus
sunt grana si seleos serentia simpta
in quantitate duorum alnuluzeth cum eob.
x. diebus capitis bolus ar. sed cum hoc
te omino oportet ut sumat Et ex omnibus
sunt que dicta sunt supra in cura lapidis
Et ex compositis sunt trocisci de alkekengi
et oleum de kerua rosatum de mas
tice citonio et de alcanna Et ex im
plastrantibus eas sunt theodori
con metdalium anacardinum cera
aboali et oleum de ambra ad frigida
eorum ad mollificationem eorum Galieni
terisera de storia ferin et alie trifere

Diminutio urine
seu paucitas et privatio eius ex predictis
sunt note et in specie
earum quoniam mut sed dicunt
in specie earum quemadmodum et spe
est omnis causa eius aut ex parte cibi
vel potus vel aut ex parte efficientis
scilicet corporis aut ex parte extrinsecorum
accidentium coopantium Ex parte
cibi quia sit nullius siccus corporis
humiditates exsiccans ut est panis
ime leatus vel panicum vel furfuracus
sorbino ex orobo et lenticula et fruc
tus pontici nati esse corporis hu
miditates exsiccantes vel accidentaliter
ut carnes sallite vel aliqui cibi multum
sal habentes panis biscoctus vel tempa
lit ut antiquus et opprimus ex parte
potus quia sit paucus et grossus aque
vel vinum similiter et aliorum similium Ex
parte corporis aut totius aut membrorum
operantium in urina ex parte corporis
totius sit carnem resolubile vel multi
sudoris vel lubricum et fluxibilis ventris
eo quod humiditas corporis tendens
et fluens per cum aut viis urine
diminuitur et inde ypo urina multum
noctis facta modicum scessum significat
vel egritudo vel quia multi voiti
quia eradicantur a superioribus et ab
inferioribus trahentibus ut aboali
dicit diminuere potest urinam vel quia
alia similis evacuationem manifestam
patitur influxum sanguinis narium
et similium Ex parte membrorum operantium
in urina aut per modum generationis
ut epatis debilis non impellentis
ad renes aquositatem quia generat
unde remanet in venis cum sanguine

Capitulum 9m de diminutione paucitate ablatione seu privatione urine

met tulit urinam aut per modum extractionis et sequestrationis ut renum debilitatem ut in precedenti capitulo dictum est aut ex parte differentiarum et colligantiarum ut uritidum vel vesice que sunt oppillati vel ulcerati et perforati que remanentibus plus trahantur. Eius enim corporis vaporum tendit non extra vadit ex parte autem extrinsecus accidentium puta si aeris constitutio fuerit sicca et aquosa vel borealis que corporis superfluitates et humiditates excitat licet per accidens scilicet stringendo ventrem urinam provocet et multiplicet ut ypo. dixit vel motus resolvendo excitans inanitio fames et abstinentia que excitant per accidens secundum Galienum et vigilie que sunt vehementer motui similes et aborti dixit et evaporatione ut Galienus ait. Et ars medicina in moderata que corpus excitant ut Galienus in tegni dixit que omnes si debiles sunt invocant urinam. Si vero fortes auferunt eam et privant.

Signa causarum sunt sicut talia si precessit cibus et potus sunt manifesta et ex eorum assumptione premissa. Si vero a causa intrinseca scilicet corpore quod sit rarum et resolubile duobus declarabitur signis potissime scilicet signo raritatis quod est pilositas corporis sicut ypo. docuit cum dixit declarat autem cutem raram pilus et signo resolutionis quod est duplex unum quod Galienus posuit et est quod in multa sumptione cibi et privatione sensibilis evacuationis et egestionis paucitate corpus non impinguatur sed remanet extenuatum. Aliud est quod in laboribus non subsistit sed cito deficit. Si vero quod sit fluxibile vel alias sensibiles evacuationes habuit precessio ipsorum et reliquie ipsarum remanentes ostendunt sicut Galienus ait. Signa debilitatis eius in suo loco dicta sunt ponendis carnosum etiam vel ascliticum. Similiter si ex renum debilitate signa debilitatis eorum in precedenti capitulo videbis. Similiter quasi si ex parte differentiarum uritidum vel vesice vel etiam virge quod oppilentur ex ductis oppilationis ex humore vel lapide cognoscere poteris et stranguriam et etiam spasmi ac etiam ex signis dictis in capitulo solutionum vel ulcerum si soluti fuerint vel ulcerati quod ventris infirmitas ex aquositate replete confirmat.

Cura diminutionis urine et ablationis eius est tres res. Prima est regiminis et ut per mutationem. Secunda evacuatio retentio. Tertia unionum membrorum rectificatio et confortatio. Permutatio regiminis et ut permutetur et alteretur secundum contrarium et quale desiccatio quod eius erat causa ad humectationem in cibo et potu et aliis rebus non naturalibus etiam de quo supra in cura in(?) et stomachi diximus et etiam in pinguitatione de quo deinde infra dicemus. Hoc enim regimen primum que ut materia erat abscindit et etiam tertiam extrinsecus subaufert alterat et emendat. Secunda est evacuationis retentio occulte et manifeste occulte et insensibilis retentio completur cum cibis et potibus humores inspissantibus et medicinis condensantibus poros de quibus supra in sincopis cura diximus et hic supra in cura doloris et fluxus. Si vero sensibilis fuerit et per sudorem cum retentionibus ipsius de quibus ibidem diximus. Si vero lubricitas ventris sunt et naturalis quod humiditas et mollicies expulsione superfluitatum malum consuetarum cum stipticis cibis vel potibus premissis notos supra corrigitur et cum frictionibus ad venas et earum humiditates et trahentibus ad membra urine ut sunt diuretica. Si vero sunt lubricitas preter naturam medicetur ut de ea superius dictum est in cura fluxus ventris. Similiter etiam si multo vomitus assit et retinto et si fluxus sanguinis narium curetur prout supra in propriis diximus locis et de aliis evacuationibus. Similiter quoque intelligas. Tertia membrorum rectificatio et confortatio earum prout supra in cura debilitatis earum est dictum vel renum sicut in precedenti capitulo huius vel etiam uritidum et vesice et cum diureticis ut ibidem dictum est que omnia fortitudinem et debilitatem diversa sunt eligenda prout diminutio urine eius ablatio et earum causa variatur in quanto.

Capitulum decimum de dyabete

Dyabetes secundum Galienum est ipsa passio renum contingens in qua potus cito trahitur qua oportet ad eos sicut cibus in appetitu caninio et cito egreditur cum urina sicut cibus et potus in lienteria cum egestione. Et causa eius est superfluitas primo desiccatione secundo defectio contentive ipsorum. Nisi enim foret superfluitas desiccative ipsorum non sit velociter traheretur. Nisi quoque deficeret contentiva eorum non sic cito egre

dretur superfluitates desiccative cum
et attractive causa est renum calidi
tas vehemens pura vel pura magis
quare sunt velut debiles in continua
attractione et forti a venis emulgen
tibus et de eis ad epar extenditur
et de epate ad stomachum et ad omnia
membra unde humiditas cum urorans ea
attrahitur et exiccatur et sequitur sitis ve
hemens que potu non sedatur quia in ea
non remanet quare siticulosa aliquibus
appellatur defectio contentive non est in
eis principalis propter complexionis malicia
calide que est tamen superfluitates attractive
quia non deficit contentiva secundum siccitate
ipse et humiditate secundum plurimum acutus secundum
Galienum et consequens superfluitatis at
tractive cum enim superfluit eorum attrac
tiva urina plus trahatur quam renes
aliqui continere possunt et ipsa vesica
quare deficiente contentiva renum non
superfluit malicitus per veritates inexisten
et molescente expulsiva eius egre
ditur cum urina sicut in lienteria cibus
et potus cum egestione et aliquis est
principalis et essencialis in ea ut dicit
Aboali propter maliciam complexionis pure
frigide vel impure ab intra vel extra
venientis qua scilicet superfluitas attractive
renum non essencialis propter contrarietatem
complexionis in ea causa, sed accidentalis
et exigenti cum in renibus urina non
figitur tracta naturalis renes ex sanguine
cum aquositate venientis nutriri non
possunt quare remanentes inaniti amplius
trahunt et extrinsecus magis contentiva
eorum deficit et quanto plus deficit
et magis trahunt sic est devenire ad
extinctionem quemadmodum in lienteria
est videre. Causa vero primo debilitatis
renum duplex est interior scilicet et exterior
ut in capitulo est dictum et similiter sunt
causas per horum comprehendes **Signa**

Siquidem sit ex caliditate faciente
superfluitate attractiva sensus erit et
inventio caliditatis in membris et
urina multa et in principio sicut lotura
carnis recentis secundum Galienum tamen minus
tincta et rubea quam si precedat
ex defectione digestive epatis et ipse
cum amplitudo meatuum emulgentes
vene in ea inventa sunt et sanguinis
habundancia in venis quanto ma
iora sunt tanto plus sanguinis cum aquo
sitate transibit ad renes unde urina ex
defectione contentive propter hoc plus
rubebit precedente vero tempore diminute
sanguine ex venis et propter constrictionem
membrorum meatibus ut exiccatur urina
egreditur inequalitate seu calore potus

est aqua subtilis et alba si aqua sola
bibatur quia magis desiccatur in ea
vel sicut aliud potus vel vini simplicis
vel cervisie vel aque ... vel ...
et fortasse erit alba et spissa propter humiditatem
membrorum ultimo extractionem unde
urina redditur sicut lac et propterea me
brorum sequitur consumpcio et mors
plurimum. Si vero ex frigiditate faciente deficere
contentiva consequitur sensus et inven
tio frigoris erit in tubis et urina erit
in principio non multitudinis magne secundum
consuetudinem multiplicatur et erit sicut
lotura carnis minus tamen tincta quam
in precedenti inequalitate fortitudo attractive
mutabitur sicut primo **Cura** dya
betis in generali et speciali est in quo
res prima est omnis cause ablacio et ex
terius provenientis et interius existentis
interius siquidem ex caliditate renum
processerit fiat subtractio subtilium
et calidorum ciborum et potuum et dure
tiorum calorum et talium provenientium
exterius ut labor corporis et ipse re
rum structure lumborum balneatio in
calida aqua actu vel potencia mora
in sola decubitus super renes et sopitus
profundus unctiones calide et emplastrorum
et aliorum talium que renes habeant cale
facere epar humores et membra et ante
sive sit humoralis cum flota si fuit san
guinis vel cum clisteri vel farmaco ap
perto levi si autem humor talis sit i.
vomitu qui in evacuando est potis
simus quam evacuat. Deinde ab eis
sive sit compositionalis quia oppilatio
sit in eis cum appetitus simplex non vel non
et cause coniuncte que est renum distra
sia calida alteratur ergo sit cum talis
distrasia calida egritudo ultimus aug
mentata quod talis passio sequitur ut supra
dictum est et ea mediante ... concat
similiter ut sitis et consumpcio corporis
de quorum correctione infra dicetur. Impe
ritus Galienus palam enim est morbum
esse cum omnium accidentium tamen alia secuntur
secundum eum sequitur primum et tercium secundum comple
bitur vero eius alteratione cum frigidis
que non tantum illam alteret sed etiam epatis
et membrorum complexionem contemperent
et humores ad equent. Epar enim
et corporis membra calida sit eorum
caliditate ad renes extensa eorum dis
crasiam intendunt humores acutos
generant qui urina etiam acuunt ut ipsa
transeundo ad renes eorum caliditatem
inflamet ergo debet esse talia fieri vehe
menter et illa ipse que non provenient vel
illis commixta sed levant sic compositio
non provenient secundum moret urina qualia

sunt ex oleribus lactuca spinachia
atriplices et similia Et ex fructibus
in urbe sebesten pruna et similia persica
citrinnes melones cucurbite et precipue
carnes eorum non semina que grassitatem
et urinam multiplicant et fructus mo-
ra non maturata et granata acetosa et
musa et ex aquis aqua vehementer
frigida et aqua cucurbite asse et
aqua cucurbite asse et aqua ordei
cum decoctione mirabolanorum et lac ace-
tosum aquo extractum est butirum
et melius est ex eo quod est spissius
et grossius et omnino extracto bu-
tiro et ex medicinis simplicibus est
hanc intentionem mucillago psilly
et succus rosarum et malvarum Et ex ap-
propriatis in prohibendo urinam est me-
dasengi bibitum et pistacia ferri
est ultima vel precipuum in aqua cui
commemorat et alia que mitigant mul-
titudinis eius ducentur Et ex extrinsecus
appropriandis est sedere in semicupio
aqua frigida pleno et operire renes
unguento et epithimate et emplastro
ex frigidis dictis ut succis eorum et oleis
et precipue oleo de alkekengi de sterpio-
nibus et de cucurbite et semine
melonum si dilatio ductum non ex-
istat in ea donec eorum caliditas ex-
tinguatur et sitis Et ex medicinis com-
positis sunt trocisci de camfora de spo-
dio de balaustia cum aqua cucur-
bite vel mucillagine vel dragaganti
vel citrulli primorum et sebesten h-
mant non constipent plus quam oportet cum
cum ventris constipatione sunt tales
Et ex hiis extrinsecus appropriata st-
ca in renibus cum infrigidatione
est stipticitas que ductum dilatorum
et amplitudinem coangustent
et retentivam renum confortent sicut
emplastrum de ypoquistidos de capriolis
vitis et virga pastoris et balaustiis
et semine papaveris lactucarum starzo-
larum portulacarum et spodio rudis cum
aqua agresta mixte et similia et
sicut cerotum nostrum Galieni et oleum
de citoniis et zarno de balaustiis
et similia Sed si ex frigiditate renum
contingit passio talis quod tanto non
evacuatur a siti et inebriorum consump-
tionis licet sit minor quemadmodum
passio minor est cura eius in eisdem
renibus consistit compleri cum productis
et contrario sumptis que renes et totum
corpus calefacere habent non infrigidare
et ex calefacientibus convenientibus
est fricatio extremorum et totius corporis
cum rubificantibus notis vento ca

et balneum et sumptio antidoti quod
grosse substantie sit ut non cito pertranseat
sicut syrupus et alia liquida sicut est
dracalamentum dratrion tyriaca an-
tiqua mitridatum et similia et vina
potentia grossa et stiptica et calabre-
sia sicca igitur cum ablutis et abstersis
curabitur passio talis scilicet velox exitus
potus Secunda res est urine diminutio et
retardatio et ex hiis que maxime ipsam
retinent et retardant ab exitu et
minuunt urinam est ut non tantum pro-
ptem tashentia et dermaciam in sitre
generalia sunt que premissa fuerunt
sed que ad retentionem et diminutionem con-
venientia evacuant ipsam ut est vomitus pre-
dictus et sudoris provocatio cum fiat
appropriate in causa calida ut est aqua
calida et melonum indi et cum viscosi-
tate corporis ex eis et precipue aqua ca-
lidis et infra cum calidis ut est potio
aque calide et precipue apii an. cellumo-
tium vel piretri et unctione corpor-
um et precipue spine cum asaro et oleo
de spica vel cathmine cum melle Tertia
res est regimen et est confortatio
corporis in aere facto scilicet frigido et stiptico
cum quiete et sompno et cibis frigidis
et stipticis grossis plurimis difficilis
inflammationis et commixtionis in colera
et adustionem generantibus humores
grossos et spissos equales sunt sorbi-
tiones de grist ordei de candarusio cum
lacte acetoso vel lentium et carne bo-
vine et pedes eorum et pisces mag-
ni recentes cum aceto qui statim
mitigant ventrem solvunt sitim uri-
nam minuunt et lac omnino cortu
cum aqua donec consumatur et alia
qualia supra in dolore stomachi dixi
quibus permittenda sunt lenientia ne
grossitie sua constipent ut prima
persica et precipue dactuli pingues et
passule que lenientibus urinam mi-
norant et postponenda sunt stip-
tica vel pontica que comprimendo
lenimant ut fructus stiptici sicut pira
ribes et citonia non permittenda ne
constipando provocent et ministranda
sunt unctuosa lubricum facientia
ut pinguedines galline pedes capre
capre et huiusmodi et cum potibus vini
acerbi cum multa aqua permixtio
si aqua frigidam solam non tolleret
vel alicuius ex rob stiptici ut grana-
torum ribes de citoniis vel maciani
et similia et cum clisteribus lenientibus
feces quas habet plus quam constipatas
et cum letitia animi et cum permissione
salutis cum auxilio dei omnipotentis

dei qui solus sanat languores · Qua
est accidentium sequencium passionem
talem correctio ut sitis et membrorum con
sumptio que multum et dolorem urine
exitus huius passionis sequuntur · Ob
uiandum ergo primo siti cum potu consue
to maiori propter illud quod ex humiditatibus
membrorum consumitur caliditate et siccitate
trahente et in causa calida ex aliis
predictorum aquarum et propter hoc frigida pura
quam desiderauit que tussire moueatur
ut proderit ut puncta cum aceto quod
iam dixi intestina non soluit uel cum
aliquo ex rob · stipticis quod ad ipsam
retinet non cito tussiat nocumentum
Obuiandum est etiam cum alteratione
ipsarum membrorum s. renum epatis sto
machi et aliquorum Et intra frigida
cum potu vini piri et grossi et aliis
calefacientibus membra predicta que
sunt non aquebrorum aut consumptorum
obuiamus deinde cum cibis laudabilis
nutrimenti et facilis digestionis et poti
bus vini rubei lymphati competenter
et cum omni regimine resumptiuo sicut
Galienus docet ex hijs que sunt laudabi
lia et expertus conferentia tali pas
sioni et statibus aliis statibus accitibus
est ut sumat puerus ex qua frigida
in ea que ex caliditate est ut rea
que ex frigiditate primum multum et post
horam euomat ut ex quo extinxerit
membrorum inflammationem retrahatur
ad stomacum et retrahatur vomitu ne
tussiat in urina aggregat enim in se
virtutem digerendi et euacuandi cum ca
lidam si qua sit et causis extrinsecis
resistendi alterandi distemperamentum renum
epatis et membrorum et contemperandi
humorem nec non mitigandi sitim mi
nuendi urine multitudinem et pro
hibendi etiam dissolutionem membrorum
· Albucasis pro·iiij· trocisci ad diabetem
ex caliditate cum dilatione meatuum
renum et vene emulgentis Recipe
spodij terre sigillate candorum Albu
cassin combustorum ana partem ·j· lactis
partem 3^am seminis portulace et se lactu
ce ana partem unam et ·j· aggregetur
omnia cum mucilagine psillij et in
forment trocisci et dosis eorum sit sic
·drachma·ij· Cerotum ex in ventione ura
quo vnguntur renes et epar eius qui
diabetica habet passionem ex cali
ditate Recipe utriusque sandali spodij ana
·ʒ· ij · seminum florum ·ʒ·j aceti ·ʒ· olei
de cucurbita et olei rosacei quod sufficit
vnguantur ex eo predicta cum in nouacione
sepissima et quod fit per modum empla
strum coru sibio et quod per modum

Cerotum san-

sit infusionis et epithimatis ut fac
ius penetret et quia tantos lacertos
et ossa intermedios usque ad renes

Ca^m xi de fetore vrine

Capitulum xi · de fetore vrine

Fetor vrine ·
est mala qualitas ipsius
mutata in sensu odora
tus et est ut odor eius
sit debito horribilior
que non est in primo dum fuit Galienus
sicut alia sinthomata cum genera cum
curam conuertant ad se et medi
cogitant desistere a cura dispositionis
et cause sue sicut illa tamen nulla
propriam sanationem huius cessans
sed cum facientis dispositione sed
est potius ad significandum signum
eius dispositionis uel cause qui opportet
curare eodem modo sunt Albucasis dicit
cum inquit Cumque autem vrina
fuit odorem fetidum habens et in
ea maturacio fuit erit ipsa causa
stabilis aut vlcera in instrumentis urine
que simul coniunguntur signum scilicet
dolore est in superioribus propter
eius ut in amphorismis docuit Galienus
Et si maturatio in ea non fuerit
possibile est quod hoc sit ex putrefactione
in superioribus membris Cumque hoc
in febribus fuerit acutis et causa
membrorum vrine non fuit erit
signum malum Cumque etiam vrina
fetidi odoris in sanis perseuerat signi
ficabit febres quod ex putrefactione
accidunt aut in ordinacionem putre
factione que in ipsis est retenta
et hoc quidem demonstrabit si illorum
allemationem habuerit Ex quibus
colligitur eius causa et signum Est
enim causa a qua procedit duplex
aut interior corporea aut exterior
incorporea Interior est humor corrup
tus aut putrefactus aut inveniens
ut accidit febrientibus febre pu
trida aut in membris corruptis cor
ruptione fetente uel quia sit
toto in genere putrem ut in cadaueribus
mortuorum aut non toto sed partim
ut in apostematibus et vlce
ribus quod est plurimum in homine vi
uente et hoc aut in superioribus
membris ut spiritualibus ut vlceribus
pectoris ut pulmonis aut intestinis
aut vlceribus epatis aut inferioribus
aut in ipsis membris vrine Exterior
incorporea est cibus ut sparagus

qm sumptus facit fetere urinaz et similia ut a carnalia Et signa causaz ex pdictis sunt manifesta et inferiorez maioris fetoris. Et sibi cura eius est due res pma est ablacio cause exterioris abstisio interioris que ex pdictis sup et dicedis in cura febrium putridarum e manifesta · 2a est corroboratio administracio que ex diureticis sunt ut ex spica galaga gallia muscata cinamonum 2 silia

ca xij de dissuria et involutario exitu et distillacione

Capitulum xij. de dissuria et involutario exitu et distillacione

Dissuria seu distillacio urine est fluens seu involuntarius exitus urine cum impotencia cotinendi et in hoc conveniunt et in hoc conveniunt ut ingue sed differunt in cura et est mo in sua causa quidem different non in eius specie sz inquantum vero nosce eius immediata causa est defectus contentive ut in vesica que in dissuria minor est quaz in distillacione licet quandoque possit causa eius esse debilitas expulsive ut sequenti patebit capitulo sz illud est raro et ex eo sequenti ex debilitate eius expulsive provenit difficultas quaz sequitur distillacio sup eodem capitulo sz ex debilitate contentive distillacio que est immediate procedit ut hoc capitulo generali est dictum in capitulo tamen In mo vero differunt nam fluens urine in dissuria est multus et subtilis in distillacione est paulatim et paucus ad distillacionis aque modum Et quia multa conveniunt ut sepe quicient insignis et in cura in quibus different solum in capitulo et pmde simul de eis solum unum capitulum facies Et causa mediata qua contentiva deficit in vesica est aut interior et corporea aut exterior et incorporea Interior et corporea aut est in membro continente aut in contento In membro continente quod est collum vesice cum lacerto eius aut quia lesio sit in eo quo deficit contentiva ipius et tunc aut lesio in collo et lacerto eius est principalis in se quia sic mollificatis ex humiditate currente ad ipum vel eius compressis nervis sicut in dislocacione spondilium contingit aut ex contate ad principium

scilicet cerebrum vel nucha apostemata vel percussa vel soluta aut ad vicina membra scilicet continuum ipius ut quando sicut intestino eius ulcera tunc enim adveniente urina ad ipam sentit acredinez et stringitur et sic urina exprimitur et mollificato lacerto colli propter obedienciaz motive cuius est organum ad sensibilem exitum involuntarie fluit ex pluribus contrarii generatur dissuria seu distillacio quemadmodum ex pluribus contrariis generatur dissuria seu distillacio quemadmodum ex pluribus colli stranguria peccatur ut in parte patebit sequenti capitulo aut ad matricem cum repleta est fetu magno quare comprimit vesicaz et expellatur urina preter voluntate et faciat defectum retentiva sicut in pregnantibus sepe contingit et multas vidimus contingentes aut intestina repleta fecibus aut ad ipa apostemata pectine et ani et alia membra contigua adiacencia ipi et cum sibi modo comprimentes Racione contenti in ipo membro scilicet vesicam ut urina racione quantitatis et multitudinis eius sicut contingebat in diabete in qua defectio contentive vesice non erit ex se sz ex multitudine urine propter fortitudinem attractive renum aut est racione qualitatis acuitatis ipius molestantis expulsiva sicut enim multa gravando facit principaliter defectum contentiva unde ex consequenti sup fluit expulsiva sic acuta molestando expulsiva irritat et ex consequenti facit deficere contentiva cedentez sibi ut sup in intestinis et sto est dictum Causa vero exterior est ut frigiditas nimie et humiditas exterius contingens membra urine ut aer frigidus et balneacio in aqua frigida casus et percussio et similia que quidem cause si fortes sint dissuriam generabunt si debiles distillacione urine quarum signis ex pdictis sunt nota et etiam causarum interiorum quia est alicuius corporis pressio vel inventio cum alterius sucessione pmutacione exteriores vere sunt manifeste **Cura** eius est due res pma est abscisio cause interioris et ablacio cause exterioris si assit 2a est membri confortacio cause interioris debilitatem in contentiva imprimentis complent abscisionez medicina cum cinquis carum convenientia ut siquidem sit causa mollificatio nervi et lacerti ipa complebunt illam medicine supius habite Si est vero ex eminentiate dislocacionis spondilium complent iporum

reductio si possibilis sit Si vero ex cor
tate ad principium curatio cause erit
ablatio similiter si ex ventosa puta
dispositione secundum illorum rectificatio
fiet abstersio que omnia ex dictis et
dicendis sunt manifesta Si quoque
ex multitudine urine sit causa me
dicinis dyabetes a plebe cura ipsorum
si etiam acuitate existit vel consis
tat vie medicine ardoris erunt co
pleti et ex ipsis est mussilago psilli
cum camfora simpitagtinne secundum saporem
Ablatio cause extrinsece complent si
assit eorum mutatio conferunt ante
ea ut precedant cause interiores absti
sion tamen illud sine quo non valet
illius abstersio fieri eo quod eius causa
existit efficiens vel conservans et
siquidem remanserit impressio quam
malia complo ex calidis unctionibus
et trociscis curetur vel si fuit casus
et percussio medicinas casus et percus
sionis oportet precedere de quibus inferius
dicetur deinde ad morbi correctionem
devenire Confortatio vero habetur
ministerio medicinarum hanc confortatur
nervos mollificantes et ipse inferiorum
partium et vesice et asperitatem retinet uri
nam et sunt que dicta sunt in cura
paralisis simplices et composite Et ex
simplicibus aspergat vesice et collo eius
sunt in hoc cum calido et sicco stiptice
plurimum et eo quod plurimum ex frigida et humidi
tatis mollificatio lacertorum inse pro
unt et sunt cipium san. drac. thus
mastichum et cortex eius nucra sto
rax sicca pyretrum et emula sicca
alkanna mehaleb et albasti se vero
tamen asari mac anacardus myrrha
cinnamum origanum cinamomum ponticum
galle cipressi sticados arabicum acorus et
similia assata ne provocent sed stiptica
confortent et retineant confortando
sicut aut cum melle confecta cocta
et sumpta vel cum melle embliconum vel
mellicrato bibita quod sit ex vino
pontico forti et ex compositis Tyriaca
metridatum anacardi tafera maior
tifera minor confortata cum anacardis
vel sagenum mixta cum aliquibus stip
ticantibus et ponticis et granis mirti
et cupulis glandium et balaustijs et
similibus Et expertum sunt pille de
albasti cum piretro et dracunculum
quoniam eius species valde conteruntur simpti
et inventum est similium frigorum me
brorum urinalium et retinent involun
tarium exitum Et cum distillatio ex de
fectu et impotentia expulsive procedit
instanda sunt provocantia cum

confortatione Et cum pauca stip
ticitate qualia sunt que inferius dicentur
Et exterius in ungendo in hoc casu e
oleum de alkanna de mastice de thure
de lorino et similia olea ut costinum
nardinum piretrum de sticados et ren
barbaro dissoluto in eis musto cas
toreo vel euforbio et oleum de been
est forte valde In ea vero que ex
humiditate cum caliditate est licet raro
convenientes medicine in confortando
sunt stiptice et frigide simplices et com
posite Simplices vero ut est coriandrum
siccum rosa et cortex eius et stipites
se portulace ipse granum mirabolanorum coral
li camfora bolus ar. sunt aut cum zuc
caro confecta vel bibita cum aqua gra
natorum sumac citoniorum et aliorum
fructuum ponticorum mixta aliquo din
zetico calido Et composita sunt que
ex hiis componuntur et inferius dicentur
Et in ungendo exterius est oleum rosarum
et ipse omfantinum mirtinum de balaustijs
et similia Medicine aspite in retinendo
et restringendo urinam sunt zarin
acis almose et aque frigide omnes mez
dasengi si bibatur vel ponatur in aqua
vel bibatur retinet urinam frigidi faci
unt possidere difficultatem urine usus
comestionis carnium ericij facit ut
urina cum difficultate egrediatur et
qui assuete utitur enula non mi
gebit ut mingat omni hora Cortex
stercbini bibitus quoque stringit urinam
et storia ferri est ultima in reti
nendo mixta cum farina et
suppoita vel dissoluta in oleo sambucino
et distillatum in virgam confert parum
tollerantie urine lutum armenum bi
bitum in suo retinet urinam Et omnia
pontica de se sunt contraria diureticis
cum sanguinem ingrossent sicut lentes
et licet Paradius contrarium opinetur
quare provocant restringendo aliud tamen
per eorum postpositionem cibo vel
prmissione aliquis lenitum tollitur
ut supra in dyabete est dictum Inquit
princeps aboali omnes qui deficiat tol
lerantia urina innatur a medicinis
de sulcrum coerendi provocantibus quo
dicentur Confectio medicaminis ex
parte 2 abaali 1 fra fo mirabolanorum
kebulorum corticis factorum mirthi sanda
rate mirre olibani cipi ana partem
media enule aduste granorum ma
haleb partes 4 humide et sic dosis ana
ana 3 2 spodij 3 x seminis lactuce
portulace ana 3 xv bol. ar. 3 v
casfore 3 s. gummi pondus 3 ij conficiatur
cum aqua granati acri acetosi

Confectio medicaminis

Aliud R. carabe boli ar. mirabolanorum nigrorum medulle glandium et lentium excorticatarum ana ℥. ij. coriandri tosti et infusi in aceto positi ℥ j. dosis ℥ j. et omnia predicta prohibent fluxionem sanguinis ... aliunde mittentur. Aliud Johannis Saponis conferens iuvamentum manifestum R. granorum mirti glandium cortices thuris cimini carui et piperis ana partes equales terantur et sit dosis ℥ ij. cum vino antiquo. Aliud R. ex similitudine mirte sicce aluminis foliorum alcanne mirabolanorum cithrinorum balaustiarum glandium partem j. coquantur simul in vino et detur ex eo ℥ j. in mane et est iuvamentum valde ad sanguinem qui currit ex renibus et vesica. Dixit Rasis quod non potest continere urinam utantur menta ortulana quia confortat plus omnibus herbis et specialiter stomacum et castoreum magis ceteris carminibus et mastix ceteris gummis et galanga omnibus aromaticis. Tabahalis trocisci conferentes ad distillationem et diuturnam urine R. castorei ℥ ij. sansuci ... se iusquiami albi ana ... pondus ℥ ij. granorum granatorum grana xv. terantur et fiat trocisci et sit pondus ℥ j. dosis unus cum pondere ℥ ij de granis cucumeris mundi cum albumine ovi

Capitulum 13^m de stranguria et difficultate urine

Ca^m 13 de stranguria et difficultate urine

Stranguria et difficultas urine in genere simul conveniunt utraque enim est urine retentio cum impotentia expellendi et eorum difficile quia est urine egressio cum impotentia retinendi et tamen consideratione certe ab antiquis una pro alia sumitur different in parte et specie. Est enim in stranguria urine retentio maior quam in difficultate quod est quia in stranguria urine retentio presupponit virtutis potentiam continentie existentis in collo quod arguit superfluitas retentionis aqua prodit cum positione oppilantis causa. In difficultate vero urine retentio presupponit virtutis expulsive defectum in vesica et lacertis coadiuvantibus ventris qua arguit dura expulsio et difficilis cum pinatore ... cause impedientis existentis in collo eius et via que statim dicetur. In specie vero dicunt nam proprie et essentialiter stranguria est omnis et absoluta impotentia expellendi urinam difficultas vero est impotentia expellendi urinam difficultas vero est impotentia facilis expulsionis urine seu potentia debilis dura et cum conamine ad modum distillationis urine que supra ponebat ut supra ex debili retentione ita etiam accidere posset ex debili expulsione iuxta que distinguit voluntas in emissione cum accidit ex debili retentione. In causa vero dicunt et loco nam stranguria provenit ex peccato et superfluitate contentive propter debilitatem existentem in collo vesice et eius lacerto vel sit ipse spasmatus ex humore currente vel frigore et propter quantitatem ad superiora ut in carabito vel apostemate in ipso vel via eius quod sit oppilata attenuatorum ex caliditate et siccitate et in febribus adurentibus vel ex frigiditate ut algarate ex aere aqua vel medicinis vel expressione circum ... quare repletorum vel apostematorum ut intestinorum in testium pectinis pitoneos testiculorum vel ani et quare pariat tenasmonem ragadiis vel emoroydas dolorosas vel carnose vel coartione quod est plurimum vel ex humore grosso sanguine congelato sanie grosso vel lapide vel ventositate torquente et repugnante. Difficultas autem est ex peccato et debilitate expulsive propter lesionem existentem in vesica vel propter quod alteratum et algoratum plurimum vel ulceratum aut apostematum vel propter contrarietatem ad primum scilicet epar lesum vel lacertos ventris coadiuvantibus ipsam in expulsione et magis cum urina est pauca ut Galienus dixit vel patientibus in se quia sunt debilitati aliqua preterita causarum aut mollificata propter contrarietatem superiora ut cerebrum in stupore vel litargia et nucha apostemata vel compressa in dislocationes spondilium unde lacerti illi mollificati existant et quoque ambe conveniunt in loco ut in virga et via eius vel viri vetulis dibus est oppilatio aliquo tum modo. Et fit difficultas etiam non propter causam existentem in membro tantum vel in loco etiam propter causam existentem in locato ut urina quia fuerit pauca a cuius compressione deficit virtus expulsiva aut quia multa supra quia non valet quia dum collecta et retenta extitit ex duricie sensus propter compressionem sopientem virtutem illud nocte

vel occupatione in die distrahentem
ipsum vel verecundia compescentem
ipsum quare villi eius diu remanentes
extensi debilitantur in contractione
urine expulsioni sicut Galienus dixit
quia fuit acuta faciens dolorem cum
tussit per renes et ipse per collum vesice
et virgam inde cum fuit ulcerata
cum enim sentiunt ardorem refugit ve
sica a compressione et stringitur lacertus
colli et etiam lacerti ventris propter dolorem
cessant a retentione quare retinetur
urina et fit difficilis exitus et cum
studet paciens in se constringitur min
git urina et cessat dolor et ardor.
Etiam carnis exterior inquam ambe co
venimus est sicut percussio cavus aer
expositio frigidi et ventus septen
trionalis si enim valde forte sit pro se
gestionem retinet et urina constri
gendo membra in consumando et
fundatione sui. si vero parvus sit stri
gendo ventrem provocat urinam et fit pro
ardens illud facit et balneum in frigida
aqua. Ex quibus signa distinctiva
ipsarum manifesta cum enim retentio
urine propter stranguiriam sit et causas
eius retentio vel multiplicatio urine
in vesica maior est erit et sic tumor
magis apparens in pectine impotentia
expellendi quantumcumque comprimatur pec
ten et paciens exprimat. Cumque vero
propter difficultatem coitus sumpta
ex oppillatione in collo vel ex multi
tudine urine propter duritiem sensus
fit Galienus difficilis est cognitio cog
noscitur tamen ex precedentibus causis ut
eo vere per compressionem pectinis si
retentio fuerit ex multitudine propter duritie
sensus urina emittitur si vero propter oppi
lationem nequaquam sint alibi ipse pot
maxime si sit dura Et etiam signa cau
quidem si retentio urine cum impotentia
expellendi pervenit ex causis stranguirie
ut puta ex causa in colli lacerto ut
quia fuit spasmatus et a spasmo
attenuatorio incepit oppillatio
signa distinctiva inter talem oppi
lationem et alias oppilationes [illegible]
sunt nam in attenuatoria est pre
cessio et inventio cause sue cum [illegible]
et inventio iuvamenti cum me
dicinis fomentibus unctionibus [illegible]
que durent in coartatoria et simili
ter durant in gravedine quod est cause
et generale signum in omni specie quia in atte
nuatoria invenitur semper incedere oppi
lantis cause dicit etiam inventum
tempore nam coartatoria subito evenit
semper attenuatoria quandoque subito quandoque

subito evenit semper attenuatoria
quandoque subito quandoque paulatim Similiter
in exeuntibus quod est quia in coarta
toria cum urina egreditur aliquid
mixtum quia humor grossus vel
aliquid sanguinis vel aliquid saniei vel
arenula que etiam precedere consuevit
in attenuatoria vero vel nec in car
nosa nisi cum apostemate fuit na
tura cum urina egreditur quandoque forte
aliquid sed ab aliis distinguitur quia
quod egreditur virulentum est in
principio et postmodum fit saniosum
et dolor est vehementior preterea in
venimentum a medicinis in carnosa est
inventum nequaquam et ipse cum ex vena
urina vel citatior fuerit et for
tasse non curatur et quandoque est pres
sio cause et inventio ut cum exci
tatior precesserit et quandoque non est ut
cum ex verruca fuerit Galienus vero
dixit quod inter tales species oppilatio
num et etiam causas earum in missio
arghanie distinguit Nam in missio
eius invenit resistentia in carno
sa absque dolore nisi apostemate fuit
in aliis vero cessionem et cum dolore
maxime si attenuatoria ex spasmo
fuit vel apostemate vel ulcere pru
riginem et coartatoria ex saniem
precedentem ab ulcere generato ibidem
. preterea in coartatoria cessio mai
or est quam in alia et est cum maiori
dolore si causa lapidis fuit causas
etiam ipsarum distinguit et ipse co
artatorie et carnose non cum ex thi
ex eius infectione quandoque virulenta
infecta apparet quandoque humore muccoso
quandoque sanguine quandoque sanie ex quibus
causas distinguimus et quandoque munda
per quod distinguimus attenuatoriam a
predictis Et inter causas attenuatorie
hoc modo est distinguendum que sunt
in collo vesice nam si quidem fuit
spasmatum spasmo humido ex humore
currente tunc precedens repletio indicabit
et eius eventus subitus et siccatibus
et resolutivibus iuvatur et diuturnitas
manet si vero a siccitate precedens ina
nitio et febris absentia illa facit
manifestum et paulatinus eventus cum
maiori duritia et fortasse iuva
bitur humidis similiter si ex frigore
precedens causa et sensus frigoris et
iuvamentum tamen in calidis cum urina
in colore remissa et pallida similiter
si ex siccitate ad cerebrum ut in cerebro
vel ad nucham apostematis precedens
illorum passio hunc demonstrabit vel
spiritus puritia et si est a cerebro spasmus

erit universalis similiter et si calidis oppi-
latio in collo vesice fuerit attenuatoria
ex quacumque specie sit causa ostendet
pressio cause cum iuvamento a suo con-
trario et nocumento a simili vel etiam
si fuerit a repletione vinorum inve-
rio repletionis ipsorum ostendit et iu-
vamentum cum evacuatione illorum
etiam si apostemosa repletio fuerit vel
aliqua passio eorum occulta aut mani-
festa. Et similiter inter causas carnose
oppilationis est distinguendum et eas
quocumque coartatorie et ex predictis
est notum. Si vero urine retentio
cum impotentia fuerit expellendi ex
causis difficultatis processerit et ve-
sice debilitatibus expulsiva contra-
ria eius propriis quia fuerit alterata vel aggre-
vatum quod est plurimum tunc signa con-
siderabis cum predictis similis cause in
eius provenientibus collo que dicta
est. Et si fuerit solutum apparatum vel
ulceratum signa solutionis ulcerum
vel apostematum pronarrata superius demon-
strabunt. Si vero non ex causa propria in
continuo existente sed ex passione et con-
tate ad eius partem ut est epar pa-
tiens et debite signa debilitatis epatis
ut citrina et ydrops vel mitteria
ut sunt res signa debilitatis eorum
videbis precedere que sunt nota. Etiam
si causa fuerit in lateribus ventris coad-
iuvantibus ad expulsionem et in
se ipsis signa debilitatis eorum degent
male complexionis solutionis et eorum
aposteatis que infra dicetur ex brevia
estrabis quod debilitas expulsionis
erit ipse manifesta. Si aut nichil
in se sed ex concavitate ad principia superiora
et cerebrum vel nucham parietia
ut est dictum processio passionum illarum
vel inventio demonstrabit potiori.
ex causa in meatibus existat ut op-
pilatione in virtutibus vel virga
signa erunt paucitas urine sil-
cius provocatio invecsura. Si ex oppi-
latione fuerit in collo vesice et virga
et etiam cum fricatione et unctione
educetur fortasse nisi carnosa ex-
titit oppilatio. **Cura** strangu-
rie et difficultatis urine est due
res una communis alia dysurie et dis-
tillationis et cause est abscisio seu
ablatio. Alia est communis stranguirie
et difficultati et est urine provocatio
contrarium existens accidenti quod
est urine retentio sive strangu-
ria et cura dysurie et distillationis
opposita gradatim cum mitius cura
est urine retentio sic erunt illis

cura est urine provocatio in strangu-
ria cum mollificatione et provocatio
cum subtilitate et moderata stipticita-
te in difficultate. Constrictio enim
et coartatio membri in oppilatione
indiget mollificatione. debilitas
vero difficultate stipticorum confor-
tatione sed ne retineant debent
esse temperata. Abscisio quoque interioris
cause et exterioris ablatio ex predictis
superius iam est manifesta et repetimus
ut aliqua hic disponi propria admisceamus.
Si igitur causa sit in lacerto quia fuit
inde spasmatus cura est cura spas-
mi in suo dicto capitulo conmixtis
et alquibus diureticis ex propriis
membro que contrahant medica-
men cum virtutem ad membrum put
in cura ulcerum retolimus nos dixis-
se. Si vero spasmatus non fuerit
inde sed ex concavitate ad superiora ut ad
cerebrum pacientis tarabunt cura
illius erit istius cause abscisio et
similiter si ex parte nuche. Et si
quidem in causa fuerit oppillatio ex
caliditate et siccitate febris abscin-
datur et cura febris. Et ex propriis sit
semina coca et frigida ut est semen lac-
tuce cum vino subtili permixtum
et aqua granati acetosi et regie
humectatum. Et si causa fuerit congre-
lando et coangustando quod instatum
est oppillante meatum colli ipsius ab-
scindetur et curetur cum oleis calidis
tritis et confectionibus que superius
habuimus et bremit circa complexionis
ste etiam si sit a causa interiori et ex
convenientibus illis ex apparatis est ut
sumatur fimi columbini silvestris ʒ. i.
et bibatur cum urina pueri quin-
cum hoc quod calefacit et provocat sterco-
ris auris(?) i. i penubre cum aqua
decoctionis aneti et quoque siminu-
cum summa aut ventris attraha-
miti pondus ʒ. ij. cum ea mensura
salis indi cum aqua calida et terra
ʒ. a se in lacte asinino et hoc confert
etiam ei qui est ex humore grosso et
etiam ei paralisi. Si etiam sit in ea oppi-
latio ex gutta compressione facta prim-
urinarum carta cura cause erit ab-
scisio. Si vero ab corpore eorum ad eas
abscisionem oportet premittitur florum basilice
. deinde florum saphene et quinque
provocatur cum ea urina et iniungatur
abstineat duobus diebus deinde curetur
apostema secundum sua tempora et mollificetur
et leniatur cum administratione tyri-
aca et balneo aque calide et cum
oleis calidis inunctionibus et cum emplastris

et ex leniētibus et clisteribus sili
in anonissi et virga quales sunt
cauletes altea fenugrecum se. lini
cepe et porri decocti et elixati qm
cum lenificatū fuit apostema tūc
descendit urina cū oppilatione et mo
retur aque frigide potus et dimit
tat styptica et sic idem in causa
spasmi fuit dolor ex spasmo certi
tudine puta ulceribus emoroy
dibus ragadijs vel tenasmone cu
retur cura illorū cū promissione mi
tigationis doloris ut supius dictū
est in suo loco Si vō in ca eius op
pilatio fuit aut vermo vel carne
collosa in collo vesice tunc curatio
eius erit intrinsus ex h'bis seminibus
mollificatibus et oleis lenificati
bus dictis sup hic et in cura oppi
lationis epatis et cum fricatione
in loco et abstinētia ab acetosis
stypticis et fortasse pderit 2 fortasse
non ut sup in cura oppillationis
epatis dictum est Si etiam opilaō
carnosa talis ex apate in collo fuit
vesice curabit' cura pdicta apostematis
prius vicinarum q si in eius causa
fuit oppilatio coartatoria ex quibus
causa fuit curabit' et abscindit'
cura oppillationis renum et vesice
sup in pmo tradita et cura conge
lationis sanguinis in vesica et pre
mit' cum diureticis calidis fortibus
simplicibus abscindetur et compositis
que s. in cura lapidis sunt dicta
et insua subiungetur huic gēa. porte
si causa sit in vesica debilitas expul
siua ut sit gēa quia sit alterato et frigi
dita q est plurima aufertur et curabit'
cura oppilationis fco hic superius
enarrate et si sit ulcus debilitans
cura ulcerū abscindat' sup iam dicta
vel quia si apostema cura apostematis
abscindet' et curabit' que est dicta
Et si nō sit in sō gēa s3 ex contate ad
pmum scilicet epar vel renes cura debi
litatis spasmi abscindetur in pprijs
dictis capitlis Et si cause debilitatis ex
pulsiue sit in lacertis coadiuvantibus
ventris curabitur abscindet' cura
eorum que dicet' Et si mollificat
fuerint cura palis abscindet' Si
ēt ex contate ad cerebrū vel in
cham et spondilis dislocatos cura
illarum egritudinum abscindetur Et si
contentum fuit in causa ut pauci
tas vel multitudo urine vel eius
acuitas inducens ardorem abscind'
cura paucitatis multitudinis et
ardoris urine Et si ca fuit debi

litas sensus abscindat' et curetur
pmum si causa fuit in pmo scilicet
in cerebro ut nucha aut ipe lacertus
et collum vesice cum medicinis
habentibus virtutem betzaar ut e
triaca methridatum ut unctiones
cum oleo sambucino de lilio masti
cino castoreo de balsamo et admis
tent' emplā ex folijs arborū fruc
tum et oleum dialetoris spin niali ut
alborum mente et rute et misceat'
cum eis medicine expgefactive ces
valde sit semen harmele rute mon
tane. deinde emplet' cū eis pecten
Et si causa fuit longa retentio cura
est cū tunc mollificantibus dictis
sup et cum cartamo et salibus et
emplis factis ex illis. deinde illis
que sunt vehementis provocationis
et syringa et oleum balsami et mule
prunatum in hoc cam Et si ca fuit cagi
et percussio apostematis vel nō apos
tematis si remanet aliud tunc i
pmittenda fleu. deinde cum et mol
lificantia tempate et similiter sangui
nem plurimum retinebis cum trocisco
de carabe et de terra sigillata provocatio
urine que est acuti contraria ex
quo cause processit ablatio oppillantis
sit facile et sequit' statim si soli ca
retentionis oppillo sit in collo cessa
te enim causa oppillante cessat op
pilatio omnis enim fiens et factum i
oppillatione tales sunt annexa qm
cessante fiente cesset factum ut sic
in apostemate dictum est et cessa
te oppillatione statim tale agens
cessat cum ex ea dependeat velut
umbra et maxime remaneat
vesice potentia in compressione Et
si in causa retentionis sit debilitas
in vesica tam nc abstia nō statim
provo fiet nisi vesice confortatio sub
sequatur cessante enim causa defec
tionis adhuc debilitas remaneat
confortatione indigens ut pp
noscitur. urino sit quoque provocatoria
cum confortatione ptz abstinētia
tam sunt administranda Similiter
si in causa retentionis utraque con
currit cessante enim altā retentio
remanebit Et quia urina pter mul
titudine in retentione inmanda
periculum doloris grandinis et com
pactionis consequentes virtutem
absque eo q det spatium ad cause
oblationem adhuc ea remanente
tunc eiusque generis fuit provocatio
indiget scilicet in ori causa retentionis
est initiāl provocatio fiet citius

∴ narcastis

manente causa retencionis non
recte nec ponitur sed adiutorio et
et ad prius cum hiis que naturam alle
uiando prouocant ad expulsionem
vrine et intromissio pediculi vel
sepis in capite virge vel orificio vul
ue et ex illis est immissio mixtalis ani
de sale sublimato quoniam soluendo ventre
prouocabit naturam ad emissionem vrine
et est linicio allii vel cepe vel alterius
rei acute super virgam pectinem et pi
teneon quoniam trahendo calorem et naturam
ad locum et dissoluendo et resoluendo
oppillacionis causam prouocabunt vrinam
Et ex illis est mitigacio diureticarum
mollificacium ut supra hic dictum est
Cum per leuificata fuerit causa oppilacionis
cum nimis fuit grossus et membrum con
strictum et coartatum in eo mollifi
catum et relaxatum et mitigatum
dolorem quasi in modum adiutorii vrine
procedente cum compressione virtutis po
tencia vitalia in expulsione talia
autem sunt que supra dicta sunt et alia
leuem virtutem huius ne sua fortitudine
faciant destruendo naturam plurima que
magis debilitet et oppilet Et ex rebus
magis conuenientibus eius est hic cale
factum cum non est febris propter eius ad
ministracionis modum Et ex illis est in
iniectio argalie simpliciter immisse vel
cum predictis mollificantibus et leuien
tibus medicis pro causa iniectis vel aliis cale
facientibus que dicta sunt capitulo oppi
lacionis et lapidis quoniam cum comprimit
membrum et causam dissoluit vel re
pellat prouocabit vrinam et hoc in mare
in muliere vero vice eius supponatur
cum radice dauci maiori vel narcisi
cum oleo sambucino vel laurino in
uncta postquam sederit in aqua decoctionis
cassiam cum radice cum nigrorum foliorum dauci
siluestris. Caueat autem ne argalie
immissio inferat dolorem vel nocumentum vel
ex sui ineptitudine vel ex malo immis
sionis modo que qualiter debet esse et quomodo
immittenda sit docet esse principes ab
boali in capitulo difficultatis vrine Si
quoque in causa debilitatis expulsionis
vesice existat causa ablata propinquius
vel etiam manente prouocatio fiat vae
cum diureticis siccis et moderate stip
ticis que prouocando confortent et non
retineant qualia sunt que supra dicta
sunt in cura lapidis et oppillacionis
ut infra dicentur vel saltem cum compres
sione pectinis cum manu dicta a su
perioribus ad inferiora trahendo corpore
stante vel situato recte talis enim

compressio vitarum et proporcionabilis
existit vesice compressioni in producen
do vrinam ut Galienus ait Et ex
non expertis expertis est in oppillaci
onibus grossis oleum de aneto vel lilio
decoctionis grossis oleum de aneto
vel lilio decoctionis fabaster et sta
zaboorum cimicum vel cantaridum pectini
applicatum Et ex illis est si sinatur folia
edere vel succus eorum vino et aqua de
coctionis agrimonie et abrotani Et
exterius applicatis sunt folia sam
buci pitarie et petro et dauci de
cocta magna et cathaplasmata
pectini Et expertis est quod circa istas
possunt et est ut terantur folia pita
rie et bulliant in oleo antiquo vel
camomilla in stercorio et cathaplasmentur
pectini et ex illis est ut suniatur
matassa vna fili rudi et bulliat
cum vino et callida sufficienter pectini
applicetur et aqua citerum nigrorum
in oppilacione ex humoribus vel lapide
. R. ameos feni. se apii vetice saxi
frage ana ʒ. ii. se. spargi brusci milii
solis petrosilini macedonici se. genesti se. kiri
sp...... men. fufiracari ana ʒ. i. hare
ʒ. iii. cum ℥. i. pulueris capilli ve. ʒ. i.
terantur et subtilientur et fiat electuarium
cum melle vel zucaro Et si uis laxatiuum
melle facere addes turbith hermo
dactilorum ana ℥. i. ʒʒ. piperis lon.
ana ʒ. ii. diagridii cocti. ʒ. iii. dosis ℥.
. S. cum callida . Confectio diuretica
fortis ad idem secundum aboaly R. semine
asari anolini ameos petro. se apii zu
bee tinctorum amigdalarum amarum spice ana
ʒ. xx se. melonum ʒ. x. corporum cam
taridarum abscisis capitibus et aliis ʒ.
. i. resoluatur armoniacum cum kepi... ...
subtili et fiant ex eis auellane
vel pille de quibus sumatur usque ad. iii.
. Confectio alia secundum eundem R. castorei
euforbii. ʒʒ. piperis lon. oleum balsami
quod sufficit et quidam addunt opium et se
iusquiami albi causa doloris Semen
vetice puluerizatum. ʒ. i. cum vino po
tum statim prouocat pulueris et educit
lapides et humores grossos de renibus
et vesica R. ana. apii feni. fenugreci
ana. ʒ. ii. squinanti ʒ. i. nigelle zu
bee tinctorum ana. ʒ. ii. dosis coclear
vnum cum vino subtili sequitur aliud
capitulum

Capitulum xiii de ardore vrine

confectio

Ardor urine

Ardor urine notus est quia est nocumentum sensus ipse urine vel sensus ardoris in emissionem urine et causa eius ex predictis est manifesta autem est ex parte urine aut ex parte urine membrorum urinalium et specialiter colli vesice et virge in quibus percipitur plurimum apud emissionem magis. Ex parte urine vero aut ex se quia fit acuta propter nimiam acute ciborum et potuum et caliditatem membrorum generatiuorum et renum ut epatis et renum vel aliorum influentium illis aliquid acutum ut humorem vel saniem aut ex defectu humiditatis apte ad contemperandum ipsam et circumdandum super meatus ut eos leniat et glutinosas reddat que generatur et procedit a carnibus glandulosis que naturaliter sunt illis cum quo deficit remanet in urina acuitas naturalis et in membris deficit lenificatio et glutinositas quare mordet et urit membra illa nervosa et discooperta et provenit ardor. Et causa defectus eius est ieiunium et abstinentia continua diminuens humiditatem et egritudines [illegible] et labor plurimus et similia ex complexione etate habitudine et aliis circumstanciis. Ex parte vero membrorum urinalium quia deferentium et colligentium acuitas provenit quia sunt ulcerata vel scabiosa que cum attingat urina de se naturaliter acuta propter colamentum humorum et calore que cum ea est apta tunc sive mordet et accidit ardor. Cum vero quidem que est ex parte urine est pressio regiminis accidentis urina ex parte nimie cibi et potus acutorum et efficientis ut inflammationis epatis renum et aliorum membrorum vel corporis communiter et sensus acuitatis ipsius ex colore que citrina sunt valde et ex mordicatione acuum apud egressionem absque signis ulcerum et scabie et pressione ieiunii plurimi et laboris et etiam cuiuslibet egritudinis [illegible]. Eius vero que est ex parte defectus humiditatis contemperantis et lenientis est pressio carnium ipsius cum macie [illegible] corporis precedenti et sensus asperitatis in loco in hora minctionis et [illegible] humiditatis. Signum eius qui est ex parte membrorum urinalium vel que ulceratorum vel scabiosorum signa sunt pressio signorum ulcerum precedentium. Et dicit [illegible] multotiens provenit ad finem et non [illegible] sicut congestio colico ad ulcerationem intestinorum et tunc antecedit signa acuitatis et consequentur signa ulcerum quod inde te oportet ne decipiaris in [illegible].

Cura eius qui ex parte urine est due res. Prima est humorum corporis et membrorum adequatio. 2a est glandularum circa collum vesice et radicem virge existentium humectatio. Prima est humorum corporis et membrorum adequatio in complexione cum enim urina secundum Galienum sit colamentum sanguinis et humorum ab epate per renes et ureteres venientis ad vesicam adequatis humoribus et membris urina colata redditur temperata et suavis maxime si humiditatem habuerit mixtam obtundentem eius naturale acumen et lenientem superficiem vie sic 2a res est ipsarum glandularum humectatio. Primam rem complent regimen et medicine. Regimen autem est ut fiat eius conversio ad contrarium dispositionis precedentis cum permissione omnis cibi et potus acuti salsi amari dulcis valide et acetosi et diuretici et [illegible] et laboris et coitus et ministrentur frigida et humida atque insipida ex quo insipidi generentur humores et insipidum sanguinem et [illegible] urinam quorum mentionem iam fecimus in cura ulcerum et lapidis. Medicine autem sunt que sunt alterantes humoris acuti super crescentia educentes si assint quales sunt lenientes et suaves [illegible] ut mel cassie tamarindi manna aqua lactis succus violarum sicla et folia sene [illegible]. Caveant autem ab ab attractiuis et dissolutiuis sua cum acuitate urina acuunt et membra exasperant. Quedam vero sunt alterantes infrigidantes simplices et composite intus et extra per omnem modum administrationis que corporis et membrorum et specialiter epatis et renum caliditatem remittant de quibus dictum est in [illegible] epate et renibus sufficienter. 2am rem complent regimen et medicine. Regimen [illegible] scilicet humectationem cum cibis et potibus et aliis necessariis rebus et dimissione exsiccantium quod supra in [illegible] stomachi est dictum. Medicine vero sunt [illegible] et [illegible] ex humectantibus quales sunt muscilago psillii sc. citoniorum dragaganti albumen qui lactis mulieris vel asinini vel caprini oleum violarum et rosarum amigdalarum dulcium et cucurbite et melonum in uncta singula vel commixta et clisteriatio tepida aque et

quibus debet administrari aliquid stupefaciencium et precipue cum dolor vel ardor vel vehemens ut semen iusquiami vel lactuce seminis papaveris albi vel opii.

Eius electio qui est ex ulcere vel scabie renalium membrorum cura est ulcerum et scabiei iam dicta. Et ex appropriatis medicinis ei simplicibus est liquiricia per omnem administrationis modum et super omnia precipue et iuncta valet cum ardore urine vel ulceribus renum et vesice et scabiei ipsius et iuncta et citonium et precipue succus eius aut oleum cum distillatur et virgam et grana pini et semina cucumeris et adeps galline mediocriter pinguis et lactuca portulaca. Et ex compositis est sirupus expertus ad ardorem urine ex ulcere virge urine vel scabie vesice remittens ardorem et consolidans ulcera. Recipe ungule caballine virge pastoris consolide minoris pimpinelle caude equine capilli veneris buglosse ana m. i. liquiricie rasure malue ana ℥ i. iuiubarum sebesten ana xl. papaveris albi seminis lactuce portulace ana ℥ i. seminis cucurbite ana ʒ iii. zuccari lb. ii. zuccari violarum ℥ iii. Trocisci precipue ad idem sunt uti alkekengi et alii experti quorum descriptio est. Recipe seminum purgatorum papaveris albi amigdalarum dulcium dragaganti amidi seminis altee portulace lacce lacte rubi ana ℈ ii. et seminis terre sigillate ʒ v. pinearum purgatarum kekengi minoris ana iii. succi liquiricie psillii integri ana ʒ v. conficiantur cum lacte asine et fiant trocisci ʒ i. dosis eorum ʒ iii. cum predicto sirupo plus tamen permittatur mundificatio ulcerum cum sumptis et iniectis sint precipue aqua mellis vel zuccari cum aqua ciceris et deinde lac quia mundificat et incarnat. Cavendum autem ne stomachus sit intemperatus vel assit febris. Deinde utatur predictis et deinde incarnantibus et sigillantibus sicut trocisci de karabe sumpti et iniecti cum lacte et trocisci de ciclea et sicut sunt tales quorum descriptio est. Recipe stercoris collirii cerusse thuris albi ana conficiantur cum lacte et iniciantur cum eo et adde si vis lutum sigillatum methen quia leniendo prohibet exasperationem et mundificat renes et lapidem frangit. Emplastrum consolidativum quod cum emplastro virga pitomeon. Recipe dactilorum passularum gallarum acacie aluminis yprocquistidos ysopi storacis nucum fungi cocte cum oleo rosarum et similiter cauda equine et compleatur cum est corrosio. Si vero non hinc sufficiat ut fiat cerotum ex cera adipe galline vel cera cum oleo rosarum et sisamino recenti et miscentur et inungatur et incisatur. Trocisci experti. Recipe yprocquistidos terre sigillate karabe coralli amidi seminis citoniorum seminis altee seminis melonis mundi opii dragaganti ana conficiantur cum lacte asinino dentur ʒ ii. vel iii. cum aqua frigida. Dragea alminsori ad mitigandum dolorem et ardorem cum orbis instare pus. Recipe papaveris albi seminum melonis seminis citoniorum mundatorum ana ʒ i. pinearum fisticorum ana ℥ i. psillii integri vel mucilaginis quod est securius cum potata subito non veniat fit subita psillii nisi siccatur mucilago ipsius ʒ iii. ana ʒ iii. zuccari tabarzeth quod sufficit.

Pulvis ad idem. Recipe caude equine siccetur et pulverizetur et da ʒ ii. mane cum sirupo mirtino et mucilago psillii ℥ i. cum aqua hyrei et viridibus ibi lapidem adde bdellium methen. Item si dolor sit intollerabilis durans ad resolutionem fiat cura tisana. Recipe malue et foliorum eius seminum violarum melliloti rosarum grassule ana florum camomille et fenugreci pariter bulliat in aqua fontis et sedeat in ea tepida dum mingit et post emissionem infundatur filtrum vel spongia vel cotum et applicetur per lineam virge et pitomeon deinde inicitur in virgam lac mulieris infrigidata ex frigidis et humidis in quo sit dissolutum aliquid opii et inde ungatur virga cum oleo rosarum. Potus extinguens sitim eorum potatur hora sitis de sirupo violarum vel mirtino cum aqua ordei simplici vel dilatis in ea seminibus cucumeris et melonis mundi et post cibum digesto cibo in meridio vel nocte mane potentur etiam sumere de lacte capre mulieris vel asine est bonum. Caveat autem ne habeat stomachum intemperatum et abstineat a vino omino. Item ungatur epar cum cerato de sandalis mundo et etiam renes et utatur frigidis et humidis herbis et et fructibus et stipticis et per intervalla si constipatus sit quod est plurimum clisteribus lenitivis cum frigidis predictis. Contingit plurimum quod compositio fiat ex ardore urine ulcere lapide et aliis itaque difficile est invenire quod multum proficit aut nichil quo cum ardorem habeat actu molestantem alia impotentia ut non sentiantur illa contra sit ardor primo non nisi per ipsum ardor plus contrarie attendendum aliis per intervalla et locatur et si non sit sic contra utrique quorum alterum est instandum in medicina magne efficacie ad ardorem

urine et est Gualteri. Rx. psillii pugillum .j. decoquatur in aqua et accipiatur mustillago et misceatur cum oleo violarum et cum lacte mulieris puellam nutrientis et adde pulveris camfore ʒ .j. et iniciatur totum per syringam et si sumatur mustillago cum camfora est expertum secundum Sarapionem

Capitulum xv. de multitudine urine et mictu in lecto

Multitudo urine autem est in quantitate continue aut discrete. Siquidem cum quantitate continua sit quandoque est sola et cause ipsius predicte et quandoque est cum dissuria vel dyabete et proveniunt ex causis ipsarum superius prenarratis. Si vero sit cum quantitate discreta erit per modum distillacionis et ex defectu continentivo accidit vel expulsive vel sicut in urina et aliis in distillacione predistinctis et ipsa quidem est sicut mictus in lecto et est debilitas colli vesice et lacerti ipsius necnon et ignoratio virtutis sensibilis cum quiete actibus vesice ut non sentiat membrum vel gravedinem quam imponit et in infantibus conveniunt in simul. Cum enim gulositate et multa cibi et potus sumptione persistant in eis urina multiplicatur et cum debilem habeant continentiam rerum propter complexionis humiditatem et quandoque sint profundissimi sompni certe gravata continentiva vesice ex urine multitudine tunc cum virtus sensibilis ignorata ad principium et sompnia non sentiat ut impetum mictus ut retineat deficiet continentiva cum lacertus mollificatur et urina egreditur et quandoque adveniunt acuitas eius cum ex gulositate aliqua rerum acutarum sumpserunt acuitatem urina que etiam in maioribus contingit quandoque concurrit urina in lecto inquantum brutorum more et infectionem sui corporis fetidam et notiam perveniunt tempus verecundiam attingentes. Signa causarum multitudinis urine sunt nota et etiam cura ex hiis que dicta sunt in capitulis predictis et cura diminucionis ipsius sequitur ex positivis contrariis curantur. Et ex simplicibus medicinis sunt que appetitum habent incrassare urinam ut lactes et alie a complexione ut sunt bdellium mechini dactuli pallule pingues penidii et alia lenientia que leniendo ventrem incrassant urinam. Et cornu cervi terrum confert ei puero qui in lecto et renes leporis exiccati et cerebrum eius et cinula cum quibus consuete utitur ea excusabitur a sequenti mictura. Et oleum de been in unctione est ultimum et thus est conveniens cinnamomum ciperi coriandrum galanga mirra et alia pontica et expertum si permittantur eis qualia lubrica ut supra in dissuria dictum est. Et oportet ut ante introitum lecti commoneat se ad mingendum et ymaginetur aliquid in lecto suo esse aliquid sacrum et ut camera in qua iacet sit oratorium aliquod nam cum tales ymaginationes remanet in sompno retinebitur fortasse urinam et si verberetur tunc timendo retinetur. Et de medicinis compositis sunt que ex predictis componuntur et que serviunt. Confectio medicinis ad multitudinem urine conveniens Rx castorei mirre alhaste cupularum glandium pureti ana partes equales fiat ex eis pille cum aqua mirte humide de quo sumatur ad mensuram ʒ .j. Clistere aliud bonum et confortat renes Rx sucum alhaste decoctum donec inspissetur et vitellum ovi et adipe renis caprini tollant et solvantur omnia ista equaliter et agregentur et sumatur de lacte recenti mulso et butiri et adipis gibbi cameli et olei alhaste alcadia partes equales dosis secundum predicta conquassentur ad invicem et fiat ex eis clistere.

¶ Confectio cum vino inventa ei qui mingit parum et frequenter in modum distillacionis Rx. vini cinnamomi nucabo sandarace ciperi thimi mastici cinule storacis corallorum ana ʒ .v. mirre ʒ .iiij. conficiantur cum melle dosis ʒ .j. cum vino. Aliud expertum Rx. glandium thuris mirre ana partes equales coquantur omnia in vino quantitate ℥ .j. colentur et ponantur cum ʒ .j. olei et detur et confert. Et conferunt conferti ex aqua in qua posita posita est virtus stercus columbinum cum aqua frigida sunt eius ultimum et clistere cum medicinis retinentibus urinam et inuncto cetera quas supra diximus. Aliud Sarapionis sumatur glandes et infundantur in aceto die ac nocte. deinde siccantur in patella et terantur et sumatur ex eis ʒ .x.

de multitudine urine et mictu in lecto

Confectio

intrabo sedem bibile [illegible] tortarum
omnium ana ℥ vii sortionum thimi ℥ iii
granorum mirti ℥ x terantur
et rebullient et dentur ex eis ℥ iii
magna in aqua submergitur ferro
ignitum Remedium ad unctum in loco
ubi prohiberi non possit

Incipit summa 3e quarte partis le
sectionis prime continens capi
tula xi

PRinceps
medicorum
Galienus
inquit de inno
centibus dog
matibus et pro
pter generationem generationem et
corruptionem egritudines et cura
ca uno solo invenitur id transitato
et idem nunc huius et alterius gratia et
omnia facere natura et inanem nihil
non Et quia illud cuius gratia divina
fecit non homo esse demonstratur quam
sit parvo periculo necessarie resolutioni
suppositus non stet semper deficiat
in timo ei naturali constituto et plurimum
infra abreviato providit ne defice
re eo et sic omnia manifeste egerat ut
semper remaneret nativa ut quam
diu disposuit divina sapientia quoquo
modo et providentia in corpore hominis voluit
que ad conservationem sic perfuniti ex
ipsius sunt necessaria creavit alia
eisque virtutes imposuit desiderativas
cum delectatione generandi quia
inclinaretur et provocaretur homo
plurimum ad emissionem spermatis
coytum effectiva ad sui silis genera
tionem per quod successive produceret
invita qui ex se ipso non semper va
luit permanere vera Et aristoteles voluit
cum dixit Omnia enim appetunt
et semper illud appetunt et propter id
re agunt Et quia generatio hominis
fit emissio spermatis in matricem
velut semen plantarum infra alia
creavit membra que ad spermatis
generationem instituit in maribus
et feminis scilicet testes et seminaria vasa
et in maribus ad emittendum vir
gam et ad receptionem ipsius ex quo
emissum est scilicet matricem in feminis
tamquam locum proprium conservationis
ne pereat et in quo suam faciat
actionem nec non generationem lon
gius providens in eis ubera pro
creavit continuata matrici per quas
dum inter medias venas per quas
sanguinem in matricem emissum tempore
conceptionis post partum reassumunt
ubera ipsa retrahente natura ut sua
virtute conversus in lac valeat
nutrimentum idoneum prestare fetui
donec manducare durum possit Sub
limis itaque deus in maribus et fe
minis creavit testiculos generationis
principalia membra sive instrumenta in
maribus manifestos pendentes in bursa
in feminis vero occultos in duabus
matricis intus cornibus collocatos
ex carne glandulosa alba inter membra
principalia generatos ad generandum
sperma quod generationis existit principium
effectivum ex mare et materiale ex
femina ex humiditate delata ex venis
ad eos que sunt quasi superfluitas ex
cibi in corpore et est sanguinis magis
digestivus et magis subtilis quam al
terant propria complexione et convertunt
in albedinem et similitudinem suam
ad quod adiuvat commotio aeris
intus in ipso per spiritum formantem ipsum
sicut mamille sanguinem venientem
ad eos ex venis et quemadmodum
econtra epar chilum ad se tractum
convertit ad rubedinem sanguinis virtus
enim agentis est assimilare sibi passum
Creavit quoque deus duos per eam
dictam superius in renibus et vesica
et rotundos ut essent salva nocu
menta et siphac mirac producunt
duo meatus vocati dimidii ad
testiculos venientes quos comprehendunt et
cooperiunt et duo falluch infra bur
sam cum meatibus illis veniunt quoque
ad duos testes de venis pulsatilibus
et quietis plurimum ramificatis ex venis
pulsatilibus et vena quieta que illarum
sunt radices ramificationum plurimum in corpore
involutarum cum amfractibus multis de
fontibus humiditatem albi sanguineam
que est materia spermatis in quibus aliqua
pars recipit alterationem et virtutes carnis glan
dose in qua involute sunt usque ad testes et
ibi fit sperma completum Etiam signantur
duo foramina quo ad virgam vadunt
cuius evacuatio fit cum illa repletur
ventositate grossa et vene et arterie
eius spiritu sanguine et calore cum enim virtus
imaginativa imaginatur coytum
ex se principaliter vel ex sensibili anima

appetente quoniam causa sit una de
virtutibus superioribus propter con
cupiscibilem que est in corde ut mittat
spiritum et calorem ad genitalia membra
et calor ille forte vehemens dissolvit
humiditates contentas in venis et ar
teriis inventum que exigitur virga
erectionem seminis in matricem quoniam
aliter enim non posset immitti Sicut
Galienus declarat et ex tunc non
quiescit ab estimatione sua virga
quamdiu vasa spermatis tensa fuerit
quod in eis est expellere appetunt
sive sit sperma multum sive acutum
. Ad quod adiuvat caput virge
cum tetigerit quare a vasis illis
trahitur et effunditur sperma ad virgam
et ex ea inmittitur in matricem
in coytu quoniam cum obviat matrix
cum orificio suo apto et trahit illud
desiderans suo proprio virtute valde
et ex testiculis suis per delectacionem etc
predit sperma quod generat in eis ad
matricem quoniam cum ergo concurrunt
ambo et obviant sibi invicem
permiscentur et contemperantur generacio
procedit vasa spermatis dicta sunt
velut duo meatus pendentes ab
uno quoque eorum non generatur ab eis sed
contingunt eis apud ipsum ova seu
testes dilatata manifesta dilatacione
. deinde cum procedunt ad virgam
stringunt contractione lacertorum
creatorum super ea et in mulieribus
ramificantur iterum apud statum
suum et impressum sunt ascendentes
versus inguinem primo deinde ascenden
tes usque ad collum vesice sub mea
tu virge ut in eis et quod eis sub
eis ipsa digestio compleatur spermatis
donec redeat ad meatum et expellatur
invicem donec opporteat ipsum
perfici ille tempore brevi dum coytus
celebratur virga vero est membrum
veritale generatum et insitum ex ter
ne ligamenti arta ex carne pectinis
plene concavitatis et venis et
neruis orta a spondalibus cauda
et sunt ligamenta tales non penitus sunt
submersi in ea et neruum cum quibus
oriuntur sunt alii secundum Galienum a ner
uis cum quibus mollificat ex
quibus cum carne conficiuntur lacerti
quatuor ipsius virge quos Galienus in libro
de anathomia dixit In virga quoque
sunt meatus tres meatus urine
meatus spermatis et meatus humoris
egredi cum aliquis tangit mulie
res Et similiter virge advenit
virtus erectionis a corde et desiderativa

spiritus a quo provenit ei spiritus par
tenuis et advenit sensus a cerebro
et nucha per nervos Et ab epate
provenit sanguinis et ventosus
spiritus . Ex quibus per anathomiam
collectis circa medicinas in necarius
egritudinum membrorum generacionis
in maribus ponendas cum ordine
est considerare . primo dispositiones
testicu testiculorum tamquam principalium
inter ea secundo ductum canalium seu di
midiarum a quo procedunt 3o osei
seu burse inguinum continentis. 4o
vasorum spermatis et quinto virge
ut menstrualium Et quia ex talibus
egritudinibus eminendis membrorum
talium leditur actus unus coytus
talibus necessarius generacioni per
coytus lesionem ipsius opportet
subiungere medicinas quas scire
nequiremus nisi actum pergnosceremus
secundum Galienum Et quia talis actus
fit cum erectione virge et vero
de nocumento ipsius actus et me
dicinis ipsius tractantes simul propter
causam erectionis et coytus et pro
cedit nocumentis et causis ipsorum
medicinas valeamus unicuique
distincte subiungere proprias et se
hoc totum summa quinte partis sec
tionis prime continet capitula sepa
ra viginti unum

C. i de mala complexione testium

Capitulum primum de mala complexione testium etc.

MALA COMPLEXIO testium investiganda est sollicite ut sanetur generationum eorum curatione quam exequenda sit. Nam ingeniata est studiosus ledit cum in essentia virtutis que est ipsius ... maxime inferat lesionem et prevaricationem spermatis sive naturalis sive sit preternaturalis ut sit ipsum reddendum sicut ipso in amfo. Dixit Galienus in ephidimiarum eius primo est et ex pot omnis generis si pluries frigida et sicca pura vel impura et est pluries preternaturalis et subitum sponte ... ipsorum humiditatem et materiam colligentem ad quam societas eorum ad membra superfluitatum adiuvat et situs eorum. Eius ergo investigatio est ex causis eius et signis. Et causa eius aut est interior aut exterior. Interior autem est ipsa aut naturalis lapsus eius adeo vitiatus ut noceat actum ipsius generative virtutis in naturali. Aut humor et cibus et potus in ea que accidentalis est et preternaturalis aut ex contiguitate est ad superiora ut epar cerebrum et cor. · Exterior vero est ut aer aqua et similia. **Signa**. Complexionis testium generationi nocive si naturalis sit et in principio generationis per eminentiam sunt signa eorum sine errore in ... consilii que Galienus ponit sed in quantum tamen ... ab illis quod est ultimatum et magna extensio sicut eius sunt

complexio naturalis lapsa quod dum fuerit lapsa quod dum fuerit compositionem eius naturalem actionem non noceret sensibiliter cum vero medium excesserit et ultimetur ledit manifeste actum generative virtutis quemadmodum ea que preternaturalia sunt. Galienus dixit et proinde signa utriusque erunt similia specie a signis naturalis lapse in quanto differentia et intra se ut inferius dicetur. Cum ergo vene que in osseo et virga sunt fuerint valde late et eminentes et manifeste et caliditas cutis eorum multa et pili etiam pectinis et multi et spissi fuerint in eis anchis et coxis appetentes et multum desiderium coitus et velocitas generationis spermatis ipsius sperma album fuerit ad citrinum vel fuscum certificatio per regimine complexionem eorum cognosces naturaliter calidam velut que generationi expediat. Si vero illis contraria fuerint iudicabis. Si autem in predictis membris senties asperitatem in tactu et in pilis respitudine non ... forma pororum et in spermate siccitatem et paucitatem dices quod complexionem esse siccam eorum. Si vero contraria et sperma multum humidum et filosum humida est complexio. Et omnibus que signum intemperancie sumitur ab effectu quia sperma diminutum ab eis generatum omnino est ut ypo. dixit. Et signa complexionis mixte et commixtione predictorum signorum colligunt. · Signa vero complexionis preternaturalis ipsorum sunt similia signis naturalis complexionis · dictis que prius non fuerint inventa nec percepta. Et quod sunt cum dolore quod sunt cum periculo quod cum mollicie et pravo sensu que in naturali non sentiuntur. **Cura**. Eius sed cura male complexionis in aliis membris dicta et ipse in epate renibus et vesica et sequitur fiunt naturalis est curabilis. · Inquit enim Galienus alterare enim ... quod alicubi et tamen mutari possibiles sunt et verte semper in melius malas complexiones corporis sic est curabilis curabilis sed difficilis quod est enim naturale est semper est aut sin pluries ut abolum dixit. Si vero est accidentalis et nova facilis si vero habituata difficilis. · Inquit Galienus mala complexio si perfecte membro dominetur dure sanatur et si cum periculo fiunt cura est periculosa vero ergo. Si vero erat sine periculo cura inferius dicetur.

Capitulum secundum de mala compositione et de magnitudine et parvitate eorum et de male situ et elevatione eorum

mala compositione et ... parvitate eorum et de ... elevatione eorum

Magnitudo testium nota est. Fit autem duplicatur autem cum preternaturam per modum apostematis vel elefantie de quibus infra dicetur que est naturalis secundum seniorum augmentum et impinguationis sicut mamillis contingit et signa distincta disiuncta sunt manifesta que licet non sit egritudo tamen ei cura debetur quia inter egritudines numeratur ut apparet a Galieno que ad particulam decurationis et ornandi pertinet. Huius gratia ordinis sequendi locata sunt cum mamillarum cura est cum scilicet vel post et infra tempus naturalis augmenti possibilis remedio est tres res. Prima debilitat nutritiva virtutem ut augmentatione non insistet materia. 2a partes eorum quo adiuvat coartata et constringit ne extensionem suscipiat et augmentum sed diminutionem. 3a subtrahit materiam augmenti et impinguationis. Prima et 2a complentur cum frigidis et stipticis quibus curantur mamille virginum stantes non cadant sicut est cerotum ex unguento albo epithimo et cera et emplastrum de herba cicute cum suo semine super positum quo mamillarum in puellis et testium in pueris est idem vel fricatura plumbi confricati ad mortarium cum aqua coriandri humidi vel fricatio cotis vel lapidis molendini. Et apparet ex temperantibus ipsos est mixto oli sambucinum in virginum. 3a res completur subtractione vel diminutione cibi sicut enim secundum Galienum augmenti sine influxu et applicato cibo non patens est fieri ita eo subtracto est diminutio et equalitas. Et deinde cum applicatione resolventium super et circa testes ut interius cibus tractus ad eos non permaneat sed resolvatur resolventia tamen non sunt ex dictis et dicendis quare in cura egritudinum maturarum preter tempus vero augmenti est impossibile nisi per modum impinguationis ex ista de mea medicinis infra dicenda de diceturque remedio egent quod celerius et melius differant absque motus impedimenta. Parvitas vero eorum ex contrariis causis existat magnitudinum aut enim est nihil aut preter naturam et tunc est aut secundum seniorum partis et ethice de quibus dictum est et dicetur aut est a causis exterioribus frigidis et stipticis corrugantibus et constringentibus ipsos et suspensoria eorum quare retrahuntur et elevantur ad inferiora ventris et in inguinam et occultantur ibidem et constringat collum vesice vel vesicam adeo ut difficultas accidat et distillatio et dolor eis iungitur. Et signa eius experientia vel per confessionem causarum habentur. Et cura eius non necessaria cum naturalis est ad pulcritudinem enim pertinet eorum parvitas sicut parvitas mamillarum nisi tante diminutionis sint quod actionem generationem ledant dant tunc enim cura est necessaria quemadmodum et si preter naturam sit et possibilis infra tempus naturale augmenti. Post vero impossibilis nisi per modum impinguationis precedat quod augmentum non est quare impinguari enim preter maciem de qua in decoratione dicetur non est augmentum. Et quidem cura est in 2 res. Prima aufert causam preter naturam si assit ut possibile et ex dictis et dicendis et notis. 2a dilatat coartata et coartata. 3a confortat virtutem nutritivam ut prebet materiam. 4a trahit illas ad superiorem. Secundam rem complet fomentationes et balnea calida que virtutem dilatationem et mollificationem habent ut sunt flores melliloti camomille fenugreci altee et calamenti. 3am rem complent calida et humida ex cibis et potibus et medicinis interius et exterius per eundem modum appropriatis quas supra diximus in cura stomaci impinguationis dicemus. 4am rem complent compressiones trahentes materiam cum adipe anatis vel oleo mastici pedurante deinde cum mixtura rosaceo et decoctionis ut tractus cibus remaneat in eis ne resolvatur.

Capitulum 3m de ulceribus eorum et elevatione ipsorum

Ca. 3m de ulceribus eorum et elevatione ipsorum

Et sciendum quod elevationis et contractionis testium ad superiora preter dicta et alia causa scilicet virtutis debilitatis et est ex signis mortis in acutis egritudinibus ut ypocras dicit in pronosticis. 2o ulcera testium sunt multe putredines trahunt enim multam materiam per dolorem aut membris superioribus superfluitatem eis venientia vel illa quod per debilitate ipsorum

generant et inflant a superius quia
propter infirmitatem laxum recipiunt et propter
capacitatem colligunt et propter eorum com
plexionibus calidam et humidam et co
artacionem in loco occulto privato ae
re quare non transpiratur corrumpitur et
expanditur multum ad vicinas partes
et fiunt ulcera ambulativa et corro
siva difficilis curationis sunt · ulcera
membrorum superfluitatum multotiens corro
ditur testiculus et indiget ut castretur
ne corrosio ambulet et multotiens
corrosio in eo incipit principaliter
et cadit et carnatur et creat cutis
dura adherens testiculo non subtilis
distincta ut prius et multotiens procedit
a cisti ad testiculum et sunt non curabi
lia cum cura ulcerum virge de quibus
dicetur hic et sectione 2a

[illegible] de apostematibus testiculorum

Capitulum 2m de apostematibus testiculorum

Apostema quandoque fit in testiculis
quandoque in osceo et quandoque in
utrisque et omnis generis esse
potest et causa eius plurimum
est per influxionis modum fiens quandoque pro
vocat plurimum causa exterior ut compressio et
percussio casus et quandoque est interior causans
dolorem quod in osceo visu cognoscitur et do
lorem et tactu et factum est testiculus
difficilius cognoscitur et est quia osceum
est subtilius attractabilius et extensum
subtiliatum non ingrossatum sed cum co
quandoque febris quia est nobile membrum ar
teriis continuatum cum corde et si est in testiculis
est difficilius sed febris difficilior erit et
distinctiva si calidum fuerit et grave
... et dolor fortior et quandoque dilatatur apostema
testiculi et cum fuerit calidum et magnum
proximitatem ad partes pectoris et cordis
epatis vel cerebri propter continuitatem cum eis
et est signum mortis.

Cura apostematis calidi testiculi in iiii rebus consistit
sicut cura apostematum reliquorum in evacuatione
totius et evacuatione partis in regimine
et accidentium correctione. Evacuatio
autem totius facienda est eodem modo sicut
in apostematibus reliquis. Evacuatio autem partis
partis cum particularibus remediis applica
dis testibus et repercussivis et stipticis
et resolutivis et [illegible] tempori
bus congruunt et decent. Et ex appropriatis
ipsis testibus apostematis quedam sunt ex
repercussivis simplicibus approximanda
in principio. Oleum rosarum aqua rosarum acetum
mucillago psillii aqua et succus endi
vie succus solatri aque cucurbite aqua
sane [illegible] propter farina ordei farina
lenticum excorticatarum alkekengi et silla
epithimata vel emplastra singularia vel co
mixta et si fuerit caliditas multa et dolor
addantur predictis semen iusquiami albi
et camfore parum. Cumque pertransierit
principium manifeste tunc oportet ut eis
misceantur resolutiva ut est propter farina
fabarum ciceris nigrorum flores camomille
et melliloti cum melle et ceratis contritis
et bdellio et verbena [illegible] et [illegible]
te tempore addantur predictis ciminum et passe
enucleatum pingues coste (?) et aggregate
cum vino et emplastretur cum autem pervenerit
ad statum administrabuntur predicta
resolutiva simplicia et parte et administ
trabis cum stercore vaccino cum parvo
aceto et [illegible] cum vitello ovi
et radice cucumeris agrestis cum vino
et fece vini antiqui cum melle a radice
lilii ysopi. Quod si non resolvatur sed ma
turetur misceantur maturativa que ha
sunt farina malvavisci radix lilii albi
radix altee et mucillago fenugreci
et seminis lini cum axungia porcina corrup
ta et sepe album decoctum cum butiro
ad frigidum. Deinde cum fuerit dubitatum
fiat apertio cum medicinis super ossum (?)
applicatis que aperiendi habent virtutem
quales superius habuisti. Caveto tamen
ne occultetur et sequatur [illegible] et
ibi appareat quod sequitur fistula mala
primo cum illud acciderit oportet ut assidue
positio farine [illegible] cum aqua rosarum vel
[illegible] ut prohibeat ibi eruptionem
resolvat et exsiccet ut membrum
dimittat mortificatum. Et ex his que
expertus sum est ut primo emplastretur
ex mixta balaustia rosarum camomilla
et gallis decoctionis in vino quod re
solvit exsiccat prohibet eruptionem
deinde cum emplastro diaquilonis deinde
facta apertione mundificetur ulcus
exsiccetur ut consolidetur cum rebus simpli
cibus et compositis quales infra di
cemus. Regimen autem oportet
quod sit subtile cum minoratione cibi et
potus et cum subtractione carnium
et vini et cum quiete et aliis similibus.
Correctio accidentium sicut doloris
facienda est ut premissum est dictum
ut infra in proprio est dicendum capitulo.
Et confortatio principalium cum frigidis
stipticis et aromaticis et non recipiat sed
ma dilatatur et ad ipsa superiora cor
fortatur et cum frigidis ad ipsos
testes emplastra. Et si quidem fuerit fri
gidum in principio ex predictis resol

nentibus cum stipticis et aroticis
calidis aliquid mistrabis ut est fa
rina fabarum camomille blacte bize
cie squinantum passule cum nucleis
mirra et thus et silia simplicia vel
coniuncta deinde cum processerit ad aug
mentum augeb calida et precedente
ad statum multo magis augmentabis
calida resolventia et minorabis stipti
ca que eliges ex predictis et olei nar
dini parum in ventrem per virgam Et si
fuit ventosum emplastrum cum farina
fabarum cimino oleo nardino et
melle et inicitur aliquid olei de cam
la vel sambucum cum musto in virga
vel de ceruina que sunt ultima fome
tacionis f apij ruta an. fen. et carui
et aliarum extenuancium ventosita
tem Et cum est in oleo apprimo cum
flotomio resolvit causa Et siquidem
fuit aquosum similiter primo in temp
tabis ipam materiam aquosam resolvere
et exiccare cum fomentis ex aqua
maris seu salsa sulfurea vel aluminosa
ut exemplis ex resolventibus dictis
menta emoroydarum excitandarum
et furfur emplastrum cum vino et sale
est efficax Si vero pervenerit ad sti
rosum aut quia tale a principio fuit
mollificetur et resolvatur distincte
vel mixtim ut supius in aliis est
dictum deinde cadem compositas
medicinas · Emplastrum resolvens
apostema testiculorum et etiam olei
calidum et frigidum Rx. granorum
viridum ebrizatorum ℥. i. z. s. passularum
enucleatarum ℥. v. cimini ℥. i. ciminum ℥. s.
pinum ℥. iij confitiantur cum melle et
emplastretur · Emplastrum ad tm et ven
tosum · Rx. ciceris nigri staphisagrie an.
℥. i. cineris scorpionis partem. s. confi
ciantur cum melle et emplastretur
et adde olei sambucum cum mirtino
vel nardino et inicitur in virga
· Emplastrum aliud efficax ad resolvend
sclirosatum Rx. ficuum anacardi ambrosie
an. ℥. i. foliorum et cipsi an. partes equales
agregentur cum vino et butiro
vaccino Et ysopi cerotum et dya
ponte et solempne · Cerotum ad
apostema cum ulceribus Rx. lito
ragiam argenti et decoquatur cum oleo
ros donec fiat sicut spissitudo deinde
addatur cera et gummi pini et repo
natur ab calido fiat emplastrum ex ruta
et foliis lauri sup apostema testi
culorum cum vel cum alterius
quod aliquo de coruum zerl · re. sperma
tis ergo causae

Emplm

Emplm

Cerotu

Capitulum xvj de spermate non ut
genitibus in gratia ipius

Spermatis ergo cause sunt materialis
formalis efficiens et
finalis materialis est ut
iam dictum est humoralis
humidas seu sanguinea delata per venas
ad testes ex corpore toto quia ex omni me
bro per resudationis modum et ex
principalibus precipue et ex cerebro plurimum
secundum ypo. non quia adhuc sit apta co
verti Est enim superfluitas quantitativa
digestionis quarte nimie acceitatis
et parve terrestreitatis qui fit cum
dispergitur in membris resudantibus a venis
3a digestionis iam completa in eis
et digestio sanguinis et subtiliatio
et recipit alteracionem in ipsis membris
et fit quamquam alteracionem et assimilacionem
membrorum spermaticorum quia iam victus
est ipsis et aptus nutrire eas venas
et arterias et reliqua membra dura
cum accidit eis eleccio sibi alteracioni
non sufficiente multa sed sola assimila
cione succedente digestio erit completa
Et de summa illius et precipue qui vincit
est principalibus membris post separatur
et mittitur per venas ad testes ut ibi
spermatis natura assumat · Causa
formalis seu forma eius dicitur est sub
stancialis est generativum esse et gene
rativum in receptum etiam spermose eius
habetur potencia cum virtutum ym
tarum in ipso quas differt ad testes
a principio principalo spermis triplex in se compre
dens virtutis in spermatis ipso qui recipit
alteracionem in testibus et complexionem
aptam ad exeundum actus generative
virtutis qui messe non sunt priores
alterandi s. et informandi quos non
ex mea dicit sed circa materiam principa
liter ostendit generando ex eo triplex
membrum in quo est virtutum de virtu
tibus erit in spermatis generatio disgre
gatur destruitur et apparatur secundum exi
genciam mere virtutis cuiuslibet i
herent filli eius apud medicum
bas est sons et principium dicitur
accidentalis est albedo qua recipit
virtutem complexionis elatas ipsorum testium
Efficiens causa est i virtus generativa
cum complexione testium quod dicitur est una inmu
tativa et alia informativa Inmutativa
vero est una que ex humoribus corporis
sperma generat in corporibus generantibus
masculis s. et feminis et primum de qua

prius sermo comparant alia que virtutes
dividit que sunt in spermate et primo
est temperando secundum convenientiam cuiuslibet
membro dans parti convertende in ver
am complexionem ipsius vero spermatis et parti
convertende matricis complexionem sicut ar
teriis et sic de aliis. Illud secundo postquam se
mina utraque concepta fuerit in ma
trice ac permixta in ea et informativa
est que precepto sui creatoris unumquodque
informat membrum secundum divisionem co
nvenientes illi et finalis est ad conser
vandam speciem individui generatoris
procedentes ex commixtione duorum
seminum receptorum simul in matricis
concavo. Semper tamen masculinum
se habeat et prius spermatis tamen semen effe
ctivum in generatione eius sit tamen digestum
et aquosum et spissum velud grande
et femininum in se habeat ut materialiter
eius sit semen indigestum et aquosum
ad modum sanguinis menstrui et pro
inde debile et passivum secundum proportionem
mixtionis coaguli et lactis in generatione
casei coagulum enim cum calidum sit diges
tum et spissum sua virtute intrinseca
aut illud semen et indigestum et aquosum
et coagulando generat in caseum ut in ma
trice est dictum. Et quemadmodum coagu
lum non ingreditur in substantiam et corpo
reitatem casei sed generaliter tamen ut extra
ternus agens in lacte efficit sperma
tis quod ingreditur substantialiter sed cor
paliter est distinctum ab eo eodem mo
do et sperma viri et corpaliter substantiam
embrionis nullatenus intrat sed in
generatione embrionis est sicut actor
simul et gubernator in nave corpaliter
et materialiter ligneam eius materiam in se
ipso non habet sed ab extra sicut preciavit
nec in se precatur generat incorporeita
tem et substantiam navis quamvis sit in ea con
tentus nec existens de substantia eius efficiat
et gubernat. Principaliter autem excrescere
facit complexio eius calida et humida
cibus et potus calidus et humidus mul
tiplicans sanguinem cum similibus convenientibus
eis et eius contrarium facit decrescere
eius naturam et proprietatem servat et cum
fuit perfectum sine precavisse causis
generabit tale quale quale ipsum est
id e a quo procedit cum nititur se posse
assimilare masculinum ut activum. Femina vero
dispositive nisi aliud contradicat quod
constellatio et imaginatio que in generati
one habent impressionem licet extrinseca
principia effectiva et materialia indispo
sitive receptantur. Si vero imperfectior
in se habent aliquam prioritatem rationem
unius vel plurium seu a corpore toto a quo

procedit vel ratione etatis quia procedit a
decrepito vel infante. Inquit Galienus
infantes non emittunt vel infecundum.
decrepiti vero male fecundum emittunt
vel ratione mali regiminis quod processit ab
ebrio vel paciente satietatem vel ab eo
qui multum comedit vel ratione prave
dispositionis quia ab egro et habente
membro debilitata quod male generant
si principalia fuerint. Vel ratione inepti
tudinis vie et instrumenti quia ab habente
virgam nimis prolongato spacio motus
eius ad matricem eius iam facto
et spiritu exsoluto quare non generat
sicut prius predixit. Et similiter si nimis
brevem habuerit. Inquit enim Galienus
et enim hoc scilicet sperma tempore nullo corpore
manere extra organa si habeat suam
custodire virtutem sed aut impotentis
esse viri vel periculosis fere copulari que
ad mulieris concavum pervenire non potest
sed alteratur et corrumpitur. Prius a tempore
vero quod parvo vel longo tempore fuit
continentia quare fuit imperfectum assumpsit
vel a natura quod a cibo processit complexionalis
vel a pietate generantium contra hec
premissa sunt ut eis satis que ex sper
mate parte utriusque impedimenta
in generatione tam solliciter a natura in
tenta eveniunt possibilia demonstrant
et mulieres modo possibili fugatione
fugent corrigant quatenus generatio
fiat quousque sterilitatis capitulis post
ponemus etc.

Capitulum de dolore testium

Dolor testiculorum est ex mala complexione
diversa et vinguinis
simplex et mixte pure
vel cum materia plurium. Et quandoque ventosa
et ex solutione continuitatis vel propter
eum ex apostemate est sicut in solam
dixmus et aliis membris. Et causa
eius est interior aut exterior. Et
interior est humoralis. Exterior est
aeris qualitas casus et percussio et
breviter causa egritudinum predictarum
specierum. Et signa sunt signa
predictarum egritudinum et cura eius
sine earum

Capitulum septimum de egritudinibus
dividunt etc.

De qualitate et ruptura dudum moruz dicere reservamus usque ad curam ramicis et rupturum siphac etc.

Cap. 8 de mollificatione osci

Osceum in quibus mollificatur et prolongatur prolongatione feda et nociva testibus facile cum comprimuntur cum percutitur quare incurrit dolorem tumorem et apostemata Et causa est humiditas humoralis frigida et humida mollificans texturam villorum eius cum ergo ponderent testes sua gravedine tendunt deorsum et trahunt osceum inferius et prolongatur Cura eius est duplex levis et prima Alia est fortis et ultima levis quidem est cum infrigidantibus et stipticis emplastris et sumptis et obmittuntur tactus et fricatio motus ipsorum et coytus fortis Et ultima est ut si prima non sufficiat inscindatur deinde sanatur Cavendum autem ne ex nervis venis et arteriis testium aliquid abscindatur Et prudentius est ut suantur prius superius eleuatis cum inclusione illorum in eo quod remanet de eo tamquam utile conservandum deinde quod extra suturam remanserit ut superfluum inscindatur deinde consolidatio fiat

Cap. 9 de naribus et duritie osci

De eius faucibus inflatione dicetur capitulo de ramice et de duricie fiat prout supra dictum est de apostemate duro testium quorum est bursa etc.

Cap. 10 de gomorrea

Gomorrea est secundum Galienum nomen grecum compositum ex gonos grece latine germen et rea fluxus unde gonorrea grece latine involuntarius fluxus et absque veteri tensione Set exitus spermatis duobus modis fit aut quia a membro in quo est expellitur multum et voluntarie ut in coytu naturali et pollucione multa aut quia per se exit involuntarie cum contineri ab eo non possit ut contingit in gomorrea Et prima causa est super excrescentia spermatis et subtilitas aut ipsius acuitas aut utriusque excessus in virtute expulsiva ipsum mens nocumentum quare movetur natura et virtus expulsiva vasorum ad expellendum ipsum frequenter et subito Et secundi causa existit duplex interior et exterior Interior duplex est aut defectio contentive vasorum spermatis quare evacuatio fit ipsius intantum quod secundum Galienum evacuatio a natura procedens ab eo quod extra naturam est differt similiter et retentio semper a fortitudine se virtutis naturalis procedunt ad defectionem vero si ex natura mutatur unaquaque enim virtus secundum naturam mittentur et debilitentur contrarium operantur defectio enim contentive operabitur evacuationem nec quod virtus expulsiva et retentiva aliquid operentur licet evacuatio et retentio fiat sicut cum nec naturaliter procedunt contentiva vel expulsiva deficit set quiescit potius ubi sua contraria operatur et econverso sicut operatur natura et Et causa defectionis contentionis ipsorum aut est essencialis et in se et est mollificatio ipsorum vasorum propter maliciam complexionis frigide et humide cooperante et excessivum spermate perductio aut causa eius erit ipsorum contentive defectio non in se set propter vehementiam expressione lacertorum ipsorum vasorum spermatis cuius causa est spasmus attrahens vehementer lacertos ipsos super ipsa vasa quare comprimuntur et quod in eis est sperma contentum exprimitur et educitur sicut in spasmo contingit ut epilencia magna retencio fit stercoris et urine et evacuatio spermatis cuius rei causa est naturaliter cum epilencia sit quidam spasmus toti corpori contingens subito universaliter que contrahuntur nervi et lacerti corporis totius in ea vel cum lacerti vero vasorum ani et colli vesice creati sunt ad continendum superflua intestinorum et vesice lacerti nervi et interiores eius circa situati et ventris et cum actio fit per contractionem que in spasmo erit iteratio non est inconveniens ut illorum retencio fiat spermatis vero evacuatio in epilencia vel spasmo etc. Exterior vero causa est coadiuvans et est sicut visio vel

auditus cogitus vel cogitacio vehe
mens in ipso ut desideretur coitus
valde quare removeatur ad operacionem
suam vasa spermatis motu forti et des
cendat sperma sicut cum moventur
motu debili et mittant humorem
paucum per se vel autem veniam ex pri mu
lieribus accidit propter eandem causam
Signa primi modi cuius causa est
sperma est quod est quia egreditur cum
erectione Sed signum 2i modi cuius causa
est defectio contentiue est quia egre
ditur aberectione et involuntarie
et cum signis multiplicacionis pro cu
ius causa est spasmus lacertorum vasorum
spermatis quia ista et cum erectione sed
differt a prima quia hec licet sit cum
erectione non tamen est cum volu
tate et sensa et illa sit pollucio et hec
est cum spasmo vel mali illa vero
sine Sed signa eius cuius causa est mul
titudo spermatis sunt quia ad expulsionem
eius non sequitur debilitas etiam
cum multum sit nisi sit corpus debile
Et signum cuius causa est tenuitas
est exitus eius cum tenuitate et aquo
sitate Et signa eius cuius causa
est acuitas spermatis sunt quia sentitur
ingression morditacio et ardor virge
sequitur et calor corporis ad retinendum
tendit et servant ipsum cause predicte
et ex cibis et potibus complexione
corporis et circumstanciis similibus
Cura Gomorree que est fluxus
spermatis est in 3 res prima mollifica
cionem vasorum tollit et virtutem conte
tivam confortat 2a intemperanciam
spermatis adequat 3a spasmus lacertorum
solvit Et ultimum accidencia insur
gencia corrigit primam rem complet
curam et stipticam medicinarum
simplicium et compositarum calidarum
resolucium inspissacio intus et extra
et secundum eundem modum quales sunt dicte
in cura dysurie et male complexionis
testium frigide et humide parte 2a cum ma
et cura paralisis · 2am rem complent
vite ordinacio in cibis et potibus
marie et aliis rebus consimilibus eis
ut sumendum sup excecitat appetitum
sperma inmoretur cibus et potus calidus
et humidus auferatur nec non et qui
habent appetitum sperma multiplicare
frigidus et siccus vel calidus et siccus
insistent et etiam iste que appetere
habent sperma minuere et excitare mul
tiplicarum sperma ut Galienus ait sit
omnium multiplicacium lac preter agnum
castum qui multiplicat lac et moratur
sperma Et ex cibis quedam sunt cibi ut
rape dulces cicer fabe et grana pini
et pisis novatus multorum pedum
Quedam sunt medicine ut stincus et
testiculi vulpis Quedam faciunt illud
et sunt cibi et medicine ut semen lini
et eruca et alia que in cura dimi
nucionis coitus dicemus · Minoracio
cia est ut excitancia sperma sunt
contraria multiplicantibus ipsum ut
frigida et sicca sive ut lentes et acetosa
sa ut stiptica ut sumac sive me
dicine ut calide et sicce ut menta
que contrariatur spermati a appetitu
et agnus castus et calamentum mo
tanum et silvestre ruta et similes
sive frigide sunt et sicce et semen lac
tuce coriandrum radix et semen ne
nufaris camfora opium insquiamum
consolatum et similes que appetitum
non cum acomplexione habent minuere
sperma et exsiccare Et ut mematice
et appetitus rectificandi gomorrea
et in yreos auferendi cam et iuncta
cum gravietur spermati appetitu sicut
nenufar Et si corpus pallet et san
guinis non sufficiunt inmoretur sangui
nis aut atemperancia vel superfluitate
sua et provocetur vomitus si natitas
vocat non aut est nature euacio per
solucionem nec nec per diuretica
cum talis attrahat materiam propter ipsius
tatem et vicinitatem ex et exiret
multum et vigilet eger Si vero fiat
in subtilitate sibi cibetur cibis stip
ticis ex grossis inspissantibus sangui
nem quales sunt qui dicti sunt in cura
debilis stomaci et ardoris urine et
sperment que habent ipsum inspissando
confortare appetitum ut coriandrum
et menta que cum hoc quod ingrossat
confortat membra sive vasa spermatis
Si vero fiat qualitate acuta stimu
lante tunc cibetur frigidis et humidis
quales sunt qui in cura ardoris et
ulcerum dicta sunt Et ungantur
deorsum renes et inguina usque ad la
chatum ex frigidis sicut ex oleo rosarum
aqua coriandri humidi et aqua sola
tri lactuce et portulace et iaceat
super stratum fixum et super latus
dextrum et cibet illis similibus · 3am
rem complet cura spasmum supius
dicta 4am rem complent que v
tutem relevant siccitatem corporis
ex coitu maiorem et maniorem humectant
restaurant et replent ut est re
sumptiva dieta Exitum vero nature
spermatis quia diu ad defectione non
produxerit non oportet retinere · Inquit
enim Galienus sperma diu retentum

in corpore efficitur venenum. Cum
vero ad defectionem et corporis con
sumptionem adducere incipiat obviet^ur
et curetur. Cura eius quod ledit sup
fluus coytus de quo dicetur infra
si deus animat qui sit benedictus

ca^m xi de pollu^ce

Capitulum xi de pollutione

Pollucio est
spermatis repulsio in
sompno quocumque hora
noctis et in etate ad
olescentie in qua mag^e
habundat. que autem erit contingens
et per intervalla temporis facta et ra
cius erit modus nature et virtutis
expulsive solius naturalis vasorum spermati
cum confortate ad expellendum
nocivum superfluum. 2° vel 3° dignis
scilicet spermatis qualitate vel quantitate vel
utraque quod plurimum in sompno erunt ex
pulsiones superfluarum. prime vel 2^e digestionis
que in corporibus viget magis cum sit
composita ex naturali et animali et illud
propter occupationem non indigerendo
tunc cibum quare multiplicat
semen et maxime si super dorsum
et recumbenti fiat sompnus quoniam cale
fiunt et dilatantur partes ille quare
facilius expellent multiplicatam
in eis naturam ad quod adiuvant fumi
resoluti ab ea petentes cerebrum quos
ymaginativa componit ad mulieris
formam 2^m non necessitatem ad quam mo
vetur ac si mens ageret ut expellat
nec est morbus sed accidens signum
quod si in principio morbi scilicet naturalis fiat lon
gitudinem significat morbi et multa
materia. Si vero in fine vel declinatione
morbi digestam materiam et non potentiam
Si vero fiunt multa et frequens quasi cot
tidie morbus erit in vasis spermatis
admodum gomorree ex contentione
eorum defectione et signa et cura
erunt que illius. **Cura** Ex con
venienti cura est dormire super platea
folia salicis et agnum castum super que
sedent mulieres athenienses scilicet anno
in diebus festivis quoniam reddunt eas
castas et semen lactuce et ptisana
sumptu excitant enim sperma et pro
hibent pollutionem. Et Galenus lau
davit laminam plumbi super dorsum liga
tam et applicatam quoniam in eo est ... hor
pressio magna prohibet enim polluti
onem et sedat desiderium coytus sive noc
turnis propter frigiditatem quare oportet
ut hoc attendatur. Et propterea melius
est ut ex stipitibus agni casti ster
natur super dorsum quoniam prohibet pollu
tionem et virge erectionem absque no
cumento propter sua et mortificat membra
spermatis exacuta et semine eius vel
emplastre. Medicina Johannis Serapionis
ad gomorream pollutionem Recipe radicis
cane persice sive calamenti mo...
et iusquiami seminis lactuce semen agni
semen rute semen agni casti rosarum rubearum ana 3
.i. terantur et cribellentur et detur
ex eo in potu cum aqua frigida et cum
aceto permixto dosis sit 3 .i. Aliud
Johannicii Recipe seminis rute ana 3 .i.
castorei semen iusquiami albi ana 3 .i.
rosarum rubearum balaustiarum ana 3 .iii. terantur
et cribellentur dosis eius 3 .i. cum aqua
frigida. Aliud Galieni Recipe semen lactuce 3
.iii. semen rute 3 .i. semen ... 3 .iii.
et p. terantur et cribellentur dosis 3 .i.
cum ... Aliud ebrei Recipe seminis
agni casti rute ana 3 .i. terantur
et confitiantur cum aceto permixto
et post illud utatur ex opere extrinseco ... con
stringat corpus eius et locus eius sit
virtus. Placa Recipe ex farina glan
dium cum acerbo vino et sumitur semen
lactuce cum succo portulace. Item
fiat emplastrum Recipe farine glandium
distempera cum albumine ovi et pone
super pectine. Item fiat electuarium Recipe
balaustiorum semen portulace ana 3 .iii.
... semen rute semen arnoglosse
ana 3 .i. fiat pulverem de quo ieiunio
da bibere cum aqua frigida ruta et
iusquiamus cum sirupo de mirta et
aceto prosunt et agnus casti semen rute ana
3 .iii. balaustiarum 3 .i. da bibere cum aqua
frigida. Et a cibis calidis et potibus se
abstineat. Ras confert ad diminuendum
sperma et destruendum erectionem Recipe seminis
agni casti 3 .v. semen portulace ...
foliorum calamenti extractorum foliorum
rute ana 3 .v. cimini ... balaustie
ana 3 .i. ... 3 .iii. et
nouatur ...

Medicina Johannis Serapionis

Capitulum 12^m de pruritu et dolore
virge ...

Capitulum 12^m de pruritu et dolore virge

Pruritum in
virga accidit ex
materia acuta salsa bran
chia defluente tibi vel a
superioribus partibus vel iis
ad ipsam et reflexa ad partes ...
ipsius et quandoque tendit per canale ipsius

et accidit titillacio in virga et fit
erectio ipsius ad modum pruritus
nacis ex quo in mulieribus accidit
papismus et inmoderati coytus de
siderium et plurimum est causa doloris cum
valde acuta sunt et pungens et
ulcerans et fit dolor et mea ex ven
tositate inclusa in contrario ner
vorum et carne eius vel apostemate
vel ex retentione multe urine vel
acute vel utrusque et quandoque ex causa
extrinseca ut compression eius et per
cussione. Signa pruritus acute
materie salse et baraurine note sunt
ex precedenti regimine ex parti pruritu
et dispositione membri quia rubent
ex siccitate et adustione et resol
uuntur quasi furfures cum fricatur et
scalpitur et quandoque est virulentia
et humiditate cum materia est flatura
salsa et est sine erectione et titilla
cione cum resudet ad cutim cum vero
tendit ad canalem et titillacione
et erectione fit et scilicet dolor et cum fuit
dolor eius ex ventositate et ten
sio et inflacio virge et sine gravi
dine si sit pura vel cum gravedine
si sit ibi humoris commixto Et si
sit ex aparte signa apparebunt ipsius
similiter si ex urine retentione et
acuitate precessit retencio urine et
sequitur punctio vel ardor in emissione
Et si ex causa extrinseca fiat dolor est
manifesta. Cura In cura eius
est duplex regimen unum universale et particulare
universale est tres res prima est eius
evacuatio et est ut corpus evacuetur
et purgetur si expediat ut materia ab ipso
non influat nec descendant ad illa
et illud complent flebotomia et purgati
ones apostemate humorum adusto et
salso cum premissione digestionis ipsius
que sunt tibi note. 2a est diversio
ipsius est ut fiat evacuacio si ex pe
dit fiat ventosa ad inferiora parte
corpore iuxta radicem virge aut po
nantur ibi sanguisuge 3a est res
et vite ordinacio et est ut absti
neant ab acutis salsis et brauchiis
et utantur regimine humectative
pondo alterante et obtundente me
acuitatem. particulare est ut balneetur
virga et adiacentes partes in semi
cupio .i. calido aque dulcis decoctionis
violarum, acetosi mellilotti et fumi
terre in qua sit appsum oleum rosarum
et acetum ut materia flurena obtundat
et resolvat. deinde fricantur
et inungantur ex notis ungentis
desiccantibus ad scabiem et pruritum

Et ex illis est quod fit. acacie incinite
ana. ʒ. i. sal armoniaci aloes ana. vij
tocii vij partes pro ʒ. vini vermee optima
omnia simul terantur et cribellentur
et conficiantur cum oleo sambucino
et inungantur donec in balneo stant
ex albumine ovi et melle et cum oleo
rosarum et aceto Et si materia sit flatura
addatur allumine et staphisagrie
parum et sal cum cerbentina et ab
luatur cum aqua maris post Et si fuerit
ibi corrosio leniffietur virga cum
lenitivis ex oleis ut sisamino et adi
pe galline et anatis et medullis cru
rum vituli et cum et cera et rasina
in balneo Et cura doloris eius est
cura doloris testium propria et proporcio
nabilis Et cura ulceris eius que tale
est non Et siquidem pruritus sit ex
materia tendente per canale eius pul
verizetur cum fore et ceroti parum
et distempetur cum aqua rosarum vel
lacte et cum scringa inicitur Et
ad titillacionem que accidit sicut
mulieribus contingit et matricibus
contingit et matricibus cara cura
dicta in apatibus calidis et gomor
ree calide et papismo calido est co
niennes Et ex apparatis est radix nemi
seris et radix lolii et iuvantur et
sequentur etc.

Capitulum 13um de magnificatione virge

De magnifi
catione at
virge post ponemus
dicere usque ad capitulum coitu que de
lectatione faciunt in coytu etc.

Capitulum 14um de apatibus virge et
corrosione eius

Ultera virge
et aposte mata
sunt proporcionabilia
ulceribus et apatibus
testium sunt enim ex hu
moribus descendentibus a corpore
et superioribus membris et deteriora
sunt que fuit in lacerto qui est
radice virge et cuius eo quod sit in
capite, peius quia indiget exsicca
cione forti et dolor cum hoc est ve
hemens et plurimum veniunt ad corrosi
onem et putrefactionem et ming

nalium est quod sit in uelle Et siquidem
sunt in parte exteriori sunt uisibilia et sen-
sui manifesta si vero in uia et duc-
tu urine cognoscuntur ex dolore et
magis in urine egressionis et sanie
egrediente ante urinam Et si sit
apostema in uia et ductu urine
dolor erit cum strangiria prius ·
deinde facta sanie et erupta soluitur
pustula et strangiria sicut propo-
suit manifestius **Cura** ulcerum
virge si sit intrinseca est cura ulcerum
vesice et ex expertis ei sunt fusti
de cartis papiri et panno combusto
et thimolea abluta post ea adusti
ouorum cortices arboris pini meda
sengi et thuris milicam in unctorio
Si vero sunt extrinseca aut sunt
recentia aut antiqua Ad recentia
sunt medicine simplices et
composite Et ex simplicibus melior
res est aloes puluerizatus super ea et
folia glandis puluerizata et rubi
folia roris marini puluerizata et li-
gata plumbum ustum climia ablu-
ta cum vino thucia margarite
et rose aduste sunt mirabiles
et cinis ouorum et epithimata cum
aqua frigida Si autem humidiora
illis administrentur siccatiora ut es
ustum et cortex arboris pini habet
stringuia pura adustus Et si indiget
generatione carnis administrentur thus
sarcocolla et mastix Et ex compositis
est medicamen expertum ad ea que
indigent exiccatione vehementi
cum incarnatione Recipe thucie sar-
cocolle aloes thuris corticis medi-
ani alge abadusti galliarum balaus-
tiarum acatie omnium partes equales flore
eris partem i et ß capitum grana-
torum aceto coctorum partem i Fiat ex
eis unguentum cum oleo rosarum · de
scriptio alia galieni Recipe storace fr-
plumbi usti sani dra- carbe obuste alius
adusti ana partes equales terantur et
misceantur cum oleo rosarum et fiat emplastrum
vel unguentum Et siquidem fuerint
antiqua addatur porcis minutum
thuris et corticum eius et aloes ana
equalium partium prius tamen abluantur
ulcera cum aqua cinis lignum fici
Et si fuit corrosio et ambulatiua
tur oz ut prohibeatur corrosio et
ambulatio cum predictis et similibus
ut abluantur et epithimentur
et siccentur cum urina hominis anti-
qui vel cum ulcere vel aceto · deinde cum
succo rubi deinde super aspergatur puluis
glandium et rubi sicci Et deinde

emplastretur cum radice pentafilon
et similiter de corticis vel cum albumine
et fece vini et sal gemma vel exas-
fodillo cum fece vini Et si fuit
in eis dolor emplastretur cum emplas-
tro facto ex farina lupinorum et ordei
cum oleo oliuarum siluestrium vel sal-
tem omphacino Et expertum est ut
summatur cinis capillorum hominis ana
den et lentes montane et fiat emplastrum
et similiter de unoquoque arsenicorum
ʒ· viij calcis non extincte xij · con-
ficiantur cum aceto et succo aloes
humidi et fiat trociscus in umbra et
administretur Est enim cauterizatiuum
prohibet ambulationem ulcerum et
corruptionem cum potentia actualis
tamen propter neruositatem membri est incon-
ueniens Recipe alius fortior
Recipe utriusque arsenici et calcantu
staphisagrie et cinerem aneti et
piper de quibus fiant trocisci Si
autem cessent a corrosione et am-
bulatione tunc emplastrentur cum allio
siluestri qui fuit ca et cum testiculo
vulpis que incarnat ipsa Si autem
fuerint fraudulenta et maligna
et denigretur tunc melius secundum
preceptum [illegible] ut abscindatur
totum nigrum et deinde curentur cum
unguento generatiuo carnis et consoli-
datiuo Et ad ragadias virge est
cura ragadiarum ani Et ex expertis
est ut summatur thimolea thucia
et alcana contrita dragaganthum et
cum vitello ouorum oleo ouorum et cera
fiat unguentum etc

Capitulum 17m de apatibus virge et
medicinis eius

Cura apatum
est quod propinqua cure apos-
tematum testium iniungitur
tamen sunt tollerantia
stiptica in principio propter naturam apparam et hu-
miditatum decursum Et ex expertis apos-
tematibus calidis eius et unguentum
Recipe corticum granatorum rosarum simul
et lenticulam ana partes equales deco-
quantur in aqua et cocti in mortario
omnes soluatur et terantur cum oleo rosarum
et administrentur · Aliud expertum et
fortius Recipe · ethimolea cum aqua
solatri vel boli armenici et allre
tengi terantur et fiat ut supra Aliud
vsque Recipe · lithargirum argenti ceru-
se litargiri menthe ana ʒ· i ʒ· ß ·

Capitulum 17m de apatibus virge
et medicinis eius

acacie balaustie fiat pulverem et
inunge cum oleo ros et cera Aliud
feodum vitis et thuris ana ʒ i ceru
se ʒ iiii tempa cum aqua vel albumine
cum aqua ros et vingr Aliud
expertum ad capud fem et est gum
sursum pugillum cum ammoniaco
ʒ i et dictum ʒ in capud testiculorum
sed hic est magis conveniens
Et ad veruca[s] virge eradicat eas
squilla cocta in oleo et gumma pini
cellius cum aceto lac ficus silvestris
lactis cum acutum cantarides locta
cum aceto aut instilendat et ponatur
desuper medicina retinens sang
uinem deinde liniatur cum aliquo pro
torum Et si fiunt ibi morum fiat
cauterizatio ad ustum et cinis lignum ficus
et misceant cum aqua et inse
ponant sup moru aut decoctio
ficus et misceant alumech aut fel
asini qui eradicat ipm et similiter
capita sardellarum combusta aut lacti
cinium qui delet ipm Et expertum et probatum
est ut pulverizetur cortex granati
acetosi et ponatur desup qui infra
diem consumet Et quos non suffi
ciunt instilendant et pulverizetur de
super attramentum et arsenicum Et
si fiunt de corrosivis illi non erit excu
sacio qui cauterizetur

Ca^m xvii de coytu nali et ptnaz signis eius

Capitulum xvii de coytu naturali et preternaturali et signis eius

Coytus notus est Est enim actus nature ad expulsionem spermatis ad quem ex se
ipsis animalia furiose mo
vent et agunt absque doctrina Et quedam duplex est naturalis et innaturalis Et utraque a
fine denominacionis sumit exordium si enim
ad generacionem qualis intendit nam sit
naturalis dicitur simpliciter sed quoque ad
evitanda nocumenta que ex seminis
non emissione proveniunt naturalis dicitur
sed quod tamen cum possit in individuo non
speci si vero ad aliud ut delectatione
vel opprobrium dei et non non solum innaturalis
sed omnino preternaturalis et simpliciter detesta
bilium merito comprobatur Et in na
turalis sed omnino preternaturalis et simpliciter detes
tandum merito comprobatur Et in
naturalis sua habet judicia ei vel eorum
sunt ex parte coeuntium subiectorum
quedam ex parte causarum quedam ex parte fi
endi temporis atque hore quemad
modum ex parte qualitatis quedam ex

parte quantitatis quedam ex parte mor
et quedam ex parte ordinis Ex parte quidem
objectorum coeuncium ut quia sit
masculi agentis et femine patientis
sanorum et boni reginimis eiusdem
speci perfectorum in etate et adolescen
tie complexione et sexu ut quia habeant
complexionem mixtam sexus distincta non
confusa vel permixta et habent ermo
frodite ex parte causarum ut fiat a
desiderio sano scilicet a multitudine sp
matis movente nam quod non excitat
ymaginacio non gulositas aspectus
non ventositas non stimulat pru
ritus alicuius fluentis humoris vel
sevina ardor non multitudo fetus so
citat non mora iniugendi Ex parte
temporis ut fiat tempore minoris
appetitus ipius qui est in mare
tempore veris et veris et in mulieri
bus estate acuitur et digestio for
tior in hieme et vere ut manifestum
dixit ypocras multiplicans sperma et
ut ex causis fiunt intervalla quod sperma
fiat generatum et invasis spermatis
aggregatum nec sit in tanto tempore
retentum ut frigiditatem corrumpatur Ex
parte hore et non in hora replecionis
fiat stomachi nec inanitionis quare
membrorum quia utrumque est valde no
civum sed prima digestione stomachi et
secunda epatis completa et tertia mediata
membrorum que est potius complementum quia
ubi sit in illis appetitus et venis
membris non coagulato perfecte sitque
sperma iam generata et hora sit propinqua
Et Galienus deviare intervalla temporum
docuit per effectum dicens dummodo
ad tantum intervallum fiat ut nec
dissolucionem sentiat sed se ipso le
vior factus sit et melius dormies
salubrius erit venereorum usus Ex
parte qualitatis ut commisceant complexionis
instrus pu[n]t non instituit ut virga
mittatur in vulva tamquam eius
complexionem et concuciendo fricent et de
lectentur donec perficiatur coytus et
emittatur semen ad generacionem ex
parte qualitatis ex parte quantitatis ut
fiat non multum nec frequenter
sed per intervalla ut dictum est tocies
et tempore tolleat et habitudo et
etas quam et regimine suffecit et usus
et intencio regulat ex parte modi
ut mas sup feminam et non econtra ita
enim non timet ex labore in emitten
do sperma et ne aliquid cadat in
virgam de spermate mulieris Ex
parte ordinis ut non subito insistant
sed precedente delectacionis actu ex

amplexibus osculis tactibus vbere
et genitalium quam diu quam agens
et patiens avida vicant et se
mutuo provocent delectatorie ad coy
tum. In quo et gaudent mulieres et spe
tatos naturalis simpliciter est dicendo
[illegible] vero [illegible] omnia vel plura

Signa naturalis coytus in se et sim
pliciter considerati sunt in urina ca
nitiis iam apparent sicut fila permixta
et reliqua status permanentis in virge
meatu et in expulsione quidem
spermatis quia in coytu maior delectatio
sequitur quam in expulsione cuiuscumque
alterius superfluitatis ex duplici causa
prima est divina ordinatio ad ge
nerationem conservandam. Secunda est spermatis
materia que est temperata suavis et bo
na non mala et acuta ut aliarum.
Sciendum quoque quod animalia preter con
ceptum non appetunt coytum propter
mulierem eo quod appetunt per naturam
et non propter voluntatem et delec
tationem ut mulier ac etiam quia non ha
bundant spermate et menstruo quod
molestat sicut mulier eo quod tunc sit
in eorum additamenta

Capitulum [illegible] de erectione et nocumento
ipsius diminutis eius et multis

Virge erectio
est propria actio eius
cum anima movet ad
coytum. Fit autem propter
plenitudinem causis
ramosi nervi ipsius paulatim et
quo pleno penitus erigitur virga
tenditur et dilatatur et firmatur et ca
mus est coytus et licet possit esse erec
absque coytu non tamen converso et est materialis
et efficiens. Et utraque est duplex immediata
et mediata. Materialis immediata est vento
sitas grossa qua impellit causa efficiens
immediata scilicet et est naturalis spiritus libi
dinis immissus a virtute concupiscibili
deferens sanguinem et est spiritus gros
sus tensus tumidus ad virgam ut eri
gatur ad coytum quod efficit absque dicti
nisi sicut cetera membra suam propriam
actionem ad quam extendam ordina
nt cum non sunt matrix et vbera
suam et stomacus et alia et plures
fit preter sompnum et in sompnis natis
tenens lacertibus quorum femora
calefiunt ut Galienus ait calefactis
enim eis et arterie calefiunt magis
et calidiora et largiora efficiuntur

quibus sic existentibus non excitatur
ventositas subtilis et ad nervum dirigitur
ut impleat ipsum et erigat. Mediata materialis est omne ex cibis et potibus
calefaciens et inflans in quo est
caliditas extranea apta in ventosi
tatem converti in quibus primum et secunda
digestio agentibus et convertentibus ne
quit tunc re[illegible] vt licet uno frigitur
et tunc usque ad digestionem tertiam ille
inflatur ut sicut circa fabe et vire
Mediata vero efficiens est eo quod mo
vetur natura et spiritum desideratum ad
coytus actum et illud est aut quantitas
spermatis aggravans sua multitudine
naturam aut acuitas equalitatis et mor
dacitas naturam molestans quare movet
ad eius expulsionem et erigit vir
gam ad coytum et tunc est coytus co
veniens aliud est ventositas cum
sanguine quo nutritur virga testes
et seminaria vasa aut mordicatio
in stantis in glandulis posita media
bus lateribus orificii vesice vel ma
subtilis venientis ad virgam de renibus
aut ymaginatio vel aspectus coytus
vel mulieris que movet concupiscibilem
excitatorem modo ut limitatur spiritum
et calorem ad virgam qui impellit spiritum
ventosum ad ipsam quo erigitur et tunc
coytus non est conveniens. Inquit enim
Albohali natura plus obedit anime quam
corporis qualitatibus in causis agentibus
et ideo enim movet sanguinem ut
minuere rubeas. Et quidem usus co
ytus confortat hoc membrum et ipsum
reddit lacertosum et grossum et ad
extendum ipsum potens et forte et
dimissio eius extenuat et debilitat
Inquit enim Plato quemcumque deficiet
libor et exercitium proprie actionis eius
virtutem et sanitatem augmentat quod
in molestabus est videre manifeste cum
quod fluat spiritum naturam non est nocumentum
sed virtus potius nec est superfluitas
sed fortitudo magis. Nocumentum vero quod
accidat in erectione virge ex quo
coytus leditur diminuitur vel aufertur
nervo quoque ex diminutione
defectu vel ablatione alicuius pre
dictarum causarum eius vel omnium predictarum
ratio si debilis sit vel auferatur vel ex
superfluitate alicuius ipsarum vel plurimum
propter naturam si superfluat ut in priapismo.

Signa causarum immediatarum
sunt hec nam si nocumentum in erec
tione sit ex defectu materie scilicet ventositatis
in membris inferioribus cognoscitur
ex complexione genitalium quod frigida sit
minus vel minus sicca et calida sit et re[illegible]

simulis et exultantie et ars et exercitium et longa equitatio calefaciens et ars balleum infrigidans illa. Si vero ex defectu eius in superioribus ex fortitudine digestionis provenit, quia robusta dispositio superiorum ascendit et dat inflatio iuvatur. Si vero sit ex debilitate sanguinis et spiritum generati ex debilitate corporis et ariditate stretur. Si vero causa in effectu spiritus desideratiuo non movente et in via non impellente aut erit ex causa impedimentis superioribus aut vir aut virga et genitalibus aut in lateribus medijs. Et causa in principijs aut erit in corde et plurimum est quia sit sicco et gelido non vel aliqua egritudine passum sicut cuius signa superius habuisti quare abscinditur desiderium et desiderationis spiritus quare abscinditur etiam via spermatis vel quia desiderium et desiderationis spiritus non procedit aut erit in epate quia sint frigide et sicce complexionis et pauca sanguinis et spiritus quare abscindit etiam via spermatis vel quia passum aliqua egritudinem sunt aut erit in cerebro quia sit naturaliter districta frigidum et humidum vel quia fuerit aliqua passum egritudinem abscindentem virtutem sensibilem et stuporem et litargiam aut compressionem propter casum et percussionem unde commotio figurativa ut delectus spermatis non sentit et horum omnium dicta sunt. Aut quia in medicina fuit occasio ut cum verecundus fuit vel ratio et intellectus retraxit spiritum desiderativi causa confusionis castitatis vel motum pene propter peccare. Aut quia mediatus est feditatem et in mulierie aliqua mulieris seu turpitudinem quare non retinet spiritum non impellit. Et causa in via est oppilatio aut incisio que sunt post aures et venarum que sunt abscisse vel etiam oppilate. Aut matricijs aut oppilationibus cordis in sincopi. Aut renibus ut in oppilationibus epatis. Et causa in virga est mollificatio et humiditas cuius signum est quia positum magna frigidi non continetur. Aut erit in testibus et vasis spermatis et difficilis descensus spermatis et eius defectus vel egritudinem fuerint ut passi quorum signa sunt premissa. Et causa in renibus erit aut propinquitatem ut accidit cum emorroydes incisa fuerint aut lumbis cum dolorosum et vesica que sunt manifesta nocent illa in renibus et lumbis et ani et lateris virge aut remotas ut lumbis renibus pedes vel egrotaverint aut totum simul corpus cuius signa habita

sunt in premissis. Et signa causarum mediatarum et occultarum sunt hec. Nam si sit ex paucitate spermatis vel eius obtusione qualitatis et in mordacitate ipsius habentur inducere motum in spermate commovendo naturam ad eius expulsionem signa erunt contraria illis que dicta sunt in gonorrea cum ipsa existit in spermate. Et exilis est quia egreditur apud coytum res pauca et illud est plurimum propter complexionem frigidam et siccam. Et contingit quod sperma sit plurimum sed sit quietum congelatum et post coytum descendit et motum dissolutionis et fluxus. Et signa defectus glandulas ventositatis in sanguine mittentem virgam sunt quia non sentit ibi tensio nec titillatio. Et signa defectus materie mordicantis circa glandulas existit sunt quia ibi nec punctio nec mordicatio nec pruritus sentitur mediatamentis quia nec meditatio nec est cibi et potus superio inflativi.

De multitudine coytus

De multitudine coytus

Multitudo vero desiderij quedam est naturalis quedam contra naturam. Naturalis est ex habundancia productiva naturalis tamen contra naturam aut ex habundancia vel superfluitate spermatum et dicitur papismus. Et papismus secundum Galenum ipsa passio virge est sicut gonorrea vasorum spermatis et extensionis ipsius erectio et in longitudine et rotunditatem magnitudo nulla existente coytus concupiscentia quod enim sumptum est a quodam egro qui prius nuncupabatur pictus at erat in muro ad eundem modum que habebat cum vero. Cuius causa est duplex dilatatio et apertio oris venarum et arteriarum vel ventosa subita valde grossa in nervo vereti generata vel desuper insufflata vel utrumque ut supra in causa erectionis dictum est modum que premissis coadunat vel plurimum fuit ex prima facilius enim est ut sic aperiatur os venarum et arteriarum quam ventositas generetur in nervo. Causa enim ventositatis malis et efficiens dicta sunt hic et supra de stomaci inflatione dilatationis venarum et arteriarum causa est equatio et coytus multus et usus rerum ex cibis et potibus multiplicantium et acuentium sperma et ventositatem et sunt cicera eruca et vinum novum et structura arteriarum et sanguinis superflui quare calefiunt

precalle et aperiunt ora venarum et
arteriarum et fortasse ambe cause ibi
concurrunt et seminant ut supra in
causis erectionis est dictum. Signa vero
vindemiam excitantibus spermatis et simi-
libus mediciis poterit habere nam cum e
ventositas sunt titillacio et vertigationis
in virga precepto et cito venit et cito
recedit cepit quia aperientis medicinis
ventositate resolventibus et super-
virgam et inter eam et anum et super
femora et dissoluta ventositate dis-
solvitur priapismus. Sed in eo cum sa
est orificiorum arteriarum et venarum di-
latacio titillacio et vertigacio non sen-
titur et non cito venit nec recedit
sed gravedo si diu a coitu consueto
se paciens abstinuit unde sperma sit
multiplicatum maxime magis si cibos
multi spermatis generationis sumpserat
et precessit equitacio longa calefa-
ciens inferiora et primum aperiens
ora venarum et apprexuita frigida in-
venitur et prohibitiva generationis spermatis
calidi vero leditur. Cura nocumenti
erectionis et coitus si diminuat vel
auferat cum generationem impedivit
vel prohibeat a nostra intentione
est diligenter perquirere et sollicite per-
tractare. Est autem quinque res. prima superiora
membra a quibus virtutes procedunt
et spiritus rectificant et confortant. secunda
via vistitus preparat. tertia genitalia mem-
bra ut virga testes vasa spermatica
et alia vicinaria subalternat et ad
coitus actum fortificando disponit.
quarta prohibet sanguinem et spiritum grossum
et ventositatem et sperma sine quo omnis
virtus ociosa est indigens materia propria
sicut Galienus ait. Quinta causa exterio-
res et interiores ad coitum monet.
Primam rem complent administracio me-
dicinarum quas ad curam principalium pre-
dictorum diximus. Et ex convenientibus
eis in hac causa sunt nam siquidem
vulneris in eis est tam frigida que est
plurimum propter cor ministrabis triacam vete-
rem et metridatum propter cerebrum vero
dyambra et dyamuscum propter epar at
dyacurcuma omorusum et sagenum
et metridatum etiam propter omnia est ei
fortius medicamen in omni defectu corpo-
ris a frigore in quolibet membro ut
ait Albohaly. Cum vero propter ... propter nul-
litatem digestionis stomachi curam convenientem
ministrabis et ea que digestionem
reddunt perfectam quorum cognitionem ha-
buisti supra. stomachus enim inter prin-
cipalia operacione sua digne meruit
computari. Et siquidem fortis calor

et digestionis fuit et similiter epar qui
ventositatem prohibent generari infrigi-
dabis et equabis cum cibis frigidis
inflantibus sicut sunt pira citonia mora
lac fabe et similes et cum medicinis
supra dictis vel si fuit fortis frigoris ep-
ar generare prohibet calefacies cum cibis
calidis inflantibus ut sunt cicera frixa
cum sale in quo sit aliquid aliud et
plurimum cinamomi et potibus vini rubei
spissi et turbidi et cum fricacionibus bal-
neis unctionibus et emplastris calidis
supra in cura eorum dictis. Tertiam rem com-
plent ea que in cura oppilationis ner-
vorum ut paralisi arteriarum cordis ut in sin-
copi et venarum ut in oppilationibus
epatis dicta fuerunt. Quartam rem complet
ut siquidem causa in virga fuit ut
mollificatio ea que dicta sunt in cura
paralisis et cura virge dicta fuerunt.
Si vero in testibus et vasis spermatis
ca sit curam propriam supra dictam ministrab-
is earum dyscrasie vel alterius egritudine eo-
rundem. Sed siquidem eorum complexio calida
fuit talis que inflationem in eis
resolvat ut talia superflua vel congelet
ut frigidas in eis qualitates corrumpat calidi-
tatem cum diureticis frigidis et fomenta-
cionibus epithimatis et unguentis frigidis
et cibis et potibus frigidis et eorum
frigiditatem cum diureticis talis cibis
et potibus et aliis medicinis calidis ex-
terius applicatis notis supra in cura renum
et vesice et cura testium et cum hiis que
infra dicentur. Si autem in vicinantibus
membris sit causa ut in partibus ani emor-
roydarum et vesica curam vindemiamque
propriam administrabis. Si vero in renibus
que fuerint frigidi curabis et calefacias
eas. Calefactio igitur renum et dorsi iu-
vativa est in erectione et coitu etiam
si ca fuit in toto corpore quod sit debile siccum
et gelidum talis et humidis confortetur
medicinis electis balneis et unctionibus
et emplastris et regimine humectativo et
cibis et potibus resumptivis hunc actum
appropriatis que dicentur. Quartam rem complent
que sanguinem spiritum grossum sperma et ven-
tositatem multiplicant sic materiam erec-
tionis et coitu prebent nam spiritum grossum
sperma et ventositatem multiplicant
sic materiam erectionis et coitu prebent
naturam et virtutem ac spiritum confortant
et incitant ad ipsum sic adiuvant
ipsum generaliter. quedam sunt ut cibi et potus et medicine
quedam ut cibi et medicine appetitum ipsum
quorum quedam sunt ut cibi potus ut medicine quedam
ut cibi et medicine quedam appetitum ipsum similiter
et ex illis est in reliquiis quietus regni
vel cibi qui sunt calidum et humidum

generantes sanguinem ut sunt calidi et
humidi humiditatem cui superflua aptum
quarti inventus grossum aptus cito
consumi et finis qualis ex panibus
panis siligineus cum granis sisami et ex
carnibus volatilibus carnes gallinarum
iuvenum et ex quadrupedibus carnes
ovium vitulorum et porcellorum mictorum
vi... et medulle ... iuvenum
Et aquaticis carnes piscium parvorum et cancri
fluviales et pisces fluviales excitati
sunt autem assi non frixi frixura enim
minuit incitationem secundum abhoali Et
ea que ab illis procedunt ut est lac
precipue bovinum camelarum ovium et butirum
et ova gallinarum anserum columbarum
et anatum et piscium Et ex herbis caules
bantie porago et buglossa menta
et ambogoga et cardomi Et ex hiis
granis ut est frumentum coctum risum
cum lacte amigdalarum vel amb... cicera fa
be faseoli rubeum vel pisum et fenugrecum
et ex fructibus uve recentes dulces
pira citonia Et ex nucleis fructuum
sicut sunt amigdale pinee fistici avel
lane nuces et indici nuces indice
nuces recentes Et ex stipticibus sparga
...pacia vite albe Et ex radicibus quoque
...tarulia per se pre albo porri et allea
parum cocta rubea radices pungarum re
centes Et potus sit vinum rubeum spissum
vel turbidum dulce novum vel temporis
medii et adveniente aqua sit frigida non
solum causa sit nobilior et maxime frigida
valde Et si quidem sit ibi frigus manifes
tum confortabis caliditatem eorum cum
zinzibere cinamomo macis et pipere complexionali
ditatis super habundat cum frigidis que
sunt lac acetosum melones citrulli
cucurbite cucumeres fructus et olera
humida et spinachia ... lactuca
et portulaca et similia albumine ovorum
ut mediate vero quedam composite ut
infra dicentur. Ex simplicibus quedam
sunt calide quedam frigide quedam
temperate et ex eis quedam sunt ex re
nascentibus et plantis quedam ex ani
malibus quedam ex mineralibus Et ex plantis
que calide sunt quedam sunt semina
ut est semen napi urtice et semen ar
tetice lupini ... et mastrum
ortulanum quod est menta et semen sparagi
et semine raffani lingua avis et semen apii
et petro et cardamomi piper longum et
macis piper Et quedam sunt ex fructibus
ut grana viridia granabeen et olen
eius Quedam sunt ex radicibus ut
radix alub. leeh zedoaria costus dulcis
et testiculus vulpis qui fortis est in
erectione et radix cardi. sepe assatum

et quille parum sectum et zinziberis precipue
ambo condita galange et piretrum
et azarum Et hermo dactili et napi
de barbaria ipsi enim commovent sunt
caliditas omnium in toto corpore Queda
sunt ex genere eorum procedentia lapis
ut sunt dragagantum et aza quoniam
facit valde virgam et ad coitum
incitat et precipue fiat cum ea ancro...
vinum vel bibitur cum vino sua enim
caliditas est superans caliditatem eu
forbii et quoniam cum humiditate mixta
quod inflatione plus ... inveniunt inflationem
prestat que ad genitalia membra sua
potentia perducens facit erectionem
et ad coitum incitat. Que vero sunt
frigide sunt semen portulace et lac
tuce et semen melonum et semen ...
. Que vero sunt temperate sunt ut
fenugrecum sisamum et dactili Que
vero sunt temperate sunt ut fenu
grecum sisamum et dactili Que vero
ex animalibus sunt sicut vinum mul
torum pedum stellio lacertus et
stincus et precipue cauda eius et summe
renis et ren renis et sal renis
hoc modo factus sumatur lacertus
in diebus estatis et decolletur et mun
dentur viscera eius et impleantur
sale et suspendatur in umbra.
deinde donec exiccetur cum quo ferrum
illud tunc accipe et pone corpus eius
de quo sal sufficiat sibi modicum minus
quam stinci de mineralibus vero sunt que
confortant principalia membra et
quedam cor ut iacinctus quedam
cerebrum ut lapis qui invenitur in
capite animalis ut superius piscis vel galli
Quedam epar vel lapis et que ...
cursu ...ectatis Et ex eis est ut sumatur
vere ... tauri et exiccetur et pulveri
zetur et ponatur modicum super ova sor
bilia et sorbiantur Et item res mira
bilis sumatur coagulum cameli exic
catum et sumatur apud necessitatem
quantitas ciceris in medullis ... aque
et bibatur ante x vel xii horas quam sit ledere
cibatur cum aqua frigida et aqua
mellis bibita cum oleis et pento
ceoto Composite sunt que ex hiis
componuntur que ut tibi sunt et hiis que
medicine ... quando indigeriter te incitat
Et ex eis est que conveniunt in festate
et est ut sumatur vitella ovorum et pul
verizetur desuper ... asa et sallsemi
et sumatur post balneum sunt enim fortiores
et fiat frictio cum oleo sambucino et
lilio Et item integra xv ut sumatur
... post cotum de succo cepe et fiat sorbitio
que sumatur cum aliquo de sibilibus

et lenibus predictis - Aliud sit radix baucie
cepe et napi et minutatim coquantur
cum fabis fasiol[is] cum ciceribus cum melle
et carne omnia et desuper aliquid de se-
minibus calidis pulverizetur vel parum altile
gruis et zz. Et quod convenit calefactis
est ut sumatur lactis lib. j et ponatur
super ipsum cinnamomi ʒ xl. decoquatur
donec inspissentur et bibatur omni die
ex eo quantitas ciati cum vino. Et potus cale-
factorum sit hic loco vini infrascriptorum
sit potus vini predicti vel passularum dul-
cium vere et fiat potus alius sumantur
eruca napi decoquantur in aqua ve-
hementer et coletur aqua eorum et po-
natur in unaquaque parte 6a pars
ficuum et medietas 6te partis passularum
rubearum bone dulcedinis viij. mensure
mediocre et fiat inde vinum de pass.
Aliud fiat ex recipe suci vue et ponatur
in omni parte x. minor eius etiam
mina de hac medicina Recipe panice spa-
ci lingue avis granorum alkakengi et
nepotarum barbarorum et utriusque lben omnium
ana partes equales terantur et ponantur
cum sucis in vaso et moveantur omni
hora - Usus autem talium sit conveniens
quia medicinis qualitate et quantitate
et tempore suo et ordine et est ut de-
clinet plus ad cibos ex eis cum provenit
ex uberatio eius et confortatio virtutis
- deinde ad medicinas membris virtute
vivificativa est absque passione eius Caveat
ne sit ex eis aquibus proveniat ad
inflacionem et febrem et excitacionem
quam interponat et contempnet nam
deinde redeat ad ea que sunt cibus
et medicinis ventositatem resolvunt
et preter cibos et medicinas plurimum vinum
odoriferum bibant deinde vitent ac omnes
ex cibis et medicinis que ventositatem
resolvunt vel generare vetant sua calidi-
tate vel frigiditate vel ex specia que dicta sunt. B.
in tertia cura gonorree. In aliis rebus
non naturalibus innatis abstineat a nocivis
et est ut degat in aere temperato non
calido resolutio nec frigido congela-
te et exercitetur delectabiliter qualitervis
sufficiat ad superfluitatum primarum expul-
sionem ut vix excitetur. deinde quiescat
et dormiat ad perfectionem digestionis
non vigilet multum corrumpit enim
vigilie multe complexionem cerebri et
corporis aliquo siccitatis modo ut dicit
albohali Et vitet evacuationem et fluxum
et sudorem et repletionem nausea-
tivam et ebrietatem letetur et gaudeat
omni curialitate obmissa vitet iram
dolorem timorem sollicitudine et co-
gitacionem malis. Curatio completur

narrationes fabularum cantus ad amo-
rem sunt et corporis aspectus et ymma-
ginatio eius et pulsatio mulierum
cum dimissione corporis donec confor-
tetur deinde procedat ad coitum cum pla-
cita amena et docta in talibus Ca-
veat turpem et inplacitam antiquam
et eam que modum preterit ad etatem
et virginem menstruosam et fetidam
et que cum alio coivit omnia enim talia
debilitant virtutem membrorum coitus
sed gradatim proveniat ad ipsum sed prius
calefacti et inuncti cum hiis que
infra dicentur coeant et non multum
multitudo namque coitus quamque absti-
dit ipsum medicine composite ex me-
dicine iuvantibus coitum quedam
sunt interius appellande quedam ex-
terius appellandis quedam sunt lini-
menta quedam collisia quedam clis-
teria Et ex linimentis que coitum
adiuvant sunt quedam simplicia et
quedam composita Simplicia vero
prima et potissima sunt que fiunt ex
oleo de nuce indica oleo de granis coti
oleo sambucino et quamque miscetur
parum piretri et asa cum oleo sambu-
cino et adipe de storace et adeps leo-
nis quia est vehementis virtutis
in hoc si liniatur ex eis virga
pecten pitonion femora nuche
et renes cum fricatione faciente
subintrare Et ex compositis est unguentum
rufi forte valde quod fit in mixtione sul-
furis non extincti granorum cartami
ana ʒ ij. piretri ʒ ij. piperis nigri gra-
na 30. cardamomi grana xx. tera-
tam ʒ ij. cepe obtinet si teratur
unaquaque per se est melius deinde
misceantur cum ceroto et terantur
donec fiat inspissitudine mellis
et inungantur cum melle albatim
et asa in virgam erectionem facit et
stimulat Et si timeatur ex ea caliditas
vehemens misceatur cum ea oleum ros.
Et ex suppositoriis sunt facta ex
granis coti et adipe anatis et de pire-
tro cum nuce indica Item fiat un-
guentum quo unguantur partes predicte
Recipe cere albe ʒ ij. cantaridarum semina ʒ j.
~~cantaridarum~~ : ʒ j. satirion ʒ j. se. sinap-
se. cepe et apii ana ʒ ij. musci ambre
ana ʒ j. conficere cum oleo de stinco
vel adipe. Ex clisteribus vero est
clistere Recipe capitum arietum cum testi-
culis eius lb. iiij. sticados ʒ j. carnis
anatis lib. j. cicerum lib. ß. decoquatur
in aqua usque ad dissolutionem deinde su-
matur ex adipe ipsius et aqua lib.
j. et ponatur super illam olei nucis.

vnguentum

vel de gramine viridibus vel adipe similiter et clisterizentur et hoc ad infrigidatos. Ad calefactos vero linimenta fiant ex oleo de papavere oleo de granis portulace et succo eius et lactuce. Quod interius ministrandis quedam sunt infusa ut que fiant ex mixtione capitum pullorum columborum et vitellis ovorum. Linimenta ex silamo cum butiro vaccino cum testiculis arietum. Quedam iob quod fit similiter sepe albe. Mellis dispuriati ana. ☧. j. musti ambre ana. ʒ. ß. muscellum ʒ. ij. decoquuntur usque ad spissitudinem et quolibet sero utatur duo cocleare et superbibat calidum vinum. Et sunt qui addunt se. erucis agrestis cendarum seminis satirionis ana. ʒ. Electuarium piperis long. ʒ. j. fisticorum mundatorum ʒ. j. ℥. galange been albi et rubei ana. ʒ. ij. dactilorum pinearum purgatarum ana ʒ. j. Quedam electuaria ut dyasatirion et confectio testiculorum vel vulpis quia tanti dotavo in eo dixi

De multitudine coitus

Multitudo desiderij

coitus non est. Et signum facie eius et excessus carn ex opposito suo menda sunt signis causarum diminutionis ipsius que supius sunt narrata. **Cura** multitudo desiderij quando est cum fortitudine corporis ut sanguineitate sanitate complexionis et adolescencia etatis et potencia super coitum absque successione debilitatis tunc non est necessarium ut occupacio sit in cura eius et fractione eius. Fractio namque ipsius corrumpit complexionem et destruit virtutem propter vehementem sui nocumentum. Et scias quod quando spermatis confortat corpus et cor et puritas generacionis eius corrumpit calorem et debilitat memoria et intellectum. Quod si advenit ei ex illo infractio debilitas et raritas corporis et facilitas sudoris utatur exercicio proportionato et balneum in aqua frigida si possibile est confert ei. Et non oportet frangatur desiderio aliquid nisi de illo quod est propter superfluitatis replecionis ex caliditate et humiditate corporis. Cum in ea cum cura eius de in illo autem cuius causa est acuitas spermatis vel alterius humidi vel alia causa stimulans sicut dictum est. Sed in cura gomorree predatur

De priapismo

Priapismus

Priapismus est accidens extensionis virge permanens eger ad tetaniam et quasi ad apostema vasorum propter tractionem inde extensionis dolore atque calore et moritur. Galienus vero curam docuit talem passionem cui quasi primum est evacuatio 2um est infrigidatio 3um est calefactio 4um regimen et dieta 4um est correctio accidentium vel preservatio ab eis. Primum respicit correctionem accidentium vel preservationem ab eis quibus propter periculum instandum est primus et cum hoc causam materialem inflacionis seu generandis ventositatis abscindit. Completur autem cum flebotomia virtute et etate consencientibus scilicet iuventute meliana maxime conveniet evacuacionem cum materia quasi posset trahi et infrigidando caliditatem trahentem. Clistario prohibet et apparentem impregnationem cum vomitu absque solucione ventris ne fiat cursus materie ad inferiora et inflet magis quare correndum trahit superiora vero excitantur. 2um respicit dilacionem venarum causam eius et etiam ventositatis efficientem subalterat et rectificat. Complet autem cum frigidis proportionatis calorem interius et exterius appreciatis. Interiorum lactuca coriandro cum infrigidatione cum infusa et sibilibus frigidis et sitis humidibus virtutem consumendi spermatis maxime preter frigiditatem sua enim ventositatem fortissime finabit ventositatem et cum frigide aque potu. Exterius cum frigide aque balneo appriato genitalibus vel toti corpori et renibus et cum emplastris et cerotis frigidis et lamina plumbi super pectinem ligata et super renes et sino nocitat et strate frigidis et foliis rosarum salicum mirtorum et similium. 3um respicit ventositatem generatam et inflationem et resolvendam. Completur autem cum unctionibus ex calidis temperatis ut est oleum camomille emplastrum agno casto. 4um est regimen et dieta est ut abstineat ab inflativis et utatur extenuantibus ut ruta et agno casto mistorum inflativis dictis

Capitulum de nocumentis et iuvamentis provenientibus ex coitu

Coitus siquidem

viciis est iuvamentum cum prestat moderamine et spei iudicione quidam

de multitudine coitus

de priapismo

Capitulum de nocumentis et iuvamentis

nam virtutem corporis validam reddit
corpus et totum reddit corpus membra
alleviat et confortat evacuationis
aut spermatis calorem naturalem suffocantem
suam multitudinem calor ipse alleviatur
erigitur et confortatur cuius confortatione
cetere virtutes corporis valide sunt naturales
vitales et animales ad suas peragendas
actiones quarum ipse naturalis calor tamen sit
causa omnis actionis naturalis tamquam sol
naturalis et animalis extra sicut ypocras dixit al
ab uno constat appetitum facit quieten
tem digestioni ciuilibus membris assimilationem
superfluitates expellit humiditates dila
tat et extendit sic corpora ad augmen
tum perducit et complet Item fumosi
tatibus venenosis ex retentione spermatis
aggravat ~~ex retentione~~ propter cuius evacuationem
cessantibus cor angustia liberatur spiritus
et dilatatur et gaudet sicque membra vi
vificat et vigorat cerebrum quia ab
impressionibus fumosis eripitur caput a
gravedine et dolore oculorum et omnes
sensus perfectionis redduntur et calefacit
dolores quoque renum et emunctorum qui a
repletione sunt sanat maxime apostemata
inguinibus inguinum et testiculorum ab
scindit Semper vero iuvamentum prestat
in eius consuetudine hec enim sunt iuva
menta coitus naturalis temperati In naturalis
vero iuvamentum non prestat spermatis nec in
diminuto nec quo ad animam nec quo ad
corpus [illegible] ut dictum est Intemperatus
autem cum sit duplex diminutus seu dimis
sus penitus et superfluus Ex dimis
sione ipsius nocumenta proveniunt
contraria iuvamentis sin ipsius tem
perati exitus retentum eius longo tempore
sperma et aggravatum nimis venenositatem ac
quirit ex quo fumus resolvitur fumus et ve
nenosus qui petens cor restringit naturale
calorem et spiritum occultando suffocat et ex
tinguit sic corpus totum infrigidit et
omnes naturales actiones debilitat et potentias
caput de sin nimia cerebrum perturbat et
spiritus obscuros et tenebrosos interiores et
exteriores reddit spasmum inducit et an
helitum aufert preterea mulieribus accidit
insuffocationem matricis licet rarius
quam illis ut insuffocatione matricis
dicitur Ex superfluitate autem ipsius nocu
menta eveniunt generalia et specialia Genera
lia sunt que Galienus ponit cum dicit quod
vero ex venere fit frigidius carnis et siccus
corporis Specialia sunt que ex illis se
quuntur vel causa istorum sunt que talia
existunt In superfluo enim coitu de
siccatur seu humiditatem naturalem membrorum
et principalium magis ac spirituum multum
et educitur propter delectationem sic calor

calor naturalis diminuitur valde quare resolvitur
et corpus infrigidatur et debilitantur
virtutes et potentie membrorum corporis non
reguntur sic corporis consequitur ariditas
tas et propterea plus homo coit plus delec
tatur et tamen magis debilitatur Nocumenta
quoque specialia sunt que ex illis sequuntur Et
ex eis sunt que caloris vel diminutionem
vel resolutionem sequuntur et infrigidationem
ut est opere vel rigor vel horripilatio et
propter incorporibus in quibus malos humores
existunt Et quandoque sequuntur febres acute
et superat in aliis ipsis ingredo vel acuitas
caloris Et ex eis sunt que accidunt
ex debilitate virtutum et que ex debi
litate virtutis epatis et stomachi ut est
carens appetitus debilitas stomachi et
rugitus et digestionis debilitas et ex te
nuatio membrorum et casus capillorum
et fetet eorum anhelitus et stringit nares
et accidit dolor coitus et pollutio eius
multiplicatur et propterea in pueritate et inve
calidis et humidis Et ex eis sunt que acci
dunt que ex debilitate virtutis vitalis
et cordis ut est pulsus cordis malicia
anhelitus et [illegible] et [illegible] et propter
in illis que habent complexionem maliciam
Et ex eis sunt que accidunt ex debi
litate virtutis animalis et cerebri et
[illegible] ut est visus obscuritas
et debilitas auditus et timpanum
et aliorum sensuum obtusio et stupor
adeo ut sentiat formicarum incessum
a capite usque ad finem dorsi dolorem
quoque renum et vesice et lenitudo spermatis
arefactum que cum [illegible] a membris
renis et stringit coitum [illegible] et accidit quoque
debilitas in motu et nervis motivis
adeo ut servationis sui corporis ex
coopertus debilis illud tollerare nequit
Invenit enim theophilus corpus compositum ex
deferente et lato deferens est virtus de
latum est corpus virgilie et egressio ca
loris sicut in strangulatis Et ex eis sunt
que accidunt ex corporis raritate ut
subito superfluis resolutiones virtutum omnium
coadunate Et de hominibus sunt in quibus
est superfluus ~~resolutivus~~ coitus magis
nocivus et in quibus minus et in quibus
mediocriter secundum diversitatem eorum sup
ponitur tollerandi magis et minus medio
criter Magis ut homines calidi et humidi com
plexione etate et humida et parte delicatione
in quo genere Mediocriter vero medio modo
se habentes et eis accidunt nocumenta
sunt magis periculosa Et similiter dimissio
coitus non tamen tam quod tamen superfluitas nocet
In hiis enim in quibus nocet iuvamentum
secundum quod educitur non est sic hiis in quibus
superflui et absolute nocivum illis

cum nocumentum magis prestat quod est plus corporis quam minus. Nocumenta enim plura veniunt tempore excessus superfluitatis accidunt et corrigibilia minus nocumenta. Enim generata superfluitatis plura sunt et difficilius corrigibilia nocumentis obmissionis. Hec enim mannitio corrigantur vel exercitio et abstinentia sola. Illa vero rehumectatione que difficilior est. Inquit enim Galienus replere difficilius est quam evacuare. Et sic mulieribus accidit ex dimissione accidens, scilicet mentis superfortatio que est periculosior et difficilius corrigibilis. Illud est tamen ex repletione etiam atque carenis et mulieribus tamen et non virginibus in quibus est gravius nocumentum superfluitatis sanguinis vel in quolibet (?) actu coniunctionis (?) et ad illud conveniunt et forte vero intrusio et si delectentur magis. Secundum Galienum non est illud propter coitus solum sed propter recipere grossi seminis eius. Et est breviter dimissio mulieribus consuetis plerumque nocibilior et superfluitate coitus, superfluitas vero nocibilior masculis sive maribus et mansuetis propter causam iam dictam. Inquit enim secundum Galienum idem fuit plus quam minus. Inquit enim ypo iustitiis pluribus venientibus et non venientibus animi accidunt egritudines. Cum igitur corpora a superfluitate leduntur digniora sunt ut coitu moderet non tamen totaliter dimittant omnibus enim complexionibus vel distantibus conveniunt moderate ut dicit Galienus. Et sciendum est quod retentio spermatis in coitu est mala quando quantitas producit ad con… duorum annorum vivus ut dicit Abohaly. Nocumenta vero superfluitatis et dimissionis dicta sunt. Modus oportet deinceps curas subiungere et regimina unicuique propria que sequuntur.

Capitulum de regimine eius quem ledit dimissio coitus

Regimen vero quem coitus ledit tres res respiciunt (?). Prima mater ad coitum una abscondit, secunda membrorum genitalium subalterat distasium (?), tertia membrorum lesa reficit et confortando a lesione et nocumento ulteriori preservat. Primam rem complent evacuationes cum flobotomia, sudore et exercitio superfluo et dieta, cum vomitu, immorationes ciborum et potuum multiplicantium sanguinem et sperma et ventositatem et usus ciborum, potuum et medicinarum huiusmodi immorare sperma et reddere castum que sunt dicta superius in capitulo de amore. Secundam rem complent fomenta, unctiones et emplastra infrigidantia circa genitalibus applicata que dicta sunt in priapismo et dimissio (?) cum ad alia curiosa. Tertiam rem complent ea que confortant cor et cerebrum immundificant et totum corpus et in mulieribus matricem et que confortant et confortando fumos a complexione vel proprietate ab eis repellunt, qualia sunt simphitum et coriandrum, aqua rosarum, decoctio cum vino sandali, spodium et alia composita que dicta sunt in capitulis propriis. Omnes tamen non subito sed paulatim ministrentur et provocetur gradatim ad dimissionem coitus cum suis pollucionibus opportune.

Capitulum 10 de regimine eius quem ledit superfluus coitus

Eorum vero quos superfluus coitus ledit regimen est duplex: generale et speciale. Generale est duplex, unum coitum lesionis eorum abscondit et diminuit. Speciale nocumentis specialibus correndet (?). Primum in cura priapismi est dictum. Secundum innuit Galienus cum dicit enim ex venereis eventibus frigidus et imbecillius et siccus redditur corpus oportet que inspissant calefaciant et roborent virtutem afferre. Hec vero cum regimine complentur humectativo predicto in cura dimissionis ipsius. Secundum unicuique nocumentorum specialium nocumenta dispensat que quia sunt plura et diversa quibus in propriis capitulis est premissum obmittamus et prudenti tuo iudicio eligantur.

Capitulum de hiis que delectationem faciunt in coitu

Inquit princeps Abohaly non est turpe medico si loquatur de magnificatione virge et coangustatione vulve et delectatione prestandi coeuntibus ipsis quoniam sunt ex causis quibus provocatur ad generationem et spei salutem necnon coniugum amorem inseparabiliter perdurare prout divina sapientia ordinavit. Cum enim virga parva existit illo mulier non delectatur. Et cum vulva largior necnon vi-

quae sperma non emittitur cum puritate
quae corrumpantur corpora et resolvuntur
spermata debilitantur et sic generatio non
procedit nec species conservatur et cum non
inveniant diu dividuntur unusquisque
quaerens sibi comparem cui adhaereat
ut delectetur. Expedit ergo regimen
per curationem magnificationem ipsius
vulvae coangustationem et alia per
tantia quoquo. Et ex magnificantibus
virgam augmentando et excita-
tionem et cibus multiplicans sangui-
nem et etiam potus. In augmentatione
iam est regimen impugnatum quod
infra deo dante dicemus de decoratione.
Et ex compositis est fricatio cum sanguisugis
et lumbricis terrestribus exsiccatis et
halzabelet et siccantur sanguisugae
et ponantur in vase vitreo e aqua
eorum et dimittantur ob [illegible]
[illegible] et ultimo donec exsiccentur.
deinde terantur et liniatur cum eis.
Et ex coangustantibus sunt quaedam
quae faciunt illud constringendo et
partes vulvae et colli matricis coad-
unando ut styptica et pontica per
modum curationis fluxus suffumigia et
collyria circa vulnera quae sunt non
superius in cura fluxus. Et ex illis sunt
gallae in matura mixta balaustia
mespule et similia contrita et de-
cocta cum vino pontico cum rose
et gallia ad reblendum. Et ex illis
sunt cortices pini partes iiii. alumis
partes iii. cipi partis i. decoquantur
in vino pontico et odorifero et ma-
defiat in ipso pannus lini et suppo-
natur vulvae post virum et est medicamentum
faciens acquirere virginitatem. Et quaedam
faciunt illud agglutinando et sunt nominata
in cura fluxus sanguinis narium
vomitus sanguinis et ulcerum renum
et vesicae. Quaedam illud faciunt tra-
hendo humores ad labia et partes
vulvae et replendo quare tument
labia et via media coartatur ut sunt
medicinae rubificantes et calefa-
cientes. Et ex eis compositum est cor-
dumen et si bulliat cum gallia
vino albo mixto et epithimetur.
Et ex praestantibus delectationem utrisque
est retentio in ore cum melle cu-
bebarum cubebarum et ase et zz.
et piper cum mello cum praestat salina
quae utrique delectationem, ex qua etiam
si nauseat caput virgae non est mala
cum prima delectatio coitus inflammatione
existat secunda emissione spermatis quia
mulier emittit sperma et recipit ma-
iorem delectationem recipit cum emittit

uno emittente tamen ut Galienus
dixit. In sensu vero genitalium mem-
brorum fortis est virtus scilicet quae
in viris est expulsiva in feminis in
testiculis et vasis spermaticis. In
vulva enim forte est virtus appe-
titiva quae nimia fortitudine habet virtutis
inveniendo suscipiendo sperma
cum nimio desiderio et delectatione

Incipit summa secunda secundae particulae sectionis
primae continens capitula generalia xviii.

Incipit secunda secundae particulae sectionis primae continens capitula generalia xviii

Attulimus hucusque
sermonem in membris
generationis in
maribus ut scitur
natura iuvamentis
et actionibus naturalibus eorum et dis-
positionibus praeter naturam eisdem contingentibus
possibilibus medicinas adducimus salubres.
Deinceps afferamus sermonem in istis
generationis in mulieribus sive membris. Ex
generatione enim utrorumque sanus me-
stenus habet generatio fieri et ex eis
mutatis a sanitate quodlibet impe-
dimentum. Sunt autem duo genera organorum
generationis in mulieribus naturaliter
procreata matrix quae facit ad esse
et ubera quae ad permanentiam generati
post ortum. Est autem matrix membrum
significatum receptionis eius et
conservationis gratia ex substantia nervosa
ut quia non ex nervis a cerebro pro-
deuntibus fit contexta. Sed porus eius
substantia scilicet est nervus quia alba vis-
cosa et extensa panniculosa licet
nervi aliqui adveniant ei quibus
sentiat et est composita ex duobus
panniculis seu tunicis ad melius con-
tinendum quorum interior est asper ad
modum linguae bovis ad melius
continendum. Et venosa huius plexus
venas quietas et pulsatiles ramificatas
ex venis portae quibus eis
continuatur cum epate mamillis et
corde quare orificia figuntur in ipsis
et vocantur foramina multis seu coty-
ledones quibus continuantur panniculi
embrionis ut ex sanguine cur-
rente ex eis embrio nutriatur et co-
rpus e [illegible] caliditate ipsius.
Et earum exterior propinquior est ut sit
nervosa et non sunt tales nisi

ut dilatentur apud conceptum et magnitudinem embrionis et apud partum constringantur ad expulsionem ipsius. Et quantitas eius sequitur quantitatem corporis sicut mamille. In mulieribus enim est inter vesicam et rectum plurimum. In augmentatione vero eius quantitas est completa sicut ubera occupans sua magnitudine id quod est inter concavitatem umbilici usque ad meatum vulve posteriorem ad quem pervenit collum eius. Et figura eius est extensa arcuata in extremitatibus eius habens duo ova similia testiculos et expulsorum radices. Unde sibi mulieres habent vasa spermatis inter testiculos et expulsorum ad extremitates matricis. Habet enim duas concavitates matrix ipsa in hominibus et in aliis animalibus secundum numerum papillarum non secundum numerum embrionum secundum numerum concavitatum tamen ut asserunt quidam in ipsa enim matrice et concavitate eius generantur quinque et est minor numerus ad quem pervenit nati per Albucasim et Johannes Bapticius et Avicenna in quarto animalium Arist. Et quia duas habent quando plures generantur plurimum duo fuerunt. Et si carnem nimium consequantur et ipsi apud retentionem menstruorum ingrossantur et cum menstruatur extenuatur et munda remanet ut exinde melius conceptioni sit apta. Et est posita inter vesicam a parte anteriori et intestina a posteriori ut sit ei ad duobus lateribus sustentaculum et stratus lenis est sic me...tela simul cum embrione. Et ligatur matrix cum dorso ligamentis fortibus pluribus et ad partem sinus et vesice et ossi lato pectinis exeuntibus de genere nervorum venarum et arteriarum. Et collum eius est nervosum lacertosum cartilaginosum ...um apta quod in coitu ingrossatur et impinguatur. Et eius latitudo equalis et inter sex digitos usque ad novem. Et quod est inter illud et quinque elongatur et abbreviatur per usum coitus et dimissionem eius. Et quinque assimilatur in quanto est virge figure cum aliis corpore consuevit et habens meatos duos unum in extremitate vulve et dicitur os matricis exterius in quo est panniculus contextus ex venis et ligamentis subtilibus valde orta ex omnibus partibus eius quos destruit virginitas et currit quod in eis est de sanguine et cum coitur matrix usque ad illud os continuatur quod procedens ad...
desiderando attrahere spermata per similitudinem et formam et meatus colli vesice prae exterius venam educitur et est in medio parte superiori et unum alia membra tum ledendo

per ea non ledat et in aliquibus mulieribus collum reddit ad sinistrum et in aliquibus ad dextrum. Aliud intrinsecum meta os matricis interius ex quo deglutit spermata et cum deglutit clauditur ut puncta acus non posset ingredi et eo aperto dei precepto parit fetum. Et in collo matricis et ipsum sunt orificia venarum per que menstrua interius expelluntur quibus superfluitates corporis totius purgantur non venientes ad eius concavitatem ne inficiant continens et contentum. Ex quibus manifeste colligi potest actiones naturales cause et egritudines matricis evenire possibiles cause earum et loca et nocumenta actionum ipsius. Actiones vero naturales sunt menstruare concipere et generare et impinguare et tertia est parere. Egritudines ei possibiles evenire sunt complexione et ex quantitate et complexione est simplex et composite. Simplex ut mala complexio simplex et mixta pura et impura mala compositio solutio continuitatis et composite et capitur generaliter. Ex quantitate vero sunt ut coiret ipsa et compariatur membris aliis et maxime superioribus principalibus sicut alia compatiuntur eidem potest accidit in suffocatione matricis et multiplicatis egritudinibus in matrice debilitatur epar et disponitur ut fiat ydropisis. Nocumenta actionum sunt plura secundum pluralitatem earum que infra ponuntur ex quorum consideratione pervenire opportet ad cognitionem egritudinum predictarum et exeuntibus menstruis et aliis quare multa dolore et timore circa ventrem. Et finem habet summa que tenet capitula generalia xviii.

Capitulum primum de menstruis et eorum iudiciis

Ca primum de menstruis et eorum iudiciis

Menstrua sunt
ex sanguine superfluente
in mulieribus sicut sperma
ex superfluo eius in
viris sunt tamen et alia
prout capitulo 9o de qualibus dixit
talis autem sanguis in mulierum corpori
bus aggregatur cottidie per indiges
tionis modum propter lapsum nature
earum ad frigidum et humidum ex
cedencium sexus cum sit femina
masculus occasionatus. Hoc tamen est
divina sapiencia ordinante talem mittit
sanguinem in matricis concavum vel
illud quod substanciam eius mittit pro nutrime
to ipsius gracia de generologie futura de
nt siquidem partum in eo sit cedat in
nutrimentum et augmentum corporis
embrionis. Iam ex sanguine mulieris
ipsius nascitur generatum. Quod vero impu
rum ut superfluum de corpore expellatur
quemadmodum est videre in plurimis
lunaris ex quibus generare speciem
eminet quod menstruum dicitur seu flos
ipsius. Et quod corpus mulieris generacioni
est aptum et cum completum fuit et perfun
ditate plus tunc unum quod perfectum est
cum tale quale ipsum generare potest sanguis
ille ad matricem non mittitur nec menstrua
apparebunt donec augmentatum
et completum fuit cum pubes in nutri
mentum matricis transeat omnis sanguis
generacioni aptus sic hoc autem tempus
perficitur natura in xiiij annis cum in maribus
in xiiij limitatur et hoc propter defectum
nature mulieris quare in utero tardius
completur et cicius perficitur extra ipsum
quod eius debile et femininum est tarde per
venit ad augmentum et cum pervenit
parum durat sicut quod mora et status
complementum et brevis et tunc
menstrua proveniunt secundum statum corporis
redopante racione etatis. In illo autem
in medio generacione fiente ille san
guis totus retinetur et purum eius
propter nutrimentum embrionis atque aug
mentum et carnis generacionem mitti
in matricem propterea ulcera ut hec
fiat nutricionem eius opportunum
post eius ortum impurum vero par
tim reservatur vel refluet in venis
secundine et vacuo eius et tunc
auxiliatur sua lubricitate et facil
fiat exitus embrionis. Et inde cum
ante partum menstrua superveniant
in quantitate consueta fetum sunt
egrum vel debilem ut dixit ypocrates
in muliere sanguinea et in quantitate
modica consueta generacioni vero non
fiente in muliere sana purus eius
retinetur in membris et ea impinguat
ut est manifestum. Quod vero impu
rum est ad matricem tamquam ad corpus
sentinam impellitur ut ab ea ex corpore
et superfluum educatur quemadmodum
per emorroydas exiens que in melancholicis
qualibus refluat ut in additamentis
sui corporis generatur nec tamen cotti
die educitur licet cottidie congregetur
nec cottidie abhominabilis inser
cio eius et decursu pacio non sequatur
primo paulatim aggregatur quia diu
superfluitas fuit quantitate per naturam ex
pulsiva corporis nequeat tollerare
et inde ad eius moveat expulsi
onem. Hec autem tempora natura dei sapiencia
compensavit ut tempus aggregacionis
eius qualis esset mensis unius et
plus vel minus secundum naturam temporis et
regiminis variatur. Et dicitur tempus
interpolacionis ipsorum et simul
tempus apericionis ipso in fine mensis
coadunatur influencia lune et per
duracionis ipsorum et equale fit
illud quod est ut unum dierum secundum septima
nam et est tempus dierum cum licet
in aliquibus brevius propter causam predictam.
Et simul quantitas et qualitas cum
eius per indigestionis modum aggregetur
talis sanguis in corpore secundum mulieres
in quantum digestio forcior est ut in muliere
virgine pauca sibi et maior fex
cum concurrentibus aliis circumstanciis

[i]n mulieribus quantitas maior erit. In qua
vero digestio debilior aut in laxa et
molli multi cibi et orij tristitia[m]
et consilibus maior erit. Et propter eandem
causam color cutis in pluribus earum
erit subrubeus ad albedinem tendens
ad modum sanguinis arietis nomine in
gulari in puellis scilicet in principio in
mulieribus vero subrubeus clarus in san
guineis rubeus rosens [i]n flegmaticis ad
albedinem multam tendens. Cum ergo
menstrua sunt temperata in qualitate
quantitate et tempore suo concurrente
secundum consuetudinem sua naturalem et con
spatio sunt causa sanitatis mulieris
et mundificationis corporis eius ab omni
nocumento mixto et quali et faciunt ipsam
acquirere castitatem et paucitatem de
siderij et eventus ipsorum erit suavis
cum bona tolleranicia et absque aliquo
accidente primo modo natura cum mulierum
dispensans corpora earum per matricem ex
menstruis velud per renos et vrinas ex
statuit ulterius expurgari ut Galienus
dicit. Cum ergo alteratur ad dispositionem sua
naturali cum primis venit accidentibus
scilicet dolore capitis fastidio cum appetitu
debilitate cordis dolore dorsi et renum
lumborum et gravedine ancharum
que circa ipsarum sunt signa et sic
sua egritudinum plurimarum. Et si quandoque alte
rentur in dolore et tempore cum egritu
dinis indicat natura in provisione ducta
proportione mulierum menstrua sine dolore
aut non fiunt se semper facta purgatione
indigere significat. Si vero in quantitate
fiunt egritudinum vel morbi. Inquit enim
Galienus sanitatem esse temperatum et equa
litatem. Exiens autem temperatum procul
dubio incidit in egritudinem et si pa
rum causa morbi sit. Si vero plurimum
morbus appellatur. Unde ypo. in amforismis
menstruis pluribus venientibus et non
venientibus contra naturam accidunt egritudines
dicit egritudines accidentes ex superflui
tate ipsorum sunt egritudines inani
tionis principaliter et per se note sunt per
accidens vero et consequenter egritu
dines repletionis ex quibus ydropisis
est plurimum. Egritudines vero accidentes
ex retentione ipsorum simpliciter vel in parte
sunt repletionales et per se et proprie. Et
quedam earum sunt proprie corporis quedam
matrici et quedam communes utriusque corporis
aut egritudines sunt cum ante impel
latur ad matricem quantitas sanguinis ex
quo menstrua fiant retinetur et cor
rumpatur inveniens et febrem accendat
vel colligatur malicie membro ad apostema vel
pluralitatem aliter disponatur matricem proprie
fuit ex quo ad matricem missus est et
retinetur ibidem nec extra expellitur
utrisque autem cum suffocatione matricis fiat
ex eo. Hec autem et alie fiunt egritudines
omne generis dentes mulieris et secundum diversi
tatem complexionis earum si fuit colericus
generabuntur in ea egritudines colerice
si melancolicus melancolice si flegmaticus flegmatice si san
guineus sanguinee generabuntur per accidens
vero et secundarie fient egritudines
inanitionis et fluxus ventris fluxus
sanguinis narium vomitus sanguinis emo
roydes et similia eius materia determinate
natura unde ypo. in amforismis mulieri in menstruis
superveientibus sanguine a naribus
fluere bonum est

Capitulum 3^m de generatione seu impregnatione
naturali etc.

Ca^m 3^m de generatione seu impregnatione naturali

Conceptio et in
pregnatio consignificant
idem generaliter sumpte specia
liter autem conceptio est seminis
a matrice comprehensio et prior generatio
est embrionis et consequens impregnatio
vero est mulieris et ultio apparens
que una alti sic disponitur. In missio
enim semine in matricem utroque existente
generatione apto et bene disposito ut quia
semen viri et mulieris sit non alteratum
non corruptum nec aliquo modo nobiliter
infectum seu debilitatum primo per frigus
et semen ut dicit de spermate est ductum
in matrice et temperata quod ypo. dixit.
Que enim frigidas et densas matrices
habent non concipiunt. Similiter et in ma
tribus addens generatio separatur in maxime
mutiorum mixtionem concurrere superiorum
principalium ut quia in eo sit desiderium hy
laritas et voluntas et superiorum celestium
corporum influentia et aliarum rerum
regimine conducentur. Sic enim est enim
in semine perfecto materia per hoc separatur
germinatio cum perductis consimilia assimi
tur vero indispositio sit eorum ex parte
alterius vel amborum germinatio impeditur
vel annihilatur. Suscepto enim semine in
matrice non adhuc generatio est certa
nisi semine viri immixtum fuit cum semine
mulieris quatenus temperentur et inter se
ad invicem agant quiescunt in ge
neratione durante pho. Semine enim
nisi mixtum fuit ex duobus non genera
bitur aliquid sicut inter caseus nisi coagulum
consistat lacti unde Galienus omnis
virtus operativa est carens materia apta quam
attingat tunc enim bene mixtum erit
ex duabus semen in corpore sit ambo

spermata emittentur que motibus
voluntatibus et appetitibus qui ea
impellunt ad invicem inter se natu-
ralis enim cum appetit formari et econ-
verso sibi occurrunt impulsa ad invi-
cem inter se et melius commiscentur
et temperantur cumque sperma tale inve-
tur sic fuerit in matrice tali nec
aliquod impediens superveniat ex
parte regiminis et causarum que sunt
cause abortus de quo infra deducte
dicemus et matrix colligetur super
ipsum taliter ut nullum ibi interveniat
spacium et os intrinsecum et totaliter
claudit ut nec puncta stili vel acus
ut Galienus dixit parva vel licet i.
puncta grafii tunc ingredi possit.
Conceptus tunc facta esse dicitur et ex
tunc sperma manet in forma lactis
per vi. dies. deinde alteratur potencia
virtutis formative existentis in spermate
viri qui alterat et permiscet partes sper-
matis mulieris dans unicuique formam
de membre complexionis propriam et fit
primi disposicio que accidit in die x
una est spumacio spermatis mulieris
ex operacione virtutis informative
ex viri semine procedentis alia vero est co-
posicio subtilis cuiusdam membrane
ex suprema parte ipsius ex virtute sper-
matis viri secundum Galienum vel ex calore
matricis vel utriusque spermatis mulieris
magis et viri minus secundum alios. Circa
primum vero nature intencio est ut generet vesicas
tres qui sunt minime spiritus vitalis
animalis et naturalis in virili spermate co-
tentis in quibus figantur et existant
quod unicuique proprium est. Et primo prima
vesica fit rotunda in medio humiditatis
Et ibi deputatur locus cordi / deinde fiunt ex
latere eius sinistro et dextro due ve-
sice ramificate ab illa confuse ut
inter se non distincte statim bene dum
separantur ab invicem post horam et distenuntur
et fit superna locus et id ex quo creatur
cerebrum et dextra id ex quo creatur epar
et impletur illa dextra sanguine ad albe-
dinem declinante et penetrat ad exteriorem
partem humiditatis post duas vesicas ro-
tonsitas mundans et extendens ea
et recipit restauracionem a matrice
et spiritum et sanguine tacto virtute viril-
seminis ab ipsa et inde creatur umbilicus
et divise sunt lineacionis operacione
virtutis illius et informatur reliqua
membra radicalia ex reliquo semi-
nis mulieris ordine et certorum dierum
spacio infra distincto. Circa disposicionem
vero alteram nature intencio est ut
generet panniculum quo involvatur

embrio et a matrice distinguatur quem-
admodum crusta a pane ex calore
assante elevatur generatur inquam
panniculus penetrant et infigunt
orificia venarum matricis ex quibus
virtute viri seminis sanguis trahitur
a matrice ad locum concavum generacionis
ut ex eo embrio nutriatur et membra
eius tamen modica cum sint ex
modico semine procreata debitum reci-
piant nutrimentum et membra sem-
inea generentur et tunc quia cum
membra eius creata sunt multo in-
digencia nutrimento et indurato
est panniculus ille qui post spacium
dividitur in panniculos tres propter rocez
inferius assignanda cum ante gene-
racionem panniculo prius indigente
embrione nutrimento non nutriatur
ab illo nec foraminibus eius. Inquit
enim Galienus Generatur enim quod non
est nutritur et augmentetur quod est
Ordo autem et spacium antiquata de-
mirat taliter est. Nam prima vi. diebus
qui sunt a primo concepcionis fortis
virtus informativa embrionem
non petendo aliquid ex matrice et post
illud appetit Et fit inceptio alacri
in pectore matris duobus diebus post
illud et sunt viii. a primo. deinde in quinque
aliis diebus et sunt xiii. accidit op-
cione penetrat sanguis in toto et
fiat illud unde creatur complete et
et deinde novem aliis diebus post illos
fit humidas sanguinea caro et iam
discernuntur frusta carnis et dis-
tinguntur membra principalia tam manifeste
et iam separantur alia a contactu
aliorum et extendat humiditas
nuche post in viii aliis diebus se-
paratur caput ab humeris et extre-
mitatibus et a lateribus et ventre
et distinguntur sensus organa ut sep-
ciat post illud in iiii^or diebus completis
xxxv. diebus a primo conceptus apparet
in embrionum abortu et in aqua po-
sito secundum distinctos dies membris
manifeste apparent perdistincta
membra et omnia in xl. diebus abor-
so Hoc enim est tempus equale et
medium ad informacionem et brevius
est 30. et secundum aliquos et longius
et magis extensum est xlv. Nam
ut quidam dicunt non reperitur in abor-
su masculus completus ante 30. dies
cum eius composicio sit velocior
quia forcior ut Aristoteles dixit Et tamen supra
assignavimus et generacio embrionis
facta demonstratur ex tunc et post principium
in ventris plenitudo Et cum supervenerit

informationi duplum temporis in quo
informatur embrio movetur. Et cum
supervenerit motui duplum eius in quo
movetur pervenerit ad augmentum eius
et nascitur si impediens non intervenie-
at aut ex parte matricis aut embrionis
quia infirmi fuerint aut ex parte
regiminis quod ita si formacio fiat in 30
diebus secundum illos nascetur in 6 mensibus
et est racio nec verum quia si esset
in 6 viveret quod falsum est si vero in 30 die-
bus informacio compleatur nascetur
in 7 mensibus et est plurimum. Si vero
in 40 diebus informacio compleatur
nascetur in mensibus novem et est
frequencius. Et causa tripli racionis(?)
panniculi in quo involvitur fetus quod
non intrandit(?) est ut in primo panicu-
lo extremo posito ad secundinam vo-
cato texantur vene pulsatiles ex tran-
verso agminibus per umbilicum eventa-
cionis spiritus recipit embrio non per os
que dividit in duas et alia quieta
vena et vocatur biles et est involuta
embrioni ut effundatur ex eo sanguis
et colligatur ad ipsum fetus urina ex
effusorio umbilici non ex virga usque
ad horam partus. Secundus dicitur alchas et quod
ut retineat sudorem. Tertius est panniculus
subtilior aliis ut aggreget humiditatem
luminosam ex embrione et non ledat
cum sua subtilitate et diuturne quemadmodum
ledit secundina cum sit superficies tenera
embrionis sicut ulcera consolidata que
non sunt firma. Iuvamentum autem in
retencione illarum superfluitatum est ut
separet inter embrionem et urinam et
humiditates seu superfluitates et hor-
ne sua acuitate et mordacitate
urina et sudor ledunt embrionem. Et e con-
verso intelligenda superfluitatem sicut
egestionis non fuit ei necessarium cum
in eo quo nutritur non sit grossa super-
fluitas neque fex cum subtile existat.
Cumque sperma viri calidum fuit et di-
gestum et spissum grandinosum et habun-
dans et potens super frigiditatem et indiges-
tionem spermatis mulieris et cum hoc
processerat ex dextro testiculo simul(?)
quod et descendat(?) ex rene dextro altiore
et propinquiore epati et per hoc calidi-
ori suntque convenienter corporis per meam(?)
disposicionem matricis et ceciderit in
dextro matricis. Et sibi sperma mulie-
ris confertatibus similibus generabitur plurimum
masculus ad quod iuvat aer regio tem-
pus frigidum et ventus septentrionalis.
Et similiter etas adolescentia non puericia
propter incomplecionem non senectus
propter defectum. Et contraria si assumit

generabitur plurimum femina. Et dicunt quidam
prudentes si cadat ex dextro in sinistrum(?) in
dextrum masculinat si vero ex sinistro
in sinistrum femininat. Et si cadat sinistro in
dextrum eius erit femina masculina
seu virago et si ex dextro in sinistrum
erit masculus femineus. Porro cum
sperma commixtum habundans fuit quod potest
ut divisum in partes mandat in duas
gravitates matricis cum potencia virtute
reservata in una quod fiet generacio gemel-
lorum divisi sexus plurimum et quandoque eius-
dem et parium salvatur nec est inconve-
niens cum aliquibus parte eius generata
post integre resolvent quemadmodum in una
quaque parte divisi speculi vis representativa
imaginis et illud est plurimum. Et quandoque horum
generacio a duobus spermatibus in duobus
coytibus procedit ita ut sit impregnacio
super impregnacionem inter quos non tempus
interferatur et tamen raro salvantur respectu
generacionis unius. Hec autem accidit in
mulieribus fortibus multe calitatis
sanguinis et multorum pilorum in quibus
matrices sunt fortes nec abortivit cum
menstruis semel venientibus nec bis
timetur eius litigii et contencionem
super ambos quod plurimum perducit ad febres
et aliorum egritudinum eventum et ut alter
abortiatur ipsorum. Et si cadat impreg-
nacio super impregnacionem in non valido
forti et in ea que non concipit nisi propter
appeticionem vehemencius non propter fortitudinem
eius timetur sed filius primus sit debili-
tatus quare corripitur eius et causa de-
bilitatis est ex qua est defectus sanguinis
nutrimenti. Quibusdam vero visum est
quod impregnacio super impregnacionem fieri non
possit eo quod impregnacionem concluditur
os matricis sicut ypo. dixit nec non
[illegible] ex matrice sperma non exiret ex quo
habuit quod aptavit propter quod sperma exierit
sed fiunt vanitatem apud impregnacionem con-
cluditur os ipso ut ypo. dixit non tamen
in recipiendo sed in custodiendo bene quod
unde concipit ne perdat. Et si sperma de
matrice est tunc non exiret verum est
ex [illegible] sed nichil prohibet ipsum exire inter-
dum menstrua illic exierit. Et si delec-
tacio adest in coitu non est magis
ad recipiendum quam mulier emittendum
[illegible] recipit quod formale ut generet item
emittet et si male ut comprehendat
cum humidat. Et causa impregnatur puella
que nondum consueta est xii annos com-
pletos licet sit timetur ei mors
propter parvitatem matricis. Et cum mater
est sana et boni regiminis embrio plurimum
sanus est cum [illegible] infirmabitur in toto
corpore quia febricitat vel maligno membro

et ipse in matrice vite est ipm pati et magis si mali regiminis fuit Et si quando febris aliqua acutarum fuit vel apostema calidum in matrice mortalis est dixit ypo. Signa conceptionis sunt plura Et siquidem ipsorum Quedam sunt signa conceptionis masculine quedam femine quedam gemellorum quedam singularis quedam sane quedam egre Et ex conceptionis signis quedam sunt sumpta ex disposicionibus perceptis a muliere in se ipsa quedam ex perceptis et consideratis a medico circa ipsam et quedam investigata experimentaliter in ipsa. priora vero sunt perceptio conveniencie emissionis duorum spermatum et cum velocitate in qua capit virge siccitas sit et cum suctione admiracionis oris matricis tante absque duricie ut in ipsam non posset ingredi stilus secundum ypo. et Galienum in amphoris et hoc propter siccitatem ex suctione avida et forti ut non inveniatur humectatio loci post coitum et cum elevatione eius ad superiora et anteriora et retinentur membra usque ad tempus partus et post mensem menstruatur et accidit dolor parvus in eo quod inter umbilicum est et pectinem Et quandoque difficultas urine et accidit ut abhorreat coitum licet pregnans masculi magis abhorreat Et si coitur cum ea non emittit sperma viro dolet sub umbilico post ipm et anxietates insunt nausea et abhominacio ut ypo. dixit in amphoris quod est quod in concepta os stomachi mordetur secundum Galienum dixit et subiunxit et ex illis est vertigo dolor capitis tenebrositas oculorum et pulsus cordis Que autem a medico inspiciuntur circa ipsam sunt commotio appetitus mali et illud est post mensem aut duos ut dictum est in stomacho et citrinatur albedo oculorum et profundatur et palpebrarum mollificatio ipsorum quandoque Et acuitur aspectus eius et moratur pupilla eius et ingrossatur eorum albedo et non citrinatur secundum multum et natura est alteracio coloris et motus impressionum egredientium a natura quamvis sint pregnante ex masculo minus Et quandoque impregnando sedat dolores dorsi et ancharum propterea quod calefacit matrix et ipse cum concepit masculum et et cum parit redeunt Et quandoque alteratur corpus eius ab eo quod fuit quare dilatatur et cetera citrinantur vene eius super ipm et valde fiunt Et in pluribus pregnantibus accidit ut mollificetur eorum corpora in principio retencionis menstruorum et ex superfluitate eius quod restat ex cibacione ipsius cum parvo indigeat propter debilitatem et parvitatem sui. deinde tum magnificatur embrio totum consumit in cibatione eius quare redeunt ad naturalitatem suam

Que vero inspecta sunt extra ipsam sunt signa que inspiciuntur in exeuntibus ab ea ipse in urina In principio enim impregnationis urina est clara subtilis et coloris varii i. varii quia citrina ad subalbedinem tendentis et super ipsius orificio est sicut nebula sicut et in medio eius videtur sicut totum carminatum vel dispersum propter digestionem in eo precedentis a membris quorum calor confortatus est ex impregnacione et ipse si masculus fuit conceptus et in eo sunt grana que ascendunt et descendunt et cum movetur non turbatur In fine vero pregnacionis loco eius quod apparuit in principio subalbedinis apparebit rubedo quia est sicut malum vini i. corruptum et aqua cicerum et cum movetur turbatur Et parientis vero secundum phil. vel mixta est et in fundo eius est sicut attinetum et sordities Que vero sumuntur experimento in ipsa sunt sunt ut puta secundum quod ypo. dixit in amphoris Mulier si vis scire si concepit cum ea nocturna est mellicratum da bibere i. ydromel quod fit ex melle et ii. aque et aqua pluviali tunc enim et cum expergefit supervenit Et siquidem torsionem habuit concepit si vero non non et est experimentum eorum nisi inconsuetis bibere illud Et item in alio dixit amphoris Mulier si non concepit in vero vel aut scire si concepit i. concipere apta sit suffle et laboret lemno in die contegens eam vestimentis scilicet in sero suffumiga eam desursum a cotibus scilicet per traiectorium siquidem si ardor transire per corpus ad os et nares cognoscere quod ipsa non ex se non generat est aut culpa viri quod licet in cognoscenda mulieris aptitudine ad conceptum et ineptitudine ab ypocrate sit introductum tamen eadem ratione ad cognoscendum conceptionem sic terem vel non potest assumi Et similiter experitur supponendo allium et super dormiendo et considerando si sapor et odor ascendit ad os et nares Et supponitur aristologia cum melle ut infra dicemus Et ex signis conceptionis masculine quedam sumuntur ex parte disposicionis utriusque genitorum Et quedam

ex parte dispositionis pregnantis tantum et
ex parte generantis masculi et femine
dispositionum mas quidem quia est forte
corporis equalis carnis mediocritate
et mollitie et multi spermatis spissi
et calidi et quia est magnior testium
et magnarum venarum forte defidentiam
non debilitat coytus et ex eius dextro
dicitur sperma Et modus est ut constri
gatur testiculus sinister apud emissionem
spermatis et effundatur ex dextro sinist
ri constricto fecerit Cum in adolescentia
prius inflatur testiculus dexter tunc
ipse est masculinans et si sinister tunc
est feminans Et similiter ille ad quem
cito festinat pollutio non ancoriu
mento sed a spermate erit faciens mas
culos Et experimentum est ut colligatur
sperma et si est spissum et preciosum
magnum rotundetur et descendat
est generatiuum masculi Et ex signis mu
lieris est ut mulier sit equalis forme
et corporis solide carnis non mollis
et menstrua eius sunt digesta
spissa non cruda subtilia nec aquosa
vel adusta nec debilia insuper respectu
spermatis viri tantum et eius ob inter
vulue oppositum est Et eius digestio
forte est et eius vene sunt appa
rentes et manifeste et eius sensus
et motus secundum quod existimat nec
habet ventris solutionem nec constric
tionem assiduam et oculi eius sunt
declines ad sui   dine absque
sub albedine et est gaudens et le
leta Et puelle viri potentes in prin
cipio coeunt sunt veloces in pregna
tionis propter caliditatem corum forti
tudinem et puritatem adipis matri
cerarum et humiditatem carnium et ille
quibus velociter veniunt menstrua
dignores sunt et concipiant mas
culos et spatium mundificationis est
breue quia usque ad 22 dies non
usque ad xl quibus econtrario vero i
veniuntur ut plurimum sunt generantes
feminas Signa vero sumpta ex con
cipiente et pregnante tamen sunt nam
pregnans in masculo est bene colo
rata et mundi oculis facici ut ypo.
dixit et plus leuitatis et agilitatis
et melioris appetitus et quietacionis
et sentit grauitatem in latere dextro
vnde ypo. dixit mares quidem in dextro
feris vero in sinistro ut plurimum ge
nerantur Et proinde cum mouetur
fetus sentit motum in latere dextro
Et cum mamilla incipit augmentari
augmentatur dextra et altius pa
pilla dextra in albedinem vel rubedinem

non ingredinem vel tristitiam et ab
ipsa currit lac prius et quod currit
ab ea est grossum viscosum non
tenue aquosum ita quod distillatum
super speculum et expositum soli
remaneat sicut frustum granum vel
margarita Et si trahatur guta
sanguinis ad extra partem eius et cadat
magnum descendit propter eandem
causam et fit pulsus dexter vehe
mentior plenius et frequens Et dixe
runt quidam quod cum ipsa mouetur
a statione sua mouet prius pedem
dextrum et oculus eius dexter leuior
est motus et velocioris et mouetur
post menses in femina vero post maior
Omnibus vero sunt signa contra
ria portant feminas secundum plurimum
Et experimentum est ut sua tunc aristo
logie cum prius et teratur et confi
ciatur cum melle Et supponatur cum
lana viridi a mane usque ad meridiem
in ieiunio tunc si dulcescat saliua eius
conceptionis masculinum et si est ama
tum est femina et si nullo modo
alteretur non est pregnans et hoc indi
get presentatione Et signa gemel
lorum sunt ut consideretur pregnantis
venter et sequendum si non inueniatur
medio ruga nec nodus tunc embrio
est vnus Si autem inueniantur ru
ge et nodus tunc unus fetum
erat secundum numerum rugarum et ipse in
vno latere sentitur motus absque
altero et econtrario Et signa sanitatis
fetus sunt sanitas matricis in toto
et in parte et ipse in matrice et boni
tas regiminis et quod mouetur
fetus debito modo consueto
Signum egritudinis eius est econtra
Et cum accidit fluxus ventris vel
menstrua superueniunt modo consue
to impossibile est fetum esse sanum ut
ypo. dixit Et apparitio lactis in
mamillis in primo mense et cum
exprimitur cum ligetur fetum secundum debi
lem Et temporum diuersitas seu mu
tatio indicat fetus egritudinem
quemadmodum ypo. manifestauit 3e particule dixit

Capitulum 3m de regimine pregnantis
et fetus

Regimen pregnantis et fetus est
duplex generale et
speciale Generale est tres
res prima sanitatem

corum consequet et complos admi[ni]s
tratione vi. rerum non naturalium debita et
est ut degat in aere temperato et
occupetur exercitio temperato et moti
suavi et delectabili et cibus eius sit
panis mundus et carnes facilis diges
tionis et boni nutrimenti quae noti sunt
et vinum subtile odoriferum et vetus
et nigrum mediocriter lymphatum et lim
phatum cum aqua ferrata et in 2.
mense sunt passulas citonio dulcia
et pira ex excitantia appetitum et
mala mustia et granata et somnus
eius et quies sit temperatus et vi
gilie et similiter assiduet lenificati[v]a
sua naturam maxime quando constringitur
valde. Sunt autem ex lenificantibus
cum equalitate sicut sunt fructus
lubrici et herbe que in estate ve
getantur ut prima damascena esta
te recensa et ficus et cetera. et tamarindi
et manna et herbe molles. Hye
me vero caveat repletione tempera
tam cibi et potus adiuvat et gau
diis temperatis et lenificantibus mu
tatur et rebus alterantibus et abor
sum provocantibus obviet. Et hoc
obmissione et evitatione omnis
rei permutantis sanitatem eorum et
que dicissim duc[er]e possunt que infra
dicentur et visu medicinarum con
fortantium membra principalia stoma[chum]
et matricem ex quibus sunt electua
ria unctiones et emplastra que hic
infra dicentur. 3[u]s est que acci
dentia supervenientia in pregnacioni
corrigit et emendat que aborsum
producere possunt ex quibus sunt dolor
ventris difficultas urine et distillatio
anxietas et alhelacio et nausea
corruptio appetitus dolor stomachi
vomitus dolor capitis vertigo et
tenebrositas oculorum et pulsus seu
tremor cordis inflatio pedum et
mollificatio et apertio menstruorum
de quibus omnibus dicta est superius
preter cursum menstruorum. Et hec cura
obfirmanda in ea tacite subingeretur
et est ut cum hemoraibus et si possibile
est etiam extremis applicandum precedamus
in tribus mensibus 2 et 3 mensibus et
ultimis. Inquint enim ypo pregnantes
purgare si conveniat a quarto usque ad
vii. vel vi. mensem mense vero has etc. Et
in cursu menstruorum commendatum est
philonium persicum valde. Et experti ut
bibant vinum ponticum cum aqua aliquis
nigrum quod prohibet vomitum et confortat
fetum in matrice. Et sedat in aqua de
coctionis gallarum balaustiarum corticum
granatorum cipsi mirtillorum et huiusmodi
tepida. Et similiter de mane vinum co
stictum de terra sigillata cum succo
et sub mamillis absque scarificatione
prius omnibus ponantur ventose et
ungatur venter et renes in hac unc
tione R. bol. mastic. san. dra
co sigillate thus an. ʒ. i. sumac
berberis nuc. cipsi ypoquistidos
acacie an. ʒ. i. colofonie farine
siliginis an. ʒ. i. conficiantur cum succo
plantaginis et virge pastoris.
Ad vomitum expertus est sirupus
de agresta et acetositas citri.
Ad mollificationem membrorum experta
est tyriaca andromachi cum vino
decoctionis salvie. Hec enim molli
ficationem et debilitationem tollit
membrorum humiditates matricis exiccat
et consumit et confirmat fetum
ut ait abohaly. Ad pedum infla
tionem dimittio et subtractio vini
et fomentatio in aqua salsa vel maris
et emplastrum de foliis caulium rubeorum
assorum et gentio ... Electuarium
expertum ad confortationem fetus
et matricis R. doronici zedoarie
margaritarum utriusque coralli bee
nalbi et rubei gallarum spodii ase
odorifere gallie muscate cardamo
mi cinamomi pontici an. ʒ. i. bol.
ar. terre sigillate an. ʒ. ss. sirupi
rosarum et succi virge pastoris quod
sufficit dosis ʒ. ss. Hoc enim rectificat
ad dispositionem matricis earum et
stomachi et intestinorum et cordis
et cerebri et dyambre confectio
fiat illud subtractis musco et
spica et cinamomum sit ponticum
Et si addatur ypoquistidos et spo
dium et sucus rubi cum sumac per
ficiet intentionem. Emplastrum expertum
ad confortationem stomachi matricis
et retentionem vomitus et fluxus
ventris est emplastrum factum de gallia
intentionis caliditatis contrarietate.
Et si mundificatione indiget unum
dificetur cum gelamalin cum aqua
polipodii sicut inventio bona co
fortans hyera meta R. olei mirtini
ʒ. iii. dissolvatur in eo thuris albi
et mastic. an. ʒ. i. et inungantur
renes vel ex oleo mastico cum pulvere
terre sigillate. Generale regimen impregnatis
est duplex unum quod convenit habentis
masculum aliud quod convenit habenti
gemellos. Et aliud quod convenit habenti
debilem et infirmum. Primum est du
plex primum est dispositum aliud consuetum
Et dispositum est quod disponit matricem

p vomitu pregnantium

de mollificatione menstruorum

Electuarium

Emplastrum ad confortationem stomachi

re[medi]a facientes gen[er]are masculu[m]

et feminam ad masculi procreationem et impregnationem et est ut ambo calefiant cum cibis et potibus et sumptione metridati et si cum suffumigationibus odoriferis cum pessariis calefacientibus unctionibus et specialiter cum odoribus calidis confortantibus matricem et disponentibus ad conceptum et specialiter cum musco croco xiloaloes muscato et cinamomo absque camfora et cum confectione nero et galline muscate et studeant et usque digestio sit perfecta et ut devitent omnia cibum frigida vel potentia et potum aque et ut dimittat coitum ad tempus non omnino et corrumpit sperma ut dormiens vivat in gaudio et decubant in domo leta in qua sint masculorum et ymagines masculis et firmet meditationem suam in masculis fortibus et melioris forme et pulchrioris figure et coeant. Consultatio vero est triplex primum ut habeant masculum producta exhibita declinant ad calidum parum cum intromissione frigidum. 2[m] ut cibi et potus sint multe qualitatis et pauce quantitatis. 3[m] est quod infra specificabimus in aborsu si deus voluit qui sit benedictus et habeant gemellos similia competunt et alia ex his sunt que cum specialitate operantur ad hoc est lutum crescentum suspensum super pregnantem preservat eam ab aborsu et alleviat partum. Electuarium ad ventositates que fiunt pregnantibus et solutiones nature et nominatur conservans 2[m] Johannem Saporum [?] Recipe castorei nucis muscate zedoarie doronici omnium ana pondus ʒ v. dinicos [?] serapini omnium ana pondus ʒ i. seminis insquiami albi margaritarum ana ʒ ss. zuccari duplum omnium misceantur et sit pondus ʒ i. ss. Aliud pregnantibus et ventositatibus muris [?] et conservat embrionem. Recipe zedoarie doronici ana ʒ ii. margaritarum non perforatarum et bdellii castorei et carabe sete cinamomi omnium ana ʒ ss. kali [?] rosarum gariofili mellis quantum necesse est dosis sit ʒ ss. modo per mixto aut misceatur cum zuccaro et detur. Inquit Albohaly ad pregnantes et confirmatorium fetus tyriaca consulit fetum Galieni et Andromachi quoniam vero dyadragagantum [?] facit aborsum. Johannis Saporum filius dixit juvamenta ad apata [?] atomum [?] impedientibus pregnantibus sunt papirus qui infunditur in aceto et ponitur super ipsos et oleum rosarum quod

miscetur cum aceto et ponitur et inungitur cum eo pes et sal tertium charta cum aceto et cimolea et est marmor invento cum luto viridi quod ponitur cum aceto et linitur et augmentum sal ferrum quod teritur cum oleo et linitur et linum tertium resolutum in aqua camphore et aloes et sandali et sandali rubei quod linitur cum aqua solatri

Ca[pitulum] 3[m] de partu naturali

Partus naturalis

est cum fetus moveatur ad partum vel exitum quia iam completus in utero fuit siquidem naturaliter sue intentionis finem adeptam velut perfectum in manifestum ducere quod perfecerat. Et proinde matrix naturaliter agitatum in hora ortum movet ipsum desiderans expellere ipsum et non mirum. Et ipsius cum est coartatio eius et defectus sanguinis et cibus sibi pervenientibus a matre ad eius alimentum est ipsius eius eventationem querere recalescitum vero movet querens exire locum sue creationis ut quod sibi deficit suppleatur post partum et tunc matrix suscipiens nocumentum eius clausa tam longo tempore existens mox aperitur et comprimitur ad eius expulsionem modo quodam mirabili. Unde etiam Galienus capitulo [?]. Quod enim utilius quod non erit mirabilius quam mensibus quidem totis novem clausisse os matricis diligentissime ut nec puncta permanet luti acumine grossissimi suscipiat perfecte vero concepto distantia habet tam magnam ut coitum aliud exeat per illud tunc divino precepto habet aut indicia partus naturalis ex parte temporis ex parte figure exitus fetus et exeundi modo. Ex parte vero temporis ut tempus eius cum sit tempus completionis ipsius sit conveniens tempori creationis et motus ut supra dictum est. Et si accidat in nocte melius est quia natura est fortior et dispositio membrorum ad dilatationem est aptior. Et provenit tempus naturale partus duplex est primum contingens et est mensium novem completorum vel diuturnius in septimana vel media sit in muliere quadam vidimus ex parte huius illud raro accidat et aliud raro contingens est et est vii mensium completorum. In octavo vero mense rarius est et cum est minus salvatur natus. In decimo vero mense rarissime

Ca[pitulum] 3[m] de p[ar]tu n[atur]ali

licet plurimum salvetur respectu illius quod est quia natus in octavo aut non est completus quare moritur Aut si est completus quia creatus in xxxv. die fuit et tunc cum peteret exitum in vij^o mense et laboravit quando exivit remansit debilitatus cum quo exalt in viij^o mense exit debilitatus quare moritur nisi in locis meridionalibus in quibus sunt mulieres viragines secundum aristotelem et avicennam in partibus suis hyspanie et si pertransierat vij. et tardat exitum usque ad nonum quando quievit in 8^uo mense et resumpsit vires egreditur confortatus vivet Similiter si natus in decimo mense completus fuit in nono sed tunc tempus exitum et non potuit si exit in decimo accidit sicut nato in 8^uo quod si complementum habuit accidit ei sicut nato in .x. cum complementum exitus in vij. mense licet partum accidat ut tamen tardet et virtus debilitate fit Ex parte autem figure partus est naturalis ut egrediatur fetus super caput suum secundum rectitudinem oris matricis absque inclinatione manibus eius extensis per coxas et quod est preter illum est non naturalis ut quis sic infra dicetur Ex parte vero motus ut sit velox facilis quia absque accidentibus fortibus est ut dictum est

Signa naturalis partus sunt ut cum pervenerit pregnans ad mensem ultimum secundum suam coniecturam et senserit gravedinem sub umbilico et dolorem in dorso et inguine et caliditatem in ventre et inflamationem more matricis magnam et fluctuationem eius tunc iam apparent signa propinqua Cumque mollificatur eius cauda et inflantur inguina eius et impletio eorum fit fortior tunc partus est futurus et precipue si aquam emittat Et signa facilis plus sunt ut sentiat dolorem ante partum in anterioribus et declinet ad pectinem cum vero ad posteriora declinat est debilis Et regimen eius est ut dimittat non obstetrix et nichil agat sed confortet parientem panis donet et provocat . Comedat carnes cibis facilis digestionis et multi nutrimenti multe qualitatis & pauce quantitatis et vinum odoriferum potet Et studeat in mundificatione eius perfecta que in masculo protenditur usque ad 30. in femina vero usque ad xl. dies Imperfecta enim mundificatio est causa omnis male dispositionis que ei accidere possit que est multiplex Et quia in difficili partu plura latius consuevit dicere

differentiis de ea usque ad capitulum illud ubi de omni prava earum dispositione intendimus late vel levius dicere deo dante

Capitulum 7^m de mala complexione matricis et medicinis eius

Mala complexio matricis est simplex et composita Et utraque aut est pura aut impura Et cum hec quidem sit est secundum vicinitatem aut propria Et propria cum eius pura est per aliqua causam in qua est noto Et causa per contrarium est ad operandum res calidos vel frigidos et humores totius corporis Causa vero impure et est ut dictum etiam aut est propria humor ibi coadunatus vel collectus et a superioribus missus et a toto corpore vel diversis membris

Signa male complexionis matricis quedam sunt communia omni male complexioni eius et sunt defectio actionis proprie scilicet conceptio proprie et sterilitas Inquit enim ypocras Que cumque frigidas et densas habent matrices et etiam calidas ardentes et ardentes vel siccas vel humidas valde non concipiunt Cuiusda vero propria sunt calide ut sunt inflamatio precepta in partibus vulve et membris adiacentibus et contatibus illi pruritus et punctio et desiderium coitus forte velud papissimus et fortis attractio spermatis et ulcera matricis multitudo pilorum pectinis et dispositio menstruorum quia paucitas eorum quando ipsa consumpsit adustio et calorem ipsorum quando in panno de nocte supposito post eguosti et precipue cum exiccatur permittatur in membranum calor atque vehemens nigredinis et rubedinis et citrinus et dolor eorum gravius et acutus et anticipatio temporis et tinctura aque citritas oris et velocitas pulsus et respirationis calidum precedens Sed frigide signa sunt predictis contraria et conceptio difficilis Et signa humide sunt tenuitas menstruorum et cursus humiditatis et aborsus facilis et sicce sunt illis contraria et difficultas partus

Cura male complexionis matricis ex dictis in cura male complexionis renum & vesice et testium est manifesta et est tres res prima abstinendo causam si assit 2^a alteret distemperantiam 3^a corrigat accidentia ut debilitatem et dolorem eius

ca^m 7^m de mala complexione matricis & medicinis eius

ut infra dicetur. Confectio pessarii secundum iacobum ad idem faciendum matricem et adiuvat impregnandis. Recipe castorei stercoris gallinarum cuscute opopanacis carpobalsami granorum cubebarum bdellii costi sparte ana partes equales resolvantur cum vino et fiant pessaria noctibus pluribus. Et suffumigetur impotum omni die de diamarte deinde suffumigetur cum eis eis ut apparet supra.

Capitulum 6m de opilatione matricis et medicina eius

Opilacio matricis aut est in collo aut in concavo eius. Que vero est in collo et orificio eius exteriori generatur vel in meatu aut orificio interiori concurrenti matricis concavo quod os matricis in superius dictum est aut orificiis venarum menstrualium. Que vero est in concavo eius aut est in meatu vasorum spermatis aut est in orificiis cotiledonum. Et causa eius que est in orificio exteriori aut est soliditas panniculi qualis est in virginibus aut caro carnosa ibi velut virga naturaliter creata aut apostema durum ibidem preter naturam eminens aut in carnatio vel ceteri emoroydes in fistula morum clam vocature est. Et est carnosa causa eius que in meatu generatur plurimum est carnosa. Causa vero eius que matricis dictum est similiter est carnosa vel pinguosa preter naturam creata. Et causa eius que est in orificiis venarum menstrualium plurimum est coartatoria et raro est attenuatoria et rarius carnosa. Et eius causa que est in meatu vasorum et orificiis cotiledonum similiter existit.

Signa quedam sunt communia quedam propria. Communia sunt nam quibus impregnacio forte est fit cum sterilitate. Si vero debilis causa erit difficilis impregnationis et partus cum enim panniculus ibi naturalis creatus non sit solidus licet non corruptus sed foramina habet plura per que materia possit de spermate etiam proiecto extra ipsam et in facie eius vel in exteriori loco calido temperato puta balneo magis sua calidita consumetur suo orificio concurrente trahetur aliquid de subito sinus sit parum conceptus fiet cum tamen difficultate ut post licet. Galienus in capitulo de spermate a galieno aliter sit dictum. Sed signa propria distinctiva specierum et causarum separatim sunt nam que est in orificio exteriori est manifesta et subiacet sensui et est prohibens vel impediens coytum. Ea vero que est in meatu vel orificio interiori est occulta et cognoscitur per sterilitatem aliis causis non existentibus eis que infra dicentur sed inter eas distinguit pessario seu intromissio digiti obstetricis cum enim non invenietur durities coartantem meatum opilacio erit in orificio interiori si vero inveniat ibidem opilacio erit in meatu et si sine dolore est carnosa si vero cum dolore erit apostemosa. Et estate prolongatur hyeme abbreviatur. Et fortasse est utrobique. Ea vero que in meatu et tortuosa existit similiter digiti impositio illud ostendit et dolor propter coytum. Signum vero eius que est in orificiis venarum menstrualium sunt retencio et privatio menstruorum cum sanguis dum habetur grossus et viscosus. Et si quidem sit in concavo et in meatu vasorum spermatis signa sunt matricis privatio nisi aliud contradicat. Et eius que est in orificiis cotiledonum. Et post impregnationem abortus velox deficiente fetum sanguinis alimento licet illud quandoque ex totius corporis gracilitate contingat quia sicca et tenue sit prout dixit ypocras in amforismis.

Cura eius que est exterioris orificii possibilis est et facilis. Et siquidem sit carnosa cura est due res prima est abscisio carnis addite secunda est regenerationis prohibitio prima completur divisitur cum corporis dispositione et modo et est ut sedeat contra lumen cum parvo sustentaculo ad superiora et elevatis coxis cura faciat adherere eius et brachia ligentur fortiter super eis et in cura natura suorum pophorum deinde cum scissione id est incisione auferatur et fit illud aut cum ligatura stricta donec putrefiat et cadat et non accidat fluxus sanguinis ut in emoroydibus dictum est. Aut cum corrosivis fermatis aut instrumento ferreo et acuto et acuto talis et de additum non remaneat nec aliquid de radicali tangatur. Deinde regatur cum stipticis exsiccantibus medicinis et quandoque cum corrosivis. Si vero fuerit panniculosa cura erit due res secunda prima erit apertio secunda apertionis conservatio prima completur cum scissura predicto modo

2a completur dum primo cum inposi-
tione pile ex lana infusa in oleo et
vino 2o cum solidatione labiorum exs-
sicatiu fit autem cum supra et aromatizan-
tibus medicinis que note sunt quas
sequatur gonubitus frequens sed si quando
fit interioris meatus et carnosa cura
erit interior res prima est extractio eius
si possibile est cum unctionibus 2a est ab-
scisio eius cum sed fiat cum cautela ut
paulatim incidatur non subito et in
multa quantitate ne tangatur vesica vel
aliquid de matrice et incurratur spas-
mus et cetera 3a est incisio regatur
et primo cum lana infusa in vino po-
sito adherente incisioni 2o cum unguen-
tis consolidantibus ulcera ut sit
ventris et suppositorium cum instillatione sunt
aut omnia actu calida et a frigore
perficitur. 4a est accidentium correctio
ut est dolor quem oportet ut sedetur
cum medicinis mollificantibus predictis
scilicet intermissione et fluxu sanguinis
cuius rectificatio supra habitum est. Cuius vero
que est inordinatio interiori cum carno-
sa fuerit cura impossibilis sed eius
que est inordinatio venarum men-
strualis ut vasorum spermatis et cotiledo-
num si coartatoria sit cura est possibilis
fit autem cum incidentibus et supra-
dictis factis sicut in cura retentionis
menstruorum diximus. Que si fuerit
carnosa est impossibilis sed vero attenua-
toria fuerit hec et ipsa ut accidit in con-
sumptis curabitur cum humectationibus ut to-
tius cum regimine humectativo et particulari
partium inferiorum separatim cum balneis
et sessionibus in eis et unctionibus
humectantium rerum que note sunt
et ex appropriatis sunt medicine laudabiles sup-
posite et mixta levant duritiem coarta-
tam et oleum de lilio et vinum et bdellium
est conveniens. Si vero apostemosa
fuerit quecumque sit curabitur cum molli-
ficativis et resolutivis temperatis in
modum curationis apostematum cum
unctionibus unguentorum et pessariis
ex eisdem in .... Reliquas particulares
opiniones cyrurgicas dimittendum et etiam
curam emoroidarum in ore et aliorum
ex cura eorum in virga et ano su-
perius dicta est nota. Et ex appropriatis
simplicibus in ... opilationem
matricis est .... et bdellium cotun quod
suppositum aperit os matricis mundificat
eam et provocat menstrua et oleum ma-
iorane calefaciendo et subtiliando con-
fert coartationi oris matricis producenti
ad perfectionem et oleum narcisti aperit
opilationem et confert doloribus
eius et oleum sub... Semen urti-
ce cum vino bibitum aperit os matricis
et gallia et medicine composite sunt que
ex his componuntur.

Capitulum quintum de suspensione matricis et ascensu eius et de sensu seu precipitatione et cetera

Matrix movetur de proprio loco et quandoque suble-
vatur et suspenditur
quandoque declinat ad alterum
laterum sinistrum vel dextrum
quandoque descendit et precipitatur adeo quod quandoque
extra egrediatur et quandoque utroque motibus
simul movetur. Causa autem est duplex
una preter naturam et alia naturalis preter naturam causa
motus ipsius distincti et plurium ...
Galenus est spasmosa spasmosa concatena-
tionis ... ipsius per repletionem
venarum ipsius orificiis venarum ob-
structis. Cum enim concathenationes su-
periores repleantur apostemose vel non
apostemose et eis contractis sublevatur
matrix et suspenditur. Et quandoque causa illius
est ventositas sublevans cum vero
lateralis declinabit ad alteram partem
cuius concatenatio est contracta reliqua
extensa et mollificata. Et quandoque causa
sunt humores grossi et viscosi colla-
terales utraque non spasmatur sed molli-
ficatur contingat et extendi matricem
est descensus ipsius. Causa autem molli-
ficationibus quandoque est antecedens et est
humiditas viscosa mussilaginosa aggre-
gata in eis et quandoque est primitiva ut fri-
giditas subintrans ex aere frigido
balneo frigido et sessioni super lapidem
frigidum. Causa vero extensionis earum
est primitiva et causa percussio cursus
fortis et tussis et vociferatio aut ster-
nutatio vehemens aut terrefactio
ex strepitu non inoptatum retrahit
sed inoptatum retractivum calorem et
spiritum subito extinguit et infrigidat
et si partum facit aut difficultas par-
turiendi et magnitudo virilis pregn...
aut labor obstetricis in extrahendo
fetum et secundinam aut exitus eius
subito aut putrefactio concathenationum
et ligamentorum. Causa naturalis est causa
utriusque motus ipsius et similiter cum
succussione mo sup ... in infra
et est ut estimo quam Galenus asserit
affirmans ... venta-
... que vulva dicitur ut sunt qui ...
... filios ... si ...
... quod si fructum non auferant cuius

tiant et nequeunt in uno loco manere
Per corpus enim motis vias spiritus oppilant
anhelitum etiam corrumpunt quare diversa
et magna sinthomata mulieribus fiunt
Signa quidem et accidentia que ex sub
levatione eius contingunt sunt dolor
et gravedo super umbilicum et sensus
rei rotunde sibi sicut manus apprehendens
ibidem anhelitus corruptus timor et
tristicia sine causa abhorracio fastidium
capitis dolor vertigo stotomia et distenta
mulier senti illa et eructatio si cum ven
tositate fiunt . declinacionem eius accidentia
comitantur si dolor et gravedo in altero
laterum remotio oris inferius ab apposi
tione recta per quam in ipsam exit sperma
quare conceptus impeditur et obste
trices cognoscunt per tactum cum digitis
declinacionem eius Et cognoscunt an sit
ex replecione an ex aposteumate per
duriciem in constrictione inventum Et
quandoque accidit profocacio et tunc cum declinet
ad sinistrum aut ydrops et mola et tunc
cum declinat ad dextrum . descensu vero
eius contingunt accidentia si dolor renum
laterum inguinum tensivus et impertinens
gravativus rei rotunde impertinens et in
egestione et urina difficultas ex eo quod
matrix descendens comprimit meatum fecis
et urine que alba exit in colore spissa
in substancia lineus . supinus cum residuitatibus
et yroidalibus flavi coloris et nigri
multe adherere resident inferius
Et apud vulvam sentit rem descendentem
lenis tactus propter eius teneritatem et
cum egreditur magis est minuta Et si quidem
in causa sit res preternaturalis puta replecio ve
narum cum obstruction orificiorum
venarum indicat eam retencio men
struorum Si vero sit causa mollificans
antecedens regimen ostendit et exitus
instillacionis apposicion collirii et
humiditatis multiplicacio in ea cum aliis
circumstanciis consilibus cognitis Si
vero sit causa percussio est manifesta Si vero
fiunt naturalis indicat eam consuetus con
ceptus et nunc privatus cum sanitate for
titudine et hilaritate corporis et boni
tate regiminis **Cura** Eius quidem rei preter
naturalis est et est a replecione est quando res
prius est evacuacio 2a est ipsius matricis
reductio 3a est ipsius reducte conservacio
4a est rei quiescens et 5a est accidentium cor
rectio Et similiter qui a mollificacione
precedit evacuacio est duplex una replecionis
venarum ipsius alia humoris grossi et
viscosi earum orificia obstruentis vel mol
lificantis ... et ligamenta
... complent flebotomia saphene in
ascendente et in declinante ex opposito
pede et in descendente ex basilica 2am
rem complent farmaca propria premissa
ipsa racione educencia a toto corpore
si cathacismia fit in eo infusiva illi
et contraria parte motum eius et fomen
taciones sessiones et unctiones et
instillacio apparata mediantibus illos ex
inferioribus partibus que in cura retencionis
dicentur 2a est retractio eius ad
oppositum et reductio ad medium loci
et qualitate completur autem in sub
levata eius tractio cum sternutatorio
vehementi ex obtalmico retencione
anhelitus et ventosis manibus in
guibus pectini et coste applicatis
et doloroso ligaturis in pedibus et cru
ribus Et in declinacione ad alterum
cum eorum apposicione in oppositis tantum .
Et simul ligatura et decubitu sup
erum partem Et in descendente cum apposi
tione earum sup dorsum renes super
umbilicum et latera et ligaturis ma
nuum et cum applicatione odorabilium
vel fetidorum circa nares os et vulvam
delectatur enim matrix quia creata est
odoribus et tristatur fetoribus et currat
ad illos fugiat vero fetidos non quod me
tem ad intellectum habeat ut alii sed a simplicitate
tate qua dotavit ipsam natura Et prop
inde in sublevata fetida naribus et
ori applicentur et odorabilia vulve et
Ex quibus propria est gallia subingata fiat
eius descendere matricem profocatam et in
declinacione ad alterum laterum simul
econtrario in descendente eius reductionem
adiuvabit obstetrix post balneum ven
trem manibus ...
et cum intromissione digitorum inunctorum
in unctorum reducendo cum apposition
ventose magne in medio sinus in
umbilico et dorsi medio 3o est appro
ipsius reducte iam quod ex remissione
accidentium obstetricis cognoscitur poterit
Et illud cum quiete et decubitu supino
et stipticis applicatis intus et extra
cum embrocis ex vino stiptico decoc
tione et emplastris et per omnem modum
appriatis ex quibus sunt propria et experta
simplicia et composita que infra dicentur
Simplicia sunt mirtus et acacia
cortices granatorum et rose squinantum
et herba que oritur ex sup lapides cum
sunt magnus et facit lubricitare pedes
et lentes et breviter omnia stiptica odorifera
ra Regimen vero conveniens est ut negat
in aere temperato declinante ad frigidum
inquit ypocras motus est a calditate ex
frigidum passiliter ... vitet omnem
motum animi et corporis et omnes superfluitates
nocivos replecionem ciborum et tunc grossorum

et viscosorum et cum frigidorum et
ventosorum et salsorum. vitatur
vero bonis et stipticis Et potus sit
frigidus aque stiptice grosse et limose
dulciorum Et mannat[?] clisteribus vel
vomitibus ut supra est dictum vitatur quie
te et sompno Quinta res et ultima
est accidentium correctio Et ex medicinis
autem predicta corrigentibus quedam est
communis ut illa est balneum ex aqua dul
ci decoctionis emollientium mollificativorum
Quedam sunt proprie que ex dictis et dicen
dis in proprio capitulo colligere poteris primis
Si vero causa fuit naturalis cura erit alia
duarum rerum vel conceptionis et generationis
procuratio si possibilis est et honesta
cum viro vel alio si inhonesta vel libi
dinis extinctio si vidua sit vel virgo
vel viro absente habeat et hanc complet
scriptura exitantia que dicta sunt in cura
gonorree pollutionis et coitus exu
berationis Albucasis dixit inde frede te
resupinetur mulier et capiat quod est
inter crura sua et assume lanam ex le
nibus velleribus et fac eam adhe
rere matrici deinde accipe lanam aliam
et infunde eam in cacio[?] succo aut
in vino in quo dissolutum sit aliquid
stipticum et pone super os matricis et
redit cum difficultate ad interiora. de
inde accipe lanam aliam et infunde
eam in aceto et pone eam super vulvam
et precipe mulieri ut iaceat super latus
vel dorsum et ad   crura sua et
fovet lanam ut est temperata in ea ne ca
dat et pone ventosam super umbilicum
sinus eius et super dorsum et fac eam
odorare odores bonas valde Et in fech
natione debet inponi oleum de brona[?]
et similia educentia humores fleg
maticos et ventosos Et cucatisma
rum decoctione spice confert liber
ati mulieris. Albucasis etiam dixit folia
vitice recentia reducunt matricem
exeuntem loco emplastri contrita et suppos
ita Et bovinum suffumigatum stercus
Galienus dixit cum matrix egreditur armo
niacum dissipatum cum succo absinthii
et inde ungantur venter cum penis pos
tea accipe castoreum rute arthemi
sie equaliter coquantur ad consumptionem
duarum partium et tertiam da in potu Et in
summa convenit cura eius cum cura mol
lificationis et exitus eius Et dixit si
matrix lateraliter movetur ut torsionem
et rugitum sentiat quod indicat ven
tositatem inclusam aperi foraminum[?]
et cura in vino debitur[?] vel corticum cinna
momi vel doronici et squinantum Et

aristologia rotunda Item recipe agrimonia et al
pallium[?] se plantaginis et statu regio et
pulverizata cum vino cocta Item cas
talo[?] et ipse cocta cum oximelle vento
matris est ipsa et stomaci atque splenis
Item mulier mitte in balneum et post exitum
fiat emplastrum de succo rapistri cum farina
ordei et appone ventri et vulve Item
ad exitum matricis causa virilis virge
sterrui[?] mitationis vel alterius causa perunctio
hunc linimentum pannum post vel aliquo oleo
pulegino vel muscellino et impone
vulve et liga quousque matrix ipse
residat et calida facta fuit Si vero
frigiditatem receperit balneetur in aqua
decoctionis lauri pulegii abrotani enule
et arthemisie deinde suffumigetur cum
multo ambra et galbana in ascendente
In descendente balneum in aqua acute primo
sublevat et sedat dolorem Et suffu
migetur cum capillis vel stercore vel asa
et ungatur venter cum oleo sambucino
vel de enula vel anetino vel nardino
de lilio et rutaceo Sirupus ad di
gerendum humorum flegmaticorum mollificaria
ligamenta matricis quare descendit et
obstruentia orificia venarum quare re
plentur et continuitur et fuit causa
suspensionis et dethmationis Recipe arthi
mesie radicum petroselini enule radicis
lilii camedreos camepitheos chmi[?]
pringoru[?] rorisma[?] radicum maratri radicum
apii et buglosse capillorum veneris
adiantos ana 3 i. ana maratrum epithi
flor[?] [?] stincados petroselini semen spica[?]
spice celtice squinanti ligni aloes nuc
ana 3 i. siucar lib iii. vini malogranati
lib . s. fiat sirupus de quo vtatur
mane et sero cum aqua pluviali (Di
gesta materia purgetur cum his pillulis Recipe)
theodoricon anticardinum benedicte ana
3 i. 2 s. agarici 3 i esule 3 ii Item
post ferrum intret balneum illarum her
barum Recipe arthimesie radicis petroselini lilii
altee et buglosse ana m i bulliant
omnia in aqua et fiat balneum per dies
ii. et 3a die post balneum flebotometur
de basilica quibus ex predictis fiat hoc
suffumigatio predicta erit efficax si deus vo
luerit Et cum matrix ad proprium locum
redigerit apponatur hoc emplastrum super
femine et renes Recipe masticis thuris
albi opoponacis serapini galbani
sapini rasine[?] storacis liquide colofonie
ana 3 i. cere rubee 3 iii fiat cerotum

Capitulum 8um de precipitatione matricis et medicinis eius

Concip[?]

Cam 8 de precipitatione matricis
et medicinis eius

Praefocatio

Praefocatio sive suffocatio sive
anhelitus sublatio dicitur
impediti respiratio tamen eadem est
intentio passionum earum matricis con
significant quidem que ex suis acci
dentibus sortita est nomen commixtum
ex spasmo et sincopi quare abohali
dixit eam non esse quandam epilenciam
cum sincopi et ex sensus et motus
ablatione atque anhelitus quare Ga
lienus eam suffocationem dixit Causa
vero earum est passio scilicet cordis et cerebri
et aliorum principalium non propria tamen secundum
societatem ad invicem principalium pa
cientem mediatione nervorum et ve
narum pulsatilium et quietarum ex
menstruum vel spermatis diuturna reten
cione quare matricis suffocatio
dictum est et modus est cum enim
menstrua retinentur matricem innatum
est pati multiplicatur post presertim proporcionate
te durante in amplo. Accensis pluribus
bus vermibus a natura accidunt egri
tudines Tales autem omnes generis
taculorum repletionis et venarum
ipsius extensionis et solucionis co
tinui malo complexionis frigide pluri
mum natura frigida sit et multa et
quamquam calida si putrefiant augmentum
eius est si ex inficiente calido fit
secundum infectio nisi ex eo accidat putre
factio quemadmodum enim putre
factio ex caliditate ita ex putrefac
tione caliditas accidit apud principes
abohali nec non potest e mag ext
ducere propter obstructiones meatuum
quare sequitur in substantia matricis et apos
temat comparatur dolore provocante
aliquam in sterna super ipsa nec non et
mag apud apta trahi si quando corpo
fiunt dicitur quia ex consuetudinibus propria
proveniunt accidentia et propter colligantiam
ad principalia insurgunt alia totum
corpus vexancia primo ex re
pletione predictorum matricis motus
sequitur nam predictus accidit cum sine propriis
accidentibus superius predictis exten
sion vero eius dolores fortes adeo
ut mulierem torquere faciunt un
dique et caput genibus implicari
vel resolucionis sincopis proveniunt
malicia vero complexionis obstruc
tione meatuum et pororum ipsius
quare natura coarctatur et caliditatem
frigiditatis et putrefiet et fumum
emittit propter suam maliciam venenosum
non mulieris et colorem eius innato
a spe tota contrarium et cum habeat

spiraculum quo extra corpus possit
excludi necesse est sursum ascendere
et ad stomacum cum pervenerit nau
seam gignit vomitum et os eius
arcum perturbat et ad dyafragma
infirmando prohibet eius motum quare
anhelitum corrumpit vel tollit asperitatem sub
licet aliquis sit necessarius qua diu
vita existit et manet quia ulterius
ascendendo ad cor calorem naturalem in
eo tamen in suo principio sic debilitat
extinguendo quod magna et sensibili
eventatione non indiget sicque igni
naturalitate diminuta et organo impe
dito anhelitus adeo sensu privatus
existit quod ablatus totaliter videtur
Ad cuius indaginem lanam subtile
carminatam bene inter nares et os
talibus antiqui manducaverunt
appone vel ciphum plenum aqua su
per mamillam orificium Exeunte enim anhe
litu mortua indicatur propterea cum
ex tali fumo cor sic et constringatur
ut nec spiritus per arterias mittat quare
etiam auferatur pulsus nec calore
et sanguinem per venas quare corpus
infrigidatur et pallidus color apparet
et humido occultato mortalis et
etiam sincopis accipit. ulterius ascen
dendo petit cerebrum attingendo
spasmum gignit ex eius contractione
in sequiare contrahentur et ulteri
pus et deinde sic occupato cere
bro sensus et motus aufertur
in toto membris ablatis secundum hunc
concluditur vera mors Que acci
dencia ex retencione spermatis magis
et forciora et [illegible] eveniunt necesse
est. Hec enim quanto purior est a men
struo conformis maioris est [illegible]
menti quamquam dum in natura existit et
potens commissionis atque maliciei
cum in contrarium sive non vertatur
magis tunc ne vigorem perdendo
et pinde licet ex sanguine sperma
sit generatum tamen est ex eo per alterationem
depuratio et coagulationem propter magno p
nimium ad conservationem speciei sollicite re
servatur mestrum ex eo ut superfluum
sequestretur in contrarium sive ne
comitatur deterioris erit commissionis
quia per congelationem vel putrefactionem
nam venenum acquirit maxime cum ex
mala materia fiunt et peioris impressionis
quam accidentia quod sanguinis cum desinit
esse sanguis quod clare patet in lacte
quod cum ex sanguine sit generatum maior
erit iuvamenti quamquam sanguinis cum
in sua natura existat propter eandem assigna
cionem et cum in contrarium ne convertitur

i. congelacionem vel corrupcionem in
stomacho peioris condicionis quam nam
venenum ac maioris impressionis atque
malicie quam sanguinis fiat in sua
spera mutetur prout superius in stomacho est
monstratus Quapropter arbitrantur
sapientes estimasse solo ex spermate
debere causari quod eisdem arguunt
quia priuatur menstruis et accidit et
contingit etiam illis retentis non contin-
git quare voluit dicere ex menstruorum
retencione contingere que ad modum
ex spermatis retencione nisi prima causa
propter eius euectus licet sit rarius pluri-
mum accidit et sanguinis mulieribus
viri potentibus et adolescentibus et
spermate habentibus et libidinosis
coyre consuetis non priuatis et fun-
tibus castitatem in quibus menstrua
retinentur et autumpni tempore viri
quoque contingunt huic egritudini sunt
inepita et cum appropinquat periodus
accidit debilitas consilij et pigritia
cogitacionis debilitas renum et sit in-
tus feruor diminutio pulsus cordis et doloris
capitis et quoque sitis. Cum ergo firmatur
egritudo accidit permixtio racionis
subito destructio sensuum et destructio
vocis et spasmus cum rubedine
maxillarum et sincopis et stridor dentium
et cum appropinquat hora resolucionis
eius incipit apparere humiditas quedam
ad partes receptricis que aliud tactu
sentitur et redeunt sensus eorum
et intellectus Et quod ex retencione
omnis menstruorum non differat vel sper-
matis est signum quod accidit in mulie-
re sana bonum regiminis vidua cuius men-
strua non defluunt Sed signa eius
que est ex menstruis est quod precessit
retencio menstruorum quam indicat
quoque generacio lactis in mamillis dic-
te apportate manifestius Si mulier
que nec pregnans est nec grauauit
hic habeat huius menstrua defferent
grauedo corporis debilitas sensuum
et alia signa retencionis menstruorum
que de capitulo suo dicentur et sunt
diuersa secundum diuersitatem humoris in vel
in sanguinem quem color menstruorum
ostendit Cum ergo vincat in co-
mitus accidit ulica et mania
et loquitur sola propter recebri concauitate
et sincopis fortis propter concauitatem fortis
cordis et destructio hanelitus propter con-
tractionem amborum et diafragmatis
Quod si flatus erit tumor et contin-
cora habebit accidencia et si colericus
erit acutus et melancolicus Signa
eius que est a spermate si non incipit

cum malicia anhelitus et magni-
ficatur timor cum obmissione coytus
consueti menstruis non retentis et
accidit multociens quod cum obstetrix ti-
gat matricem eius spasmo sunt
accidit tremor et desiderium quod
descendit sperma grossum et sanatur
et quoque descendit illud ex tactu sui
ipsius et inuenit quietem Sed
inquam accidat fluentibus castitatem
viris sicut mulieribus que cum non
accidit videtur arguere quod non ex sper-
mate sed ex menstruis accidit solu-
cionem contrarium sapiens dicit Cum
Galienus inducit quod viris et reten-
cione spermatis longa accidencia ac-
cidunt multa et prima que supra
dicta sunt in capitulo de eo quem di-
misso coytus ledit non tamen sit. Propter
ter eo quod laboribus resoluitur non
aggregatur nec tam mala generatio mo-
lestum et verenda cum non fit ex-
tam mala natura in viris sit in feris
Est enim in eis ex quo sanguinis
menstruum quod inferius est et super-
fluum nec sit coartatum in profundo
corporis sicut in muliere quare
similiter principalia non leduntur quod
declarat quia mulier in tali passione
mortem frequenter mouerit mascu-
lus vero numquam Et quare non accidit
pregnantibus quibus menstrua diu-
tius retinentur quodquidem con-
tingit quia licet in eis menstrua
retineantur ex purioribus tamen ex parte
eorum embrio nutritur et augmentatur
et quod superfluit ex eis vertitur a natura
partim refundatur sicut ne putrefiat
vel congeletur studiose inclusum in
secundario panniculo refundatur ex quo
matrix non patitur et fumus eorum ad su-
periora principalia non ascendit nisi
grauis sit causa Et illud est raro
potencia cum sensu ablato spasmus con-
tingat cum dicat per quod sensus et
motus adequantur et est Galienus
quod sentire pati est quod est minus mouere
vero agere quod est magis Item si
ablato sensu motus remanere
non debeat quomodo ablato sensu et
motu spasmus qui est motus sequitur
Cui dicendum quod spasmus motus
est preter naturam nec inconueniens est sen-
sum et motum naturalem amitti actualiter
et eum qui preter naturam est accidere dicte
apportate manifestius Si in ebrietate quis
fuerit repente sine voce fiat spasmo
in nato moritur Et significat sensus et
motus naturalis amissio preter naturam motus
qui spasmus est accidat multo

magis solo sensu ablato talis motus pternaz contingere potest Et quod dicit Galienus rerum habens in sensu et motu nam vel ubi principium sunt nervorum. Preterea si simillis est epilencie spasmo et sincopi appoplexie et litargie et quod omnibus in supradictis gaudentibus conveniunt in quo a singulis differt dicimus est duplex inter eam et predicta una est generalis alia est specialis Generalis est namque quia licet in ea sint accidencia predictarum sunt tamen in ea non singularia et distincta sed omnia confusa et mixta Specialis est quod epilencia accidit absque membrorum detentione et in eo cientibus magis et os spumat in ea que est difficilis ex cerebro nominatur que acta sunt epilencia cum cuiudit aforismo sicut facit perforata nisi perforatio maxima sit et inmoderata nec sentit aliquid elevari sursum usque ad os stomaci et depomi nec non in alijs que dicta sunt accidentibus epilencie. Preterea in appoplexia sensus et motus in tegre privantur inter ipsam et litargiam distinguit febris continua que litargiam concomitatur et pulsus undosus plenus et primum dolor incipit in perforatione divisus. Sed inter eam est spasmum distinguitur secundum Galienum quod est quod spasmus ex repletione accidit et in animalibus et paulatim perforatio subito et ex repletione sola **Cura** huius passionis est tres res prima materiam egritudinem tollit que primus est cum secunda regimen tertia corrigit accidentia que licet tertia sit in uno propter teracionem in aliquorum et peritiorum patientis fiet prior in ordine. Primum consistit in duobus scilicet in cause abscisione et in morbi Si quis factus sit curatione Cause vero abscisio repletur cum provocatione sanguinis menstrui vel spermatis propter naturam contenti Inquit enim albohali Cuiusdam recentis constrictio quia fluere solebat aliquam egritudinem possidet fecit ipsius evacuacio reversio secundum philosophum ipsam meditabitur ¶ dixit secundum philosophum quod primum dum proportionata fiunt retentionum nam si superflua potest esse mortis causa sicut alibi posuit cum dixit cum retentio solutionis conturbat eius solutio facit acquirere cum qualitatem ut est mortalis hic autem percius habundancia et excessum etiam si febris si eradicata prout dixit in alio quodam loco que non minor sit non illico meditabitur Et fiat autem talis provocatio cum hiis que evacuando fluunt

sanguinem a matrice et est flebotomia saphene et propter que subpophire et in inguinibus cum ventosis super locum saphene cum scarificatione precedente vel cum sanguisugis propter occultacionem vene dictum cum purgatione humiditatis viscose quod oppilando venas retentionis est causa ut cum yera pigra yera Archigenis a collocintidis et cassiafistula et pillulis de capsia et fetidis precedente cum oximelle squilitico propter et aqua diureticorum nigelle quibus radicum omille et similium aliis propter, omnem modum retendum et simplicibus et compositis inter medicine et cibi et cum seminibus ex capitum et diureticis ut est feniculi et ciminum se hun sansucum et abrotanum similibus saviera balneis termarum propter ex coquendum ruta vetita et alia que subtiliando sanguinem reddunt ipsum acutum et aperiunt et cum balneis termarum propter et cum collirijs et provocantibus menstrua statim que dicentur in suo capitulo et propter coadiunem pipere vel eufrobio quod est forte faciens descendere menstrua statim et cum suffumigijs ex rupe storace liquida spica et nigella et cum amotion oris matricis et primum eius appositis digitis obstetricis et primum confricetis cum auxungia galline et olea de lilio vel de been in medio vel anatis ipsa enim confert sine retentio sit menstruorum sine spermatis Facit enim declinare matricem perforata ad inferiora et redire ad equalitatem et parat menstrua ad provocandum et cum exhibitione in potu castorei et ne ire cum aqua mellis et diaciminio Et recipiens cum aqua an. fastolorum rubeorum et castoreo et nigella cum rubea tinctorum in oximelle aut acetum squiliticum et oximelle opoponaci ʒ. j Et almansor cum ex eo sumitur in potu est in eo sanitas Et ex hiis trahere habent sanguinem ad matricem et appositio ventosarum ad renes deinde super coxas et inguina crura et cavillas pedum et fricatio eorum et ligatura eius a inferius .i. fascijs de corona per horam diminuta calefactio cum fomentis fervientibus et clisteribus acutis unctionibus et emplastris ex rebus incidentibus notis que sanguinem subtilient atque trahant et omnibus alijs provocantibus menstrua que in suo loco dicentur Si vero retentum fuerit sperma tunc oportet ut nuptui tradantur et usque ad illam horam utatur exercitio et evacuatio spermatis ut est agnus castus ruta calamentum sicca semine almarij

et dyamuscum cum dimetur et est de
coctio de radicibus et oportet ut intro
mittat obstetrix manum inunctam
ut predictum est et faciat commotionem
delectabilem ita quod cum commotionem
accidat dolor ipsa enim fortasse expellit
fetidum et salvabit. Et similiter cum
supponuntur res mordicative commo
tionem facientes sicut sagena cum
oleo laurino et sicut ʒʒ. piper et
cardamomi sunt mirabiles in hoc et cave
in hac dispositione florum qui inficiat primo
administra ea que excitant salacitatem.
Et sunt mulieres que ingemiscunt
coire cum orientur cum instio ad modum
virge virilis ex qua delectantur et
confert. Morbi vero facti ex intentione
illorum ut est mala complexio frigida
ut suus curatio ex dictis est dicentes
et non regimus ordinatio est ut absti
neat ab omnibus multiplicantibus sper
ma sicut est vinum lac sincop. illud pe
tit et carnes et utatur ex irritantibus
sperma que supra in cura pollucionis dicta
sunt. Correctio vero accidentium que
terrenda sunt ut est sincop. ablatio
sensus dolor fortis ex spasmo pertinent
terrida sunt fit autem cum per expergefa
cientibus prima parta cum suffumigatio
nibus ex fetidis appositis naribus et
ori quales sunt penne combuste pili
et panni combusti asa fetida castoreum
ruta hermel et huiusmodi dolorosus tractu
capillorum aurium et cum clamoribus
vocationibus et aliis que dicta sunt
in cura litargie apoplexie epilepsie et
sincop. et facias eam sternutare teneo
os et nares eius ut ypo. dicit in
amfo. et applicas ventosas anchis
inguinibus et coxis et fomenta cum rubi
ficantibus et emplastrum eis et ensor
bio inguina et suppone collirium predicta
excitantur et odorifera ut est gallia scilicet
garyophylum et laurus. Et clistera educen
tia ventositatem cum decoccione feniculo aris
tolochia spica et similibus donec redeat. Et
si ex predictis sensus et motus non redeat
neque anhelitus tunc necessarium est ut ef
fundatur oleum fervens super caput
eius ut aut aliquid ex arotibus confere
tibus et confortantibus cerebrum et cale
facientibus valde equale est nardinum
de balsamo de been aut camtoizetur
sinciput eius si non est excusatio ma
et anques omadit cum florum et redit.
Cum ergo redibit anhelitus tunc curabis
sincopim cum hiis que cor et cerebrum
confortant. Et confert huiusmodi et alia
accidentia ut est ex simplicibus sa
pium et garis. Et ex compositis confectio

nominata confectio iuvamenti et est
mirabilis sagena metridatum medi
camen de musco et tyriaca et si times
ex metridato et dyamusco incorporationem
spermatis confortatio virtutis nature et cordis
in expellendo illud et resistendo illi
est maioris iuvamenti et cum alijs
supra in capitulis enumeratis intus et extra
et per omnem modum administratis que
sunt cerebrum et cor et totum corpus
confortare. Deinde oportet redire ad predicta
ex administratione enim predictorum
cessant egritudines et alia accidentia
remora nisi sit solucio continuitatis
vel apostema. Cum ergo acciderit illud
oportet ut curetur cura solutionis
et apertionis cum hiis que curant et pro
cacionem qualis est in aperte quod fit per pin
guedo anatis galline ana ʒ. iii. cere
bone croci mirre cinamomi mastic
ana ʒ. i. olei balsami olei lilij celest
ana ʒ. iii. terantur simul et liquefiant
humida et administretur in pessario
Aliud iuvativum et expertum fe sto
race ʒ. iii. thure piperis ana ʒ. i. et s.
cere albe ʒ. vii. pinguedinis anatis et
pinguedinis anseris ana ʒ. iiii. pinguedinis
galline ʒ. iii. olei balsami olei lilij
albi et lilij celeste et olei de spica ana
secundum quantitatem necessitatis. Si autem
vis ut sit fortius tunc adde in eo
ʒ. iii. cordumenum et se. rutice ana
ʒ. iii. misceantur et administrentur. Olei
autem quod leniunt et calefaciunt et confert
ad dolorem matricis et provocationem fe
helzabimbat olei mastices et spice
et olei laurini ana ʒ. v. olei lilij ce
lestis et aneti lib. i. seuchengi bdellii
et pyretri ana ʒ. ii. mellilotum cassie
fistule calamenti campestris et flu
vial. angille ana ʒ. i. terantur medici
ne que sunt pulvis et liquefiant al
zech cum oleis et misceantur omnia
et inungatur totum quod est sub
umbilico pecten anche et renes. In
quit filius serapionis si evenerit hec
egritudo scilicet mulieri que est pregnans
tunc non oportet ut administretur flebo
thomia aut ventris solutio primo continue
simus cum oleo acceptor ex oleis cale
facientibus et resolventibus sicut
est oleum de lilio de been et que
sunt similia. Et advertendum quod
dixit si evenerit quod dicat quod raro ac
cidit propter eam superius assignata iste
inquit et ad ultimum dixit sermonem
abstinendi quod oportet ut curentur
mulieres quibus accidit hec egritudo
et non sunt pregnantes secundum quantitatem
complexionis earum et humiditatis corporis

eorum et siccitatem earum. Nam illi ex
eis quarum corpus est leve album
humidum curamus cum medicinis debi-
libus. Et ille que ex eis sunt fusce
illius donec sint eorum corpora sicca
nervosa curantur in medicinis fortibus
et secundum hunc modum curantur vetule
et ille qui senciunt inflacionem ex ven-
tositatibus inflativis cum hiis que re-
solvunt ventositates et illis que senciunt
gravedinem dantur illa que mundi-
ficant et subtiliant et ille qui sen-
ciunt acuitatem curantur cum hiis in
quibus est virtus extinctiva. Suppo-
torium abolitum educens sanguinem
menstruum fit: storacis liquide ʒ iij
piperis thuris ana ʒ j adipis anatis ʒ iiij
sepi vetule ʒ iij fiat ex eis licinium
et supponatur

Cap. 9 de speciebus solucionis continui-
tatis ex quibus sunt ulcera putrefac-
tiones corrosiones ragadie et fistule

Ulcera matricis
quedam sunt simplicia
et munda quedam compo-
sita et cum putredine et quedam
sunt corrosiva et quedam cum
apostemate et quedam sunt profunda et quedam non
profunda et quedam perveniunt ad fistulam et
quedam sunt in collo et quedam in eius
contrario. Et causa ulceris quedam est ex-
terior quedam interior. Interior est cursus
humorum acutorum qui si paulatim congre-
gati sunt in ea erit apostema si subito erit
excoriatio. Aut dubelati ulceratum aut
plaga ulcerata est. Causa exterior est casus et
percussio aut difficilis partus aut vulnus in-
strumenti instrumentis aut ex medicamine
acuto supposito aut erit grossities virge
ad virginitatem et illud est non profundum sed
in collo eius tantum et simile. Et causa putre-
dinis est quod quia ulcera sunt profunda
que non evacuantur ab humiditatibus plurimis
egredientibus et fluentibus ad profundum
eius in quo retinentur et non mundificantur.
Et ex eis est quedam corruptio embrionis
multiplicantur putredinem et corrosionem
ipsorum causa est acuitas et adustio hu-
miditatis et putredinis eorum quare corrodit
velud cancer. Et causa fistulacionis ipsorum
est prolongacio ipsorum quia cum ipsis non
recipiunt curam quare prolongantur cum
putredine multa corrosiva et generantur.
Ulcerum sunt exitus puris et saniei
et sanguinis corrupti et virulenti et
humorum diversi coloris et diversi odoris et

nocumentum ex medicinis mollificativis
et in humectivum ex medicinis mundi-
ficantibus et stipticantibus. Et signa
putredinis eorum et sordiciei et tabi-
tatis est multitudo humiditatum corrup-
tarum fetencium et est sicut aqua car-
nis. Et si est cum corrosione id quod
egreditur est nigrum cum ardore ve-
hementi et pulsione et cum casu fluxu
pilorum ut dixit ypo. Et differencia est
inter corrosionem et cancrum quia cum
corrosione non est grauitas nec duricies
et sequitur causa quietis in hora quibus
dam et causa est exitu eius quod egre-
ditur et non est prolixa longitudo tem-
poris in curacione. Cancer vero est
assiduus dolor si in principio fit si vero
in processu erit cum privacione sensus
et est sanior longi spacii. Et signa
mundificacionis ulcerum precedentis sanita-
tem et quia quod egreditur est ad grossi-
ciem declive et leve absque dolore ve-
hementi fetore et ardore seu mordica-
cione. Et que sunt non profunda sunt
sensui manifesta profunda vero occul-
ta sensui. Et cum sunt apostemate sunt cum
predictis signis apostematis ex quibus est horri-
pilacio et febris. Cumque ulcera matricis
sua putredine et corrosione perforent
carnem et profundantur itaque viciniu
aliquid ex membris ulceret et corrumpit
os pectinis ad collum matricis scilicet putre-
fiat adeo ut quandoque perveniat ad radi-
cem pilos pectinis et incedit usque
ad partes ani et interiores eius. Et
quedam sunt aspectui manifesta et quedam
aspectui occulta et declinacia ad latera
eius sunt alia. Et ragadie matricis
ex genere sunt solucionis ad modum
fissurarum contingencium ex siccitate eius
quare non potest recipere debitam apud coy-
tum vel apud partum extensionem absque
scissura. Et quandoque causa abscondens in
magnitudine apostematis quare apparent
ragadie et sanies cum tangitur. Et quandoque
ingrossatur valde et quandoque fiunt sicut
verruce et ingrossatur locus. Et si sunt
in collo eius aut in contrario eius intus
sensu cum obstetrix digito cognoscitur.
Et signa fistularum sunt incessio ulcerum
que non sanantur cum curacionibus
ipsis et prolongatur spacium ipsorum cum
putredine multa et corrosiva
et doloris adherencia. Deinde dolores
fiunt sicut dolores cancri. Et locus cognoscitur
locus ubi pervenerit cum eo ut sciatur
status eius an sit in carne adhuc an
pervenerit usque ad os per illud sentit extre-
mitas radii de lenitate et mollicie aspe-
ritate et duricie. Et ragadiarum signa

fiunt dolor apud coitum et exitus virge sanguinolente Et possibile est ut perveniat ad consolidationem ipsorum per propositum spetiali sit mulieris et apertio vulve sine ipsim. ulcerum simplicium et puroz est soldatio tn difficilis Inquit Galienus incisio vulve difficiliter consolidatur ipsorum vero compositorum cum putredine et sordicie et si cum corrosione fiunt vel apostemate cura est consolidatio mundificatio autem vel correctio et conveniens rei mundificatoz complet aqua mellis vel passularum coctio vel cum mixto vel aque decoctionis cum prcos aut ordei aut cum aliquo ex mundificantibus unguentis habentibus mundificare sordiciem et putredinem vel habentibus mundificare corrosionem vel rectificare ipsam aut cum sanativis epatum quas dicturi sumus epatiz Cum ergo mundificata fuerint ulcera curentur cum consolidativis ex quibus sunt unguenta plures Et ex unguentis quedam sunt que conferunt in principio rei cum nondum nascitur caro que fit litargiri cerusse sarcocolle ana partes equales fiat ex eis cerotum cum oleo rosarum et si fiunt in illis sordicies misceatur cum illis parum mellis Cum ergo caro incipit nasci est ut non debita curetur cum unguento tali fit thuris ablute partes ij climie argenti cerusse sarcocolle omnium partem j fiat ex eis cerotum cum oleo rosaceo et cera et misceatur cum tenuta aut ex eis fiat pulvis et siquidem sunt non profunda et in collo eius sit mongimata a grossicie virilis membri oportet ut fortes qui assunt dolores mitigentur secundum in vomo decoctionis stipticorum et administrentur cerota leniencia consolidationem prohibencia abstineatur et gerebitur. deinde redeat ad principium paulatim et in tempore medio regatur cum cerotis predictis et administretur cum eis terra sigillata et similia Accidens est ut siquidem ardor assit qui dolorem mitiget et ardorem si mundificata sint sunt mucillago psillij se. citoniorum vel ut aqua inimbarum et sebesten et aque ordei si vero consolidancia sint sicut solatrum arnoglossa oleum rosarum albumen albine ovi lac succus portulace dragaganti et demum ad bibendum catarticorum de minoribus semen papaveris et uncta Et dolores fortes mitigentur sessionibus magnis et vinis ex stipticis et anodinis ut est fenugreci balaustie lentes et similia Regimen conveniens est ut tempore mundificationis utatur ptisana ordeacea aqua cicerum cibum et gallinarum et

lacte acetoso. Tempore autem consolidationis generantibus sanguinem grossum et viscosum ut sunt extoma malum milium et risum panicium sumac lac et similia grossa et stiptica omnia
et fistularum que excrescit in multo et profundo non curatur et propter si superveniunt ad vesicam Reliquie vero ab eo curantur et si difficiles sunt et pervenit ad abradendum pilos et perforaverunt os foramine parvo Et si quidem cura dicitur est vera et possibilis vera cura per abscisionem et perforationem fit quia periculosa est propter nervositatem primo rationis amissio vocis et mors quare non est possibilis nisi ea que est in manu et cum tamen mortua oportet instruere Cura vero possibilis est ut mundificetur corpus et matrix excitetur et confortetur Inquit eum ypo. si matrix verticosa portaverit famem nec est quieti fieri et cum quia cura impossibilis committimus mandatum eius in alio curso Cumbus enim cancerum abscondit et Et ex eis que conferunt valde est cavida carne fiunt oem medium administranda Cura ragadiarum matricis est due res mitigatio accidencium et consolidatio ragadiarum Completur autem cum suppositoriis penetrantibus et distillationibus in vesica ex aquis stipticis primitus cum unguentis rectificantibus sicut unguentum factum ex climia et plumbo adusto et unguentis radiarum ani Accidencium correctio est ut si cum curatione senciat mordicationem misceatur cum eis sicut unguentum basilicon cum adipibus et propter si indiget maturationem Et sufficiendum cum ragadiis fiunt grossicies quam fit longitudo spacij et puritas receptionis curationis administretur unguentum de cerussa cum oleo rosarum Si vero non tolleret illud ponatur cum eo oleum de lilio et glutinum albumen bat cum aut hec quienceaunt curetur Cura ragadiarum puram et propter quam alterant Et quando indigent eis que sunt sicut cortex thuris ut dragaganti optime tritum aut galle cum illis aggregatis In tisecis vero sufficiunt pulvis thuris cum vitellis ovorum et unguentum de cerussa et similia Clystere recipe aque passularum lb. j. dissolvantur in ea mellis rosarum ℥ j. et colletur et adde olei amigdalarum ana ℥ j. Ysaac inquit si vene sint corrose demum sanguinem dra. inmirta thus bolum aristologie et de quibus omnibus fiat clistere vel cum licinio apponantur pulverisata intincta in aqua arnoglosse vel acacia licinium valens ad pruritum

clistere

licinium

x. de apostematibus matricis humoralibus et cura eorum

vulve et papillarum mulieris et purgat
putredinem et saniem. Item fiat trociscus
iam liturgiarum buturi lauri albu
mini onoz olei rosarum fiat nastale vel
clistere. Et sandaraca cum succo plantaginis
iniectus valet. Dyascorides dixit sperma
formicarum cum sanguine anseris valet
ad duriciem matricis valet etiam lac fi
cuum cum vitell' ovorum et fiant inde
nastale etc.

Capitulum x. de apostematibus matricis humoralibus et cura eorum

Apostemata accidunt matrici sicut
proveniunt in membris secundum du
plicem modum congres
tionis et influxionis.
Et causa eorum efficiens est duplex:
interior et est ipsius dispositio debili
tatis et retentio menstruorum in ipsa
matrice aggregatis. Et exterior duplex est
imprimens ut casus et percussio multo
ciens et ipse huius virgam grossam
aut disruptio facta ab obstetrice
cum recipit fetum aut incisio cum
instro provocans ruina (?) et faciens ipsam
in regiones eius medias sive inter
medias et varias penetrans. Et coad
iuvans et est feditas aeris prohibens resol
vi materiam. Causa vero materialis est ex qua est
eius repletio vel ex toto ut humores
materie aquositas et ventositas permis
quas specificant et ad invicem deveniunt
curacionem et particulis ipsius matricis. Materia
ipsa est ex sanguine menstruo non
exspirata licet ad illam remittitur
et aggregetur in vasis seminariis eius seu
contrarium remittatur. Aggregatur igitur in vasis
ipsius et ipsis non in subtilium eorum penetrat
sed in contrario continetur. Sanguis vero
menstruo ipsius in eius venis existente
diffusio extremis in quibus possibile est sub
intrare resudans varias venas ipsa
ut fiat apostema. ¶ Causa vero materialis
subiectiva est matrix suscipiens secundum
aliquam sui partem. Quedam enim fiunt in ore
eius. Quedam in concavitate et quedam in
altero laterum ante et retro et de re (?)
est quod plures eius occupat partes. Ca
finalis est ut materia expellatur et si non
ad extra saltem ad ipsum deveniet ut inde
extrahatur prout potest. Quedam quedam solvuntur
quedam saniantur et dubelantur et quedam conver
tuntur per resolutionem partis subtilis ad du
riciem et induratur et quedam guttatur ad can
crum et quedam ad fistulam et quedam mortificant.
Quedam fiunt totam eius speciem quedam

cuilibet speciei. Ex toto quedam sumuntur
a natura membri et matricis patientis quedam
ab aliis membris communicantibus ipsi. Ex natura
membri ut est dolor et estuatio in utero
et grossities et coartatio ita ut non sit
exitus ventositatis et mictio prohibetur
et alvi exitus. Quedam vero ab aliis propri
etatem sumunt et sunt ut dolor stomachi
subversio nausea singultus et defectio
operacionum et colli et eius extensio in
dorso toto corpore et usque ad extrema
mollificatio crurum et manuum debilitas
pulsus et similia totum corpus vexantia.
Propria vero cuilibet speciei sunt nam cum
apostema fuerit calidum dolor erit acutus
cum pulsatione horripilatio et febris
inflammata et sitis et lingue nigredo. Cum
est frigidum signa erunt contraria.
Et si quidem sit aquosum aut ventosum
alia habet propria signa que infra dicentur
de cursu et mola. Et si quidem apostema sit
in aliqua parte sui dolor indicat partem
illius. Nam si est in parte posteriori do
lor erit in dorso et retinetur stercus
propter coartationem intestini recti. Et
si in parte anteriori dolor erit in yliis et
sequitur distillatio urine et difficultas
quia vesica et collum eius coartatur
ex apostemate. Et quedam apostemant
latera matricis et extendunt et dolet
et gravant coxe et dolet vertebrum partis
apostemati lateris. Sed cum apostematur concavi
tas dolor est in umbilico. Et cum apostema
tur os eius tunc partes anteriores dolent
etiam ille que sunt stricte et cum causam
cum digitis obstetrices inveniunt durum
et clausum. Quedam innovant accidentia
et timor deletur resolutum apostema. Cum
autem timor remanet durus et gravedo
tunc convertitur in duriciem sine dolore
et si est magna comprehendi tacta.
Si vero augeatur febris et dolor sufficiat
commissionem inflammationem et cum minuit
debebat. Cum vero accidentia multi
plicantur predicta et accidit subito frigidus
ablatio vocis sincopis et inflatio al
mirac significant augmentum apos
tematis et in fiat et cum evadit pro
longatur. Et cum rodere incipit in calidum
comitatur et ipse cum apostema deductum
non est equalis figure a quo procedunt
sicut vertiges et mali caloris de claritas
ad rubedinem sursitate conversa et plu
beitatem si subvertit sensum. Quia si non
significat ipsum gravitas et sessio
plurima et dolor et tetigit pecten et
renes et inguina et dorsum et cum ulcera
turat humiditas acuta virulenta declinans
ad viriditatem et quedam sanguinis purus
propter corrosionem vene apostematis

Cura apostematis intrinsici est res
res evacuatio ardorum mitigatio et
regiminis rectificatio. Evacuatio duplex est
vlis et particularis est totius corporis vel
membri mittentis quia sit repletum
Complentur autem cum permissione flebotomie
de basilica et fluxus sua per antiparistasim
educatur deinde cum consecutione
flebotomie de vena saphene usque ad defer
tionem sicut iussit ypocras ut que fluxa
est expellatur et provocatio menstruorum
mulieri si precessit eorum retentio est
conveniens et fortasse eam totaliter
resolvet vel quia sit cathorticum Com
pletur autem cum farmacia vomitiva
appatum humorem educente cum
permissione debiti digestivi quod est
vel secessiva Sunt autem ex lenibus
que non inquietent magis dissolvat
et provocent ad tursum super apostema
tum super locum quemadmodum
super diximus in cura stomaci Eva
cuatio autem partis consistit in partic
laribus operationibus exercendis circa
apostematum locum quas diversas diver
sitas temporum morbi variat dispo
nat atque distinguit Si ergo apostema
sit calidum in principio eius operabitur
cum administratione repercucientium
maxime qualia sunt ex simplicibus rese
lentes ex forticate quam natura balaustiarum
tinie vel arnoglossa solatrum et cu
divia virga pastoris succus portulace
et psillium quod extinguit inflamationem
semper viva rasura cucurbite farina
ordei et similia Sit autem eorum ad
ministratio cum sessione magnis dul
cibus decoctionis et embrocationis epithimatis
et emplastris clisterizatis in iectis et
suppositis Et emplastrum de psipanie disso
luto in decoctione cum oleo ondfin
tino vel rosato aut de pomis in hac
hora conveniens est cum vero pervenit
ad augmentum administrabis predicta que
mollificant et resolvunt sic fenugreci
cy altrum mellilotum camomilla anetu
ftorum malva pulverem molendini et
similia et in statu angrebis que resol
vunt In declinatione vero ministrentur
que resolvunt tantum ut est aqua sinsi
bri samsuci laurus polipodium et sica
et laudanum suppositum resolvit ipsum
et ipse ea que conveniunt apostematibus
frigidis sicut armoniacum bdellium sto
rax laudanum galbanum et cera et
medulle omnes et pinguedines et olea
que resolvunt et ipse oleum de enula
Si apostema non resolvatur et perve
niat ad aggregationem saniei administra
bimus maturantia que dicta sunt quibus
administrabis que sunt fortioris caliditatis
quam ipsa Cum ergo prolongabitur maturatio
saniei confert in velocitate maturationis
eius emplastrum de fenugreco farina tritici
decocta cum aqua ficuum mixto cum eo
aliquo ex fimo columbino et fermento
ad aperiendum ipsum vel emplastrum de ysopo
ad ipsius naturam anseris vacce et medulle
cum butiro et similibus et ex eis pessa
rium factum tertio administretur Cum
ergo dubitatum fuit et propinquum orificium ma
tricis possibilis erit sectio secundum debitum
modum vero interiori eius parte fuit
oportet quod corrumpat ex ipsomet sicut vel
exarte cum nastirtio vel sicco stabiose
sumpte et iniecto cum hiis que supra
in pessis dicta sunt Cum vero apostema
tunc pluries egreditur plus eius ex vulva
quare oportet ut mundificativa mini
strentur qualia sunt que dicta sunt in prece
denti capitulo iniecta Et unguentum basi
licon inmo cum oleo rosato clisterizatum
est conveniens et cum butiro vaccino
recenti et ipse cum spissa est et subtilis
fuit fetidi odoris clisterizabitur cum hiis in
quibus est stipticitas plus Et cumque
egreditur per vesicam quare oportet
ut administres potum lactis et psillium
et semen melonis cum sirupo rosato quod in
phibet ulcerationem vesice et cumque
erumpit ex intestino quare oportet
ut clisterizetur cum aqua ordei balaustijs
decoctis in ea et oleo rosato et zuccaro rosato
deinde curetur perfecta mundificatione
cum medicamine incarnativo iniecto
per clistere et detur in potu trocisci de
carabe et ponatur unguentum incarnati
vum cuius virtus perfunderetur super locum
in quo sit doloris et si fistuletur curetur
ut dictum est Si vero frigidum fuit
et flatiosum curetur cum resolutis exica
tibus et stipticis quo in cura aliorum
apostematum memini Si vero induratum
comitatur curabitur evacuatione melancoli
ca et flatiis grossi deinde cum localibus
ex mollificantibus et resolventibus nocet
super in cura splenis et renum Et cum
in cancrum mutatur non curatur ut ypo
cras innuit et ipse si fuit ulceratum sed
oportet conatum tamen fieri in mundificanti
bus virulentiam et putredinem corro
sivam et solventibus colera intra per
que competenter exhibentur in tractatu
Ardorum vero correctio completur
cum hiis que ardorem et dolorem mitigant
ex quibus sunt sessiones magnis et iniec
tiones instillationes embroce et emplastra
eiusmodi quorum quedam sunt calida
quedam frigida quedam frigida quibus
oportet uti secundum necessitatem Calida sunt ut

fenugreci semen

fenugreci semen lini mellilotum ca
momilla altea vitellus ovi malva
et similia Composita ut cerotum factum
ex sepo olei dimissi in vase et cum
cera citrina et unctum eius Item vero
sunt emplastra facta de puluere cum coriandro
soluto et oleo ros[arum] et albumine ovi et
illud quod resolvitur ex plumbo ad invi
cem fricato cum aqua coriandri et
item decoctio lenticum castrizata et lac
asine et succus arnoglosse iunctim
vel sigillatim Et sequendum ex valore
fluxus sanguinis ministrentur que sangui
nem fluentem detinent et simplicia
et composita superius ministrata Et si
si debilitas stomachi mitigetur cum ...
Et cordis compassio producens ad sinco
pim sudore frigidum et vocis ablaci
onem vel confortantibus cor et cerebrum
regatur Regimen conveniens est ut regatur
in domo bona et temperati aeris redo
lente et quiescat et vigilet et prohi
beatur vel moretur cibus in diebus
primis usque ad iii dies utatur aqua
pomorum in die primo utatur vomitu et
solucionis levi Confectio suppositorii
ad apta durum matricis et dolorem.
frigidum Rx thuris bdellii mediani gal
bani ana ʒ ii opoponacis armoniaci ana
ʒ i mastic castorei storacis liquide olei
de bdellio adipis anatis olei camomille
ana ʒ iii gummi cum vino et melle
eliquentur et agregentur omnia et fiat
suppositorium et administretur et est ras con
fectio decoctionis qua sedat dolor ma
tricis Item sansuci balsamite seta ab
rotani caulium fenugreci se[minis] lini camomil
le melliloti ana partes equales et sedatum
in eis que est ras Confectio ad dolores
matricis cum apate Rx semen lini con
tusi altee ana ʒ v vitelli ovi elixati
coti ana ʒ ii opii se[minis] iusquiami ana ʒ
i Confectio suppositorii sedantis dolorem
matricis Rx cere olei camomille adipis
anatis opii ana equaliter et supponatur
cum lana Est et Sapionis filii Con
fectio suppositorii sedantis dolorem matri
cis calidum Rx rosarum citrini ʒ iii se[minis]
lactuce et anisi ana ʒ terantur et ca
bellentur et conficiantur cum violis et oleo
ros[arum] et lacte mulieris et asinino et
cum lacte ministrentur Idem aut et
oz ut caveas et observes quod perci
piunt apata ad statim ministrare aliquid
ex eis que excitant ea et provocat san
guinem menstruum In hora vero declinationis
postquam sedantur apata parum si indigues
et provocas sanguinem menstruum tunc
oz ut fiat illud

Capitulum xi de nocumento in actione men
struali et primo de cura fluxus menstruorum

C xi de nocumento in actione menstruali et primo de cura menstruorum

Inquit ypo[crates] Menstruis venientibus
accidunt egritudines et
non venientibus a natura
accidunt egritudines Ex
quibus innuit sana esse si fuerint mo
derata ut superius dictum est Ut ergo ad
moderantia reducantur si inmoderata
sunt causas inmoderancie considerare
oportet sive investigare et earum sig
na que videlicet sunt occulte quas inves
tigans Galienus ait plurima venire et
non venire totaliter vel in parte cum sint
econtraria causa fuit plurima enim sunt
aut apertione superflua orum venarum
aut ex parte sanguinis inequali subtilia et
acuta quia calidus sit subtilis vel multus
existit quibus contentiva deficit et
expulsiva iuvatur quare plurima erunt
et superflua et hec aut in matrice aut
epate vel corpore toto contrarie matricis
ad illa a quibus superfluitates sanguineas
per menstrua a matrice natura statuit ex
purgari sicut alibi dixit Econtrario
oppilatione venarum matricis aut frigiditate
aut grossicie aut paucitate sanguinis
detinebuntur totaliter vel in parte quibus
confortatur retentiva et deficit expul
siva secundum varietatem earum inequalitate
Quarum omnium causa duplex est interior
et exterior Interior in apertione venarum
oris matricis epatis et tocius corporis
sanguinis inflamacio et subtiliacio
phlegmatis et mala complexio calida et humida
dilatans Et quoque sunt corrosiones
ulcera ragadie fistula et fissura venarum
matricis et menstrualium et proprie apertio
apostematis et similia quare contentivam
matricis est ... Exterior aut duplex
est ~~ulcus~~ aut aliqua rerum naturalium
aut aliqua non naturalium Naturarum
quidem ut aer calidus et humidus motus
forte inflamans corporis vel matricis
venas aperiens inflamans et subti
lians sanguinem in matrice epate et cor
pore toto cibus calidus et humidus et potus
multus gravans sanguinem subtilians et
inflamans vel multiplicans in eo humo
rem acutum et debilitas nature corporis
indigerendo et convertendo cibum et ex
pellendo superfluitates eius via alia
consueta quare natura superfluit educen
da ... vigilie multe sompnus
paucus exercitio et passione calidis humidis
et subtilibus inanitio frigiditas et

grossorum atque maturatione senectutis
tum sanguinis consuete retentio ut san
guinis fluxus ex naribus vel emoroydi
bus per vomitum secessum vel urinam
purgatio consueti sudoris instillatum vel
rerum stabiei et similium quorum materiam
natura consuevit per predictas regiones
expellere exinde expellendum Ira sollici
tudo et gaudium immoderatum aperiens
ora venarum inflammans et subtilians
sanguinem ad dispositionem ad motum de epate
vel de toto corpore ad matricem ad fluxum
immoderatum ad extra Causa vero utilia
est ut balneum calidum et humidum ut vapo. acut
queviusque infrigidata sunt calefacere et
excepto quibus sanguinem emanare factum
est frictio multa inflammans non solum
venis accidentalis est est artificialis
evacuationis consuete obmissio et propter
sanguinis sudor vomitus et fluxus
ventris pustularum vel eorum stabiei
vel apostematum et similium purgatio quorum
materiam natura consuevit per predictas regiones
expellere nunc vero retentam ad matricem
conatur impellere ut exinde extra ducatur
In oppilatione vero venarum est ut san
guinis predicte dispositionem contraria tam inte
rior quam exterior Exterior est econtraria
est sumenda Interior namque est mala com
plexio sicca vel frigida vel calida superfluens
simplex vel commixta pura constringens
sicut attenuans ora venarum vel in materia
coartans et est plurimum quare confortatur
contentiva et expulsiva debilitatur
in matrice epate et toto corpore sangui
nis dispositio obtunditur inspissatur
atque minuitur vel dispositio carnosa
aliqua habet raro eveniat vel apostema
sed Exterior est necessariis est aer frigi
dus vel siccus vel calidus superfluens
multa infrigidans et inspissans motus
paucus et cibus paucus et potus fri
gidus atque siccus sanguinem minuens
frigidum atque spissum generans atque
grossum et viscosum humorem in
eo multiplicans vel etiam si sit multus
natura in corpore mulieris forte excitat
indigendo plurimum consumendo et superfluum
expellendo via occulta vel sensibili ad
modum virorum vel consumendo in grossos
sicut sine pilos sicut alia bruta in eis
et additamentis eorum quedam quemadmodum
modum est videre in mulieribus vi
raginis que nervose sunt lacertose
et earum anche sunt strictores pectora
et pilosi et exercitium multum vel grassus val
de quare ex cibis vel potu multo vel
parum superfluit expellendum sompno
multus vigilie pauce repletio fri
gidorum et grossorum humorum minuto

acutorum pigritia mentis tristicia
timor gemitus et otia omnium fere de se
id est pigra Ex non necessariis vero causa
erit balneum frigidum et siccum naturale
vel artificiale factum multa resolvens
et sicca totius corporis vel matricis
Accidentales sunt sicut evacuationes
in sinu te artificiales educentes
ex corpore materiam que consuevit per
menstrua ex matrice excludi super ad
vectus aliquis evacuationis non solite
vel deviantur materiam vel alia regionem
et exinde inde educentis
plurimus licet mulieri sit notus et scili
retentio et purgatio medicus tamen suffi
ciens ex se absque mulieris relatione
debet eo ex propriis signis nosse Sunt autem
signa ipsorum egritudines que ex ipsis
accidunt quas supra de menstruis et de
provocatione diximus quarum queda
matrice sunt proprie quedam aliis membris
vitalibus naturalibus et animalis per communitate
accidunt et alia toti corpori que omnit
tuntur hic Idem enim in propriis locis
repetere non nisi alienatio est superfl
Galienus in regno stilis Sunt quoque et contraria
alia que sequuntur in Galieno apud si
menstrua cessaverint alia accidentia
sequuntur scilicet dolor in femoribus
collo capitis quoque tanteo oculorum vasis
et acuta febris urina nigra viridis
et erugimosa scilicet lotura carnis et
carbonum et non nullis nausea constringitur
Accidunt quoque plures predicta accidentia
cum perceptionem ipsorum enim dicit provo
cantur provocantur Et si fluxus ultra
modum extitit sequitur corruptio cor
poris indigestio et desiderij ablatio et
omnia accidentia fluxui contraria apparent
Signa vero causarum que occulte sunt
sunt hec In fluxu enim primo mala
complexionis calide et humide simplices
vel commixto pure vel impure matrices
hic supius huius et epatis et to
tius corporis super ubi de epate dicen
sunt Signa inflammationis et multi
tudinis sanguinis in matrice ex qualitate
et quantitate menstruorum perpies et
ex sanguinis repletionis venarum
peccatum adiacentium ut ventris pectinis
renum et coxarum et similiter in epate
et corpore toto ex sanguinis replectionis
velis que nota sunt Signa quoque
ulcerum corrosionis rigadiarum fissure
fracture venarum matricis apertionis
apertum et silium super hic dicta sunt
In purgatione signum causarum colligenda
ex predictis Sed vero calidis et eo pueris
de opilatione matricis propter illud quod redi. plu
in fluxus et purgatione menstruorum

similiter extra fluxus sanguinis ex nari
bus et emoroidarum gradatur non est In
ea enim duplex erat intencio vlis et
particularis vlis eiusdem in qua consis
tebat rebus quarum una prime fluxum
conveniunt huic primo quas extillis colli
gens et ad propositum readdunt in mortal
itatis restringendi et est cum defectio
incipit apparere ut supra de emoroidibus
dictum fuit In prouocatione vero et re
tencione res ex eis sunt opportune
sed tria dimittatur et quarta et earum
contrarie procuretur et est ut sanguis
retentus qui ad uterum consueuit
transmitti non demetur sed ad ipsam
quoquomodo convenienti trahatur nisi aliud
contradicat vie non constipentur sed dila
tentur Tractione vero complent
ea que supra in cura provocationis ex
menstruorum retencione sunt dicta
Dilatione vero diuretice medicine
calide simplices et composite interius
et exterius et per omnem modum appro
bo complent que infra dicentur et su
perius ibidem aliquae note sunt porro
particularis intencio versabitur circa
particulares operationes in matrice conf
dispositionem eorum cum localibus exten
das Erat enim triplex earum dispositio
aut enim fluebant superflue aut di
minuebantur in toto aut in parte et
sic incomplete fluebant et addebatur
quarta quia cum prius accidentibus ibi
invenitur retenta vel fluencia erant
Sic eiusdem in duobus talis assistit
intencio ad prius rectificanda dis
positionem et accidentium correctionem Et
quia natura membri licet variet localia
remedia hic et ibi sed diversa dispositione
tamen opportet hic talia remedia
que matrici in hac sua dispositione sunt
propria licet aliqua sint eis communia ibi
dem sunt dicta curare simplicia
deinde composita Inplicimus itaque et sup
fluentibus menstruis qualitercumque sive
respectu complexionis ipsius corporis etatis
regionis et habitudinis dispositionis
sive consuetudinis sive hore sive
tertiae non respondentibus tempori respectu cuius
humidum superfluum sed sicut vero diminuta
et pauca cum defectio incipere apparuit
Assimi fortasse permissio flebotomia basilice
aut nigre aut purgatio humorum peccantis
precedat ea permissa et de evacuationibus san
guinem cum derivacionibus notis et
propter cum sicut magnus apponitur sub mamillis
absque igne cum suctione forti vel etiam
cum sufficienti flebotomia ut iussit ypocras
supra dorsum et inter ascellas et spatulas
Rectificatio quoque regiminis cum hiis
que stipticitate sanguinem laudabilem
gignunt quia grossum et frigidum et pre
cedente alteratione corporis epatis et me
brorum cum frigidis stipticitatibus nec
non coarctatione viarum et ductuum qui
intra renes pecten inguina sunt et
ultra per quas ~~pecten~~ ad matricem
de superioribus sanguis fluit cum
frigidis stipticis et conglutinantibus
notis supra de consolidatione medicinarum
cum superfluens coarctanti dominus
retinere viacionibus vlis curationis
Ingeminabuntur apertione viarum ma
tricis vel fissuram vel fracturam prohibere
et superfluentem sanguinem retinere in ebi
bitis pluribus iniectionibus curatis
unus collirijs et emplastris et ex unctionibus
ex hiis que illud sunt efficiunt a complexione
et frigiditate stiptica et conglutinatione
causticitate vel asperitate quarum quedam
simplicia et quedam composita sunt
communia hic et ibi impediunt cum pluralitate
et in curatione fluxus ventris quedam huic
specialiter convenientia Et ex simplicibus
aut operationum facture et stipticiorum gene
ralia sunt sicut arnoglossa cum multa
herbarum est par insuper sanguinis
acuti Confert etiam iniecta et bibita
et vomitu et non vomitu et bursa pastoris
sumpta in potu et camfora hic cortice
cum succo agnito et scoria ferri bi
bibita et iniecta syrupo mirtino vel
aliquo stiptico ut est succus glandium
et corticum granatorum sandali equus con
solida lignum hircina et cauda porcina
semen et radix nenufaris herba coria
dei rosa et semen eius et planta sancte
cum suo semine supposita et emplastrata que
retinent et confert doloribus matricis
et anthera et solatrum suppositum et
emplastrata Et est expertum virga pastoris
similiter viola saxifragia corrigiola ghle
dre sumpta in potu et scoria
ferri sumpta cum rob et supposita est
vltima licet prohibeat inpugnationem
gummi arabici et dragaganti et sanguinis draconis
torrefactum cum aqua calida ferrea vel
aluminosa et est propria bibita curatissimata
et aqua pluvialis aceti epithimata
cum panno super pectine inguina et renes
retinet ipsum potenter et bibat grana
pini carub nabacia comesta et sup
posita mixta et fructus eius et acceto
sitas citri proprietate sua citonia zarum et
omnes fructus pontici Et si fuerit propter
ulceram matricis aperto venarum talis existat
ministrabimus easque mundificando con
solidant ulceram ut sunt galle aduste
extincte in aceto carte combuste os
tracha combusta et corium ferinum adustum

et alie medicine similes illis et hierapi
rione apparent fuerint Si vero ex corro
sione facta in matricem instabunt medi
cinas alias sicut aloe thus et ypoquistidos
emus sanguinem draconis corallum mirram
carabe rosarum et lutum armeniacum cum
his cerusam et mirdasengi acaciam et
bolarmenum terram sigillatam bolum ar-
et que illis sunt similes et de his ut pre
dictorum cumlibet pulverizato sicut
alcool Diureticum aliquid misceatur
cum ipsis ut ad profundum matricis
cito valeat penetrare Et siquidem
superfluat propter acuitatem et superfluitatem
sanguinis et etiam cum aquositatis cura
tione et cum provocantibus sudorem ypoquistidos
et aliisque iuxta in cura cursus menstrui
diximus Et ex compositis vero sparsis sunt
trocisci de spodio cum camfora trocisci
de terra sigillata nec trocisci de camphora
trocisci de carabe siquidem ypoquistidos fit ex acuitate
sanguinis et coriandrum et alia san
guinem ingrossantia et obtundentia
Et similiter trocisci de storace Electuarium
et ciferea et philonium persicum est ultimum
Et alie opiate ut est confectio anacardina
sic tiriaca nova diaculam et similia
oportet autem ut sumatur in aliquorum stipti
corum ut aqua granatorum mixta cum aqua
rosarum Et siquidem fluant continue sine
interpolatione continue insistentur cum
reiteratione si vero assunt periodi in hora
periodi studeas ad sedandum Obfuetur
in hora quietis ne tunc aliquod provoca
tivum sumatur et quod est necessarium pro
dictum premitte et illud est ut ante tempus
periodi predicta evacuancia et mundificativa
insistentur sint in lenia que non agitent
trahant et provocent sed mundificando reti
neant et confortando membra superiora
ductibus et viis et angustationem
acquirant qualia sunt ex micrabonis
fumo terre succo barbe yrcine rosarum vel
agarico et custute cum colora et aquo
sitatem ex sanguine cum retentione et
mundificant matricem et sibilus deinde
matrix mundificetur et confortetur et non
recipiat superfluitates egredientes
a necessitate et illa etiam cum tempore
qualia sunt ex mundificantibus feniculi
et sisamum et fenugrecum et folia altee
et radix decocta magna et bibita cum
melle et supposita et similiter laudanum
informa glandis et amigdale supposita
et lac ficuum cum vitello ovi et suffumigium
cum aneos et grana pinorum et sessio in
decoctione sua supposicio cum gallina
Et confortantibus matricem ne recipiat
superfluitates et menstrua sunt sumat
nabuli spicatibus et flos eius et decocto

fructus mixte secundum omnem modum ad
ministrationis exhibita omnia supradicta
Composita alia infra dicentur in proser
vatione vero sperma et retentione
commoda usus impressa ex contrario est agredi
primissem rebus trahentibus et mo
lientibus sanguinem ad matricem et
aliis prout ubi intentio indicabit
elaboramus circa aperiendi orificionis
et pororum menstrualium cum hiis que
aperiunt sanguinem acuunt et reddunt
subtilem faciunt poros facile sub intrant
ex quibus sunt bibita et pulverizata
magna mollis sumpta supposita et i
iecta seu ex catisinata suffumigata em
plasta et monstra prout menstruationis suffo
cationis est dictum Ex quibus sunt
simplicia et composita Et simplicia in
opilatione siquidem contrarietatia sunt
sunt triphica quedam levius ut ab
sinthium mercurialis flos squinanti
matricaria arthemesia laudanum et
amigdale et nuces aloes enula et
decoctio eius radix iuniperi yreos
decoctio fastolorum rubeorum semen
ani feniculi petroselini et sinsum cassia
lignea agni casti bestegnasco et
est coriandrum pirer et capillus
veneris batheru acorus et sfragus
andagtada fenugrecum sisamum valde
viride amigdale radix altee et ypoquistidos
ubi sunt attenuatoria quo cum suppo
ta inungantur cum adipe galline an
seris vel anatis et oleo de lilio vel amig
dalina et ex illis est cerota inmisa
mydromelle infusa et supposita
custute circules orobum ceules men.
et mel Quedam sunt mediocria
camedreos camepitheos balsamum sup
tum et suppositum cum costo storax
asara genciana pelin ocimum g
nes cinamomum daucos yperuntapos
apium lubunt anguil pulegium vetica
ruta piper semper viva sapinum opopa
nacum et succus eius et radix brionie
calamus ypeniuntarie pionie et costi
succus cucumeris asininum centaurea
pulpe colloquintide et elleborus gummi olive
silvestris cardamomum et cum apponitur
euforbium super costo statim provocat
et mirra et petroleum suffumigatum
et species gummorum et pulpa collaquintide
sola Si vero sunt carnosa curans non
habet Et si compelleris ad curand
eam tunc oportet ut bene lenientibus
et aperientibus in ea procedas prout supra
in opilatione epatis dictum Si vero apos
temosa curabitur circa apostemata dicta Ex
compositis sunt trocisci de mirra
dyacuminum sagena dya lacca dya

calamentu[m] rosa pigra et lumbri[ci] Alimen-
tu[m] vero correctio que ex retentione p[ro]-
venit iam supius narrata suffocati-
onis est no[n] plimor[um] ulter[us] aut cura
suffocationis est nota plimor[um] ulter[us] aut
cura cum omnib[us] est una cum hiis que san-
guinem provocant et opilationes aperiunt secun-
dum administrationis supradictum modum
Eor[um] vero que ex superfluitatibus inme-
diate accidunt cura ulterius est cum hiis
que retinent et confortant Eorum vero que
consequunt et me[n]s[tru]o cum aliis que superius
dicta sunt et dicent[ur] capitulis Confectio
medicine ulti[ma] iuvamenti ad superflua
menstrua Rx. terre sigillate boli ar[meni] aluminis
gallar[um] san[guinis] dra[conis] an[a] partes equales fiat
pulvis de quo accipiat[ur] ʒ. j. camfore
grana ij. et galle sextam ʒ. illius et totum
dissolvat[ur] in sirupo mirtino et detur
et est abocaly Item experta est spongiola
quedam alba marina in litoribus
maris inventa et minutatim incisa
et exhibita et quest[a] cum zuccaro ros[aceo]
et est ex inventione mea et viola
sarracenica Confectio clisteris ad fluxum
ex corrosione matricis Rx. colcatar sedra
gagantum acacia[m] corticum thuris anti-
monii an[a] equaliter pista et fiant ex eis
trocisci aut[em] p[re]d[i]c[t]i boli ar[meni] gum[mi] dra[conis] tirabe
omnium an[a] ʒ. j. ponat[ur] iij. ʒ. ij. succi stiptici
aut aque aluminis et clisterizetur ex ea
matrix Et si ibi fuerit dolor fortis addatur ius
grani aut opii aut seminis cicute quod
sufficit et est aboaly Suppositorium bonum
et expertum ad corrosiones et ulcera Rx. tes-
tas fixarum et sucum barbe pirone grana
agreste cerusam de pano combustum san-
dales albos corticum thuris terre sigillate
capita granatorum vel folia florum ferri
coriandrum sucum et supponat[ur] ex eis
clisterizat[ur] ʒ. iij. cum hiis in bibibus in aqua
mixte et teneat totam noctem Et de inis
conferentibus eis est curatissima medi-
catione ros[arum] cum stipticis mixte et cor-
ticibus granatorum viridibus gall[arum] et gal-
larum cipressi balaustiarum et barbe pi-
rone Et quidam addunt radicem
ulmi foliorum et fructum ponticorum
Item de epithimatibus est alcana in-
uncta super sinen et partem multis
cum stipticis fortis stipticitate Et ex
nastalibus vel suppositoriis ipsis est lana
vel totum intinctum in succo consolide vel
galle viride cum fit super aspersus pulvis
trocisci de balaustiis vel terra sigillata
descriptionis mee Et ex ultimis ins[t]ilare
quod Rx. colofonie camfore storie ferri
confice cum succo solatri ortulani et
suppone cum toto et filii saponis Con-
fectio medicaminis retinentis sanguinem

Rx. sedinegi san[guinis] dra[conis] dragaga[n]ti tirabe corall[i]
aluminis iameni balaustiarum corall[i] boli ar[meni]
terre sigillate seminis portulace an[a] partes
equales terant[ur] et cribellentur et dentur
ex ea ʒ. ij. cum aqua siminac et seminis
apii aut cum aqua anthimonii contriti
quod fit infusum die ac nocte in aqua
arnoglosse et est Johannis saponis.
Clistere Rx. succi virge pastoris ℥ ij.
decoctionis corticum granatorum exim-
tatu mixti nuc[um] cipressi gallarum ros[arum] et
balaustiarum ℥. ij. misceant[ur] et iniciant[ur]
cum clistere Galienus vero ait cu[m] curasset
talem fluxum cum medicinis inter[ius] et
exterius appropriatis et cum non contulisset cum
succo arnoglosse clisterizam et dedi illud
per os et sana extitit Et si talibus succis ali-
quid extinctibus sanguinem conglutinacionem
sua miscrams opportunum est et ipse sim
solutum vel ulcere fuit pessarium Rx. gal-
larum inmaturarum aluminis iameni arabice
farine thuris an[a] partes equales tere et
cribella et confice cum mirta hindarum
suppone cum toto Aliud retinens sangui-
nem valde Rx. cornu cervi combusti
cerusse combuste gallarum i[n] cinere. hoc gal-
larum adustarum extinctarum in aceto san[guinis]
dra[conis] calcad calcatum viride nam quanto antiqui-
tus fit calcatum calcatar anthimonii frixa-
ti cum oleo siminac sedinegi spongie com-
buste extincte in aceto ostratorum adustorum
corticum thuris omnium partes equales tere
et confice cum aqua siminac aut arno-
glosse et virge pastoris Suffumigium
retinens sanguinem menstruum et fluctu[m]
et superfluum Rx. mastic colofonie boli
san[guinis] dra[conis] an[a] argille sicabis ponat[ur]
super prunas et accipiat fumum per em-
butum Sirupus acidus Rx. plantaginis
fistolone corrigiole pentafilon viole
sarracenice an[a] ℥. vj. hiis succis depuratis
et colatis addat[ur] lib. s[emis] Sirupus ros[arum]
et zuccari albi lib. j. in fine decoctionis
priorem aqua ros[arum] vel menstrue lib. j.
in qua ductus sit lapis ematites et inpe-
culiarita bulliant san[guinis] dra[conis] boli ar[meni] terre
sigillate an[a] ʒ. s[emis] j. dos ℥ j. cum aqua mixte
ut est ex inventione mea Confectio
sirupi provocantis retenta menstrua Rx.
calamenti silvestris et domestici pule-
gii radicum enule campane et petrosi-
macedonie radicum iunipi ypericon an[a] ℥ j.
j. rubee tinctorum nigelle zedoarii peresil
sinamomi an[a] ʒ. iij. omnia coq[ue] in lib. aque
usque ad medium et cola et pone supra
lib. aq[ue] iij. et coque usque ad medium
et cola et addunt utique calamenta et
pone mell[is] lib. ij. et coq[ue] et ibi cortices
mixte spice asari grana cinamomi mastic
croci an[a] ʒ. s[emis] subtiliter pulverizata in pano

Suppositorium

Suffumigium

Sirupus

Sirup[us]

Confect[io] sirup[i]

Confectio

p. 3

et adde squillitica ℥ iij. si non prohibeant
alia educit enim menstrua ex causa frigida
et ventositate retenta et est sanum et ex
perto dosis ℥ ij in aurora cum calida
Pillule pro predicta operatione adducte
humores opilantes et aperientes ob
structiones venarum menstrualium sunt
pillule de yerapigra pillule fetide et de
gummis Et de tapsia et alie superius
dicte Curatissima provocans menstrua
aperiendo ora venarum matricis sanguine
trahens ad inferiora ipsius subtilians
et attenuans et facilius egreditur Recipe sa
vine pulegii calamenti apii feni. agri
monie calamenti aque fili pedis leporis pitarie
ana partes equales bulliant in aqua dul
ci et calida et sedeat in ea Item
suffumigatio pro predictis curatissima
Recipe galbani gummi edere storacis musci ambre
centauree pulverizentur et ponantur
super prunas et cum embuto suffumigetur
patiens eis tegendo desursum provocant enim
menstrua ut expertus sum. cum Impinit
anthebria educit ex corporibus cale
factis multorum etiam et ad alia utilis esset
si non capitis gravedine gravaret Et
ex istis sunt suffumigatio cum alteris horum
scilicet colloquintida assa fetida oppoponaco
et serapinum et etiam commixta con
fectio suppositorii efficacis Recipe mirre ca
lamenti ambrarum ana ℥ iij ℥ viij ru
te sicce ℥ x pessulatum emuscatarum
℥ xx conficiantur cum melle vaccino
et fiant pessaria Oleum de spica sambu
cum de lilio vel de amigdalis provocant
suppositum Aliud pessarium Recipe castorei
musci ambre mirre storacis ana partes
equales confice cum oleo de been et
fiant pessaria Item succus frequens suf
ficit succus matricarie absinthium dauci
radicis apii et petrosilii et paritarie pro
vocat Aloes sumptus et suppositum provo
cat menstrua Ex premissis et expertis me
dicaminibus ad accidentia predicta
ex retentione menstruorum insurge
ntia cum accidunt mulieri aut propor
tionum eorum est ut per tres dies
ante tempus consuetum eorum comme
dat mulier matricem. recens et tepe
fieatur quolibet tempore dierum mane et
ieiuno comedendo de utroque

Capitulum xij de cursu matricis seu fluxu aque

Contingit mu
lieribus quibusdam quod
currant ex corum matricibus
non menstrua de quibus
dictum est sed humiditates alie altius

generis Ex eisdem sunt aquose cetrigi
nose rubee vel citrine aliis coloribus
et saporibus designate sicut ex earum relatione
habemus et inspeximus in panis in
vasis que collectas quarum eductus
est ex superioribus corporis in quibus
talis materia generatur quam natura mittit ex
eis prodire ad matricem tamquam namque
ad sentinam per quam totum corpus statuit
expurgari ipsa multum malum habe
sunt inquit Galienus Item contingit
fluens sanguis vulva nichil infir
matis habet causa quia natura totum corpus
per vulvam sicut per renes alios indices
mundificat quod plurimum fit flatus et
tenuis. porro quod egreditur est ceterum
gnosum rubeum citrinum vel aquosum
que omnia a menstruis differunt quia ve
niunt a remotis partibus in quibus dispo
sitionem aliquam patitur natura propter
ut gravedinem vel tumorem malum
anthelitus digestionis et sub alia spe
quam conveniat menstruis Sunt enim
de collo matricis tamquam de flora exiens
sanguis menstrua sed quod aquosum
est in debilitate quiete tenui et fla
tus currere est conveniens ut dicamus
a natura provenit Ingruens vero cetrigi
nosum rubeum et citrinum pro exu
te utrobus digestionis epatis et renum
ex sicitate causa maiori que menstruis
causa est vel caliditate superflua generantes
tales superfluitates in eo cum signa. ⁊
in epate monstrato vel cum febre acu
ta vel ut apostemate in membris
quam natura per urines expurgat

Capitulum xiij de cura retentionis menstruorum

Has non oportet
retinere cum natura repellat
illas per convenientes regio
nes ydoneam nec sufficit
sintromatice dummodo re
gulet illas sed natura prudenter dimitte
re retinere non valens eam continere
dimittit exinde per uponentem sed ut
ex natura per prodire educatur studiose
operam ita quidem ut a competenti
quantitate non deficiat nec superfluat
cum in superioribus magnam consuetudo
et in defectionem quo cum retinen
da ut infra dicetur sed sufficiant eam
proportionem generationem unde quia
tales humiditates prodeuntes hic mulieri
bus talibus in se sunt utiles et si
moderate sunt tamen quia sunt eisdem
in sua dignitate in dilatate quolibet

mo turpes fastidiu[m] g[ra]uantes ip[s]is
et in[con]ficientes semen lubricare
vel corrumpens et p[ro]p[ter] generologia[m]
et g[e]n[e]rac[i]o[n]em qua g[e]n[er]aliter appetunt
p[ro]hibentes expedit quo quo p[ro]hi
bere eas ne g[e]n[er]ent cu[m] q[ua]lit[er] in
corpe sano g[e]n[er]ari no[n] debeant scd[m]
mo[dum] regulandi et q[uod] de eis iu[m] g[e]n[er]a
tu[m] est a[n]i[m]alis corporis debite ex
purgari et ne ad m[a]tricem currat
[con]uenientibus auxilijs d[e]riuare
Sic equidem cura est 3e res p[ri]ma
est p[ro]hibicio g[e]n[er]ac[i]o[n]is ip[s]arum 2a
est cura q[uo]d g[e]n[er]atum est et quod co
tinue g[e]n[er]abitur donec p[ro]hibicio
fiat expurgacio et ne ad m[a]tricem
fluat deriuacio 3a est accidencium
correctio p[ri]ma[m] rem co[m]plent regi
mi[n]is ordinacio debita ad sani
tatem tendens et medicinaru[m] con[ue]
niens exhibicio malicia complexionis
ep[at]is et renu[m] alt[er]antiu[m] p[ro]ut disp[os]i[ci]o
complexionis ip[s]oru[m] expedit que e[ti]a[m]
in e[o]d[em] p[er]te sunt monstrate hec e[nim]
no[n] sunt solum p[re]s[er]uatiue s[e]d etiam
curatiue 2am rem complent ea
que superfluitates aquosas et co
lericas h[abe]nt educere per poros sen
sibilit[er] ut e[st] et sudorem p[ro]uocancia
Inquit enim abocali sudor est aquo
sitas sanguinis cu[m] colleru[m] est ad
mixtum vel p[er] vrina ut diuretica
et h[uius]mo[d]i sit no[n] habet parem in re
soluendo saniem et aquositatem
vel insensibilit[er] vel euacuacio et repleti
cio maxima fames et sitis et absti
nencia ab humidis et beeedulibus et
alijs in cura ydropisis denotatis vel
fluxu ventris si quide excrimose
fuerunt vel flora de basilica vel myra
si rubee fuerint vel vomitum si colire
de quibus omnibus in cura fluxus
ventris plene dictum est Et si ex ma
teria febris acute apostemate vel vlceris ex
eat cura illorum e[st] p[ro]pria ip[s]arum est cura
que in suo querat[ur] loco Et si quidem
sup[er]fluunt cu[m] p[re]dictorum reiteracio[n]em
agendum est Et etiam ea que in super
fluitatibus menstruis dicta sunt sup[ra]
Inquit enim ypo. o[mn]i[u]m f[e]m[inaru]m vocem facien
cium et no[n] euenientibus illico vocem
no[n] tussire ad aliud opportet manere
dato q[uo]d visum est apud ¶ Galienus enim
et si no[n] imbrem p[ro]pter dispo[sic]i[o]nem sub
iecti in p[ri]mis in longo cu[m] tempore
imp[ri]mendo p[ro]ut p[er]ficiet et manifesta
fiant actiones Correctio accidencium
est ut mitigent[ur] dolores alleuient[ur]
grauedines et punctiones p[ro]ut sup[ra] i[n]
menstruis est notatum Ordinacio

artificialis balnei exsiccatiui humidita
tum aquosarum p[ro]p[ri]e nature et tenuitatis
et p[ro]p[ter] sudatorium est multiplex vno
mo[do] est semicupium fiat bene coop
tum ut non exspiret fumus ut va
por et sit in medio eius tabula p[er]
forata in multis locis et de subtus
ponatur aqua calida maris simplex
vel decoctionis exsiccancium medicinarum
ut bauracis spume maris nitri sulphur[is]
et herbarum ut sticados florum camomille
roris marini et folium marini et fo
lia p[ro]ut necessitatem tibi videbitur expe
dire et desuper sedeat corpus vel
fumus ip[su]m bene attingit et cu[m] te
pescere incipit h[ab]eant[ur] lapides mo
lares igniti vel lateres et p[ro]iciantur
in aqua et iterum fumum q[uod] accipiat q[uo]d
multum exsiccat alij vero aliter faciunt
caldaria magnam de ere bene coop
tam ut eo nullus fumus exspiret
constituunt super ignem in qua pre
dicta imponunt et faciunt ea bulire
et p[er] manicam quandam seu calem
de ea inti p[ro]tensam in qua bene co
op[er]ta sedet corpus fumum recipiat donec
bene sudatum fuit et ex tunc egre
ditur q[ue]s[cen]s in lecto iterum sudet et
reiteret q[uo]ciens necesse erit hoc enim bal
neum non solum sup[er]fluitates tales
deriuando educit et exsiccat s[e]d etiam
distemperantiam frigidam et humidam cor
poris et membrorum ip[s]ius g[e]n[er]antem altera[n]t
et emendat ut cum bono p[re]missio
regimine no[n] vlterius generentur digestionem
confortat cum g[e]n[er]antur debilitate
et q[uo]d in matrice iam fluxu[m] et contentu[m]
educit Et ballaminis bibitis euaporatum
exsiccat humiditates eius Et consumat[ur]
et vlterius matrix no[n] recipiat eas sedat
maxima ab[s]in[th]ius vel granorum rubi et mirte
Et iterum potest suffumigari et suppo[n]i
ex eis aliqua sunt sandaraca spon
gia maris alumine sp[i]c[a]ta storia sal vitr[i]
spuma maris bauracis sulphur storax
siccata fuligo tela aranea sepia tela are
na et similia Et clisterizent[ur] s[upra]scripta
ex aquis et succis iam dictis supius
in menstruis·

Capitulum xiiij· de sterilitate et difficul
tate impregnacionis

STerilitas et
impregnac[i]on[is] difficultas
eciam sicut ablacio et di
minucio contingit enim
in spe s[e]d in[con]cepto dicunt Et similiter in
spebus causarum no[n] dicunt s[e]d i[n]cepto

impressionum cum enim sunt fortes cause sunt sterilitatis. Et quidem causa impressionum contrarie sunt causis conceptionis superius distincte que sunt ex principiis et immediate operantibus ut uno comprehendantur capitulo ordinate. Dicimus autem quod in corpore integro sive membrorum etate perfecta et apparentie mediocri aut sunt ex causis interioribus principaliter aut sunt ex causis exterius impedientibus principaliter ut sunt ex parte viri aut mulieris aut utriusque. Ex parte autem viri aut erit in semine et vasis aut in instrumento vel virga. Et aut semen viri aut in se quod sit ex aliqua mala qualitate que a proprietate habet ut sperma generet infecundum ut dixit Egidius et Albertus. Iam vel qualitate distinctum vel infectum aliquo malo humore vel corruptum longa retentione vel debilitatum sive imperfectum in principalibus seu lesum aliorum debilitate membrorum vel totius corporis quia febricitant aut tempore diminuti vel sue proprietate sunt dispositio arboris non fructificantis sicut apud Almansor. Aut aliis accidentibus causis vel qualitercumque ineptum fuit ut super de spermate dictum fuit. Ex parte vero instrumenti vel virge quia fuerit nimis longa vel brevis receptivi non proportionata vel debilis mollificata et in erectione deficiens vel modo quolibet lesa incurrens nocumentum erectionis et in spermate superius predistincte. Ex parte mulieris causa est multiplex. Aut enim in eius spermate erit aut in loco a natura generationis eius deputato ut in matrice. Causa vero in spermate viri iam dicta. Causa vero in matrice aut erit in orificio eius et collo quia sit tortum vel opilatum ut superius in proprio capitulo est dictum quare semen trahere non valebit nec concipiet sicut ypocras manifeste dixit enim: Quecumque preter naturam grasse non concipiunt hiis pinguedo os matricis obturat aut in matricis gremio et fundo aut quia sit ad... aliqua debilitate quare semen non attrahit si frigida fuerit aut non retinet si fuerit humefacta vel madefacta lubricat et egreditur semen aut quia sit infecta et immunda ipsum corrumpens aut congelans ipsum si frigida fuerit quod est plurimum vel nimis calida et ipsum adurens et consumens aut sicut ut terra arida et arena et est quod non solum semen excitat sed etiam alimentum sanguinis missum a toto corpore

ipsi consumit vel quia sit in viis vel vasorum spermatis debilitata et opilata quare sperma menstruum continui non diffunditur nec sanguis ad alimentum remittitur. Et si remittatur non est bonus quare non trahit nec nutrit. Inquit enim Galenus cibus nutriens omnis qualitatis excessu vel fortitudine carere debet quia si habeat ipsum alteret natura ut dicitur in nostro capitulo dictum est. Unde ypocras dixit: Quecumque frigidas et densas habent matrices non concipiunt similiter et in matribus subiungendum. Aut quia sit aliqua predictarum egritudinum gravata vel accidente quolibet leso membro vel extentive ad membrum aliquod propinquum vel remotum vel totum corpus quia fuit febricitans. Ex parte vero utriusque multiplex. Aut quia non fuerunt cum amore et desiderio debite copulati aut quia coeuntes non convenerunt in emissione spermatis ut debita semina reciperent mixtionem vel quia convenerunt ventositas separat inter ea ut non permisceantur ad invicem aut quod permixta non fuerunt contemperata et disposita nec inter se invicem vel cum matrice contemperantia receperunt quod declaratur quia facto divortio et copulatione cum aliis generabit utrique propter contrariam causam. Cause vero exterius impedientes quedam sunt ex necessariis et quedam ex non necessariis. Ex necessariis quedam sunt ut aer et hic aut sua virtute manifesta quia fuit nimis calidus vel nimis frigidus vel corruptus quia fuit pestilens et resolvit vel congelet semina vel corrumpit virtute occulta et quia a constellatione influente in corpora aliquorum regionis sterilitas accidit quod est manifestum. Sterilitas enim aliquas regiones bene producentes et male conservantes et aliquas male producentes sed conservantes bene et aliquas in utroque. Nulla causa manifesta intra aere vel regimine. Exercitium laboriosum subitum et cum saltu plurimo ad posteriora quin faciat descendere spermam et cum sternutatione maxime post coitum. Immediate quies multiplicans superfluitates inficientes et corrumpentes semina. Cibus et potus superfluus mali et inordinati multiplicans mucilagines facientes lubricare semen et prestantes alia nocumenta. Similiter superfluus sompnus et vigilie que sunt motus similes et quieti ut dixit Aboali. Superfluum manens sanguinis

vel aliorum humorum naturalis vel acciden
talis occulta vel manifesta vomitu vel fluxu
perducens ad diminutionem materie seminis
vel sanguinis menstrui et superflua repletio
suffocativa seminum et aer accidentia
ut gaudium subitum et immoderatum
timor enormis subito dolor et tristitia
Et ex non naturalibus sunt balneum frigidum
vel calidum resolutivum omni tempore
appropriatum sumptio rei prohibentis con
ceptionem ut bibere multum camfore
et emplastra testium cum iusquiamo nigro
et similia que infra in difficili partu —

Signa Sterilitatis mulieris cognos
cuntur per effectum quando omni premissa cura
et intentio numquam impregnatur cum viro
vel alio vel alio vel si viro gravidanti cum
alia copuletur et signa et proprietates
virginis sunt in ipsa et proprietates vir
ginis sunt in ipsa Et similiter vir steri
lis cognoscitur per effectum et signum quia
spanus i. sine pilis et barba difficul
tas vero impregnationis cognoscitur
quia tarde et raro impregnatur et non nisi
aliquibus curis premissis et ingeniis
que inferius dicentur viii aristotelis
de generatione animalium quedam sunt ad disposi
tionem mulieres ut prima etate non con
cipiant sed 2a et 3a sic quedam nec prima
nec 2a sed 3a Sic vidimus enim quandam
dominam magni medici filiam que num
quam concipere potuit nisi ad l. annum
et primo tempore fuit passa molam
inde anno sequenti vero fuit impreg
nata quedam prima sic 2a et 3a non ac
quirit enim dispositio quedam vel in
dispositio ad impregnationem mutatione
etatis ad proportionatum suo compari
vel disproportionatum vere et signum
causarum sunt que indicant an cau
sa sit ex parte viri vel mulieris sicut ea
que ypo. ponit in suis amforismis
dixit Mulier si concepit in utero
vel si aut sterilis si concipiat conte
gens eam vestibus suffumiga deorsum
cum rebus et siquidem odor per corpus
ad os et nares pervenerit sciens quod
ipsa non ex se non concipit et causa
viri Alii aut dixerunt supponatur
allium et consideret si pervenit odor ad
os et nares aut non Si enim pervenerit
opilationem meatus et ductibus inutiles
ostendit et prohibet impregnationem vel
mala complexio eius consumens vapore
calida et sicca vel congelans et spissans
ut non penetret si frigida et humida fuit
Sed hoc signum est super predictam sterilitatem
non super omni cum alie cause sunt sed
multe propter opilationem et malitiam
qualitatis earum Alii vero alia dixe
runt que in alio non verificantur
si signa investigentur propria Signa
ergo defectus in materia seminis sunt
cibi nulli vel pauci passumptio et
spermatis assiduatio et digestionis ma
litia Signa vero male qualitatis
spermatis et vasorum sunt quando si calidum
sit cito emittitur et sentit mulier
apud emissionem eius acuitatem
et ardorem et cum recipit ex cura co
lor declinans ad rubedinem vel citrinitatem
et odoris acuti et subtilis tenuis vel
spissi si adustionem pervenerit et
in genitalibus signa caliditatis proprios
Et similiter urina tinctura Si vero
frigidum contrarium apparebunt etc. Si vero sic
cum paucum erit et grossum et corpus
similiter erit siccum Si vero humidum con
trarium apparebunt Signa imperfectionis
sunt quando sit aquosum indigestum
et est cum passione testium vel aliorum
membrorum principalium Signa vero in
eptitudinis spermatis ex parte totius corporis
vel aliarum causa sensui nota sunt et
manifesta in viro vel muliere
Sperma quidem perfectum sanum et genu
tivum est album splendens viscosum
et unitum sicut grando et odoris palme
vel palmie vel floris sambuci et positum
in aqua descendit sicut in de generatione
animalium Aristoteles dixit Signa vero
causarum productivum extrinsece ut quia
matrix sit opilata aut collo vel
tortuosa in ipso ex causa opilationis ipsis
sunt manifesta Et similiter si sit i
viis vasorum spermatis vel sanguinis ad
alimentum missi Et siquidem defectu
sanguinis alimenti totius cor
poris fuit ariditas et subtilitas
corporis demonstrabit Si vero sperma malitia
qualitas spermatis et subtiliter probetur Ex
signa male qualitatis contrariorum spermatis
matricis sunt ex tactu quod percipit quod
coytum virga viri ut siquidem calidum
fuerit perveniet ad caput eius tactus
caliditatis si frigidum sensus frigiditatis
si humidus humectationis humidans et turpans
ac coytum indelectabilem operis et
cursum intrinsece si siccum etc. sunt huius
Etiam ex dispositione genitalium apparentium
membrorum et eorum exeuntibus et
urina et totius corporis Si vero sit aliis
periculum egritudinum gravia pura ipsius
ostendit Et similiter si alicuius membri
totius vel totius corporis Si enim plenitudo
de ex multis agminibus sortitudinem
ex regimine et corporis temporis acci
pies et grandedinis sensu circa renes
et inguina Signa enim ex parte viri
usque exitum experimento sunt manifesta

et ipse mulieris relatione. Signa ex parte intemperancie spermatum inter se et ipsorum cum matrice sunt defectus aliarum causarum et quia facto divorcio et copulatione cum alio generabit uterque vel alter. Cause vero alie extrinsece impeditive sunt sensui manifeste.

Cura. In cura sterilitatis duplex est intencio generalis et specialis. Generalis est adequatio maris ad mulierem sit quidem quod in omnibus que ad generationem pertinent maris et mulieris et ex principio quod dicta sunt inter eos fiat proporcio et temperies ex contemperantia eorum inter se generatio proveniet habitu si verum talis apud medicum difficilis est et impossibilis et penitus ignota vel difficilis et laboriosa cognitio equalitatis maris et mulieris si inequalitas nichil assit. Et pro inde si aliquid ad ipsum procurandum inter eos attentius requiramus sive sterilitas sit ex naturali dispositione sive accidentali et si ex dispositione naturali aut erit perpetua aut temporalis secundum variam dispositionem etatis ut prius dixit. Si primo modo dimittenda est et alia sor[illegible] et equiso. Nam enim contra [illegible] vana sunt omnia dixit ypo. Si vero secundo modo simul dimittenda vel cum lenibus dispositionibus et confortantibus et cum fine sapientum precedendum quo si non confecerint quia non bene apparent propter difficultatem generationis non morat propter grandem maliciam et malam dispositionem provenient. Ex hoc enim que aliqua etate disposita erat fiet indisposita semper. Si vero accidentalis fuerit agendum est caute similiter ne cum fortibus et periculosis atque irrationabilibus fiant ut stolidi agunt et imperiti cum quibus non equant sed diversificant non contemperant sed distemperant magis impuras dispositiones adducunt sicut generacionem non procurat sed intemperacionem magis ut igitur caute et cute agamus specialem inadequatio eos sit preceptum intentionem. Consistit autem in rebus [illegible] in causis sterilitatis abstrahendis. In secundum vero usque confortacione et in apposita [illegible] convenit ad generationem opportunum invencione. Specialis intencio est quia ex dictione generali accipietur mutuum de ducimus cum specialibus et propriis medicinis. Et est ut secundum sterilitatis causa in semine viri affuerit abstinendat variis auxiliis secundum varietatem causarum ut supradictum fuit ex mala namque precatum abstinendis mutandis dispositionibus administrandis cibaria et potus similiter calida et humida qui bonum generant sanguinem et sperma super excrescere faciunt ut est de [illegible]

dictum. Si vero fuerit in partibus in testibus et aliis superioribus principalibus studebimus ipsa principalia et confortare cum alterantibus eorum discrasiam et contrariis eorum speciebus confortantibus et multiplicantibus ut de in cura nominati erectionis est dictum. Nec non et ipsum tempore competenti mundabimus retinere et rarefacere vel alias earum passiones auferre cum hiis que de impressis capitulis propriorum seriose sunt descripta. Similiter si aliqua pars infecta fuerit qualiter alteratione generatorum amborum studebimus illam cum diureticis non calidis et frigidis alterare si quoque etiam alio malo infectum cum mundificantibus sanguinem et purgantibus abstinendemus. Similiter si corruptum fuerit ex longa retentione mundabimus corpus restituemus. Nec non si ex coitu alicuius membrorum [illegible] testibus et vasis contigerit vel corporis totius purgationis et rectificationem illorum corrigere et etiam rectificationem requirimus nec non accidentium et extrinsecarum causarum amocione. Si ex illis contingat sed ex parte mulieris causa sterilitatis procedant quia virga fuerit nimis longa vel brevis cura non habet et propter nimis longa brevis enim ut dictum est de occurrit ad vulve orificium et matrix cum desiderio suo non trahit sperma sicut trahit ipsum perfectum ibi non vero locata ut superius dictum fuit in oppilatione matricis. Et quia trahitur cum assuefactione per coitionis ventose et inguinibus et aliis nisi brevis sic adeo quod delectatione aliqua non inducat que in magna mascula etate correctionem habet. Si vero quia mollificata sit cura pars corriget quia de diximus in cura nervorum. Porro si ea fuerit in matrice quia eius collum fuerit tortuosum vel eius orificium strictum administrent continue radii de stagno qui ingrossentur paulatim et inungantur cum adipibus lenitivis et oleis et inter balneum humectativum et confert in hoc cum comestio cau[illegible] cimini an. et similiter. Et si fuerit carnosa non curatur. Et si ex oppilationis humorum evacuatione cum pessariis clysteribus et colliriis et particularibus et propriis educentur. Sed si quidem fuerit ex multitudine adipis curabitur exercitio resolutivo et cum extenuativa et exsiccativa dieta balneum quoque exercitatum est conveniens et post ipsum antidota calida exsiccativa ut theriaca et theodoricon et clisteria et suppositoria etiam exsiccativa et unctiones ex melle albo et oleo de spica et de lilio

et si fuit mala complo in eius generatio
et frigida vel calida sicca vel humida vel qualit
cumque mixta curetur cura malicie co
plexionis spermatis supius dicta et illud cum
dieta balneis enematibus clisteribus et
suppositorijs declinantibus ad qualitatem
quam discrasia exigit Et si ea eius fuit
humidi coadunatus in ea precedente dieta
purgabitur cum purgatione corporis perfec-
te et cum clisteribus et suppositorijs que
infra dicentur Etiam si fuit ventositas
in ea collecta prohibens a debita spermatis
mixtione curabitur cum educentibus
multum eius extenuantibus ventositatem
vel educentibus eam ex ipso loco et eius
extenuatio et exilis sunt ea que infra
dicentur in mola ex ventositate Et
ex ipsis est aristologia rotunda Et si op
pilatio fuit in vijs vasarum spermatis vel
alimenti curabitur prout supra in cura op
pilationis est dictum Et si causa fuit ex
parte malicie alimenti quia sanguinis
sit malus sanguinis rectificatione cura
bitur et dieta Etiam si defectus fuit ex
parte caloris mulieris quia fuit preter naturam
tenuis etc. humectatio predicte emendabitur
et impinguatio quod in suo loco deo adiuvan
te dicetur Nec non et si aliqua extenu
dine vel accidente aliquo fuit generata
cura illius ipsa medicabit que ex dictis
et dicendis est colligenda Siquidem ex ma
licia regiminis ad calidum et siccum permutationem
curabitur aut eductione operum cum coli
rijs et sicibus Confortando vero seminis
et 2a res et completur spirituali cum hijs qui
cumque digestiones habent facere perfectas et
sanguinem generant equalem que supius
in cura stomachi habuisti et membra
generationis principalia maxime in sua
solida et debita qualitate confirmant
que in ipsis sunt dicta capitulis Sic ergo
ram abstinendus et cum talibus sperma
ta confortabis quod unoquoque acqui
ratur temperies et ex mixtione tempera
torum minor temperies fiet vel si
non est possibile fuit propter indispositionem mulie
sexum vel etatis temperiem fieri in
coitum quolibet sit diversitas in eis et e
qualitas reservetur quod ex commixtione ut
utriusque ad invicem resultet equalitas
que generationis est causa Et quamprimum
dispositio fuerit in uxoris et mulieribus
humida vel ex sterilitate est ea et plurimum
recipiens cura abstinentia ipsam quod
inde calida erunt et sicca que dicentur
simplicia et composita infra Confor
tativa quoque seminis talia erunt que
sua caliditate siccitate alterent et
sua virtute etiam humiditatem expur
gent et exsiccent et sua qualitate

confortanda membra generationis et
spermata conceptam et impregnationem
perficient Et ex compositis que sine no
cumento expurgant sunt yere ex
hibite clisterizate et supposite Et con
fortantibus sunt antidota confectio
nes magne ut metridatum diamuscu
tyriaca non omnis ut scripio inquit
quia non diatesseron ut albohaly
inquit de aborsus regimine secundum galienum
vel andromachi que communiter fuit in
usu que non solum impregnationem pro
curant sed et fetum in matrice confirmant
ut ponit albohaly de medicinis experimentatis
loquendo etc. Et ex illis est theodoricon
et medicamine allzelzengi ut supra in
cura nocumenti excretionis et coytus
dictum est Et ex experimentatis simplicibus
sunt ut mulieri detur urina ele
phantis est enim mirabilis apud appro
quinquationem coytus et in hora eius Et
rasura eboris est potus iuvamentum
cum osse de corde cervi Et semen si
seleos expertum est et datur pondibus
feminis de eo ut multiplicetur de concu
generatio Et oleum de balsamo bibitum
evaporatum et suppositum vel de been
impessario suppositum et oleum de lilio
et pessarium de napa myrra i. costo
et adipsanguis in lana Et ex sin
gulis aromatibus s. musco spica nipa
cineto origano amomus ysopo bal
ho et testiculis vulpis et derese se bram.
est mirabilis Et unaripsi et
barbe hirci gallia amomum cordu
mei et ex omni calefactio et stiptico
Ipse et suppositio coagulum et ipse
coaguli leporis cum oleo violato
pro mundificatione adiuvat quod
ad impregnandum dicunt suppositio sterco
ris et ipse gazel masculi et ipse si
ponatur cum eo aliquid testiculi
vulpis et suppositio fimi canis vel
fellis adipis i. lupi vel leporis vel leo
nis imponendum viri 9. 3. Et composita
sunt que infra dicentur Sequitur
specificatio et ad actum deductio
tertie rei que est proinventio modi
coeundi ad conceptionem aptissime
dicit quod complebitur taliter ut eligatur
aptior hora et est post mundificationem
menstruorum et tamdiu steterint
separati quod generatio facta sit cum bona
et perfecta ut perficit non tamen tantum quod re
frigidantur a frigido propter longam
retentionem quo oportet coire
et iterum abstinere moderate Cum ergo
estimatum sit quod tempus facta sit generationi
ut ore faveant se ambo cum usu con
fortantium predictorum et mulier apud

introitum lecti post fomentationem
cum aqua calida decoctionis matricarie
foliorum tilie agnocasti et rosarum suf
fingetur per tractatum cum crotice
non valde calida ut est gallia muscata
et confectio vere et viri ablutis
pedibus cum calida predicta decoctione
et inuncta virga cum hiis que de
lectationem habent inducere supradictis
deveniat ad verba venerea ex cogi
tando mactu venereo cum desiderio
mutuo et pectinem pectinecon et virga
Cum ergo desiderium coeundi utriusque pre
dat valde promiscuant se permixtione
non vera et completa et deinde se
retrahat et tangat quod est inter
anum eius desuper et vulvam est enim
locus delectationis provocans ipsam
et alliciens et oscilis palpandis non
cessat requirere eam Cum ergo venit
hora desiderii et vehementer adhe
rentes utrique et incipiunt oculi mu
tari in rubedinem anhelitus elevari
et verba balbutire et tangendo vul
vam os eius aspersum ex contactu.
matricis ad ipsam desiderando sperma tunc
intromittat virgam elevatis coxis co
pleat immittendo sperma ori matricis quia
aliter pareret studeat autem quod in emissione
spermatis ambo simul conveniant in hora
sit autem emissio huius absque multa de
lectatione oris ipsius ne aer ingrediatur
quia corrumpet ipsum et proinde sur
gant ambo ista ante ut surgat
et adhereant melius inter se et in emis
sione inter se adhereant fortius ne simul
cum spermate subingrediatur aer Et statim post
emissionem ipsius sentiat vir mictionem
generari ad caput virge et ipsum stringe
de surgere est maximum signum concep
tionis secundum Galienum in quarto teneat os ut
non exhalat eam sed eam intus dimittat
donec cessat anhelitus inspissatio de
inde successive se retrahat ab ea et
mulier stringendo crura leniter et vulva
dimittat deinde dormiat strictus cru
ribus et ordinacionis suppositis quam diu
est possibile quia non consuevit appetere
ut iaceat Et cum expurgate facta sunt
si adhuc appetat super coeat et quies
cat deinde surgat fugiat et abstineat
que provocant abortum que infra di
centur Et ex conceptionis vero me
dicinis Et experta est confectio scrupi
separatim mulieris frigide impedientis
conceptum ad purgationem Recipe matri
carie pulegii calaminti nitri aceti
radicum morelle altee feniculi et
dardam ana ʒ ii cuscute ʒ s. mel
lisse prassii anisos ana ʒ s. corticum

citri ʒ i passularum enucleatarum liquiritie
ana ʒ i ciceris pugillum i zuccari
lib. i aceti squillitici ʒ ii mellis ros.
ʒ iiii in petreacia bulliant gallie
ʒ i spice ʒ s. dosis minime ʒ ii cum
aqua gariofilate deinde purgetur
uterus si indiget cum yera et agarico
vel cum pillulis fetidis et benedicta in
testi bomia si materia sint grossa val
de post purgationem balneetur in aqua
decoctionis foliorum lauri mentastri
salvie origani et pulegii et permissio
sufficienti exitio balnei permissa
mundificatione corporis communi et
matricis fiat mundificatio excitatio calefactio
et confortatio Mundificetur si expe
dit fiat primo clistere et deinde suppo
sitorium clistere fiat tale Recipe pulpe
colloquintide ʒ ii bulliat in aqua cinnas
tris et in eius quantitate ʒ iii disso
luatur yera Galieni vel colloquintida et
iniciatur pessarium Recipe mirre bdellii ga
lbani ana ʒ ii pulpe colloquintide ʒ i pul
veris yere ʒ i confice cum laudano
et fiat pessarium longum ita quod perveniat
usque ad interiorem concavitatem et addatur
euforbium Calefactio excitatio et con
fortatio fit cum unctionibus pessariis
atque suffumigiis et confectionibus unc
tio talis fit et est efficax et experta
Recipe radicum enule campane munde
et late lb. i radicum bacce vir. sine
lb. s. summit rade et contere que bu
liant in vii lb. vini odoriferi albi
sufficienter cum lardi veteris contriti
lib. iii matricarie m. i deinde colentur
et colatura ponatur in olla nova et
fac bullire et mitte thuris albi mas
ticis ana ʒ s. cere nove ʒ vii et ex
quo predicta sunt liquefacta depone
ab igne et immitte pulverem harum
specierum Recipe cinamomi gallie gario
filorum nucis muscate galange spice
ana ʒ iii croci ʒ i agregam bene cum
spatula deinde fac coagulari et tunc
videbis quod super natabit unctuosum
et coagulatum et residebunt species
et in medio erit vinum. utatur ergo eis
sic infrascripto intret balneum et balneat
totum corpus suum cum aqua decoctionis
foliorum lauri et inungat totum cor
pus expresse illius vini et ventrem
et ex speciebus induat se et recedat
Sequentibus vero diebus usque donec
durabit intret similiter balneum non
abluat se sed inungat crura et bra
chia et coxas et nates ex uno dorsum
vero et pectus ex unctuoso et totum
epicastrum a cassum corporis ex speciebus
nec coeat vir cum ea omnibus diebus

sed qualibet die cum egreditur de balneo
ad calefaciendum et confortandum
sumat de tiriaca hac cum vino ʒ ij
℞ garyo. ʒ j siseleos ʒ ß rasure ebor-
is nasturcij asari an. ʒ ij an. amomos
bacce carvi an. ʒ iiij mell. embli-
corum sirupi humani generis l. maturatre
ambre ʒ j musci ʒ ß ex hijs fiat
tiriaca vel utatur confectione de ambra
calefactiva excitativa et confortativa etiam
fiat cum suffumigio tali ℞ ligni aloes
castorei cassie lignee storacis calami
aromatici gallie an. ʒ ij musci ambre
an. ʒ ß conficie cum succo timarum
humidi et suffumigetur cum eo deinde ab-
luat se bene et coeat viro cum eo modo
predicto. utatur die quolibet mane cum
electuario tali ℞ seracii albi et
rubei et excitativi magni satirionum
quorum aqua sit lib. j testiculorum vulp.
ʒ viij radicum rasiam ʒ iij baucat
ʒ ij pinearum purgatarum ʒ j fisticorum
ʒ iiij granorum sisamii ʒ iij ss. been
albi et rubei an. ʒ ij nasturcij cina-
momi piperis stuble longe an. ʒ ß
zuccari. Oleum balsami bibitum et
cum eo potatum et gallia facit descendere
preforatam et enucleatam et confert fri-
giori et mundificat et exsiccat hu-
miditatem matricis et iuvat ad impreg-
nandum secundum abolay pessarium de bdellio
educens humiditates matricis calefaci-
ens et excitans ℞ allium siccum et hu-
midum et findantur quanti ipsa sunt de
oleo rosarum et decoquatur donec in eo dis-
solvatur et recedat aquositas ab eis et
supponatur cum lana et est mirabile. Suf-
fumigatio secundum eum ad idem fiat ex torta
℞ mirre storacis baccarum lauri et om-
nie suffumigetur. Et filius zaprionis inquit
sumatur medicina vomita et involvatur
in lana et comburatur et supponatur
ipsa enim abstendit humiditatem matricis ex-
teriorem in tota matrice et mundificat val-
de. Item clistere ad mulierem que hu-
mectatur apud concubitum et non im-
pregnatur mundificat matricem et confortat
confortatione bona ℞ corticum thime-
rispirantium an. ʒ xx mirre bone
ʒ x decoquantur in tribus lb. aque usque
ad j et colentur et clisterizentur ex ea
omni die lb. 3a diebus tribus continuis.
Si vero sterilitas ex alia causa quam ex
frigiditate et humiditate fuit curetur
cum contrarijs propriis que ex dictis sunt
eligenda etc.

Capitulum xv de mola matricis

Mola a molin-
pe sive ut greci dicunt
est quod multe carnis
parturitio leviter vero
impregnatio est membra
in qua accidunt licet raro mulieri dis-
positiones similes dispositionibus vere pregnan-
tium quas ypo. in suis retulit ex rete-
ntione menstruorum petitus et ex com-
bustione oris matricis et deinde in-
flationem mamillarum ambarum et tumor
ventris qui augetur continue usque ad
quantitatem embrionis velud ydropisis
in quo sentit motum silem motui em-
brionis et movetur per compressionem
dextram et sinistram et ruinam usque
ad tempus natis partus tunc accidit
dolor partus et angustia et non parit
ymo extenditur vel usque ad annos iiij.or
vel quinque et usque ad finem vite non
recipit curationem et aliqua emittit
aliquid ac si pareret quod est diversarum
specierum sive substantiarum quoque enim est sic
fructum carnis cui est forma multarum
specierum in animati corporis et quoque est ve-
tositas tantum et quoque sunt superfluitates
aggregate aquose et mixte cum sanguine
phlegmo et detinet sit venter et causa
impregnationis harum substantiarum est du-
plex una in materia alia vero in efficiente.
In materia quidem est multitudo materie sanguinee
effuse et tracte a multa caliditate et
siccitate matricis propter coytum in quo matrix
comprehendit sperma mulieris tantum. In effi-
ciente vero est duplex una per modum
privationis et est defectus virtutis viri-
lis spermatis quare non ingeneratur vel
concipiunt hominem. Et iste defectus
est quia non invenit sperma virile
nec fuit emissum in coytu ut compre-
henderet ipsum matrix sicut comprehendit
femininum sicut accidit in omnibus vetu-
larum generatio est absque coytu ex cali-
ditate matricis trahentis ad se sperma
mulieris cum menstruo quod comprehen-
dit ipsum matrix cum spermate mulieris
sed sufficit inefficax et imperfectum
ex se vel ex tempore quia non simul ma-
dit in matricem nec fuit simul compre-
hensum ut esset ex duobus spermatibus
mixtum nec fuit defectus spermatis ratio-
nis obiecti et materie quia sic monstrum
generasset ut animal non rationis loci et
matricis quia sic sperma muliebre non
comprehendisset. Alia est per modum po-
sitionis et est multa matricis caliditas
que sperma mulieris comprehendens ex-
tendit sit cum materia illa et deficiente
dicta virtute informativa virilis seminis

non informat hominem sed tamen sit incarnatum frustrum sua fortitudine durum adeo ut non leniter diuidatur sicut caliditas ignis suo excessu argillam in laterem et nichil sua caliditate coagulatur sanguinem in carnem bonam teneram et tunc quod egreditur est sicut frustro carnis nullum animal habens similitudinem Contingit tamen in meridionalibus et australibus regionibus et mulieribus multi et praui sanguinis ex materia intermixta super conceptu viri quedam frustrum carnis a predicta materia generatum portans et habens speciem animalis scilicet buffonis vel arpe viuens quod mulieres feram appellant que quasi embrionem comprimit perimit et interimit et quam cum eo in partu emittitur Et ut asserunt tante proprietatis existit et malicie quod si cadens in terram hora partus moueat cum statim moritur fetus cum animalis forma et vita non existit a virtute formatiua viri primo et errore ipsius animam animalis et hominem informauerit sed stomachi incepta et sic emissionis error prodit ab influentia constellationis seu virtutis celestis ut aristoteles decimo octauo de animalibus dixit Et quandoque accidit quod predicta caliditas illam materiam non condensat et sanguinem permultum sed illam natura cooperante digerendo dissoluat et conuertat in aquositatem vel ventum quod emissum cum egreditur erit sicut aquositas saniem mixta vel veta ut dixit Auerroys(?)

Signa

Ex signis quedam sunt distinguentia inter molam et veram impregnationem et quedam inter eam et ydropem et quedam inter species mole distinguentia vero inter molam et veram impregnationem sunt manifesta licet errent in eis prudentes in aliquibus et proprie in impregnantibus quoniam in mola res illa non mouetur hora qua debet moueri vel mouetur non mouetur omnino nisi hora quadam et uno tantum corporis et aliter non mouetur In vero impregnante post tres menses mouetur motibus diuisis et pluribus absque compressione et motu corporis preterea durities ventris in mola vehementior est durities vere impregnantis propter causam predictam sed nec sentit corpus informatum in utero et sentitur multotiens dolor in mola similis colice et apparent mamille propter compressionem orobi(?) et sunt mulieris pedes molles valde cum inoratione Signa vero distinguentia inter ydropem et molam sunt quoniam durities in mola est maior usque ad tempus cum vero conuertitur in aquositatem vel ventum illa materia sentitur commotionis aquositatis est maior in mola quam in asclite et ventus percussus non resonat sicut in tympanite quoniam aquositas et ventositas in utero concauo existit inclusa et stricta et tumet pedes in ydropico generaliter sicut in illa morantur Distinguentia vero inter species mole sunt nam in mola cuius materia est carnis frustrum est durities maior in ea cuius materia est aquositas In ea vero cuius causa est ventositas minor et tumor maior

Cura

Mole est due res prima est perfecta euacuatio eius quod preter naturam in utero concauo continetur cum magis molestet secundum est distrasie(?) matricis que de ipsius est causa alteratio Inquit enim Galienus non est possibile aliquam dispositionem curare finaliter adhuc remanente faciente causa primam rem complent duo primo est quod materiam ad euacuationem adequat et disponit secundum quod ipsam educit disponentia sunt vero cum diminutione cibi et proprie inferiorum partium et resumptiua in dormiendo et eleuatione inferiorum et cum euacuationibus scilicet flobotomia et vomitu et solutione cum pillulis fetidis proprie et sumptione aque fenugreci dactilorum et similium et cum perilogodion euaporation cum pannis vel spongiis infusis magna virtutem habentium apperiendi et mollificandi super ventrem applicatis emplastra ombrore(?) et unctiones ex illis et breuiter cum illis que profuerant que sunt non et dicentur loco hoc enim non solum euacuationi disponunt sed etiam accidentia corrigunt Educunt vero ipsam quecumque fortiter menstrua prouocantia dicta sunt et que procurant dicenda aborsum ex quibus sunt antidota magna ut dyamarte dyaciminum magnum et tyriaca dyatesseron et similia Et si contentum fuit aquosum educetur cum diureticis et urinam prouocantibus et cum reliqua curatione iam nota in cura ydropisis et cursus urine Et hamesur(?) non potest esse iam resoluendo ventositatem et hermodactilis ipsam et saniem et educendo fetum mortuum vel frustrum carnis Si vero ventositas cum reme extenuante et educentibus ventositatem et proprie cum matrice ut est aristologia rotunda proprie oleum de lorum(?)

et dactili indi qui cum hoc quod extinguit molam dolorem sedant calidi . car rem complent que nullam complexionem mutrices calidam et siccam alterant in ipse dicta capitulo ex quibus sunt regimine infrascriptum noticiam di uretica scatine evaporaciones et ampla unctiones cum frigidis et humidis et mastabia ex mucillaginibus frigidis et humidis et mastabia ex mucillaginibus frigidis et ex pinguedinibus et oleis frigidis quale est oleum alkekengi est enim in hoc vehemens iuvamentum Et ex parte ad educendam fera est cimestio radicum quarumdam plateculi et succus radicum radicum raphistri bibitus et radices

c. xvi. de nocu[mentis] partus ex quibus est difficultas

Capitulum xvi. de nocumentis partus ex quibus est difficultas

Quid sit partus naturalis superius habuisti Et ipse quidem partus est facilis et quandoque difficilis Et facilis est qui cito cum levibus accidentibus difficilis vero est ille contrarius est et aut ex causis intrinsecis et essencialibus aut intrinsecis accidentibus . primo modo est duplex aut ex parte parientis aut ex parte embrionis Ex parte parientis mulier aut enim erit ex parte matricis in se aut vicinancium membrorum societate aut cor poris totius Ex parte matricis quia sit parvus quia concepit an. xii.m annum ut dicit abealy licet illud sit rarissimum quare est constricta in collo et orificiis eius naturaliter vel accidentaliter quia intervenit aliqua causarum oppilacionis eius non recipiens curam ex hiis que in suo loco sunt dicte vel siccitas vel apostema vel quia sit ulcera procreata ragadie et emoroydes coangustantes colli et orificia et non recipiunt dilataciones absque dolore gravi Ex parte vicinancium membrorum ut quia sunt vesica apostemata vel ulcerata vel scissa cum compassione non valet matrix suam actionem complere vel et intestina sunt similiter passa ut quia sunt flegmon in ano ulcera ragadie et emoroydes quibus matrix compatitur vel repleto intestinorum ex fece sicca comprimente aut quia sunt lacerti ventris tenues debiles in iuvando fetus expulsionem ex mirac sine iuvant expulsionem fecis et urine maxime cum sunt pauco

ut Galienus ait in interioribus Ex parte aut totius corporis ut quia sit debile vel racione complexionis ut quia sit nimie frigiditatis que habet de frigiditate ad opacitates ex nimitate ut Galienus dixit vel racione etatis quia puella multa vel antiquitate dura vel hitudinis quia sit tenuis et sicca valde vel pinguis vel racione consuetudinis quia insueta et primo pariens et timida pre tollerancie in dolore quare est inquieta et vehementis permutacionis perducentis ad ad alteraciones figure infantis ad inconvenienciam expulsionis ipsius . Ex parte embrionis hoc erit duplex aut ipsius in se aut propter secundinam In se autem propter sexum quia sunt femmina vel propter quantitatem aut continuam quia sunt magnus valde vel parvus carens bona complexione aut discretam quia sunt multi non distincti vel quia unius plura membra habens et pre capita et monstruosus vel propter qualitatem quia sunt levis valde quare effugit apprehensionem vel propter modum et ineptam figuram egressionis ut cum egreditur super pedes suos vel manus eius plicate super coxas et inde aut super unum pedem aut super latus eius et est determinatus vel propter inconveniencia temporis ut quia intemporanie moveatur ad exitum vel ante tempus debitum iuvamentum et propter in tribus mensibus mediis in quibus ligamenta sunt fortia secundum Galienum aliqua causa cogente vel hiis que ab ore sunt fiunt vel preter tempus ut quia accidat eis aliqua ex debilitantibus causis vel mors quare deficit alter movencium propter secundinam vero aut quia sit dura et grossa non recipiens rupturam quare non respirit fetus aut quia sit valde tenera citam disrupcionem paciens quare egrediantur humiditates et aque antequam fetus egreditur quare humiditate carebit . porro que est ex parte extrinsecus accidencium erit ex parte regiminis in vi. non naturalibus rebus ex quibus est multa frigiditas et siccitas aeris constringentibus membra partus ut accidit in regionibus temporibus et constitucionibus ut ypo. ponit in suis amfo. Caliditas resolventes utriusque virtutem et consuetudo ciborum ponticorum et potuum stipticorum et balneacio magnis almosis et sit in manibus vigilie superflue decurrentes virtutem et similia Et ex illis est obstetricis error in operando Et ex harum contrariis provenit facil

ptus Et quidem cum cause sint for
tes in phibendo moriens paciens et
ptus licet ut quidam dicunt possit
viue ptus si statim post mortem in
scindat et extrahat cum habe possit
spm euentationis aliq diu qd' innuit
Gales de interioribus ubi loquens de ob
tractio ex vtero mris pam pnte
lac vino a m pmulto no certo 2 qn
venit ptus et morit mater nl' eiusd
plus iam morit ptus ut vivit mr qm
multoc difficultas ptus pducit ad
rupturam vene in matrice quare accidit
fluxus sanguinis et quando in pectore et
pulmone sequit sputum sanguinis et
ptisis Et quando ad inscisionem neruorum
et lacertorum pp vehemenciam tensionis
quare accidit spasmus et quando ad sc
sionem mirach ventris in pinguis et tenuis
accidit ruptura et quando vocem ppter
retencionem anhelitus no exprimendo
inflammantem et trahente mrm cum con
densacione eius ingulam Ob quam rem
aliqui pursionem volentes conati sunt p
hibere impregnacionem in talibus et ppe pins
et antiquis debilibus mulieribus con
siderantes melius fore pdere filium quam
pcatum simul et mrem et hoc cum obmis
sione forme impregnacionis in capitulo
de cura sterilitatis dicte et ministracoe
oms cause sterilitatis et ministracoe
eius in p si sit emendabilis in tempe
conseruacionis augmenti et fortificacionis
adepte et hoc modo tempe sterilis p
seuerret Et de phibentibus appetitum
quedam sunt appriata ante coytu
que illud faciunt ut camfora sumpta
pln [illegible] et emplastro testiu cum iusquiamo
nigro et supposito albitu et menstruo
virge cum eo Suffumiga cum corticibus
ede pta menstrua et oleu balsami
cum coriusa et menta et storia ferri
Quedam sunt pta coytum appriant
ut piper suppositum et stercus elephantis
suffumigatum et aqua albedo regi supta
et ppe inde bib Queda ante et pta ad
ministrata illud operant ut pulpa granati
a lume simul sic simul et se eius mundifi
cacionem et pta coytum est in hoc forte
et ppe qn ponit in lectu et submergit
in calamento Et si composicio foliorum
algazab pta mundificacionem et ppe qn
sunt submersi in aqua eorum et sili
pulpa colloquintide et albeguesten
storia ferri et calx et semen eius que
illius est causa Ex hiis sunt signa diffi
cultatis ipsius et signa facilitatis Et ex
signis difficultatis queda sunt bona
queda sunt mala Signa vo difficultatis
ex causis suppositis pcipies et angustia

et anxietatem et si dolor fortis sit ante
partum non declinans inferius et si
declinet eius declinacio et ad posteriora
Et si difficultas pare fuit consueta
Signa facilitatis sunt contraria et sunt
ut apud partum senciat dolor pmus
et declinet inferius ad anteriora et con
sueta fuit facilis pare Signa quoque
bona in difficili ptu que faciunt desperare
securitatem sunt inquietudo et motus
dolor fetus declinans ad inferiora et an
helitus bonus cum virtute pena
Signa vero mala eronis sunt intel
ligenda Et cum pducunt ad sudorem
frigidum pulsus frequentiam debilitatem
et sincopim sunt pessima et mortem
fetus pnia Signo vo causarum sunt
no exprimenda seu auccessionem ipsarum
et regiminis precat ipa Signa gemel
larum et huiusmodi Signa vo mortis ipsius
sunt pnacio motus consuetum nec ex
se mouetur sed motu pgnantis et est
signum hip que mouet de latere
in latus apud declinatum et infrigidacio
sinus eius calidum et detumescunt
mamille sicut ypo. dixit Et quando
currunt humiditates virulente fetide
et pfundunt oculi pgnantis et eorum
albedo fit fusca et infrigidacio ex
morum et disposicio yposarcica

Cura Cura difficilem partum duplex
est regimen necessarium vnum ante
horam ipsius aliud in hora Ante
horam quidam est oms cause exterioris
ablacio et interioris excepte parientis
que pternam est expediens ipsum ab
stisio si qua possibilis est si vero no sit
possibilis ut quod nalis sit dispo habitacio
ipsius quoquo ut pta facil subsequatur
Abscisio quidem causarum complet
cum contrariis que in ppriis dicta sunt
capitulis de cura matricis vesico intesti
norum et ani debilitatis neruorum et
totius corporis. disposicio vo et habitacio
oim cause est conueniens et communis
completur aut cum apperientibus
et mollificantibus reddentibus me
bra tractabilia et ad tensionem et
compressionem apta et ppe in pma et
antiqua et noviter p. qualia sunt
calida et humida et lenitiva et lubrica
sumpta interius et iecta et exterius
per eundem modum appriata ut sunt
mira pinguia carnium et ppe gallinarum
iuuenum et pinguium et olea lenitiva
sumpta et olea mu stillagines seminum
citoniorum lini dactilorum et silium et
vina matura lympha a no frigida
valde et regimine humectatiuum pt qd
impinguat valde et mt dicunt supra

et pontica et per mensem ante. Cum vero
appropinquat hora qua incipiunt sentire
aliquas gravedines et dolores aperiantur
tunc sessiones et evaporationes cum spon
giis panis et aliis aperientibus frequenter
ex aqua decoctionis altee malve fen
ugreci camomille corone re
gie i. melliloti et capillorum veneris bal
nea autem ultra [illegible] sunt cum ex resolven
tibus et debilitantibus frequenter aperien
ta et post ipsa unctionibus de pingue
dinibus oleis et mussillaginibus
et medullis et cerotariis et ex illis [illegible]
ventrem desinum renes ylia et coxas
et deinde unctiones cum clisteribus
eorum cum resupinatione directione
capitis et cruribus elevatis et ipse ubi
siccitas matricis sit causa et est corporis
remissi. Et ex illis est coytus frequens
et suffumigatio cum aromaticis ut musco
ambra et galla ut matrix descendat
et mundificat intestinum confortetur
cibis bonis multe qualitatis parve quan
titatis et potibus vini odoriferi et ex
ercitetur plus solito. Hec enim adiuvant
in natura attrahendi aerem et diminuant
nutrimentum embrionis et descensum
ipsius quare ad exitum preparatur. Regimen vero hore
partus et est cum senciat gravedinem
et dolorem et humiditates aliquae incipiunt
currere est duplex unum ingeniativum
ad descensum facilem et egressum
causarum excepte embrionis abscindens
aliud est mitigativum accidentium. Primum
est ut cum talia appareant preparatur
mulier ut sedeat hora una. deinde sur
gat et ambulet saltando ascendat per gra
dus et descendat gravando et clamet
seu retineat anhelitum fortiter et premat
ylia sua et da lentem bibere amaram
quam faciet descendere ipsum deinde cum senciat
os matricis aperiri et humiditates amplius
emanare sedeat in sella perforata posito
pulvinari post ipsam. Obstetrix que sedet
coram ipsa et inspiciat diligenter embri
onis motum et precipiat actus quos
regulet suis manibus oleo sisamino
de liliis vel amigdalis dulcibus moveat
intromittendo et tangendo suaviter
prout sibi docuit ~~sua docuit~~ experiencia
longa parientem quam dirigant ar
tibus et potibus et verbis persuasivis et
de cito partu salubri et masculino con
fert. Et si mulier fuit pinguis non
sedeat sed iaceat super ventrem suum
ut comprimat matrix et pinguedo
ascendat et non descendat ad os matricis
et comprimat os eius et pariat forma
quadrupedum. Cum non pariat ratione
[illegible] intendat et sit post fuit difficilis

oportet ut reiteretur regimen primum quod faci
litabit et mitigabit accidentia et
dolorem et fac eam fortiter sternutare
ut ypo. dixit ore et naribus comp
rehensis fortasse enim pariet. Quod si
non sufficiet tunc succurrere instrumento
quo os matricis aperitur et cum suppositoriis
et suffumigiis et medicinis et pillis et
alleviantibus partum que infra dicentur.
Cumque apertum est os eius et apparet
secundina satis quod exitus fetus appropin
quat. Et si tardat et sit causa secun
dine quia cito scindatur comprimat
se puerus ut sit cum exitu aquositatis
eiciat fetum quere s. prius unctionibus
et [illegible] et lubricantibus adiu
venire et aliis. Et si non scindatur propter
grossitiem suam oportet quod scindatur unguibus
obstetricis vel forficibus assumpta cau
tela inter digitos aliqua parte eius ne
fetum attingat et ledat. Et si fetus non
est completus et tunc suam fortitudinem
non egrediatur scissio nocebit quia exitu
aquositatis exiccabitur matrix quare feto
non poterit lubricare sicque prolongabitur
partus et embrio cruciabitur et prohibet
neque succurrere potuerunt cerotaria et
unctiones supradicte. Porro si causa
tarditatis fuit embrio sua quantitate
quia fuit magnus et ipse caput suum
teneat obstetrix in dilatatione vulve
colli matricis et oris. Imponendo
manum suam suaviter oleis et cerota
riis dictis et dicendis suaviter moveat
et similiter si forma fuerit et gemelli.
Et si propter ineptum modum et ineptam figuram
egrediendi puta quare egreditur super pedes
extensis manibus et brachiis non adherenti
bus coxis quod cavendum [illegible] sunt manus
et brachia embrionis cum unctionibus
et cerotis et suavi tractione obstetricis
et parientis forti expulsione. Sed si super
alterum pedem egrediatur oportet ut non sedeat
sed iaceat cruribus elevatis et directo
capite obstetrix quod manu sua reponet
pedes suaviter. deinde revolvat partes
eius lubricationibus plurimis donec em
brio revolvendo se caput suum in
clinet ad portam egressionis et exire
sedeat. Et si non sit illud possibile sub
tili ingenio pedem intromissum vertat
si possibile est cum altero pede et cum utrumque
sit apprehensum manu muncta cum
oleo primo trahat subito [illegible] parientem
confortando predictum modum. Et si non sit
possibile et periclitatur extrahatur prout infra
dicetur in mortuo. Et similiter ingre
nerandum si simplatus ipsum egredi con
tingat. Et si difficultas accidat ca[illegible]
mortis [illegible] [illegible]antibus si non

egrediatur suspendatur uncinus et extrahatur
et festina in hoc antequam inflentur et
paciens debilitetur et sincopizet. Et si in
tegre trahi non possit incidatur
si possibile est frustratim extrahatur. Et
antiquorum quidam ingeniati fuerunt
ad inveniendum regimine extrahendi
illum alio modo cum nos relacionem di
misimus propter pravitatem fiducie in ipso
et utimur medicinis quarum usus salubrior
est. Et ex medicinis trahentibus fetum
mortuum que sunt simplices quedam
composite. Ex simplicibus vero sunt
hec. Mirra quod eicit fetum virtuose
nec habet parem in hoc sicut est
inducendo aquam. Nec semen thimi
quod eicit fetum mortuum aromaticum bal
samum opoponacum castoreum salgemma
genciane radix darseseni suppositum
et granum olive aristologia utraque bibita
cum mirra et pipere expellit embrio
nem et nasturcium et totum quod est
in utere medietas lacrime alminseth
supposita expellit fetum camedreos [illegible]
et laudanum suppositum in pessario ex
trahit fetum mortuum nepta [illegible]
expellit fetum vel mortuum suffumigatum
et bibitum mirra. Et cum narcisso bi
bitum ʒ iiij cum aqua mellis fetus
mortuos et vivos. Oleum yrinum ar
thanita rubea piper radix sic cum gume
ditur ʒ ii et suppositum expellit fetum cen
taurea costus et galbanum suppositum
et [illegible] suppositus abrotanum radix
supposita. Ablucio cum athaleo et in

Ablucio

unctio ventre et plus ex eo ex succo
eius eicit fetum fortiter et hermodac
tilus et in precedenti capitulo dictum est
non habet parem in educendo ipsum et
menstruum et fetum mortuum. Composi
ta sunt que ex hiis componuntur. Et in
summa omnes medicine educentes ver
mes et ascarides superius enumerate
fetum expellunt et educunt. Et faci
litantibus partum quedam sunt sim
plicia quedam composita. Et ex sim
plicibus quedam sunt talia a natura
et proprietate quedam a proprietate solum
prima sunt ut cortex cassie fistule pul
verizatus datus cum vino et est ex
pertus et efficax et summe in potu [illegible]
et cassiam est bonum et ultimum et [illegible]
[illegible] quod alleviat partum et ac
[illegible] et ~~quod alleviat~~ item decoctio
foliorum altee [illegible] magna et sessio
in ea facit illa. Et aqua fenugreci
fasceolorum et capillus veneris con
tritus et dissolutus in sirupo [illegible]
et aliquantulum olei [illegible] et datus
in potu [illegible] et [illegible] faciliter

faciunt partum in omnibus animalibus
que sunt [illegible] ferri lutum [illegible]
suspensum super parturientes et cons
tat parturientes et tenere in manu
sinistra magnetem. Et [illegible] cum
tum amore ungule asini est idem
vel eius et suffumigatio cum ea et suffu
migatio cum oleo piscis saliti. Et suspensio
lapidis aquile super coxam ipsius a matri
cariis efficatissime facilem efficit partum
et sine dolore. Et ex hiis que probant
ipsum citi et illud est ut [illegible] cipho
de vitro scribatur exterius psalmus mi
serere mei deus item a principio eius usque
ad illum domine labia mea aperies ex
clusive cum penna et attramento de [illegible]
luatur cum aqua ita quod omnes littere
sint ablute cum ea et detur ei ad po
tandum ei tota die. Item in aure
ipsius dextro dicantur hec verba Me
mento domine filiorum [illegible] edom in die
ierusalem qui dicunt exinanite [illegible]
[illegible]. Et sunt alia que ipsam fa
cilem faciunt et securum et illud est
ut scribatur dixit dominus domino meo usque
ad tertium [illegible] inclusive in carta no
nata et cum filo de lana per virginem
filato [illegible] suspendatur ad col
lum parientis. Expositorum vero quedam
sunt encarismata quedam supposito
ria quedam suppositoria quedam suffumigationes
quedam pillule. Encarisma [illegible] sedet

Encarisma

ad difficilem partum Recipe pulegii foliorum
altee malvarum fenugreci et seminis
lini lenticularum [illegible] vel herbe ipsius
capillorum veneris ana M. j bulliant
magna et sedeat in ea. Suppositorium

Suppositorium

ad idem Recipe succi mente in quo bu
liat pulpa coloquintide infusa lana
supponitur. Aliud Recipe aristologie cum

Aliud

[illegible] mirrine aut staphisagrie in
et misceatur. Aliud fiat ex [illegible] et
apoponaco et [illegible] cum melle
facit eum descendere vivum et mortuum
Suffumigatio bona Recipe mirre solius

Suffumigatio

vel ipsius cum galbano et castoreo et
confectorum cum melle thauri et suf
fumigetur [illegible] vino. Aliud Recipe sulphuris
citrini mirre rubee fellis vacium opopo
naci galbani ana suffumigetur cum eis suffu
gatio cum [illegible] et stercore
accipitris. Pillule facilitantes partum

Pillule

Recipe savine partes ij [illegible] armoniaci ru
bee ana ʒ s. conficiatur cum succo rute
et da. Aliud Recipe aristologie longe piperis

Pillule

ana partes equales conficiatur cum succo [illegible]
[illegible] et da iiij omni die cum aqua lupi
norum sunt enim aborsum facientes
et partum alleviantes et mundificantes
matricem fortiter si deus voluerit. Alie [illegible]

Confectio

epithima

de cura accidentium que sequuntur partum

operantes Rx bdellii sinalbidi myrre sabine et fiant pille cum cassia fistula et melle et da ij. Confectio ad idem cum nulla comparatur Rx. myrre castorei ana ʒ. j. cinamomi sabine ana ʒ. ß. conficiantur cum melle ana ʒ. ij. cum vino Et ex eis est emplastrum decoctum et epithima quod Rx. pulpe colloquintide vel succi eius et que viridia est melior est et misce cum succo rute et adde myrre et inungatur pecten usque ad umbilicum Regimen autem correctivum earum predictorum et aliorum que contingere possunt ex dictis et dicendis in propriis capitulis est manifestum etc.

Capitulum xvij de cura accidentium que sequuntur partum

Aliquorum accidentium que plurimum consequuntur partum hic dicere affectamus specialiter ex quibus est febris influxio ventris et dolor eius quorum causa plurimum est imperfecta sanguinis mundificatio post partum ut supra de nullo partu est dictum Et ex illis est debilitas et casus virtutis cuius causa est sanguinis fluxus plurimus ulceratio et ruptura matricis vel vene eius. dolor ani et exitus eius Imperfecte mundificationis sanatio dicta est supra capitulo de retentione menstruorum et hic quidem nunc est dicemus Et est quod studeamus in provocatione et perfecta eius mundificatione cum diureticis calidis que sanguinem acuant et attenuent ductus et vias aperiant que superius non sunt et cum impellentibus materiam ad inferiora ex quibus est sternutatio et retentio anhelitus et cum trahentibus ad infima et cum ventosis cum calefacientibus et evacuantibus sicut sunt suppositoria et suffumigationes predicte et suffumigatio cum oleo pistacie sallicti et ungula asini Et si hoc non excusant et debilitas non prohibeat flebotomia saphene est necessaria quia educit et provocat. Fluxus etiam sanguinis plurimi sanatio superius dicta est de cura superfluentium menstruorum hic autem addimus quod cum appareat oportet ut extrema fasciis ligentur et ipse manus et brachia et non pedes et sub mamillis ventose et pannum in fusum in aceto supponatur ventri et supponantur collirica ex ponticis ut sunt balaustie carabe rose et ex thure gallis et vino pontico et suspensio sterquilinii vaccini cum lana intincta eius et cortex eius retinet ipsum Sanatio febris est

duplex Evacuatio eius quod retinetur sanguinis et humorum predictorum et flebotomia ipsa vene que est sub poplite vel saphene et alteratio febris et ad illud quidem conveniens est aqua ordei alterans et mundificans vel aqua ciceris cum aqua vel semina eius dissoluta et granata dulcia et mirra et potus aque lactis et tamarindorum et mane quo alterando leniunt ventrem quia eis plurimum est constipatus et iura gallinarum cum primorum decoction idem operantur et inciunt Sanatio inflationis ventris farinis cum aqua ciceris et pulvere cimini et vini. pini cum dyamarte vel alzengi vel sapino et origano cum mastice et clisteribus extenuantibus vel nastale est conveniens ex aristologia rotunda sagapeno et storace liquida cum doronogi et zeduaria sumpta dolorem ventris et matricis cum eucratisimatibus et anodinis vel mali et fenugreco semine lini sisamo radice altee floribus camomille et melliloti et cicuta et unctione cum oleo sisamino amigdalarum dulcibus et violarum et cum comestione tyriace magne cum multa mare vel filonii raseure Et suffumigetur cum thure storace et semine nucum et rubi super carbones Et motus eius sanatio supradicta est. ulceribus vero providetur cum hiis primo que mundificant et sedant dolorem ut est succus morelle et plantaginis cum oleo rosarum in iecti vel suppositi vel albumine ovi portulace et sedat magna stipticorum et ponticorum predictorum. deinde ungatur cum unguento albo et aliis que in ulceribus nervorum laudantur et exhibitione in potu et bolo ar. terre sigillate san. dra. cum succo plantaginis et tractetur dolorem quoque ani similiter curamus ut supra. et exitum eius similiter Et ex propriis est ut abluatur cum vino decoctionis ponticorum et superaspergatur cornu cervi usti et reponatur et requiescat et utatur stipticis. deinde lenientibus si sit ulceratio et putrefacto Nondum quod quibusdam sit unum foramen ex ano et vulva parietibus et matrix progreditur foras cuius causa est pravitas membrorum et rarietas magnitudinis fetus et obstetricis defectus et hoc in hebetis contulerit quibus sic subvenimus ab experto consilio ut primo calida abluantur matrix in quo butirum sit dissolutum et foveatur diligenter donec mollificetur et extima sua intus reponat. deinde ruptura filo de serico suatur in loco. deinde panno lineo imponatur ad

vulve quantitatem et deinde pice liquida liniatur hoc autem facit maturitatem recreaty et teneri propter sui rupturam et mundificando consolidat et collata sic in lecto per xi dies talis ut pedes sint altiores et abstineat a cibo motu corporis et ave et balneo. Et propter ne talis ruptura contingat in partu sic procedamus panni in modum pile oblonge ponendo subtus ano et hoc ut quolibet conatu expellendi puerum firmetur illa et illud comprimat et non fiat petanconi solutio talis

Capitulum 18. de retentione secundine et cura eius

Secundina quia plura ad partum promittit dicta est et quia simul cum fetu et quia involucrum quia spoliata et quia pro partum emittitur et quandoque retinetur. Et causa est aut imbecillitas pacientis quia remansit post partum debilis aut in secundina que fuit in fundo matricis fortiter fixa et coadunata in modum spere ac cotilidonibus fortiter allegata vel emissa aquositate sicca in matricis angulo remansit lubricitate privata aut mora matricis quia post partum extitit coadunata et humoribus occurrentibus pre dolore occlusum et fortasse omnes cause simul concurrunt. Signa causarum ipsarum sunt manifesta nisi cause et cuius signa sunt quia de facili partus processit et gravedo in superioribus et digitorum motio nichil attingit ex ea. Cura ad ipsius extractionem est festinandum prodimit enim retenta ad precipitationem eminentem ut ypocras dixit et hoc quia retenta corrumpitur facile de sui natura non habens regimen et vapores ex ea mali ascendunt ad sincopem et cerebrum quare accidentia precationis matricis et cetera. In extractione autem eius est duplex via vel necessaria una et hic tamen vel ex tractione et que superius est predictum in cura difficilis partus completur cum cibis et potibus ex confortantibus ex mabues carnium cordialium colatis et non colatis vitellis ovorum et vino odorifero et medicinis que dicte sunt ibidem et in causis aborsus dicentur et aliis extrahentibus quarum rememorationem fecimus simpliciter et compositarum quandoque os matricis aperiunt quedam secundinam leniunt et maturant. Quedam ligamenta corrumpunt et frangunt quedam secundinam descendere faciunt et ad cervicale dirigunt et ad os matricis adducunt et exinde cadat. Et ex aperientibus que sunt super de opilatione matricis est dictum est ysopum suppositum et suffumigatum oleum lilii et maiorana confert ad coarctationem oris matricis similiter et similiter galbanum cum vino bibitum calefactum cochim similiter et agaricum gagates et semen porri cum vino bibitum et oleum abrotani calefactum aperit os matricis et omnis diuretica calida. Et ex receptis que aperiunt et descendere faciunt est vinum decoctionis pulegii bibitum et cum ea tepefactum matricis factum ex aqua decoctionis feni et ysope et porrorum. Et ex illis est mistrum apertionem et descendere faciunt que novimus. Et lenientibus non sunt bdellium oximel suppositum et suffumigatum et mirra et medulle galline anseris et anatis et medulle cannabis oleum de lilio supposita et inuncta exterius et interius et miscetur. Et encatisma cum foliis malve et altee et branche ursine furfure et similibus. Et ex corrumpentibus et frangentibus ligamenta est suffumigatio cum sulphure et arsenico et gum vel foliis edere vel nasturcii et cantharidum. Et ex facientibus descendere secundinam est lupinus amara cum vino bibita galbanum supposita odorata fetida naribus applicatum retentio anhelitus sternutatio vehemens et pressio ylicorum. Et ex dirigentibus ad cervicalem et trahentibus ad os matricis facientibus eas cadere est unguentum basilicon immissum propter illud administratur oleum rosarum pulverizata desuper altea et simpliciter stercore accipitris impositum. Et ex illis est manus obstetricis prudentis expertem ex aliquo lubricatiuum inunctam et imposita ita ut inventam trahat superius se non apparuit sicque cepit apparere tunc tendatur cum facilitate et sine labore et non scindat et ne abscindatur. Stringatur ex coxa mulieris et teneatur in sternutatione et deinde commoveatur leniter ut secretum aperiamus et cadat sic et sicuti dictum est cum facientibus abortivo ex suppositoriis et suffumigationibus que dicemus ibidem. Et quidam autem quorum locutus est de extractione secundine sinonem ut dixit albucasis que admittamus gratia brevitatis. Respice autem ad accidentium correctionem de(…) denuo et est ut stomachum cor et cerebrum cum confortantibus defendatur et opilationem habentibus obtusione (…) que super in

circa ipsorum sunt nota si non quoque
ad oppositum et circa differentias oportet
oportet tractatur et illud cum fri
cationibus extremorum et fomentationibus
ex eorundem quod est ex quo acuitatem cum
quod hiis primis sis non cedat elaborare cum
talibus non oportet quoniam talia aromata fre
quenter apprimunt gravedinem et dolorem
capitis faciunt secundum ypo. Augustinum cordis
et stomachi defectionem si diminuitur quoniam
pro parte dies solvetur corruptura et
liberabit inmoderata quantitate vel cadat.

C[apitulu]m 19 de aborsu et acci[dentibus] que secuntur

Capitulum 19 de aborsu et accidentibus que secuntur

Aborsus est conceptus embrionis
prius et ante debitum
tempus ortum Et illud
quidem est quoque tempore
informationis quoque post eam sed ante mo
tum et ante complementum et quoque post
complementum quod necessarium et debitum est
emissus et quoque vivus et plurimum mortuus
Et eius causa aut est interior aut exterior Interior
quidem est aut in matrice aut in conceptu Et
si in matrice aut ipse aut extremitate et ca
in matrice aut in orificio sui cum fuit va
lde amplum non valens debite coartari aut
accidentaliter ex humiditatibus in matrice con
currentibus et mollificantibus illud aut
in corpore eius quia sit distemperata aliqua
mala complexione et humiditate repletum
et relaxatum non valens colligi super
embrionem ad eius comprehensionem
debitam vel quia sit aliqua egritudine vel quia
in venis et cotiledonibus sunt mussillagines
aggregate de ea oppilantes quo sangui
nis alimentum transmittit vel sua gravitudine
illos rumpentes vel quia sit ventositate
repletum illos sua extensione frange
re quo ex mussillaginibus illis plurimum
generatur quare aborsus 2o vel 3o mense
secuntur iuxta ypo. in amphorismis Quecumque cor
pora moderata habentes concipiunt et abor
ciunt 2o vel 3o mense hiis cotiledones mus
sillagine plena sunt quia propter non possunt pre
gravitudine retinere fetum sed aborciunt Ex
ventositate vero aut aliquod membrum quod sit passum
vicinum ex qua generans cum patiatur tenasmo
Unde ypo. in amphorismis Mulieri in utero habenti tenas
mon superveniens abortire facit vel [illegible]
et ipse si principale existat quod [illegible]
et tussim movet [illegible] toti corporis quod
per umbilicum corpus fuit valde corruptum et atte
nuatum unde ypo. in amphorismis Quecumque preter
tenues existentes concipiunt aborciunt prius
quam grossescant aut quia [illegible] aliquis [illegible]
et ipse sanguinis vel spontanea puta cum
menstruis unde ypo. in amphorismis Si mulieri
in utero habenti menstrua supervenerit impossibile
est sanum et non sequi aborsum et potest vel quia
fistula ipse cum flora unde ypo. in amphorismis
Mulier inflammata abortit et magis cum
fetus maior est vel alterius humoris cum fluxu
ventris unde ypo. in amphorismis Mulieri in utero
habenti fetum si venter multum fluit suspicio
est abortiendi ne ad defectum nutriendi
fetum adducat vel vomitu. unde abohali
amplius faciendum est ne pregnans vomat
quoniam superfluitates cum eo egrediuntur et vo
mitus et labor eam ad estuationem
perducunt et fortasse ad rupturam liga
mentorum et cum superfluit ad maniorem
aut vehementi fame debilitatum aut
aliqua egritudine acuta captum. unde
ypo. Mulierem in utero habentem ab
aliqua acuta egritudine capi mortale
Aut vehementi repletione et nauseativa
sacietate gravatam suffocativa fetus et
ipsius alimenti corruptiva Sed ea in con
ceptu aut est in ipso aut in paniculo
secundine In ipso quia fuit gravis infirmitas
vel debilitatis aliquid circa debilitatem intrinsecam
vel extrinsecam accidentium vel quia ex ipsis fuit
ad mortem ductus quare non expellendum
[illegible] gravata et quia humiditate inmul
ta [illegible] ex eo molestatur et mordetur
Et quoque ex labore in exitu resolutus mo
ritur et quoque suffocatur quibus non existen
tibus emittitur vivus In paniculo ut
quia fuit fractus vel quia debilis fuit circa
[illegible] propter tenuitatem seminatur in sua radice
ut quia aliqua causa ruptus et effusa
humiditas ledendo et lubricando nocivum
incitat et movet ad fetus expulsionem
Exterior vero causa est ex primitivis aliqua
ut est frigiditas aeris mortificando
quare in regionibus multum frigidis et
septentrionalibus multiplicatur aborsus Aut
multa caliditas resolvendo sicut contingit
ne in meridionalibus Et ex illis est bal
neatio multa in frigida vel in calida
aqua producit eum ad resolutionem virtutis
virtutis utriusque mollificationem per liga
mentorum aptionem ductus et recepta
culi dilatationem et necessitate aliquam
incitata fetum facit properare ad exitum
aerem frigidum appetendo Et ex illis est
multa temporis protractio ut cum precessit hyems
australis et sequitur subsequatur ver [illegible] ut
ypo. dixit in amphorismis Et ex illis motus cor
poreus vehemens et extraneus laboriosum
et saltus vehemens et ipse ad posteriora partem
corporis quoniam facit descendere sperma et fetum
aut casus et percussio aut corporis superfluus
Et ex illis est motus a fermato producens
ad ligamentorum rupturam ipse in mensibus
[illegible] primis. Aut accidentalis ut ira forte

timor et tristicia gaudium magnum et subi
tum. Et accidencia quidem aborsus sunt
dolores fortiores quam in naturali partu
quoniam hic violentus et ille naturalis existit
Et ex illis est fluxus sanguinis immode
ratus ex quo spiritus deficere est natum et exin
mortem cum fetu perire

Signa ab
orsus quedam sunt suspicantia ipsum fu
turum quedam medicina ipsum propinqua
et promptum. Prima ex consuetudine ex habi
tudine corporis totius sumuntur ut quia
sunt valde graciles vel pinguiosum et ab
ortire consuevit et ex disposicione ma
millarum et earum qualitate ut quia fue
runt subito facte graciles ut ypocras dicit
manifeste. Ex quantitate eciam proditum. Cum enim non
fuerit valde fortis illa suspicanda ve
niendum pretendit cum quod fortes illum valde
promptum demonstrant. Cumque dolores for
tes accidunt in matrice et lassitudo rubet
facies et accidit rigor et precipue in febre
et dolor in capite et in radicibus
oculorum tunc indicant ipsum promptum
et presentem et precipue cum menstrua preci
piunt. Et signum causarum intrinsecarum
que occulte sunt ex dictis sunt nota. Et
plurime ipsarum sunt manifeste medico
vel pregnanti ex relacione ipsius

Cura
Cumque cause et signa apparent aborsus
alterum duorum igitur est sume
dum. Aut enim sunt debiles absursum
pretendentes et tunc ut prohibeatur cautela
et provisio utendum est. Aut sunt fortes
ipsum fetum promptum monstrantes et irrem
ediabiles et tunc auxilium quo fiat tollera
bilior ministrandum. Inquit enim ypocras.
Nonne melius est ut futurum periculum
omne prohibeat vel saltem competenti
adminiculo tollerabilius fiat. Provisio consistit
in abstinendo causarum. Cautela vero in conser
vacione pregnantis et fetus abstinendo
causarum complet cum contrariis omnibusque
earum speciebus ut sumitur os matricis fuit
naturaliter amplum constringatur stipticis fricama
et unitis emplastris suppositis et suffumigacionibus
que supra in retencione menstruorum sunt
dicta. Similiter si accidentaliter ex humidi
tatibus a profundo currentibus cura
fluxus vel cursus matricis tollitur. Sic
quoque si humida sit fiat matrix et humoribus
repleta vel innstilagineis cotilidonibus gr
avantibus vel menstruis recentibus an impregna
cionis tempus que possent prolonga
ta retencione corrupta ledere cum mundi
ficantibus notis ibidem lenioribus tamen
non et si sit inventa repleta etatum cum
extenuantibus in mola multatis supinis
dicta. Eciam si aliqua prediccarum egritudinum
specie sit gravata cura ipsarum precipue medicetur
Similiter si periatur ex cositate aliud membrum
vel totum corpus. Quod si post matricidinem
aborsus fit regimen humectatio et impregnan
tivo utendum quod dicemus adiuvante
deo. Et si maniteis fuit retinentibus
fluxum quecumque que superius habuisti
vel si aliqua egritudinum acutarum sit cap
tum cura contra eam purgacionis que ex dictis
et dicendis est nota. Eciam si tamen a resumpcion
cum temperante et repletum sit vehe
menter repleciones evacuacione paula
tina corrigantur et abstinencia. Inquit
ypocras. Sine multe et repente evacuare vel
replere vel quomodolibet corpus movere
fallax et non in summe paulatim vero me
lius. Complebitur autem replecionis evacuacio
si minuatur sit sanguinis flebotomia moderata
que embrionem ad nutriendum non adduncat
sed tamen superfluum suffocativum vel malum
sanguinem eius corruptum. Si vero humores
colagoga leniora mundificetur ut est reu
barbarum mirabolani citrini et kebuli nisi
in mensibus mediis primas et ultimas tres
ut docuit ypocras. Aut cum sine si humor
replens fuit adustus non pollis cassie
tamarindis et manna succus rosarum lupuli
borraginis et buglosse et floribus eorum
dem fumi terre et aqua lactis consimilibus
quibus in primis mensibus et ultimis
uti potest. Et sic cura fuit inconceptum mi
seratur et confortetur prout infra dicetur.
Et si mortuus fuit extrahatur prout supra
in difficili partu dictum est et ingenio
quod dicemus. Si vero fuit in paniculo
quo involuitur auxiliis succurratur quod
infra dicemus. Eciam si causa exterior
affuit amoveamus et in disposicionem
contrariam adducamus. Inquit enim Galienus
Correctio omnis immoderancium per con
trarium immoderacionem est factus. Cautela
vero consistit in confortacione mulieris preg
nantis et fetus. Completur autem cum
regimine operum superius preordinato et
medicinis propriis quas narrabimus. Aliud
tum vero ubi cause prevalescentes ipsum promp
tum demonstrant et inevitabilem est dictum quod
consistit in habitacionibus ut facile et cito embrio
expellatur. Retencio enim ipsius periculi eius
et magis est causa. Aliud consistit in
accidencium correctione ne in mortem periculo
adducantur. Habilitacio autem completur cum illis
que difficili partu succurrendo faciliunt
ipsum que supra sunt dicta. Correctio vero
accidencium ibidem extitit nota quantum
ad dolorem remittendum et retentorum
superfluencium sanguinem fetum colligere
poteris ex dictis in retencione superfluorum menstruorum

Incipit summa quinta secunde partis sectionis
prime continens capitula tria

Incipit summa quinta secunde partis sectionis prime continens capitula tria

Sequitur sententia

quinta quarte partis sectionis prime finalis et ultima que est de medicinis membrorum apparentium et primum ventris que in superfluorum expulsione sunt multe. Sciendum est autem quod primum quod nobis de ventre occurrit est cutis deinde sub ipso est panniculus primus et nominant illum Galienus membranam et corpus duorum aggregatio et mixtura cuius iuvamentum est simile iuvamento lacertorum qui secuntur deinde sunt lacerti viii. duo primi occurrentes longitudinales protensi ab ossibus pectoris usque ad os pectinis existentes de genere carnosorum et sub eis sunt in[illegible] transversales quorum unus protenditur a dextro costarum superextremitatum eorum ad sinistrum inferius circa femur et ancham et alius a sinistra parte costarum falsarum et extremitate earum ad dextrum inferius circa femur et ancham qui ex multa protensione de carnosa fiunt desinente in medio in cordosam deinde in panniculosam substantiam devenerunt eorum extrema sub quibus alii duo latitudinales existunt panniculi ventris qui sitar de intestinis tegentes carnosi sunt protensi de ylijs partis sinistre ad ylia parte dextre est iuvamentum existit ad coquendum et calefaciendum intestina et stomachum et ad exprimendum quod in intestino et in vesica expellendum existit ut eorum compressionis auxilio facile expellatur et ad sustinendum dyafragma cui adest exsufflatio qui in sua constrictione adiuvant deinde est adeps que pinguedo lacertorum dicitur que ex frigiditate nervositatis et cordositatis ipsorum et ipsius siphac ibidem ex unctuositate sanguinis generata multiplicatur iuvamentum eius est ut sua raritate solvat caliditatem et sua viscositate conservet eam que reflectet ad intestina et stomachum iuvamen digestionis gratia. deinde est siphac panniculus vocatus veritiron vel peritonon cui adheret pinguedo valde cuius iuvamentum est ut contineat omnia intestina et viscera et liget cum dorso et suo proprio loco contineat ea tenendo firma et iuncta et eorum situs et distinctio inter lacertos et alia tenta viscera ne turbentur operationes ex eorum motu et ad exprimendum superfluitates cum lacertis et mirach conveniendo et ipse est principium a quo omnis panniculus cordis

[illegible] orti[illegible] ascendit continuatur velamen et fit cum interior tunica vene [illegible] et ex ea cum penetrat oritur panniculus tegens costas. Cum vero descendit et continuatur duobus ylijs advenit et ibidem due vie vocate didimi in quibus penetrant vene et suspensoria testium ex quibus fiunt duo et folliculi testiculorum deinde est girbus adipinus qui est panniculus subtilis ex eo quod superfluit a duobus lateribus siphac et ex eo descendit apud stomachum et duodenum et eo quod descendit apud pectine et ramus diversarum venarum pulsatilium et non pulsatilium extensus super stomachum contextus et sensatio eius est ex stomacho et continuatur porti et est compositus ex duobus panniculis quorum unus capit alium inter quos sunt artere pinguedinis pline et vene pauciores in eis ad modum rethis et est sicut cistis vel saccus in quo aliquid retinetur si apponatur et est sicut interior pannus siphac et exterior stomachum sicut et est additus ab anteriori parte extensus super omnia viscera in homine qui est magis indigens auxilio in digestione propter operationem et alia animalia sua enim spissitudo comprehendit caliditatem et sue viscositate pinguedinis illa reflectit quam reflectitur continue super ea et hoc est iuvamentum omentum est enim defendendo viscera continendo et exprimendo et calefaciendo. Et in medio ventris est sinus qui est locus umbilici cuius forma est ad modum intestini quo trahit infans sanguinem a concavo secundine ad suum nutrimentum et mediantibus venis quarum orificia in eo concurrunt distribuitur corpori toti. deinde sunt intestina et alia viscera quorum anathomiam prius sumus dei omnipotentis gratia qui sit per cuncta secula benedictus. Ex quibus egritudines evenire possibiles comprehendere potius generaliter et est dolor et ruptura qua omnes operationes et iuvamenta leduntur. Et dicitur crepatura qua innumeres hernie et species eius sequuntur. Et quoque eminentia umbilici sunt capitulis predicta causas quoque exteriores et interiores earum proprias et cures et signa eorum. Et secundum hoc tria capitula ista summa continet.

- Capitulum primum de crepatura et speciebus hernie et medicinis eius
- Capitulum secundum est de augmento umbilici
- Capitulum tertium est de dolore ventris et le[illegible] [illegible]

Capitulum primum de speciebus hernie et crepatura

Ruptura est dissolucio

continui in membro panniculoso eveniens eius divisionem universaliter comprehendens. Si panniculo continenti intestina quod siphac dicitur accidit vocatur proprie crepatura. Accidit autem ei in loco iuxta inguine et racio quia ille locus sustentatus est licet et accidit maioris est eminencie eo quod gravamina intestina inferius tendunt et est deterior accidentium licet in principio dolorem non faciat quia in ea egressa sunt intestina minuta que egressa coartantur quibus coartatur coartatur fex et enormitatem eam. Et quandoque accidit in summe quare sequitur eius augmentum et umbilici et quandoque sub eo et circa ipsum est prave addicionis et quandoque accidit inferius circa inguinum et est plurimum pars illi grandine intestinorum magis extendit nec sustentatur lateris ut superior pars sed extremitatibus lacertorum et est maioris doloris propter magnitudinem eius quod accidit comprehensum et maioris addicionis quandoque scilicet destensus eius quod existit comprehensum ante ipsius rupturam destensus talis accidit et intestinorum et proprie monoculi qui non est circumvolutum et ligatum ut alia aut gurbi aut utraque cum est magnum imbursam intestinorum quare tumet et inflatur et vocatur proprie hernia seu ramex et in mulieribus tumet inguina ad modum tumoris osei et cum ut post rupturam destensus talis accidat et superveniat dilatacio membris inferioris partis eius absque ruptura. Et dilatacionis causa est effusio humiditatum glutinosarum et aquosarum collectarum in spacio ventris ad modum aque ydropisiorum. Et quandoque tumet oseum et inflatur per effusionem humiditatum proprium in ipso aut agregacionem partium ipso propter frigiditatem et concussionem eorum magnositatem eorum quare repletur aquositate et quandoque inflatur per commissionem illarum aquositatum in ventositatem aut casum ventositatis in illud. Et accidunt species hernie et abusive dicte scilicet aquosa et ventosa. Et quandoque tumescit et ingrossatur oseum propter humiditatem sanguineam feculentam descendentem ad ipsum aut ex aposteme duro aut pinguedine ita ut assimilatur ramici et vocatur

hernia carnosa et quandoque inflantur molificacionis vehementi absque ruptura quare prolongantur et assimilatur hernie. Et harum deterior et difficilior est utraque vera scilicet intestinalis et zirbosa quia est cum ruptura vel dilatacione. Aliarum vero deteriorum est variosa et carnosa quia materia est fixa. Levior vero aquosa et ventosa quia perforacione sola evacuatur materia et detumescit oseum. Et cause vero rupture siphac quedam sunt intrinsece scilicet humorum corrosio et replecio extendens et motus super replecionem vox fortis sternutacio expulsio post et apparatus aperta. Extrinsece sunt ut ictus caduces et percussio ensis penetrans aut animalis morsus et similia. Causa vero dilacionis virgarum est debilitas partium et effusio humiditatum mollificancium et relaxancium ad ipsas coadiuvante motu forti percussione et cum aut retentio spermatis motu et prohibita expulsione aut ascensio mulieris super virum aut incoytu super replecione et sacietatem aut agregacio ventositatis et egestionis in ventre et labor anhelitus in ipso quia etiam potest esse causa rupture partium.

Signa

Ex signis quedam sunt rupture convenientia que ad dilacionem virgarum quedam sunt convenientia hernie. Signa convenientia rupture quibus ipsa cognoscitur sunt apparens addicio subitanea subito cum dolore et tumore qui additur apud motum retencione anhelitus et expulsionem et distinguntur diversitate locorum. Et si sit inferius circa inguina tumore burso et fit hernia eius nec confert excitacio et stipticitas. Et dilacionis quidem signum est tumor et addicio modico paulatim apparens absque dolore et post motum subitum et laboriosum vociferacionum et alia que sunt causa rupture predicta et est hernia falsa cum testiculorum hernie quedam sunt hernie propter descensum intestinum ut scilicet magnitudo eius et reditio velox cum resupinacione et sensibilitas rugitus cum premitur proprie quedam scilicet convenientia hernie propter descensum zirbi ad partem et scilicet tumor minorem comparacione ad illud et exitus paulatim licet minus quam in dilatacione nec sentit rugitum illa licet sit similis illi in tactu molli et difficultate curacionis et facili reditione. Et ramex quidem aquosa cognoscitur per extensionem osei cum splendoribus et tactu mollicie et levitate. Et ipsa

quidem non redit nec regreditur et
quandoque sibi idem sit ventositas grossa non in
fusa in ea. Et ventositatis cognoscitur
inflatione ossei absque gravitate et do
lore cum tensione et resistentia pres
sionis et est facilis regressus et reditus
in situ et quandoque accidunt in ea dolores
fortes qui extendunt osseum et testicu
los comprimunt. Et carnose signum est
quod non est materia intus osseum ut in pre
dictis sed in eius substantia diffusa in visceribus
et adherens et est cum grossitie duritie
et inequalitate. Et si est ex apostemate
duro cognoscitur per pressionem signorum
eius. Et dicitur bronis hernia vero vario
sa ex venis repletis cognoscitur tenebrositate
ad nigredinem contortis et implicatis et
mollificatis testiculorum et prohibitione ipsorum
a cursu et motu et si est materiis ossei
tactus comprehendit illas.

Cura.

In cura rupture intentio patientis
licet primus inspiciat circa umbilicum her
niam que ab eo preceptam magis mo
lestantem et actionibus impedientem
ac trahentem in pudicitiam ipsius operis
mediantibus tunc executio vertitur
ad eius cause ablationem. Primus est
autem eius cause ablatio duplex una communis omnibus
hernie speciebus alia cuilibet speciei appropria
ta. Communis cause ipsius ablatio regimine
complectitur quod ipso rerum non naturalium debita
ministratione consistit et est ut degat
in aere temperato calido et frigido decli
nantem ad siccitatem vitet extremitates
qualitatum eius et quandoque humiditatem vitet
cibos viscosos et vitet humidos et brodiales
et ventosos ac repletionem et potum
multum et quandoque aque requiescat et dor
miat temperate vitet omnem motum cor
poris et anime violentum et particularem quo com
moveatur corpus ut est sternutatio
tussis compressio retentio anhelitus
atque singultus vomitus et coitus et
balneatio et quandoque post repletionem nec
stet nec ambulet super cibum valde. Et
breviter fugiat omnes causas rupture dila
tationis et effusionis membrorum predictas in quantum con
traria vitat appropriata vero speciebus hernie ab
latio cause quedam est que [illegible] vero [illegible] non
[illegible] ablatio vero cause [illegible] speciei hernie
ut intestinalis et zirbalis in necessitate rupture
[illegible] respicit eius ablatio vero
eius ut herniat et solidetur vero [illegible]
[illegible] ventrem ergo [illegible] per medio [illegible]
quod descendit in bursam ut hoc ergo fiant
expedit primus illud quod descendit scilicet intesti
num aut zirbum ad proprium locum reducere
deinde rupturam unire et consolidare
vel dilatationem unam debito coangustare.
Reducto autem complexionem cum balneis cathaplasmata

tibus et infusionibus rerum mollifi
cantibus et dolorem sedantium decoc
tarum magna quantitate sicut folia
malve vel bismalve branca ursine
violarum semen lini et fenugreci cum quibus aqua
sit pannus vel spongia infusa et super locum
immissa donec locus mollefiat et dilatetur
deinde resumptione corporis facta et cru
ribus elevatis cum compressione tendente
supine intestina reducantur vel zirbus
vel utraque propria sequitur debet rupture
unio et consolidatio unio autem et consolidatio
per interius sumpta potiones et
dietam et exterius appropriata complet
et non potest fieri quantumcumque sint in con
glutinatione et stipticitate fortissima
nisi etiam infrigidantibus tamen cum partes
rupte non possunt uniri ad debitum situm
reduci antea vel ingenio propter magnitu
dinem et comprehensionem membri quod subtile
et sanguineum est expedit. Expedit ergo ad
aliquid proportionale illi confugere saltem
ut illum prohibeat ab augmento et quandoque
apud corporis motum donec ipsius
tempus assit insistendi opus cirur
gicum quod in consolidatione ipsius effi
catissimum est probatum proportionale vero
est ligatura cum braccali habenti emine
tiam prominentiam ad clipei formam
in loco respiciente inguen inguinem ubi
ruptura existit ut fustra descende
re qua in locum posterum ligata et strin
gatur et cetera. Et modus operationis
cirurgici est ut primus sinato predicto re
gimine corpus purgetur si cathochimia
sit apparens vel flebotometur si repletionis sit
signum et sit multa non intermittendo
humores ut locum doloris reddatur amara
deinde super locum inguinis respicientem
rupturam quod extrinsecum testium vel zirbi
descendunt et reduntur cognosces et per spaces
cum impositis digitis approximatur rupturam
et emittetur ferrum omnino. Fit autem primum
hoc ut non faciat subitam commotionem
et dolorem fortem sed facilem tollatur
quale est cauterio cum calce abluta vel
arsenico cum calce mixta et silibus. Deinde
apponitur forte ut arsenicum sublima
tum et tamdiu moretur in loco donec
[illegible] et corrodendo perveniat usque
ad dindimum. Caveatur tamen ne tangat
intestina vel ad ea perveniat virtus
eius quia ulcerabit nec consolidabitur et
quandoque gracilia fuerint et moretur eger
ut inquietudinem notabilem vidimus ab ex
perto et ad hunc eundem statum extitit quod partes
tres toto tempore rupture cure fuerat.
Jaceat supinus in lecto anchis et cruribus
elevatis et apte superiori ubi sunt intestina
imponuntur aliquid ut descendat et ut

petrolia oleo rosis inuncta et vitet re
pletionem et inflativa et locus calidi
dire requirat et pluries Caveat etiam
ne cordam ligamus cum cera pectinis
quo sub ulceris loco extitit attingat
quoniam sequeretur contractio et spasmus
et ut plurimum mors Et modus cauterii est
quem est dictus Cum quo pervenerit ad di
dimum ut inspiciat vulnus subtiliter et i
quirat utrum didimus sit dilatatus vel rup
tus Si vero dilatatus sit comprehendatur
atque fortiter cum filo serico constringatur
et deinde vulnus consolidetur Si vero sit
ruptus nec comprehendi valeat ut li
getur rupturam repetitam cum mora
donec putruerit ipsum usque ad os tunc
vero auferatur et applicentur sigillaria
et incarnativa cum stipticitate deinde
repleto carne vulnere applicentur sigillativa
et inviscativa que sunt constrictiva et exic
cantia fortia qualis est pulvis balaustie
cortex thuris thus sandaracha et similia
et patiens vitetur viscosa et diureticis
Consolidatio inviscantibus et coangus
tatio dilatati dictum est vivatur qui di
dimi moriantur Et sit cum consolidantibus in
terius sumptis et exterius applicatis stip
ticis ex balneis et emplastris et sit gluti
nosa et viscosa qualia sunt species
cum rigzolo et consolida minima terra
sigillata genciana nasturcium mollisolum
decoctio nucis cipressi et ypoquistidos
quae cum balaustia et sala Ex his et
partibus ex decoctione eius simplex
et exterius appositis et emplastris sim
plicibus et compositis et aliis ut est
centaurea cum mesti potas vinendi
Et ubi carnium quoniam cum eis sit decoquitur
Et ex eis sunt confectiones et emplastra
composita que infra dicuntur cum ligatura
et strictione forti et quandoque sufficit sola
ligatura et strictione forti et in dilatatione
infantium Et si ruptum sit vel circa
umbilicum sit reductio intestinorum vel
zirbi fiet facile quia sola resupinatione
infirmi et manus compressione Et si addatur
in ruptura et incipiatur indesiccatum illud
quod dilatatum est propter humiditatem et adiuvato
quod fixum est Et ungentum tam
solidationis eius et regatur ut est Et quidam
tumor nisi dilatatum fimbrias suas et cor
efficaciam equalizando in superioribus orbus
cum non videatur possibile nisi circa infantium
existere propria et illud est cum appositione quarumdam va
riationum recipit sectiones quotidie sequitur
incitativas aquarum quarum quelibet denominatorum recipit
quam equaliter iuncturam dolor dicitur et propter nam car
tiram divisam curatam denominatorum vero
na eius est dolor qui dicitur humerus et spatula
humeri cum spatula et adiutorium cum
furcula iunguntur alius cubiti alii raseete
manus et aliarum iuncturarum ipsius quem
tiragra Johannes appellaverunt artrosis grece
latine manus Alius vero qui est pedis
quidem dictus est dolor anche vel scia
tica Alius poplitis alius rasete pedis et
aliarum iuncturarum cuius podagricus nomina
tus sensu doloris quibus in loco vel iunc
tura ipse preceptus atque distinctus Cura
tionem quoque divisam de qua infra dicetur
recipit a varia natura ipsarum Aliquando enim
ipsarum sunt vicine vite principio ut humeri
spatule Alique profunde lacertis grossis
et pellibus involute ut sunt et anche
Alique vero magis discooperte a principali
bus que remote ut manus et pedes etc
cetere secundum magis et minus Et propterea ipsarum
dolores incipere divisimode imprimentes
et causas salubres enarrantes plurimum
rantes penes eum vero imprimentes recipit
dolor iuncturarum notificationem et divisionem
sit causa vero imprimens quedam est exterior
quedam est super locum rupture emplastris et
exurbificantibus et attrahentibus sanguine
ad locum primo quale est quod fit ex passulis nigris
enucleatis carnis et vino nigro potenter am
bulitoris simul in olla ad inspissationem deinde
cum admixtura emplastrorum ex stipticis et potens
sanguinem illum attractum inspissantibus et sclerot
zantibus que sua grossitie et duritie ob
turabunt quale est ipsum factum ex gipso et
lapide marmoreo cerusa gallis luto si
gillato et salibus et quod sibet infra Imbi
bitione vero cause ipse et anime aquose aut
ventose due res sunt necessarie extractio
eius quod in osceo est contentum et mox prohibi
tio generationis et multiplicationis eius Extractio autem
fiat cum resolutione vel incisione vel perfora
tione eius cum ferro vel cauterio ad modum
extractionis aque ydropicorum talem autem
complentia super materia ydropisis sit dicta
et sit ex emplastris suffumigiis et balneis
siccis et punctionibus resolventibus incisi
sio autem compleatur cum medicinis acutis adurentibus
et exiccantibus et constringentibus idem quod ruptum vel
dilatatum est et erisiphar et foraminibus eius
ne ulcera descendat et tumescat Et modus
perforationis vel incisionis cum ferro est resu
pinetur patiens in lecto vel scampno
et sedeat post ipsum patientem aliquis cum
extendat virgam suam ad superiora
et elevetur testiculum ad superiora pectinis
elongando ab osceo et perforetur cum flebotomo
loco osceum a parte dextra vel sinistra iuxta radicem
agnissura et deinde studeat tenacitate tantis
clesitatis et exsiccationis ventositatis Et modus apli
cationis cum cauterio est ut siminas fieri subtile
magis sit vinctim et ignatur cauterium et sepa
testiculos quoniam post est aliorum cauterizationis
et revolve cauterium ab osceo ita ut non

teneat testiculum et inveniat osseum et
albuteron et constringat et calefaciat ipsum
ut non ingrediatur ipsum aqua propter illud
est enim melius quod constringat meatum eius
in studiis crustas et consolida et fortasse
in studiis ex albuteron aliquid et cauteriza
et pone super fissuras stiptica et prohibe
egrum potare aquam prohibitio generatione
eius multiplicantur eam fetorem cum ardore et
equaton cibi et potus Et .2. vel .3. mon
tosa est .2. vel .3. in fistulam secundum vel temperamentum
quod superius dictum Regimen vero varicosi et
carnosi est .2. vel .3. dictorum separatum et illud
est cum mollificantibus et resolventibus alter
natum appropriatis vel commixtis Mollificativa
sunt pinguedines medulle olea musci
lagines resolventia sicut gummata species ut
resina terbentina bdellium aloes storax
liquida armoniacum et similia pecos secdos
et camomilla sicca et silia Composita ex
omnibus sicut emplastrum basilicon cerotum ysopi et
similia Emplastrum leve ad crepaturam infan
tium secundum genus Recipe corticum thuris mastic
sarcocolle draganti ana. teratur et agre
gentur cum vino de passis dissoluta in eis nimia
Et aliqui addunt aloen et glutinem piscium
Et aliqui solum faciunt ex balaustijs psil
lio et radice lilij silvestris et lenticulis
aqua et fortasse sufficit ut liniatur locus
cum bdellio dissoluto in vino thure et co
lofonia Aliud fortius oribasij Recipe ba
laustiarum grana masturcij gummorum gran
tarum gallarum in maturarum .3. .v. decoquatur
in vino stiptico .lb. .viij. decoctione vehe
menti et reductis intestinis ad superiora em
brocetur locus cum vino et applicando emplastrum
non removeatur donec per se cadit Aliud
efficax fratris Johannicij Recipe aloes dissol
vatur glutinem cum aceto vini et agregetur
medicine cum eo et fiat ex eis emplastrum ad
crepaturam expertum Recipe litargiri opij la
pid emetatis sandaracum sanguinis hominis recentis
galbani mastices thuris costi ysticii minime
armoniaci ana .3. .e. picis navalis colofonie
cere albe et rubee ana .3. .p. nucis carda
moni aloes ana .3. .v. colloquintide palme
maxime aduste gallarum balaustiarum aris
tologie longe radicum consolide maioris et minoris
ana .3. .j. visti quercini .3. .j. fiat decoquendo pelle
edulina in aqua donec tota pellis dissol
vatur deinde coletur cum expressione et cum co
latura illa terere que sunt terenda et
liquefac que sunt liquefienda incorporentur et pos
tuli bene contriti et visco forti misceantur
cum predictis donec commixtum reducatur in formam emplastri
et precedente balneo cum aqua pluviali decoctione
balaustiarum nucis corrigiole et radicum
olivi apponatur et superligetur bene cavate et portet
per tres menses servato bono regimine pulmis quod
vitetur cum cibis Recipe nucis muscate .3. .p. gari

ofilorum cinamomi dulcis .3. .j. Item aliud emplastrum
fratris Iudei Recipe picis grece cere rubee ana .3.
.p. litargiri armoniaci galbani mastices
terbentine consolide maioris et minoris ana
.3. .j. visti quercini gipsi nucis olibani
ana .3. .j. aloes aristologie longe et rotunde
ysticii ana .3. .j. boli armeni .3. .j. pilorum leporis
minutim incisorum tandem confitiatur
cum melle et apponatur trahit enim san
guinem ad locum ut cum stipticis conservetur appo
sitis condensetur in lapidem et opilet
rupturam Aliud ad idem Recipe picis navalis
lb. .j. colofonie lb. .p. galbani serapini ar
moniaci opopanaci ana .3. .p. cere .3. .iij.
aceti lb. .p. fiat autem ex eis cerotum
in stagnato liquefactis et que liquefacta
fuerint paruum de ipsis in aqua frigida po
nantur et cum se tenuit pro grecam pulveri
zata cum mastice et thure eius predictis
incorporentur in stagnato et cum spatula
semper agitando bene incorporentur et fac de
coqui et cum cocta fuerint adde terbentine .3. .j.
deinde super aquam frigidam cola et manibus
inunctis oleo laurino colligo et fortiter
malaxa ut aqua inde exeat fac mag
daleones et cum vino sporum emplastra
Ad crepaturam aquosam et ventosam sam
linimentum dissolvatur bdellium in oleo sam
bucino aplorum vel nardino et vino
antiquo et addito castorei pulvere et
ordei pulvere vel milij fiat inunctio

Capitulum 2m de augmento umbilici

Contingit quod
umbilicus egrediatur et
emineat extra et illud
in infantibus frequenter et omnium est
quasi crepatura in ipso nata
superpositione eius vel liga explantum vel certu
quare egreditur zirbus vel intestinum et inflat
sursum et contingit propter causa aliqua ex causa
ventris ita ut mollificetur et aggregetur in eo
aquositas vel ventositas contenta in grano
ventris replens et extendens ipsum ad superficiem
supefluetur sanguinis ad ipsum ex apertione
vene et arterie ipsius quare sufficiat
natura maltum **Signa** eius sunt
sunt quoniam color naturalis non mutatur et est locus
diuturnitatis aliquis et frequenter ubi ingreditur in
testina et est cum dolore aliquo et tumor fu
mollire et occultatur cum primitur et quicquid
in occultatione rugitus percipit et ad
vestem molificativum ex balneis et vici
iationibus et motibus augmentatur Signum
eius ex aggregatione humiditatis existit et compre
hensionem et est levis respectu predictis cole
cutis non mutato et etiam si ex ventosi
fiat et est levis et magis resistens co

emplastrum

Capitulum 2m de augmento umbilici

pre sionem et sonitus in eo ut vox exilit
si premat Signum vero tertij inmutato colore
cutis ad colorem sanguineum et ingressionem
Et signum quod ex additione carnis nate aut
apparens est quod est quod est genere diversum quia
passio sit alia ne occultat **Cura.**
Aut omnis est prima cure rupture et
speciebus hernie supradictis Et modus eius in
principio in rupture est duplex unus
cum conglutinantibus stipticis interius
et exterius apponatur possibilis in infantibus
et ingredientibus post partum cum ligatura
quam faciunt obstetrices ex quibus apponere
venam et arteriam contingit Alius
est incisione futura et consolidatione
cirurgica in corporibus duris et augmen
tatis Conglutinativa et stiptica quibus
primo completur modus sunt carabe thus
balaustie glans galla dictamonum aca
cia alume tterebentina terra sigillata et silica
simul confecta vel divisim applicata cum
ligatura stricta et quandoque additur cerusa
secundum mensuram unius illorum Et similiter est
involuatur tenta pano et accipiatur
minutum thus et conficiatur cum albumine
ovi et linitur cum eo super umbilicum
et repleatur eo Modus vero incisionis
talis est precipiatur infirmo ut stet et
tendat ventrem suum et teneat anhe
litum donec appareat quantum possibile est
ipsius augmentum et tunc fac in circum
ferentia eius cum attramento signum distinctiua
dum apprehendat quod exit cum unctino
super mirac solum ita quod non accipias quod
sub eo de zirbo vel intestino deinde fac
resupinare eum super cathedram et deinde liga
cum filo cum unctio ita quod cadat ligatura
in signo nec comprehendat aliquid ex eo quod
est sub mirac sed solum ipsum Et tunc vero
iscinde cutem et sue locum cum filis duris
extensis ad invicem et stringe ipsum super
ventrem et dimitte cutem et consolida pus
lactos deinde consue cutem et consolida
sicut oportet Reliquam curam cum exiccatibus
et leniventibus et resolventibus nota applica
Ad exitum umbilici fiat emplastrum probatum
in infantibus quibus accidit magis Recipe
corticum mirtorum ana i pecia una panni
linei et combure et confricas cum vino nigro
et pontico et bulliat donec inspissentur
et cum eo involue stuppas et applica super
umbilicum et est expertum Aliud fortius
Recipe alumis ana xvi gallarum ana ij
terantur et conficiantur cum vino calabre nigro
donec inspissetur et intinctam spongiam
liga super locum et infundatur spongia per
marcido et aqua rosarum Item aliud ponatur
super aliquem pannum glutinum de corijs et re
pedium umbilico applicetur et supponatur
pulvinar de bombace et de panno lineo

et ligetur cum fascia Item aliud Recipe aque
alumis et vinum calabrense cum inguibus
bulliant rose et spongia intincta sup
ponatur Et si vis efficacius bulliant
cum rosis galle mastix thus in fascia
Item ad omnis exitum aquosum vinum
meum calidum infundo et ex eo sup
emplastra valet etiam ad ventosum Et co
secratio cum expissione ex salvia ycinum
et famelici curat eam si ex leni fuit
causa

Capitulum 3m de dolore ventris et yliorum

Dolor ventris
et yliorum ex dictis in
dolore intestinorum imperfe
notus est quando accidit
ex causa exitu intra mirac
lacertorum et panniculi ventris et quandoque ex conti
tate superiorum ut dyafragmatis pleure
pulmonis et aliorum membrorum profundiorum
correspondentium illis ut stomachi epatis
splenis renum et silium Signum distinc
tivum est quando cum passio est propria in mirac
dolet continue apud tactum et quandoque alteratur
calor et tumor si assit et secundum lacertorum
figuram Cum vero passio est ex contitate
interiorum dolet post tactum non semper appareret
tumor nisi cum apostema tunc fuit magnum
et est preter lacertorum figuram nec calor cutis
mutatur et additur et diminuitur additione et
diminutione passionis ulterioris que persistit Illa
siquidem extra passione fuit ex malicia
complexionis frigide et est plurimum vel ex causa
externa accidente vel ventositate in
clusa cum calefactorijs balneis et clisteribus
ex dyacimino dyacton et alijs calidis
et precipue sticados medicetur Et ex hijs
medicinis apparatur ei simplicibus est ar
moniacum bibitum vel epithimum cum mello
et aqua ordei et albaste cocta et cusgelu
tica cum melle et migalep et ciperum et
ferengi cum semen lini sticados et ab
sinthium et reliqua anodina ypo
quod dixit Omnibus quoque dolor circa ypo
cundria sive flegmone fuit febris sup
venientes curat consuetudine attende quoque dicit
supervenies vel quod sponte et casualiter
provocata sit veniens non artificialiter
procurata semper nisi corporum mundo et
consumptione incepto aliter aut disposito
si procuralibus fortasse accidit tibi ac
si nequam et te fortiorem introduxeris
in domum tuam hostem te ad nimicum gratia qui
cum invenerit aliquid ex contentibus
vel contentis cum intraturus firmabit in eodem
non poteris ipsum expellere cum volueris sed fortior
exiens expellet te ita ut quod vocasti in amici
um vere exilium confortet Sed si fuit ex

Ca^m 3^m de dolore ventris et yliorum

solucionem continui cum exhibitione nimie supte et cum compressione in iuncture precedente sola curetur ex granis nasturcii in succo citoniorum pinguibus non fractis et cum emplastris ex consolidantibus notis et convenientibus ...

Et si quidem ex apostemate fuit curetur cura aliorum apostematum que indicatum a pariete paulo non suscepimus Et si quidem ex gravitate eius super iorum fuit vel subtiliora membra et profunda curetur cura doloris pectoris et pleuresis vel cura doloris epatis et splenis et intestinorum dictis Et ex simplicibus medicinis convenientibus expertum est bethonica cum teritur sicca et emplastratur aufert dolorem inflacionem ventris Et sumpta cera z. iiij. cum aqua dolorem epatis et cum melle et aceto dolorem splenis sedat et absinthium emplastratum cum oleo de alcanna fit cerotum aufert dolorem stomachi epatis et aliorum Et expositum quod sedat dolorem ventris et ulcerum in infantibus et est approbatum Recipe succi paritarie seu herbe muri guttas iii et cum lacte in coclearii da ei potare balneum in aqua decoctionis ipsius paritarie Aliud Recipe fenugreci granorum nasturcii scrupulum quinque anisi Recipe cuminum ciminum partes equales scrupulum ad pondus omnium fiant ex eis pillule et avellane et administrentur.

Sequitur particula.

Quinta sermonis finalis ipsius et ultima de medicinis egritudinum iuncturarum Continet hec particula summas quatuor quarum prima est de medicinis dolorum iuncturarum. 2a de medicinis dislocationum. 3a de medicinis solucionum separacionum et de medicinis apostematum earundem. 4a vero summa est particularis consideracionis continens capitula decem.

Capitulum primum prohemiale et est sermo generalis in iuncturis

Te scire oportet quod dolor iuncturarum est nocivus sensus earum et est recipiens divisionem penes suas causas essenciales quibus variatur sua disposicio atque cura Causa vero essenciales dolores scilicet dolores proprios et iuncturas nichil omnino aliud est quam continui incisionem subito sentire ut dixit aboali penes enim percipientem que est membrum et iuncture specificatorum recipit et divisionem huiusmodi Sciendum primo quod iuncture passive sunt te ossium membrorum extremitates alternatim ad invicem sunt coniuncte Sed sie vero partes extrema ipsorum continuatorum ad se invicem contingentes et ex ligamentis de extremis ad extrema contexti ossium partes et cordi lacertorum in eorum circuitu alligantibus composite et coniuncte venis et arteriis superveniantibus atque sunt a natura ordinate ut per eas membra flexionem et reflexionem accipiant eorum operacionibus et motibus opportunam que omnes sensibiles valde sunt quia necessarie dure ne in motu earum continuo impediantur et calefiant frigide et generande debiles et utique ipsorum quare a principio sunt remote nisi secundum gravitatem et carnositatem habentes ut colligantur et confirmentur humiditatem ne desiccentur in motu quando si contingat inceptio vel qualiter excedens eas calefieri et excitare est nature ac debilitatem magis venas quoque et vias ad ipsas de membris et corpore dilatari quare per superfluitates et humores corporis trahere ad se ipsas et fluxas recipere et illis consolidare propter spissitudinem et frigiditatem et provenire egritudines incurrunt omnes generis plurium quorumque rematicas et dolores propter enim in fermis assignanda Quibus egritudinibus nunc pertinencius tamen ad sermonem 2m pertinentibus que de medicinis dolorum iuncturarum nunc dicemus quia generaliter omnibus egritudinibus est sinthomum sibi previdens sanacionem sua forti nunc omnes et cura ipsarum universaliter comprehendens non a membro seu iuncturis denominacionem suscipiens secundum genus et speciem variato. Dolor enim iuncturarum aut pluribus eius iuncturis existit et artetica nuncupatur ab arte unde dicta quia generaliter iuncture dicuntur a quibus ... hic secundum varietatem iunctura varie nominatur quia variat et effectus assunt ut infra patebit In iuncturis enim in renibus et bisterie varietates quedam sunt corporis et tales spondilium dorsi ...

Capitulum primum prohemiale et est sermo generalis in iuncturis

Dinoscuntur que est basis corporis Inuisi/fac-
ta namque quedam sunt membra extremo-
rum corporis productarum et hec distinguntur
dupliciter Queda enim sunt superiora membra
sive extremiora ut manuum quibus accepta-
quedam inferiora ut pedum similiter quibus mo-
superiora et unaqueque ipsarum totum re-
cipit sectiones quotidie in se continet
incturas aquarum propter quam quelibet demo-
minatorum recipit que quia incturarum dolor
dicitur et per iuncturam earum varia divisa cura-
tionum · denominatorum vero unus eius est dolor
qui dicitur humerus et spatule humere enim
spatula et adiutorium cum furcula con-
iungitur alius cubiti Alij rasorte manus
et aliarum incturarum ipsius quos ceragra
Johannes appellauit arturos grece latine
manus Alius vero qui est pedis
quidam dictus est dolor anche vel sciatica
Alius pophes alius in parte pedis et aliarum
incturarum eius podagricus nominatus seu con-
dolens quibus in loco vel iunctura pro-
preceptus atque distinctus Curatorum quoque
divisam de quamvis dicitur recipit a
varia ipsa ipsarum Alij enim ipsarum sunt vicine
vite prius ut humerus spatule Alij pro-
funde lacertis grossis et pellibus involute
ut sive et anche Aliqui vero magis
discooperte a principalibus que remote ut
manuum et pedis tertie 2ª in manus 2ª in pedibus
Et propter ipsarum dolores in corpore divisione imp-
mentes et causas salubres contrarias physici
curantes ponens eam vero imprimente reci-
pit dolor incturarum notificatorum et divi-
sionem sic Causa vero impinens quedam
est exterior quedam interior Interior est ipse
et extremitate ad mittenda membra
et malis physica quamque flatum propter earum nimis
et digestionis defectum Oportet enim membra complexio
sequitur actiones defectas licet nimie · dixit Galienus
In sequitur mala complexio quibus frigida
physica contingere eius corporis debilitati facilior contusitate
dixit absalon Extremitate vero cum quibus humor
contentum dolores varias secundum speciem ut est
physica flua cum calida · dum flava crudus · dum
sanguinis deinde coli ~~dum f~~ et varia in illa
et quoque ventositas operans ipsum acutum vel
obtusum quantum vel inter politum a corpore
toto vel epate vel cerebro Et quoque absen-
testimus partibus propter iniquitatem
ipsius et superflues per modum reumatismi
ad ipsa vel per imitacionem In dolore enim ipsarum
causae ille omnes sequuntur accidunt quidem
quidam est generalis et in metra alie sunt speciales
et mediante generalis est quam galienus in suo libro
de virtutibus dixit Cum apertum quemadmodum enim
membra ad se invicem trahunt etiam ita a
se invicem ponunt superfluitates et hec est
vocatorum reumatum Speciales vero sunt quas
Johannicius in suo introductorio innuit

Cum inquit morbi vero in morborum ex in natu-
ralica cum aliqua humorum de currente
ad infirma membra eorum sunt · prima est virtus mem-
bri impellentis et debilitas recipientis
et est multitudo humorum dictorum 39
est debilitas virtutis mittentis ergo largitas
viarum fortitudo totius corporis et operatio
prius incturarum causa secunda non est debilitas mit-
tentium dixit quod causa naturalis que supra est
variata et accidentalis ex tempore
ut est casus et percussio vel alique extra ut
accidentalis ex debilitas mittentis causa
supra in stomaco hinsti ex qua prius
cum naturalis regimus humorum multitudo
procedit Erat enim inter alias physica mala
intemperiorum membrorum complexio et totius corporis
si in tantum perexaucta tempore precedente
quoque malos et superfluos humores gignit
ad incturas currentes et dolores pre-
stantes continue quoque bonitas vero membri subsequitur
id admirabili largitate ductum et
viarum que abhundite cum celsitudine
humorum sequitur currentium procedit
et motu sic propter de inceps sibi vincere
velit salus a doloribus et non possit
Oportet equidem ubi ab admiratione
velocitas eripiet consueta Hij enim
humores reumatizantes tali ad
incturas dolores earum multis etiam fiunt
alterantur equidem subito mala complexio
divisarum reducunt et replendo eorum con-
cavitate cordis nervos et lacertos ex-
tendunt et eorum que continuitatem solvunt
totamque incturam elevant in tumorem et quoque
apostemado vitium quoque inducunt licet in illo propter
soliditatem et duritiem subire partem ob
quam humorum in illa colliga vel fluxus defendit
non submittat licet intro vertas variantes
apertus et multiplicata in omnes partes alteret
et extendit Cum ergo dolorem incturarum
pertractamus et eius curam sciaticum cyro-
grum et podagricum dictum sit causatum
vel creatum intelligimus Causa vero exterior
est extrinsecus ut est physica iacens frigiditas
congelans et siccitas induras per modum
humiditatem omnis naturalis ordinata sive
sit temporis sive sit consuetudinis
borealis vel calida dissoluens et huc
tamen ut temporis vel constitutionis australis
sicut ypo · in suis amiso · nobis retulit
Aut est casus vel percussio extendens vel
scindens vel dislocans partes velut incturarum
et similia quamvis causas accidentales seriosius
innuatur ponens causas que sunt naturales seu dispo-
nentes dispositio recipit incturarum dolores pe-
nas natura corporis consuetudinem sexum
etatem tempus constitucionem artem atque dietam
hec enim sunt cause dolores accidentales et circum-
stantie corporis dispositio variantes ipsius atque
eiusdem cura quoque et variantes auxilia

et sequetur. In corporibus enim complexionis debilis naturaliter lapsus ut frigidis et siccis vel ex etate et senibus quia pueri non podagrisant ante affrodiziam vel sexu scilicet masculino quia mulier non podagrisat nisi menstrua deficiat. Dixit ypo. masculinus non est lapsu sexus magis illum vel illa incurrat quam femina sed quia ex malicia regiminis factus distrait vel egritudine aliqua maxime cronica debilitatur vel consuetudine patiendi dolores ipsos vel quorum parentes pati consueverunt cum sit ex morbis qui hereditantur in semine. tempore autumpnali ac veris et constitucionum similium dicente ypo. manifeste podagra [illegible] vere autumpno movetur ut in pluribus. Et etiam laboriosi motus et exercicii ut equitare et portantium onera dissolutus vino et potum et cibis maxime vini puri et in sompno sumpti et frequenter circa veneream dicente ypo. manifeste. Eunuchi podagrici non fiunt nec calvi fiunt predicti inclinare multiplicantur dolores ut dispositionem propter defectionem et digestionis corruptionem et in eorum contrariis minuitur vel nullatenus fiunt propter contrarias causas. In primis quoque dictis corporibus dolores accidentes curantur tardius et ex auxiliis minus iuvamenta et citius redeunt licet parvuli sint maiores et in eorum contrariis sunt econverso ut in iuncturis eorum remanet sicut gipsum cum eorum materie plurimus sit tenuis super quam iuncture [illegible] oritur multotiens ratio quare corrupte digiti et constringuntur et sit dolor fortis cum materia ipsorum sit calida et humida. **Signa** causarum in primis cum inciderit [illegible] sub[illegible] tum cum dolor et locus eius scilicet iuncture sit manifesta ex dictis. Signum [illegible] quod mala complexio pura sit causa doloris ex quacumque manifesta cum dolor erit in iunctura absque tumore gravedine et coloris mutacione. Si vero fuerit cum materia quod est plurimus [illegible] se habebit. Et siquidem fuerit flegmatica et est plurimus econverso se habebit. Et sic dolor erit gravativus [illegible] locus albiet(?) tumor magnus et mollis tactus frigidus absque pulsacione. Si vero colerica fuerit econverso se habebit tumor [illegible] quique minor atque gravedo ex eo quod est plurimo effusionis vite una et [illegible] frigidis ledi vero calidis licet in tali iudicio ex iuvantibus et nocentibus sumpto ex se ipso [illegible] et certo significacionem [illegible] et morbi cum sit ex posterioribus sumptum et effectu agnoscens accio comprobatur possit accedere error quum nisi sciatur qualiter accidat non potest curatam(?) [illegible] enim nisi cognitum non curatur ut hoc [illegible] ostendit quando dicitur ex parte doloris et ex parte doloris et ex parte rei apprehendentis. Ex parte doloris quia aut dolor est tantum inflammans et non resolvens aut ad resolucionem perducens. Primo res frigida mitigata dolorem et si ex frigida

tam aut conferre videtur. Calida vero nocere. Secundo res calida applicata dolori et si ex ea calida pervenerit conferre videtur. Frigida vero nocere. Ex parte rei iuvantis aut [illegible] proprietatis aut complexionis proprietatis quia non fuit propria dolori et membro cuius est quare non imprimet iuvamentum sed nocumentum propter complexionem parvus. Iterum est omnium communis quod corporum et membro ut ab una medicina patitur et non ab alia ut ait aboali. Racione complexionis aut enim est calida vel frigida. Si calida vel trahendo et replendo auget dolorem et sic videtur nocere etiam si ex ea calida accidat aut claudendo poros retinet materiam maxime si stiptica fuerit et sic dolorem augere. Quare videtur nocere etiam si ex ea calida fuit et sic cum frigida et frigida calida quia [illegible] potest ex qualitate actuali vel impressione [illegible] ut posuit aboali. Ad hoc autem evitandum non oportet hec signa considerare tantum in causis complexionum et morbi sed ipsum cum aliis congregare signis quibus est devenire in cognicionem illorum circa que ypo. [illegible] posuit in amforismis cum dixit Contemplari autem oportet naturam etatis consuetudinem dietam tempus regionem et aerem [illegible] Hec enim est doctrina quam docuit ad hoc evitandum errorem. Si vero materia sit sanguinea color erit in rubeus et dolor medius inter predictos et cum pulsacione et duricies mediocris et caliditas tactus. Si vero melancolica dolor erit minor et tumor cum duricie ac lividitate. Si vero materia sit ventosa tensio erit absque gravedine et dolor erit cum mutacione. Et si mixta erit materia confusa erunt signa. Et siquidem sit paulatim aggregata dolor erit minor cum incipit et paulatim augetur si subito influxa dolor maior erit et repentinus. Et si quidem sit a cerebro influxa precedens passio eius indicabit et catarrus et materia plurimum erit frigida et quandoque acuta et salsa in sapore percepta et incipit a spondilibus et procedit inferius et per humeros ad membra manus et per anchas ad iuncturas pedum. Si vero ab epate eius egritudo precedens demonstrat cum signis replecionis ipsius et venarum et materia est calida ut plurimum. Similiter a stomaco et intestinis aut corpore toto fortitudo aut membra impellunt ex materia sua et ex transmissione superfluorum cognoscitur et alleviacione sua. Debilitas recipientis scilicet iuncturarum ex natura ipsa colligitur supra dicta. Et si est naturalis et mala figura et composicione quam complexionem sequitur malam debilitate et ex parte [illegible] passi fuerunt. Si vero accidentalis ex antecedente ex casu et percussione aut aliqua egritudine qua sunt passe. Multitudo humorum ex signis replecionis noscitur vel cacochimie

debilitas mictiue ex mala dispone inst
tiuorum mebrorum omnium et quandoque per toto
oppanciuz largitas viaz ex ampli
tudine venaz accipitur grossicie
inflacione ipaz si inlunt sit Si vero omnibus
ex sequenti passiones pt quietuare Si vero
nia dolor i mictiu sunt per finiuz 2 i mai
festi anchie sue atque gemini alijs dis
cernet signis q nisse dicet cum date dco

Caplm 2^m de me^ns mictuaz et cura
doloz ipaz in generali

Sermo noster
de in tepus est de cura do
lors mictuaz i generali lo
quamur tercii di 2 de me^ns
ex Sut aut fm altm
tuz modoz queda cum confirmatiue
aut ipaz sut ex simplibus 2 Junatibus
quandoque simplicibus que sup i mediuis memoz
sunt dicte 2 dicent aliq mixta simplices
et conmixte pfuatiue vero causis
antecedentibus debent abstinendis et
euacuandis si humorales existat ul altin
duz si oplatiles composito cum corpore
cum sit 2^m galien pma egsiliuz ex
humoribus ut mia et ex coruptione sit
cum virtute ut efficiete pterbus 2^a
officulum et ex pma et 3^a cetera ex 2^a
cum Galien sec oplone 2 cetera diminuz
Curatiue quandoque egritudines solmedis queriunt
accidentibus ex se insp metibus ut dolori
et silibus sequetibus illas 2 causis quiet
abstinendum insputu egritudines depedent
ex eis et confirmant pristatque pt immissilut
supius not 2 i ambabus sepcibus ratio
attendendis de pfuatiis et curatiuis
doloz ipaz dicendum 2 primo de curatiuis
dolos cum fm Galien primus insurgit
in eam que magis urget Est aut
in eis cuplex intencio ut B. i cura dol
dolori sedati 2 i resiso cedeni fi cure abstio
dolori 2 silm pserua viusque vnum qui fm
rem cure ordine precedeb cura cura ce
abscisionem primo vertit dolore ipius cum
sit cons et gnualis in oi ipius cum dolori seda
no semper sit pfecida nisi i ca quod put sup i
dolore intesiioz e dem quod pt tanto i hoc ca
de cura q cae e ipius abscisioa i generali
dicemus Est aut t^e mala oplo diusa solmo
ominu 2 vtraque i epate sit existes plm
cum mala oplo diusa 2 cum mia quandoque
de 2^a 2 vltra pt missa de cura p^a hic
est dcm q cae i sunt hic sit abscisiua
Si ergo mala oplo pura ex quacunque ca al
teret cum quandoque mictiuis et cui aliis oibus
i artetica complexionis cum cura hic
psec quandoque Et siquidem e fria q e plm alte
cum calidis tempatis sp stipticis q mib loc

dorsi no competunt nisi debilia sint
sed potius apertiua cum i mictu quandoque p vicim
tates ad principia no opteret retine nec
repelle sed potius infundit infra
ovaz ac trahi exterius et resolui
qualia sunt ex oibus oibus stirades
samsucus bethonica ysopus camedreos
herba dicta artetica pes corvinus sal
uia zinnar acorus origanum laur dra. allume
mirra sulphur 2 sal gemma pim nux
indica et ipotuz olea vinum squilla 2
acetuz eius oximel intrius apprexiata
p oem modum 2 exterius Si vero cola
vlcerent cum frigidis tempatis intrius
et exterius 2 p oem modum appexiat
que alteraui distrasiam vincat ptes
mictuaz et vias constrigant ne re
cipiat superfluitas Talia sunt rose cito
nia sumac mirta folia canaze len
ticule aqua rubet virga pastoris et
menite tribuli caruz aque olea
lutu sigillatum 2 armenum et similes
simplices et composite ex eis q imo
antidotario sunt scripte Si vero sit sicca
alterne cum oleis viz cum oleo amigdalarum
dulcium sisamino de ferrugro 2 seme
lini de pmeis mucilaginis indicte vel decoccione
aqua simplici tepida epithimata vel
malnaz et similium Si vero humida et
est plurimum quam que altanum et reple
do et extedendo ptes mictuaz dolores
inducunt Et siquidem peculiari sunt
agregata ter vos expedunt altano
euacuatio et confortatio et regiminis
ordinacio Euacuatio compleatur dum p
mo cum flebotomia de infra oposite ptis
deinde de vena respiciente quandoque membrum
mictiue vel cum sanguisugis sup
mictuaz precitus si sanguinea fuit a
nia ex toto cessauit a fluxu Si vero
humor alius a sanguine fuit purget
farmacia quandoque humores educte de me
ticis simplici vel composita quas manti
dotario mo diximus pcedente digestione
Et i medio tempore si oz dolores sedatia
misceant 2 que narrabimus infra 2°
vero et ultimo cum resolutiuis mictiue
applicatis que et infra dicentur Et
si sit ventosa cum eis extenuantibus
alterato vero et conforta sequatur cum
poiecto calidis vel frigidis stipticis coe
hintibus Regiminis ordinatio sit ad te
nuitatez et siccitatez tendens plm et
contrarim ine generaliter et gnuali quod
supius dcm est et inferius nihilo i p
seruacion capitulo dicebis Si vero ab aliis
influxit et subito cum fortez et repe
tinum et pinde intollabile pstet doloz
Tres necessarie narratione primo cum oz dolore sedare
put infra i ca^o de dissolutione dolori dicemus

Cor fluxum curare seu prohibere, 2° cohi
bendum incturas per eas in primis illo [illegible] ut B.
[illegible] alexandri in cura tussis dixi super
quoque ostendimus ex dicto Galeni quod ad
curam fluxus tractatus veniunt. Cum [illegible]
[illegible] membris mittentibus ut sonti non
[illegible] respicientibus membris [illegible] at
mittentibus [illegible] cum confortantibus
non cum debilitantibus licet enim [illegible] fortitudinem
mittat non est [illegible] cum debilibus [illegible]
enim membrum non est debilitandum et cum mittens
maxime principalia potius confortanda
ut in fortitudine sua dimota mittat
per poros occultos ad incturas et membra
debilia nam corpus fortia sufficienter
[illegible] per poros consuetos et amplos ex
corpus superfluitates excludant qua
adiuvantibus si confortantibus cibis vel
medicinis poros illos expurgantia [illegible]
[illegible] et [illegible] incitantia ad expellendum
per eos qualia sunt marginalia folia [illegible]
dum tartarum [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] calida mixta cibis vel passumpta
et [illegible] vel medicinis et clisteribus ad
expurgatione intestinorum adiuncta et
[illegible] abstersiva ut [illegible] mel et species [illegible]
note et diuretica calida vel frigida [illegible]
necessitate [illegible] ad expurgandum [illegible]
[illegible] et sudatio [illegible] poros
et [illegible] cum oleo [illegible] de [illegible]
[illegible] et sudorem provocantibus ut
aqua ordei et similia intus sumpta et
balneum siccum ad expurgandum pororum
eius cutis et provocandum nature ad materiam
expellendam [illegible] regionum [illegible]
ad quam materia appareat [illegible] et si
non confortanda sic [illegible] [illegible] se
[illegible] [illegible] patientis
[illegible] [illegible] [illegible] Cum [illegible]
virtus fortis est et debilis fortificato
membro recipiente virtus mittentis
[illegible] eius non remanebit fortis [illegible]
non mittit ultra illi. 2° vero cum evacuan
tibus et purgationibus [illegible] in
principio et cum eradicantibus [illegible] [illegible]
et 3° extenuativa dieta et abstinentia
et purgationibus ut non habeant quid
mittant [illegible] potius trahant
Talia autem confortativa et purgativa [illegible]
[illegible] de cura [illegible] sunt dicta
sive cerebri sive epatis et rene sive stoma
[illegible] sive intestina et alia ex
Et extenuativa dieta in cura [illegible]
est narrata. Et cum alterantibus et inspis
santibus [illegible] ne [illegible] [illegible]
fluat qualia sunt que super in cura catarri
dixi et [illegible] et corrumpere. Et ex illis
est balneum dulcium aquarum [illegible]
quod Galenus [illegible] in sua terapeutica
ubi cerebrum mittat quod equat distrasia

capitis materiam per poros resolvit et re
liquum eius inspissat. Et ultimo cum di
ruptionibus et appositum partis parietis
[illegible] vel regiretur per magnitudine
distrasie ipsius mittentis que sunt [illegible]
superius enarrata. Ex quibus est [illegible]
materia mittente cerebro [illegible] ex [illegible]
et tapsia precipue super commissura corona
lem capitis ut ibidem docuit Galenus vel
cauterium actuale in tali commissura ap
positum quod in ultimis opus ut fiat et con
dicionibus observatis que requiruntur
licet parum predicte appareat et si auctores
in eo conveniant. Et ex eis que maxime
[illegible] experti sunt duo [illegible] [illegible] super
[illegible] aliud exterius applicatum in [illegible]
materia [illegible] fluente de capite remedia
primum est [illegible] secundum [illegible]
[illegible] in suo antidotario ubi suas
laudes enumerat. 2° est tractio [illegible] vel
globi [illegible] capillorum [illegible] super co
missuram tam fortis [illegible] ut cutis se
paratio sonet sicut super [illegible] [illegible]
dormiens. Et expertus est [illegible]
super commissuram capitis ex [illegible] ca
lida materia ut [illegible] [illegible] [illegible] mixto
et radice [illegible] [illegible] expulegio
~~et radice [illegible]~~ origano [illegible] pipe
[illegible] [illegible] sale stercore columbino
[illegible] [illegible] et mixta que confortando
[illegible] fortis excitare. Et [illegible] ex illis
commixta cum sandaraca. In ea quoque
et aliis mittentibus membris de [illegible]
ventosis applicatis membris extremis op
positis fricationibus compressionibus et
ligaturis dolorosis fomentis exsiccantibus
tibus qualia sunt [illegible] tapsia [illegible]
et similia de [illegible] [illegible] et cauteria
actualia et potentialia ex [illegible]
arsenico calce et [illegible] cum [illegible] fla
mule confectis et similibus que fluen
tem materiam trahentes ad oppositum apti
cula vel incturas partes [illegible]
vias vero per quas fluit materia varie
[illegible] cum sunt manifeste et
[illegible] apparentes tendentes ad incturas
et sunt [illegible] cum [illegible] [illegible]
primo et constringentibus applicatis qualia
sunt mixta alumine [illegible] galle gipsum
[illegible] terra sigillata cum ovorum albume
[illegible] et [illegible] cum ad [illegible]
ductus et venas [illegible] qualia sunt
que [illegible] in [illegible] consolidacionis
[illegible] cum [illegible] [illegible] 2°
cum ligatura [illegible] cum filo vel cum pilo
[illegible] cutis [illegible] quanto valeat
[illegible] cum [illegible] et [illegible] et
ultimo cum cauterizatione [illegible]
ut per [illegible] [illegible] et porum
[illegible] in loco consolidacionis

oppilent et claudantur vie poros non
tamen omnem frigorem quae plus valent in instru
re nutrimentis subiectis periculum esse
trahat et non in eis est tantum necessi
tatem quod infra dicemus ubi de can
crizatione loquemur Sunt sunt vero ex
frigide et occulte sunt remote et hic
cum coadunantibus et confortantibus
dictis ubique narratis solum non predic
membri vero recipientibus et virtutis
ac impressionem facte in eis ex influ
entia materia permixtis cum periculis re
mediis applicatis externis secundum varie
tatem temporis variatis et disponi
In principio quidem dum fluit materia cum
mixtis repellentibus dolorem ac com
plexione vel proprietate operantibus illud per
quam in virtutis sunt et anche per tam
quam in suo capitulo resumamus Et composi
tio quedam sunt simplicia calida frigida vel ex
commixta secundum partes vel tempora secundum exi
gentiam dispositionis et tamen sunt supra
ex hiis que superius sunt narrata
et aliis que infra dicemus Composita
te vero ut bolus ar. san. dra. et
lutum sigillatum cum aceto super munc
tum quod sua proprietate confirmat membra
in tantum et prohibet effusionem materie
ad manum et ad pedes et sedativum
dolorem nec est dubitandum in appli
cationem dictorum vel eis etiam fortiorum
decursu materie ad interiora et membra
principalia propter materie principalis aut
et maxime propter evacuationem prius subt
hentem materiam propter fortitudinem princi
palium repellentem eam propter extremi
tatem dietam denegantem et propter
retinendi modum non enim requirit
contra ex virtutis ad ea que ad eam
ex iniunctoriis eorundem sed disposita
in partibus adiacentibus que debiliora
sunt illis fortificandum quo ad matura
tionem et invocationem materie in principio eam
flora apte opposito si materia sit sangui
nea et maxime cum vomitu in colore
in extremitatibus inferiorum et pedum et clisteri
in dolore superiorum et magis vel cum
ventosis in vestes carum vel cum farina a
lenium antequam ad applicationem vinis et
virtutis predas scripturarum et dic
tam subtilissima in vigilias et absti
nentia sine eorum pressione repellendo
ad principalia perducit ad principium
vel si ad alia intimiores Et interim
donec ex eis talia aliquid mitigat
dolor acumine sit contentus cum prius
apparet instare in administratione
sedantium. Medicorum vel frigidorum
lenium et effusionem aque super
incturis temperate caliditatis vel

frigiditatis si expediunt que frenorem ob
tundet et obtemperet et non repellet
nisi acumine doloris perduret ad intol
lerantiam et debilitatem quo tamen opor
tet transire ad fortia et narcotica secundum rectas
superius assignata cum enim minus mali
corpus prohibere resolui et materiam repelle
ad principium quam tamen ... cum illud tum infirmat
mortem et aliud possit habere remedium
et primum illud est eligendum magis Re
medium autem est ut illis applicatis for
tibus frigidis statim revertas eius deri
vantia a principiis ad oppositum cum
evacuationem et sine cum confortantibus ipsa
et repellentibus ab eisdem quo suo
loco sunt nota Et quoque administratione
doloris in oppositis membris. Inquit enim
ypo. Duorum dolorum qui simul fiunt non
secundum eundem locum vehementior
demigrat alium Et impunctuarationem sop
inferis capiti applicatis et securatione
iunctuarum et membrorum patientium
cum tactu suam et in exhibitione in
spissantium et purgantium atque infri
gidantium que sensum reddunt obtusa
deinde reddi ad scripturarum fortiorum
applicationem si materia sit perdurantis effu
sionis sunt quam frigida vel calida et re
dant materiam subtilem ad principium pellunt
et resolutionem congelativo reddunt
in partem et iuncturas debilitant et red
dunt nodosas valde enim calida sub
tile resolvunt grossum dimittunt lapi
deum et plus attrahunt quam resolvunt
sic que egritudines ambo prolongant
Et quidem cautela est ut valde frigidis aliis
ex calefacientibus propriis calidis vero valde
aliquid ex mollificatibus misceatur ut
infra dicetur Et cum cepit dolor alle
viari et appetat iuvamentum auferant
Si vero materia non sit multa vel vehementis
effusionis vel non contineat sed periodice movens
tamen dolorem insistit Galienus confortat
partem periculosam cum securationem sunt .dixit
enim quod securatio maxime sicca prohibet dolores
qui per periodos quibusdam generant membris
in medio tempore sumpta et maxime
ante per duas horas per confortantur
membra cum ea que influunt recta
et hoc conveniens est omni etati precedente vero
tempore et ut occuparet curam residuum
materie cum maturatione et eradicatione
cum farmaciis educentibus dimittentibus
partibus et extrahentibus a iuncturis
qualia sunt ex simplicibus turbith con
fortatum hermodactili gummorum species
et alia Et ex eis composita que in eo an
tidotario sufficienter enumeramus Et deinde
utatur diureticis quia excitant materiam iunc
turarum dolorum cum sit ex superfluitatibus digestis

cepat et vezicarum sunt autem ex lenibus. Fortia enim ut stiptica applicandis incturis admisceantur que temperate resoluunt. Cessante vero fluxu et declinante dolore studeas inveni residuum resolvere ex medicinis cum temperatis primo ex fomentacionibus epithimatibus unctionibus oleis et emplastris que in antidotario scripta sunt. Cum eis enim resoluta materia que fluxit cessabit mala complexio et extensio incturarum ab illa impressa sic quod finaliter ad confortacionem ipsarum omnino insiste et ad correctionem accidentium quo in talibus egritudinibus incturarum consueverunt in sequi de quibus speciale capitulum infra faciam annuente deo qui sit benedictus. Tantum hic medicinas ad arteticas subiungam simplices et compositas quas per capitula ponemus distincta complexiones et expertum et quas simplices ex quibus sunt dolores arteticos sedantes dirigentes materiam evacuantes et resolventes et etiam confortantes

Capitulum 3m de sedantibus dolorem incturarum

Dolorem seda- tia incturarum plurimum dolorem non tollunt cum causam eius aliquam totaliter non abscindat sed minuant et protrahant quatenus quomodo tollatur usque ad omnimodam eius abscisionem ex quibus sunt quedam talia per se quedam per accidens et cetera que per se quedam sunt talia a complexione quedam a proprietate et quedam utroque modo et que a complexione quedam sunt calide quedam sunt frigide et inter eas est gradus diversi respectus sicut dixi in cura doloris stomachi dixi ibi enim ostendi quod ex calidis quedam erant temperate caliditatis omnibus doloribus quietem et utraque eius causam respicientia cum aliqua enim complexionis omnium per eam tempe- riem alterant et remittunt et materiam eius temperata caliditate resoluunt in partes membri partes molliunt et tractabiles reddunt maxime si lenientia sunt quare ex lesionem membris tollerant et dolorem et si cum ea tibus sunt extensionem eam confringunt et remittunt calorem et spiritum in membro confortant et erant quedam simplicia ibi nominata et quedam composita et sunt hec ut fenugreci et terantur cum aceto bono et deinde fundantur super ipsum mel et coquantur donec coagulentur et liniantur vel emplastrentur in panno lini et dimittantur duobus vel tribus et frictio fiat ex vitacionem ipsius cum oleo rosarum est enim quemadmodum in principio doloris et ascensione eius et ex illis est semen lini cum fenugreco conquassatum cum oleo sisamino. Et ex eis sunt fortioris caliditatis quietantes in dolore facta ex materia frigida et sunt ut emplastrentur cum caulibus recentibus et apio. Et si ad huc fortiori fiunt emplastrentur cum oleo primo farina fenugreci farina cicerum et melle et pauco vino stiptico cum ampulla olei de alkana vel cum. Et iterum cineris lignorum caulium conquassatorum quoniam omnis est camomille et expertus. Et expertum etiam temperatum est epithima ex vitello ovorum cum floribus pulverizatis cum oleo rosarum commixtis et ex eis est altera cum adipe et therbentina totiens abluta cum frigida donec albescat et deinde inuncta cum re iterando et cum volueris eam abstergere inunctas manus oleo et fricta locum quem abstergere. Et ex illis est absinthium et similiter omnium modum administracionis. Et ex illis est emplastrum factum ex camomilla mellilotto fenugreco semine lini foliis lauri et hermel id est herba fetida foliis caulium radice allegat id est herbe de qua fit asa et est annidem genus alboti et oleo nardino. Et oleum masticinum de storace de fisticis et pulpinum et laurinum de cerasis et granis eius et citagulorum et alia in antidotario dicta. Et ex frigidis quedam erant simplicia et quedam ex eis erant frigida stiptica apocristica quedam narcotica apocristica quedam narcotica inferiori diversa secundum plus et minus id est doloris calidi convenientia. Hec enim non cum calida possunt et alterant membri distrahentium extensionem congregant et secundum ipsius obtundunt et mediocriter stupidum red- dunt si mediocriter sunt narcotica sic utrumque eam minuunt nisi fortia sint materia quo causam pro- prietatem tamen minuunt. Et quedam sunt cum frigiditate lenientia id est materia sicut ipse et semina eorum lac- tuce oleum violarum de cucurbita de mentastre de melonibus et aqua in qua sunt mucillaginis psillij et oleum ablutum et similia que ibi ex specificavimus. Et quedam sunt composita ut sunt ut sumatur ova cum integritate sua propter testam et misceatur cum oleo rosarum saline et modico aceto plurimum enim ledit nervosa et ungantur vel epithimentur. Et si dolor sit acutior fiat epithima ex succo cam- hindi cum oleo rosarum et aceto vel lentium lac aque vel si adhuc intendatur fiant ut ponatur incture in aqua tepida deinde fundantur per eas aque frigide et em- plastrentur ex psillio sive psillij mussillagine oleo rosarum et aceto vel ex succo solatri vel virge pastoris vel spume vel coriandri hindi vel endivie vel blite vel ...

vel cucurbite vel melonis et limilis
vel sicuti aut semis iusquiami vtrusque
et pomo mandragore mixto bullito
vel succus eius cum butiro vaccino
quod infrigidat et lenit Ex olivis
eius est opium cum lacte hominis dissolutum
cum oleo et cera ita tamen quod sit parve
quantitatis multum eius enim est e cura
mendosa ipsius et mortificandum non
sedarum sic pro permixta et que membra
corum vel defendunt ipsorum frangen
do malicias et est corius thus et mir
ra storax et castoreum propter quod sequatur
nocumenta eorum corrigentia ut est
fomentatio et embrocatio cum aqua
camomille vel cerotum ex oleo eius quia
frangit et corrigit narcoticorum ma
licias impossibilem qualitatibus omnibus mebis
interiis multorum diuretica frigida
simplicia vel salutis mixta quam quando con
sumunt et excitant mictionem Et post hoc sunt
alia permixta virtutem habentia cali
da et frigida quorum quedam sunt simplicia
ut plantago que facit penetrare
medicinarum virtutem mixta rosa matura
et oleum eius quod secundum Galienum calefacta
infrigidat et infrigidata calefaciunt so
latrum endivia rubea caulis rubeus
composito acetum aqua mixta cum ficu et
similia et quedam sunt composita ex pre
dictis Et expertum est cathaplasma ex mica
panis vitellis ovorum et lacte mulieris
et oleo rosarum conquassatum in modum cere
Eorum vero que asperitatem dolorum mictionem
sunt sedantia sunt lutum sigillatum
et bolum cum aceto vel oleo rosarum inunc
tum quod est malam complexionem calidam
altergit et resolutionem venit que est
causa doloris sic per plurima mictionum
consumat atque confortat Ex simplici
bus sedantibus vtique non est infrigi
datio sicut oleum quod est oleum dulce
valde spissum ablutum Alumen quod mis
cetur cum oleo rosarum vel dialcanna con
fert dolori mictionum composite et stercus came
li apoponacum hermodactulus more
emplastri suppositis conferens Triaca
omnibus doloribus et dorsi et composite
in hora fluxus mehezehenogi confert
cibus et dolori dorsi et anche ius
gallinarum confert folia dulb. sunt
vtilia eis et composite dolori geniculi.
Stercus columbarum desuper in unctum
est conferens est stercus vaccarum empla
strum cum melle pluribus aliis hermel lin
tum est bonum dolori dorsi mictionum altit
et andagoga est bona doloribus mictu
rarum ex ventositate et aput tumores
constrictionis et iam fiunt sic ex ca
thapsa et semen castam et genciana

expellunt pulsationis et conferunt do
lori earum et similiter enula Inquit
Dya emplastrum ex foliis carice i. arbor
terabe confert pulsationi podagre
chenn confert bibitum et linitum Et
marina et sulphurum confert em
brocata vel fumigatione facta Et stomo
nea cum aceto mixta et bibita ad
dolorem mictionum confert Et similiter decoc
sperme albe thesilie ungitur et fel super
micturas frigidas Aqua decoctionis
vulpis embrocatur et oleum eius in
ungitur super dolores micturarum et simul
Et in calida oleum ablutum vel frigida vel
psillium emplastrum cum oleo rosarum et ace
to et ova vel ordeum cum succo citoni
orum et aceto emplastrato sedat eum et
prohibet fluxum superfluitatum ad mictu
ras Iusquiamus et radix zabrot i. ma
dragore emplastrata Et mustum emplastratum
super dolores calidos Et cassia fistula linita
et alia sunt composita ex predictis
Que vero per accidens sedant sensum
renovando ad prium ut sompnus.
Quedam dirivando et trahendo ad
oppositum ut dolor factus in parte orta
etiam removet in opposito. duorum do
lorum quia simul fiunt eundem locum ve
hementior denigrat alterum Quedam propter
obtusum et causam impressionem reddendo
membra grossa et potus qualia sunt
que super in dolore stomaci diximus et
est provocantia sompnum et ex illis
est cimbalarium subterraneum posita
que est propria in membris omnibus ordo
servandus est et modus Et ordo est
in sedando dolorem fortem aut cause
impressionis ablationem ipsius cum fina
liter auferri non possit ordinem ma
nente primo ministrentur asperitate
sedantia cum sint efficaciora et
prevaleant in virtute huius que a
complexione illud agunt ut supra
in cura epatis dictum nocumen
tum non auferant Etenim si in
cognitione cause doloris preve
niat error cum omni conveniant
nec tumor repellendi ad principia
nec replendi micturas dolentes
magis dummodo in complexione
sint temperata et parum exten
dentia cum tumor productus ex
eis non accidat et in omni dolo
re valeant sic illa deinde distem
perata parum excedentia calida
in frigido et frigida in calido et
et mixtam mixto equaliter
equaliter et uno plus et altero
minus aliud nunc uno minus
altero sed ex urgentiam predicatis

pdmant materie que est et si frigida
sint dolentes incturas defendunt nec
repellunt ad principalia sz tm ad partes
quinnas propter puritatem excessus que
et si non deficiant propter doloris fortitudi
nez facta evacuatione in medio pre
ultimo insistent fortiora cuz sedent
et no repellendi proveniant timor ut
superius dictuz est Et mos est ut
exterius insistent p unctiones p cere
tota p epithimata embrocas cimplata
evaporationes et sacellationes et pinta
p clisteriorum iniectiones sz varie Inquit
em Galienus quaz varie opportet uti
farmacijs nã cinz assueta longo tem
pore vim negligit illud

Caplm ē^m de dolore coeli et medicinis
eius zc

In digestiuus mēr arteticorum
doloru tres res sunt opportu
ne attendenda · pª humore
digerendu evacuationis
gratia que in cura huius egritudinis est
necessaria ut infra patebit locuz seu
membru sanationis ipius viam p qua
habet transire ad loca evacuationis p qua
habet educi · Est em mã humoral'
iporius in locis remotis a vijs evacuationis
posita ibique plius in viscata que non
pot nisi cuz forti medicina iterata
educi ut dicit aboali maxime cum
p strictos canales habeat transire qua
propter ipam opportet adequare et vias
apperire vn ypo· Inquit digestiua
meditari zc Et alibi in amfo· 2º oz
chimos decoctos no alios purgari
Galienus quoque art purgatio de loco mor
bi preditus meliorez Et alibi ypo· Cor
pora ubi quis vult purgare opportz
fluxa facere humoris digestio gplet
cu adequantibus expulsiue virtuti
dispositionibus quoru quidam st subtilia
cia humoris grossiciem Quedaz incisi
denta eius viscositatem que plius est
in causa Et quedam inspissantia sub
tilem qua de se ad incturas apta est
fluere locuz que est generans et
mittens ut epar et vene ul cerebru
stomacus et splen · z corpus totu
et membru recipiens et patiens que inc
ture existunt quorum inspectio gplet
cuz aspectu eoruz viarum apertio gplet
cuz apertis Et quia apertio vijs p quas
mã habet transire ad locuz evacuationis
ad incturas plius est cois sic que no
possit pinde innare qn nocerat gplen
da est cu apertis moderate stiptice

ul eis admixtis et inclinantibus eu
ad viaz evacuationis Maz autez auxi
lioz p dicta complentur aut aliqbz
insitas virtutes ad illa hntibus oz
sin aut ex diuisis colligi ex insitas
virtutes hntibus quidem dixit
em Galienus insitas virtutes huius for
cius opabitur et sunt que hic ē
in mala complection alteranda inc
turaz que doloris est causa sunt dci
Quorum quedaz erunt ad frigidam
quedaz ad calidam Ad frigida aut
sticados et alia sequentia ... ibid.
Sunt em gfa cerebro plerumque
nutrienti et nervis frigidis epati atque
venis membris alijs et toti corpori
algorati atque eoru virtutes dirigit
et confortant Et que calida eoru
distrasie frigide alteratiua grossoru
humorum subtiliatiua et viscositatis
inscisiua et insilma Inquit em
Galienus fetant em ambo hec huorum
grossiciem et viscositatem arctolas
et dicti Signa hec cu caliditate
illa vero cuz frigiditate sunt que viarum
appertiua leuit quia mediocrit stip
tica et mēs ad vias evacuationis in
clinantia eoruz plima ut sticados
ysopus pes corvini squilla polu
aneti ku- enbeagen peonia aris
tolo^a semē rute et gentiana In
ventosa ut cimini folia arcei et
os humanum vstuz sumptu in potu
et samina squilla arctuz eius et
oximel que inclinant ad intesti
na et diuretica fra et calida sm
mē exigentia quo ad urine vias
Et quedam iporum decoquenda sunt
in aqua et eoruz apozima cuz melle
dispumato in modu syrupi conficie
enda quibus aliqua ex alterantibus
distrasiam calidam superius nuat
sunt sociamda ut sunt rose endivia
coriandru ul lenticula aque lactuce
et similia frigida et stiptica que in
spissant coleram que pillis subti
liata et ingrossata fluere posset et
ad fluxum alia incitare quibus fris
pdictis et in alteration membrorum
et digestion colore que doloris pot
esse causa confert administrada st
aliqua ex pdictis calidis que dirigat
virtutes iporu ad membra pdicta
nãz confluent eoruz et maz gessaz
sine cuius commixtione est iato va
leant adequare ex diuisis etiam
opportz quaque colligi que ad has co
pleidas intentiones et ad alias
possibilit contingentes oz compone
que ex dict et dicendis sunt note

et talia sunt in modum syrupi confecta
Ex quibus est sirupus secundum inventio
nem meam ad fiam oximel simplex
vel squilliticum secundum dispositionem meam cum
melle ros et aqua ferrea decoctio
nis sticados secundum descriptionem meam
in meo antidotario contentum Aliud
exceptum Rx. acori radicum arthetice be
thonice zinar capillarum veneris eu
furbie lupuli melisse pedis corvini
feni sticados arabici ℥ ss. salvie ℥
ss 20 ℥ j. zuccari quantum sufficiat
Oximel conveniens ad artheticam
Rx. rute bethonice cum radice salvie
domestice camedreos camepitheos
pedis corvini eupatorii valeriane pe
tasilon ana ℥ j. radicum feni. sparagi
brusci et graminis ana ℥ j. ani. feni se
minis cineti ana ℥ ss. polipodii ℥
j. hec omnia resideant in aceto per
diem et noctem. deinde coquantur
in aqua et addatur mellis dispumati
lib. ij. aceti squillitici ℥ iij. et detur
Item aliud Rx. radicum feni ℥ j. ani.
feni ʒ iiij. salvie sicce ʒ v. florum
ros ʒ vj. sticados arabici ʒ vj polipo
dii ℥ ij. hec omnia resideant in aceto
per diem et noctem deinde coquantur
et fiat sirupus. Aliud ad calidum
Rx. endivie lactuce lupulorum lenti
cularum aque coriandri ana ℥ j. ros
℥ j. sticados ℥ ss. radicum feni zinar
et pedis corvini ana ℥ ss. nenufaris su
mac ana ℥ j. zuccari lib. j. et ss. succi
endivie et succi citoniorum et grana
torum acetosorum ana ℥ ij. et condias
cum spodio et sandalis et da cum aqua
ferrea simplici. Verum quia artheti
ca morbus mirabilis est totum corpus
suis doloribus membra continuando
debilitat nervosum que stomacum sub
vertendo nervos compacientem
cibos consuetos delectabiles atque potus
abhominabiles reddit et medicinales
multomagis ut sit aspectus honora
bilis odoris atque saporis et maxime
si talia non tolleret. Ingeniari oportet
talia per nostram antidota sic conficere
digestiva et multomagis farmacia
solutiva ut quomodo sint possint quod iussit
eciam idem Galienus cum dixit quod una
cordis debet esse intencio facere farma
cum delectabilissimum in quantum possum
dummodo eius quantum ad ultimitatem
custodiatur virtus non enim hec dis
solvenda gratia delectacionis Et ea pro
dem ad digestionem ordinabimus non syru
pos tantum sed electuaria dragetas melli
citata condita et alia ex delectabilibus
et compositis quasi ex longo usus et sint

quasi interdum dummodo cum dieta cibis
et potibus medicinalibus ad hoc
virtutem habentibus cum delectacione
studiosius procedimus vel et medicina
lia ministrabimus Hec enim Galieni pre
ceptum precipit enim extenuativa dieta
ad digestionem grossorum humorum uti
et cibis et potibus extenuantibus ut
cappibus et aceto de cappibus et
vino mediocriter condito et mellicrato
condito Item zinziber et piper in cibis
et salsamentis admixta et porris
et aceto et sinapi cum melle et sal
samento facto ex eis et porris sale
et aceto et sinapi cum melle quibus
conficitur album ius et composita lombar
dorum et tuscanorum et aliis variis secundum
diversitatem cause et membra In humo
ribus vero calidis subtilibus et acutis
econtrario cum dieta grossa ex cibis
grossis et potibus inspissantibus
est procedendum que sunt nota Et su
muntur et ex fructibus acetosis et
stipticis qualia sunt granata citrina
pira mora celsi agrestium acetum Et
ad solucionem ipsorum est administrandum
mercurialem polipodium et electuarium
que etsi non proporcionentur cause et
certitudinis excessum per debilitatem virtutis
earum et proinde nequeant manifes
tum iuvamentum et cito impendere
ut alie medicinis illis equipotentes
in virtute impressum tamen tempore
ad sanitatem perducunt optatam
Inquit enim Galienus quod agens forte
facit in brevi tempore debile vero
in longo non tamen hic multum et
quia nostra medicinis pueri consuevit
et quia in quantitate maiori cot
tidie ministrent ut sepe dixit

Capitulum de medicinis evacuantibus materias
doloris iuncturarum etc.

Evacuacio est ex medicinis
ad curam doloris iunctura
rum seu certe tercia intencionis
Est enim ut superius habitum
est tum repletionis va
nitatis iuncturarum et prima adiacentium
ex materia humorali proveniens quia evacuatio
sanat ut ypocras dixit Evacuationis autem
intencio a nobis sumitur principaliter
a virtute sublata ut si sustinens a re
pletione ob quam sit corpus vel me
brum indigens prout in amforismo
ypocras dixit Sunt autem evacuationis
species due generales scilicet cum flore et
farmacia secundum Galienum quarum una quod

fuit sicut vitarius habet que spaliter
a spe replerionis sunt et loco aliter
enim repletio est cum multitudine san
guinis et tunc est flobotomandum in
qua attendende sunt ea que loco con
ditiones hic et in tractatu generali cure
narrate. Vel si hec non possit
fieri aliqua mulceret predicte attentis
eius natura vel proportione ut puta
scarificatio circa renes vel spatulas
que apud Galienum est consueta ap
tio emoroydarum provocatio et men
struorum in mulieribus provocando lenium
impositio fricatio et balneatio in
fine que non in subito minuunt et
evacuant ut predicta sed paulatim
et proinde a virtute melius tollera
tur. Si vero cum multitudine caco
chimia alicuius humoris existat fa
cienda purgatio in qua sunt consi
deranda principaliter septem scilicet proprietas
qualitas quantitas seu virtutis po
tentia tempus hora modus et ordo.

Proprietas quidem ut talis sit que appropriata
te evacuet replentem educat calli
dum vel grossum et secundum proprietatem ut
plurimum unde Ypo. Siquidem qualia oportet
purgari purgentur et cetera nec sic grossum
educat quin etiam cum eo subtilem sit.

Omne enim farmacum primo colericum mo
vet dixit Galienus quia commota et non
educta propter fluet ad paciencium
iuncturas et grossum magis habitat et
cum sit fortior expulsionis maiorem
potius inducet dolorem. Sic quidem
dolorem non curasti sed potius augmentasti
sicut in cura febrium retulit

Galienus nec non que ipsum a membro pa
ciente extrahant et amittente edu
cant si aliquid mittens sic ut iussit
Ypo in libro de chimus. Tales autem
simplices et compositas in meo antido
tario queras. Et si vis in sententia
tibi hic describemus. Simplices ex
quibus sunt convenientes ad artetica
et sunt hermodactili contriti cum pipe
vel anacardo vel cimino quia de se nocet
stomaco. Et per hoc carminativa non nocet
sicut paulus dixit. Et quibus administre
tur aloes vel scamonea et ut confor
tetur corum solutio lapis armenius
granum vel granum regis et in arte gal
lenorum antiquorum centaurea collo
quintida turbith confortatum piretrum spes
gummarum omnes bdellium sarcocolla et
vitis alba asarum mus galli antiqui et
dancus squilla piros succus cucumeris
asinini astebiali et fessera. Et ex eis
sunt que conferunt colice ut aloes
et scamonea. Et quedam utrumque ut

agaricus et quedam melice ut lapis
armenius et epithimus et quedam
adustioni ut seme fumus terre et quedam
ad flaumatem et melicam ut sticados po
lipodium quibus genera mirabolanorum
assonentur in diversitate intentionum.
Et hic aliquas ex compositis subiungam
expertas. Qualitas non sit calliditas
forte dissolutive que humores quietos
et coagulatos dissolvat vias et venas
aperiat et fluere faciat ad iuncturas
sed nisi se virtutem stipticam insitam ha
beat vel alterius rei admixtam qua
membra confortat humores retinet
et ductus seu vias stipticando an
gustet in qua propter commendatur hermo
dactilus ab antiquis in tercia solutiva
licet stomaco noceat post esse pluribus
solutivis sed illud cum rectificatione ipsius
cavetur et cum mixtione longi pi
peris vel aloe que omnia in eodem fari
nacia simplici sunt insita et inbeta
ut magnus propter optimus est. Si vero
deficiant aliqua per admixtionem alterius
procurentur ut est mirabolanus reubar
barum aloes et similia talia autem fari
nacia simplicia et composita in
antidotario meo sunt dicta. Quan
titas vero ut sumit non sit quantitate
excedentis virtutis que humores pro
cipiet spiritus resolvat virtutes et
membra debilitet vel superfluentis virtutis
que humores proiciet spiritus resolvat
virtutes et membra debilitet nec de
ficientis que dissolvendo et non edu
cendo mittet ad fluxum humores
sed sit in bono arbitrio virtuti et
humori proportionata in principio le
nior et moderatina impressiva post
digestionem fortior et evacuativa et
in hec consideratio temporis est adhi
benda hora enim matutinali et va
cuitatis stomaci cum plurimum sumptio
solutivorum sit stomaci subversivum
modus aut cum pillis electuariis
et drageis vel cum vomitis sumatur
vel cibali aliquo administratur si ab
hominabiles facti sunt ut Galienus
docuit sic dant quidam lac titimalli
cum carice vel succum cucumeris asi
nini cum placentula vel ius galli anti
qui in quo decoquitur pip lon. et silla
mellita condita cum solutivis con
ficiunt et vina vindemiarum tempore cum
solutivis in vectis ebulire permittunt
qualia sunt turbith hermodactili
polipodium. Hec enim sumpta cum de
lectatione educunt superfluitates
ex corpore et iuncturis absque nocumento
magno si correcta sint per intervalla

tempore sumpta proficiant et non solum curant et cum clisteribus iniciantur vel cum collirio imponatur ordo quoque ut premittantur in clisteribus. Deinde vomitus vel eciam vel consideratione pacientis parte ut superius dictum est. deinde impositionibus vel aliis que hiis possunt assumi. deinde solutiva communia et alias composita subiungamus. Clistere ad arteticam frigidam Recipe centaurie ʒ. i. polipodii ʒ. ii. an. feni. an. ʒ. ß. asari ʒ. ß. miticalt an. i. furfuris po. i. ycreos ʒ. ß. bulliant in aqua dulci. deinde colentur et colature addatur mell' com' ʒ. ii salis com' quod sufficiat olei rutacei vel succi rute ʒ. iii. olei anetini quod sufficiat et aliqui faciunt cum aqua marina et aliqui addunt colloquintida et agaricum Et aliqui dissolvunt species gummarum ut se. rapini armoniaci et opoponaci in ea et est forcius et efficacius in ea. Clistere ad calidam Recipe aquam malve violarum prunorum sebesten et ordei dissolvatur mel violatum cassia et yera. Vomitum fiat ex aqua decoctionis raffani super asperso baurac et aceto et quedam faciunt cum asaro condito residente per noctem in vino. deinde colato et bibito Et alii cum aliis vomitis super in antidotario nostro descriptis dragma solutiva ad arteticam frigidam experta Recipe turbith albi gummosi mundi ʒ. i. ʒ. hermodactilorum electorum ʒ. i. piperis lon. ʒ. i. ani ʒ. i. gariofili ʒ. i. pulveris ossis humani ʒ. ii. tribulorum marinorum pulverizatorum ʒ. i. ß. rosarum ʒ. i. mirabolanorum citrinorum ʒ. i. zuccari ad pondus omnium dosis coclear unum in aurora post quam sumatur haustus tepide aque et quidam addunt esulam et quidem residere faciunt turbith in succo cucumeris asinini et est forcior Electuarium solutivum ad arteticam frigidam et est commune magistri Recipe turbith albi gummosi et mundi ʒ. i. esule electe ʒ. i. pulpe mirabolanorum citrinorum et kebulorum contrite et residentes in lacte per dies iii. ʒ. i. gariofili ʒ. i. conficiantur cum syrupo de zuccaro et succo rosarum Collirium ad arteticam Recipe mellis lib. ß. salis gemme salis com' et baurac an. ʒ. ß. stercoris soricini ʒ. i. pulpe colloquintide sagapini opoponaci an. ʒ. i. bulliant usque ad coagulacionem. deinde informentur collirium ad modum digiti et imponantur cum vino. Pille ad dolorem iuncturarum

calidum ut Iohannes Recipe aloes succotrini ʒ. mirabolanorum citrinorum ʒ. i. scamonee ʒ. ß. esule grana. iii. mastic ʒ. i. conficiantur cum succo citoniorum vel maciani orum Item recipe ad idem succi granatorum dulcium expressorum cum pulpe lib. ß. residant in eo per diem et noctem. mirabolanorum citrinorum ʒ. ß. deinde colentur et colature addatur mucillago psillii ʒ. i. tamarindorum ʒ. i. et deinde aliqui addunt scamonee ʒ. ß. Item ad arteticam ex materia flatica cum mixta Recipe turbith oleum et mundi ʒ. vii et ß. contriti cum ʒʒ. ß. piperis longi ʒ. iiii. esule contrite cum pelle spice ʒ. ii et ß. zuccari albissimi ʒ. x. carnium citoniorum vel citonien de zuccaro ʒ. iiii. dragagantum ʒ. vii coquantur zuccari ad perfectionem et postea dissolvantur carnes predicte. Deinde addatur electuarium de succo rosarum laxativum ʒ. ii et ultimo alii pulveres et sic fiunt electuarium dosis ʒ. ß. et est rogerius. porro ad arteticam frigidam experta et est yberinus Recipe betonice pedis carnium camedreos camepitheos ve. an. an. i. asari squinanti an. ʒ. passularum enn ʒ. i. corticum citrinorum mirabolanorum citrinorum et keb. an. ʒ. ß. polipodii turbith contriti cum zuccaro hermodactilorum contritorum cum pipere albo an. ʒ. i. bulliant in aqua cartamum et mercurialis colentur et colature addatur agarici pulverizati ʒ. i. dissolvatur electuarium de succo rosarum ʒ. i. et detur in aurora et aliqui faciunt bulire agaricum et aliqui addunt mel rosarum et est bonum valde mundificat enim stomacum et alia viscera confortat et valet in omni materia. Pille experte ad arteticam colericam et flaticam Recipe pulpe mirabolanorum citrinorum ʒ. iii. reubarbari ʒ. i. agarici ʒ. i. et ß. electuarii de succo rosarum laxativum ʒ. iii. dragagantum repsi ʒ. i. mastic gariofili an. ʒ. i. turbith ʒ. i. artetice sticados arabici an. ʒ. ß. pulverizentur et conficiantur cum succo ro. Item alie approbate et experte ad egritudines iuncturarum mixtas et secundum medici Recipe turbith albi et mundi aloes succotrini corticum mirabolanorum citrinorum an. ʒ. iii. rosarum an. ʒʒ. ʒ. i. salis gemme ʒ. i. piperis lon. ʒ. ß. scamonee grana xv. pulverizentur et conficiantur cum succo rosarum solutio dosis ʒ. ii Syrupus ad arteticam educens materiam flaticam colericam adustam et mixtam Recipe pedis carnium arthetice pue palis betonice ysopi sticados mellisse camedreos camepitheos lupuli endivie

epatice buglosse borag capillorum
veneris an. 3. j. radicum fen. spagi
brusti residenum in areto passu
lato liquiritie foliorum ros rorris ma
rini an. 3 j. dauci carui an. timum
cartamum alum squinanti radicum 3.
iiij. et in fine arotizetur cum cina
momi 3 ij cubebarum 3 j. 33. 3 ligni
aloes spice piperis longi an. 3. ß. et
sunt qui faciunt illum laxatiuum et ad
dunt in eius decoctione polipodium
epithimum et agaricum et turbith et her
modactilos et cartamum secundum diuersas
intentiones quas prosequuntur et alii
addunt mirabolanorum genera quia stip
ticant et confortant Et aliqui ad
dunt frangentia et educentia la
pidem ex renibus vel vesica quoniam
plurimi patiuntur arteticam ut est se
men gersse grana sol. saxifraga et
fraxinus et est efficax et expertus in
preseruatione et cura Item fiat decoctio
tal. in sero caprino depurato bulliant
seminis fumi terre 3. viij. mirabolanorum citri
norum et indorum an. 3. vj epithi.
folliculorum sene an. 3. vj tamarin
dorum violarum an. 3 vij tamarindi 3.
v. cassie 3 vij. passularum enucl. 3. x
et in parte dissoluantur yeralogodion 3.
iij et similiter purgat enim melancoliam
et humores adustos Et yera ruffini
et yera et lapis armenus cum caprino e
...

Capitulum de medicinis resoluentibus materias
egritudinum iuncturarum etc.

Resolutiua materiarum iunctura
rum egritudinum resolutiis
membrorum aliorum membrorum ap
parentium fortiora esse
oportet cum materia earum
sit frigida et a fonte caloris remota
et sub a solida quia neruosa ligamen
talis et ossuosa Et precipue plurimum materia
in eorum grossa coagulata frigida et
viscosa et liquefactioni resistit tarde
resoluitur in vaporem et fumum Conuer
titur potentia ad exteriora cutis difficile
trahitur et tanto plus quanto magis
in corporis profundum fuerit situata ut
sunt iuncture anche et sic genua
Deinde spatule quia propter medicamine
resolutiuum simplex sine actione aliqua
ut est camomilla propter proprie insitam stipticitate
quam per hoc videtur celestem virtutem
per se parum posse videtur nisi virtute
habeat resolutiuis fortem et acuta de pro
fundo earum de quia materia apta est
conuerti in lapidem propter predicta lenitiua
ipsis debent premitti uel eis associari

sunt enim hec duplices doces omnibus
inebus et iuncturis s. cum proprietate ac de(n)tra
in fortitudine et debilitate diuisimo
de membrorum temporum atque finem ut qua
in subtili materia leniores approximando
sunt et in principio ac iuncturis posito
in apparatu In eorum vero contrariis
amplificande sunt fortes et cum leni
tiuis mixte ne resoluendo subtile
grossum induratum dimittant Quarum
quedam sunt simplices et quedam com
posite quas infra subiungemus Et sim
plices iuncturis apte resolutiue membrorum
apparentium communiter quedam resoluunt lique
faciendo ipsas coagulatas ut corona
meliloti anisum aloes mastix et cetera
subtile debilium et sunt ex debilibus
sal grossum congelatum et salgema
sal armoniacum pissum ireos stica
dos et similia et sunt fortes Que
dam vero apparentium resoluunt earum
grossitiem subtiliando et trahendo
ex profundo apparentium ad exteriora aut
ut cerote mel cipum lentiscus abro
thanum apium siluestre calamentum
aristologia ruta cum melle et sunt ex de
bilibus vrtica nasturcium gummi rute sil
uestris et alie gummarum species ut armo
niacum galbanum euforbium rosina t
bentina et alie ex eis et sunt ex for
tibus et apparentium quedam resoluunt
attrahendo et vesicando ut sepe allium
lac ficuum mel anacardi sapo et cor
tex mirti attinetum et terinctum et
quedam adurendo et vlcerando et
staphisagria calcator attramentum
squilla vermis pini Et forciora
ex eis sunt tapsia et cantarides Oportet
tamen ut vlcera fuerint apta cum
sepe curato ut tracta materia per ea
valeat exiccari Et quedam earum
resoluunt penetrando in profundum
earum ut aqua vite et est experta et
oleum aplorum et terbentine et queda
earum resoluunt mollificando et humecto
ut adeps anatis et anseris vulpis leo
nis vrsi et auium rapacium et me
dulle eorum vituli cerui et asini ysopi
humida et musilago seminis lini fenu
greci et altee Et olea ex appropriatis
in oleum de lilio de pinei vulpinum
ad colloquintida factum ex decoctione
eius cum oleo rosarum donec consumatur
aqua de castoreo de sinapi de herna
de muce cona quassatur et oleo
de castoro est vltimum et proprie cum storace
et de costo est vltimum et proprie cum sto(r)a-
cum asa de centaurea de mastice de
cerusa de granis etc. et cuiusque florum
et eorum coagulatio est cum cera que
resoluunt faciendo ea ponderare in

membro In quibus tamen ordo servandus est
ut precedente evacuatione a simplici
bus incipiamus et a levioribus. de
inde ad fortiora composita attenden
dum tamen quod si ex eis applicatis secun
dum ordinem tumor et dolor non resolvuntur
sed potius augeatur oportet ut eis dimissis
ad evacuationem mitigativam reddamus
est enim signum repletionis materie que contenta
est et non resolvuntur unde oportet reiterare
deinde fluxam resolvere vel super
longum uncture contegere superius dicta aliqui
applicare quod talem materiam trahit
prohibetur ubi locus evacuationis
non assit Composite vero sunt que
ex hiis componuntur et aliis quarum
quasdam in antidotario nostro posui
mus et alias secundum alios hic subscribemus
quarumquedam sunt balnea seu eva
porationes seu fomentationes quedam
embroce quedam unctiones et quedam
emplastra quas nunc per ordinem describemus
= Balneorum quedam ut sunt natura
lia termarum. quedam artificialia et
termarum quedam sunt ex aquis salsis sul
phureis et sulphuratis et quedam enim
sunt ex aquis vallis ferrarie ut bal
neum ferrarie et aque sancte lucie
neopol' Et plura sunt ex fumis ut
est sudatorium Artificialia sunt plura
quedam sunt ex aqua marina solum ubi
invenitur vel aqua sali admixta
ubi mare non assit Aliqua sunt ex
dulci aqua simplici in materia calida vel
non simplici in qua predicte sunt aliqua
ex medicinis uncture appetitate et materiam
resolventibus ut est stirados salvia
camomilla et mira pes columbinus veros
persicum abrotanum apium silvestre origa
num urtica folia sambuci radices ebu
li ruta anetum maiorana folia lauri
ciminum et similia et alia ex predicto
rum intentiones suas et aliqui miscent
vinum et aliqui ex vino solo cum sale
et c expertum Et aliqui embrocando appri
mant et aliqui embrocant cum musto
aliqui cum aqua simplici. Aliqui cum decoc
tione caulium aliqui cum aqua lupinorum
vel cum decoctione spine albe in calido
et frigido et aliqui cum decoctione vulp.
omnia vero sunt administranda secundum
proprietates et exigentiam cause et
dispositionis Aliqui cum spongiis
Aliqui cum filtro madefacto in aliis
predictorum et aliqui cum stuppa vel lana
et intinctum cum filtro involvunt et
aliqui recipiunt vapores resultantes
ex aqua prius bene ferventi circumvolu
tis pannis donec sudet membrum. deinde
cum tepefit aqua abluunt et per se fugi

diminuitur Et aliqui lapides mo
lares vel lateres ignitos in aqua
proiciunt et fumum ex eis resolutum
in unctum recipiunt ad resolvendum
et excitandum et propter impotentes
ad exitum et evacuationes repletos
prosunt enim eos et curat et propter
ubi preessit vomitus vel saltem
evenit vel extenuatoria dieta
et abstinentia inferius denotata in capitulo
purificationis Et ex illis est fricatio cum
nitro et sale non solum iuncturarum
sed et corporis universi et sepelire in
arena calida donec sudet vel in bal
neo si caput eius quod sit coopertum a
sole Et aliqui evaporant cum aceto
calido simplici in materia calida et
aliqui addunt sal in utraque omnia
enim hec predicta resolvendo tollunt
dolorem et confortant. unctiones
et emplastra plura ad hanc intentio
nem posuimus in antidotario nostro
convenientes et expertas et hic aliquas
secundum aliquos subiungemus expertos me
dicos et famosos ¶ Unguentum boni
magni iuvamenti Recipe olei antiqui
in quantitate libram. unam et decoquatur
in eo vipera cum scuta et ungatur
sanat enim sanatione integra et
est aboali Aliud resolvens residuum
doloris iuncturarum calidarum in fine Recipe
aloes croci et mirre ana partes equales
liniantur cum aqua caulium atque eiusdem
Et oleum camomille et cerotum ex eo et
dyaquilon dissolutum in oleo ca
momille et maxime post balneum aque
calide dulcis quod infra non competit
cum dilatet et humectet Aliud ad
idem Recipe vespertilionum decollatorum
numero xii. succi alimatmator olei
antiqui ana libra. s. Aristologie ʒ. iii. de
coquantur omnia simul donec consumatur
aqua et remaneat oleum est sanum
et est expertum ¶ Unguentum resolvens
materiam iuncturarum frigidam et grossam Recipe
castorei mirre costi pulverizentur et
misceantur cum oleo antiquo = Aliud
Recipe storacis liquide et armoniaci misce
cum oleo yris et super inunge Aliud
Recipe ceram dissolve in oleo antiquo
et oleo yris ana ʒ addere pulveris
euforbii ʒ. ii. ultra accendit enim
statim calorem ¶ Aliud calefaciens
membrum Recipe piperis castorei euforbii
ana ana ʒ. i. piretri ana ii. violarum
et adde ʒ i. olei costini et unge locum
et est verus sed addit quod promolliantur
iuncture et calida in materia calida et
subtili non sunt convenientia cum enim
per se sit resolubilis parum resolutionis

indiget medicinis qualia sunt calida anodina supius nominata et ante applicationem medicinarum percalefiat membrum cum calida donec rubefiat deinde applicentur cum iteratione. Unguentum mollificans et resolvens sit. Recipe cere ℥ v. olei yris ℥ i. medulle cruris vituli armoniaci storacis bdellii galbani ana ℥ 10. lique fiat cera cum oleo yris et alie medicine pulverizate conficiantur cum eis. Exemplis ad resolutionem materie iuncturarum quedam sunt lenia quedam mediocria que fortia. Ex lenibus est emplastrum ex stercore vacino calido sic emittitur vel calefacto et est melius aliis pullinibus vel de stercore columbarum vel caprarum cum oleo camomillino. Emplastrum quod camillata dicitur et fit ex furfure grosso cocto in aceto cum modico cere vel mixta cum aquarosata in calida causa et cum vino in frigida. Aliud resolutivum. Recipe armoniaci lilii ana equalium partium teratur cum vino antiquo et oleo centauriino et farina fabarum et empletur calida. Aliud ex cinere ciclaminis cum aceto et melle et est mirabile valde. Aliud mediocre. Recipe ciceris rubei in quantitate qua vis fenugreci decocti in primo florum camomille ana ℥ i armoniaci dissoluti in succo rute ℥ i conficiantur cum melle et emplastrentur. Aliud. Recipe furfuris p. ii florum camomille pugillum unum pulveriza et confice cum oleo laurino et emplastra. Aliud. Recipe armoniaci ℥ ii dissolvatur cum fece vini quod sufficit et empletur. Aliud forte. Recipe olei antiqui lib. i et s. nitri alexandrini mirtillis albotin ana lib. i euforbii ℥ i pices ℥ ii farine fenugreci lib. i et s. et fiat ex eis emplastrum. Aliud. Recipe bdellii oppopanaci lique fiant in adipe anseris vel anatis et emplastrentur. Est iuvativum valde doloribus factis ex humore crudo. Aliud fugitivum resolutivum. Recipe nitri dragmam i fiat ex eo emplastrum. Iterum sumatur euforbium et misceatur cum oleo de lilio et liniatur cum eo et est ex mediocribus. Aliud forte. Recipe baucar gallie piretri staphisagrie et calcis ana et misceantur omnia cum melle et aceto et emplastrentur et est fortius. Aliud iam leve. Recipe farine fenugreci cum aquamell et calefacte cum pinguedine et stercore caprarum cum oximelle ciceres cum

lini cum armoniaco et armoniacum cum oleo antiquo et aceto. Aliud. Recipe farine lupinorum stercoris columbini fenugreci ana partes equales confice cum oximelle et sapone. Aliud. Recipe radicum yris aristologie albi albi conficiantur cum oleo. Aliud forte per commune. Recipe aristologie piretri radicum capparis lupinorum pices stercoris columbarum calcis ana partes equales de ficubus siccis quantum de omnibus confice et contere cum oleo antiquo. Aliud emplastrum mollificativum et resolvens. Recipe armoniaci bdellii storacis liquide ana ℥ 10 olei yris quantum sufficit ad mollificandum et conficiantur cum ficubus nigris. Sequitur aliud capitulum.

Capitulum de cura egritudinis iuncturarum per cauterium

In cauterizatione utilitata in dolore iuncturarum plura sunt attendenda causa invitans scilicet instrumentum seu cauterium tempus hora locus modus cauterizandi et ordo. Primo siquidem consideranda est causa que nos invitat et invitet ad ministrandum. Et est duplex scilicet necessitas et utilitas que sunt apparentes loco dispositionum sumuntur causa necessitatis nos invitans ad cauterium quia predicta medicamina non sufficiant curare ad ipsum tamen ad remedium cirurgicum et ultimum est recurrendum cum sit causa utilitatis et iuvamenti ut infra dicetur non sufficiunt quidem predicta ex eo quod membra corporis iunctura adeo sunt ex diuturna passione defecta et habituata dispositione quod materiam regenerando assidue multiplicant et fluunt ex se in bono privato regimine et multomagis cum ex pregnato fastidio nequeant ipsum servare debite ut supius dictum est iuncture sunt debilitate et sub dominio ipsorum posite in recipiendo vie quoque sic debilitate et laxe et continue ad ipsas refundunt materiam quo non cesset hominibus doloribus molestare ut valeat per predicta educi que fluit a multis causis generata vel propter inobedientiam et lasciviam vel propter impotentiam capiendi nec que fluxit bono modo resolvi propter congelationis grossiciei et viscositatis ineptitudinem et soliditudinem partium iuncturarum maxime si sunt iuncture posite in profundo sicut sunt iuncture scie anche genu

atque spatule ut superius habitum est quia
timetur ne multiplicata ulterius sua
lubrica humiditate iuncturam anche et sue
ad dissolutionem perducat vel congela
ta et indurata ad contractionem et
nodositatem ipsarum et alias et membro
impotentiam inopibus aliis necessariis
exercendum sicque indigeat patiens
alio ad dilationem corporis ad bol
[illegible] ad cum absterssionem in se
cessibus de quo Galienus dixit cum
cumque non meliis fiunt nec deberet
utique magis eligere scientes mori
quam tales sustinere vitam admnistranda
itaque est cautizatio necessaria / Ca
utilitates quam ea sequitur patiens est
multiplex introducit enim iuua
menta et preservat a sinthomatibus
et periculis preparatis iuuamenta
inducit nam sua calore membra con
fortantur et confortatiue in eis calor
materiam fluxam subtiliat poros
aperit et propter resolutionem atque consumit
si frigida sit et humida cum sit contraria
non calidam sibi similem cum enim an
grat subtilet et fortem faciat prout i
nuit Galienus nisi sit pauca preseruat
etiam a sinthomatibus et apparitionem
preparat cum vias et ductus refrin
gentes ad iuncturas ronfirciet et materiam
fluentem atque fluxam liquefaciat
et extrahat de profundo ad cutis ex
teriora quatenus per apertionem eorundem
commode que fluxa est et que fluit
autemque ad iuncturas perueniat ex
corpore valeat expurgari Tempus
electum etatis ut post ix annos et tempus
anni temperatum veris precipue et autumpni
in hora instandi et cum corpus pre
euacuatum vel purgatum extitit sto
machus est ieiunus aer temperatus
de mane si infra etiam Instrumentum vero
quod est cauterium duplex est actuale
et potentiale Actuale est quod per ignem
fit seu instrumentum ferreum vel aureum igni
tum potentiale vero quod fit per me
dicinas comburentes et vlcerantes
et cauterizandas allium et alias superius
enumeratas Eorum autem est melius ac
tuale sicut testatur Albucasis dicens
quod ignis est simplex cuius operatio
non peruenit nisi ad membrum quod cau
terizatur nec nocet aliis membris et
forte fiat accidit in membro egritu
dinem difficilis sanationis et fortasse
interficit sed ignis non facit illud propter
subtilitatem et bonitatem sue nature
nisi superfluat locus ut in dolore hu
meri et spatularum apponatur cautere
cauterium tribus digitis vel quattuor sub hu
mero inferius a iunctura non in ipsa
est enim causa si in ipsa iunctura ponatur
contractionis et spasmi et si acci
dat et dislocetur humerus propter hu
miditatem lubricantem ut contingat in
sua et non sigillatur in hora redu
ctionis sue sed iterum resiliat foras
foris apponatur cauterium subtilitati
co cum instro triangulato donec
penetret cutem usque ad latus aliud
Et si apponatur in foramine laqueus
erit bonum prius tamen dislocatio
ad suum reducatur locum et prout po
terit melius consuetur In dolore
vero dorsi et membrorum fiat cauterium
digitis tribus sub ipsis in fontinella
In dolore vero iuncture inguinis
et brachii fiat cauterium tribus di
gitis a nodo In passione sciatica et
dolore ponatur cauterium triangulatum
super sciaticam Et tamen accidit ut dislo
cetur ex humiditate lubricum facientem
tunc reducat ad locum suum et bono
modo reficietur ibidem Deinde
cauteriza super pixidem anche cum
cauterio per circularem postquam sig
nasti cum incausto in circuitu pixi
dis et sic renouatur ut cadat ipsa
pixis in medio circularis Alius modus
est et est iam accipiatur instrumentum
ad modum cochlearis factum de ferro
et sit capacitas eius sicut medietas
pollicis et sint in circuitu eius due
eminentie ad modum vel formam ossium
dactilorum ut ignias et iaceat eger
supinus super sanum et super pixidem
anche signa circulum et suppone In ar
tetica vero et dolore subteriorum
membrorum apponatur cauterium super
nodum in pede apti exteriori et
aliud similiter in fontinella tribus
digitis sub genu Studeas quoque
locum particularem eligere ubi cau
terium ut est fontinella illarum pro
prietatem inter duos lacertos et cordas
inuenta per quam vene et ductus
sunt naturaliter discurrentes Sed quod illud
ibidem imprimas ut apta cutis vbi te
cauteri rarefiat et aperiant ut
materia earum fluere consueta expurget
non autem totaliter inundatur ne nutri
mentum subiectis periculis auferatur n
et lacertum neruum vel cordam atti
gat ne spasmus sequatur Modus e
ut iaceat infirmus secundum figuram
magis aptam appositioni ignis et
prohibeatur ei motus et consilietur
eius circuitus doloris Et impleatur
medium eius sale et ponatur desuper
parum olei et ponatur desuper pannus

et ignia(n)tur cauterium aureum vel ferreum
ustorio et int(er) locum et ip(su)m instrum(en)tum
perforatum mittitur quod ad profunditatem
cauterii regulet sic ut autem tota
perforet tuscatur (?) usque ad carnem
et ad venas perveniat vel cartilaginem sup(er)
ficiem et non ult(ra). Deinde repleatur
impressio adipe et superposita lana ligetur
sicque sup(er) caput infirmi vas aqua
rosacea plenum qua irroretur frontes
cum sudet et aveneretur. Ordo quoque
est ut precedat debilis impressio cau
terii. Deinde sequatur fortis et suffi
ciens et si precedat debilis impressio cau
terii deinde sequatur fortis et suffi
ciens et si precedat stupefactio membri
quia nunquam sentiat est laudabile quod
qualiter fiat infra dicetur sectione
3a. Impressio quoque cauterii aperire
debetur quatenus materia indefluat que
ad juncturas fluere consuevit vel
que fluxa est tarda expurget sicut
clamatur cum vena solita perfusio
ibi generata a cicatrice tollitur obstruatur
et materia regeneretur non refluat re
gimine debito et evacuatione non fiat
ut oportet per intervalla multiplicata non
valens tunc ad juncturas ut consue
vit regurgitabit ad interiora princi
palia et ad mortem perducit et erit
error novissimus peior priore nisi per
intervalla modici temporis quoquomodo
expurgetur. Ex hiis autem que apti
ficant impressionem est cerea sphera
intus imposita et folium ed(e)re suppositum
vel cepe tritum cum melle etc.

Ca(pitulu)m de dolore colli

Dolor colli est dolor juncturarum
eius et lacertorum et cordarum
circumstantium. Et a causa
eius est similis cause doloris
dorsi et est a cerebro plus. Et signa
eius sunt manifesta quod est quia
non potest patiens volvere caput suum
ymo stat ac si paratur tetanum et
apud motum eius sentit dolorem forte.
Et cura eius est consimilis cure dorsi et
ex unguentibus et appareat est emplastrum
ex foliis sucari (?) vel cipssi vel unguento de
oleo camomillo et de amigdalis dul
cibus et involuto cum panno calido
suffumigato ligno aloes et thure

Ca(pitulu)m de cura doloris humeri

Dolor humeri est dolor junc
ture quia adjutorium cum fur
cula et spatula alligatur et
quoque est fixus in ea quoque ad spatulas
extenditur propter infinitum situm et motum
et quoque usque ad manus et digitorum
extremitatem velut in sciatica sic et
causa eius est consimilis cause doloris scia
tice juncturarum propria et ex contrario plurimum
ad cerebrum superius situatum et ad
nutritiva propellentia sursum maxime
si sit ventosa. Et signa causarum sunt etiam
generaliter consimilia signis aliorum. Cura
quoque consimilis deinde tamen in membro na
que est posito sup(er) vite principalis et vici
nitas ad ipsum qua propter est necessarium ut
apochistica committantur simo cum magis
aptum descendere ad illum propter gravitatem
facile impellant propter situm et vicinita
tem et oportet ut extrahatur ad extra quo
quomodo ut est superius dictum et cum cu
ratis dolor sedetur quorum quedam sunt
simplicia et quedam composita. Et ex
simplicibus est in frigido oleum masti
cinum et castorium et aqua cedrus in
uncta est efficax et experta. In calida
vero oleum camomille sit mixta et alia
cum omnibus superius nominata

Ca(pitulu)m de cura doloris dorsi

Dolor dorsi est sensus rei no
cive imprimentis malicia co
plexionis vel solucionis continui
vel utraque in contenentibus
spondilium dorsi et est plurimum congravitatis
et extensivus. Et quoque est in collo tamen
et quoque in dorso et spondilibus eius.
Et est autem a causis intrinsecis aut ex
trinsecis. Si ab intrinsecis aut a propriis
aut a contrario propter sunt mali complexio
quecumque plurimum que frigida pura vel cum
humoris vicio et plurimum frigido fla
tico inclusio in lacertis et cordis inter me
diis spondilibus involuitur dorso aut
replente illos et trahente seu exten
dente ut in dolore juncturarum contingit
sicut in mollificatione et libenter fac...
Unde accidit dislocatio non confirmata
ad alteram quatuor primum quare accidit
gibbositas gravitas curvatio torsio et
asma sicut inquit Galienus sicut vento
sitas inclusa in esse frangens ipsum non
complete nec fractione magna quia
tunc esset mortalis aut apostema
fractus aut acuitate aut est propter
repletionem vene magne extense
sup(er) dorsum aut propter apostema vel ulcus
pulmonis et cane eius vel propter asma
ex quo accidit dislocatio et gibbus ut
dicit Ypo(crates). Sicut propter debilitatem renum
et cor mane aut propter quantitatem materie
cum patitur suffocationem aut cum appropinquat

tempus partus vel porisimus menstruorum
aut appropinquat hora crisis ex materia
declinantis et euacuentur terrere per re-
giones inferiores tunc significatio doloris
dorsi est. Et tactus aut a causa extrinseca
est ut a labore nimio et ex illis est
factus a nimio motu et ab onere gra-
uante et a percussione et casu fran-
gentibus dislocationem et separationem
vel fracturam vel apostema
Si ergo sit a causa quam manifeste inuenit
dolorem in eo. Et si sit a mala complexione
pura qualitas actualis calida vel frigida
indicat et sensus infirmi sine graue-
dine sentiens illum et iuuatur a con-
trario et leditur a simili et eius incep-
tio est paulatim et si est humida non exsic-
catur olei quo inungitur si sicca ex-
siccabitur illud et precessit febris fluxus
et vigilie et laboriosus motus nec
causarum antecedentium signa erunt
Si vero cum humore fuerit signa
causarum antecedentium scilicet repletio-
nis vel cacochimie ostendunt et
regimen precedens exercitia vel circum-
stantie similes iuuet non et grauitas
loci quoque paulatim incipiens vel extensio
si fuerit ventosus vel dislocatio iunc-
turarum fiens vel sequens Si vero
ab apostemate est dolor continuus maior
et febris quoque et maxima anhelitus
et pulsus frequens et velox Infra
vero a coitu non nocent nimis
in loco dolorem et hoc si a coitu sit
absoluta Et si sit a repletione vene
magne significat repletio corporis et
venarum et extensio doloris in toto cor-
pore cum caliditate et inflamatione
et pulsatione in loco factum aut a coi-
tu aliorum membrorum antecedit et similiter
factum a labore vel omnis pressio illorum
indicat Et factum a causa casus et
percussionis et gibbositatis pressio eorum
per infirmum indicata tibi manifestat
et sensus visus et tactus tibi frac-
turam et separationem et dislocationem
ab illis introductam indicat et demon-
strat. ¶ Cura doloris dorsi ex
summa doloris cure intuitam excepis cum sit
species eius. eius est due res scilicet
cause imponentis abscisio et doloris
sedatio. Siquidem fortis sit intollerabilis
quod est raro. Nam si prius existat
sola et abscisio cause auferendo eius
eam simul et dolorem auferemus
et non econuerso. Semper in cura ergo
doloris prius instamus cum sedantibus
et postea ad causam intendimus cum
abscindentibus quoque utrumque simul agimus
prout supra in cura de sode est dictum

Sedantia doloris vehementia sunt
triplicia a complexione et a proprietate. A com-
plexione sunt duplicia scilicet calida temperate
et anodina frigida narcotica sicut
supra in cura arthetice dictum est. Prima
sunt in mitigatione huius doloris con-
uenientia. Secunda sunt vitanda et max-
ime si sint fortia stiptica et extrinsecus
applicata magis cum nimia sic neruis
et ossibus materiam repellant ad interiora
et principalia. Tertia non sunt concedenda
cum plurimum causam imponentem non
auferant sed detineant et materiam mor-
tificando dolorem sedent vel mitigent
unde mendosa dicuntur et ideo non com-
petunt nisi in casu ut cum prima non
sufficiunt et doloris potentia ad in-
tollerabilitatem ac resolutionem perducit
licet illud sit raro sed opportet quod
misceantur cum non supius dicto. Que
a proprietate sunt sedantia supra diximus
simplicia et composita. Abscindentia
causam sunt vero si dolor sit a mala
complexione contraria alterabunt et quia
ut plurimum frigida ambulatio et exercitium
curat et regimen calidum in aliis rebus
non naturalibus et precipue in cibis et potibus
Cibentur ergo aqua cicerum nigrorum et
sparagis cum aceto et vitello ouorum
et carnibus columborum et iure gallinarum
et potetur vino vinoso subtili parum
limphato. Et exterius calefactoria
apponantur ex fricationibus cum ma-
nibus calefactis et sacellationibus
ex camomilla pulegio origano cala-
mento sale et siseleos et cum eis
Et ex oleis scilicet rutaceo costino lau-
rino nardino vel de lilio quod est
mirabile vel de aneto de storace et
precipue si sit ex coitu doloris Et ex ceroto
ex predictis oleis et sicut predictarum her-
barum et cera factis cum compressione iuncturarum
et balneis calidis et emplastris ex predictis
armoniaco et opoponaco sagapino
et bdellio. Et si fuerit cum humore si
quidem fuerit sanguis replens venam
illam super dorsum extensam flobotomandus
vel saphena est quemadmodum vel sciati-
ca vel que sub police est vel de emo-
roydibus et subsequenter vnctio cum
aliquo lenificato vel oleo rosaceo et bal-
neo frigido potentia et non actu et potest
aque demonstrat continuatorum et similium.
Si vero alius humor siquidem colericus
yera Galieni confortata cum dyagredio
bene repressio precedente digestione cum oxi-
zacara. Si vero flegmaticus yere magne
ut est yera colloquintide yeralogodion
et pillule fetide et de sagapino et de tap-
sia precedente digestione cum syrupo acetoso

composite vel squillitico et gelemabin
vel oximelle simplici Si vero melius
quod est raro pille de lapide lazuli se
quenientes precedente digestione cum
sirupo ex aceto de buglossa et bora
gine Chistera theriaca quoque ex
asaro centaurea polipodio agarico
colloquintida et yeris et dezmario et
evacuatio cum vomitu deinde calefac
toria predicta et balnea termarum ex
fumis aquis salsis et sulphureis et tri
poron ex tyriaca diatesseron et
diaton pipereon et cum unctionibus
de eufrobio et de terebentina et oleo
aplorum et cum emplastro de granis lauri
Et si quidem sit ex vento predicta predicta
detur oleum de lzerina et ventosa ap
plicetur loco et sacculi ex milio et
sale vel sulphure et fiat unctio ex
oleo nardino et rutaceo rubificantia
quoque applicabis aut enim resolvunt ipsam
aut ad cutim dorsi trahunt ipsam Et
si quidem sit humor lubricans et molli
ficans faciens dissolucionem post pur
gacionem et evacuacionem applicentur
epithimata et emplastra exiccantia sicut
est spongia recens infusa in aqua
alumis cum sale bauzac sale ind' cine
spinna mast' mirra sandraco sul
phure dissolute in ea vel in lixivio
vel aqua marina sicca vel vino Et
emplastra facta ex eis cum calamento bac
lauri cipo et storace sicca Et si quidem
ma ex aliquo membro refundatur
illam ex illo evacuare et derivare
et confortare et ex eis eius vias
aperire et expurgare opportet membro
et dorsum confortare ne recipiat
ut superius dictum et hec sufficienter
sicca [C]onde Galienus ex facto et
maxime sicca prohibet dolores qui p
periodes quibusdam membri generat
quam in medio tempore assumpta et
ante duas horas parox' confortantur
enim per ea membra et ipsa suscipiant
ea que assuete influunt contra et
hoc necesse est per etatem Si vero sit ex
apostemate in lateris cura est apostemate
ut superius huiusmodi Et si est ex premi
quitate frigida mestruorum ptisis vel
teisis cum temperate et anodinis
sedantibus dolorem et mundantibus mo
tum [illegible] absque eo quod inducant ebuli
cione in ea et motum fortem que est
nota Et si quidem factus fuit a nimio
motu et omne rei gravantis et pressionem
inducentibus dissolucionem ac pressionem
et fracturam cura eius est tres res
prima est cessacio a motu omnis dilatan
di ac pressionem et inunctio quiete

[D]iungit enim ypo. motum morion corporis
cum cepit quis dolore statim requirere
remedium • 2a est nutrio cum cibis et po
tibus boni nutrimenti Et simul si fiat
a coytu 3a est cura dislocacionis et frac
ture quod dicemus si deus annuerit qui est
benedictus Et ex convenientibus appetitate
in sedando dorsi dolorem sunt simplicia
et composita Et ex simplicibus est oleum
maragili i. nuc' indice confert enim
dolori dorsi sanguineis et [illegible]
et calido Oleander dolori dorsi valet
et geniculi antiqui more emplastri sup
positum Et decoctio sparagi bibitur post
dolorem dorsi Citer confert dolori dor
si Maiorana pomorum metrorum et limi
eu et igma magalep. est bonus do
loribus dorsi Cipiuz confert et stringit
dorsum et nervos Bisebros confert
Roha i. avellanana indica dissumpit
ventositates in dorso Et ex simplicibus fit
[illegible] adde dolorem dorsi composita
inde sequentur Recepta pillularum de tapsia
descripcion democriti conferencium ad
palisim dolorem dorsi genuum et ancha
rum incturarum et podagrie Recipe aloes
turbith hermodactilorum an. ʒ. x. tap
sie acori salis naptici pulpe colloqui
tide agarici granorum hermel bdellii sa
pini ana ʒ. ii. ℥ marco pipis et mastic
sinap an. costi enulti an ʒ. i. nira
borum nigrorum epithimi amborum an. ʒ.
v. Conficiantur cum aqua caulium et
alkekengi dosis est ʒ. ii. vel iii cum aqua
calida Confectio pillularum deinde est
specialis generis vel catapucia conferencium
ad torturam calidam dolores dorsi et
et genuum et omnem dolorem cuius causa
est fla grossum viscosum ventositas
grossa Recipe cinamomi excorticati a cortice
suo superiori de quo curatur lignum repe
rit duo scrupula et granorum addendo
succi ligni agarici albi alkengi et
herbe eupatorii absinthii aloes an
partes equales tere et confice cum aqua
et informentur pille pure et ille qui eas
de eis facit pillas inungat manus
suas oleo balsami et odorifero dosis
earum est a ʒ. i. usque ad ii. et sit sup
cas cibus zarabegi et simul alkem
di Pille de opoponaco [illegible] semem
conferentes ad dolorem genuum
et palisim et torturam Recipe ℥ marco
pipis capsie inde mirabolorum citri emblici
et belli [illegible] turbith [illegible] coci
castorei an ʒ. iii. opopanaci hermo
dactilorum sapini bdellii armoniaci pul
pe colloquintide an ʒ. io. aloes ʒ. xx.
infundantur gummata in aqua caulium et
conficiantur cum eis medicine et infor

ment pille dos ʒ ij pille de eufo
bio conferentes ad paralisim et mol
lificationem et humores crudos descen
dentes ad nervos et membra fragal
i pulpe colloquintide euforbii sagapini
oppi ana ʒ v aloes ʒ ij confitiantur
cum succo salvie dos ʒ j et s. Filij
zachariae electe quod est conveniens ad
dolorem dorsi et colicam et solvit
humores grossos ex intestinis inferio
ribus et confert sciatice et dolori an
charum Recipe se. lini fenugreci centaure
maioris et minoris ana p. j medulle car
tami ʒ ij bdellii ʒ j et s. fistici co
muni et finiculi fol. indi ʒ ij camomille
ʒ j et s. berberis conditi p. j sagapini
opopo. bdellii colloquintide nasturcii
amigdalarum amararum contrita omnium ana ʒ 10
et ex virgis nasturtii v. caulium sicke
cute ana ʒ j coquantur cum vj lib. aq.
donec remaneat due et colentur et
dentur ex ea pugilli duo Et in
descriptione alia due tercie lib. ij bene
zachari rubei duarum j olei sisamini et
olei olive ana ʒ ij olei de been ʒ j
olei de spica ʒ s misceantur et clistri
zentur ex ea tepida et quinque fit sine gemitus
Item aliud Recipe armoniaci sagapini opo
ponacis sarcocolle ana ʒ s. funduntur
cum urina camelorum tribus diebus et clis
terizentur cum canquatite ʒ iiij et omnibus
quinque diebus Abatis confectio nominati
imperialis conferens ad difficultatem urine
et dolorem dorsi et debilitatem renum

Capitulum xj de dolore anche et sciatico et
medicinis eius

Dolorem anche antiqui quinque
sciaticum appellaverunt quod est
quia conveniunt in essentia
libus licet in accidentalibus
differant eorundem Conveniunt
quidem in essentialibus scilicet membro
seu loco principali patiente quia junctura
anche esse demonstratur cum sint ex summa
juncturarum dolorum Ambo enim in ea
incipiendo conveniunt Et in causis incip
mentibus que verbis sunt eedem
et sunt intrinsice et extrinsece Et intrinsece
sunt ipse et ex coitate ipse ut plurimum
materiales et humorales alterantes na
ture ipsius partes et excedentes reple
do et hee ut plurimum sunt flatice et
ventose deinde sanguinee deinde
melice deinde colice Et quinque materie
Et ex coitate vero sunt ut plurimum
materies Et ex propinquitatione nature pas
sionum eius ad ancham cum appodiatur
et quinque propter vicinitatem Inquit ypo

Si matrix in vertebro posita fuerit
saniem Et extrinsice sunt ut plurimum
casus et percussio et debilitas sequens
sessionem super rem duram et assidui
tatem equitandi insuetam saltum
et ambulationem fortem In accidentibus
vero earum differunt licet enim in membro
seu junctura anche conveniant principa
liter differunt tamen quantum ad circumspectionem
seu firmitatem eius in ea et exten
sionem Si enim ipse dolor fixus ma
neat in junctura circumspectus diu
dolor anche cum vero extenditur
per lacertum et nervum latum retro
per coxam inferius sciaticus ipse nuncupatur
astica que ab coxe est appellatum
sit quinque licet in causis conveniant
quantum ad eorum speciem differunt tamen quantum
ad quantitatem spacium cum enim causa
est stabilis et firma in loco minoris
quantitatis esse dignoscitur quantum
extenditur per nervum idem est pstan
do juvamentum in toto non enim nisi
sua multitudine amplectitur tamen et
tam ad remotas extendit partes
primus non dimisit quinque enim ut dictum
est ad coxam extendit per nervum la
tum sicut dixit abhoali vel venam re
nientem ad utrumque pedem exper
interiorum duarum partium vene orientes
a gibbo epatis sicut dixit rasis credo
enim quod nisi sit in vena illa que re
pletur et tussiendit ab ea illum
nervum et impedit motum et quinque
punctatur de junctura et est in nervo
lato et quinque usque ad genu et im
pedit inclinationem et erectionem
et quinque usque ad crus et pedem
et stationem impedit Et quinque
finaliter usque ad digitos et impedit
firmitatem et quinque sua multitudine
fla. mucillaginosum lubricando et
mollificando ligamenta perducit ut
vertebrum de pixide anche resiliat
forte et remigrediatur et accidit dis
latio et claudicant et non nisi usti
one sanantur Unde ypo. in amfo
rismis Quibuscumque a sciatica molestatur
vertebrum resilit foras et iterum reme
titur in locum suum hiis tabescit crus
et claudicant si non urantur Conve
nit quoque fortitudinem curationis
fortioris tamen et difficilioris cure scilicet
quas dolores aliarum juncturarum propter loci
profunditatem licet dolor humeri et
spatule sunt periculosiores propter propin
quitatem ad principalia licet quoque
curentur et difficilius cum vero in
rati sunt et claudicant eorum me
rederunt facile qualibet ex causa silicet

podagra propter situm membri et longin-
quitatem. Doloris vero superiorum
iuncturarum et etiam manus tardius propter
situm et propinquitatem ad principalia.
Signa autem causarum ex quibus
signis sunt in penultimo capitulo non
licet difficilioris investigationis sit
propter materie profunditatem et distantiam
a sensu meliorem. Et ipsarum cognitio potest
arbitrari ex specie et quantitate doloris cir-
cumstantiis iuvantibus et nocentibus
et exeuntibus licet ex aliis nunquam quod
dolor aliarum iuncturarum que artetica di-
ab ea dicuntur [illegible] membri.
Cure medicatio et remedia localia
apocrustica s. et diaforetica sunt
approximanda temporibus variatur propter situm
cum materia in ipsa sit posita in profundo et
ad locum profundum curat et primo ex-
halentibus et resolventibus egeat
fortibus apocrustica externus appli-
canda et etiam internus cum clisteri
ipsam recludent ibidem et maxime
si sunt fortia et stiptica ibique retine-
bunt et multiplicabunt et multipli-
cata nocumentum dissolutionis quod in
pressura est ex se imprimet magis et con-
densabitur quare difficilius et tardius
resolvetur licet rarissime lapidescat
propter amplitudinem concavitatis ipsius
et eius situm profundum qua propter ca-
loris influentiam plus recipit aliis
externis situatis et fortassis ipsam
ad principalia repellent propter propinqui-
tatem cum plurima vix fiunt et fortis
effusionis sicut in dolore humeri et
spatule superius est dictum quare oportet
ut cum materia in principio fluentem ad
ipsam retinere volueris et dolorem in
pressum ab illa sedare approximes illa de-
bilia que defendunt membrum vel locum
materiam fluentem refrenent non repellent
et intrudent ut sunt fortia stiptica
que materiam ibi retinendo multiplicarent
primo sunt debilia si materia fuerit calida
et subtilis vel sit aliqua calida ex eis
mixta que excessum frigiditatis con-
temperent et iuvent in penetrando.
Omnique ex lenientibus sumpta que
mollificando sedent dolorem et materiam
respiciunt adequent vel saltem illa di-
mittat et fiat occupatio in curatione
cum flebotomia vene magne que respicit
ad membrum si quod mittens sit et a
recipiente demet et cum tractior
eius ad contrarium cum ventosis et emplastris
et aliis dolorosis et cum flebotomia vene
sciatice in statu eius ex quo declina-
vit et cessavit a fluxu vel saphene
si dolor sit lemor non extensus in sil-

vestris in domestica parte vel curvatura
poplitis et propterea cum materia est in supremo quod
ex propinquiori educit Galienus [illegible]
[illegible] Et si ex eis que flebotomatur
venis est vena inter minimum et secundum pe-
dis si materia iam in inferioribus existat
flebotomia enim huius vene est magis in-
nativa quam sciatice et saphene in hoc
casu sicut flebotomia salvatelle manus magis
iuvativa comprobatur in egritudinibus epatis
et splenis in hoc casu predicto et in qui-
busdam sanguisuge loco flebotomie applicantur.
In reliquis autem humorem est curatio
ex vomitu primo. Deinde cum clisteri
et farmacia leni deinde cum forti et ex ea
dirativa precedente digestione ut
superius dictum est licet doloris fortitu-
do ad resolutionem perducat licet illud
sit rarius quod si accidat apocrusticis for-
tioribus et narcoticis est utendum me-
lius enim est augmentum materie quam corporis
ad resolutionem perduci. In statu vero
et declinatione oportet ut occupetur circa
materiam iam fluxam cum resolutione.
Sunt autem resolventia et omnia alia
medicamina in ea quam in iuncturis reliquis
fortiora et lentiores subiecte propter situm
et profunditatem virtutem habentia
attractivam attractiva ad exteriora de pro-
fundo et manifesta qualia sunt ven-
tose cum igne vel sucatione vel scarifica-
tione vel rubificantia ut vesica cala-
mentum et similia sinapis gummi rute
silvestris staphisagria piretrum nastur-
cium et gummi pini et picis commixta at-
trahentia enim et resolvunt cum perdura-
tione et resistentia ut sunt terapsia
lac ficus et anacardi quibus misce-
da sunt qualia lenientia precedentia fortis
grossum dimittent lapidum qualis est
adeps et medulle Et si ventosa materia
fuerit cum ventositatem extenuantibus
et resolventibus exhibitis et externis
applicatis qualia sunt que inflacionem
stomachi et circa timpanitem sunt dicta
medicina propria ad sciaticam sive sciaticam
dolorem simplicia et composita inve-
niemus ventosationis modo ad ea
permittens et est ut accipiatur vetos in
ad duorum orificiorum unius autem orificium
secundum magnitudinem anche alterius strictum
cum qua aer sugi possit et stricta clau-
datur bene et in amplo mittatur stupa
ignita sufficientis quantitatis. Deinde ap-
plicetur super ancham. Deinde strictum
os dopilet et sugat bene per spatium
per ipsum est intus et dimittat diu by
horis inde auferatur et abluatur locus.
Deinde resistentia mittent in expe-
diat et medicis simplicibus et compositis

ei et frigide est asarum 2m omnem eius
modum administrationis et proprie infusio
eius quod confert sciatice et dolori cox
antiquis Cuius addende cum aceto sup
positis confert sciatice ¶ Ireos clisteriza
tum et cortex capparis confert ei Bal
samus confert sciatice bibitus et ypion
decoctio cum vino bibita xl diebus con
fert dolori anche et sciatice et sanat
eam decoctio aspergi bibitus cum ad sciaticam
Et nasturcium confert et bibitum et clisteri
zatum et emplastrum cum aceto et farina
ordei Et cum vngitur locus melle et super
aspergitur puluis eius sedat dolorem Sor
dicies capparum lactancium vtilis est sciatice
emplastrata desuper Et attenuetur assume clis
terizatum cum vino confert Et ex ster
core caprarum et vaccarum montanarum
fit emplastrum ad sciaticam Et aqua oli
uarum salitarum clisterizatur ad sciaticam
et aqua piscium salitorum Ex sterco alhaste
farine et vino fit emplastrum ad sciaticam
hermel linitum est bonum Colloquintide
amis vnus confert et fructus arboris
lauri confert sciatice Camepitheos
cum melle bibitum xl diebus sanat
sciaticam omnes partes apium
sed cucurbitis sciatice vnum confert
dolori anche et sciatice Et et proprie al
bum dolori confert doloribus vtriusque an
che et inchidarum Et petroleum et proprie
album pentafilon confert dolori sciatice
origanum confert doloribus vtriusque an
che Scamonea cum farina et aceto
super dolorem anche more emplastri ponatur
ruta confert sciatice bibita et more
emplastri supposita cum melle Et rubea
tinctorum datur in potu cum mellicrato
et confert sciatice Ex calamento fit
quasi emplastrum ad sciaticam Cordumenum
confert dolori anche flatuoso Costus
est bonus sciatice suppositus ut emplastrum
Alberatum decoctio confert sciatice
antique difficili Et emulasulen deco
quitur cum mellicrato et fiet emplastrum
sciatice Et lupino fit emplastrum super
sciaticam Smirnis confert fructus
hirci confert ei Calide vero olerum
ablutum et altea cum adipe anseris
decoctio radicum papaueris campestris
et aqua data in potu confert sciatice
calide Ex solutiuis sagapinum soluit materias
flegmaticas que sunt in iuncturis
anchis bibitum et clisterizatum Eufobium
cum speciebus mixtum confert sciatice
et educit materias ex varietatibus an
che Armoniacum confert dolori sciati
ce bibitum cum melle et aqua ordei
et educit materiam anche Elleborus citrinus
rauzea confert sciatice et educit fla

ex anchis Et similiter lingua et decoctio
cucumeris asinini clisterizata Et de
coctio alhorum quoniam educit flegma ex an
chis et sanguinem Agaricum cum sina
po acetoso datur in potu ad scia
ticam Turbith etiam confortatiuum
Et colloquintida 2m omnem modum ad
ministrationis eius Radix cucumeris
asinini clisterizata epithimata et
emplastrata confert iuuamentum magnum
sciatice Sarcocolla educit humores
grossos ab anchis et grana regum trita
et cocta in iure galli antiqui Et
scamonea educit ex eis materiam cali
dam Composite vero sunt que compo
nuntur ex eis secundum diuersas intentiones
generales superius habitas similiter hic
attendendas Ex quibus est medicina
mesue benedicta quod est proprium digerens
et adequans materiam frigidam et est mirabile
quod recipe camedreos gentiane ana ʒ viij
aristologie rotunde ʒ ij seminis rute silue
stris lb j terantur et cribellentur cribello
subtili dosis est coclear vnum cum aqua
mellis vel oximelle squillitico loco
eius . deinde purgetur cum vomitiis
fortibus deinde cum solutiis fortibus
Ex vomitiis secundum nos est quod fit ex flore
et semine geneste cum aqua calida
¶ Aliud sapionis recipe sinapis ʒ ij bau
racis ʒ j aniisi dragmas ij terantur
et cribellentur et dentur in potu cum
aqua calida Aliud quod ponatur fit
cum quinestione sepe narrasti Ex
solutiuis ad materiam frigidam que sunt
pille de eufobio de sagapino de hermo
dactilis pille fetide et pille de sap
sia et pille de storace et yera her
metis ad preparationem sumpta in
vere est iuuamentior et experte sunt
pille iste | experte ad dolorem anche
et sciatice laxatiue et preseruatiue
materiam accipite recipe turbith ʒ iij ʒʒ
ʒ ß sapini ʒ ß aloes succotrini ʒ iiij
rosarum salugemme mastici ana ʒ ß dra
gagantum zepsili ʒ j et ß conficiatur cum
succo rafani dosis ʒ j et ß medicina
optima ad dolorem anche recipe pulpe
colloquintide ʒ vj passularum sine granis
pugillum j bulliant in libris iij ex
aque donec remaneat 3a pars de
3ma parte educatem xx vicibus ex fla
te et humore crudo Aduertendum tamen
quod quia solutiua et euacuatiua in tali
passione sunt fortiora et cum ma-
no possit nisi reiterata euacuatione
eradicari oportet ut talia cum interpola
tione iniectes et in medio tempore
vtatur cum cibis et potibus seu cum sorbi
cionibus confortes medicinis enim sic

sicut galienus dixit est ne adiutor tunc
autem est pfte ne adiutor cum eius co
trarium destruit et sustentat quod ypo. in
suo regimine docuit cum inquit cum
farmatarius sorbicionibus vte in quo
quidem tempore si indigeat incorib
cum colliriis et digeres si quid resi
duum digerendum cum antidotis que
alia composita medicamina sunt sub
ingerenda Inquit aboali Exembrotos
post purgacione ne conuenientibus
ad sciaticam i resoluentibus residum ne
est ut sumatur olei de alcana lb. i et
aceti lb. s. uitri lb. s. cardimom
ʒ i. et s. ysopi ʒ s. bulliant simul
et in eis submergatur lana et eua
poretur ex ea locus Ex balneis sunt
balnea termarum predicta ex ne exi
gentiam vel artificialiter constructi ex
aquis et medicis simplicibus resol
uentibus predictis Et ipse vnctiones
ad idem predicta apphenda conue
nientes sunt qui fiunt ex oleo costio
de pureto de euforbio vel de castoreo
Cerota conuenientia sunt que aliis
predictorum oleorum conficiuntur et cera
quam facit predicare in loco olei cum
administretur Exemplis i resoluentibus
id quod in profundo remansit est emplm
factum ex stercore caprino et aceto
forti et est enim sicut emplm de sinapi
et eo melius ac iuuatiui magis
Aliud andromaci Rx picis partem i
sulphuris viui contriti sicut alcool p
permisceant et liniant super ancham
et ponant desuper carta quousque
cadat per se et aliqui faciunt ex dua
bus partibus picis et est debilius
Aliud expertum ad idem Rx. radicum tap
sie in estate dum est viridum et contere
bene et confice cum cera et inuisca
eam in ancham et dorsum et liga et
dimitte a 6 horis usque ad 12 deinde
ingrediatur balneum et cum paruum
iocare incipit ingrediatur aquam et tol
latur emplm et ponatur super locum lana
cum dragaganto ebdomada vna et
iteretur quando sanabit Si vero fuit
sanguis in ea mortificatus cauteri
zetur cum auro rubeo locus sanguinis
cauterizacionem vehementem ut currat
ex eo sanguis deinde emplastretur de
super ex farina confecta cum oleo simi
liter facit sanguinem Emplm aliud
quod extrahit materiam de profundo iuncturarum
recende Rx nasturcii piretri caparorum
ana confice cum aqua cinis ligni fici
et confice et liga donec comburat
deinde solue et si ingressat locus
bonum Si autem non iterum appone donec

appareant ampulle deinde laua locum
cum aqua calida ut cesset dolor et inunge
locum cum butiro ut non consolidentur vl
cera et quanto plus steterant aperta tanto
melius Aliud Rx fecis vini aduste catha
pucie cantaridos et nasturcii ana. con
fice cum succo squille Aliud simplex
vnge cum melle anacardino donec am
pulletur locus Et modus extrahendi
ex eo mel est ut bulliant anacardus
in forti aceto ad ignem et permittatur dim
bulire donec exeat mel et tunc illud
ex aceto accipiatur et vsui reseruetur
Aliud Galieni quod est efficax nulla
alia cura indigens predicta ipsum satirim
gi vel satiriagi i. tapsiam viridem
in estate coque bene cum sepe et appli
ca super dolorem anche et artetice
et dimitte per duas horas et cum suda
uerit paciens intret balneum et au
ferat emplm Et si oportet reitera Et quia
talia sunt forte attractionis locum
hunt predicta perfectam corporis mundificacionem
non anteque plus traherent quam resolue
rent Inquit enim Galienus in memisse
autem oportet quod euaporancia farmata
corpori pleno approximata plus re
plent quam euacuent et magis cum
fuerint forciora Clistere conueniens
predicta purgacionem cum vomitu et so
lucionem ventris cum prolongatur egritudo
ipse decoquatur colloquintida nasturcium
et radix cyperi centaurea et cucumeris
asinini tapsia et rubea in aqua
et fiat ex ea clistere Collirium fiat
excoriacionem facientibus et sanguinem
educentibus ut sanguinem decoctio cu
cumeris asinini colloquintida piretri
fell. thauri centhaureie nasturcii
tapsie allii et fit cum melle et sale
fortassis enim talia sonant

Cap. 6 de dolore podagre et membris eius in speciali

Podagra est dolor iuncturarum
pedis incipiens a digitis et a
police quandoque a calcaneo et
quandoque eleuatur ad genu et
ad coxam et est plurimus quam dolor
sciaticus et aliarum iuncturarum eueniens
propter tria propter situm infimum propter remo
cionem a principalibus propter motum et laborem
in sustinendo corpus Et causa eius est
consimilis causis doloris aliarum iuncturarum
Et videtur quod Galienus quod non sit in eo
nec iuncturarum aliarum doloribus in
cordis et neruis sed in lacertis venis
effunditur et circa exteriores circumda
tibus primis et deinde in ligamentis et

et ventositatibus iuncturarum ad quas ex
venis tunc existentibus per illos effunditur
quibus repletis loca concavitatum iun-
cturarum scilicet nervi et corde extenduntur
et sic dolent et non replentur in substan-
tia. Quod si replerentur spasmarentur
podagrici et artetici cum spasmus
ex eorum corum repletione procedit. Sed
constat quod non spasmantur. Ergo materia non est
in eis sed in concavitatibus iuncturarum quam
propter ypocras in amforismis ad doloris resolu-
tionem et materie expulsionem in loco frigido vel fri-
gide situate resolutionem cum dolor po-
dagricus et arteticus generaliter acuta
sit qui attrahit mortem citam si co-
lericus sit et propter hoc regimine pravo
tamen statuit dierum xv et non xx. Dixit
ypocras. Quibuscumque podagrici tumores
fiunt dolore in xl diebus residunt.
Et signa causarum generalium possunt
haberi supra in capitulo generali eius alias.
Cura eius est similis cure ge-
nerali differens ab ea in specialibus
medicinis et propter hoc sicut propria membra
non requirunt simplices et compositas.
Et ex simplicibus quedam sunt conveni-
entia in eius sedatione cum est calida
ut sanguis menstruus et sperma hominis
super inunctum et lac eius cum opio
oleo et cera et auxungia cum farina
ordei supposita. Ex psillio cum oleo
rosarum et aceto fit linimentum podagre
et dolori iuncturarum calido et ex endi-
via. Spina marina cocta valet poda-
gre cum cera et oleo rosarum. Papaver
cum lacte linitur. Altera sedat dolores
et propterea cum adipe anseris. Ex cassia fistu-
la linitur podagra et iuvatur lactuca
consimiliter. Alumen cum sulphure linitum confert
licet per se noceat nervis. Sagapinum con-
fert podagre. Altera herba ... cum co-
cto ponitur super podagram. Eringo fri-
cum vino supponitur cum aceto. Et lu-
tum sigillatum et armeniacum cum aceto
prohibet fluxum ad manus et adipe-
dem. Ex aceto fit emplastrum cum citoniis
super podagram et prohibet fluxum
superfluitatum ad iuncturas. Ex lente
et ... ponitur emplastrum super poda-
gram. Ad frigidam vero stercus
caprarum montanarum cum adipe porci
est conveniens. Oleum fetidum aristo-
logie bibitur et emplastratur super ea et
propterea rotunda. Camepitheos sulphur
cum vino et aqua est bonum linimentum
ad podagram. Caulis super podagram
ponitur cum ferro grece et cribro-
catur super dolorem iuncturarum. De cortice
eius radix ... sub cinere coquitur
... valet super podagram. Emplastrum

ex sale cum farina et melle hermo-
dactili more emplastri suppositum cum
farina ordei aut mica panis pi-
guis et vitello ovi et confert
podagre et sedat dolorem statim
et est conveniens cerusta omnibus
doloribus iuncturarum et propterea in hora
fluxus. Ex solutivis et colloquinti-
da cum melle sua solutione confert
ei et doloribus iuncturarum. Hermo-
dactili grana rerum contrita et cri-
bra in more gallorum antiquorum educat
materias a iuncturis et confert podagre.
Et turbith confortatum proprie con-
ferunt ad dolorem geniculi. Tyragri-
co et nibili quod enim confert iun-
cturis a principio remotis multo magis
confert hiis que propinque sunt eis
nisi sint ex phlebotomiis. Mumia enim in
omnibus operatrix est medium vero
inuster. Et apparet et simplicibus
quiescentibus dolori geniculi est
oleum veteris nucis indice. Oleandrum
more emplastri suppositum valet dolori
geniculi. Et stercus vaccarum est
melius pluribus aliis. Ad calidam
spinachia emplastrata et dulb. Et
ex compositis ad podagram quiescen-
tibus secundum inventionem nostram ad
equales materias frigidam qui fit pedi
corum pedis colubini ... arteti-
ce camepitheos salvie herbe venti
origani sticados spice albe ana ʒ
i. radicum feni. spagi brusci rosi
dentium macedonis squille ana ʒ i.
passularum enule ʒ i. amomi
acori ana ʒ ii. aristologie rotunde ʒ ii.
costi et ʒ i. florum iris macierum
ros ana ʒ i. ordei pugillum vini
cicerum pugillum i. zuccari gelenabin
ana lb. ii. vel mell. Despumati si materia
fuit valde grossa et viscosa arteti-
ce ... ʒ ii. Aliud ad calidum fri-
gidum lactuce virge pastoris
lupulorum coriandri barbe hircine
plantaginis pedis porcini ana ʒ i. za-
dici aspergi spagi ʒ i. residentium
macedonis passulatis ordei p. i. ros
ʒ i. seminis papaveris et portulacarum
vel lactucarum et endivie ana ʒ ii.
zuccari lb. i. mell. ros ʒ iii. aceti
pondus ʒ iii. ... aqua ros ʒ iii.
et detur mane cum calida. Medicina
laxativa ad podagram frigidam
et est ros fit zurugi hermodac-
tili olibanum ciminum ana ʒ. 2o confice
cum succo salvie in modum pillularum. Dosis
ʒ ii. cum aqua mell. vel gelenabin.
Aliud fit turbith albi et gummosi ʒ
i. pulpe colloquintide ʒ ii ʒʒ. ʒ i.

mastic ʒ. i. sticados arabici ʒ. i. ysopi
origani ana ʒ. ß. Conficiantur in forma
pillularum vel avinelle vel in pulvere
cum pedromelle. Aliud ad calidam
Rx mirabolanorum ʒ. i. aloes ʒ. ij. dragaganti
mastic ana ʒ. ß. Confice cum succo
salvie in modum pillularum vel da cum
aqua endivie in modum potionis
pille valentes ad podagram cali
dam Rx coloquintide mastic aloes
absinthii stamonee ana ʒ. i. terantur
et cribellentur et conficiantur cum
succo solatri et informentur pille.
Clistere ad podagram Rx asari mer
curialis malvarum centauree minoris
polipodii agarici ana ℥ ß. saxifrage
℥. i. mellis rosati ℥. ij. gerapigre
simplicis ℥ ß. olei sambucini ℥. ij.
et iniciatur solutum quoniam emplm
emendans nocumenta frigidorum et
narcoticorum inducta in iuncturis ex
multa mora et longo usu et est
stupor et difficultas motus dissolvatur
fella cum oleo camomille et applicentur
hoc enim acquirit iuvamentum et ma
turat et facit redire caliditatem in
natam in membra que infrigidata sunt
ex usu non [illegible] quod mirum est. Aliud
Rx [illegible] ana ʒ. i. farine ordei ℥. ij.
confice cum melle et emplastrum probatum
est contrarium super in medicinis nervo
rum [illegible]

Capitulum septimum de medicinis dispositionum et accidentium
que ex doloribus iuncturarum insurgere possunt

Dispositiones et accidentia
que doloribus iuncturarum
consueverunt consequi
sunt debilitas laxitudo
earum dislocatio durities
nodatio et commissio humorum collectio
in lapidem et contractio apostematio
ulceratio et apertio ut egrediatur aliquid
grossum in modum calcis vel gipsi et
quandoque aliquid virulentum in iuncturis ita
quod remanentibus debilibus providendum
cum confortantibus simplicibus et com
positis quorum ex simplicibus quedam sunt
talia a complexione ut sunt reducentia
ad temperiem et quedam proprietate sua
quedam proprietate. Et sunt que superius
in cura generali sunt dicta cum receptis
tibus providebamus iuncturis. Et ex com
positis sunt tyriaca antiqua metrida
tum et onorusia confortant enim iunc
turas et alia membra et reliquias ma
teriarum resolvendo consumunt. Et ex propriis sunt
ea que in nostro antidotario sunt scripta.
Et ex ultimis est aqua qua iuncture

debiles evaporantur et fomententur em
brocentur et epithimantur ut si quidem
ex frigida causa sunt passe in aqua salsa
naturali vel artificiali vel aluminosa vel sul
phurea bulliat sticados et salvia et
super aspersa boni vini ʒa parte evaporentur
et deinde epithimentur vel fomententur
et quandoque in solo vino bulliat vel simplici
aqua et proprie pluviali et evaporentur
deinde post se ipsis siccis fiat inunctio
oleo mastichino de storace de centau
rea de euforbio. Si vero passe fue
rint ex causa calida in aqua ferrea
vel omnino naturali vel artificiali aut ferri ig
niti extinctione aut ereis bulliat quoniam
vel folia mirte rose sicce vel glandes
vel salvie parum et porcio modo exprimentur
et eis per se siccis fiat inunctio cum oleo
rosarum vel mirtino vel lentiscino et similibus.
Si vero cum debilitate sunt laxe et
mollificate predicta adiuvans oleum
de sticados de camomilla et distinctio
proprie. Et hoc emplastrum vel grana
mirte stringunt et confortant iunc
turas laxas ex causa calida. Et lu
tum sigillatum et armenum cum oleo
rosarum inunctum est proprium enim omnem cater
nam causam doloris tollit quoniam
fluxum prohibet ad dolores sedat cum
proprietate. Et si quidem sit dislocatio
frigida reducantur et consuentur cum
emplastris ex stipticis ex glutinantibus
non suppositis et ligatura convenienti.
Et ex propriis est emplastrum ex nigra et
tone est oxicroceum Nicolai. Per
ro durities et lapiditatem iporum pro
videmus cum aqua decoctionis radicum
altee seminis lini melliloti sisami et
absinthii. deinde inungitur cum oleo
amigdalarum dulcium de lilio nucis indice
pinearum et fisticorum vel sisamino et
cathaplasmatibus ex altea et adipe anatis.
Et si cum duricie fuerint grosse et
subtiliare oportuerit emplentur cum
sisamo et bdellio quod proprium est cater
congelationem et sinapis et teste com
plita et ungatur cum oleo yreos de been
de euforbio et oleum de nimpe seminat
integre. Et decoctio casei antiqui cum
crure porci salliti facta conferendo
unguentum in dolore cum duricie et
applicata efficit cum studatur caro post
et egrediatur virulentia et aquositas
multa sicut Galienus expertus est et alii
multi et sequitur Allemano. Et expertum et
ultimum est ut fomententur cum aqua al
tee predicta addita salvia et paleo
vino deinde inungantur oleo aplorum
vel terbentine extenuat enim nervos in
grossitos et congelatos iuncturas ex op

pilone apperit ¶ Quod oleum costinum
et etiam operatur et si ex ligatura lo
gi temporis fuerint oppilate et con
gelate. Sed nodationi earum et con
tractioni ex commixtione humoris col
lecti in lapidem prudentis cum molli
ficantibus et resolventibus succeden
tibus vel utrisque vel mixtis qualia sunt
ex simplicibus armoniacum bdellium
dissolutum in succo rute cum axungia
anseris Et ex compositis est ysopi cero
tum secundum omnes descriptiones eius et
cerotum diapenidie et similia et aliis
medicinis compositis Et andagoga et
oleum eius et experta perficiat eum et tu
more contractionis et resolut
cas et iam sanati sunt quidam ex
eis ipsis quoque apparet prudentibus cum
his que diximus in cura apparet licet
nectius accidat raro si omnipotens
permittat Et ex expertis est emplastrum ex
lapide asio cum farina fabarum Et ex
terri cum apostema ipsum induratur
et stercus cameli emplastratum et folia
dulb. et experte gremiculorum Sed ipsis vel
ceratis cum aloe prudentis et experte quod
egreditur est virulentum Si vero
calx et gipsum cum cypero et auxu
gia anseris emplastrata fiat perusio quia
tamen acuti calida cum neruis ossibus
et spinali medulle sunt inimica
¶ Dixit ypo medicinas compositas sub
ingeniis et expertas Emplastrum bonum
confortandum membrum seu iuncturas
et resolvendum inde residuum et ingre
dietur eo nisi post evacuationem
integram. Dixit Aboali secundum cinere
mirre cypressi ossium humanorum adusto
rum ana partes equales aluis partem
unius dragagantum sextam unius glu
tinis piscium quantum sufficit ad agre
gandum ¶ Aliud secundum eumdem con
ferens ut primum et confert mollifi
cationi spasmum Iuncturarum manifestum
et extrahit spinas et ossa putrida de
profundo secundum seminis urtice nudati spu
me maris baurac salis armoniaci
aristologie rotunde radicis colloquintide
et gluttinis albotim omnium ana aureos 20
fenugreci piperis et macropiperis nitri
adipis capre gummi pini omnium ana aure-
lib viij
os 10 cere lib iiij
lact fici silvestris aureos viij olei de lilio
quantum sufficit ad conficiendum suas
medicinas et confirmatur omnia et
teratur et administrentur Ex quieren
tibus duritiei et lapiditati est eua
poratio iuncturarum et gremium cum
forte aceto et in omni parte eius ponitur
sexta pars hermel grani super aquam pi

cuantur lapides ignita et fiat suffu
migium Et visceribus sine ponderis rasme
lent duritie iuncturarum Et ex com
mentibus est ut sedeat in decocti
one asini silvestris in qua ponuntur
omnia membra eius cum sale et aneto
et rectificatur cum seminibus porris et
silibus Et ex illis est decoctio ordei
et vulpis aut daba et ponit modum
Aboali Et ex eis que perficiunt hunc
a lapiditate sunt emplastra ex quibus est
emplastrum quod secundum farine orobi et lupi
norum eiusdem ana partem j conficitur
cum oximelle vel ex vite alba cum parte
lilii vel ex armoniaco cum vino albo
et oleo anthemino et posita desuper
farina fabarum Et emplastrum cum bul
lo dissoluto magna prohibet la
piditatem incipientem Et ex emplastris
que conferunt iuncturis quibus in la
piditatem est farina lupinorum cum
oximelle vel aceto commixta Et ex
eis sunt calamentum alhaste cum aceto
aut decoctionem in qua caseus antiquus
decoctus est experte in vase fictile
et in terra enfrobim et aqua cineris
caulium combustorum Rasis inquit
ad lapiditatem cura ablue membrum
cum aqua in qua decocte sunt radi
ces malua ursi anguli et camomille
donec rubeat quod est in circuitu
lapiditatis quando quoniam fortis est lapiditas
locus ille non rubet. deinde sunt po
nende pinguedines et medulle die
ac nocte postea accipe lapidem mag
netem et pone in igne donec ru
beat et postea irrora cum aceto
forti et pone membrum desuper ut va
poretur hora una postea laua cum
forti aceto calido et fiat ulterius hora
una postea reitera mollificativa
et fiat donec resolvatur Emplastrum expertum
ad dissolvendum lapiditatem secundum armo
niaci opoponacis bdellii galbani uteri sol
phuris ana delitargiro coquitur de omnibus
coquatur litargirum donec fiat suf
spissum. deinde conspirat cum aliis
medicinis et ponatur desuper Galienus
secundum caseum longi temporis et nasturcium
ana et pulueriza insimul et postea ac
cipe pedes porci antiqui salsi et coque
cum aqua illa nasturcium et caseum et
fiat emplastrum super lapidem iuncturarum
unde rumpentur cutis et exiet ventosi
tas omnis et sum expertus illud sepe Ex
conferentibus contractioni spasmum
est oleum de andagoga potatum et inunc
tum est enim res magis conferens et ef
ficiens et modus faciendi est ut de
coquatur andagoga cum seminibus in vino

bone et oleo donec consumatur aquositas cuius dosis sit usque ad ʒ. iiij. et minus Et ex illis que ex parte sua sunt ad contrarium sunt ut sumatur pellis ovis hora qua excoriatur et ponatur super ipsum et liniatur lacte vaccino dulci et cooperiatur eo Et ad balneacionem sicci et sudoris infirmo aut fovea ignita est iuvativa ut Galienus ait secundum aliud caput

Capitulum 8m quod preservat a dolore inciturarum

Galienus ait de melioribus rebus est ut utatur medicus preservacione · Confert enim ei et egro infirmo ac utrumque facilius est uti curacione medico magis confert nam eum ostendit excellentem et perfectum in sua sciencia et utendo preservacione ait quod sibi proprium est Et unde ypocras · Nomen illius est ut futurum periculum prohibeat vel saltem competenti cumulo tollerabilius fiat Et proinde infirmo confert necnon quia ex futuri presciencia confidet in ipso Et de quo plures confidunt et eius manibus se committunt ille plures sanat utrumque quoque uti preservacione facilius enim est medico causam tantum auferre quam causam morbum et accidens scilicet dolorem infirmus ipsius ablacionem facilius tollerabit ante super adventum morbi et doloris curacionem fecit semper ante doloris adventum in suo robore permanente unde abohaly dum magis iste egritudines timent vel sperant facilius concedit quamquam Circa preservacionem quia a doloribus inciturarum sciendum quod talis preservacio duplicem viam habet alia preservatur et confortat naturam incitutarum quia doloris est propria alterat obviat alterantibus et ipsam naturam permutare humoribus que doloris sunt in presencia Naturam enim confortata minus patitur ab extrinsecis alterantibus Et quamvis si alterancia forcia sunt possibile est eam pati saltem in longitudine temporis nisi ipsis quomodolibet obvietur utraque quoque viam omnes simul persequi vel prius una vel altera In casu enim preservacionis naturale preveniat in mutatum et alteracionem nichil impresserunt manifestum sed tamen constituerunt racionem Galieni et debemus quod necesse est confirmare et confortare ac simul preveniendo humoribus obviare ne eam ad sufficienciam et extensam lesionis adducunt In casu vero curacionis eam alteracio iam impresserit atque quod generale et preveniunt nisi precedat impressionis ablacio et doloris non potuit confirmacio et confortacio fieri sicut super in debilitate stomaci dictum est quod dominus inquit ypocras in suis amforismis Cum inquit hinc dicte omnibus febricitantibus conferunt maxime vero pueris et sic assuetis refici Et alibi Non pura corpora quanto magis nutries tanto magis ledes Et tamen eum simul utrumque agimus ut super de sedantibus dolorem est dictum Completur autem prima via circa convenientem administracione regiminis vi rerum non naturalium ac usu medicinarum iuvativarum et in obmissione nocencium Iuvativa quidem generaliter sunt que cumque ex eis temperate sunt ad calliditatem et siccitatem declinantes cum enim inciture frigide sint et hinde iuvativa sunt contraria moderate Inquit Galienus Cura est omnis discrasie iuvari contrariis moderato usu a similibus vero ledi Specialiter autem conferencia regiminis in aere est ut degat in aere temperato calido et sicco Et si non naturaliter inveniatur artificialiter disponatur prout super in cura cordis diximus Exercitetur temperate mane et sero ante cibum Et post exercicium vero fricentur inciture temperate cum sale vel aut baurac aut fomentetur cum aqua marina vel aluminosa vel ferrea deinde conquiescat In cibis vero et potibus ut sint in substancia et specie facilis digestionis et boni nutrimenti et pauci non superfluitatum multarum qualis sunt panis mundus furfuris medium habens carnes sicce et ex quadrupedibus et volatilibus et aliis consimilibus quibus aliqua ex aspatis intrinsecalibus membris sint mixta chebrum enim consilio mittit sed cum difficile digestibilia sint bene sint excocta et in pauca quantitate et per victualia concessa in qualitate contraria humori peccanti generato vel generando In quantitate continua sit temperatus et ad diminucionem et tenuitatem tendat sic quod humores non multiplicet sed minuendo exigat sic quod famen et sitim tolleret et ipse si parum consueverit in flatum eum fames enim exsiccat corpora dixit ypocras.

In tempore ut patet superfluitatum corticum dietarum evacuacionem prime digestionis et si non sponte saltem artificialiter cum colli... prouret et 2o et 3o cum exercicio temperato premisso si excitatum potest vel per deleccionem et fricacionem corporis vel Ordine est ut premissis lubricantibus cibum sumat convenientem Et modus est ut non subito repleat et minuit potus

sit vinum suave maturum mediocriter sup
tum cum aqua pluviali vel ferrea put
stomachus tolleret Tempore vero pas
sionis loco vini sit aque predicte non
pure sed mixte cum zuccaro in calida
vel melle infrigida et quod componitur
ydromel cum cinamomo prope horam
vero dormiat donec tercia hora diei non
vel semper unum vinum continuum si fuerit
consuetus Temperate se cibo et potu
se repleat sic ut orexis proportionetur
digestioni semper Et aer accidentia sint
temperata Intemperata enim natura sit
ex [illegible] et digestionem corrumpencia
Corruptio vero digestionis est mater
omnium egritudinum et artetice maxime
Hec enim iuncturas et totum corpus in
sui natura bona et consilii consumant et
cum medicinis appetit in confortando
predisiunctis super exemplo precedenti debite
ministrat sed earum plasma unitatem et
substanciam confortent ut nullatenus do
lorem incurrant maxime si absti
neant a noxiis Abstinencia enim sum
ma medicinarum existit Galienus asserit
respondendo ad questionem que summa
medicinarum erat sicut retulit ysaac
Nociua autem sunt maxime que specialiter
subiungentur Et est breviter aer frigidus
et humidus paludosus lunalis mix
flua et constitutio eius australis
superfluum exercicium et precipue super replecionem
et equitando atque omnes cibus vel
ferculum de pasta azima ferra vel sub
cinericia Carnes grosse antique et
valde iuvenes et precipue si ex humida matre
nati sunt et agnorum et porcorum
et animalium in aqua degencium et salita
valde lacticinia pisces recentes magni
precipue non squamosi ostracus malagria
et male cocta ova grana frugarum
subtracta leguminibus et precipue lenticula Inquit
Galienus helenes enim cum gustat indigencia
leguminum comedant sed eos pedum debili
tas acrimonialia omnia fructus aquosi
ut melones et herbe similiter ut bleta
atriplices multiplicant enim in sanguine
humorem aquosum fluere aptum et sup
fluum mixtum conferant prouocando Et
breviter omnes fructus preter ficus et
uvas bene maturas et passulas cari
cas et dactilos et baucias mixta et
mala granata pruna et pira mala
Aqua frigida sumpta et etiam applicata
frigidum enim inimicum est nervis
et ossibus ut ypo dixit in amforismis
et vinum plurimum est vinosum et purum
subtile et precipue in ieiunio loco [illegible]
no[illegible] melle cum diureticis et acrioribus
[illegible] predicta uti potest si stomachus
tolleret et non Replecio quoque multa
et diversorum etiam bonorum ac ordinata
et tempore suo assumpta ut tempore
non famis nec consueto quare in die
comedere utile et maxime dissolute
Coytus quoque multus et super repleti
onem precipue et primo si possibile est ab eo
abstineant licet artetici plurimum appe
tant est enim causa maxima prouocans
omnis doloris artetice et podagrice maxi
me unde ypo. ait in amforismis Eu
nuchi non podagrizant nec calui fiunt
Dormitio diurna cum laxet iuncturas
et nervos Balneatio in aqua dulci
et longa mora in balneo [illegible]
Consuetudo eius et ars noxia ut sel
lonum et viatorum et operancium stando
Et breviter omnia digestionem indigenciam
cum materiam regenerent et superfluitates
multiplicent et iuncturas debilitancia
et calefaciencia ut dolores attrahant
Quod si error acciderit corrigatur cum vo
mitu si replecio et indigesto loca prime
digestionis non transeat vel clisteri si des
cenderat ad intestina vel cum flore vel
vel diureticis si transierit
ad tertiam vel sudacione exercicio vel balneo
sicco et fame si ad regionem tercie di
gestionis peruenerit Abstineat ergo ab
omnibus eis et singulis aliis licet minus
noxiis si possibile Intelligo tamen sane
quod diximus abstineat a noxiis et non
subito si consueta sunt sed paulatim
Inquit enim ypo. mala namque dieta cibi
et potus que secundum similitudinem sit potior
est ad tuenda sanitatem quam bona
si ad eam subita mutacio fiat Absti
neant ergo ab eis multa et notabili quan
titate Inquit ypo. ubicumque cibus
preter naturam intrat illic egritudinem facit
Abstineat quoque a frequenti et a continuo
usu Inquit Galienus Non ergo oportet negli
gere pura facere omnia ad esum prepara
da semina conquassantes quod quod precipue id
quod per singulos dies generat nocume
tum non faciat propter paruitatem tamen aggrega
tum ex ipsis tempore multo manifestum
sit quoque detur ergo in parua quantitate
et per intervalla maxime si appetat
valde malis sit fastidium unde ypo.
parum deterior cibus et potus sed magis
appetendus .i. appetitui concedendus
maxime si cum aliquo rectificante
sumatur sicut in libro consiliorum diximus
Attendant quoque consilium documenta
predicta yporatis et Galieni studiosius
observarum cum certe arteticam et alias
egritudines faciant euitare omnes ad
eam dispositi et maxime qui gusta
uerint cum inter morbos omnes maxime

pdunt eos prohibendo ab operationibus in morbo declinante et cessante totaliter quod adutens Galienus exclamauit mirifice contra eos maxime medicos existens dicens qualiter g° non turpe est nam optima farmacum quidem portarj ab alijs propter podagram liquari vero doloribus lapidem habentem et anum dolentem et firmum vesicam vlceratam ex catheterismo. hunc qualiter g° non turpe est propter incurabilem artheticam et podagram impotentem uti suis manibus alio indigere qui auferat cibum ori et anum abstergat in secessibus melius est quicumque uti non fuerit nec molles eligere vtique centies mori quam hac talem sustinere vitam. Et si medici sunt reprehendenti in illo poectico illorum medicus ipse vlceribus manans secunda via complebitur cum obuiantibus causis accidentibus doloris iussissimis dictis antequam ad augmentum deducte inducant dolorem quales sunt si intrinsice cause dicte sint de genere complexionis male alterantis uel generis humoralis excedentis et replentis tres res scilicet euacuatio alteratio et regiminis ordinatio iam dicta. Euacuatio autem facienda est ex corpore uel membris ex quibus plurimum humor ad iuncturas fluere consueuit uel ex ipsis cum in eis aggregatus generetur paulatim qualis est epar et vene et cerebrum. Completur autem euacuatio cum hiis que in curis eorum superius dicta sunt hominibus in. Et ex maxime preseruantibus sunt vomitus clisteria et farmacia corporum humorum peccantium eductiua superiora virtute participantium qualia sunt incurabilium genera agaricum reubarbarum hermodactili absinthium et species yere note et specie hermetis predicte digestionis maxime vere et autumpno quibus maxime mouentur et in temporibus mediis per interualla modici temporis alteratio male complexionis ex quacumque causa fuerit interiori uel extrinseca frigida que est plurimum uel calida fit cum aggregatis medicinis frigidis uel calidis que superius in capitulo generalis cure sunt dicta. deinde compositas subiungemus. Medicina hermetis quod est proprium et mirabile valde in preseruatione a doloribus iuncturarum et administratur post euacuationem et est ex diureticis et ebibitis [illegible] que diximus Recipe camedreos genciane amomi ana ℥. viij. aristologie rotunde ℥. ij. seminis rute [illegible] ʒ. j. terantur et cribellentur cribello subtili administretur cocleare unum [illegible] [illegible]

[illegible] frigide tepide in quo bau[illegible] puluerizatum fuerit administre cum aceto quantitate sufficienti et bibatur ad sacietatem. Alius fortis eradicans materiam flaticam et uricam Recipe aloes seminis [illegible] nigri scamonie ana ʒ. j. [illegible] ana ʒ. cum succo caulium clistere primum sit adequatibus ut malua mercuriali floribus camomille furfure melle oleo et sale. Deinde succedit acutum ex decoctione predictorum aggregatorum soluentium. Syrupus laxatiuus et expertus Recipe [illegible] bethonice [illegible] pedis corui [illegible] plantaginis ana m. j. [illegible] passularum ana ℥. j. polipodij ℥. iiij. a[illegible] cartami ana ℥. [illegible] mellis [illegible] uel carne [illegible] zuccari lib. j. [illegible] uel simplici ℥ ij. in pecia [illegible] agarici ʒ iij. hermodactilorum turbith ana ℥. j. piperis longi ʒʒ. ana ʒ. [illegible] barum ʒ. ij. Inquit albucasis Ex medicinis maxime preseruantibus a doloribus iuncturarum compositis sunt yera Ruffini et yeralogodion sumpta in vere diebus aliquibus confortant enim iuncturas et extenuant superfluitates ut plurimum per sudorem et prouocationem et conferunt artetice cum [illegible] fuit. Electuarium ad purgandum grossum flegma de stomaco et iuncturis ex grossis et superfluis cibis multiplicatum et preseruant ab artetica et podagra Recipe pulpe [illegible] decoctorum in aqua simplici lib. j. zuccari lib. j. turbith albi et gumosi et mundi ℥ ij. ʒʒ. et piperis longi ana ʒ. ij. spice ʒ. j. cinamomi electi ℥ [illegible] [illegible] ʒ. j. Et si vis adde ʒ. j. dragagantj bene [illegible] et conferebat bene [illegible] [illegible] Ego autem adderem dragagantj. hermodactilos Franciscus de pedemontium. dragantum [illegible] ad idem Recipe turbith ʒ. ij. ʒʒ. ʒ. ij zuccari ʒ. iiij. Iudeus electuarium laxatiuum flaticos et colam arteticorum cum suauitate Recipe cinamomi electi ʒ. ij [illegible] nucis muscate galange folij ana ʒ. j. et [illegible] turbith albi et gumosi ʒ. vj electuarium de succo rosarum ʒ. j. zuccari albi lib. j. aque polipodij lib. j.

pille preseruantes ab artetica et podagra quibus utebatur omnes [illegible] absque preparatione syrupi Et erant efficaces cum sola diete rectificatione cura[illegible] cum viribus [illegible] et vincebat cum appetitu Recipe agarici absinthij [illegible] incurabilium [illegible] et [illegible] collo quintide [illegible] ex yeralogodion uel hermetis et est [illegible] ana ʒ. j. [illegible] terantur et confiantur cum succo [illegible] et bethonice Et deinde informentur pille in forma ciceris et recipiuntur ʒ. j. ut dictum est [illegible] et electuarium [illegible] boni saporis quod

no(ta) [illegible] elect(uarium)

pille c(ontra) podagra(m) [illegible]

quod fit in tempore estatis et est expertum

Capitulum nonum de varicibus et medicinis eius

Varices sunt dilatatio vena
rum cruris et pedis Et quandoque
est in uno pede quandoque in am
bobus Et causa est descensio
humorum ad ipsos sanguinis
plurimum [et] melancolie deinde puri [et] deinde flatice quod
si grossus non putrefactus [est]. Et si putrefactus
est non salvaretur a maligno ulcere. Et
causa in descensu eius est triplex quem
admodum est in artetica quare post
cum de cura ipsarum subiungimus et est
videlicet dispositio membrorum superiorum
humores generantium scilicet ut epatis
propter eius distrasium seu mala habitudo
regiminis materias multiplicantis super
fluitatem eius et splenis et propter earum
vel eius egritudinem et propter oppilationem
et mictionem ut corum et aliorum perpetuum
nocumentum a multitudine vel mala qua
litate humorum predictorum 2a est largi
tas venarum 3a est debilitas inferiorum
naturalis vel accidentalis et passiones vel
egritudine aliqua vel aliquo casu aut
statione super pedibus longa et assisten
tibus regibus et magnatibus accidit
et magna portantibus cum timo
motu ut accidit cursoribus et iter age
longum quare debilitantur pedes et calefiunt
et vene dilatantur et trahuntur humo
res ad inferiora corporum Et quidem talium
humorum descensus quandoque est terminus
egritudinis superiorum sequens ut accidit
in fine egritudinum acutarum cum fumme
et quartane in operatione oppilationum epa
tis et venarum et splenis et in egritudinibus
cerebri in melancholicis Vidi ipso Galienus varices
non tactivit quia si tactat rursus ca
pillati fiunt et alibi in omnia et melius
emoroydes et varices in nasti bonum
Quandoque vero similiter factus in principio
egritudinum acutarum vel predictarum vel cum
incipiendo accidit nulla egritudine p
recedente sicut dolores incturarum provenint
et tales non curantur et propter durante eg
ritudine superiorum ut epatis ut splenis dicte
Signa vero in [illegible] causarum ex signis
artetice nota sunt Signa vero disti
guentia inter eorum eorum vel
similitudinem sunt aliqualiter ipso in suis
amforismis retulit cum dixit Si qualia
oportet purgari purgentur et confert et
bene fuerunt si vero non contrarium
Cura varicum est similis cure artetice
Est autem in 2a res prima respicit supe
ra membra generantia multiplicantia et
mittentia evacuanda et in suis pravis
dispositionibus emendanda 2a recti
ficat regimen 3a respicit pedes ut con
fortandos et cura. 4a respicit venas
ut recidendas et ea complexura ex
predictis sunt non sicut enim sunt qui eas
incidunt ligant et cauterizant ex quo
accidit membris superioribus nocumentum
dictum super incurtizatione arthetice.
nisi sanaverit aliter ut dictum est ibi Et
ex illis est nocumentum quod accidit melancoliam
vel maniam pati consuevit nam sicut
illarum cura est et preservatio ita ipsarum
incisio et eradicatio ipsarum est [illegible]
Et inquit enim Aboali Cumque retentio
evacuationis que fluere fuit solebat aliquam
egritudinem possideret solebat aliquam eg
ritudinem possidere facit eius provocatio
illius erit cura Nocumentum que fuit
inferioribus accidit enim in incisione
carum extenuatio crurium et pedis conve
nientibus petra curam superiorum Caulu
cimis talium cum epithimatibus pedibus
et venis eorum aut oleum de olivis pul
verizatis desuper camomille et emplastro
cum lupinis decortis et embrocatio cum
aqua eorum et fimi caprarum epithimatum
et farina fenugreci et farina [illegible]
et semine eruce et similia ephithima
cum aqua casei lapis lazuli et armenus
et propter incausta in hiera Et ex compositis
sunt vere magne virtutem eorum habent

Capitulum Xm de elephantia et medicinis eius

Elephantia est egritudo fi
ciens augmentum preternaturam
in membris Et quandoque est in
uno membro ut putatur in
cruribus et pedibus Et dicitur propter ele
phantia quandoque in virga vel in lingua
et dicitur tresimus Et quandoque est in pluribus
membris sicut accidit in Thomaro de
quo dixit Galienus Et Aboali quod eius
membra creverunt adeo quod vix moveri
se poterat Et quandoque in toto corpore erit
equaliter tunc est species 2a lepre
est enim cum illa in multis tota diffusa
ut in muliere nobili vidi cum illud
fuit preter tempus naturalis augmenti
Et quedam causa est effusio sanguinis
grossi multi flatice vel melancolie ad pedes
quo nutriuntur ipsi et superfluit ex eo
multum vel illud quod est necessarium
nutrimento eorum debito ne resolvitur
sed retinetur in eis propter suam grossitiem
quare ingrossantur pedes cum extensione
eo quod preternaturam existit Et quandoque cura
eius est ex causa ipsarum varicum
et est ex sanguine puro aut flatico

vel melius replente et dilatante ve
nas membri aliquam vel omnino in quibus non
remanet ut varicose fiunt sed transit
ad membrum vel iam formatur disseminatur
in semita almuch et nakht diffusi
vel sinthomatice in omnibus partibus
cuius distinguitur inter eos ex regimine
antecedenti et colore membri In sangui
nea enim precessit regimen multipli
cans sanguinem ex pane mundo carni
bus bonis et vino rubeo quiete et
similibus et color pedis in rubeus et
est mollior In flegmatica precessit regimen
flegma multiplicans ex fructibus herbis
piscibus et carnibus non natis et aqua
et aliis indigestibilibus et color membri
est declinans cum lenitate ad albedinem
et plumbeitatem In melancolica precessit regimen
multiplicans melancoliam ex pane ordeo
caseis antiquis antiquis carnibus et
carnibus salsis et vino et similibus et
color membri declinat cum duricie ad
nigredinem vel est sicut color melon
giane et quando pervenit ad ulcerationem
ex qua timetur membri corrosio et tunc
ipse cum acetatur in membro melancolia sanguinis
corrumpitur et aduritur et acquisivit a
cuitatem atque malitiam Cura Elefan
tie sine ipse sine cuius que est species le
pre quandoque est possibilis. Possibilis quidem
est in sui principio et antequam mala
dispositio membrorum superiorum habituata
fuerit et mala habitudo membrorum pa
cientis confirmata Consistit autem
in tribus in rectificatione membrorum
superiorum que completur ipse vomitu la
borioso et conorato cum educentibus
flegma vel melancoliam et reiteratione vomitus
et cum flebotomia ex venis partis oppo
site et venis manus scilicet basilice
dextre vel sinistre ac rectificatione
prave dispositionis corporis Consistit 2o
in rectificatione regiminis et completur
brevius cum regimine determinato in pri
ma sectione dicemus Et tertio resolutione
materie et confortatione membri pa
cientis Completur autem cum administratione
stipticorum super pedem et ex apparatis
est lingua arietis emplastrata prohibet
enim augmentum apparatus elefantie et
ipsam sanare facit Et similiter luto
sigillatum cum aceto in unguento in mo
dum cerotii super membrum confortat
enim expetitate membrum et materiam resol
vit effusam in membro et prohibet ma
terie Effusionem ad manus et pedes
et putrefactionem ulcerationem et cor
rosionem et scarificando venas retinet
sanguinem in eis vel permittit exire
Et scarificandos secundum omnem modum administra

tionis et ipse in materia flegmatica et melancolica
Et colloquintida est mirabilis curative
et sumpta facit enim consistere cogitu
dines et ulterius non augeri cala
mentum quoque ipsi et varicibus sua
resolutione et infusione et ipse
si post ipsum comestum bibatur aqua
casei diebus continuis et confert
varicibus et sulphur cum risimi pix
et aceto curat eam Albucasis 2a huius
modum cristipuadem curasse michom-
ticum de elefancia Et ut Galienus dixit
Impossibilis quidem sanationis vel
parum cum pervenit ad augmentum et
complementum seu post habituatam dis
positionem pravam superiorum et confirmatam
malam habitudinem membrorum cum enim non spe
ratur Et cum speratur illud in quo potissime
confidetur est cura varicum et administratio
resolventium fortium Et alkitran confert
mollificatum et linitum Cum vero non
speratur ut quia non obstante cura
predicta semper augetur melius est
ut dimittatur et prohibeatur putre
factio et corrosio membri saltem cum bo
lo ar. et terra sigillata cum aceto
linita quod si pervenerit ad ulcerationem
et timeatur corrosio et est de genere lepre
tunc cura non est alia nisi ut
inscindatur radicitus et ipse et periculosum
Deinde cauterizet et regatur
regimine ipso et consolidativo sed de eo
in sectione 2a dicetur in proprio capitulo
Et sic est finita sectio prima

Anno a Nativitate domini Millesimo
quadringentesimo quadragesimo 2o
Die lune 2a mensis Julii etc

fo. p^m Caplm p^m et est generale in egritudinibus cordis
fo. Caplm de medicinis simplicibus
fo. et compositis cordialibus
Ab aui... in xi fen 3^a
Cura titillationis pulsus et tre
moris cordis etc
Cura passionis cordis ex com-
passione ad stomacum
Cura passionis cordis ex compassione ad epar

Cura passionis cordis ex compassione
Ad splenem
Ad intestina
Ad os stomaci
Ex menstruis

Cura disthasie cordis
Ex retentione menstruorum
in pregnantibus
Ex rarefactione pororum
Ex aere pestilentiale
Ex fetore
Ex veneno et morsu
Ex timore
Ex labore et accidentibus anime

Incipit summa 2^a sectionis prime secunde
particule continens capitula 4^or

fo. Caplm de diminutione lactis
Ab aui... 12^a 3^a fen
Caplm de exuberatione lactis
Caplm de apostematibus
Caplm de magnitudine mamillarum

Incipit particula 3^a sectionis prime

Sermo generalis in egritudinibus meri
Ab aui... 12^a 3^a fen
Caplm de mala complexione meri et cura
Caplm de mala complexione meri et cura
Caplm de solutione continuitatis meri
Caplm de apostematibus meri et cura
Caplm de nocumentis transglutionis et cura

Incipit summa 2^e particule 3^e continens
capitula [illegible]

Caplm de egritudinibus stomaci et [illegible]
medicinis [illegible]
Caplm de cura male complexionis
stomaci simplicis
Caplm de mala complexione frigida stomaci
Caplm de [illegible] male complexionis [illegible]
Caplm de cura male complexionis humide [illegible]
Caplm de [illegible] complexione [illegible]
[illegible] [illegible]
Caplm [illegible] et [illegible] passionate
Caplm [illegible] complexione stomaci [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

fo Caplm de cura angustie stomaci torsionis
et gurgulationis
Caplm de pruritu et cura sui stomacum
Caplm de solutione continuitatis et ulcere stomaci
Caplm de medicinis apostematum stomaci
Caplm de debilitate stomaci et cura
Caplm de medicinis doloris stomaci
Caplm de nocumentis appetitus stomaci
Caplm de medicinis appetitus caninj
et bolismi
Caplm de medicinis appetitus corrupti
Caplm de siti et de medicinis eius
Ab aui... 3^a 3^a fen
Caplm de nocumentis digestionis et cura
Caplm de tarditate et velocitate des
census cibi de stomaco et de cura
Caplm de lienteria stomaci
Caplm de eructuatione et cura eius
Caplm de singultu et cura eius
Caplm de vomitu et subversione stomaci
de cura universaliter vomitus
Caplm de cura vomitus sanguinis

Incipit summa 3^a tertie particule de egritu
dinibus epatis continens capitula 16 etc

De generali modo egritudinum epatis
Caplm de cura male complexionis sim
plicis epatis
De precavitate epatis
De cura opilationis epatis
De passione super epar et cura eius
De scissura et mensione epatis
Ab aui... 14^a 3^a fen
De apostemate epatis et cura eius
De apostemate in [illegible]
et cura eius
Caplm de inflammatione et [illegible] epatis
Caplm de ictericia et cura eius
Caplm de ydropisi et cura eius
Caplm de ictericia citrina
Caplm de egestionibus que fiunt ab epate

Incipit summa 4^a 3^e particule de egritu
dinibus splenis continens capitula 3^or

De generali sermone egritudinum splenis
Ab aui... 15^a fen 3^a
De apostematibus splenis
De speciebus ictericie

Incipit particula 4^a sectionis prime de
egritudinibus membrorum deservientium
expulsioni etc

Caplm p^m est sermo universalis in huius
egritudinibus
Caplm de dolore intestinorum et cura
De cura vermium et medicinis eorum
De fluxu ventris omnium medicorum
De tenasmone et medicinis eius

Incipit suma secunda quarte particule de medicinis instrumentorum vrine

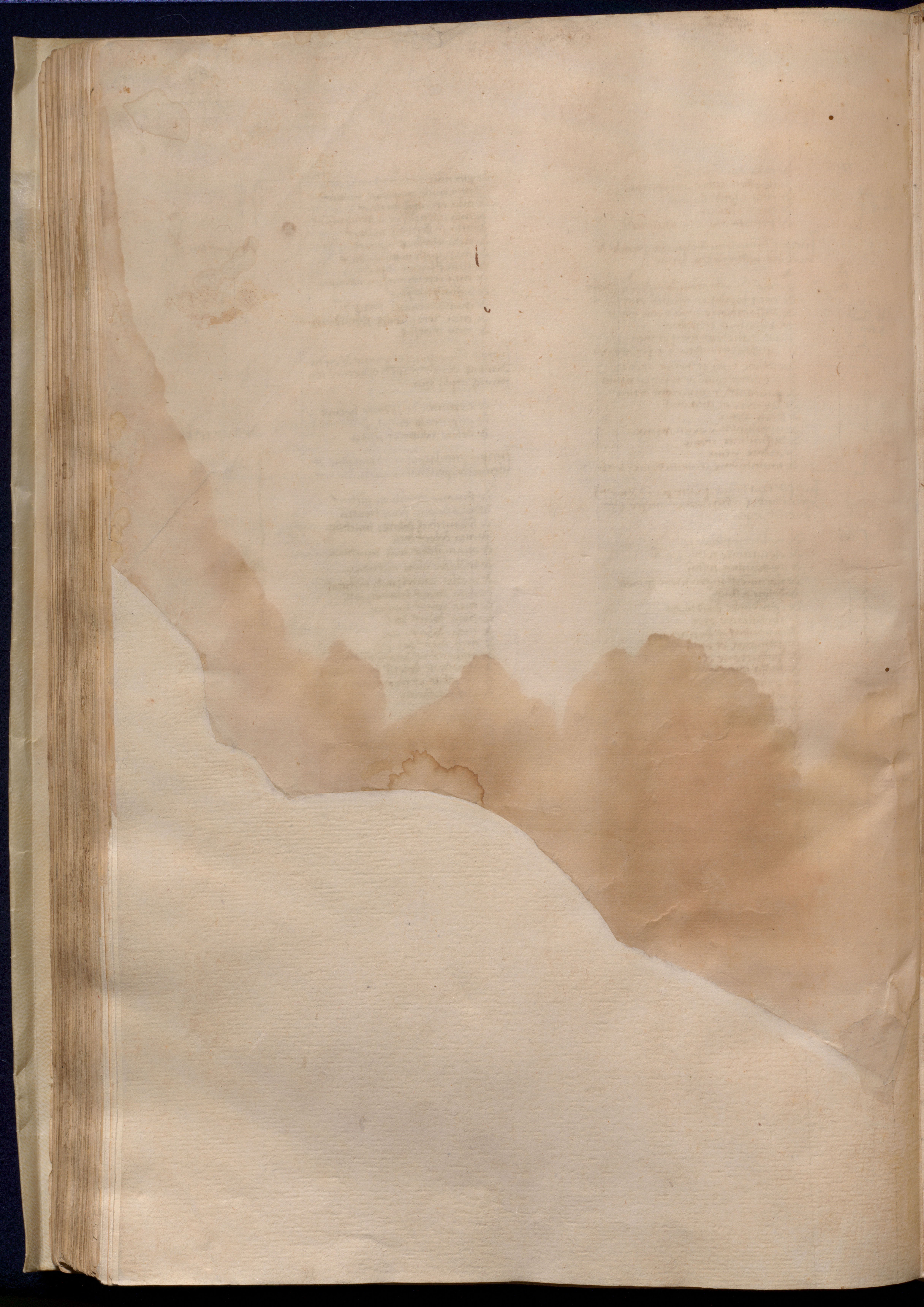
Incipit tercia suma quarte partis de menbris egritudinibus testiculorum et virge et continet capla .31.

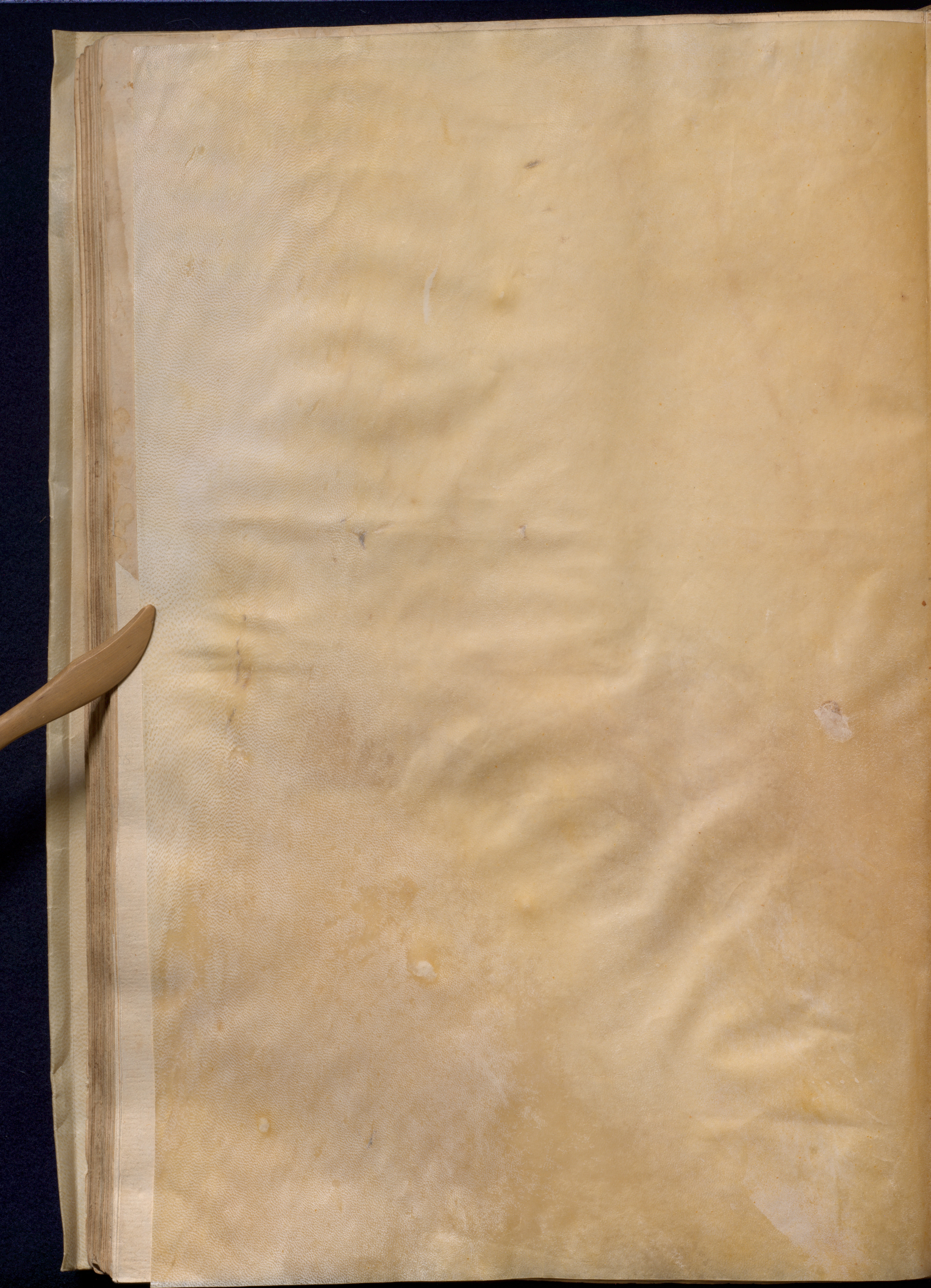
Incipit suma 4ta quarte partis de egritudinibus mistriorum generacionis in mulieribus

Incipit suma quinta 4^e particule de egritudinibus ventris et speciebus hernie continens capitula tria

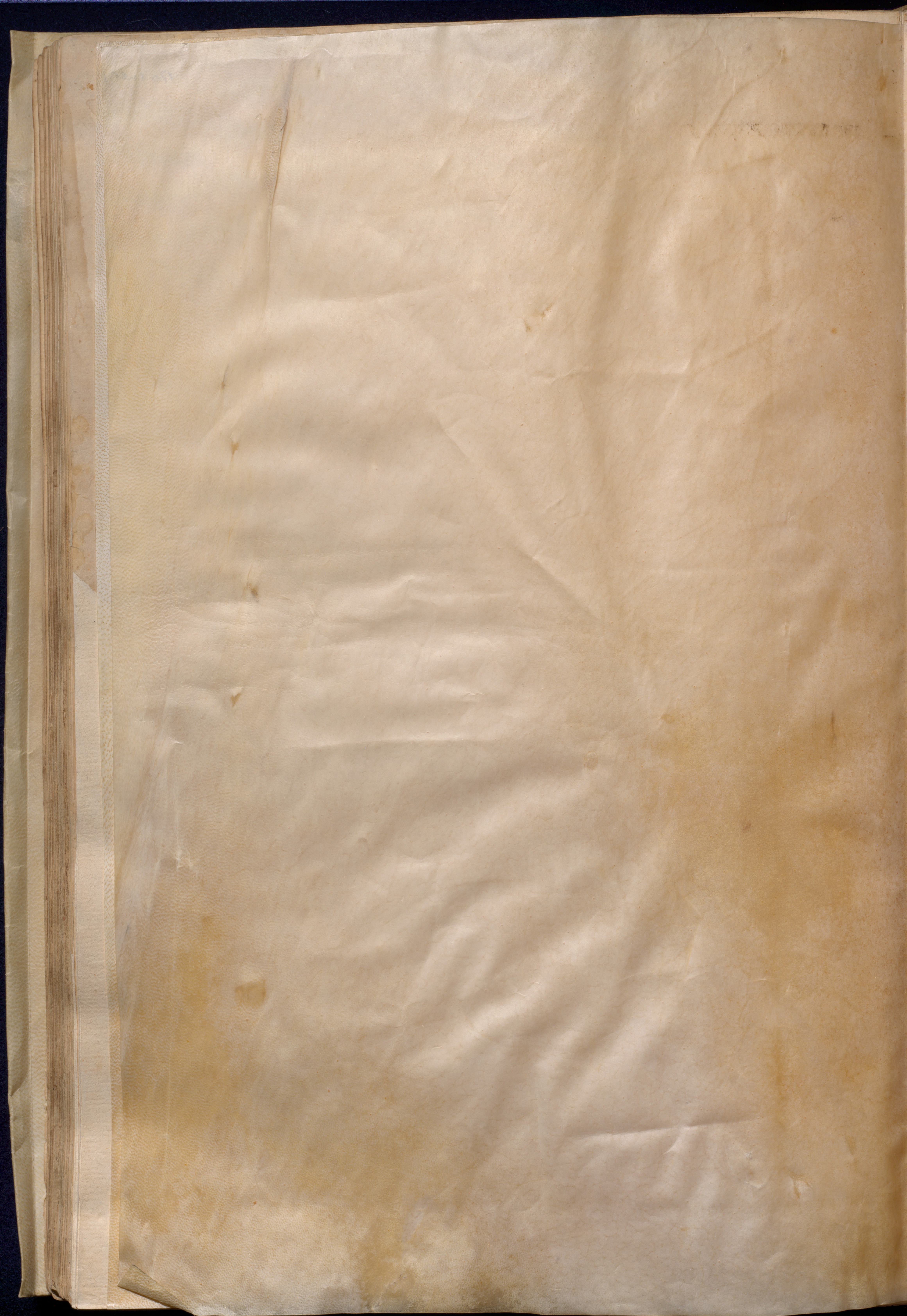
Incipit particula quinta sectionis prime et vltime de egritudinibus iuncturarum etc.

Et sic est finis istius tabule ad laudem dei omnipotentis et sue matris gloriose. Amen etc.

170 (ver.)

Memo. Sect. 1, pt'a 4, summa 2, cap. 4,
leaves 103 bottom of col. 2, & 103v, top of col. 1,
photo'd for P. A. Naroll, Yorktown Heights, N.Y.
March 1953

intus etiam gutturalis mollificantem
quam confirmat precedens regimen illi
proporcionale et aque frigide balneacio
cum privacione signorum aliorum consuetudinis
in eis impossibilis contingencium que parti-
macionem vomendi nocumentis prestare
quarum privacio dislocacionem ab aliis
passionibus distinguit. Et quando
urina involuntarie emittitur propter
coitatem colli vesice in mollificacione
Et quando retinetur propter opilacionem et com-
pressionem et torturam propter declinacionem
vertebrarum et colli eius **Cura** quidem
eius que a percussione vel casu est supe-
te fortis non curatur. Iuvatur tamen cum reduc-
cione et stratura cum medicinis stipticis
et conglutinativis sumptis et emplastris
que dicemus infra cum dislocacione me-
dius loquemur si deus voluerit cum non
sit benedictum Et similiter ex eis relaxan-
tibus absque ruptura fuit Et si quidem
a materia frigida et humida et paralisante
consequitur cura eius erit brevius cura
paralisis et completur evacuacionibus et pur-
gacionibus dormitatibus propriis et trahen-
tibus sursum cum vomitu et pressione di-
gestionis materie cum oximelle squilitico et
aliis medicinis propriis et expurgacionibus
propriis est que fit cum oleo albo cum quo bibi-
est tussiens ad corporis extrema et tra-
hens et expellens cum vomitu et exer-
cens calefaciendo et purgando et cum
speciebus gummarum que aperiendo attrahunt
et nervis et ventrem purgando educunt
Completur quoque cum resolventibus et
excitantibus interius metridato et
similibus et exterius emplastris sumptis
et electis et confectionibus ut tyria-
ca cathaplasmatibus evaporatoriis
et balneis termorum et calefactivo noto

intus etiam gutturalis mollificantem
quam confirmat precedens regimen illi
proporcionale et aque frigide balneacio
cum privacione signorum aliorum consuetudinis
in eis impossibilis contingencium que parti-
macionem vomendi nocumentis prestare
quarum privacio dislocacionem ab aliis
passionibus distinguit. Et quando
urina involuntarie emittitur propter
coitatem colli vesice in mollificacione
Et quando retinetur propter opilacionem et com-
pressionem et torturam propter declinacionem
vertebrarum et colli eius **Cura** quidem
eius que a percussione vel casu est supe-
te fortis non curatur. Iuvatur tamen cum reduc-
cione et stratura cum medicinis stipticis
et conglutinativis sumptis et emplastris
que dicemus infra cum dislocacione me-
dius loquemur si deus voluerit cum non
sit benedictum Et similiter ex eis relaxan-
tibus absque ruptura fuit Et si quidem
a materia frigida et humida et paralisante
consequitur cura eius erit brevius cura
paralisis et completur evacuacionibus et pur-
gacionibus dormitatibus propriis et trahen-
tibus sursum cum vomitu et pressione di-
gestionis materie cum oximelle squilitico et
aliis medicinis propriis et expurgacionibus
propriis est que fit cum oleo albo cum quo bibi-
est tussiens ad corporis extrema et tra-
hens et expellens cum vomitu et exer-
cens calefaciendo et purgando et cum
speciebus gummarum que aperiendo attrahunt
et nervis et ventrem purgando educunt
Completur quoque cum resolventibus et
excitantibus interius metridato et
similibus et exterius emplastris sumptis
et electis et confectionibus ut tyria-
ca cathaplasmatibus evaporatoriis
et balneis termorum et calefactivo noto

[illegible] 7611
7553 1038

[illegible]

Dr Narell
7611
1060

[illegible]

Memo. Sect. 1, pt'a 4, summa 2, cap. 4.,
leaves 103 [illegible] col. 2, & 103v, top of col. 1,
photo'd for P. A. Narath, Yorktown Heights, N.Y.
March 1953

